УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 102862

ТЕЖАК

основан 1869 године

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Издавач
СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

Вдасник
За Српско пољопривредно друштво
Претседник Д-р МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
Професор Београдског Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
Доцент Универзитета

За 1939 год.

Година излажења LXVII

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА У БЕОГРАДУ

БЕОГРАД
1939

ПРЕГЛЕД

САДРЖИНЕ „ТЕЖАКА“ ЗА 1939 ГОДИНУ

Објашњење: бр. значи број „Тежака“; стр. значи страна; чл. значи чланак; бел. значи белешка; п. и о. значи питања и одговори; доп. значи допис; некр. значи некролог; књ. значи књижевност; књ. пр. значи књижевни приказ.

А) САРАДНИЦИ

Абрашевић инж. Благоје: Да ли треба гајити ниске или високе воћке, чл. у бр. 6 стр. 173.

Банковић инж. А.: Конференција о сејању пшенице на кућице, доп. у бр. 3 стр. 84. — За јефтинија сточна цепива и лекове и за бољу ветеринарску службу у нашој земљи, чл. у бр. 5 стр. 148. — Упуство за кредит код Привилеговане аграрне банке, чл. у бр. 11 стр. 342. — Криза пољопривредне књиге, чл. у бр. 12 стр. 353. — Свети Краљ Милутин, 1939 чл. у бр. 23 стр. 729.

Благојевић Тод.: Изложба стоке у Петровцу на Млави, доп. у бр. 2 стр. 54.

Бојовић Мирослав: Гајење зимског купуса, чл. у бр. 16 стр. 521.

Борисављевић инж. Рад.: Нашта треба обратити пажњу при куповини калемова винове лозе, чл. у бр. 3 стр. 79. — Које сорте грожђа треба гајити у нашим виноградима, чл. у бр. 6 стр. 165. — У чему греше наши виногрдари при прскању винограда, чл. у бр. 10 стр. 292.

Врањеви, чепови и лежишта — подвале винских судова, чл. у бр. 13 стр. 426. — Овињавање нових винских судова, чл. у бр. 14 стр. 449. — Берба и изношење стоног грожђа на тржиште, чл. у бр. 15 стр. 480. — Како што боље искористити овогодишњу обилну бербу грожђа, чл. у бр. 18 стр. 579. — Како да се помогнемо, чл. у бр. 20 стр. 647. — Нега вина

од натрулог грожђа, чл. у бр. 23 стр. 744. — Најподеснији реони за стоно грожђе у Моравској бановини, чл. у бр. 24 стр. 770.

Бунтак Никола: Задружни ветеринарски рад на селу, чл. у бр. 24 стр. 764.

Васић Драгољуб: Гајење зелене и зимске салате, чл. у бр. 16 стр. 518. — Производња семена од поврћа чије се изводнице сјесени спремају и саде, чл. у бр. 17 стр. 553. — Вађење и сређивање кромпира, чл. у бр. 18 стр. 585. — Сушење паприке, чл. у бр. 20 стр. 645. — Како се оставља и чува семе од патлиџана, п. и о. у бр. 22 стр. 718. — О бујности паприке у топлим лејама, п. и о. у бр. 17 стр. 560.

Вакањац инж. Ђорђе: Гајење озимог двореднога јечма, чл. у бр. 20 стр. 643. — Могућност гајења лековитог, мирисног и зачинског биља код нас чл. у бр. 24 стр. 761.

Васкијевић инж. Ђорђе: Обрезивање садница и њихово уравнотежење, чл. у бр. 22 стр. 714.

Владисављевић Тима: Како се гаје печурке, п. и о. у бр. 17 стр. 559.

Вукасовић д-р Павле: Воћни карболинеуми у борби против штеточина, чл. у бр. 1 стр. 3. — Колико је зима штетна за инсекте, чл. у бр. 3 стр. 65. — О сузбијању кртица, п. и о. у бр. 6 стр. 186. — Пољопривреда Швајцарске, књ. пр. у бр. 9, стр. 286. — Крушков дрвоточац чл. у бр. 11, стр. 337. — Сарадницима Пољопр. календара у бр. 11, стр. 341. — О биљним стеницама, п. и о. у бр. 14 стр. 456. — Сузбијање луцеркине губе, п. и о. у бр. 14 стр. 457. — Јабучни мољац, п. и о. у бр. 14 стр. 457. — Шта треба знати о никотинским препаратима за сузбијање штеточина, чл. у бр. 15 стр. 482. — Житни мољац, п. и о. у бр. 22 стр. 717. — Сузбијање вилине косице, п. и о. у бр. 23 стр. 745. — Вардарска бановина, књ. пр. у бр. 18 стр. 594.

Грашић Војислав: Како се справља добар јогурт и сир, чл. у бр. 7 стр. 213.

Гуржин Михајло: Моја борба са јабуковим црвом и грожђаним мољцем, чл. у бр. 21 стр. 680.

Димитријевић инж. Јордан: Како сузбити штеточине на воћкама зимским прскањем, чл. у бр. 4 стр. 108. — Један примеран воћар и пчелар у Ресну, доп. у бр. 8 стр. 243. — Јабучни мољац на воћкама, чл. у бр. 9 стр. 270. — Лисне

ваши на воћкама и њихово сузбијање, чл. у бр. 11, стр. 327. — Спремање компота од трешања, чл. у бр. 12 стр. 368. — Конзервирање младог грашка у зрну, чл. у бр. 12 стр. 371.

Димитријевић инж. Хаџи-Тодор: Одржавајмо живот у земљи, чл. у бр. 8 стр. 247.

Драгојевић Ј.: Течај пољопривредне подружине на Убу, доп. у бр. 17 стр. 556.

Дробљанк Адам: Пољопривредна књижница у Глумачу, доп. у бр. 22 .стр. 722.

Дугањић Мијо: Наши напредни пољопривредници, доп у бр. 21 стр. 689.

Ђорђевић Властимир: Сетва кукуруза, чл. у бр. 9 стр. 257. — Зашто се све може искористити поздер од конопље, п. и о. у бр. 13 стр. 432. — Сило јаме за ансилирање хране, чл. у бр. 16 стр. 505.

Ђурђевић Радула: Справљање ђубрета и ђубрење винограда на слабо приступачним теренима, чл. у бр. 22 стр. 708.

Ђуровић Наталија: За наше домаћице, чл. у бр. 2 стр. 60. — Шта треба домаћица да уради у својој кући пре Ускрса, чл. у бр. 7 стр. 220.

Ж. М.: Сарадња Пољопривредне подружине у Свилајнцу са друштвом Народна ношња, доп. у бр. 22 стр. 720.

Живојиновић инж. Светислав: Нове књиге: „Пчелиња паша" од д-р С. Гроздановића, књ. пр. у бр. 3 стр. 89.

Жугић Петар: Воћарски течај у Ражњу, доп. у бр. 5 стр. 153. — Сточарска изложба пољопривредне подружине у Ражњу, доп. у бр. 14 стр. 459.

Жујовић Мил.: Изложба и сајам приплодне стоке у Свилајнцу, доп. у бр. 1 стр. 19. — Развијање домаће радиности у Ресави, доп. у бр. 7 стр. 219. — Живота-Жика Марјановић, некр. у бр. 24. стр. 786.

Илић инж. Љубиша: О нези кукуруза, чл. у бр. 13 стр. 441. —

Ивановић Драг.: Контрола млечности — важан фактор унапређења говедарства, чл. у бр. 16 стр. 507.

Јешић Ст.: Никола Павић, некр. у бр. 1 стр. 29. — Стока треба да буде што дуже на пашњацима, чл. у бр. 8 стр. 239. — Наши напредни пољопривредници, доп. у бр. 14 стр. 463. — Пољопривредна подружина у Ваљеву основала је школу за своје чланове, доп. у бр. 19 стр. 628. — У околини Миоонице има 15 пољопривредних подружина, доп. у бр. 23. стр. 751.

Јовановић А. Г.: Зимско храњење крава музара, чл. у бр. 2 стр. 36.

Јовановић Радош: Како правити добро вино од купина, чл. у бр. 15 стр. 487.

Јовановић Хранислав: Борисав Остојић, некр. у бр. 22 стр. 722.

Јоветић Саво: Које би домаће расе свиња код нас требало гајити, чл. у бр. 3 стр. 76.

Јовић Душан: Треба пикирати — привремено расађивати и расад поврћа, чл. у бр. 7 стр. 205.

Јосифовић д-р Младен: На почетку нове године, чл. у бр. 1 стр. 1. — Општа пољопривредна изложба у Јагодини, доп. у бр. 4 стр. 121.

Калановић Миомир: Да би пољопривреднику било боље, чл. у бр. 8 стр. 225.

Катић д-р Реља: Како се шири зараза црни пришт код стоке и људи, чл. у бр. 21 стр. 667.

Качаревић Ранко: Како сам спасао свој воћњак од позних пролећних мразева 1938 године, доп. у бр. 5 стр. 147.

Ковачевић Добросав: О исхрани и нези телади, чл. у бр. 17 стр. 549.

Ковачевић Иван: Војин Ж. Мирковић, некр. у бр. 21 стр. 692.

Ковић д-р Немања: Нове књиге — Архив Мин. пољопривреде, књ. пр. у бр. 2 стр. 58. — Обијање крви код оваца, п. и о. у бр. 9 стр. 280.

Лукман инж. Фрањо: На које подлоге треба калемити бресквe, чл. у бр. 7 стр. 215.

Љубановић К. Владимир: Милан В. Стаматовић, некр. у бр. 23 стр. 754.

Љ. Н.: Марко Ружичић, некр. у бр. 18 стр. 596.

Манојловић А.: Курс за конзервисање воћа и поврћа у Белици, доп. у бр. 2 стр. 56. — Плетарски течај у Пожеги Ужичкој, доп. у бр. 3 стр. 85.

Маричић Бран.: Пољопривредни течај у Сопоту, доп. у бр. 2 стр. 49.

Марјановић Л. Миодраг: Исхрана и нега стеоних крава преко зиме, чл. у бр. 1 стр. 6. — Како поступати с јагањцима, чл. у бр. 5 стр. 139. — Како сузбити вашљивост код стоке, чл. у бр. 7 стр. 211. — Појење стоке, чл. у бр. 11 стр. 331. — Нега млека за време лета, чл. у бр. 12 стр. 369. — Нишко кисело млеко, чл. у бр. 13 стр. 429. — Калемарски течај округне пољопривредне подружине у Нишу, доп. у бр. 15 стр. 494. — Исхрана радне стоке за време жетве, чл. у бр. 14 стр. 444. — Одмарање стоке, чл. у бр. 20 стр. 636. — Атанасије — Таса Радојковић, нек. у бр. 16 стр. 529.

Марковић Никола: Поучна екскурзија пољопривредне подружине из Параћина, доп. у бр. 1 стр. 23.

Мартиновић инж. Владимир: Одабирање и припрема семена за пролећну сетву, чл. у бр. 4 стр. 97. — Да ли треба одгртати кукуруз, чл. у бр. 14 стр. 441. — Наше ливаде и њихов принос чл. у бр. 22 стр. 703.

Матић Вића: Како очувати нашу народну ношњу и појачати домаћу радиност, чл. у бр. 5 стр. 141. — Друштво „Југословенска домаћа радиност", доп. у бр. 12, стр. 375. — Опомена на време, чл. у бр. 15 стр. 490. — Драгиша Лапчевић, некр. у бр. 17 стр. 560.

Матић Жив.: Живојин Савић, некр. у бр. 15 стр. 497.

Милисављевић инж. Драгослав: Јабуков црв (Карпокапса), чл. у бр. 9 стр. 273. — Зашто пропадају кајсије, чл. у бр. 15 стр. 485.

Милић инж. Милан: Обрада земљишта после стрних усева, чл. у бр. 13 стр. 417.

Милојевић Живомир: Фрушка Гора и њени напредни виногадари, доп. у бр. 6 стр. 183.

Миљовски д-р Ћирило: Угрици код говеди, чл. у бр. 22 стр. 706. — Богиње или дифтерија код живине, чл. у бр 23 стр. 735.

Михајловић Душан: Нови воћњаци не плаћају земљарину, чл. у бр. 6 стр. 180.

Митровић Д.: Како лечити овчију шугу, чл. у бр. 3 стр. 72.

Мустецић Илија: Једна лепа изложба у Нишу, доп. у бр. 3. стр. 87. — „Тежак" у редовима војске, доп. у бр. 5 стр. 151. — Орах од Д. Станковића, књ. пр. у бр. 5 стр. 156.

Нешић Бл.: Пропаганда пошумљавања и народне школе, чл. у бр. 24 стр. 772.

Нешић Љ. Бор.: Радојица Гавриловић, некр. у бр. 2 стр. 61. И. Новаковић, некр. у бр. 5 стр. 155. — Нове пољ. подружине, доп. у бр. 8 стр. 252. — Српско пољопривредно друштво у првом тромесечју 1939 године, доп. у бр. 9 стр. 284. — Спасоје Ц. Стевановић, некр. у бр. 23 стр. 753. — Пољопривредна подружина у Иригу — Срем, доп. у бр. 12 стр. 376. — Стајско ђубре, књ. пр. у бр. 12 стр. 378. — Годишња скупштине пољопривредних подружина, доп. у бр. 13 стр. 436. — Потреба сарадње, чл. у бр. 15 стр. 493.

Једна новина која ће користити нашем воћарству, чл. у бр. 22 стр. 701.

Никетић инж. Милутин: Да ли има две одлике јабуке будимке, чл. у бр. 3 стр. 80. — Овогодишњи род воћа треба искористити за разноврсну прераду, чл. у бр. 18 стр. 570. — Да ли се шљива за ракије сме стављати у силосе, п. и о. у бр. 18 стр. 592. — Кувар за сеоске домаћице, књ. пр. у бр. 19 стр. 629.

Николић д-р Драгиша: Како треба поступити са овчијом вуном пре и после стриже, чл. у бр. 9 стр. 261. — Поводом девете изложбе и сајма приплодне стоке у Новом Саду, доп. у бр. 11 стр. 321. — Одгајивачи оваца треба благовремено да набаве добре приплодне овнове ,чл. у бр. 15 стр. 473. — Једно наше велико зло, чл. у бр. 22 стр. 697. — Са овогодишње изложбе и сајма приплодне стоке у Младеновцу, чл. у бр. 20 стр. 633.

Новаковић Јанко: Воћарско-виноградарски течај пољопривредне подружине у Салашу (Крајина).

Пантић живадин: Гајимо јагоде, чл. у бр. 9 стр. 276.

Павловић Драгољуб: Чеда Којић, у бр. 21 стр. 693.

Пејић инж. Обрен: О мужи оваца, чл. у бр. 10 стр. 302.

Петковић Павле: Вредност крушке „караманке" за нашу домаћу употребу, чл. у бр. 18 стр. 575.

Петрик инж. Александар: Како сузбијати вране, чл. у бр. 1 стр. 10.

Петровић Ч.: Велимир Тодоровић, књ. пр. у бр. 14 стр 465. —

Петровић Ж. Никола: Како унапредити виноградарство; пољ. изложба у Гостивару; пољ. изложба у Љубовији, — доп. у бр. 2 стр. 44, 50 и 51. — Коста Главинић, некр. у бр. 20 стр. 659.

Петухов Леонид: Исхрана супрасних крмача, чл. у бр. 18, стр. 589.

Пилић инж. Радомир: Дрљање и прашење њиве под кукурузом, чл. у бр. 10 стр. 299.

Поповић Мил.: Стеван Савић, некр. убр. 15 стр. 497.

Пуцељ инж. Иван: Прелаз са суве на сочну зелену храну треба извршити обазриво, чл. у бр. 8 стр. 230.

Радојичић Света: Како да повећамо производњу сточне хране на нашим сеоским газдинствима, чл. у бр. 7 стр. 201. — Плодан рад здравствене задруге у Љигу, доп. у бр. 13 стр. 437.

Рајичић Тадија: Зашто пропадају кајсије, доп. у бр. 8 стр. 241.

Ремизов Рефес д-р М.: Нови путеви искоришћавања воћа у Југославији, чл. у бр. 19 стр. 608.

Роси д-р Никола: Сузбијање свињске куге, чл. у бр. 19 стр. 621. — Пољопривредна изложба Пољопривредне подружине у Ариљу, доп. у бр. 24, стр. 778.

Светличић д-р Фрања: Заостајање постељице код крава, чл. у бр. 16 стр. 510. — Како се лече брадавице код стоке, п. и о. у бр. 16 стр. 524.

Симовић Александар: Важност багрема у пољопривреди, доп. у бр. 5 стр. 144. Наши напредни пољопривредници, доп. у бр. 16 стр. 527. — Цигани скитачи преносе заразе, чл. у бр. 21 стр. 684.

Сивицки инж. Болеслав: Како треба хранити живину зими, чл. у бр. 2 стр. 39. — Како најбоље обележити приплодну живину, чл. у бр. 7 стр. 208.

Спасојевић инж. Владимир: Значај и начин риљања на дубину од два ашова, чл. у бр. 21 стр. 671.

Спремић Драгутин: Како створити добру круну код шљива. — Како боље и брже одгојити изданачке саднице шљива, чл. у бр. 5 стр. 136 и 138.

Срећковић инж. Милан: Берба и превирање шљива за ракију, чл. у бр. 19 стр. 612. — Чување воћа преко зиме, чл. у бр. 21 стр. 675. — Ђубрење воћака чл. у бр. 23 стр. 737. — Казани за печење ракије, чл. у бр. 24 стр. 769.

Станковић инж. Душан: Када треба вршити прорећивање круне воћака, чл. у бр. 1 стр. 15. — Подмлађивањем се старије воћке могу натерати да доносе веће користи воћарима, чл. у бр. 4 стр. 100. —Неколико обавештења из воћарства, п. и о. у бр. 8 стр. 251. — Неколико обавештења из воћарства, чл. у бр. 10 стр. 309. — О калемљењу лимуна; како треба посејати дудово семе за живу ограду; узроци неродности дуње, п. и о. у бр. 10 стр. 312. — Неколико важних радова увоћњаку за време лета, чл. у бр. 12 стр. 367. — О прскању воћака биљобраном; скидање калемгранчица; џенарика и шљива јулијана као подлоге, п. и о. у бр. 12. стр. 374 — Прикупљање и чување воћног семена чл. у бр. 13 стр. 419. — Како се и када сеје борово семе, прскање бресака у току зиме, размножавање шљива изданцима, п. и о. у бр. 13 стр. 433. — Када и како треба брати летње воће чл. у бр. 14 стр. 450. — Како убрзати превирање шљива; премазивање крушака специјалним воском у циљу њиховог дужег чувања у свежем стању; п. и о. у бр. 16 стр. 523. — Како најбоље искористити воће чл. у бр. 17 стр. 537. — Један важан посао у воћњаку чл. у бр. 22 стр. 710. — Шта треба знати за правилан избор сората воћака чл. у бр. 24 стр. 767.

Станчевић инж. Асен: Скидање калемгранчица за зимско и пролетње калемљење, чл. у бр. 1 стр. 16. — Брза и сигурна одбрана младих воћака и воћних садница од зечева, чл. у бр. 3 стр. 83. — Треба и код нас гајити карфиол, чл. у бр. 4 стр. 117. — О гајењу краставаца, чл. у бр 6 стр. 178. — Гајењу диња треба обратити већу пажњу, чл. у бр. 8

стр. 236. — Лионска рана трешња, чл. у бр. 10 стр. 307. — Справљање слатка од јагода, чл. у бр. 11 стр. 335. — Како треба спремити компот од кајсија, чл. у бр. 14 стр. 454. — Калемљење воћних дивљачица на спавајући пупољак, чл. у бр. 16 стр. 515. — Како конзервисати бораниjу стерилисањем, чл. у бр. 18 стр. 587. — Прерада дуња, чл. у бр. 19 стр. . . чл. у бр. 18 стр. 587. — Прерада дуња, чл. у бр. 19 стр. 615. — Прерада дуње, чл. у бр. 20 стр. 650. — Још неколико начина прераде дуње, чл. у бр. 20 стр. 678. — Прерада мушмула у компот и мармеладу, чл. у бр. 22 стр. 713. — Заштита младих воћака од зечева чл. у бр. 23 стр. 739.

Стевић инж. Богоје: Невидљиви одмагачи и помагачи пољопривредника, чл. у бр. 7 стр. 217. — Због чега нам се квари млеко чл. у бр. 11 стр. 334. — Шта утиче на квалитет и количину кајмака, чл. у бр. 20 стр. 639.

Стојановић инж. Драгомир: Убрзо треба извршити прскање бресака против болести коврчавости лишћа, чл. у бр. 4 стр. 106. — „Краставост", „чађавост" јакуба и крушака, чл. у бр. 6 стр. 161. — Опасно сушење цветова и леторастa на трешњама, вишњама и кајсијама, чл. у бр. 7 стр. 198. — Прскајте на време своје винограде, чл. у бр. 10 стр. 289. — Сузбијање пепелнице на виновој лози, чл. у бр. 12 стр. 363. — Смолоточина на коштуничавом воћу п. и о. у бр. 12 стр. 372. — „Буђ" на бобицама грожђа, чл. у бр. 13 стр. 423. — Трулежница воћака и винове лозе, чл. у бр. 13 стр. 424. — Пропадање плодова ораха, п. и о. у бр. 13 стр. 435. — Сузбијање главнице на пшеници, чл. у бр. 19 стр. 604. — Лечење хлорозе на виновој лози, п. и о. у бр. 20 стр. 653.

Томашевић Љуб.: Шира у домаћој употреби, чл. у бр. 18 стр. 581.

Тоскић инж. Вукашин: Како се уклања непријатан мирис из ракије, чл. у бр. 1 стр. 18. — Гајење стоног грожђа, чл. у бр. 2 стр. 33. — Где треба гајити стоно грожђе, чл. у бр. 3 стр. 68. — На коме положају треба гајити стоно грожђе, чл. у бр. 5 стр. 111. — Виноградари, обратите пажњу на резидбу винограда, чл. у бр. 5 стр. 129. — На коме земљишту садити стоне сорте лозе, чл. у бр. 6 стр. 170. — Шпалирско гајење винове лозе, п. и о. у бр. 6 стр. 187. — Најраније сорте грожђа , чл. у бр. 7 стр. 193. — Како спречити да се вина која су постала слатка не покваре, чл. у бр. 8 стр. 232. — Употреба угља у подрумарству, п. и о. у бр. 8 стр. 249. — Који је размак потребан при гајењу стоног грожђа, чл. у бр. 9 стр. 267. — Употреба осоке за ђубрење винограда, п. и о. у бр. 9 стр. 279. — Може ли се град спречити громобранима, п. и о. у бр. 9 стр. 279. — Нега чокота стоних сората за време по

раста (вегетације), чл. у бр. 10 стр. 295. — Да ли је бољи свеже гашени креч или креч справљан пре годину дана за справљање бордовске чорбе; Како се може појачати слабо вино, п. и о. у бр. 10 стр. 311. — Нега чокота при гајењу стоног грожђа, чл. у бр. 12 стр. 359. — Негујте винограде оштећене градом, чл. у бр. 13. стр. 421. — Сирће од шљивове џибре у људској и комина од грожђа у сточној исхрани, чл. у бр. 13 стр. 431. — Можемо ли се топовима одбранити од града, чл. у бр. 14 стр. 447. — Да ли раствор плавог камена губи од свога дејства ако дуже стоји, п. и о. у бр. 14 стр. 458. — Неке новије сорте из Мађарске за стоно грожђе, чл. у бр. 15 стр. 476. — Сладосок од грожђа и воћа, чл. у бр. 16 стр. 511. — Прављење цементних јама за шљиве, п. и о. у бр. 16 стр. 524. — За што већу потрошњу свежег грожђа, чл. у бр. 17 стр. 543. — Да црно вино буде јаче обојено, чл. у бр. 19 стр. 619. — При преради натрулог грожђа потребно је таложити ширу, чл. у бр. 20 стр. 650. — Средства за пресецање врења шире, п. и о. у бр. 20 стр. 653. — Обратите пажњу на завршетак врења код вина, чл. у бр. 21 стр. 673. — Лечење киселе ракије, п. и о. у бр. 22 стр. 716. — Када, како и каквим ђубретом треба ђубрити виноград засађен винским сортама, п. и о. у бр. 23 стр. 748. — Пољопривредна подружина у Грабовици доп. у бр. 20 стр. 658. — Болести и мане вина од В. Сајферта, књ. пр. у бр. 20 стр. 658. — Архив Министарства пољопривреде, књ. пр. у бр. 21 стр. 690. — Стручна екскурзија чланова пољопривредне подружине у Пожези Ужичкој, доп. у бр. 23 стр. 750. — Стручна екскурзија чланова пољ. подружине у Чуругу, доп. у бр. 23. стр. 751. — Како одузети мирис петролеја из ракије, п. и о. у бр. 24, стр. 774. — Шта је узрок неродности сорте хамбург у винограду, п. и о. у бр. 24 стр. 775. — О дужини живота чокота добијеног калемљењем на зрело и на зелено, п. и о. у бр. 24, стр. 775.

Удовичић Душан: Пси луталице преносе заразе, доп. у бр. 13 стр. 435.

Фемељиди инж. Никола: Резидба изнурених чокота у винограду, чл. у бр. 23 стр. 741.

Ф. М.: Да ли побачај код крава настаје услед шапа, п и о. у бр. 18 стр. 592.

Црнчевић инж. Властимир: Бистрење и филтрирање вина, чл. у бр. 13 стр. 427.

Чоловић Ст. М.: Наши напредни пољопривредници — међу пионирима наше пољопривреде, чл. у бр. 24, стр. 782.

Џигураш Б.: Екскурзија чланова пољ. подружине у Чуругу, доп. у бр. 2 стр. 47.

Б) САДРЖИНА

Објашњење: бр. значи број „Тежака"; стр. значи страна; чл. значи чланак; бел. значи белешка; п. и о. значи питање и одговор; доп. значи допис; некр. значи некролог; књ. значи књижевност; књ. пр. значи књижевни приказ.

I ЧЛАНЦИ ОПШТЕГ ПРИВРЕДНОГ ЗНАЧАЈА

На почетку нове године, у бр. 1, стр. 1. — Важност багрема у пољопривреди, у бр. 5, стр. 144. — Нови воћњаци не плаћају земљарину, у бр. 6, стр. 180. — Развијање домаће радиности у Ресави, у бр. 7, стр. 219. — Да би пољопривреднику било боље, у бр. 8, стр. 225. — Криза пољопривредне књиге, у бр. 12, стр. 353. — Пољопривреди се мора поклонити већа пажња, у бр. 13, стр. 409. — Опомена на време, у бр. 15, стр. 490. — Потреба сарадње, у бр. 15, стр. 493. — Радити и бити спокојан, у бр. 19, стр. 601. — Нови путеви искоришћавања воћа у Југославији у бр. 19, стр. 608. — Како да се помогнемо, у бр. 20, стр. 647. — Једно наше велико зло, у бр. 22, стр. 697. — Свети Краљ Милутин 1939 године, у бр. 23, стр. 729.

II РАТАРСТВО СА ЛИВАДАРСТВОМ И ПАШЊАРСТВОМ

Одабирање и припрема семена за пролетњу сетву, у бр 4, стр. 97. — Сетва кукуруза, у бр. 9, стр. 257. — Дрљање и прашење њиве под кукурузом, у бр. 10, стр. 299. — О нези кукуруза, у бр. 13 стр. 411. — Обрада земљишта после стрних усева, у бр. 13 стр. 416. — Да ли треба огртати кукуруз, у бр. 14 стр. 442. — Обрађивање земљишта и припрема семена за сетву озимих жита, у бр. 17 стр. 545. — Припрема земљишта за сетву озимих усева, у бр. 18 стр. 583. — Гајење озимог дворедог јечма, у бр. 20 стр. 643. — Значај и начин риљања на дубину од два ашова, у бр. 21 стр. 671. — Наше ливаде и њихов принос, у бр. 22 стр. 703.

III ПОВРТАРСТВО

О гајењу краставаца, у бр. 6 стр. 178. — Треба пикирати — привремено расађивати и расад поврћа, у бр. 7 стр. 205. — Гајењу диња треба обратити већу пажњу, у бр. 8 стр. 236. — Конзервирање младог грашка у зрну, у бр. 12 стр. 371. — Гајење зелене и зимске салате, у бр. 16 стр. 518. — Гајење зимског купуса, у бр. 16 стр. 521. — Производња семена од поврћа чије се изводнице сјесени спремају и саде, у бр. 17 стр. 553. — Сушење паприке, у бр. 20 стр. 645.

IV ПРЕРАДА ВОЋА

Справљање слатка од јагода, у бр. 11 стр. 335. — Спремање компота од трешања, у бр. 12 стр. 368. — Како спремити компот од кајсија, у бр. 14 стр. 454. — Како спремити добро вино од купина, у бр. 15 стр. 487. — Сладосок од грожђа и воћа, у бр. 16 стр. 511. — Како најбоље искористити воће, у бр. 17 стр. 537. — Спремање компота од крушака, у бр. 18 стр. 573. — Како се справља мармелада од јабука, у бр. 18 стр. 581. — Берба и превирање шљива за ракију, у бр. 19 стр. 612. — Прерада дуња, у бр. 19 стр. 615. — Прерада дуње, у бр. 20 стр. 650. — Још неколико речи о преради дуње, у бр. 21 стр. 678. — Прерада мушмула у компот и мармеладу, у бр. 22 стр. 713.

V БИЉНЕ БОЛЕСТИ И ШТЕТОЧИНЕ

Воћни карболинеуми у борби против штеточина, у бр. 1 стр. 3. — Како сузбијати вране, у бр. 1 стр. 10. — Колико је зима штетна за инсекте, у бр. 3, стр. 65. — Убрзо треба извршити прскање бресака противу болести „коврчавости лишћа", у бр. 4, стр. 106. — Како сузбијати штеточине на воћкама зимским прскањем, у бр. 4, стр. 108. — Како сам спасао свој воћњак од позних пролећних мразева 1938 године, у бр. 5, стр. 147. — Краставост, чађавост плодова јабука и крушака, у бр. 6, стр. 161. — Опасно сушење цветова и летораста на трешњам, вишњама и кајсијама, у бр. 7 стр. 198. — Зашто пропадају кајсије, у бр. 8 стр. 241. — Јабучни мољац на воћкама, у бр. 9, стр. 270. — Јабуков црв, у бр. 9, стр. 273. — Прискајте на време своје винограде, у бр. 10, стр. 289. — У чему греше наши виногрдари при прскању винограда, у бр. 10, стр. 292. — Лисне ваши на воћкама и њихово сузбијање, у бр. 11, стр. 327. — Крушков дрвоточац, у бр. 11, стр. 337. — Сузбијање пепелнице на виновој лози, у бр. 12, стр. 363. — „Бућ" на бобицама грожђа, у бр. 13, стр. 423. — Трулежница корена воћака и винове лозе,у бр. 13, стр. 424. — Шта треба знати о никотинским препаратима за сузбијање штеточина, у бр. 15, стр. 482. — Зашто пропадају кајсије, у бр. 15, стр. 485. — Сузбијање главнице на пшеници, у бр. 19, стр. 604. — Моја борба са јабуковим црвом и грожђаним мољцем, у бр. 21, стр. 680.

VI СТОЧАРСТВО И МЛЕКАРСТВО

Исхрана и нега стеоних крава преко зиме, у бр. 1, стр. 6. — Зимско храњење крава музара, у бр. 2, стр. 36. — Како треба хранити живину зими, у бр. 2, стр. 39. — Које би домаће расе свиња требало код нас гајити, у бр. 3, стр. 76. —

Како поступати са јагањцима у бр. 5, стр. 139. — Како да повећамо производњу сточне хране на нашим сеоским газдинствима, у бр. 7, стр. 201. — Како најбоље обележити приплодну живину, у бр. 7, стр. 208. — Како се справља добар јогурт и сир империјал, у бр. 7, стр. 213. — Невидљиви одмагачи и помагачи пољопривредника, у бр. 7, стр. 217. — Прелаз са суве на зелену сточну храну треба извршити обазриво, у бр. 8, стр. 230. — Стока треба да буде што дуже на пашњацима, у бр. 8, стр. 239. — Како треба поступити са овчијом вуном пре и после стрижења, у бр. 9, стр. 261. — О мужи оваца у бр. 10, стр. 302. — Појење стоке, у бр. 11, стр. 331. — Због чега нам се квари млеко, у бр. 11, стр. 334. — Нега млека за време лета, у бр. 12, стр. 369. — Нишко кисело млеко, у бр. 13, стр. 429. — Исхрана радне стоке за време жетве, у бр. 14, стр. 444. — Одгајивачи оваца треба благовремено да набаве добре приплодне овнове, у бр. 15, стр. 473. — Силојаме за ансилирање хране, у бр. 16, стр. 505. — Контрола млечности — важан фактор унапређења говедарства, у бр. 16, стр. 507. — О исхрани и нези телади, у бр. 17, стр. 549. — Како се справља ансилажа у силојамама у бр. 17, стр. 552. — Исхрана супрасних крмача, у бр. 18, стр. 589. — Како се може обезбедити довољно сточне хране за пролеће, у бр. 19, стр. 602. — Како да добијемо добар кајмак, у бр. 19, стр. 623. — Одмарање стоке, у бр. 20, стр. 636.— Шта утиче на квалитет и количину кајмака, у бр. 20, стр. 639. — Ансилирање зелене хране на површини земље, у бр. 21, стр. 665.

VII СТОЧНО ЛЕКАРСТВО — ВЕТЕРИНАРСТВО

Како лечити овчију шугу, у бр. 3, стр. 72. — Како сузбити вашљивост код стоке, у бр. 7, стр. 211. — Заостајање постељице код краве, у бр. 16, стр. 510. — Сузбијање свињске куге, у бр. 19, стр. 621. — Како се шири заразна болест црни пришт код стоке и људи, у бр. 21, стр. 667. — Угрци код говеди, у бр. 22, стр. 706. — Богиње или дифтерија код живине, у бр. 23, стр. 735.

VIII ВОЋАРСТВО

Када треба вршити прорећивање круне воћака, у бр. 1, стр. 15. — Скидање калемгранчица за зимско и пролетње калемљење, у бр. 1, стр. 16. — Да ли има две одлике јабуке будимке, у бр. 3, стр. 80. — Брза и сигурна одбрана младих воћака и воћних садница од зечева, у бр. 3, стр. 83. — Подмлађивањем се старије воћке могу натерати да доносе веће користи воћарима, у бр. 4, стр. 100. — Како створити добру круну код шљива, у бр. 5, стр. 136. — Како боље и брже

одгојити изданачке саднице шљива, у бр. 5, стр. 138. — Да ли треба гајити ниски или високе воћке, у бр. 6, стр. 173. — На које подлоге треба калемити бресквe, у бр. 7, стр. 215. — Неколико обавештења из воћарства, у бр. 8, стр. 251. — Лијонска рана трешња, у бр. 10, стр. 307. — Неколико обавештења из воћарства, у бр. 10, стр. 309. — Неколико важнијих радова у воћњаку за време лета, у бр 12, стр. 367. — Прикупљање и чување воћног семена, у бр 13, стр. 419. — Када и како треба брати летње воће, у бр 14, стр. 450. — Калемљење воћних дивљачица оцењем на спавајући пупољак, у бр. 16, стр. 515. — Овогодишњи обилни род воћа треба искористити за разноврсну прераду, у бр. 18, стр. 569. — Вредност крушке „караманке" за нашу домаћу употребу, у бр. 18, стр. 575. — Берба и превирање шљива за ракију, у бр. 19, стр. 612. — Једна новина која ће користити нашем воћарству, у бр. 22, стр. 700. — Један важан посао у воћњаку, у бр. 22, стр. 710. — Обрезивање садница и њихово уравнотежење, у бр. 22, стр. 714. — Ђубрење воћака, у бр. 23, стр. 737. — Заштита младих воћака од зечева, у бр. 23, стр. 739. — Шта треба знати за правилан избор сората воћака, у бр. 24, стр. 767.

IX ВИНОГРАДАРСТВО СА ПОДРУМАРСТВОМ

Како се уклања непријатан мирис из ракије, у бр. 1, стр 18. — Гајење стоног грожђа, у бр. 2, стр. 33. — Како унапредити виноградарство, у бр. 2, стр. 44. — Где треба гајити стоно грожђе, у бр. 3, стр. 68. — На коме положају треба гајити стоно грожђе, у бр. 4, стр. 111. — Виногради, обратите пажњу на резидбу винограда, у бр. 5, стр. 129. — Које сорте грожђа треба гајити у нашим виноградима, у бр. 6, стр. 165. — На коме земљишту садити стоне сорте лозе, у бр. 6, стр. 170. — Које подлоге узети за стоне сорте грожђа, у бр. 7, стр. 193. — Како спречити да се вина која су остала слатка не покваре, у бр. 8, стр. 232. — Који је размак потребан при гајењу стоног грожђа, у бр. 9, стр 267. — Нега чокота стоних сората за време пораста (вегетације), у бр. 10, стр. 295. — Нега чокота при гајењу стоног грожђа, у бр. 12, стр. 359. — Негујте винограде оштећене градом, у бр. 13, стр. 421. — Бистрење и филтрирање вина, у бр. 13, стр. 427. — Врањеви, чепови и лежишта — подвале винских судова, у бр. 13, стр. 426. — Овињавање нових винских судова, у бр. 14, стр. 449. — Неке новије сорте из Мађарске за стоно грожђе, у бр. 15, стр. 476. — Берба и изношење стонога грожђа на тржиште, у бр. 15, стр. 480. — Сладосок од грожђа и воћа, у бр. 16, стр. 511. — За што већу потрошњу свежег грожђа, у бр. 17, стр. 543

— Како што боље искористити овогодишњу обилну берву грожђа, у бр. 18, стр. 579. — Да црно вино буде јаче обојено, у бр. 19, стр. 619. — При преради натрулог грожђа потребно је таложити ширу, у бр. 20, стр. 650. — Обратите пажњу на завршетак врења код вина, у бр. 21, стр. 673. — Справљање ђубрета и ђубрење винограда на слабо приступачним теренима, у бр. 22, стр. 708. — Резидба изнурених чокота у винограду, у бр. 23, стр. 741. — Нега вина од натрулог грожђа, у бр. 23, стр. 744. — Најподеснији реони за стоно грожђе у Моравској бановини, у бр. 24, стр. 770.

X ДОМАЋИНСТВО

Шта треба домаћица да уради у својој кући пре Ускрса, у бр. 7, стр. 220. — Вађење и сређивање кромпира, у бр. 18, стр. 585. — Како конзервисати бораниј стерилисањем, у бр. 18, стр. 587. — Како укиселити купус за зиму, у бр. 21, стр. 683.

XI ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Којим средством сузбијати кртице, у бр. 6, стр. 186. — Размак винове лозе при шпалирском гајењу, у бр. 6, стр. 187. — Ране сорте грожђа, у бр. 6, стр. 188. — Где се може набавити добар угаљ за бистрење вина, у бр. 8, стр. 249. — Како се осоком ђубри виноград, у бр. 9, стр. 279. — Може ли се град спречити громобранима, у бр. 9, стр. 280. — Зашто се овцама кад занемогну секу уши, у бр. 9, стр. 280 — Да ли је добро додавати бордовској чорби сумпор, у бр. 10, стр. 311. — Да ли је за справљање борд. чорбе боље употребити свеже гажен креч, у бр. 10, стр. 311. — Како појачати вино за један град, у бр. 10, стр. 312. — Кака се калеми лимун и како се сеје дудово семе за живу ограду, у бр. 10, стр. 312. — Зашто су дуње неродне, у бр. 10, стр. 313. — Које сорте треба узети за наградни виноград, у бр. 11, стр. 339. — Које су подлоге Малинг типа, у бр. 11, стр. 340. — Како сузбити смолу, у бр. 12, стр. 372. — Зашто кобила не да ждребету да сиса, у бр. 12, стр. 373. — Неколико обавештења из воћарства, у бр. 12, стр. 374. — Зашта се све може употребити поздер од конопље, у бр. 13, стр. 432. — Како се и када сеје борово семе, у бр. 13, стр. 433. — О одгајивање изданака и о прскању бресака бордовском чорбом, у бр. 13, стр. 434. — Зашто поцрни језгра ораха, у бр. 13, стр. 435. — Јаја биљних стеница на плодовима трешње, у бр. 14, стр. 456. — Како уништити црве који једу луцерку, у бр. 14, стр. 456. — Како спречити паучину у којој се скривају гусенице, у бр. 14, стр. 457. — Да ли раствор пла-

вог камена губи од свог дејства ако се не употреби истог дана, у бр. 14, стр. 458. — Да ли је корисно мућати шљиве да би пре превреле, у бр. 16, стр. 523. — О цементним бачвама, у бр. 16, стр. 524. — Како се лече брадавице код стоке, у бр. 16, стр. 524. — Може ли се чађ употребити за ђубрење усева, у бр. 17, стр. 558. — Како се гаје печурке, у бр. 17, стр. 559. — Зашто је паприка у топлим лејама бујнија, у бр. 17, стр. 560. — Да ли шап изазива побачај код крава, у бр. 18, стр. 592. — Може ли се шљива за ракију ставити у силосе за сточну храну, у бр. 18, стр. 592. — Да ли су дозвољена средства „Нипакомбин А/II“ и „Микробин Г“, у бр. 20, стр. 653. — Како се лечи винова лоза од хлорозе, у бр. 20, стр. 653. — Шта да се ради са кокошком којој опада перје, у бр. 20, стр. 654. — Како се лечи кисела ракија, у бр. 22, стр. 716. — Како да се семе пшенице ослободи житног мољца, у бр. 22, стр. 717. — Како се оставља и чува семе од патлиџана, у бр. 22, стр. 718. — Како се уништава вилина косица на детелини, у бр. 23, стр. 745. — Како опоравити виноград кад се грожђе спари, у бр. 23, стр. 747. — Како ђубрити виноград засађен винским сортама, у бр. 23, стр. 748. — Како ракију ослободити мириса петролеја, у бр. 24, стр. 774. — Узрок неродности хамбурга, у бр. 24, стр. 774. — Има ли разлике у дужини живота чокота добијеног калемљењем на зрело и на зелено, у бр. 24, стр. 776.

XII БЕЛЕШКЕ

Конференција о сејању пшенице на кућице, у бр. 3, стр. 84. — Наградна утакмица за подизање винограда раним и позним сортама стоног грожђа, у бр. 3, стр. 90. — За јефтинија сточна цепива и за бољу ветеринарску службу у нашој земљи, у бр. 5, стр. 148. — Стечаји за напредније начине рада, у бр. 9, стр. 280. — Српско пољопривредно друштво у првом тромесечју 1939 године, у бр. 9, стр. 284. — Програм рада српског пољопривредног друштва за 1929 год., у бр. 10, стр. 314. — Упутство за кредит код Привилеговане аграрне банке, у бр. 11, стр. 342. — Пољопривредним подружинама и члановима, у бр. 11, стр. 346. — Разне вести, у бр. 16, стр. 525. — Разне вести, савети и обавештења, у бр. 19, стр. 625. — Разне вести, новости, обавештења и савети, у бр. 20, стр. 655. — Разне вести, савети и обавештења, у бр. 21, стр. 685. — Разне вести, савети и обавештења, у бр. 22, стр. 719. — Разне вести, савети и обавештења, у бр. 23, стр. 748. — Кратке вести, савети и обавештења, у бр. 24, стр. 776. — Свима пољопривредним подружинама, у бр. 24, стр. 781.

XIII КЊИЖЕВНОСТ

О поткивању стоке књ., у бр. 2, стр. 58. — Архив Мин пољопривреде књ., у бр. 2, стр. 59. — Пчелиња паша књ. у бр. 3, стр. 89. — Орах књ., у бр. 5, стр. 156. — Пчелар, у бр. 5, стр. 157. — Пољопривреда Швајцарске књ., у бр. 9, стр. 286. — Модерна техника искоришћавања воћа књ., у бр. 11, стр. 347. — Кроз швајцарска села књ., у бр. 11, стр. 348. — Контрол амлека при зарази од слинавке и шапа књ., у бр. 11, стр. 349. — За прошват воћарства у Фрушкој Гори књ., у бр. 11, стр. 349. — Одјеци новосадске изложбе и сајма стоке књ., у бр. 14, стр. 461. — За унапређење млекарства Јужне Србије књ., у бр. 15, стр. 495. — Вардарска бановина књ., у бр. 18, стр. 594. — Кувар за сеоске домаћице, у бр. 19, стр. 629. — Болести и мане вина књ., у бр. 20, стр. 658. — Архив Министарства пољопривреде књ., у бр. 21, стр. 690. — Бесплатан каталог књига државне штампарије књ., у бр. 21, стр. 691. — Напредан рад Средње пољ. школе у Букову (Неготин) књ., у бр. 22, стр. 722. — Филтрирање вина књ., у бр. 24, стр. 785.

XIV НЕКРОЛОЗИ

† Никола Павић, у бр. 1, стр. 29. — † Радојица Гавриловић, у бр. 2, стр. 61. — † Илија Новаковић, у бр. 5, стр. 155. — † Драган Мицић, † Михајло-Мика Спасојевић, † Михајло-Мика Матић и † Љубомир Вуловић, у бр. 10, стр. 315. — † Велимир Тодоровић, у бр. 14, стр. 465. — † Стеван Савић, у бр. 15, стр. 496. — † Живојин Савић, у бр. 15, стр. 497. — † Атанасије-Таса Радојковић, у бр. 16, стр. 529. — † Драгиша Лапчевић, у бр. 17, стр. 560. — † Марко Ружичић, у бр. 18, стр 596. — † Коста Главинић, у бр. 20, стр. 659. — † Војин Ж. Миковић, у бр. 21, стр. 692. — † Чеда Којић, у бр. 21, стр. 693. — † Бориса вОстојић, у бр. 22, стр. 722. — † Душан Шипић, у бр. 22, стр. 723. — † Спасоје Т. Стевановић, у бр. 23, стр. 753. — † Милан В. Стаматовић, у бр. 23, стр. 755. — † Живота-Жика Марјановић, у бр. 24, стр. 786.

XV ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ

Поучна екскурзија пољ. подружине из Параћина, у бр. 1, стр. 23. — Екскурзија чланова пољ. подружине у Чуругу, у бр. 2, стр. 47. — Рад пољ. подружине у Иригу, у бр. 12, стр. 376. — Пољопривредна подружина у Ваљеву основала је школу за своје чланове, у бр. 19, стр. 628. — Стручна екскурзија чланова пољ. подружине у Ст. Бечеј, у бр. 21, стр. 687. — Сарадња Подружине у Свилајнцу са Друштвом ју-

гословенске народне ношње, у бр. 22, стр. 720. — Пољопривредна књижница и читаоница у Гламочу, у бр. 22, стр. 722. — Стручна екскурзија чланова пољ. подружине у Пожези Ужичкој, у бр. 23, стр. 750. — Стручна екскурзија пољ. подружине у Чуругу, у бр. 23, стр. 751. — У околини Мионице има 15 пољ. подружина, у бр. 23, стр. 751.

XVI ПОЉОПРИВРЕДНА НАСТАВА, КУРСЕВИ И ПРЕДАВАЊА

Пољопривредни течај у Сопоту, у бр. 2, стр. 49. — Курс за конзервисање воћа и поврћа у Белици, у бр. 2, стр. 56. — Плетарски курс у Пожези Ужичкој, у бр. 3, стр. 85. — Воћарски течај у Ражњу, у бр. 5, стр. 153. — Калемарски течај пољ. подружине у Нишу, у бр. 15, стр. 494. — Воћарско-виноградарски течај пољ. подружине у Салашу (Крајина), у бр. 16, стр. 526. — Течај пољ. подружине на Убу, у бр. 17, стр. 556. — Течај пољ. подружине у Вел. Поповићу, у бр. 18, стр. 595. — Предавање из пчеларства, у бр. 20, стр. 657.

XVII ИЗЛОЖБЕ И САЈМОВИ

Изложба и сајам приплодне стоке у Свилајнцу, у бр. 1, стр. 19. — Пољопривредна изложба у Гостивару, у бр. 2, стр. 50. — Пољ. изложба у Љубовији, у бр. 2, стр. 51. — Изложба стоке у Петровцу на Млави, у бр. 2, стр. 54. — Једна лепа изложба у Нишу, у бр. 3, стр. 87. — Општа пољопривредна изложба у Јагодини, у бр. 4, стр. 121. — Сточарска изложба пољ. подружине у Ражњу, у бр. 14, стр. 459. — Пољопривредна изложба пољопривредне Подружине у Ариљу, у бр. 24, стр. 778.

XVIII РАДОВИ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Распис бр. 1 за набавку семена детелине и луцерке, у бр. 6. стр. 161. — Распис бр. 2 повластице за 65 редовни годишњи збор Друштва, у бр. 6, стр. 161. — Распис бр. 3 о радном времену у продавници Друштва на дан Збора, у бр. 6, стр. 161. — Распис бр. 4 позив за коришћење кредита код Привилеговане банке, у бр. 7, стр. 224. — Распис бр. 5 обавештење да ће се молбе за кредите накнадно уписаних чланова узимати у обзир само крајем маја, у бр. 9, стр. 256 (корице). — Распис бр. 6 тражи да се врате непродати примерци „Календара“, у бр. 9 на корицама. — Распис бр. 7 објашњава како попуњавати молбе и менице које се упу-

њују Друштву, у бр. 9 на корицама. — Распис бр. 8 извештава о резултату анализе плавог камена фабрике Зорка и Жупа, у бр. 10 на корицама. — Распис бр. 9 Позив да се исправе евентуалне грешке у списку лица изабраних за редовне чланове Друштва, у бр. 12 на корицама. — Распис бр. 10 Скреће се пажња подружинама да признаницу чековне уплатнице П. штедионице чувају као доказ да су новац послале, у бр. 12. — Распис бр. 11, у бр. 12 Записник са 65 редовног збора С.П.Д. у бр. 12 стр. 386. — Пољопривреди се мора поклонити већа пажња — резолуција са збора С.П.Д., у бр. 13, стр. 409. — Једно обавештење (о стечају за X свеску „Тежакове библиотеке" о ђубрету), у бр. 14, стр. 462. — Обавештење о течајевима домаће радиности, у бр. 15 (на корицама). — Расписи бр. 12, 13 и 14 у бр. 18. — Обавештење о набављању семена за сетву код Пољопривредне огледне и контролне станице у Топчидеру и код станице за селекцију биља на Бељу, у бр. 18. — Распис бр. 15 у бр. 23. — Обавештење да је Привилегована аграрна банка почела поново са давањем зајмова до 2000 дин. и обавештење о пресељавању Друштва југословенске радиности у просторије С.П.Д., у бр. 24.

XIX ЗАПИСНИЦИ УПРАВНОГ ОДБОРА СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Извод из записника 47 седнице у бр. 1, стр. 27
Извод из записника 48 седнице у бр. 1, стр. 28
Извод из записника 49 седнице у бр. 3, стр. 91
Извод из записника 50 седнице у бр. 3, стр. 93
Извод из записника 51 седнице у бр. 3, стр. 94
Извод из записника 52 седнице у бр. 3, стр. 95
Извод из записника 53 седнице у бр. 4, стр. 123
Извод из записника 54 седнице у бр. 4, стр. 124
Извод из записника 1 седнице у бр. 4, стр. 125
Извод из записника 2 седнице у бр. 4, стр. 126
Извод из записника 3 седнице у бр. 4, стр. 127
Извод из записника 4 седнице у бр. 5, стр. 158
Извод из записника 5 седнице у бр. 6, стр. 189
Извод из записника 6 седнице у бр. 6, стр. 191
Извод из записника 7 седнице у бр. 7, стр. 222
Извод из записника 8 седнице у бр. 7, стр. 222
Извод из записника 9 седнице у бр. 8, стр. 253
Извод из записника 10 седнице у бр. 8, стр. 255
Извод из записника 11 седнице у бр. 9, стр. 287
Извод из записника 12 седнице у бр. 10, стр. 318
Извод из записника 13 седнице у бр. 11, стр. 350
Извод из записника 14 седнице у бр. 12, стр. 381

Извод из записника 15 седнице у бр. 13, стр. 439
Извод из записника 16 седнице у бр. 14, стр. 467
Извод из записника 17 седнице у бр. 14, стр. 468
Извод из записника 18 седнице у бр. 14, стр. 471
Извод из записника 19 седнице у бр. 15, стр. 497
Извод из записника 20 седнице у бр. 15, стр. 499
Извод из записника 21 седнице у бр. 15, стр. 501
Извод из записника 22 седнице у бр. 15, стр. 502
Извод из записника 23 седнице у бр. 16, стр. 530
Извод из записника 24 седнице у бр. 16, стр. 532
Извод из записника 25 седнице у бр. 17, стр. 564
Извод из записника 26 седнице у бр. 18, стр. 597
Извод из записника 27 седнице у бр. 18, стр. 598
Извод из записника 27 седнице у бр. 19, стр. 630
Извод из записника 28 седнице у бр. 20, стр. 662
Извод из записника 29 седнице у бр. 21, стр. 694
Извод из записника 30 седнице у бр. 21, стр. 696
Извод из записника 30 седнице у бр. 22, стр. 723
Извод из записника 31 седнице у бр. 22, стр. 724
Извод из записника 32 седнице у бр. 22, стр. 727
Извод из записника 33 седнице у бр. 23, стр. 756
Извод из записника 34 седнице у бр. 23, стр. 757
Извод из записника 35 седнице у бр. 23, стр. 758
Извод из записника 36 седнице у бр. 24, стр. 786
Извод из записника 37 седнице у бр. 24, стр. 788
Извод из записника 38 седнице у бр. 24, стр. 788
Извод из записника 39 седнице у бр. 24, стр. 790

XX РАЗНО

Фрушка Гора и њени напредни виноградари, бр. 6, стр. 183. — „Тежак" у редовима војске, у бр. 5, стр. 151. — Један примеран воћар у Ресну, у бр. 8, стр. 243. — Одржавајмо живот у земљи, у бр. 8, стр. 247. — Друштво „Југословенска домаћа радиност, у бр. 12, стр. 375. — Наши напредни пољопривредници, у бр. 12, стр. 380. — Пси луталице преносе заразу, у бр. 13, стр. 435. — Наши напредни пољопривредници, у бр. 16, стр. 527. — Цигани скитачи преносе заразе, у бр. 21, стр. 684.

XXI СЛИКЕ

Покретно страшило, у бр. 1, стр. 13. — Бик награђен I наградом, у бр. 1, стр. 20. — Екскурзисти пред домом Српског пољ. друштва у Београду, у бр. 1, стр. 25. — Екскурзисти у Средњој пољ. школи у Ваљеву, у бр.1. стр. 26. — Никола Павић, у бр. 1, стр. 29. — Група посетилаца пред отварање изложбе у Љубовији, у бр. 2, стр. 52. — Један део изложбе у Љубовији, у бр. 2, стр. 53. — Са изложбе стоке у Петровцу — бик награђен I наградом, у бр. 2, стр. 54. —

Учеснице на курсу за конзервисање воћа и поврћа у Винорачи, у бр. 2, стр. 57. — Прскање воћака, у бр. 3, стр. 67. — Стоно грожђе из околине Смедерева, у бр. 3, стр. 69. — Нераст расе „мангалица“, у бр. 3, стр. 77. — Учесници на плетарском курсу при раду, у бр. 3, стр. 86. — Са изложбе у Нишу, у бр. 3, стр. 88. — Изглед старије подмлађене воћке, у бр. 4, стр. 101. — Изглед старије подмлађене воћке са правилном круном, у бр. 4, стр. 104. — Бресква заражена болешћу „коврчавост листа“, у бр. 4, стр. 107. — Један чокот у пуном роду, у бр. 4, стр. 113. — Виноград са чистом сортом афуз-али, у бр. 4, стр. 114. — Трогодишњи чокот афузали у роду, бр. 4, стр. 116. — Тржиште карфиолом у једном месту у Француској, у бр. 4, стр. 117. — Хагеов рани карфиол, у бр. 4, стр. 119. — Расад карфиола са добро развијеним цветним пупољком, у бр. 4, стр. 120. — Прирећивачки одбор пољ. изложбе у Јагодини, у бр. 4, стр. 122. — Један део изложбе у Јагодини, у бр. 4, стр. 123. — Крак чокота винове лозе са ластарима, у бр. 5, стр. 131. — Резидба у главу, у бр. 5, стр. 133. — Резидба на кракове, у бр. 5, стр. 133. — Резидба на кракове за гајење на жици, у бр. 5, стр. 134. — Гијов начин резидбе за гајење на жици, у бр. 5 стр. 135. — Гијов начин резидбе за гајење уз притку, у бр. 5, стр. 136. — Чобанчићи са овцама, у бр. 5, стр. 140. — Са ткачког течаја подружине у Зворнику, у бр. 5, стр. 142. — Младе босанке на течају, у бр. 5, стр. 143. — Учесници на воћарском течају у Ражњу, у бр. 5, стр. 154. — Лист јабуке са чађавим пегама, у бр. 6, стр. 162. — Заражена гранчица са чађавим раницама, у бр. 6, стр. 163. — Оболели млади плодови, у бр. 6, стр. 164. — Заражена крушка чађавим крастама, у бр. 6, стр. 166. — Зар није лепо? — Девојка с гроздом, у бр. 6, стр. 168. — Јулски мускат, у бр. 6 стр. 170. — Ниске јабуке у цвету, у бр. 6, стр. 172. — Један леп бресквик, у бр. 6, стр. 173. — Једна трогодишња крушка у роду, бр. 6, стр. 174. — Млада ниска јабука у роду, у бр. 6, стр. 175. — Сниске јабуке у башти Пољопривредног факултета, у бр. 6, стр. 176. — Једна ниска јабука преоптерећена родом, у бр. 6, стр. 177. — Један леп бик сименталске расе из околине Младеновца, у бр. 6, стр. 179. — Овце на паши упролеће, у бр. 6, стр. 181. — Једна нова италијанска сорта стоног грожђа, у бр. 7, стр. 194. — Томери, крај у Француској у коме се гаји чувено стоно грожђе племенка, у бр. 7, сте. 196. — Гајење стоног грожђа уза зид, у бр. 7, стр. 197. — Вишња са многобројним сасушеним гранчицама, у бр. 7, стр. 199. — Осушена вишња, у бр. 7, стр. 200. — Једна добра приплодна крава сименталка одгајена у Шумадији, у бр. 7, стр. 202. — Крчимирски сој оваца, у бр. 7, стр. 204. — Машина за прављење саксија од ђубрета, у бр. 7, стр. 206. — Разне саксије од ђубрета, у бр. 7, стр. 207. — Разне саксије од ђубрета, у бр. 7, стр. 208. — Разни начини обележа-

вања живине, у бр. 7, стр. 209. — Купрешке овце. — Богатство села — деца, у бр. 7, стр. 214. — Један леп млади шљивик у околини Сарајева, у бр. 7, стр. 215. — Босанска кућа у бр. 7, стр. 218. — Учеснице на течају, у бр. 7, стр. 219. — Један модеран овчарник на планини Романији, у бр. 8, стр 227. — Како изгледа примитиван овчарник, у бр. 8, стр. 228. — Изглед рђаво храњеног јунета, у бр. 8, стр. 230. — Једна добро однегована јуница сименталка, у бр. 231, стр. 231. — Подруми у Рогљеву (Крајина), у бр. 8, стр. 234. — Крава на паши, у бр. 8, стр. 239. — Краве се враћају с паше, у бр. 8, стр. 240. — Сељанке у народној ношњи преду чувајући говеда, у бр. 8, стр. 242. — Америчка сорта вајнсеп у 6 година, у бр. 8, стр. 244. — Воће из преспанског среза на изложби у Битољу, у бр. 8, стр. 245. — Пчеларник г. Р Срезовића у Ресну, у бр. 8, стр. 246. — Овце на паши, у бр. 8, стр. 248. — Очева замена, у бр. 9, стр. 259. — Сетва кукуруза руком, у бр. 9, стр. 260. — Сјеничке овце, у бр. 9, стр. 261. — Бачије на Шари, у бр. 9, стр. 263. — Муза на Шари, у бр. 9, стр. 265. — Виноград Драгутина Живковића из Варварина засађен сортом афуз-али, у бр. 9, стр. 269. — Јабучни мољац, у бр. 9, стр. 271. — Струк јагоде са живићима, у бр. 9, стр. 277. — Прскање винограда помоћу прскалица на коњима у Француској, у бр. 10, стр. 293. — Путем својих дедова, у бр. 10, стр. 299. — Путем напретка, у бр. 10, стр. 300. — Бачије на Бистри, у бр. 10, стр. 303. — Крчимирски ован, у бр. 10, стр. 304. — Крчимирска овца, у бр. 10, стр. 305. — Приплодни бик сименталске расе расе награђен пехаром Њ. В. Краља, у бр. 11, стр. 322. — Приплодни бик сименталске расе награђен пехаром Пол. коморе, у бр. 11, стр. 323. — Приплодна крава сименталске расе награђена, у бр. 11, стр. 325. — Лисне ваши на трешњи, у бр. 11, стр. 327. — Крилате лисне ваши, у бр. 11, стр. 329. — Приплодни бик сименталске расе награђен, у бр. 11, стр 331. — Приплодни бик сименталске расе награђен I наградом, у бр. 11, стр. 332. — Јуница сименталске расе награђена на изложби I наградом, у бр. 11, стр. 334. — Приплодни бик сименталске расе награђен II наградом, у бр. 11, стр. 336. — Дрвоточци, у бр. 11, стр. 338. — Приплодни бик сименталске расе награђен II наградом, у бр. 11, стр. 341. — Први откос, у бр. 12, стр. 354. — Приплодни бик подолске расе награђен I наградом, у бр. 12, стр. 357. — Једна одлична сименталска крава са два телета, у бр. 12, стр. 360. — Узорни примерци манголице у Батајници, у бр. 12, стр. 363. — Пред једним свињцем у Батајници, у бр. 12, стр. 365. — Годишња скупштина пољ. подружине у Зворнику, у бр. 12, стр. 375. — Ткачки течај пољ. подружине у Козлуку, у бр. 12, стр. 375. — Живојин Ђурић из Забрдице, у бр. 12, стр. 380. — Никола Николић, у бр. 12, стр. 384. — Изглед огртаног кукуруза после бербе, у бр. 13, стр. 412. — Неогр-

тани кукуруз, у бр. 13, стр. 414. — Огртани кукуруз, у бр. 13, стр. 415. — Жетва на имању Пољ. школе у Букову, у бр. 13, стр. 417. — Награђени бик на изложби у Битољу, у бр. 13, стр. 422. — Бикови домаће расе и монтафонци на изложби у Битољу, у бр. 13, стр. 426. — Липске овце, у бр. 13, стр. 430. — Дом Здравствене задруге у Љигу, у бр 13, стр. 438. — Млад пастув у Пољ. школи у Букову, у бр. 14, стр. 445. Двогодишња омица у Пољ. школи у Букову, у бр. 14, стр. 446. — Дрворед пожегаче у Пољ. школи у Букову, у бр. 14, стр. 451. — Берба бресака, у бр. 14, стр. 453. — Крава награђена I наградом на изложби у Ражњу, у бр. 14, стр. 459. — Јуница награђена I наградом на изложби у Ражњу, у бр. 14, стр. 461. — Обрен Селенић из Диваца, у бр. 14, стр. 464. — Велимир Тодоровић, у бр. 14, стр. 465. — Испаша оваца на Сувој Планини, у бр. 15, стр. 475. — Мускат краљица винограда, у бр. 15, стр. 477. — Брање и паковање грожђа у Смедереву, у бр. 15, стр. 481. — Са Топчидерског Брда — дрворед воћака, у бр. 15, стр. 486. — Са Топчидерског Брда — дрворед воћака, у бр. 15, стр. 491. — Калемарски течај подружине у Нишу, у бр. 15, стр. 494. — Стеван Савић, архитекта из Чикага, у бр. 15, стр. 496. — Једна добро однегована јуница у Шумадији, у бр. 16, стр. 508. — Сајџово звоно за пастерисање шире, у бр. 16, стр. 512. — Сајџово звоно за пастерисање шире — шематски изглед, у бр. 16, стр. 513. — Калемљење дивљачица решељке на спавајући пупољак, у бр. 16, стр. 516. — Окуланти трешања добијени калемљењем на спавајући пупољак, у бр. 16, стр. 516. — Садинице трешања добијене калемљењем, очењем, у бр. 16, стр. 517. — Сетва салате, у бр. 16, стр. 519. — Воћарско виноградарски течај Подружине у Салашу, у бр. 16, стр. 526. — Борисав Павловић пред својим пчеларником, у бр. 16, стр. 527. — Атанасије Радојковић, у бр. 16, стр. 529. — Са изложбе у Прилепу, у бр. 17, стр. 538. — Правилно упаковано воће за извоз, у бр. 17, стр. 540. — Припрема и паковање грожђа за извоз у Варни — Бугарска, у бр. 17, стр. 544. — Крава монтафонске расе из Ј. Србије. — Течај Подружине на Убу, у бр. 17, стр. 557. — † Драгиша Лапчевић, у бр. 17, стр. 561. — Воћке у околини Ваљева под теретом рода, у бр. 18, стр. 571. — Компот справљен у Пољ. школи у Букову, у бр. 18, стр. 574. — Берба јабука у Пољ. школи у Букову, у бр. 18, стр. 577. — Превоз грожђа у колима у Жупи, у бр. 18, стр. 579. — Ралица за коњску запрегу из околине Скопља, у бр. 18, стр. 584. — Једногодишње свиње мангалице на Бељу, у бр. 18, стр. 590. — Течај подружине у Вел. Поповићу, у бр. 18, стр. 595. — † Марко Ружић, у бр. 18, стр. 596. — Сушење воћа на имању Раде Поповића, у бр. 19, стр. 609. — Са воћем се храни стока на имању Андре Поповића, у бр. 19, стр. 611. — Лесковачка дуња на роду, у бр. 19,

стр. 616. — Компот од дуња, у бр. 19, стр. 617. — Кајмак у различитим судовима на пијаци у Краљеву, у бр. 19, стр. 624. — За време предавања у Подружини у Ваљеву, у бр. 19, стр. 628. — Сименталски бик награђен највећом наградом, у бр. 20, стр. 634. — Сименталска јуница награђена пехаром Њ. В. Краља, у бр. 20, стр. 635. — Сименталски бик награђен I наградом, у бр. 20, стр. 637. — Сименталска јуница награђена I наградом, у бр. 20, стр. 638. — Млекар у околини Чачка, у бр. 20, стр. 640. — Млекар у околини Чачка са дрвеном решетком, у бр. 20, стр. 640. — Уздужни и попречни пресек карлице, у бр. 20, стр. 641. — Спољни изглед карлице и кашике за скидање кајмака, у бр. 20, стр. 642. — Радосав Ст. Симић, у бр. 20, стр. 658. — † Коста Главинић, у бр. 20, стр. 660. — Сименталска јуница награђена I наградом у Младеновцу, у бр. 21, стр. 669. — Део тунела од винове лозе у Пољ. школи у Александровцу, у бр. 21, стр. 674. — Понуда воћем — једите што више воћа јер је то у интересу вашег здравља, у бр. 21, стр. 677. — Јабука са навученим кесицама у циљу заштите од мољца, у бр. 21, стр. 680. — Јабука после скидања кесица, у бр. 21, стр. 681. — Живота Матић, у бр. 21, стр. 689. — † Војин Миковић, у бр. 21, стр. 692. — Са једне изложбе јужног воћа у Дубровнику, у бр. 22, стр. 701. — На паши, у бр. 22, стр. 707. — Јабучњак ниских облика у Пољ. школи у Зајечару, у бр. 22, стр. 711. — Одликовани чланови пољ. подружине од стране Друштва народна ношња, у бр. 22, стр. 721. — † Душан Шипић, у бр. 22, стр. 723. — Са славе С.П.Д. — богослужење, у бр. 23, стр. 730. — Са славе С.П.Д. — сечење колача, у бр. 23, стр. 731. — Са славе С.П.Д. — гости, у бр. 23, стр. 732. — Са славе С.П.Д. — г. д-р М. Јосифовић држи говор, у бр. 23, стр. 733. — Јабука заштићена пругом од гледичија, у бр. 23, стр. 740. — Вилина косица, у бр. 23, стр. 746. — Екскурзија на ергели грофа Одескалкија у Илоку, у бр. 23, стр. 751. — Са оснивачке скупштине у Пепељевцу, у бр. 23, стр. 752. — †Спасоје Ђ. Стевановић, у бр. 23, стр. 754. † Милан Стаматовић, у бр. 23, стр. 755. — Задружни ветеринар врши цепљење оваца, у бр. 24, стр. 765. — Једна добра млекуља домаће расе, у бр. 24, стр. 778. — Јуница монтафонске расе, у бр 24, стр. 779. — Једна добра крава сименталске расе, у бр. 24, стр. 780. — Кућа браће Ђирјаковића у Вирову, у бр. 24, стр. 783. — Нова штала браће Ђирјаковића, у бр. 24, стр. 783. — Бетонско ђубриште са обором за свиње браће Ђирјаковића, у бр. 24, стр. 784. — † Живота Марјановић, у бр. 24, стр. 786.

XXII ОГЛАСИ

Ценовник књига

које се могу добити код Српског пољопривредног друштва

I Ратарство

Пауке о ђубрењу стајским и вештачким ђубривом: М. Ђ. Николић . . . . . 10.—
Луцерка и детелина М. Ђ. Николић . . . . . 15.—
Пшеница и раж: М. Ђ. Николић . . . . . 10.—
Овас и јечам: М. Ђ. Николић . . . . . 15.—
Кукуруз: М. Ђ. Николић . . . . . 25.—
Пшенице у трг. саобраћају: М. Ђ. Николић . . . . 80.—
Земљорадникова читанка: Р. Вулић . . . . . 5.—
Гајење конопље и лана: В. Т. Радовановић . . . . 5.—
Производња и трговина хмеља: Д. Арсић . . . . 20.—
Пиварски јечам од Др. П. Квакана . . . . . 6.—
Пиварски јечам од К. Поповића . . . . . 6.—
Гајење уљаних биљака: В. Ђорђевић . . . . . 6.—
О суши, од Алексића . . . . . 2.—
Искуства једног пољопривредника, од Рогулића . . 25.—
Стајско ђубре, од В. Ђорђевића . . . . . 6.—

II Воћарство и виноградарство

Воћке и воће, први део: Б. Д. Тодоровић . . . . . 20.—
Воћке и воће, други део: Б. Д. Тодоровић . . . . 30.—
Воћке и воће, трећи део: Б. Д. Тодоровић . . . . 40.—
Из. *Ко узме сва три дела одједном добија их за* . . 85.—
Воћарство треће издање: М. Никетић . . . . . 25.—
Гајење шљива: М. Никетић . . . . . 6.—
Шљива — пожегача: Д. Спремић . . . . . 10.—
Рад првог воћарског конгреса у Чачку 1932 год. . . 12.—
Рад другог воћарског конгреса у Сарајеву 1934 год. 12.—
Рад трећег воћарског конгреса у Марибору 1937 год. 12.—
Патуљасте воћке, од Лукмана . . . . . 20.—
Напредно воћарство, Др. Орељa . . . . . 75.—
Гајење стоног грожђа, од Ожанића . . . . . 30.—
О прекалемљивању старијих воћака, Др. Јосифовић . 3.—
Гајење ораха, од Станковића . . . . . 6.—
Рад конференције о грожђу у Смедереву 1932 год. 8.—
Подизање дудова: А. Г. Јовановић . . . . . 6.—
Јагодичасто воће: П. С. Петковић . . . . . 5.—
Резидба винограда: Б. Ђ. Ранковић . . . . . 6.—
Практично виноградарство: Н. Петровић . . . . . 30.—
Ново виноградарство: М. Стојановић . . . . . 50.—
Практично гајење винове лозе: М. Стојановић . . 30.—
Виноградарство: М. Никетић . . . . . 15.—

III Повртарство и ливадарство

Повртње и његово гајење: Т. Владисављевић . . . . 40.—
Подизање топлих леја, од Васића . . . . . 10.—
Ливадске траве и њихов избор: Др. Т. Локот . . . 7.—
Ливадарство: Ј. Вукићевић . . . . . 15.—
За бољу исхрану стоке, од Вукићевића . . . . . 10.—

IV Сточарство

Наука о храњењу домаћих животиња, Др. Климер, превод К. Поповића . . . . . 60.—
Сточарство новог доба: Др. М. Радосављевић . . . 15.—
Сточарство општи део: Драг. Васић . . . . . 10.—
Хипологија друго издање: М. Цветковић . . . . . 30.—
Расе оваца у Србији (порекло): Др. Т. Митровић . . 7.—
Расе оваца у Србији (вуна) Др. Т. Митровић . . . 20.—
Обезбеђење стоке: Др. В. Стојковић . . . . . 40.—
Гајење свилобуба, од Јовановића . . . . . 10.—
Практично пчеларство, од Мршуље . . . . . 10.—
Напредно живинарство, од Др. Стајића . . . . . 10.—
Гајење питомих зечева: Радојчин и Симић . . . . 15.—

V Чување и прераде производа

Конзервисање воћа и поврћа сушењем: Др. В. Стојковић . . . . . 12.—
Конзервисање воћа и поврћа стерилисањем, друго издање: Др. В. Стојковић . . . . . 6.—
Обезбеђење усева: Др. В. Стојковић . . . . . 30.—
Једна практична сушница: Др. В. Стојковић . . . 3.—
Прерада воћа, М. Никетић . . . . . 12.—
Винарство, четврто издање: Б. Ђ. Ранковић . . . . 50.—
Чување свежег воћа и поврћа, Др. В. Стојковић . . 25.—
Берба и прерада шљива, друго изд.: Др. В. Стојковић 12.—
Млекарство, треће издање: А. Г. Јовановић . . . . 12.—
Конзервисање воћа и поврћа, од Ђуровићке . . . 15.—
Од бербе до продаје, од Др. В. Стојковића . . . 15.—
Нега вина од Тоскића . . . . . 8.—

VI Болести и штеточине

Грожђани мољци: П. Др. Вукасовић . . . . . 3.—
Најчешће штете воћака: П. Др. Вукасовић . . . . . 10.—
Сточне заразе: М. Цветковић . . . . . 10.—
Поткивање стоке: М. Митровић . . . . . 10.—
Болести и мане вина, од Др. Драгаша . . . . . 30.—
Ветеринарске поуке, од Вуковића . . . . . 10.—

VII Разне стручне књиге

О болестима и штеточинама гајених биљака: Н. Раојевић . . . . . 10.—
Зимски рад тежаков: Д. Лапчевић . . . . . 3.—
Мара Живинарка: Д. Лапчевић . . . . . 2.—
Пољска полиција у Срба: Д. Лапчевић 2.50
Подизање врбе за плетарство: Д. Лапчевић . . . . 3.—
Земљорадничке коморе: Др. Б. Марковић . . . . . 5.—
Споменица педесетогод. Срп. Пољ. Друштва . . . . 5.—
Пољопривредни речник I Срп. Пољ. Друштва . . . 15.—
Гласник I: Срп. Пољ. Друштво . . . . . 10.—

Тежак за раније године и то: за 1899, 1903, 1904, 1910, 1913, 1922, 1924—38 по . . . . . 20.—
Пољопривредни календар за 1923—27; 1930—39 . . 3.—
Пољопривредни календар за годину 1940 . . . . . 10.—
Дечји пољопривредни клубови . . . . . 2.—
Путна пољопривредна настава у Италији: Др. В. Стојковић . . . . . 6.—
Упутство за конзервисање јаја: А. Г. Јовановић . . 1.—
Подизање живинарника: А. Г. Јовановић . . . . 2.—
Резидба винограда: Б. Ђ. Ранковић . . . . . 6.—
Закон и правилник о вину: Б. Ђ. Ранковић . . . . 15.—
Специјално ратарство (2 књ.): Д. Т. Локот . . . . 75.—
Поуке о пољопривредном газдовању: М. Ђурић . . 10.—
Рачуница за пољопривредне школе: М. Дуњић . . . 25.—
Практично земљомерство: М. Дуњић . . . . . 40.—
Геометрија IV издање: М. Дуњић . . . . . 25.—
Наука о пољопр. газдовању III издање, од Дуњића . 25.—
За наше пчеларство, од Милошева . . . . . 3.—
Пчеларска дописна школа и то: Д. Милић
I св. Увод у напредно пчеларство . . . . . 10.—
II св. Кошнице, подиз. пчеларника и пчел. алат . . 10.—
III св. Главни радови на пчеларнику . . . . . 10.—
IV св. природно и вештачко ројење . . . . . 10.—
V св. Искоришћавање пче инје паше . . . . . 10.—
VI св. Пчеларева ботаник . . . . . 10.—
VII св. Мед, восак и њихови производи . . . . . 10.—
VIII св. Пчелиње болести . . . . . 10.—
IX св. Пчеларски календар . . . . . 10.—
X св. Модерна организација пчеларника . . . . 10.—
Црни пришт: Др. А. Вуковић . . . . . 25.—
Болести које пси преносе на људе: А. Вуковић . . . 25.—
О болестима пчела: И. Побегајло . . . . . 12.—
Употреба калиметабисулфита у винарству: Б. Ж. Бошковић . . . . . 2.—
Широмер и његова употреба: И. Бошњак . . . . 10.—
Здраве сеоске куће за Б. и Х.: Др. У. Круљ . . . . 15.—
Наводњавање са Копаоника: Д. Мијатовић . . . . 10.—
Привредне зграде са 500 цртежа: В. Несторовић . . 80.—
Куда ћемо нашу децу ћаке, II издање: М. Ристић . . 30.—
Сточна хигијена: М. Митровић . . . . . 2.—
Поткивање стоке: М. Митровић . . . . . 10.—
Поткивање стоке: Др. Хофман . . . . . 20.—
Бадем као подлога: Ј. Зец . . . . . 20.—
Пчеларев вођ. Д. Станковић . . . . . 15.—
Пшенице Дунавске бановине: Др. Вајић . . . . . 40.—
Проблеми садашњице, С. Митровић . . . . . 10.—
Пољска привреда у народним пословицама од Др. Влајница . . . . . 40.—
Наша отаџбина, од Московљевића, изд. Акад. Наука 10.—
Извори и бунари, од Ј. Жујовића, изд. Акад. Наука 10.—
Значај шума, од Др. Мариновића, изд. Акад. Наука 10.—
Задружне банке и задр. кредит, од Анциферова . . 20.—

Наша текст. радин. I Ручно ткање, од Јоксимовића 10.—
О суши, од Алексића . . . . . 2.—
Чехослов. млекар. задругарство: Ј. Алексић . . . . 25.—
Обрађивање земље, од Јаракуле . . . . . 20.—
О напредној Чехословачкој, Драг. Лапчевић . . . 15.—
Успомена из живота: П. Т. Тодоровић . . . . . 10.—
Болести и штеточине житарица, од Стојановића . . 20.—
Орах (издање Краљ. академ.), од Др. Стојковића . 10.—
Гајење и нега цвећа: С. Николић . . . . . 10.—
Наше шумарство и ловарство, од Баранца . . . . . 20.—

Ценовник

важнијих справа и алата, који се могу добити код Српског пољопривредног друштва у Београду, Гепратова 64.

Цене су нето, без никаквог повуста и само за готово

Трошкови око експедиције, евент. паковање и поштарина или подвоз, иду на терет купца.

Цене су *необавезне*, а важе франко друштвени магацин.

Роба путује на ризик поручиоца.

Новац се шаље на друштвени чек. рачун Бр. 50350.

Поручиоци увек морају дати тачну адресу: место, пошту и најближу жел. или паробродарску станицу.

Друштво даје справе и машине из кредита који одобрава *Привилегована аграрна банка* свима уредним земљорадницима у износу до Дин. 2000.— уз повољну камату и без хипотеке и процене имовине, а на једногодишњи почек. За формуларе и ближа обавештења по овим питањима обраћати се Друштву, писмено или лично.

Како Друштво послује само са својим члановима, то препоручује сваком, ко жели да се код њега снабдева, да се претходно упише за члана и да пошаље Дин. 10.— унапред на име чланарине за годину дана, а ако хоће да прима „Тежак" и „Пољопривредни календар", онда код најближе Подружине да уплати Дин. 25.— за целу годину.

Данас је снабдевање са робом јако отежано, цене нестабилне и у скоку, те Друштво задржава себи право да их, према приликама, мења, Ради овога, препоручује се подружинама и члановима, да своје потребе покрију благовремено, по могућству у што краћем року.

Напоминје се свима, да се кредити за сада неће одобравати у роби све до почетка главне сезоне, тј. до месеца марта идуће године.

	Динара
Бехерови обртачи, са 1 точком и црталом, лакши „чаша"	680.—
Бехерови обртачи, са 1 точком и црталом, тежи „чаша"	800.—
Еберх, плуг бр. 4 „Комет"	1090.—
Еберх, плуг бр. 5 „Сервус"	970.—

Еберх, плуг бр. 5 „Јота“	880.—
Плуг домаће марке „Бик“ — „Вила“	800.—
Плуг домаће марке „Бик“ — „Змај“	830.—
Плуг „Бик“ равњак, на 1 точку за орање воћњака и винограда	640.—
Плуг домаће марке Полих „идеал“	800.—
Плуг домаће марке Полих „алфа“	830.—
Плуг Бехер, знак „чаша“ Л. 5. Н. са репом на дасци	880.—
Плуг Бехер, знак „чаша“ 5. Р. В. тип „Сервус“ тежи	950.—
Плуг Бехер знак „чаша“ 4 Р. тип 4 Р. „Комет“ тежи	1000.—
Дрљача дводелна тежа	550.—
Дрљача дводелна лакша	460.—
Дрљача троделна средња	660.—
Дрљача троделна тежа	850.—
Дрљача ливадска ланчара	770.—
Сејалица двореда, тежа, Бехерова „чаша“	1000.—
Сејалица двореда домаћа „Бик“, лакша	800.—
Сејалица за жито, од 14 и 15 реди	4500.—
Сејалица за кукуруз на 3 реда (4 точка)	3200.—
Прашач и огртач Еберхартов „Кумулус“	680.—
Прашач и огртач Бехеров, знак „чаша“	600.—
„Рекорд“ домаћи прашач	400.—
Ветрењача домаћа марка „Бик“ Бр. VII	1350.—
Сечка за бундеве, репу и др. корење мања „Бик“	430.—
Сечка за бундеве, репу и др. корење већа „Мелихар“	700.—
Сечка за бундеве, репу и др. велика „Бик“	1400.—
Сечка за фураж, врло јака и масивна са педалом за помоћни, ножни погон	1520.—
Сечка за фураж, „Бик“ мања	1000.—
Ваљци троделни, колутасти, без руде	1500.—
Ваљци једноделни колутасти, без руде	750.—
Крушачи за кукуруз „Бик“	700.—
Крушачи за кукуруз са педалом	770.—
Крушачи за кукуруз са вентилатором	850.—
Прекрупачи ручни „Бик“ Бр. 1	450.—
Прекрупачи ручни „Бик“ Бр. 2	650.—
Тријери Хајд кл. I марка I а	2600.—
Тријери Хајд кл. I марка I	2900.—
Тријери Хајд кл. I марка II	3500.—
Тријери Хајд кл. II марка I	3700.—
Тријери Хајд кл. II марка I	4100.—
Тријери Хајд кл. V марка I	4800.—
Ваге, децималне и центималне, цене на захтев;	
Тријери домаћи — Хецел, цене на захтев;	
Жетелица руководачица „Мелихар“ са рудонос. и централним мазањем	6600.—
Иста, са предњаком на 2 точка	7000.—
Кундеов челични ашов, са држаљом, лакши	70.—
Кундеов челични ашов, са држаљом, тежи	75.—
Кундеов челични ашов, у виду виле, с држаљом	75.—
Маказе за шишање оваца, челичне	15.—

	Динара
Трокар за говеда са резервном канијом	50.—
Алка за нос за немирне бикове за извођење	15.—
Четке од длаке, за тимарење стоке	15.—
Млекар. справе, сепаратори, буњкалице, канте и др. цене на захтев.	
Пресе за сено, патент „Вероста“	3000.—
Прскалица Нехвил. Аустрија, модел 1936	460.—
Прскалица Верморел „Еклер“, запремина 15 лит.	500.—
Прскалица аутомат. ориг. Плац са бамб. трском	1200.—
Прскалице Плац Бр. 1	600.—
Прскалице за воћке, на колицима 25 лит.	1000.—
Прскалице „Митри“	500.—
Прскалице „Морава“	450.—
Прскалице ручне „Нео“ 2 л. запремине	200.—
Прскалице за воћке, дезинфекцију и кречење стаја „Јесур“ („мало чудо“) са 5 м. панцираног црева и 2 продужне цеви по 75 см.	700.—
Ебулиоскоп (малиган) оригинални француски	1000.—
Запрашивач ручни домаћи	65.—
Запрашивач леђни „Верморел“ — „Торпиљ“	400.—
Муљаче за грожђе мање „Бик“	640.—
Муљаче за грожђе средње	720.—
Муљаче за грожђе веће	800.—
Муљаче за воће, средње, „Бик“	900.—
Муљаче за одвајање петељке	1500.—
Пресе за грожђе од 115 л. „Бик“	1750.—
Пресе за грожђе од 170 л. „Бик“	2100.—
Муљаче за грожђе од 220 л. „Бик“	2600.—
Пресе за грожђе од 350 л. „Бик“	3300.—
Кеса за филтрирање вина	60.—
Нож калемарски Кундеов 9½ и 10 см. 26	27.—
Маказе воћарске Кунде Бр. 135/23 екстра, 2 реза	100.—
Маказе воћарске Кундеове Бр. 139/23	40.—
Маказе за скидање гусеничних гнезда Кунде	22.—
Маказе за живу ограду — Кунде	70.—
Гребло челично Кундеово за воћке	22.—
Берило са кесицом Кундеово за воћке	15.—
Белегије за калемарске ножеве Кундеове	22.—
Нож калемарски Куно 10 см.	24.—
Нож воћарски обичан	30.—
Маказе воћарске боље	36.—
Маказе воћарске обичне	20.—
Тестерице воћарске обичне	30.—
Четка челична за скидање маховине	16.—
Воћарски Кундеов нож	45.—

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ.

ГОДИНА 67. БР. 1 БЕОГРАД, 1 ЈАНУАР 1939

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

ВЛАСНИК за Српско пољ. друштво
Претседник Др. ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ
професор Универзитета

УРЕДНИК
Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64. Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30·—, а за ђаке и војнике Дин. 15·—
Чековни рачун 50-350 Рукописи се не враћају

На почетку нове године

Прошла, 1938 година биће забележена у историји Српског пољ. друштва као једна од најзначајнијих. У тој години Друштво је саградило свој велики и лепи дом. Захваљујући њему оно ће бити у могућности, у будуће, да развија још снажније своју делатност на унапређењу наше пољопривреде и економском јачању нашег села.

Новим домом могу се поносити како они који су до сад у Друштву сарађивали, тако и они који буду накнадно ступили у чланство многобројних друштвених подружина. Њиме се може подичити и целокупна српска пољопривреда, са чијим развојем је присно уткан рад Српског пољ. друштва.

У нову, 1939 годину и наш драги „Тежак" улази у новом руху, у новој опреми. Ова промена на боље треба симболички да покаже да његов утицај у нашем сељачком народу има да буде још снажнији у будућ-

ности. Сви они који су учествовали у прошлости у раду на подизању наше пољопривреде знају велики значај овог нашег најстаријег стручног пољ. часописа. Није било ни једне корисне акције коју „Тежак" није помагао. Све оно што је имало везе са напредним, бољим радом у пољопривреди налазило је место у њему. Преко њега и помоћу њега бачено је много племенитог семена у народ; дато је обиље корисних савета и упустава, који су омогућили небројеним хиљадама пољопривредника да постигну бољи успех у своме раду.

Круг читаоца „Тежака" је већ велики. Али тај круг треба да се стално повећава. Треба тежити да сваки сељачки дом прима овај часопис, да га сваки пољопривредник прочита.

Наш земљорадник мора стално да употпуњава своја знања, како би могао замењивати застареле, лоше методе рада са новим, напреднијим, савременијим. Околности под којима данас живимо све су теже.

Због тога се и у пољопривреди не може више радити онако како се раније радило. Не можемо се више угледати на наше очеве и дедове. Ми морамо више и боље радити ако желимо да осигурамо своју економску независност и пристојан живот. Наше обавезе су многобројније; издаци које свако сеоско домаћинство мора свакодневно да чини сада су несравњено већи него раније. Према томе, мора се више привредити, мора се осигурати већи прилив новца. А утакмица на тржиштима је све жешћа. Успева да постигне повољну цену само онај који нуди производе добре каквоће. А за квалитетну производњу оспособљен је само онај пољопривредник који у свом раду примењује најновије тековине науке и праксе, који располаже солидним стручним знањем. Пољопривредне подружине пружају могућност својим члановима да се стручно усавршавају — да чују, прочитају или виде многе ствари, које ће им корисно послужити у њиховом раду на њиви, у воћњаку, винограду, стаји, обору, укратце у читавом њиховом домаћинству. Предавања,

течајеви, изложбе, наградне утакмице, екскурзије и сл., то су разни начини да се члановима подружина на приступачан и убедљив начин изнесу корисне поуке и савети. А писана реч која им преко „Тежака", Пољ. календара и других пољ. књига долази, служиће им као водич у свима њиховим пословима.

Поред тога, чланови пољ. подружина могу од своје матице — Српског пољ. друштва да добију на почек, на бескаматни кредит најбоље справе и алате и друга средства за пољ. производњу, која ће им омогућити савршенији и лакши рад.

Због тога пољ. подружине треба да се умножавају као центри за пропаганду напредније пољопривреде, као народне школе за стручно просвећивање нашег сељака.

Верујемо да ће пољ. стручњаци, који су досад водили пољ. подружине, са удвострученом енергијом и вољом продужити своју тако благотворну акцију. А Српско пољ. друштво ће им пружити у том њиховом раду сваку потпору, како моралну тако и материјалну.

Такође сматрамо да прави пољ. стручњак, искрени пријатељ народа, не сме бити без пољ. подружине у свом месту или крају, јер се само преко оваквих организација може с успехом спроводити методична акција на унапређењу земљорада.

Српско пољ. друштво позива све на сарадњу. Народна интелигенција удружена са народом у пољ. подружинама може много да учини. У заједничким напорима лежи тајна успеха.

Д-р Младен Јосифовић

Воћни карболинеуми у борби противу штеточина

О зимском сузбијању штеточина у воћарству већ је доста писано у Тежаку. Ту долази на првом месту

зимска нега воћњака, која се састоји у уклањању свега непотребног, сувишног и болесног са воћака и у орању воћњака.

Међу разним мерама да се ово постигне, долазе и прскања воћака са т. зв. *воћним карболинеумима*.

Воћни карболинеуми су опште име за многобројне течности вишемање истог састава, густе и црне, уљастог изгледа и јаког мириса. Помешане са водом оне дају мешавине које својом бојом потсећају на млеко или белу каву. У трговини се налазе под разним именима. У почетку навале штитасте ваши на шљиви нарочиту је славу био стекао карбокримп, а покрај њега употребљавао се и дворин. Затим су дошли касније арборин, дендрин, неодендрин, лозол, а у последње време и резол и други. Дакле има их већ читав низ и углавном се може рећи да су сви добри, ако су само у оригиналном паковању, ако се из њих у суду нису издвојили било талог, било уље.

О воћним карболинеумима постоје разна мишљења. Неке воћарске земље их не употребљавају, друге пак јако цене. Код нас се покушава да се великом рекламом убеде воћари како су зимска прскања са воћним карбилинеумима неопходна да би воћке добро рађале, јер се помоћу њих уништавају ако не све а оно бар већина биљних болести и штеточина. Према тој реклами воћке да би остале здраве и родне, требало би сваке године прскати, без обзира у каквом се стању налазе.

Као и већина реклама, и ова је претерана. Воћни карболинеуми су лек и то један од јаких, и као такав употребљава се само у нужди. Прскати сваке зиме здраве воћке са њима и сувишно је и штетно је, уосталом у пракси и неизводљиво због скупоће средства. Али у појединим случајевима прскања са карболинеумима су неопходна и богато се исплаћују.

Из праксе сам се, на пример, уверио да је често једно зимско прскање бресака са овим средствима довољно да их сачува од напада зеленкасто-жутих вашију од којих се лист с пролећа коврџа. Исто тако карбо-

линеуми уништавају маховину и лишајеве на воћкама и изазивају подмлађивање коре, али ради овога само довољно је прскати сваке треће или четврте године. Прскања су даље одличан лек против разних штитастих вашиј, међу које се убраја и чувена сан-ђозевска ваш и против крваве ваши на јабукама. Са карболинеумима требало би прскати бар гране и стабла јабука нападнутих од поткорњака, са изједеном црвљивом кором као и младе јабучице и крушкице на којима се налазе јаја лисних вашиј. Ова јаја се налазе при врху младари као сјајна црна, дугуљаста зрнца. Уместо прскања, у последњем случају често је згодније и брже повити и замочити ластар за ластарем у суд са раствором карболинеума.

Као што се види примена воћних карболинеума је разноврсна и услед њиховог многоструког дејства воћари су, углавном увек задовољни са успехом прскања.

Најпогодније време за прскања бресака, месец новембар, већ је прешло, али и оне, као и све остале воћке, могу се прскати током целе зиме, када је време благо, тихо и суво, све док пупољци не почну да бубре. Појединци уосталом највише и препоручују ова касна прскања као најуспешнија, али у већини наших крајева тада обично дувају чести и јаки ветрови, а по ветру прскања се не могу правилно извести.

За време прскања чувати очи. Сваког дана увече, по свршеном прскању, опрати добро прскалицу чистом водом. Не остављати никако да у њој раствор карболинеума преноћи, јер нагриза гумене делове.

Српско пољопривредно друштво има у свом магацину резол и карбокримп, које даје по повољној цени, и препоручује својим члановима.

Д-р П. Вукасовић

Исхрана и нега стеоних крава преко зиме

При исхрани стеоних крава треба знати да је овакној стоци потребна двострука храна и то: за одржавање тела, и напредак — пораст младунчета у утроби, па зато изабрати она хранива, која ће својим механичким и хемиским особинама првенствено деловати на напред тражене захтеве. За храњење стеоних крава преко зиме служи нам кабаста, концентрисана храна и врло ретко индустријски отпаци.

Сува кабаста храна има за задатак да испуни желудац код стоке и да отклони осећај глади. За храњење стеоних крава од суве хране употребљавамо све врсте сена, сламе, шашу, плеву и друго.

Сено детелина и ливадско сено у овом времену и при исхрани стоке уопште има највећег значаја услед своје веће хранљивости, лакше сварљивости и пријатности, за разлику од друге врсте кабасте хране. Оно треба да је чисто, неукварено, пријатног мириса и да потиче са сузих места. Сено детелина, као и ливадско полаже се стоци у количини од 3—5 кгр. по грлу без икакве припреме или мешања. Количина напред означена није увек иста, јер она зависи од придодатка других хранљивих материја.

Што се тиче сламе, за исхрану бременитих грла у обзир долази искључиво слама озимица, која је тврда, а која се употребљава за исхрану стоке само у времену велике несташице хране. Сем тога код стеоне стоке озима слама изазива често и затвор. Од сламе користи се првенствено јечмена и овсена слама.

Да би се сварљивост сламе повећала, а енергија око жватања смањила, стоци не треба полагати целу, већ исецкану сламу на дужину од 2 см. и овако исецкану помешати са репиним резанцем, сладовим клицама или којим другим хранивом.

Шаша-кукурузовина јесте једна од најчешћих кабастих храна преко зиме. Њено приуготовљавање и полагање врши се исто онако као и код сламе. Ако у не им крајевима не постоји друга каква кабаста храна

која у себи има доста воде, онда шаша бива преливана-прскана сланом водом. Искључиво храњење шашом није препоручљиво, пошто се желудац испуни и притискује плод у утроби. Сем тога новорођенче бива врло мршаво ако је мати била само шашом храњена.

Што се тиче сламе грашка, пасуља, соје и других махунастих биљака, оне су богате беланчевинама, стока их халапљиво једе, али дављане у већим количинама проузрокују код стоке затвор и оболење желудца.

Количина суве кабасте хране код говеди износи 1/90—1/50 живе мере. Недостатак кабасте хране у желудцу изазива глад. Напред изнета потреба за кабастом храном није увек иста, већ се са величином желудца и стадијумом бременитости мења, и надокнађује концентрисаном храном.

Ради одржавања апетита и изградње састојака потребних за стварање крви и млека и других састојака тела, употребљавамо за време зиме силажу, репу, сладове клице и друго. Сва ова хранива одликују се већом садржином воде, соли и витамина те у свему одговарају употреби зелене пиће.

Сточна репа је веома хранљива, одликује се садржином воде, соли и витамина. Стоци се даје исецкана на резанце, да се не би стока задавила. Да би се омогућило коришћење репе у већим количинама, репа се исецка на резанац и помеша са исецканом сламом или шашом. У оваквој смеси може се стеоним кравама давати 10—12 кгр. исецкане репе. Веће количине репе у храни, као и дављање саме репе штетно делује на укус млека и масло, које је бело, збивено и тврдо. Поред тога код стеоне и друге стоке веће количине репе изазивају пролив.

Поред репе, сировог репиног резанца, фабрике шећера суше репин резанац и исти стављају у промет у облику брикета-цигле, која се пре храњења ставља у воду да набубри и омекша.

Сладове клице могу врло добро послужити као храна за стеоне краве онде где постоје пиваре, које

производе слад. Сладове клице полажу се стоци као сирове у количини од 1—2 кгр. или као сушене по 1 кгр. на 500 кгр. живе мере. И ово као и пређашње храниво одликује се већом садржином воде, витамина и фосфорне киселине, потребних за пораст тела и редовних животних радњи.

Приликом употребе суве и воденасте кабасте хране треба бити обазрив да прелаз на кабасту храну буде постепен, без икакве штете по здравствено стање стеоних грла.

Концентрисана или снажна храна разликује се од напред изложене кабасте хране по већој садржини хранљивих градива и малој запремини. За исхрану стоке преко зиме користимо зрно јечма и кукуруза, пшеничне мекиње, олајне колаче и друго. Сва напред означена хранива садрже већи део азотских материја, нарочито беланчевина потребних за стварање крви, млека и ткива, за разлику од јечмене или кукурузне јарме, која у себи има више угљених хидрата, који служе као накнада за изгубљену енергију и топлоту.

Јечам и кукуруз долазе у обзир као храна јефтинија од пшенице, и од овса, који служи као искључива храна за коње. Стоци се јечам и кукуруз полажу као јарма помешана са млаком водом и посољена сољу или пак у смеси са репиним резанцем. Дневно на једно грло 500 кгр. тешко треба дати 2—3 кгр. овог хранива.

Пшеничне мекиње овде наилазе на највећу примену, нарочито због своје садржине: беланчевина и фосфорне киселине, потребне као накнада за излучене соли и понаособ за развиће младунчета. Стоци се полажу у истим количинама, као и јарма.

У оним крајевима где је заступљена индустрија зејтина, користи се и одпадак при изради уља т. зв. уљане погаче, које у себи садрже масти, беланчевине и соли. Олајне колаче пре употребе треба самлети или уситнити, овлажити и тек стоци полагати. Дневно се даје од 0,5—1 кгр. Веће количине изазивају пролив и поремећај у органима за варење.

Саставни део оброка стеоних грла јесу и минералне материје, које се у тело уносе појединим хранивима, а које се понаособ дају стоци у облику сточне соли, фосфорно киселог креча и др.

Концентрисана храна и минералне материје неопходне су за све време исхране стеоних грла, али нарочито у другој половини бременитости.

Поред добре хране потребна је и нега стеоних крава, како у стаји, за време храњења и одмора, тако исто и у раду.

Да би омогућили заштиту стеоних крава од шкодљивих утицаја хладноће да би им пружили суво меко и чисто одмориште, олакшали појење и храњење, стеона грла треба сместити у светле, сразмерно простране и чисте стаје. Висина стаја управља се према броју грла. Стаја не треба бити сувише висока, нити пак ниска. Високе стаје са хладним подом од бетона и недовољном простирком штетне су за стеоне краве, као и ниске стаје у којима је стока збивена, а услед недостатка прозора и других отвора стално загађена разним гасовима, повећавајући температуру у стаји. Овакве стаје штетне су услед промене у температури која настаје са извођењем стоке из топле стаје на хладан ваздух, услед чега стока назебе и оболи. Стаје треба да су високе најмање 4 м. и да имају приближно сталну топлоту од 15° С.

Под стаје не сме бити хладан. У колико је заступљен бетон као под у стаји, побринути се и за довољну количину простирке за све време бременитости. Лежиште крава треба да је дугачко 2,5-2,8 м. а широко 1,3-1,5 м. и да је снабдевено сувом, меком и чистом простирком. Валови-јасла имају бити тако удешени, да се могу лако чистити и да нису високи.

После сваког храњења валове треба ишчистити, те тако спречити појаву разних штеточина и трулежи.

Везивање стоке има бити што краће. Ако у непосредној близини стеоне краве постоји неко друго грло, које је џандрљиво, немирно, треба се побринути, да се благовремено смести на које подесније место, како не би оштетило стеону краву.

По завршеном храњењу и мужи, сву стоку, као и стеону треба сваког дана тимарити, скинути прашину и другу нечистоћу, која је спечена на телу. Умазану стоку, као и ону код које је почела длака да опада са врата, на сапима и другим деловима тела, треба увек млаком водом и гуњвом опрати, затим сапуницом и водом очистити. Приликом тимарења стеоних крава не треба се журити, нити пак притискати трбушни део тела, да не би тим пореметили младунче у утроби.

Промена температуре у утроби мајке убитачна је за развиће младунчета. Поред простирке, сталне температуре у стаји, важно је да се и појење стоке не врши хладном водом. Да би омогућили сталну температуру воде, треба у стају унети једно веће буре, с вечери га водом напунити, тако да ујутру увек имамо свежу и незалеђену воду за појење стоке.

Сточну храну треба спремити по подне или увече и оставити у спремници, да не би преко ноћи измрзла.

Стеоној стоци од прве половине па све до краја бременитости потребно је кретање. То кретање може се изводити било употребом стоке за рад или пак пуштањем у испусте или шетњу. Ако је стеона стока употребљавана за рад са њом треба благо поступати, не јурити је или пак јачим предметима тући. У раду стеоној стоци у првој половини треба давати чешће одморе, а у другој употребљавати је само за најнужније послове. Умерен рад све до на месец дана пред порођај помаже напредку младунчета, као и ширењу карличног појаса; губитку лоја и лакшем порођају.

Ако стоку не употребљавамо за рад, испусти и шетња стеоне стоке неопходно су потребни. Стоку не треба изгонити док је трава росна или док на истој лежи слана, јер кретање на оваквом терену може бити пре штетно него добро.

Миодраг Л. Марјановић

Како сузбијати вране

Врана као штеточина добро је позната не само нашем пољопривреднику но исто тако и шумару као и сваком ловцу. Много пута се чују жалбе пољопривредника, како су им вра-

не с пролећа повадиле сав посејани кукуруз, пшеницу или репу као и с јесени кад исте културе дозру како наваљују на већ зреле клипове кукуруза или шећерну репу и уништавају их. С друге стране шумари и ловци се жале како је све мање пернате дивљачи по шумама, пошто су вране уништиле већину јаја истих а тиме и њихово потомство. Па чак и наше домаћице трпе штету, јер вране нападају на младе пилиће а и на јаја живине која исписавају. Тако вране кад се наваде на какво двориште оне претстављају праву напаст за домаћина.

Имао сам прилике да будем сведок једне такве навале врана на једно репиште, где се јато врана спустило и где су оне начиниле праву пустош. Вране да би дошле до црвића, који су за њих права посластица, својим снажним кљуном исчупале су сву њима сумњиву репу, тако да је она била овде онде разбацана по пољу, а то репиште на тај начин добило је врло жалостан изглед.

Средства за сузбијање врана могу се поделити на: 1) Хемиска (тровање) и на 2) Механичка (плашила).

Као најефикасније хемијско сресство за тровање врана употребљава се фосфор.

Тровање са фосфором може се вршити на разне начине и на разним местима.

Као рецепт за прављење отрова препоручује се справљање т. зв. фосфорне каше: узме се 25 гр. фосфора у штапићима који се растопе у 250 гр. глицерина и овој смеши даље се додаје белог ботуса (врста земље која се добије у апотекама) док се не добије једна ретка каша. Ово већ представља справљени отров који се мора чувати у боцама добро зачепљеним и снабдевеним ознаком „отров“ да не би дошло непажњом до случајног тровања укућана.

Овако припремљен отров даље се употребљава на следеће начине:

1) На један литар крви домаћих животиња додају се 2 кашике већ спремљеног отрова и то се добро измеша (или на 4 литра крви 25 гр. отрова). После мешања додаје се још и пшенична мекиња све док се не добије густа каша. Ову кашу размештамо по пољу у малим гомилицама или на го-

миле ђубрета где се вране највише скупљају. Ако има снега онда се утабано место стави отровна каша, која се са нешто снега прекрије да не буде сумњива вранама.

Да би привукли што више врана добро је на местима где намеравамо ставити затроване мамке стављати дроб или црева живине или дивљачи незатроване, па када се вране већ навикну на та места приступити постављању затрованих мамаца.

2) Место крви може се узети дроб или црева од домаћих животиња или дивљачи па чак и њихово месо. Месо се исецка у врло ситне комадиће и на $^1/_2$ кгр. меса дода се 2 кашике отрова, добро се измеша и то размести по пољу где се вране највише скупљају.

3) Један од начина справљења отровних мамаца су и љуске од јаја (половине) које се испуне затрованом крвљу или месом справљених на већ поменути начин. Обе половине јаја се после испуњавања споје да се добије цело јаје. Таква јаја се постављају на пољима где се вране скупљају.

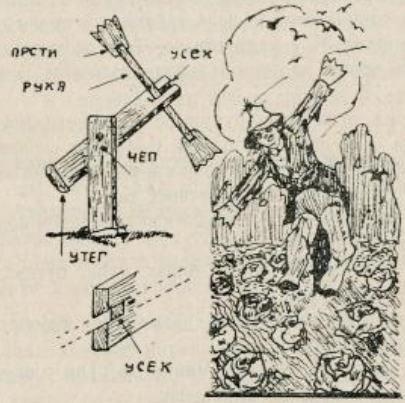
4) Често се употребљавају за тровање врана или какав угинули зец или каква друга лешина којима се трбушна и грудна дупља испуне са затрованом крвљу или месом пошто се претходно извади дроб из њих. Таква затрована лешина ставља се на места где се вране скупљају.

5) За време зиме кад има снега, скува се неколико кгр. кромпира и добро се раздроби. Раздробљени кромпир истресе се на више гомилица по пољу и те гомиле пошкропимо са крвљу како би их вране лакше приметиле. Кад су се вране привикле на кромпир и без страха га почну јести онда справимо отрован мамац. Скува се кромпир и пошто се охлади (јер на врућ кромпир не сме да се сипа фосфор пошто би се упалио) онда у једном буренцету раздроби се слој кромпира тако да слој буде 1—$1^1/_2$ кгр. На овај слој разлију се 2 кашике отрова који је већ раније припремљен. То се ради тако дуго док се буренце не напуни до $^2/_3$ своје запремине. После се све добро промеша и рано ујутро однесе на она места где се налази незатровани кромпир. Препоручује се приликом справљања ове отровне смеше највећа опрезност како се не би живина или деца случајно отровала од просуте ове смеше по кући или дворишту.

6) Врло добре резултате даје и прављење кобасица од затроване крви или меса које се оставе прво да се смрзну а затим се исеку у комадиће и разбацују по пољима где се вране скупљају.

Све затроване мамке најбоље је излагати по пољима или рано ујутро или пак касно увече.

7) Као најбоље, најуспешније и најјевтиније тровање врана препоручује се тровање са затрованим целим јајима. Отров се справља од 500 гр. уља (не глицерина) и 25 гр. фосфора (5% фосфора). За тровање узме се већи број кокошијих јаја и на дебљем крају направи се шилом рупица. Шило мора бити са три стране истурпијано, јер би иначе јаје приликом провртавања рупице пукло. У направљену рупицу протуримо иглу за убризгавање (ветеринарску) тако да игла додирне други крај јајета а приликом постепеног

Сл. 1 ПОКРЕТНО СТРАШИЛО

извлачења игле из јајета убризга се $^1/_2$ см^3 отрова. Пошто смо извукли иглу из јајета запушимо рупицу са воском. Тиме је јаје већ затровано и спремљено за излагање по пољима где се вране скупљају. Приликом руковања са овим

отровом препоручује се да се не пуши нити да се фосфор ставља у плехану какву посуду јер је фосфор сам од себе упаљив па може доћи до несрећних случајева. Наглашава се да свако затровано јаје буде обележено мастиљавом оловком „затровано“ како не би било ког случаја тровања код деце или људи који би покупили та јаја незнајући да су затрована.

Затрована јаја се постављају на ивицама шума, грмова, детелишта и ливада. На тим местима удуби се земља петом и направи плитка а широка јамица у коју постављамо 2—3 затрована јајета. Јаја која су остала недирнута од врана ваља покупити па или спалити или дубоко закопати их. Овај начин тровања је употребљив преко целе године а најбоље је време пролеће.

8) У пролеће препоручује се тровање врана са гунделјима (бубама). Нахватају се гунделји и убију у врућој води после чега их оцедимо, а са задњег дела трбуха исчупају им се 2—3 чланка задњег дела трбуха и у ту награђену рупицу уштрицамо 3—4 капи отрова. Тако затроване гунделје бацамо иза орача кад оре а вране долазећи да их поједу трују се.

9) Поред река препоручује се тровање врана са рибицама којима се у шкрге уштрица 3—4 капи отрова,

За све ове начине справљања и постављања затрованих мамаца намеће се највећа опрезност тако:

1) Затроване мамке постављати на отвореном пољу, шуми, густишу где не долази марва;

2) Не постављати отров близу кућа, путева, стаза и тамо где пролазе људи;

3) Затроване мамке које вране нису појеле пажљиво спалити или дубоко закопати;

4) Не расипати отровне мамке по кући или дворишту да не дође до несрећних случајева;

5) После сваког посла са отровом истрљати добро руке са песком а после са сапуном.

Постоји још један начин против врана а то је заплашивање врана покретним плашилима, начин који је још од давнина познат. Једно такво покретно плашило и предња слика нам приказује.

Инж. Александар Петрик

Када треба вршити прорећивање круне воћака

Правилно и редовно прорећивање сувише густе круне воћака спада у веома корисне радове којима се у највећој мери обезбеђује добар квалитет плодова и уредна родност. Претарано густа круна никад не може да има онако добре плодове као што је то редовно случај код довољно прорећене круне. Што је крува гушћа родност је све слабија а квалитет плодова све лошији. Осим тога, у сувише густој круни се много више развијају болести и штеточине воћака, које у највећој мери умањују вредност плодова, пошто су у таквој круни веома подесни услови за њихово ширење. Рђав квалитет плодова и слаба родност воћака са прегустом круном настају најчешће због тога што сувише густа круна омета довољно продирање топлоте, ваздуха и светлости у све њене делове, без чега се не може ни замислити нормално стварање цвета, заметање и развијање плодова. Према томе, успешно сузбијање болести и штеточина, редовна и добра родност и квалитет плодова зависе у највећој мери од прорећености круне воћака. Због тога, овај посао треба да буде једна од главних брига и старања свих воћара, који желе да им воћке доносе веће користи.

Има воћара који су увидели важност прорећивања круне и обављају тај посао. Али запажа се да то не извршавају правилно, нарочито с обзиром на време када прорећивање треба обављати. Има их који су већ проредили круне својих воћака. Зато ћемо се овде задржати само на томе: када је за наше прилике најбоље вршити прорећивање круне воћака.

Прорећивање круне воћака може се вршити од уласка воћке у период зимског мировања, па све до поновног кретања вегетације, што значи — од јесени до почетка пролећа изузев оне зимске дане када владају мразеви. Али није подједнако подесно прорећивање за све то време. Оно што највише утиче на време када треба вршити прорећивање круне воћака јесте клима. С обзиром на то, овај посао се врши углавном ујесен и рано упролеће или крајем зиме. Јесење прорећивање треба вршити у крајевима са топлијом климом, са благим зимама, а пролећно — у крајевима са умереном или умерено топлом климом са нешто оштријим зимама.

При томе, јесење прорећивање би се имало извршити нешто пре уласка воћке у период зимског одмора, да би пресеци могли лакше зарасити још исте јесени. За наше прилике најбоље је овај посао вршити крајем зиме или рано у пролеће, пре кретања вегетације, а после јачих зимских мразева. Када се прорећивање круне изврши у то време пресеци отсечених и удаљених грана се сужавају и лако зарашћују. Ако би се напротив ово обавило ујесен или у току зиме, пресеци грана би се под дејством хладноће ширили, понекад и пуцали те би на тај начин теже зарасли, а осим тога били би изложени и дејству влаге која би могла олакшати развијање разних гљивица, изазивача трулења дрвета.

Али треба истаћи још једну ствар. Не треба са овим радом ни задоцнити, па га обавити онда када воћке већ крећу. У таквим случајевима губе се оне резервне материје које крену у поједине гране и гранчице, те се воћка изнурава и слаби. Због тога, треба обратити пажњу и на време када се има обавити прорећивање круне, јер за успешно развијање једне воћке није све једно када ће се то извршити.

Како треба правилно извршити прорећивање круне воћака биће у „Тежаку“ приказано другом приликом.

Инж. Душан Станковић

Скидање калемгранчица за зимско и пролетње калемљење

Избор калемгранчица било за зимско, пролетње или летње калемљење је врло важан посао у воћарству, од кога зависи не само проценат примања, већ и будуће напредовање и рађање воћке. Зато се овоме послу мора посветити већа пажња, како би успех у калемљењу био што бољи.

Познато је да калемгранчица (племка) верно преноси своје унутрашње особине када се окалеми. Стога при скидању калемгранчица треба нарочиту пажњу обратити са које ће се матичне воћке скинути калемгранчице. Јер утврђено је да више примерака једне исте сорте воћака могу имати различите особине у погледу заметања плодова, крупноће, обојености, родности, као и доба зрења. Тако на пр. у Букову, у сортиментском кајсијаку Сред. пољ. школе, гаји се Јапанска рана сорта кајсије у 26 примерака, од којих 7 сазревају за читавих 17 дана раније од других сората, док остале зру на свега 3 до 4 дана раније од других сората, ма да је свих

двадесет и шест воћака засађено у два реда, на истом положају и на истом земљишту. Зато сваки воћар треба сваке године посматрати у свом воћњаку, која воћка када креће, цвета и листа, као и како се оплођава и какве плодове даје; када сазрева и да ли је отпорна према биљним болестима и штеточинама.

Велики утицај на проценат примања калемова има калемгранчица, т. ј. уколико је иста зрелија, утолико ће и проценат примања бити већи. Зато при избору калемгранчица, било за зимско или пролетње калемљење треба нарочиту пажњу обратити. Да ли је калемгранчица зрела, познаје се помоћу тинктуре јода; за испитивање калемгранчицу пресећи попречно и пресек премазати раствором тинктуре јода. Ако пресек поплави онда је калемгранчица зрела, док ако пожути знак је да је зелена и њу не треба употребити за калемљење. Сем тога, зрелост калемгранчице може се утврдити и путем савијања. При савијању ако се не ломи, већ увија, знак је да је зрела. Такође при скидању калемгранчица треба обратити пажњу и на сама окца, да нису случајно измрзла. Здраво окце, када се ножем попречно расече, боје је зеленкастожућкасте, док изумрло има тамнију боју.

Сем тога зрелост калемгранчице у многоме зависи и од старости матичне воћке, са које је скинута. Осведочено је да старије воћке увек имају зрелије племке од млађих, јер млађе воћке су бујније, те имају више сока, због кога и лошије сазру. Такође на једној истој воћци све калемгранчице нису подједнако зреле. Са јужне и југоисточне стране зрелије су од оних, које се налазе на северној и северозападној страни воћке. Узимање калемгранчица од воћних садница у растилу, као и од младих воћака које још нису продриле уопште се не препоручује, јер се не зна да ли су те саднице, односно младе воћке одговарајућа сорта, и какве особине имају. Водопије и др. неродне гране не треба узимати за калемљење.

Скидање калемгранчица, како за зимско тако и пролетње калемљење, врши се на исти начин, са разликом што се за зимско калемљење бирају увек јаче калемгранчице, да би биле исте дебљине као подлоге, пошто се зими калеми само спајањем; док у пролеће калеми се и под кору и на исечак и са стране, као и на будни пупољак чак у мају.

Прикупљање калемгранчица врши се за време мировања воћака и то када престану сокови да струје у воћци. Обично се скидају у децембру, јануару и фебруару, ређе у марту. Скидање се врши помоћу воћарских маказа и воћарских ножева кресача; но аку су калемгранчице високо, онда се скидају са маказама за скидање гусеничних гнезда. При

скидању пази се да се отсече само једногодишња гранчица и то не сасвим до основе, већ на једно два окца. Тај патрљ од једног до два окца се оставља зато, да се на воћци на том месту не појави празнина, која би ружила воћку. Пресек на патрљку треба да буде кос, а косина окренута супротној страни окца. Пресек треба да је удаљен за 1,5 до 2 см. од окца. Овако прикупљене калемгранчице везати у снопиће од по 50 комада и одмах обележити, да се неби помешале сорте.

Скинуте калемгранчице, да се не би до употребе сасушиле или смрзле, треба негде утрапити. Место за трапљење треба да је довољно топло и умерено влажно, али до калемгранчица сунчана светлост не сме допирати, јер би у противном калемгранчице пре времена кренуле. За трапљење је подесан подземни трап, но у недостатку овога могу се утрапати и у земљи на отвореном пољу. Када се калемгранчице утрапе, ради предострожности, да се не би натписи на етикетама избрисали и тиме сорте помешале, препоручује се да се направи план утрапљених калемгранчица по сортама.

Асен С. Станчевић

Како се уклања непријатан мирис из ракије [1])

За уклањање непријатног мириса и задаха из ракије, највише се употребљава угаљ и чисто маслиново уље-зејтин. Угаљ за ту сврху долази у трговину под разним именима, али је најраширеније име епонит. Било да се употреби угаљ или уље бољи се успех постиже код слабије ракије. Ако је ракија јача треба је разблажити водом на 10 гради (25 степени или 25%.)

Ако се ради са уљем поступа се на следећи начин: На сваки хектолитар (100 литара) ракије улије се у буре око 100 грама уља. Буре се затвори и добро измеша ваљањем и тумбањем. То се понавља 2-3 пута дневно за 3-4 дана. Затим се буре остави на миру. Уље упије непријатан мирис из ракије и исплива на површину. Ракија се после тога преточи али пажљиво да не пређе уље у друго буре. Кад буде при дну, оно неколико литара ракије са уљем се одвоји на страну.

Боље је да се место уља употреби угаљ епонит. Потребна количина зависи од квалитета самог угља а и од јачине мириса који се уклања и креће се од 100 до 500 грама по хектолитру. Одмери се потребна количина угља за цело буре,

[1]) Цане Милаковић из Мушића зреа Црногорски пита како се одузима ракији шљивовици мирис на петролеум.

на се добро измеша са 1-2 литра ракије. Успе се у буре, затвори и добро измеша ваљањем и тумбањем. Мешање се понавља неколико пута дневно у року 4-5 дана. Затим се остави да се угаљ сталожи, па се ракија преточи и процеди-профилтира кроз обичан филтер у виду кеса, направљених од густога платна.

Угаљ не само да одузима непријатан мирис из ракије, већ јој одузима и овај природан пријатан карактеристичан мирис и стога треба употребити у колико је могуће мање угља. Тиме се постиже уштеда и у новцу пошто је угаљ доста скуп. Ради тога изводи се оглед у малом. Узме се у 5 боца по 1 литар ракије. Нумеришу се бројем од 1-5 и у сваку сви 1, 2, 3, 4, односно 5 грама угља, како је на боци обележено. Боце се затворе и добро протресу, што се понавља 2-3 пута дневно у року 4-5 дана. Затим се оставе боце на миру да се угаљ сталожи и изврши се пробање-кушање ракије почевши од броја 1. На тај начин се оцени код које се боце изгубио непријатан мирис и прорачуна се колико је угља потребно по хектолитру, множећи бројеве на боцама са 100.

Ако ракија има мирис на петролеум може се такође покушати да се исти уклони са угљем. Петролеум се обично скупи на површини, те га треба пажљиво, било претакањем било на који други начин одвојити од ракије. Онда се може додати ракији на сваки хектолитар по 1 литар оплављеног млека па затим потребну количину угља. Ракија се меша у бурету, како је већ описано и после 4-5 дана профилтрира.

Како је тешко изводити оглед у мало за поменуте случајеве, најбоље је 2-3 литра ракије доставити најближој енолошкој станици (у датом случају Енолошкој Станици Београд-Топчидер, Генерала Ковачевића ул.) која ће извршити пробу у малом и дати потребно упуство за одузимање страног мириса (као што је овај на петролеум) из ракије.

Ing. **Вукашин Тоскић**

Изложба и сајам приплодне стоке у Свилајнцу

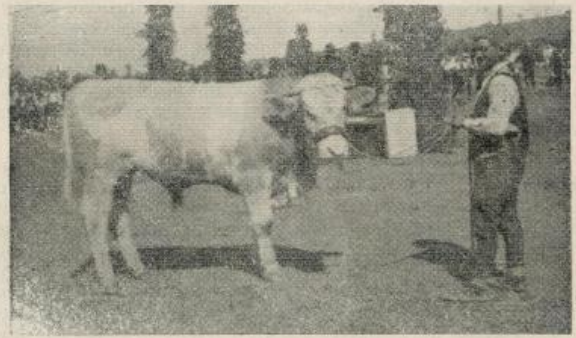
Пољопривредна подружина у току неколико последњих година, приредила је више сточарских и пољопривредних изложби које су врло добро успевале и које су биле од велике користи како за чланове излагаче тако и за само унапређење сточарства и у опште пољопривредне производње.

Како се у последње време сточарство у Ресави почело ширити и напредовати, то се осетила потреба да се поред

изложбе приплодних грла стоке приреди и сајам—откуп. Стога је пољопривредна подружина порадила код надлежних да се и сајам стоке одржи и у томе је успела. На дан 19 и 20. септембра приређена је сточарска изложба и сајам приплодне стоке у Свилајнцу за срезове: ресавски, голубачки, звишки, млавски, хомољски, деспотовачки, белички, раванички, параћински, левачки, темнићски, ражањски, алексиначки и моравски.

На изложби узело је учешћа 200 излагача са око 400 грла крупне стоке, и ситне стоке око 100 грла.

Изложба и сајам стоке отворен је 19. септ. у 10. часова пре подне на вашаришту у „Бојачи".

Сл. 2 Бик награђен I наградом

Водоосвећење извршио је прота Бога Петровић, из Свилајнца. По извршеном водоосвећењу г. Петровић одржао је присутнима и леп говор, у коме је истакао заслуге изложбеног одбора за приређивање сајма који је и први у Свилајнцу, и који ће свакако бити од велике користи по саме одгајиваче стоке па и сам срез ресавски и околину.

Г. Мирослав Тодоровић посједник из Свилајнца члан изложбеног одбора, поздравио је изасланике Министарства пољопривреде, Банске управе, Српског пољопривредног друштва и Савеза сточарских задруга у Београду, као и остале госте, па је затим истакао напредак сточарства пре и после рата у Ресави, истичући да је се до сада поклањала слаба пажња унапређењу сточарства у ресавском срезу, а нарочито откупљивању произведеног приплодног материјала који је изврстан захваљујући само нашим добрим одгајивачима—сточарима у Ресави.

Потом је г. инж. Драгомир Грујић инспектор Министарства пољопривреде и изасланик отворио изложбу и сајам са једним предавањем из области сточарства и сточног задругарства. Нарочито је напоменуо да је потребно радити на томе да се задругарство што више развије, а са развојем задругарства развијаће се и напредовати сточарство.

Отварању изложбе поред изасланика Министарства пољопривреде присутни су били изасланици Банске управе г. г. Петар Михајловић пољопр. инспектор, Драг. Миловановић, пољопривредни саветник, изасланик Српског пољопривредног друштва г. Аћим Банковић, секретар, изасланик Савеза сточарских задруга г. Телебаковић, и од стране здравствених задруга ветеринар г. Васиљевић. Поред ових, отварању изложбе присуствовао је већи број сточара и осталих грађана.

По отварању изложбе образоване су комисије за оцењивање изложених грла у које су ушли и то: за краве, јунице, мушка и женска јунад, свиње и овце, г. г. инг. Никола Симић дирек. пољопривредне школе у Паланци, Милорад Јовић пољопр. референт среза деспотовачког и Стојко Ђорђевић, управник банов расадника у Свилајнцу. У комисију за оцењивање бикова ушли су г. г. инг. Аћим Банковић секретар Пољопр. друштва, Душан Васиљевић ветер. Савеза здравствених задруга у Београду и Петар Жугић пољопр. референт среза Ражањског. У комисију за откуп бикова ушли су г. г. Петар Михајловић пољопривредни инспектор банске управе у Нишу, Миливоје Жујовић пољопр референт, и Иван Маркотић ветер. референт.

Од стране комисије награђена су грла и то:

I. А. наградом бик Стојана Николића из Свилајнца са дин 1000. и премијом Савеза сточарских задруга;

Краве са теладима и то:

I. А. наградом Стевана Јовановића из Дубља са 600. дин. и премијом од стране Савеза сточарских задруга у Београду; затим I. наградом по 400. динара краве са теладма, Милосава Ранчића, Кушиљево, Станојла Јанковића, из Црквенца, Стојана Генчића, Дубље, Стојана Николића, Свилајнца, Михајла Филиповића, Свилајнац, Вељка Николића, Дубље, Крсте Цакића, Дубље, Данила Здравковића, Црквенац, Томе Марковића, Милива ср. деспотовачки, Војимира Гајића, Брестова, ср. деспотовачки, Јосифа Аксентијевића, Грабовац, Милорада Милића, Дубље, Петра Стојановића, Кушиљево, Радомира Николића, Црквенац, Животе Матића, Свилајнац, и Животе Јовановића, Кушиљево;

Краве без телади: са I· наградом по 400 дин. Стевана Јовановића, Дубље, Саве Милорадовића, учитеља, Кушиљево, Драгутина Стевановића, Седларе, Димитрија Ценића, Дубље и Новака Јовановића из Медвеђе, ср. деспотовачког.

Јунице: I. А. наградом по 500. динара Милорада Милића, Дубље, и Божидара Ракића, Седларе; I. наградом по 300. дин. Николе Нешића, Дубље, Радивоја Невенића, Свилајнац, Владимира, Јаковљевића, Гложане, Драгољуба П. Марковића, Свилајнац, Владимира Миљковића, Медвеђа, Милована Милића, Брестова, Драгомира Јевтића, Луковица, и Милосава Ранчића. Кушиљево;

Мушка теле—јунад: I. наградом по 300. динара; Милутина Невенића, Свилајнац, Стевана Јовановића, Дубље, Чедомира Доњића, Кушиљево, Сталета Јанковића, Црквенац, Милоја Станковића, Луковица, Станојла Јанковића, Црквенац, и Милована Станојевића, Брестово.

Јунад женска: I. наградом по 200. динара Стојимира Миљковића, Кушиљево:

Овце и козе: I. наградом од 200. динара: Марисав Цакић, Дубље, I. наградом од 150. динара: Светомира Стевановића, Гложане.

Нерастови мангалица: I наградом од 200. динара: Јанко Николић, школов. пољопривредник из Бобове.

Поред ових награђених излагача првим наградама награђено је још око 90 лица другим, трећим и четвртим наградама. Укупно је награђено 130, излагача у укупној суми 35.000 динара.

Помоћ за приређивање изложбе и сајма добивена је и то: од Министарства пољопривреде динара 15.000 од Банске управе у Нишу 25.000 динара, од Пољопривредне коморе у Нишу 2.000 динара и од Српског пољопривредног друштва у Београду динара 3.000 у справама и материјалу.

На изложби и сајму откупљено је око 20 бикова расе сименталске за рачун Банске управе у Нишу, који ће се разделити сточарским задругама и појединим срезовима Моравске бановине за приплод.

Што није био већи број излагача стоке на овој изложби и сајму узрок је тај што су поједини срезови прилично удаљени, и што је ова година у погледу производње сточне хране била врло слаба услед дуготрајне суше, те је стока била слаба и мршава, те се као таква није могла изложити. Од 14 срезова који су требали узети учешћа на изложби, свега је узело учешћа 4 среза: ресавски, деспотовачки, темнићски и млавски. Највећи број грла изложио је среза ресавски и деспотовачки: деспотовачки срез и ако више планински крај, ипак је изложио већи број врло добрих грла, благодарећи г. Јовићу, пољопривредном референту, који није жалио труда, већ је заинтересовао за ову изложбу већи број сточара свога среза.

Са приређивањем ове изложбе и са откупом приплодних грла допринеће се још више унапређењу сточарства како у срезу ресавском тако и околним срезовима. Исто тако са овим откупом приплодних грла дала се могућност сточарима како из Ресаве тако и других срезова да своја добро однегована грла могу продавати у своме месту по доброј цени, а не као до сада да своја однегована грла продају трговцима за клање, или пак да гоне у друга место на сајам где би добили бољу цену. Нарочито је ово од велике користи за сиромашније сточаре који нису били у стању да своја однегована грла гоне у друга места на изложбе и сајмове услед великих трошкова којима се излажу. Овим ће се лати и више воље сточарима за још боље неговање и гајење приплодне стоке. Држава неће морати набављати грла за приплод са стране и трошити у туђој земљи велике суме новаца, већ ће моћи и у својој земљи откупити добра грла за приплод, која ако нису боља од оних која се купе на страни, нису ни лошија и новац који би се давао за набавку приплодних грла са стране остаје у земљи и код домаћих одгајивача стоке.

Ресава је прва пре рата увела гајење сименталског говечета, и она је свуда са својим добро однегованим приплодним грлима предњачила и истицала, те би јој зато требало поклонити већу пажњу но до сада. Неопходно је потребно да се изложба са откупом стоке приређује сваке године у Свилајнцу за срез ресавски и остале срезове Моравске бановине.

Мил. Жујовић

Поучна екскурзија пољопривредне подружине из Параћина

Нема сумње да су екскурзије пољопривредника од велике важности по унапређење њихових газдинства, а са тим самим по унапређење пољопривреде уопште. — Пољопривредни референти држе поучна предавања народу, која су често пута без жељеног резултата, јер нема подесних објеката за показивање. Према голој речи пољопривредници су неповерљиви и сматрају да су то само лепе приче, које се у пракси не могу остварити. Е, баш ради тога су пољопривредне екскурзије веома корисне, које с једне стране стручно просвећују пољопривредника: доводећи га у средину да очима види оно што је лепо и напредно, па да то исто пренесе и на своје газдинство, наравно, у колико му дозвољавају месне, природне и привредне прилике. — С друге стране, просвећују га у опште; тако у току екскурзије види лепа места, потсети се на неки историјски догађај из минулих ратова, научи се извесном реду и дисциплини, прошири свој

круг познаника, спријатељи се са својим друговима, јер успомене на екскурзију везују. — Поред тога екскурзије омогућују упознавање наше лепе отаџбине. Јер народ каже: „Из знања се љубав рађа.“ Нека буде неки крај ма колико леп, па кад га не познајемо не можемо га толико волети као онај који смо упознали — који смо видели.

Ценећи високи значај пољопривредних екскурзија по пољопривредника, наша подружина је успела да организује и приреди једну такву екскурзију за своје чланове, и то у времену од 8 до 17 септембра. На пут су пошли око 30 чланова. Вођа, екскурзије био је секретар подружнине г. Никола Марковић, пољ. референт. У пројекту нам је било да обиђемо у главном пољопривредне установе у Србији. што смо и учинили, те смо обишли следећа места: Параћин, Зајечар, Вражогрнац, Неготин, Буково, Прахово, Смедерево, Београд, Ваљево, Краљево и Крушевац.

На пут смо пошли 9 септембра. У Зајечар смо стигли баш у моменту када је свечано била отворена велика сточарска изложба и сајам приплодне стоке. По отварању, саслушали смо одржане говоре, а затим разгледали приплодну стоку и организацију самога сајма. Приплодна стока је, може се рећи, била првокласна и за сваку похвалу, на дику и понос Тимочана и Крајинаца. — Што је организација била беспрекорна, има се у првом реду захвалити Г. Жарку Најдановићу учитељу и претседнику тимочке млекарске задруге, пољ. референту г. Душану Ишћу и директору пољопривредне школе г. Станковићу.

По подне одемо у Нижу пољ. школу у Зајечару где смо и преноћили. Сутра дан кренули смо за село Вражогрнац. Ту су нас поред осталих дочекали: Стојан Бајић и Чеда Микић, земљ., провели нас кроз село, где смо разгледали појединa газдинства. Уређење окућнице се нарочито допало екскурзистима и једна ми рече: „Господине економе. тек сада видим да смо ми Моравци, и ако имамо куд и камо боље привредне услове, јако заостали.“ Морамо подвући и то: да нарочито пада у очи да много гаје детелину, луцерку, коју косе 3-4 пута годишње. То је у многоме и допринело унапређењу сточарства у тој околини.

Посећујемо Тимочку млекарску задругу, где нас врло љубазно дочекује претседник задруге г. Најдановић, води нас по свим просторијама и објашњава вредност и рад појединих апарата за прераду млека. Задруга је основана 1930 г., а њена територија протеже се на 12 села. Дневни капацитет задруге креће се до 5.000 л. млека Углавном се прима кравље млеко. И ако је задруга новијег датума, она је постигла велики успех, захваљујући доброј организацији и правилној управи. *Ту су наши екскурзисти очигледно увидели шта се може постићи удруженим снагама.*

Из Вржогрнца, крећемо за Неготин. Разгледамо успут дивне крајинске винограде. У Неготину одемо до споменика Хајдук Вељка. Поклонимо се сенима тог великог јунака, који је до последњег часа бранио Неготин, бранио свој завичај! Још за живота, да би изразио колико воли Крајину, говорио је: „Главу дајем, Крајину не дајем.“ Те његове речи урезане су на истом споменику. По разгледању: гимназије, учитељске школе, дечјег сиротињског дома, болнице и др. одемо у лозни расадник—Буково, где нас је сачекао управник расадника г. Алексић. Не жалећи труда, свуда нас је провео кроз расадник, који је врло лепо уређен, а у многоме се усавршава тако да ће се водоводом омогућити стварање вештачке кише за заливање расадничких објеката. — Одатле одемо у Еколошку станицу, а затим у Државну Средњу пољ. школу у Буковy где смо разгледали, у колико нам је време дозволило све објекте те чувене школе.

Сл. 3 Екскурзисти пред домом Срп. пољ. друштва у Београду

Ноћу крећемо из Неготина; стижемо у Прахово. Посматрамо Дунав радознало и са пуно интересовања. Појављује се и стиже лађа; пењемо се сви радосни и весели што ћемо путовати лађом. Воз нам је нешто обично, док лађа реткост.

Стижемо у Кладово, место, где већ ради комисија да успостави мост на Дунаву према Румунији У међувремену од 3 ч, колико је чекала лађа, обишли смо воћни расадник у Кладову, где нас је веома љубазно дочекао управник расадника г. Стевчић. И ако је расадник мали по површини, уређен је врло лепо.

Крећемо из Кладова и наилазимо на врло романтичну клисуру Ђердап. Појављују се многа питања, на која је екскурзистима вођа екскурзије г. Марковић, давао опширне одговоре.

После 24 сата путовања од Прахова стижемо у историјско Смедерево, у град Ђурђа Смедеревца. Ту смо нашли на велику предусретљивост од стране претседника града Смедерева г. Dr. Стефановића, који је био љубазан, па нам је дао

Сл. 4 Екскурзисти у Средњој пољ. школи у Ваљеву.

једно лице, које нас је свуда провело кроз Смедерево. Ту смо видели углавном: велики силос за пријем хране од житарица, чувену Смедеревску винску задругу, цркву, фабрику пољопривредних машина и справа, житарску задругу и лозни расадник. — Одатле одлазимо возом за Београд. Посећујемо одмах Српско пољ. друштво и на нашу срећу ту у дому нађемо цео управни одбор на седници. Друштво нам је обезбедило бесплатно преноћиште и дало нам, као водича кроз Београд, свога чиновника г. Манојловића, који нас је сутра дан провео кроз сајам и Београд. Није жалио труда, већ нас је водио са пуно воље и објасњио нам све знаменитости града Београда, наравно, које су нас интересовале.

Из Београда крећемо за Ваљево. Стижемо рано ујутру у Државну Средњу пољ. школу. Наилазимо на велико гостопримство од целог особља, а нарочито од директора школе г. Dr. Милоша Радосављевића, који, кад нас је видео, срдачно се руковао са сваким, напустио своје многобројне послове да сврши касније, и приказао нам је све објекте поверене му школе.

Ту нам је приређен доручак и ручак. На крају нам је директор одржао врло лепо предавање о циљу и задатку пољопривредних подружина, са акцентом, да их ширимо, јер су корисне по земљорадничкн сталеж.

Долазимо у Краљево. Пошто је била ноћ, то смо одмах отишли у пољопривредну школу, где нам је дата вечера и удобно преноћиште. Предусрео нас је, са ретким гостопримством, директор школе г. инж. Божовић, и сутра дан нас је изволео провести кроз све школске објекте. Поред осталога на нас је нарочито оставила леп утисак, врло добро уређена школска млекара. По разгледању школе и школског имања, одемо до манастира Жиче, који са налази недалеко од школе.

Провели смо 9 дана на путу, лепо се спријатељили. Крећемо за Параћин препричавајући шта смо све видели. Тада су ми многи рекли; „Господине економе, да ли ћете бити љубазни, па да организујете и до године једну оваку екскурзију за нас сељаке. Оне су много корисне, само на жалост, до сада никад нису извођене у нашем срезу. Ако хоћете да нас убедите у неку пољопривредну новину, омогућите нам да је на лицу места—видимо, јер само оно што видимо радо ћемо примити; а то се може учинити само помоћу оваквих и сличних пољопривредних екскурзија.“ — Желети је да све пољопривредне подружине приређују поучне екскурзије са својим члановима.

Никола Марковић
секрететар Пољ. подружине у Параћину

Извод из записника Управног одбора Српског пољ. друштва.

ЗАПИСНИК 47 СЕДНИЦЕ (15 НОВ.) Одлучено је: да се прими знању да је у току последње седмице наплаћено од разних подружина на име дуговања за узету робу 125.266,— што чини укупно за последња 3 месеца Дин. 790.018,50 дин. Да се набави и то: 1) 1000 килограма озиме грахорице и 500,- килограма озимог грашка, 2) 100 комада дводелних дрљача Б 2. и 10 комада лакших троделних дрљача Б 10 с тим да се испорука изврши почетком месеца децембра ове године. 3) 100 комада разних Еберхартових плугова 4) 2 „Хајдеова“ тријера који су били послати на пробу Призаду, а који се сада налазе у друштвеном магацину.

Да се молба Пољопривредне књижнице и читаонице и Омладинске дружине у Гушевцу за помоћ ради подизања дома, узме у решавање, пошто се закључи годишњи биланс Друштва за 1938 годину;

Да се усвоји молба Пољопривредне подружине у Звездану код Зајечара да половину вредности тријера марке „Маро“ исплати до краја ове године, а другу половину до краја идуће године;

Да се по молби Пољопривредне подружине у Нишу пошаље бесплатно 10 комада диплома за награђивање излагача на овогодишњој изложби грожђа и његових прерађевина.

Г. инж. В. Тоскић, члан одбора за израду пројекта нових правила Друштва, прочитао је цео спремљени пројекат правила. Том приликом су узимане у дискусију поједине одредбе и утврђен дефинитиван текст правила, па је одлучено: да се тај предлог нових правила штампа и пошаље свима подружинама на мишљење.

Саопштења и предлози: Г. Милутин Никетић, члан Управ. одбора Друштва, извештава да је као делегат Мин. пољопривреде а у исто време и као делегат Друштва присуствовао изложби воћа коју је приредила Пољопривредна подружина у Ивањици 16 октобра. На изложби је била изложена искључиво јабука „Будимка“ у врло лепим примерцима. Изложба је изазвала велико интересовање код мештана и сељака, али се могло констатовати да је главна сметња за даљи развој воћарства у томе крају немање комуникација.

Секретар реферише, да је решењем 1 Пореске управе за град Београд бр. 54181 од 29 ов. мес. Друштво ослобођено плаћања порезе по т. 6 чл. 32 Закона о непосред. порезима, на просторије у Дому Друштва које Друштву служе за његову властиту употребу и то почевши од 1 јануара 1939 год. што се прима знању.

48 СЕДНИЦА (22-IX) Прочитан је извештај о наплаћеним потраживањима од подружина у току последње седмице, као и извештај г. Нешића о његовом разговору са адвокатом Друштва г. Миљаковићем, па је одлучено да се наплата свију потраживања настави што енергичније, нарочито за она потраживања за која је већ тражена наплата судским путем.

Прочитан је записник Набављачког одбора па је одлучено: Да се набави и то:

1) 100 комада разних плугова од фирме Бехер-Мелихар, с тим, да Набављачки одбор са пословођом приликом набавке изврши спецификацију, а да се преко „Тежака“ поведе што енергичнија пропаганда за увођење ових плугова.

Прима се знању да је до сада набављено укупно 21.076 килограма натуралног семена луцерке.

Прочитан је записник седнице Програмског одбора па је одлучено: да се исплати по предлогу подружине у Белој Паланци г. г. Манојлу Илићу и Адаму Белићу по Дин. 150,- за 6 одржаних предавања;

Да се Пољопривредној подружини у Врњцима пошаље помоћ у Дин. 1000,- за приређивање 15-дневног плетарског курса, с тим да Подружина по одржаном курсу пошаље извештај о постигнутим резултатима, који ће се извештај штампати у „Тежаку“.

Да се прихвати предлог Програмског одбора да се штампају у „Тежаку“ извештаји подружина под општом рубриком „Рад Друштва и његових подружина.“

Саопштења и предлози: Г. М. Никетић предлаже да се 15 децембра о. г. конференција вођарских стручњака коју је Мин. пољопривреде заказало одржи у сали Српског пољопривредног друштва. Одлучено је да се овај предлог прихвати с тим, да се сала уступи Министарству бесплатно.

Секретар извештава, да је у смислу одлуке Управног одбора од 15 т. м. са г. Марковићем посетио г-ђу Миловановић Љубицу, која доживотно ужива кућу коју је њен муж, почивши Милош Миловановић, професор, оставио на самрти овоме Друштву и да се са госпођом Миловановић споразумео да се изради слика њена и њеног мужа.

Секретар извештава да је Министарство финансија својим актом бр. 39749 известило да на основу уговора, захтева да му се плац у Немањиној улици испразни најдаље до 31-1-39 године, па је одлучено да се о томе обавести Пољопривредно-шумарски факултет као купац зграда које се на том плацу налазе.

---

† НИКОЛА ПАВИЋ

редован члан српског пољопривредног друштва

У новембру преминуо је Никола Павић, угледни пољопривредник из Ваљева. Смрћу Николе Павића Српско пољопривредно друштво изгубило је једног ваљаног редовног члана.

Никола Павић родио се у Влаховићу, срез Љубински, у Херцеговини 1888 године. Већ 1908 год. отишао је у Америку да би тамо зарадио коју пару са којом би се вратио и радио у својој земљи. Отуда се вратио после три године. После кратког времена ступа у редове наше војске учествујући у борбама на солунском фронту Његов енергични дух стал

но га је терао даље. Он није могао остати у своме месту, јер је видео да се ту његова снага не може потпуно искористити. Стога је 1919 године дошао у Ваљево и отпочео да се бави баштованством и целом пољопривредом. Није могао да прошири своје имање толико да би могао само од пољопривреде да издржава себе и породицу, стога је отпочео да се бави и трговином стоке.

Увидео је да се добра приплодна грла могу добро уновчити, ради тога се бавио и одгајивањем приплодних грла говеди сименталске расе које је продавао сточарима. Поред тога, Никола Павић бавио се и гајењем живине првокласних раса. Био је један врло активан члан Живинарске подружине у Ваљеву, у којој је врло активно сарађивао. Учествовао је са својим одличним пољопривредним производима на свима пољопривредним изложбама које је подружина приређивала.

Цео живот Николе Павића прожет је енергичним, поштеним и плодним радом. Овакви људи заслужују свако поштовање и хвалу. Нека му је вечан помен.

Ст. Јешић

Зашто прскалица

„МИТРИ“

вреди више него друге три?

— Зато што је патент, законом заштићен са дуплим казанчићем, а израђује се од првокласног материјала Зато прскалица **„МИТРИ“** вреди више него друге три.

Продаје се уз писмену гаранцију.

Добија се код Српског пољопривредног друштва и произвођача „МИТРИ“ Крушевац тел. 70.

Државна Хипотекарна Банка
Краљевине Југославије
(пређе Управа фондова) основана 1862

Банком управља независан управни одбор

Централа у Београду

Главни филијали:

ЗАГРЕБ, ЉУБЉАНА, СПЛИТ, САРАЈЕВО, ЦЕТИЊЕ, НОВИ САД, СКОПЉЕ, НИШ, БАЊА ЛУКА и ЗЕМУН

АГЕНЦИЈЕ:

КРАГУЈЕВАЦ, ВАЉЕВО, ЧАЧАК, ПЕТРОВГРАД, БИТОЉ, ПРИЈЕПОЉЕ и ПАНЧЕВО

Главни послови банчини:

Рукује свим државним и јавним фондовима: пупилним, депозитним и црквеним капиталима, манастирским, општинским и задужбинским новцем и. т. д.

Емитује обвезнице и заложнице

ПРИМА УЛОГЕ НА ШТЕДЊУ

Одобрава зајмове на непокретност, а општинама и самоуправним телима на прирез и приход.

Есконтује менице новчаних завода

Ломбардује хартије од вредности, акције Народне банке и Привилеговане аграрне банке и благајничке записе Министарства финансија.

Емитује народне купоне са својих заложница доларске емисије (Селигман), које су нострификоване у Краљевини.

ЗА СВЕ БАНЧИНЕ ОБАВЕЗЕ ЈАМЧИ ДРЖАВА

За сва обавештења обратити се на адресу:

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА, БЕОГРАД

или њеним филијалама.

Најновији талас незапамћених хладноћа захватио је Северну Америку. Усред велике зиме у најхладнијим крајевима Америке су почеле да падају снегови. Најновија поплава снега катастрофалних размера почетком ове године захватила је Америку. Ни снежне планине Скандинавије нису биле ништа мање снегом покривене. Ни Алпи нису били ништа мање снегом покривени. Ни Пиринеји нису били ништа мање снегом покривени. Ни Карпати нису били ништа мање снегом покривени. Ни Балкан није био ништа мање снегом покривен. Ни Кавказ није био ништа мање снегом покривен. Ни Хималаји нису били ништа мање снегом покривени. Ни Тибет није био ништа мање снегом покривен. Ни Монголија није била ништа мање снегом покривена. Ни Кина није била ништа мање снегом покривена. Ни Јапан није био ништа мање снегом покривен. Ни Индија није била ништа мање снегом покривена. Ни Африка није била ништа мање снегом покривена. Ни Аустралија није била ништа мање снегом покривена. Ни Нови Зеланд није био ништа мање снегом покривен. Ни Антарктик није био ништа мање снегом покривен.

Бата

ЧУВАЈТЕ СВОЈЕ ЗДРАВЉЕ

ГРИПА ДОЛАЗИ ОД ПРЕХЛАДА НОГУ.

Купите нашу непромочиву топлу и јевтину зимску обућу која ће заштитити Ваше здравље и Ваш џеп.

15

48421-646

Ципелице на шнир од лаковане гуме, са чврстим ђоном. Не пропуштају воду, а коштају само Дин 15·- 19·- и 25·-

29

7025-44

Топле папуче са кожним ђоном и филцом. Обрубљене свилом и украшене лепом кокардом. Потребне свакој домаћици.

79

2925-64648

Практичне женске ципеле на шнир, израђене од смеђег или црног бокса, са кожним ђоном и кожном потпетицом.

39

2461-43600

Високе дечје ципелице од смеђе лаке коже, широког облика и ђона. Удовољит ће потпуно хигијенским захтевима ногу Вашег детета.

99

5927-64627

Елегантне и удобне мушке ципеле од бокса, тубастог облика са кожним ђоновима и кожном потпетицом.

Бата

БЕСПЛАТНА ПОУКА У СВИРАЊУ

МАЈНЕЛ и ХЕРОЛД

ДЕСЕТ ЗАЛТВОРНИЦЕ ГЛАЗБАЛА

МАРИБОР БР **69**

ЗАТРАЖИТЕ БЕСПЛАТНИ ЦЕНИКЕ

Купио бих половну послератну

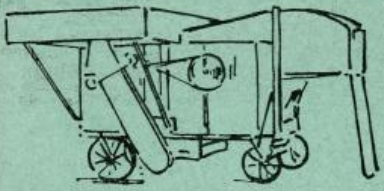
ПАРНУ ВРШАЛИЦУ

од 4 до 5 коњ. снага

Лица која овакву вршалицу имају за продају нека се обрате са условима на адресу:

Димитрије Здравковић

с. Рановац, срез Млавски
Моравске бановине

ЧУВЕНЕ

АУСТРО-ХОФЕРОВЕ

вршалице са дизел-моторним погоном или

СА

ХАНОМАГ

дизел — тракторима најмање троше, а најбоље раде.

Милош Стратимировић

БЕОГРАД, КАРАЂОРЂЕВА УЛИЦА 71 Б.

Штампа „Шумадија" Београд Новопазарска 52 Тел. 29-310

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ.

Универзитетска библиотека
Београд

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ Ђ.В.КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869

БЕОГРАД
15
ЈАНУАР
1939

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Нова сељачка кућа

САДРЖАЈ: Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ. Гајење стоног грожђа; А. Г. ЈОВАНОВИЋ. Зимс
храњење крава музара; ИНЖ. БОЛЕСЛАВ СИВИЦКИ. Како треба хранити живину зим
НИК. Ж. ПЕТРОВИЋ. Како унапредити виноградарство; Пољопривредна изложба у Гост
вару; Пољопривредна изложба у Љубовији; Б. ЏИГУРАШ. Екскурзија чланова пољопр
вредне подружине у Чуругу; БРАН. МАРИЧИЋ. Пољопривредни течај у Сопоту; ТОД.
БЛАГОЈЕВИЋ. Изложба стоке у Петровцу на Млави; А. МАНОЈЛОВИЋ. Курс за конзерв
сање воћа и поврћа у Белици; Д-р НЕМАЊА КОВИЋ. Нове књиге; Архив жив. Пољопр
вреде; НАТАЛИЈА ЂУРОВИЋ. За наше домаћице; БОР.Љ. НЕШИЋ. † РАДОЈИЦ
ГАВРИЛОВИЋ; За поправку сортимента нашег воћа.

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ.

ГОДИНА 67. БР. 2 : БЕОГРАД, 15 ЈАНУАР 1939

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

ВЛАСНИК за Српско пољ. друштво
Претседник Др. ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ
професор Универзитета

УРЕДНИК
Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64. Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30·—, а за ђаке и војнике Дин. 15·—
Чековни рачун 50-350 Рукописи се не враћају

Гајење стоног грожђа

Познато је да се у нашој земљи производи више вина него што се потроши. Преостали вишкови не налазе тржишта ни у иностранству, већ остају у земљи и изазивају пад цена, који често доводи у питање рентабилност виноградарства, као једне врло важне пољопривредне гране за нашу земљу. Не треба се заваравати нешто бољим ценама у прошлој па и у овој години. То је последица слабије бербе из 1936 и 1937 године. Две пак узастопне добре бербе вратиће цену вину тамо где је била пре 2-3 године.

Да ли је овакво стање последица само велике производње или има и других узрока? И једног и другог. И поред винске или боље рећи виноградарске кризе, ми видимо да се виноградарство у нашој земљи и даље шири. Подижу се виногради и где треба и где не треба. Саде се сорте које одговарају али и које не одговарају дотичним приликама. Другим речима сади се где се хоће и шта се хоће. На супрот готово већини виноградарских земаља, код нас

у том погледу нема никаквог ограничења. Виногради се шире у плодним равницама и на земљиштима, која би се могла искористити за друге културе, а која дају велике количине вина и доводе у питање опстанак винограда на апсолутно виноградарским земљиштима, где је виноградарство скоро једина могућа пољопривредна грана

Док с једне стране производња расте дотле с друге стране потрошња показује веома слаб пораст, много слабији од пораста производње. Томе су пак криве с једне стране опште привредне прилике, које су довеле до слабљења потрошачке моћи најширих народних слојева, што је нарочито погодило вино, које није неопходна животна намирница. С друге стране цене вина су вештачки повишене за потрошача, прво државним, затим бановинским а нарочито градским општинским трошаринама и другим наметима. Те трошарине су често толико високе да превазилазе цену вина код произвођача. Поред тога извоз вина је сведен на минимум услед високих царина.

Осим царина и трошарина, неорганизованости производње, долази у обзир неорганизованост виноградара у погледу прераде и продаје а има и других узрока оваквом стању. Далеко би нас одвело да све те узроке набрајамо. У главном видимо последице, т. ј. тешко стање нашег виноградарства. Чине се покушаји да се то стање поправи. Као једна од већег броја потребних мера јесте и гајење стоног грожђа, т. ј. грожђа за јело. На овај начин би се зауставио пораст производње вина а временом би се један део данашње површине под винским сортама заменио стоним.

Ово би било потребно и корисно, не само због поправке стања нашег виноградарства већ и са гледишта народног здравља, јер је за здравље и исхрану човека грожђе од велике вредности, док је хигијенска и хранљива вредност вина много мања. Увиђајући од колике је важности гајење стоног грожђа за наше виноградарство и наш народ Српско Пољопри-

вредно Друштво у Београду, покренуло је ово питање, сазивајући прву земаљску конференцију о грожђу, која је одржана у јесен 1932 године у Смедереву. На тој конференцији донети су корисни закључци о великој важности гајења стоног грожђа, о избору стоних сората, о паковању, трговини и о унапређењу извоза стоног грожђа.

С друге стране Задужбина Николе Спасића у Београду, увиђајући велики значај гајења стоног грожђа, одлучила је да потпомогне појачавање производње истог. Потпомажући производњу Задужбина је ишла за тим да се и потрошња повећа продужењем сезоне потрошње грожђа. То је пак омогућено с једне стране производњом што ранијих а с друге стране што позних сората грожђа. Ради тога је управни одбор Задужбине 1935 године, на предлог члана управе а сада потпретседника Задужбине г. Д-р Милана Влајинца, професора Пољопривредно-шумарског факултета донео одлуку: „да наше виноградаре потстакне на што јачу производњу раних сората грожђа као и оних позних издржљивијих сората, које се у нашој земљи не производе у довољној количини а у иностранству се у последње време све више траже и цене.“ У споразуму са стручњацима дато је првенство од раних сората: Јулском мускату и Златној шасли а од позних препоручена је сорта Афус-Али а за Поводарје још и Валандовски дренак.

На расписану наградну утакмицу јавило се 20 такмичара и то са сортом Афус-Али. У јесен 1938 год. извршен је преглед и оцена пријављених винограда. Од пријављених награђено је 15 такмичара, са разним наградама чија је се висина кретала од 20.000—1.500 динара а у укупном износу од 60.000 динара. Како је Задужбина била предвидела још 60.000 динара, као награде за гајење раних стоних сората, за које није било такмичара, то ће се расписати поновна утакмица за гајење раних и позних стоних сората.

Поред горњих установа предузимају се извесне мере и од стране банских управа ради ширења стоних

сората. Ширењу стоних сората доприносе доста и сами виноградари и љубитељи виноградарства. Све ово нам даје повода да кажемо коју реч о гајењу стоних сората, а у интересу самих виноградара. Гајење стоног грожђа треба поставити на једну здраву основу, да и ту не би створили исто стање, као и код производње грожђа за прераду. На првом месту не смемо се заваравати да ћемо све тешкоће нашег виноградарства отклонити само гајењем стоних сората. Истина то је једна од врло важних мера, којој треба поклонити пуну пажњу.

Могућности у погледу гајења и производње стоног грожђа нису неограничене. Што се тиче извоза, тачно је да за сада извозимо више грожђа него вина, пошто се вино сматра као луксуз за увозничке земље, али се и са извозом грожђа наилази на тешкоће и нема изгледа да ће се у садашњим приликама стање поправити. Разумљиво је да се ми у том погледу морамо прилагодити и производити оно што иностранство тражи. Остаје нам као главно домаће тржиште. Истина је да потрошња свежег грожђа расте али не оном брзином, којом се повећава производња. У том погледу потребно је више пропаганде и боља организација продаје, како би цене грожђу биле приступачније ширим слојевима потрошача. С друге стране мора се обратити више пажње на избор места, положаја, земљишта подлоге и сорте, затим на резадбу, обраду земљишта и негу чокота него што је случај код производње винског грожђа. О свима овим питањима биће говора у идућем чланку.

Инж. Вукашин Тоскић

Зимско храњење крава музара

Ако је крава здрава, млечног соја, доброг вимена, а гаји се под повољним условима, онда само још од хране зависи колико ће млека давати. Млечност зависи од *количине* хране и од њеног *састава*.

У пракси се имају нарочите тешкоће у зимској исхрани: мањи је избор хранива на располо-

жењу, скупља је исхрана и неповољније су временске прилике.

По правилу више хране даје више и млека до извесне мере. Ако се даје мање хране него што је потребно опашће млечност и тежина грла, ако се даје више, вишак ће отићи на пораст тежине грла. Зими се мора нешто обилатије хранити, јер један део хране одлази на јаче загревање тела.

Правило је да су краве у добром, средњем стању урањености, ни мршаве, ни угојене.

За практичара је много сложеније питање *састава оброка*, нарочито зими, него ли питање *количине* хране.

Лети при доброј паши, или ако се спремило довољно зелене пиће (луцерка, црвена или кравља детелина, зелен грашак, граорица, зелена кукурузовина), лако је питање састава оброка, али *зими*, кад таквих хранива у опште нема, настаје тешкоће у исхрани крава, што се позна и на *квалитету* млека и што градски потрошачи млека јако осећају.

Док је и зими доста лако одржати *количину* млека на потребној висини, јер и зими има довољно воднатих хранива (на пр. репа, резанци од репе, пиварско млато и др.) дотле је тешко одржати *какvoћу* (квалитет) млека, имајући у виду његов *укус* и састав, нарочито *масноћу*. Укус и масноћа млека код млекара околине наших градова скоро се редовно, зими измене на горе.

Укус на репу или други нормалном млеку страни укуси зими су честа појава и млеко постаје тање, с мање масти. Услед тога су потрошачи незадовољни и обично мисле да је млеку додавана вода, што може; али не мора бити.

Ако се краве хране с много воднатих хранива (репа, резанци од репе, пиварско млато „требер“, шпиритуска џибра и др.) млеко ће бити тање, маслац из таквог млека је тврд, а укус млека се промени.

Да се те штетне појаве избегну треба водната хранива давати стоци само у умереним, одређеним

количинама. Примера ради навешћу да дневни оброк сточне репе не треба да пређе 15—30 кг., према тежини и млечности грла. И репа и њени резанци у ствари су врло слаба хранива, тако, сточна репа садржи 86—89% воде, резанци од репе 85—90% воде. Суви резанци садрже 10—11% воде, али се, пре давања стоци, морају потопити у води, кроз 4—6 часова, те опет упију много воде. Врло много воде садрже и пивско млато („требер") 76% и џибра фабрика шпиритуса 92%. Дакле они сами за себе нису ни у колико довољна храна за краве музаре, а да би се избегло штетно дејство јако воднатих хранива на квалитет млека морају се придржавати у *довољној количини* снажнија хранива; сено, (4—5 кг. дневно на краву), разне врсте јарме и беланчевинаста хранива.

Слама и кукурузна шаша, који се сецкани мешају с воднатим хранивима и сами су врло слаба храна.

Код нас су још у слабој употреби снажна беланчевинаста хранива, али, ако се хоће боље млеко, морају се и она набављати и оброку придодавати. Ту долазе у обзир: *сладове клице* (отпаци пивара) од којих се даје 2—3 кг, у дневном оброку, наквашене или попарене (пазити да не буду плесниве), *пшеничне мекиње* (2—3 кг. дневно) за тим разни отпаци фабрика уља, такозвани *уљани колачи*, који садрже много сварљивих беланчевина (18—45%). Ту спадају уљани колачи од сезамовог семена, уљане репице, сунцокретовог семена. Колачи од маковог семена нису за препоруку за музаре, јер садрже опијума, док су колачи и брашно од *соје* одлична храна и за млечну и за младу стоку. Добри су колачи од *ланеног семена*, земљаних ораха (орашац, кикерики), кокосови и палмови колачи и др. Врло су добра хранива прекрупе разних махуница: грашка, граорице и боба.

Слама, плева и кукурузна шаша, као слаба хранива, служе само као придодатак кабастој храни, (3—4 кг. дневно на грло). Слама јарица боља је за храну од сламе озимице, плева је храњивија од сламе наочито овсена плева.

У новије доба шири се и кишељење зелене пиће, нарочито кукурузовина, у т. зв. силосима припремање „ансилаже". И та пића садржи доста воде (око 66%), па је треба давати само у количинама од 10-20 кг. дневно на грло, према његовој тежини и млечности.

Све врсте хранива треба да су свагда здраве, неукварене и по могућству што свежије.

Ако се зимска исхрана крава код нас поправи на наведене начине, и уз опште хигијенске мере, имаће се и зими довољно млека доброг квалитета, какво потрошачка публика одавно жели.

А. Г. Јовановић

Како треба хранити живину зими.

Од наше живине очекујемо да буде напредна и да што више производи: јаја, меса, масти и перја. Осим тога има важности и њен измет. За стварање ових производа живина мора да прима и више хране. Живина, која се слабо храни, не може да буде продуктивна и од такве живине немамо велике користи. Али потребно је знати и каква храна доприноси највише развитку организма живине и најбољем стварању њених производа.

Наша живина је „сваштојед" и употребљава како храну биљног, тако и животињског порекла и само гуске су више „травоједи". Живина радо једе разно зрневље, семење, зеленило, траву и разне плодове, а још више воли црве, ларве, лептире и у опште разне инсекте, па месо, рибе, жабе, мишеве итд. Ова хранива садрже све што је потребно за храњење живине. Живина на селу шетајући по баштама, пољима, воћњацима. пашњацима и сењацима, од раног пролећа, па до дубоке јесени налази себи храну у природи (црве, зрневље, ларве, лептире, зеленило итд.) и са малим додатком хране потпуно се задовољава и добро носи.

Али зими свега тога нема и живина не може наћи више хране у природи и скоро искључиво живи од хране, коју јој даје пољопривредник.

Стога на зимску исхрану живине потребно је нарочито обратити пажњу, јер у противном случају нећемо имати зимске носиље, а сваки зна, да су зимска јаја најскупља.

Ради довољне и правилне исхране живине преко зиме, ја ћу изнети најважније наше хране и њихову вредност.

У храну биљног порекла спадају: зрна, семење, и њихови производи; зеленила, траве, воће, разни плодови, јагоде и. т. д.

У храну животињског порекла улазе: месо, крв, кости, млеко и млечни производи, јаја, риба, инсекти, ларве, црви итд.

У исхрани живине велику важност има *и вода,* која сачињава више од половине њеног тела. Живина воду прима једним делом са храном, али ту ње нема довољно. Стога је потребно живину појити. Без довољне количине воде побољева и слабо напредује. Нарочито је опасно остављати живину лети без воде, јер тада живина лакше подлеже разним болестима. Вода олакшава пролаз хране кроз органе за варење и помаже растварање и варење хране. Вода је исто толико важна, као и храна, па према томе потребно је давати живини у довољној количини. Вода која се живини даје треба да буде што чистија, умерено хладна лети, а умерено топла зими.

Од храна биљног порекла најважније су следеће:

Кукуруз садржи много скроба, а богат је и машћу, стога живина храњена искључиво кукурузом *брзо се гоји и слабо носи.* Може се давати живини у умереној количини и то оној, која ужива велику слободу кретања и за расе живог карактера и лаке (домаћа кокош, Талијанка, Легхорн и др.) За време зиме може се давати кукуруз у оброку са другим хранама и осталој живини, ради одржавања топлоте тела. *Чист кукуруз може се употребити само за гојење живине* Код

нас живина највише се храни кукурузом (пошто кукуруза највише гајимо), а то није добро, јер живина брзо се угоји и престане са ношењем. Кукуруз, као храна за живину, може доћи у оброк само као 1/6 целокупне хране.

Пшеница је одлична храна за живину, али понекад изазива затвор, па стога треба давати више и зеленила. Чиста пшеница скоро никад се не даје, јер се употребљава за људску исхрану. Обично се даје ситна пшеница као и отпатци добијени при тријерисању. *Јечам* је врло добре хранљивости, али при обичном храњењу треба давати у ограниченим количинама, јер ће се и од њега живина угојити. Боље га давати у прекупљеном облику, јер он има тврду љуску. *За гојење живине је одличан, јер даје месу добар укус.*

Овас по хранљивости сличан је пшеници, *а живина храњена овсем повећава носивост.* Али овас има тврду љуску, па према томе треба га припремити: гњечењем, квашењем или запаривањем.

Раж по хранљивости је добра, али врло често изазива обољење органа за варење хране, па према томе и није препоручљив. *Хељда и просо* одлични су по своме саставу, али морају се давати само ољуштени. *Исхрана живине ољуштеном хељдом повећава носивост.* Ољуштен просо одлична је храна за пилиће. *Семе од сунцокрета* је врло хранљиво, али има и прилично велику љуску, па према томе не треба га давати у великим количинама, да не би претоварили вољку. *Живина храњена умерено са семеном од сунцокрета повећава носивост. Зрна махунастих биљака* по хранљивости су одлична, али обично се дају у виду јарме и то у малим количинама у дневном оброку. *Мекиње пшеничне* одличне су по хранљивости, а нису ни скупе. Мекиње су врло добра храна за младу живину, која је у порасту а код одрасле живине *повећава носивост. Разне врсте брашна*: од овса, јечма, пшенице, кукуруза, граха, хељде итд. веома сухранљива. *Уљане погаче* од лана, конопље и сунцокрета добре су за исхрану живине, али се дају у виду

брашна и то у малим количинама. *Отпаци хлеба* су врло добра храна, а нарочито за пилиће.

Зеленило, сочни плодови и њихови производи. За топло време године живина налази довољно зеленог и сочне хране, али зими у томе јако оскудева и ако не попуњавамо оброк са зеленим и сочним хранама, живина престаје да носи, а често и побољева.

Добре су следеће хране: сточна репа, мрква, шаргарепа, купус, силажа, лишће од луцерке, црвена детелина и коприве, салата, перје од црног и белог лука, киселак, цвекла, сушена комина, бундеве итд.

Можемо попунити зелену храну проклијалим јечмом, или овсем. То се ради на следећи начин: зрно овса, или јечма смести се у неку канту, залије се топлом водом и остави у топлој просторији (16° —18°C) два дана, после тога вода се цеди, а набубрело семење распростре по бетонском патосу, или у сандуке у слоју дебелом 2—3 сант. Сваког дана мешамо зрно и поливамо два пута. За неколико дана избију клице и пошто достигну дужину 5 сант., па и више, дајемо живини. На овај начин справљају зелену храну живинарске фарме у иностранству и увек имају зимске носиље.

Хране животињског порекла. *Месо* (*отпаци*) је врло снажна храна за живину, а нарочито за пилиће, који се врло брзо развијају, а одрасла живина прихрањена са месом повећава продукцију. Месо се даје на пола скувано, самљевено на машини и помешано са другим хранама. **Крв** је исто тако јака храна, али увек је потребно крв прокувати, охладити и додавати у мешавини са другим хранама.
На кланици крв се може добити бесплатно. *Брашно од костију*. Кости се мељу на специјалним машинама у ситна зрнца. У малим количинама додаје се дневном оброку хране. *Рибље брашно* које се справља од здраве рибе, врло је корисно додавати оброку хране, јер оно садржи много соли.

Рибљи зејтин је врло користан и може се давати у сасвим малим количинама.

Млеко и млечни производи. Врло је коирсно мешати иситњену храну са пуним млеком, оплављеним, или добро прокислим. Млеко помаже добром варењу хране, код младе живине повећава пораст, а код одрасле продукцију.

Сир обичан сладак је одлична храна за младу живину.

Јаја се дају сирова или кувана пилићима, ћурићима итд. и то само првих дана по извођењу.

Љуска од јајета истуца се у прах и додаје се уз храну код младе живине потпомаже отварање костију, а код одрасле (носиља) љуску.

Минерална храна.

Креч је потребан за стварање костију, перја и љуске. Он се даје у облику; креде, малтера, туцане љуске јајета и праха од кости. *Туцани дрвени угаљ* се даје уз храну ради одржавања у здравственом стању органа за варење хране.

Оштри каменчићи и песак. Живина која се храни зрном а не добија песак и ситне каменчиће, побољева и слабо носи, с тога је потребно зими, када је земља покривена снегом, давати песак измешан са каменчићима.

Из горенаведених врста хране сваки напредни живинар може да изабере оне, које се њему највише исплате.

Живинар треба да зна, да је исхрана живине једноставном храном неповољна. У дневни оброк потребно је мешати што разноврсније хране (из групе биљног и животињског порекла). За повећање носивости потребно је давати зелену и сочну храну.

За пиће зими се даје млака вода.

Количина хране (дневни оброк) одређује се по једном грлу живине; за кокошке и пловке од 60—80 грама (што зависи од крупноће грла), а за гуске и ћурке од 80—100 грама дневно.

Дневни оброк хране даје се у три маха: ујутру, у подне и пред вече. Обично се даје ујутру и у вече више, а на подне мање хране.

Да би се постигао потпуни успех, сем добре и правилне исхране живине, треба да имамо добар живинарник и одабрану, продуктивну живину.

Инж. Болеслав Сивицки

Како унапредити виноградарство

Поводом рада

V Међународног виноградско-винарског конгреса

На позив сталне виноградске коморе одржан је у Лисабону, у месецу октобру 1938 г. V Међународни виноградско-винарски конгрес. А у исто време и у истом месту одржан је и конгрес лекара пријатеља вина. На виноградарско-винарском конгресу учествовали су претставници већине виноградарских држава света. Наша држава на овоме конгресу није била заступљена што је за жаљење.

Реферати поднесени овом конгресу објављени су. А на завршетку конгреса усвојене су резолуције, од којих, у изводу и слободном преводу, доносимо најважније. То су:

Да се у свима виноградарским земљама отпочну ампелографска изучавања; да се свуда стварају ампелографске збирке сходно усвојеним правилима на конгресу, те да се у свакој земљи створи основице за потребна ампелографска изучавања. Али докле се та ампелографска изучавања буду вршила на основу теоријског критеријума што захтева много времена, да се неодложно у свакој земљи врше изучавања већ примењене ампелографије за винске и аталске сорте лозе, како би се заинтересованим виноградарима могла пружати практична упутства о избору одабраних сората за будућа подизања винограда.

На предлог Немачке делегације конгрес је одлучио да се од стручњака специјалиста образују пет сталних комисија за проучавање виноградарских техничких проблема. Први састанак ових комисија биће у Берлину, у 1939 години, приликом Међународног пољопривредног конгреса, који ће се одржати у Дрездену од 6—12 јуна 1939 године.

У погледу даљег ширења винове лозе конгрес тражи: да се у будуће не увећава површина под виновом лозом, те да се постојеће стање што више нормализује. Ради тога тражи

се да будуће сађење лозе буде подвргнуто државној контроли, па да се дозволе за сађење лозе издају с обзиром на сорте, области и земљишта с тим да се увек има у виду главна сврха: *поправка квалитета у производњи*. Да се не одобрава подизање винограда у областима и на земљиштима која би давала лош квалитет плода или која би давала сувише велике приносе.

Усвојен је предлог Италијанске и Француске делегације да се заведе државна контрола над лозним расадницима у свима државама, где та контрола до сада још није заведена.

Конгрес препоручује гајење лозе у чистој култури, а не и у мешовитој, т. ј. да се лоза гаји уз друге културне биљке, јер су такве културе од штете по виноградарство, пошто се мешовите културе највише шире по равницама. Гајењем лозе по равницама потпомаже се суперпроизводња слабе каквоће плода на штету квалитета грожђа и вина, а треба тежити напротив да се квалитет производа од лозе поправља.

У погледу *изналажења и стварања нових сората подлоге и грожђа* конгрес је закључио, да се створи међународна стручна сарадња, т. ј. да се објављују резултати и да се мењају мишљења и др. Затим, да истраживачи на томе пољу рада међусобно размењују технички материјал (резнице, семе и др.), као и да се за истраживаче стварају опитна поља и огледни виногради у разним земљама.

Што се тиче *енолошких питања* конгрес је одлучио: да се у општем интересу како произвођача тако и потрошача вина, — утврди садржина свеукупног сумпор диоксада на (200) две стотине милиграма по литру за вина намењена за непосредну потрошњу, т. ј. вина која се пуштају у промет за пиће и то да важи за све државе. Даље, конгрес се сагласио да се у справљању и нези вина као и производњи слатких вина у будуће применују првенствено енолошке методе, пошто те методе у најмањој мери мењају хемијски састав сировине и не кваре важне биолошке материје.

С погледом на *виноградарско-винарске кооперативе-задруге* конгрес захтева: да се свуда указују ефикасне помоћи задружним подрумима и то: дугорочним позајмицама, субвенцијама, смањивањем или укидањем трошарина на вино и др., како би се омогућило изграђивање таквих подрума и снабдевање истих винским судовима и справама; да се од меродавних фактора утиче на мале виноградаре да стварају виноградарско-винарске задруге или да се у такве задруге учлањују тамо где оне већ постоје, да виноградарско-винарске задруге не буду спутаване у своме циљу и раду, али да оне поштују улогу посредништва која припада трговини; да виноградарско-винарске задруге не служе интересима појединца (фиктивне задруге); да се потешкоће и неспоразуми који постоје

између трговаца с вином и задружних подрума изгладе, те да се између истих створи корисна сарадња, као што је случај у Немачкој и Португалији и као што се ради да буде у Италији.

По питању *асталских сората грожђа* конгрес је закључио: да се, под окриљем Међународне службе за вино сазове ампелограмска комисија а стручњаци специјалисти из виноградарства, па да заједнички проуче и испитају синониме асталских сората лозе и утврде доба сазревања грожђа од ових сората лозе у разним државама и по разним областима, како би се виноградарима омогућио за будућност бољи избор сората грожђа у циљу повољнијег уновчавања. Поред овога, тражи се: да се предузму мере да државе увознице грожђа и слатког вина смање увозне царине на ове производе; да се по виноградарским државама стварају одбори за пропаганду потрошње грожђа и слатког вина; да се у истим земљама чини све што је могућно ради смањења производних и транспортних трошкова грожђа за јело и слатког вина, како би им се смањила и продајна цена; и да се под називом „воћни сокови" могу сматрати само сокови добијени цеђењем воћа.

Што се тиче *трговине с вином* конгрес жели да државна контрола, виноградари и винари претстављају заједничку заинтересовану целину за помагање извоза вина и борбу противу злоупотреба у трговини као и за вођење енергичне акције да се вину свију држава на свима светским тржиштима обезбеди место које му припада. У том циљу треба да се осигура што је могућна боља контрола над производњом и квалитетом вина за извоз и међународна сарадња за спречавање злоупотреба назива вина.

У погледу *пропоганде* конгрес изражава жеље: да се стварају удружења за пропаганду за потрошњу вина, грожђа и сокова од грожђа; да се пропагира потрошња куваног (топлог) вина противу грипа и за напитак спортиста зими; да се стварају нарочите станице грожђа, било под контролом лекара у циљу лечења болесника грожђем, било за другу потрошњу грожђа како свежег тако и сувог, као и слатког вина, сирупа, пекмеза и др., да се на свима антиалкохолним конгресима учествује првенствено од стране учених и незаинтересованих социолога а иначе позваних и меродавних, те да се објашњава корист од умерене употребе чистог и доброг вина; да се учествује на изложбама и сајмовима и врши пропаганда; да се користи сарадња лекара у пропагирању потрошње вина и производа од винове лозе за људску исхрану; да се производи винове лозе не оптерећују таксама и трошаринама у великој мери; да се у муслиманским државама ствара нарочита пропаганда за потрошњу грожђа, слатког

вина и пекмеза од грожђа; да се вино рачуна уз оброк по ресторанима итд.

Да би пропаганда била успешна конгрес налази да она мора да се изводи по плану а од стране нарочитих одбора у свакој виноградарској земљи. Ти одбори морају имати најмање три лица и да уживају моралну и материјалну потпору државе, а да их у раду потпомогну сви виногради и винари. Они би најпре имали да проуче већ употребљене методе пропоганде у другим земљама, па да их примењују у својој земљи и да проналазе нове начине пропаганде с обзиром на локалне потребе и прилике.

Најзад конгрес се сагласио да се приликом Међународне изложбе у Њујорку, 1939 године, један дан посвети пропаганди за квалитетна вина из разних произвођачких држава. Ту пропаганду да организује Међународна служба за вино уз помоћ свију заинтересованих држава.

Ник. Ж. Петровић

Екскурзија чланова Пољопривредне подружине у Чуругу

Пољопривредна подружина у Чуругу у своме програму рада за 1938 годину, предвидела је и извођење једне поучне екскурзије кроз Дунавску бановину на напредније и већа газдинства, на којима се ради рационалније и економичније, те која су у сличности са поседима чланова ове подружине.

Да би ову тачку свога програма рада могла да спроведе, Подружина је преко свога агилног секретара г. Бошка Цигураша покренула акцију код чланова за прикупљање средстава и уз помоћ своје централе Срп. пољ. друштва у Београду обезбедила је средства за извођење предвиђене екскурзије. Екскурзија је трајала пуна три дана.

У екскурзији, узело је учешћа 30 чланова. Путовало се закупљеним аутобусом, који је кренуо из Чуруга 24 августа. Идеја да превозно средство буде аутобус много је допринела да се за релативно кратко време превали велики пут и виде многе корисне ствари.

После разгледања поља у току вожње стигла је екскурзија на имање г. Дунђерског у Камендину. На имању су екскурзисти видели и обишли све заступљене гране. Нарочито је био велики интерес за пшеницу „Банкут", која се баш тада селектирала ради продаје као семенска роба, а која се задњих година много пропагира за сетву и има великог

успеха код пољопривредника у Дунавској бановини. После успешног разгледања овог имања екскурзија је кренула преко Пашићева за Нови и Стари Врбас, где су чланови разгледали фабрику модерног и рационалног пчеларства „Ритцман“ као и фабрику шећера и њено узорно сточарство. Нарочити је интерес показан за сточарство, које је у сваком погледу на достојној висини. — Овде су чланови имали прилике да виде како се рационално негује и припрема стајско ђубре које се не може са вештачким надокнадити нити заменити.

Из Врбаса је продужен пут за Суботицу. На Палићу у бановинском расаднику екскурсисти су љубазно дочекани од стране управе расадника, која им је на веома приступан начин објаснила рад око узгоја садница воћа и спречавању болести и штеточина на истим. — Сутрадан је екскурзија била дочекана од стране г. Владислава Хиршла, власника воћног расадника. Овде су учесници имали прилике да се упознају са новим методама гајења воћака. У овом расаднику као и у расаднику на Краљевом брегу имали су учесници прилике да виде одличне сорте грожђа и воћа као и бресака, што је на присутне оставило леп утисак. — Истовремено је посећена и фабрика вештачких гнојива и плавог камена „Зорка“. Рад фабрике на прорзводњи гнојива и плавог камена разјаснио је г. Инж. Генц.

После кратког одмора екскурзија је кренула својим аутобусом преко Сенте за Чоку. У Чоки на имању г. Ледерера екскурзију су дочекали два чиновника, одвели је на ручак и после тога стављена су превозна средства на расположење и разгледање целокупне економије. На овој узорној економији учесници су заиста имали много шта да виде и да науче. Нарочито је за њих било важно спремање силаже од зеленог кукуруза, јер сваки од њих то може на своме имању да примени. Истовремено је посећена стаја са расплодним кравама и јуницама сименталског запата, као и стаја свиња расе манголица. Свима радовима око храњења, мужње, прераде млека и др. екскурзисти су лично узели учешћа и видели како се све може постићи и добити добри резултати. Најзад су екскурзисти посетили и остале објекте ове узорне економије, где их је и ноћ затекла. Увече екскурзија је кренула преко Аде и Старог Бечеја за Чуруг.

У најбољем расположењу, раздрагани, и испуњени најлепшим утисцима из Камендина, Новог Врбаса, Палића, Сенте и Чоке, са пуним нотесима веома корисних забелешки, екскурзисти су се са најлепшим успоменама разишли својим домовима.

Колику корист дају овакве екскурзије није потребно нарочито наглашавати и жеља је да се сваке године по нека

поучна екскурзија изведе, зашта треба доста материјалних жртава. И ова је екскурзија изведена уз обилну помоћ наше централе Српског пољопривредног друштва у Београду, на чему њена Подружина много захваљује.

Б. Џигураш

Пољопривредни течај у Сопоту

Крајем месеца августа, у бановинском расаднику у Сопоту, одржан је тродневни пољопривредни течај. Течај је посећивало 45 редовних слушаоца, скоро из свих села, среза космајског, а њиме су руководили г. г. Радојко М. Томић, управник бановинско-среског расадника и Инж. Душан Михаиловић, пољопривредни референт среза космајског.

На овом течају, младићи су обучавани из свих грана пољопривреде. Поред теоријског, и практично су обучавани у обрадњи земље, на модерној основи. Упућивани су на рационалну и корисну обраду земље.

Интересантно је истаћи да је на овом течају запажен велики број сеоских младића из домаћинских кућа које сваке године, упућују своју млађу чељад на овакве течајеве. И заиста, кадгод је у питању какав пољопривредни течај, наш је сељак вољан, да увек пошаље кога млађег из своје куће, да би, на овом течају стекао веће искуство и боље знање за обрађивање свог имања.

Има много грана у области пољопривреде! Неке лакше а понеке теже природе. Главно је, да се радити мора. Ко ради има; ко не ради нема! То је свима нама познато. Тако је и нашем сељаку познато, да, ако боље уради своју њиву, она ће му и боље родити, а ако је са мање труда и боље уради, мање ће му прихода донети! Једном речју: више труда — више и прихода; мање труда — мање и прихода!..

На одржаном течају, младићи су се трудили, скоро се такмичили, ко ће пожњети већи успех! И сви су показали добар успех. Само ко мање, а ко више, па према даном успеху су и награђени; неко каквом добром књигом, а неко добром пољопривредном алатком и томе слично. Главно је, да је сваки течајац са овог течаја однео најлепше успомене и знање својој кући, и да ће тако својски прионути на користан рад за себе — за свој дом а на част свог учитеља.

Бран. А. Маричић

Пољопривредна изложба у Гостивару

Пољопривредну изложбу у Гостивару организовала и приредила је тамошња Пољопривредна подружина. Приређивање ове изложбе материјално су помогли: Српско пољопривредно друштво са 3000 динара; Банска Управа Вардарске бановине са 3000 динара; Југо-аграр дао један саков плуг и један прекрупач за кукуруз; фирма „Митра" дала једну прскалицу за виноград; фабрика плавог камена „Жупа" дала 100 килограма плавог камена; Осјечка љеваоница поклонила један саков плуг; и Југефа дала за награде излагача нешто од својих препарата.

Изложба је била приређена у сали Соколског дома у Гостивару. Она је била врло лепо сређена. Било је изложено из ратарства 277; воћарства 89; виноградарства 111; повртарства 88; сточарских производа 19, а прерађевина воћа и грожђа 26 примерака.

Излагача укупно било је 150 и то сви из среза Горњо Полошког.

Изложених предмета, нарочито пасуља. ораха, пшенице „црвенке" и „белије", кукуруза и јабука „тетовки" па и грожђа, било је врло добрих.

Награда за ову изложбу било је и добрих и довољно. Било је награда: за воћарске предмете 33; за ратарске 39; виноградарске 40; повртарске 11; сточарске 12; прерађевине воћа и грожђа 13.

Од крупнијих и скупљих награда додељено је излагачима: 1 крњача; 2 сакова плуга; 1 плуг обртач; 1 дрљача; 1 муљача, 3 прскалице за лозу, 1 прекрупач (мањи) за кукуруз. Даље на име награда издато је: 20 комада воћарских маказа; 20 комада калемарских ножева; 2 запрашивача за лозу (ручних); 5 воћарских тестерица; 2 комада маказе за скидање гусеничних гнезда; 100 килограма плавог камена; 4 боце сирћета; 5 комада маказа за шишање оваца; 10 ком. патент тегли за конзервисање воћа и поврћа; 500 капсли против метиља оваца; 2 кгр. „церетана" 1 килограм „носпразита" и разних књига пољопривредне садржине 40 ком.

Оцењивачки одбор за преглед и оцену предмета сачињавали су г. г. Никола Ж. Петровић, делегат Срп. Пољ. Друштва; ин. агр. Буждон, делегат Банске Управе из Скопља; Ерих Винклат, срески пољ. референт и управник воћног расадника из Гостивара; и још четири пољопривредника, чланова пољопривредне подружине из околине Гостивара.

Изложба је отворена на дан 9 октобра у 10 часова. Свечаном отварању присуствовали су сви претставници. тамошњих месних власти и доста велики број грађана и сељака. О значају приређивања изложби, задацима Срп. пољ.

Друштва и резултатима његовог дугогодишњег рада као и о потреби удруживања сељака говорили су г. Н. Петровић као делегат Друштва и инж. агр. г. Буждон од стране Банске Управе.

Првог дана изложбе, преко целог дана, било је много посетиоца.

Истога дана по подне изложбу је посетио, на пролазу кроз Гостивар, и господин Министар Грађевина г. Стошовић у пратњи тамошњег сенатора и посланика, посланика из Дебра и много других виђених личности. На господина Министра и његову пратњу изложба је учинила леп утисак. Господин Министар се веома повољно изразио о користи и потреби приређивања оваквих изложби у Вардарској бановини. Делегат Срч. пољ. друштва и цео Управни одбор подружине дочекали су Господина Министра, провели га кроз изложбену салу, показујући му предмете и објашњавајући му што га је интересовало и испратили су га при поласку.

За приређивање ове изложбе и њен успех заслуга припада тамошњој пољопривредној подружини, на челу које се налази као претседник г. Глигорије Каписазовић, апотекар из Гостивара, а као секретар г. Ерих Винклат, ср. пољ. референт из Гостивара. Њима је своју усрдну и сталну потпору пружао г. Др. Влатко Вајс, срески ветеринар из Гостивара.

Ова среска пољопривредна изложба корисно ће послужити за напредак онога краја у погледу пољ. подизања и унапређења.

Ник. Ж. Петровић

Пољопривредна изложба у Љубовији

Изложба ова приређена је од стране Пољопривредне подружине у Љубовији, а Друштво је помогло приређивање те изложбе. Подружина има 248 чланова и спада у ред најуредније Друштвених подружина.

Подружинску Управу сачињавају тамошњи угледни и вредни домаћини. Претседник је г. Илија Полић, пољопривредник и трговац из Љубовије, а секретар је г. Богољуб Косанић, управник бановинског воћног расадника из Љубовије. Чланови одбора су: г. г. Филип Степановић из Грачанице, Живко Топаловић из Царине као п.претседник управног одбора, Сретен Савић из Љубовоје Милорад Новаковић из Читлука, Живојин Давидовић из Читлука, Младен Николић из В. Реке, Рајко Миловановић из Узовнице, Божидар Јанковић из Д. Буковице, Драгољуб Митровић из Г. Буковице и Милан Пановић из Селанца.

Свима овим члановима а нарочито претседнику и секретару, припада заслуга што је изложба приређена и што је успела.

Изложба је приређена у новој згради Бановинског воћног расадника у Љубовији и то воћарски предмети у једном одељењу, а ратарски, повртарски и остали предмети у другом одељењу. Живина је била изложена у засебним кавезима начињеним у дворишту.

Било је излагача укупно 255 са 650 разних изложених предмета.

Изложба је отворена на дан 6 новембра у присуству делегата Српског пољопривредног друштва г. Никола Ж. Петровића, делегата Банске Управе среског начелника г.

Сл. 5 Група посетиоца пред отварање изложбе у Љубовији

Илића и доста великог броја претставника месних власти и земљорадника.

Претседник подружине пешто је поздравио изасланике, захвалио друштву и банској Управи на материјалној и моралној помоћи, прочитао је телеграме који су упућени: Њ. В. Краљу Петру II, Господину Бану Дринске бановине и Српском пољопривредном друштву, — дао је реч друштвеном изасланику. Изасланик је својим говором објаснио циљ приређивања изложбе и напоре који би се имали и на даље чинити за унапређења пољопривреде у тамошњем забаченом а сиромашном крају, пе је отворио изложбу.

Изложба је потпуно успела; има ванредних примерака из свих привредних грана који ће послужити за углед у утакмици међу тамошњим пољопривредницима.

За крај у коме је ова изложба приређена, приређивање њено било је врло потребно. То је прва изложба ове врсте у овоме крају.

Што је похвално и што је нарочито пало у очи, то је: да су ову изложбу приредили и уредили чланови Управе подружинске, заједно са члановима подружине. Они су и оцењивачки одбор састављавали сами.

Сл. 6 — Један део изложбе у Љубовији

За награде излагачима имали су да расподеле у справама, алату, књигама пољ. садржине и нешто у готову свега Дин. 7400. Поред ових награда дато је 100 комада похвалница.

Изложба је трајала три дана: 6, 7 и 8 новембра пр. г. 8 новембра је марвени вашар у Љубовији, те је тога дана било у варошици много земљорадника из целог среза, који су изложбу посетили и разгледали.

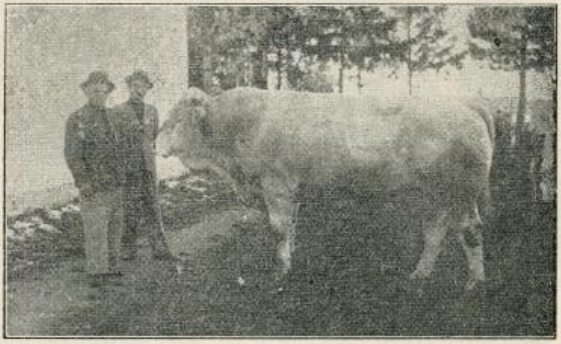
На приређеном ручку за госте, поред потписаног и виђенијих пољопривредника, врло убедљиво говорио је г. начелник Илић, износећи своје намере за рад на подизању земљорадње онога краја.

Ник. Ж. Петровић

Изложба стоке у Петровцу на Млави

Већ неколико година Управа пољопривредне подружине у Петровцу, у програму свога рада уноси и приређивање сточарске изложбе, чије је извођење онемогућавао недостатак материјалних средстава.

Тежња подружине за приређивањем ове изложбе дошла је до остварења тек 1938 г. За њено извођење има се захвалити Министарству пољопривреде, Банској управи у Нишу и Српском пољопривредном друштву у Београду, који су овај подухват подружине у овој години правилније оценили и својим помоћима подружини омогућили да изложбу приведе и у дело.

Сл. 7 — Са изложбе стоке у Петровцу. — Бик награђен I наградом

Изложба је одржана на дан 18 септембра 1938 год., на месту где се одржавају сточни вашари у Петровцу. На изложби су излагана говеда, овце и свиње, док су коњи по жељи Министарства пољопривреде изостављени, јер ће се за изложбу коња одредити специјални дан. На изложби је требало да буде заступљена стока из срезова: млавског, хомољског, звишког и голубачког, али су услед удаљености три последња среза отпала, тако да су узели учешћа само сточари из среза млавског.

За изложбу је пријављен и на истој изложен следећи број стоке и то:

Краве са теладима 62 грла; краве без телади 41 грло; бикова 27 грла; јуница 66 грла; мушке и женске телади

34 грла; нерастова 8 комада; крмача с прасцима 8 комада: запата свиња 14 и стади оваца 19.

Свечано отварање изложбе обављено је у 9 часова пре подне.

Пре тога је окупљеном народу г. Драгутин Павловић, претседник изложбеног одбора и потпретседник пољопривредне подружине у Петровцу, претставио присутне госте: г. г. Драг. Грујића, изасланика Министарства пољопривреде, Петра Михајловића и Милића Богдановића, изасланике Господина Бана Моравске бановине, Аћима Банковића, изасланика Српског пољопривредног друштва у Београду и Душана Васиљевића, изасланика Главне сточарске задруге у Београду.

Изложбу је отворио изасланик Господина Министра пољопривреде г. Грујић, инспектор Министарства пољопривреде, који је у подужем говору изнео значај сточарских изложаба као и значај сточарских задруга за унапређење нашег сточарства. Потом је говорио изасланик Господина Бана Моравске бановине г. Петар Михајловић, после чега је комисија за оцењивање отпочела свој рад

Велики проблем на оваквим приредбама јесте омогућавање непристрасног рада оцењивачке комисије. Изложбени одбор који је бројио 16 чланова — претставника сточарских задруга и пољопривредних подружина настао је свим силама, да ову пристрасност, која готово редовно прати овакве приредбе, искључи. Тога ради сачињени су спискови изложених грла за сва оделења и спремљени картони са канапима и свако грло по уласку на изложбени простор добило је свој број, који му је привезан за главу, па је тек онда смештено на одређено место.

Одбору је било познато из искуства, стеченог на изложби која је одржана 1930 год. у Петровцу, да систем стварања оцењивачке комисије од виђенијих сточара из места и околних села, никад не уроди жељеним плодом и да у раду такве комисије увек остану празнине, које се после тешко попуњавају. И да би све те недостатке отклонио, одбор је стао на гледиште, да оцењивачку комисију траба саставити из редова стручњака и то првенствено оних са стране. Тако су умољени и те се дужности примили г. г. Драг. Грујић, инспектор Министарства пољопривреде, Аћим Банковић, секретар Српског пољопривредног друштва у Београду, а њима придодати су месни пољопривредни стручњаци г. г. Тодор Благојевић, срески пољопр. референт и Љубомир Тодоровић, управник расадника.

Оваква комисија извршила је такву класификацију изложених грла, да се међу палачама није јавио ни један који би био незадовољан радом оцењивачке комисије.

Оно што је констатовано на другим сточарским изложбама у Моравској бановини видело се и овде, а то је, да

код говедарства има доброг расплодног материјала међу женским грлима, док је велика оскудица и мања вредност истих у мушким грлима, те би и у будуће требало у интересу што живљег и бржег унапређења говедарства настати са увожењем мушких приплодних грла — бикова, али уз услов да исти буду од првокласне расплодне вредности. Иста потреба дала се уочити и код свиња и оваца.

Што се тиче расне расподеле код изложене стоке било је: Код говеда: мелези и чистокрвна грла сименталске расе; код свиња: чистокрвна монголица, беркшир, домаћа црна и шарена моравка и мелези између ових; код оваца: у претежној мери липски сој.

* * *

Изложба је веома успела. Интерес за напредно сточарство у народу је јако пробуђен и опште је уверење, да ће ова изложба имати лепог утицаја на унапређење млавског сточарства, те се само може пожелети да се овакве приредбе у овоме крају што чешће одржавају.

За организацију изложбе и награду излагачима најбоље однегованих грла доделили су подружини помоћ и то: Министарство пољопривреде суму у динара 15000, Банска управа у Нишу суму у динара 10000 и Српско пољопривредно друштво у Београду, справа, алата и књига у вредности од динара 3000.

Поред награда у новцу, справама или књигама излагачима су раздељене према висини награде златне, сребрне или бакарне дипломе и похвалнице Српског пољопривредног друштва, које ће вечито красити домове награђених излагача.

Тод. Д. Благојевић
срески пољопривредни референт

Курс за конзервисање воћа и поврћа у Белици.

Српско пољ. друштво поред својих подружина има и женске пољопривредне подружине Од ових подружина је најбоља женска пољопривредна подружина у Јагодини, која се својим преставницама у својој околини и целом Поморављу неуморно дела на просвећивању и упућивању женског подмлатка на напредније начине рада у кућанству и домаћој радиности.

Ова подружина у своме програму рада сваке године предвиђа извођење припремања зимнице, уређивање домова, одржавање чистоће и држање течајева за конзервисање воћа

и поврћа и то оним редом како у селу стижу поједини воћни плодови. Све ове радове изводе са великом љубављу преставнице подружине. у којој се нарочито за овај рад заузимају: Г-ђа Живка Ђорђевић, Милица Мишић, претседница Подружине, Д. Марковић, Зора Стојадиновић, Ружа Ђорђевић и Каја Косовљанин, потпретседница. Њих у овоме раду потпомаже г. Др. Велимировић, управник болнице, који сваком згодном приликом држи предавање из хигијене и даје савете за одржавање чистоће на дому.

Сл. 8 Учеснице са својим наставницама на курсу за конзервисање воћа и поврћа у Винорачи, срез белички.

У току ове године одржана су четири курса и то у селима Драгоцвету, Течићу, Деоници и Винорачи. На свим овим курсевима практично је вршено конзервисање воћа и поврћа. Ту су сеоске жене и девојке упућене у правилно справљање разних прерађевина од воћа које оне имају на своме имању. По завршеним курсевима раздељено је више тегли прерађевина оним учесницама које су показале најбољи успех у раду. Колики је интерес за ове курсеве био најбоље показује приложена слика.

Наставнице на курсевима нису жалиле труда да иду у села и да сеоски живаљ помогну колико су могле. Овом примеру треба да следе многе наше варошице и крајеви где има пуно услова за оснивање и женских пољопривредних подружина у којима се обавља користан рад на опште добро наше земље.

А. С. Манојловић

Нове књиге

О поткивању стоке

Д-р К. Хофман, ветеринар Централ хигијен. завода у Београду издао је под горњим насловом књигу, која на веома лак и приступачан начин упућује у све што је у вези са поткивањем стоке и са поткивачким занатом. — У књизи се такође налази велики број слика, које употпуњавају појединa тумачења, што их чини још приступачнијим а уједно омогућава, да се тачно запази све што је од важности.

Цео материјал раздељен је на два дела и то на Општи и Специјални.

Општи део садржи анатомију коња а специјално копита, опис здравог и правилног копита, правилног и неправилног става ногу као и неправилних копита у вези са ставом ногу. Надаље опис правилног и неправилног хода те тачан опис обичне као и специјалних потковица. — У овом су делу дата и тачна упутства за поступак са коњем код рада, док је на крају описан начин неговања копита, наведене су користи и штете од потковица и описане све оне заразне болести, које су за поткивача од важности.

У специјалном делу опет описане су методе поткивања код разних неправилности и обољења. Особита је пажња посвећена поткивању неправилних копита која налазимо скоро код свих коња, поткивању код неправилног хода, и поткивању с обзиром на службу коју коњ врши. Затим је описан начин поткивања зими, за асфалт, те поткивање ждребади.

Исто тако описан је начин поткивања и лечења код разних обољења копита што је веома важно, пошто није увек могуће да се прво ветеринар запита за савет, те је потребно да је у то упућен поткивач.

Сем тога описан је начин поткивања осталих копитара као и говеда.

Већ се дуго код нас запажала потреба за таквом књигом, којом ће се моћи корисно послужити не само наши сточари већ и поткивачи, којима сточари поверавају своју стоку.

Вредност ове књиге баш је у томе да тачно а опет веома приступачно упућује не само у начин поткивања већ и у узроке због којих долази до разних неправилности и обољења копита. Исто тако писац скреће пажњу на све грешке које прави поткивач као и на њихове последице, те га на тај начин упућује на исправан и савестан рад.

Због тога је ова књига веома добро дошла јер ће допринети подизању и усавршавању нашег поткивачког заната, а

тиме ће бити знатно поможено и нашем сточару коме стока обично претставља велику вредност и којој он посвећује највећу пажњу.

Књизи је цена дин. 20.— а добија се у Српском пољопривредном друштву. Најбоље је послати на чековни рачун бр. 50350 дин. 23.— па ће се књига најбрже добити.

Д-р Немања Н. Ковић
ветеринар

Архив Министарства пољопривреде

У издању Министарства пољопривреде и под уредништвом д-р Бранка Р. Пешића изашла је дванаеста свеска ове научне пољопривредне смотре, која доноси оригиналне радове и реферате из области пољопривреде и приказе важнијих домаћих и страних пољопривредних радова. Дванаеста свеска има 200 страна великог октава и доноси шест оригиналних радова: д-р Јосип Јешић д-р Евген Кодрња, д-р Педор Никић: Око значења коже у вакцинацији против антракса; д-р Младен Јосифовић: Puccinia pruni-spinosae (Persoon); д-р Иво Кенда: Могућности и користи цепљења код сузбијања слинавке и шапа; д-р Виктор Коуделка: Наш хмељ жетве 1937.; д-р Владета Симић: Метода мацерирања костију хладним раствором Kali causticum fusum; Максим Горановић: Професионална и социјална структура села у Југославији. Од реферата доноси ове: Србољуб Р. Тодоровић: Амерички плугови у Јужној Србији, д-р Андрија Хупбауер: Значење грипе прасади за наше свињогојство, д-р Михаило Градојевић: V међународна конференција за проучавање скакаваца и мере борбе против њих; Василије Д. Величковић: Међународни конгрес за пољопривредну радиофонију, д-р Павле Вукасовић: Седми интернационални ентомолошки конгрес; д-р Карел Вречко: Међународна млекар. растава в Берлину. На крају „Архив" доноси велики број приказа страних и домаћих публикација (52 на броју) и то: из биљне производње (20), зоотехнике (13), ветеринарства (13), пољопривредног газдовања (2), аграрне политике (1) и часописи и разне пољопривредне публикације (3). „Архив" се може добити у Свесловенској књижари у Београду, Поенкареова улица број 36, а ова свеска стаје 20.— динара.

ЗА НАШЕ ДОМАЋИЦЕ

Савети за справљање јела

Гурабије. Мера: ¼ кг. масти, 6 јаја, лимун, ¼ кг. шећера у праху, ½ кг. просејаног белог брашна и шака очишћених ораја (100 грама).

Гурабије се месе овако: маст се добро пропере у 3-4 воде, да би изгубила мирис, а затим се умути, да буде као пена. То се обично ради у чистој вангли или каквом другом чистом суду. Затим се дода 5 жуманаца и цело јаје т.ј. жуманце и беланце, наструже се кора лимуна па се исцеди лимун, и дода 200 грама шећера и пола килограма брашна. Тесто се меси на дасци, док се добро не изједначи да постане глатко. Затим се тесто развија оклагијом у дебљини прста и вади се лименом модлом и малом чашом. Модле су разнога облика: звезде, срца, круга, полумесеца. Сваки пут када се хоће да извади тесто, модлу претходно треба замочити у брашно, јер се тада не лепи. Гурабије се ређају у плех, који је посут брашном. Ређају се на редове мало подаље једна од друге да се не залепе. Пре него што их метнемо у плех улупа се снег-пена од два беланцета, па се на сваку гурабију стави један мали део у средини а малом кашиком се одозго сипају самлевени ораси и дода мало шећера.

Овако спремне гурабије пеку се на умерено јакој ватри, док добро порумене.

Из плеха се ваде и ређају на тањир. Оне су врло укусне када дан два стоје. Зато се мало раније умесе.

Кисело тесто са орасима. Мера: 1 кгр. брашна бела, за 1 дин. квасца, ¼ кгр. ораха, ¼ кгр. шећера; 3 јајета, 100-150 гр масти; 1½ лит. млека, кора лимуна.

Пре свега подмеси се квасац као и за млечни хлеб, затим се просеје брашно у вангву, и у њему се направи поширa јама. Сад се томе дода квасац, разбију се три јајета, наструже се кора лимуна, дода кашика масти а тесто се замеси запређеним млеком. Тесто се добро излупа варјачом и остави се у вангли да кисне. Тесто је добро кад се појаве шупљике у њему. Затим се вади из вангле, размеси се на дасци у две коре, прво једна па онда друга.

Свака кора се пуни самлевеним орасима и шећером. Преко тога се сипа загрејана маст, па се кора завије у трубу, ширине коју домаћица хоће, и ставља се у плех.

Одозго се тесто исто тако посипа загрејаном машћу. Оно постоји у плеху, а затим се пече. Домаћица мора пазити за време печења теста да јој тесто не изгори.

Кад је тесто печено онда се попрска хладном водом и покрије чистим утирачем или пешкиром, да горња кора буде мекана. Када се тесто расхлади сече се на једнаке делове, комадиће ширине 1—2 см. и посипа се шећером у праху.

Ово кисело тесто, може се пунити и маком који се самеље и скува у заслађеном млеку или се може пунити пекмезом.

Подварак од киселог купуса са ћурком

1.5-2 кгр. купуса, мања ћурка, 2 кашике масти, 150 гр. паприке, бибера, 3 главице црног лука и соли.

Спрема се овако: купус се опере и исецка сатаром или ножем, у шерцењу или ћувече стави се маст да се загреје. Када се оно добро загреје дода се ситно исечен црни лук да се препржи. За овим се дода купус. Тада се стави паприка, бибер и со, ако није довољно слано.

На пржени купус ставимо одозго очишћену и уређену ћурку, која се добро посоли и помаже машћу споља и изнутра

За време печења ћурка се прелива оним соком из суда и окреће се са свију страна да се пече. Четиће се прелије топлом водом и растопљеном машћу.

Ћурка се може пећи и засебно, па када је печена ставља се у купус.

Наталија Ђуровић

---

† РАДОЈИЦА ГАВРИЛОВИЋ

редован члан Српског пољопривредног друштва

У недељу 4 XII 1938 год. угасио се живот једног угледног и напредног пољопривредника и врло вољаног сарадника у свима задружним и пољопривредним организацијама. Умро је Радојица Гавриловић из села Вранића у срезу љубићском Дринске бановине.

Покојни Радојица је радо приступао сваком раду који је ишао у корист напретка пољопривреде и пољопривредника. Одмах по свршетку Светскога рата уписао се у Пољопривредну подружину и у чланству њеном до смрти остао, а дуго година био је и члан њеног Управног одбора. За заслуге стечене у активни и несебичном раду како у Пољопривредној подружини тако у Задружним установама, изабран је 1928 год. за редовног члана Српског пољопривредног друштва,

По нарави врло миран, увек озбиљан али расположен и приступачан и као такав цењен и вољен од свих који су га познавали. — Слава му и вечан помен.

Бор. Љ. Нешић

За поправку сортимента нашег воћа

Наше воће, какво је данас, а нарочито сортимент јабука, не може да задржи конкуренцију на страним тржиштима. Чак, често се дешава да нам у нашој воћарској земљи конкуришe воће увезено за стране. Зато се поправка сортимента у воћарству све више истиче као најважније питање у проблему унапређења ове важне пољопривредне гране. У последњем, 24 броју „Пољопривредног гласника" (свеска за 15 децембар) налазимо стручан напис о томе питању. Аутор, г. Бор. Л. Нешић, истиче прекаламљивање старијих воћака као важан рад у циљу поправке сортимента и квалитета плодова. Од овога рада подвлачи писац, имаће користи народ у свима воћарским крајевима, јер ће гајење воћака са бољим поправљеним сортиментом бити много рентабилније, а извоз нашег воћа биће много јачи.

Белешка тридесет другог вучења згодитака 2½% државне ренте за ратну штету — нове емисије

На тридесет другом вучењу згодитака Лутријске 2½% државне ренте за ратну штету обављеном 2, 6 и 8 децембра извучене су за згодитке следеће серије и бројеви:

Сер.	Број	Згод.	Сер.	Број	Згод.
5o39	4oo	3.ooo	5988	191	3.ooo
5o46	436	3.ooo	5988	588	5.ooo
5o74	697	3.ooo	6o13	246	1oo.ooo
5o84	8o	5.ooo	6o44	262	3.ooo
5o89	315	3.ooo	6143	682	2o.ooo
511o	19o	3.ooo	6153	951	5.ooo
513o	443	3.ooo	6161	19o	3.ooo
5133	765	3.ooo	62o3	4o6	3.ooo
5214	514	2o.ooo	62o9	236	2o.ooo
5274	631	3.ooo	6236	688	5.ooo
5283	3o7	3.ooo	6244	16o	3.ooo
53o9	635	3 ooo	6252	3	3.ooo
5346	881	5.ooo	6280	551	3.ooo
5392	17	3.ooo	6331	981	3.ooo
54o2	688	5.ooo	6343	77	5.ooo
5425	695	3 ooo	6366	487	2o.ooo
5467	532	3.ooo	6395	942	5.ooo
55o5	65	5.ooo	6414	352	3.ooo
55o7	765	3.ooo	6444	525	3.ooo
5962	4o3	3 ooo			

Сер.	Број	Згод.	Сер.	Број	Згод.
6468	52	5.000	8853	490	3.000
6493	801	5 .000	5533	260	5.000
7299	535	3.000	5562	800	100.000
7322	773	5.000	5570	745	3.000
7347	887	5.000	5586	245	5.000
7395	609	3.000	5589	471	3.000
7467	837	5.000	5612	236	3.000
7477	648	3.000	5668	49	20.000
7519	967	3.000	5673	574	3.000
7520	87	5.000	5694	594	3.000
7556	383	5.000	5696	393	20.000
7588	607	3.000	5743	231	3.000
7620	646	3.000	5760	790	3.000
7736	317	3.000	5785	981	3.000
7754	364	5.000	5811	204	50.000
7757	549	3.000	5860	611	3.000
7764	559	3.000	5873	419	5.000
7772	941	3.000	5884	413	3.000
7816	531	5.000	5927	649	3.000
7819	447	3.000	5927	934	3 000
7840	475	5.000	6520	58	5 000
7842	273	3.000	6649	190	3.000
7881	514	3.000	6721	967	3 000
7921	582	5.000	6729	180	5.000
8462	762	3.000	6751	713	3.000
8482	327	3.000	6755	264	3.000
8509	883	3.000	6789	960	3.000
8529	267	3.000	6803	29	50.000
8542	205	5.000	6808	210	3 000
8565	936	3.000	6854	36	3.000
8577	405	5.000	6908	527	3.000
8590	853	20.000	6972	59	3 000
8596	818	5.000	7011	39	20.000
8605	56	3.000	7065	185	5.000
8666	383	5.000	7081	876	5.000
8731	381	20.000	7087	7	5.000
8769	326	3.000	7100	672	20.000
8792	871	5.000	7102	183	5.000
8804	970	3.000	7167	231	20.000
8809	571	3.000	7203	75	3.000
8822	679	3.000	7218	700	5.000
8838	777	5.000	7219	479	3.000
8838	852	3.000	7927	51	3.000
8842	63	3.000	7930	474	3.000
8842	80	200.000	7948	721	3.000
8842	94	20.000	7997	667	3.000

Сер.	Број	Згод.	Сер.	Број	Згод.
7997	972	3.000	8889	672	5.000
8032	490	20.000	8916	731	5.000
8085	587	20.000	8930	716	3.000
8103	879	5.000	9011	404	3.000
8170	192	3.000	9105	192	50.000
8171	730	3.000	9141	114	3.000
8183	993	5.000	9177	468	3.000
8190	565	5.000	9186	33	3.000
8215	90	3.000	9191	635	3 000
8224	629	3.000	9207	93	3.000
8297	456	5.000	9214	240	5.000
8306	818	3.000	9220	401	3.000
8342	75	3.000	9272	735	3.000
8355	630	5.000	9274	93	5.000
8381	739	20.000	9286	818	5.000
8409	897	3.000	9310	164	5.000
8433	722	3.000	9310	259	5.000
8440	133	3.000	9318	336	3.000
8452	794	5.000	9325	498	5.000
8854	667	50.000	9327	218	5.000
8871	823	3.000	9332	965	3.000

Исплату згодитака, по чл. 12 Правилника за исплату амортизованих купона обвезница и згодитака Лутријске $2^1/_2\%$ државне ренте за ратну штету, врши само Одељење државних дугова и државног кредита.

Згодитци испод 100 000 динара према члану 13 пом. Правилника могу се поднети на наплату и преко Пореске управе, а згодитке изнад суме од 100.000 исплаћује, непосредно подносиоцу, једино благајна Одељења државних дугова и државног кредита којој се имају непосредно и поднети.

Ови извучени згодитци почињу се исплаћивати по истеку месец дана од дана извлачења, т.ј. од 2 јануара 1939 годин по одбитку 10% за Фонд ратних инвалида.

Згодитци застаревају за годину дана од дана вучења и према томе право наплате згодитака извучених на овом тридесет другом вучењу, застарева на дан 2 децембра 1939 године.

Обавезница, која је извукла згодитак, па овај не буде наплаћен у року од године дана, губи само право на наплату тога згодитка и искључује се из даљег играња на згодитке али не губи своју номиналну вредност. По таквој се обвезници доносиоцу исплаћују редовно купони и таква обвезница ужива све остале привилегије по Закону.

БЕСПЛАТНА ПОУКА У СВИРАЊУ
МАЈНЕЛ и ХЕРОЛД
Д.С.О.З. ЗАЛ. ТВОРНИЦЕ ГЛАЗБАЛА
МАРИБОР БР 69
ТРАЖИТЕ БЕСПЛАТНИ ЦЕНИК!

Приватни лозни расадник
ПЕТРА Љ. ИСАКОВИЋА
Доња Шаторња (срез орашачки бановина Дунавска),
има велику количину првокласних ожиљених лозних калемова на најбољој америчкој подлози, од разних домаћих и страних стоних и винских сората грожђа.
Цене умерене.
Ценовник на захтев шаље бесплатно.

Зашто прскалица
„МИТРИ“
вреди више него друге три?

— Зато што је патент, законом заштићен са дуплим казанчићем, а израђује се од првокласног материјала Зато прскалица „**МИТРИ**“ вреди више него друге три.

Продаје се уз писмену гаранцију.

Добија се код Српског пољопривредног друштва и произвођача „МИТРИ“ Крушевац тел. 70.

Штампа „Шумадија“ Београд Новопазарска 52 Тел. 29-310

Универзитетска библиотека
БЕОГРАД

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ Ј.В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

БЕОГРАД
1
ФЕБРУАР
1939

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

САДРЖАЈ: Д-р ПАВЛЕ ВУКАСОВИЋ. Колико је зима штетна за инсекте; Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ. Где треба гајити стоно грожђе; Инж. Д. МИТРОВИЋ. Како лечити овчју шугу; САВО ЈОВЕТИЋ. Које би домаће расе свиња требало код нас гајити; Инж. РАД. БОРИСАВЉЕВИЋ. Нашта треба обратити пажњу при куповини калемова винове лозе; Инж. МИЛУТИН НИКЕТИЋ. Да ли има две одлике јабуке будимке; АСЕН СТАНЧЕВИЋ. Брза и сигурна одрвна младих воћака и воћних садница од зечева; Инж. А. БАНКОВИЋ. Конференција о сејању пшенице из кућице; А. С. МАНОЈЛОВИЋ. Плетарски течај у Пожеги Ужичкој; ИЛИЈА МУСТЕЋИЋ. Једна лепа изложба у Нишу; Инж. С. ЖИВОЈИНОВИЋ. Нове књиге: „Пчелиња паша" од Д-р. С. Гроздановића; Наградна утакмица за подизање винограда ранијим и позним стоним сортама грожђа; Извод из записника управног одбора Срп. пол. друштва.

САРАДНИЦИМА „ТЕЖАКА"

Да би сваки од многобројних читалаца Тежака могао наћи у њему по коју ствар која њега нарочито заинтересовати, потребно је да његов садржај буде што разноврснији. Ова пак разноврсност моћи ће се постићи, ако поједини чланци буду довољно кратки. Искуство је досад показало да су најпосеснији они чланци који не премашују две штампане стране. А овај обим је довољан вичном писцу да читаоцу пружи једну заокругљену целину.

Такође уверени смо да ће вредност Тежака порасти ако се у њему буде налазио већи број слика. Присуство слика оживљава текст. Богато илустровани Тежак постаће омиљенији читаоцима и појачаваће њихову пажњу. А лепо опремљени лист биће дуже очуван у дому нашег земљорадника.

Због тога се умољавају сарадници да поред рукописа шаљу Уредништву и што више снимака и то свега што може интересовати наше читаоце. Добро ће доћи како фотографије појединих објеката са пољ. газдинстава тако и снимљени разних моменти из рада и живота на селу. За сваки оригинални снимак Уредништво ће платити пристојну цену.

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ.

ГОДИНА 67. БР. 3 БЕОГРАД, 1 ФЕБРУАР 1939

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

ВЛАСНИК за Српско пољ. друштво
Претседник Др. ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ
професор Универзитета

УРЕДНИК
Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64. Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30·—, а за њаке и војнике Дин. 15·—
Чековни рачун 50-350 Рукописи се не враћају

Колико је зима штетна за инсекте

Из године у годину све више страдамо од разних гусеница, црва, буба и да ли се неко запитао како све ове штеточине проводе зиму, где се крију и у коме стању. Да ли је и колико је зима за њих убитачна и нарочито од колико су штете за њих јаки зимски мразеви.

Што се тиче мразева, створило се у народу већ укорењено веровање да убијају наше штеточине. Пошто је јака хладноћа и за нас опас а и може и човека да убије, тим више од ње морају страдати тако мала створења као што су разни црви, ваши и остале штеточине на биљкама. Према томе мисли се, јаке, мразевите зиме сигурно су поуздан лек против наших непријатеља, те ћемо тако и од њих користи имати иако се мрзнемо.

Искуство није ничим ово веровање потврдило. Чак, шта више, проучавајући навале разних наших штеточина показало се, да их после оштрих и јаких зима има много више, но после б агих. Оштре зиме су чак повољне за наше штеточине и од њих не треба

бар у том погледу, очекивати никакве користи. Уосталом, ми смо и сами то искусили са шљивином штитастом вашју, која је достигла врхунац после чувене, дуге и оштре зиме 1928—29.

Када се нешто једном утврди, лако је затим тражити и наћи разлоге, чак и многобројне. И ако загледамо у живот наших штеточина постаће нам брзо јасно услед чега јаке зиме за њих нису убитачне.

Биљне штеточине проводе зиму на разним местима и у разним стањима. Неке од њих на пр. као шљивова оса, мали гундељи, рутава буба, пивац на пшеници и остали презимљују као црви или ларве у земљи и мразеви, пре но што би за њих и постали штетни, уништили би све биље.

Велики број зимује у стању јајета и то обично на биљци која ће му за исхрану послужити чим се излегне. Најпознатији међу њима су лисне ваши, и ако добро загледате пупољке бресака или јабука и крушака, у самом пазуху понајчешће наћи ћете ситна, дугуљаста и сјајно црна зрнца-јаја лисних вашију. На младим калемима, јабучицама и крушчицама има их при врховима ластара и често у толикој множини, да се ластари издалека црне.

Затим, свима су позната гусеничја јаја губара, који је пустошио још недавно наше најпознатије шљиварске крајеве. Мање су позната ситна седефаста јајашца лептира мразоваца, јаја лисних смотаваца итд.

Сва се сна одликују необичном отпорношћу спрам суше, влаге и хладноће. Њихове су љуске дебеле али то им служи поглавито да се бране од сувишне сухоће, јер им мраз ништа не може нахудити ма колико јак био.

И најзад, велики број штеточина презимљује у стању одрасле бубе, луткице или гусенице (црва) у најразличнијим заклонима. Гусеница грожђаног мољца крије се под старе коре или у пукотине притака; гусеница јабуковог лептирка, познати црв у воћу, под кору или у напрслине сувих грана на воћкама; гусенице јабуковог мољца, које често својим свиластим

гнездима оките целу воћку, да се издалека пресјахује, зимује скупа под слепљеним љускама јајашаца; гусенице глоговца у гнездима од сувог лишћа итд. Купусне стенице од којих сушних година купус толико страда; бувачи који уништавају расад и многи други крију се као одрасле буве у суву траву, међу грудве земље,

Сл. — Прскање воћака

суво лишће и многе друге заклоне. Позната крвава ваш на јабукама обично зимује где се и затекла и чак преко зиме губи и своју белу вунасту одећу. Два пута их је снег на јабуци у огледном пољу завејавао, два пута су по неколико дана остајале у преко дана отопљеном а ноћу смрзнутом снегу и све су јуначки из-

држале, да би их с пролећа уништили мали црвени пауци. Слични су јунаци и разне штитасте ваши и напр. ларве једне од њих, чувене штитасте ваши на шљиви, чувао сам, читаве две недеље у води и за то време вода се два пута мрзнула те су у леду остајале по два-три дана, и опет им ништа није било.

Уосталом, ако размислимо, тако мора и бити. Да нису толико отпорни, зиме би их одавно смрвиле са земљине површине, а то, на жалост по нас није случај.

Ову њихову отпорност спрам хладноће помаже много и начин живота наших штеточина. Преко зиме они се налазе у тако званом притајеном животу, у једној врсти полу сна. Али изгледа да ни ово није потребно. И у току пролећа већ израсле гусенице и разне бубе можете следити да прскају као комадић леда, а затим опет откравити лагано, мало по мало, па да им ништа не буде. Само поједини могу да настрадају од позних пролећних мразева, али и тада много мање од биљ ка домаћина.

И тако, и покрај наше жеље и нашег веровања, оштра зима, јаки мразеви не могу нас спасти од наших штеточина. Не можемо на другога пребацити нашу бригу и наш посао, макако ово било пријатно, већ морамо искористити зиму, када понајвише слободног времена има, да их у што већем броју уништимо. Само тако ће им зима доћи главе.

Д-р П. Вукасовић

Где треби гајити стоно грожђе

У погледу избора предела — места за гајење стонога грожђа, напомињемо да се иста у нашој земљи не поклапају са пределима — местима за гајење винског грожђа. И у томе погледу могућности су много мање. Стоно грожђе има више захтева у климатском погледу него винско грожђе. Затим и избор стоних

сората за поједине климатске реоне је много тежи него код винских јер је и број стоних сората мањи, и због тога је тешко наћи погодне сорте за виноградe где су климатске прилике неповољније. За гајење

Сл. 10 — Стоно грожђе из околине Смедерева

стоног грожђа потребно је дуго и довољно топло место да би грожђе и лоза могли потпуно да сазру. Поред тога и пролеће не сме да буде хладно и да не омогући рано цветање, ране сорте не могу да се гаје

као ране сорте пошто доцније сазру, а позне сорте не могу да сазру, пре јесењих мразева.

Тако н. пр. северни крајеви наше земље: Словеначка, Хрватска (изузев Приморја) и Славонија имају добрих виногарја, која уз правилан избор сората могу да производе чак и квалитетна вина. У колико нису одабране одговарајуће сорте, вина се могу искористити за купажу — мешање са другим винима, или се извесни недостаци уклањају поправком у погледу шећера и киселине и разним подрумарским мерама, што код стоног грожђа није могуће. Та иста виногорја са обзиром на климатске прилике, не долазе у обзир за гајење нити раног нити позног стоног грожђа. Ране сорте сазревају доцније, него што је случај са истим сортама у Јужној Србији, Далмацији, Србији па и у Фрушкој Гори. Позне сорте пак не могу увек да сазру. Остале би им сорте које чине средину између раних и позних а оне су пак од мањег значаја јер су у то време пијаце засићене грожђем.

Поред климатских услова за гајење стоног грожђа је од важности и могућност транспорта. Винограде са стоним сортама треба подизати у таквим местима и на таквим положајима одакле се грожђе може извозити без великих тешкоћа. Овај услов поставила је и Задужбина Николе Спасића приликом расписивања наградне утакмице. Каза је реч о производњи стоног грожђа не мисли се на оне количине које се потроше код куће или се продају у ограниченим количинама у најближој околини, већ се мисли на стоно грожђе, које би се извозило на већа тржишта било у земљи било у иностранству. Зато је потребно да се виноград са стоним сортама подиже у близини бољег пута или железничке пруге или пловне реке.

Не треба заборавити да на тржишту највећу улогу игра спољни изглед стоног грожђа. Могу бити климатски услови за гајење истог најповољнији и може се правилним гајењем добити првокласно грожђе, ако услови за пренос нису повољни све је узалуд, јер грожђе стигне на тржиште, односно железничку, па-

робродску станицу угрувано повређено, са делимично отпалим бобицама и т. д. Такво грожђе можемо видети на нашим домаћим пијацама, и исто губи вредност као стоно грожђе. Код гајења винских сората овај моменат није толико важан, јер се прерада грожђа може вршити у самом винограду, или се грожђе преноси у виду кљука. У случају да се врши превоз грожђа није велика штета ако се исто повреди јер се убрзо муља. Истина тешкоће у погледу транспорта се могу умањити бољим паковањем, али то знатно повишава цену грожђа, те не може да издржи конкуренцију на тржишту.

Из наведених разлога гајење стоног грожђа би се могло препоручити у Србији: у околини Смедерева, Гроцке, Пожаревца, Младеновца, Јагодине, Варварина, Трстеника, Ниша и Прокупља; у Јужној Србији: у околини Скопља, Велеса, Штипа, Радовишта, Неготина, Кавадара, Струмице, Дојрана и Ђевђелије; у Далмацији: у околини Сплита, Шибеника, Дубровника и у другим виногарјима у колико је транспорт повољан; у Војводини у Фрушкој Гори; у Хрватској и Црној Гори у приморским местима.

Напоменули смо да је за данашње стање у виноградарству криво у многоме неограничено подизање винограда, што би бар у будуће требало избећи. То би било нарочито у интересу крајева који се тек обнављају после филоксере као што је случај у Јужној Србији а још више би било у интересу производње стонога грожђа. Крајње је време да и наша земља приступи реонирању винограда и избору одговарајућег сортимента за поједине реоне и виногорја, при чему би се нарочита пажња посветила стоним сортама, како би исте дошле у најбоље одговарајуће крајеве и положаје.

Инж. Вукашин Тоскић

Не вичи стално да све ништа не ваља. Уместо празних речи, стварај себе бољим, па ће и све остало бољим постати.

Како лечити овчју шугу

Ма да овчија шуга није сада распрострањена као некада, она ипак заузима једно важно место међу кожним болестима оваца. Ова је болест утолико опаснија, што се код нас не поклања довољна пажња нези оваца. Живот оваца у стадима зими, њихово бављење у вањаво сагрђеним овчарницама, неолепљени зидови, недостатак довољно суве и чисте прос ирке и слаба исхрана су услови који олакшавају заразу. Једном речју овој су болести подложна сва она грла која су у рђавом стању услед какве друге болести, или ако су рђаво храњена, а уз то су под врло рђавим условима држања.

Ова болест никада не долази сама по себи, већ прелази од заражених оваца на здраве. С тога највећу пажњу треба обратити када у једно стадо здравих оваца треба да уђу страна грла, чије је здравствено стање непознато. Ово нарочито важи за овце купљене на вашарима и туђе овнове који се узимају ради мркања оваца. Треба имати у виду да се овце могу заразити шугом и приликом превожења у колима ако су кола случајно заражена овим паразитима.

Има три врсте шуге: шуга која напада само оне делове покривене вуном, затим шуга главе и свих осталих делова непокривених вуном осим ногу, и најзад шуга кичица и колена.

Прва је шуга најопаснија, јер напада оне делове коже обрасле вуном, вуна опада, те нам на тај начин највише штете наноси. Проузроковач ове болести је величине око пола милиметра, загасите боје, те се да и голим оком видети.

Ова шуга почиње увек дуж гребена, леђа и сапи, па се протеже по слабинама и са стране. Она нарочито напада јагњад и двогодце, јер је њихова кожа финија. Ако је болест узела маха још се из далека запажа шугаво грло по извученим и поиспадалим праменовима вуне, те изгледа све неугледно, отрцано, јер су сва она места из којих су праменови поотпадали разголићена.

У самом своме почетку ова се болест може и незапазити. Овце се тада услед великог свраба, који је још појачан кад се услед хода загреју, једнако чешу како стигну и где могу. Често се види како се чешу задњим ногама од врата до изнад плећке. Када се вуна мало разгрне виде се оболела црвенкаста места. Виде се бубуљице величине сочива као центри загађења. Доцније ове бубуљице луче једну течност од које се стварају красте. Ове се красте стврдну, те се услед превеликог чешања оваца извлаче чупајући вуну са собом, а на место њих остају сјајни и отврдли ожиљци на кожи.

Да би се потпуно уверили да су овце заиста шугаве, треба исчупати једну красту, ставити је на белу хартију која се изложи сунцу, или се испод те хартије стави једна загрејана плочица. Услед ове топлоте паразити шуге се размиле по хартији па се лако голим оком виде, пошто су загасите боје.

Ова се болест нарочито развија с јесени на влажним пашњацима, са којих се овце одводе у овчарнике који су тесни и у којима се услед великог броја грла ствара повољна температура за ове паразите, а сем тога тада су овце у тешњем додиру те је преношење заразе с једне на другу сасвим омогућено. Она и за време зиме продужи своје напредовање, те овце омршаве, лакше подлежу разним болестима слабо се припреме за лучење млека услед чега слабо одгаје јагњад.

Насупрот овоме шуга је лети на остриженим овцама мање распрострањена а и лакше се спречава.

Лечење шуге је једноставно, само је нем гуће лечење појединих гаражених места на овци. Да б лечење што боље успело треба све овце одвојене за лечење предходно ошишати, како би лек потпуно дошао у додир са паразитима ој се налазе под вуном и крастама. Шишање треба обавити на једном одређеном, равном месту, лаком за прање. Руна треба савити свако за себе, по могућству упаковати, сместити на једном месту, а после савесно дезинфиковати. Сав онај алат и остали прибор употребљен за шишање

треба такође дезинфиковати. То се исто мора учинити и са људима који су овце стригли.

Ошишане животиње се најпре поставе на сунчано место или у какву топлу одају да паразити изађу из својих склоништа и да се размиле, а за то се време припреми топло купатило у коме је растворен лек за купање оваца.

Но једно купање оваца није довољно; оно убија само одрасле паразите и њихове ларве, док јаја остају нетакнута. За излегање паразита из јаја потребно је око 8 дана, те се тек после деветог или десетог дана после првог купања изврши и друго купање. Топлота купатила треба да буде 35—38° С.

Од лекова који се употребљавају растворени у води за купање оваца најбољи су: крезол (2½ литра крезола на 100 литара воде), затим дувански екстракт који у себи има никотина 40 гр. (1 литар дуванског екстракта на 80 литара воде).

Купање се обавља или у дрвеној каци, или у каквом кориту од цемента, где могу стати најмање по две овце. Висина течности у оваквим судовима треба да буде толика да овце огрезну целе осим главе коју треба само једаред гњурнути у тај раствор. Овца треба да у том купатилу остане три минута за које је време треба под водом трљати једном тврдом четком по оболелим местима. Температ ра купатила мора се увек одржавати на 35—38°. Ово се постиже честим додавањем топлог раствора спремљеног на наведени начин. Да би купање било што економичније треба окупане овце поставити на неку даску или плочу поред купатила која ће бити косо нагнута тако да се течност која се цеди са њих опет слива у купатило. Затим се ове окупане овце даље одводе на пашњак ако је добар или у какве одаје које нису заражене шугом, а у којима је нормална температура како би се оне ту осушиле.

Ништа се неће постићи, ако се излечене овце поново доведу у просторије и места заражена шугом, која нису претходно дезинфикована. Сав ће труд бити

узалудан, ако се то претходно не учини. Од овчарника заражених треба одвојити шугаве животиње за четири недеље, па онда све то, што је било у додиру са зараженим животињама дезинфиковати (зидове овчарника врата, корита за храњење, јасле, оплете и т. д.); упалити или дезинфиковати ђубре, отпатке вуне или коже мртвих оваца. Овца се из ливада отстрањују за шест, а из овчарника за четири недеље зато што паразити шуге без оваца могу толико живети.

Дезинфекција свега онога што је било у додиру са шугавим овцама обавља се два пута у размаку од 15 дана. За дезинфекцију зидова овчарника одлично је средство топла крезолова вода (5 литара крезола на 100 литара воде). Само крезол треба најпре растворити у хладној води, па се тај раствор сипа у топлу воду. Дезинфекција тла и осталих делова и предмета може се вршити помоћу нарочите прскалице са истим раствором. Добро је трљати закужене предмете четком под млазом дезинфектора. Кречно млеко може допунити другу дезинфекцију (1 кг. живог креча и 100 грама кристалне стипсе у 10 литара воде). Нарочита пажња мора бити усредсређена на дезинфекцију плотова торова и овчарника.

Утврђено је да су јача грла и грла у добром стању мање осетљива на шугу, него она слабуњава и мршава. Зато треба овце што боље хранити; нарочито болесним грлима треба давати што обилнију, хранљивију и свежију храну, како би била што отпорнија према зарази.

Друга врста шуге напада готово све делове овце обрасле длаком осим ногу. Она најчешће напада главу. Најчешће почиње око ноздрва па иде све до ушију. Када се запусти напада најнежније делове испод ногу, трбух и испод колена. Красте проузроковане овом шугом су црнкасте. Кожа одебља, смежура се и испуца, те се из ње понекад цеди крв. Животиња смуком узима храну. Каткад шуга тако обузме очне капке, да чак то може повући за собом и губитак вида. И ова болест изазива мршављење оваца.

Ако је болест тек почела, онда треба предузети местимично лечење. Лечење се састоји у мазању свињском машћу, вагелином и зејтином које после 24 часа отпадају, а заражена места се чисте зеленим сапуном за краставе и млаком водом помоћу једне мекше четке. Сутрадан треба заражене делове намазати дуванским екстрактом. Ово треба поновити после 10 дана.

Трећа врста шуге напада кичице па све до колена па ако се запусти може изазвати укоченост удова. После купања заражених делова у масној води краставе се мажу да би омекшале и опале мешавинои зејтина, петролеума, бензина и крезота.

Дезинфекција свега онога што је било у додиру са зараженим животињама спроводи се исто онако као и код прве шуге.

Поред тога што ветеринарске власти треба да спрече продавање и извожење шугавих оваца, треба дезинфиковати кожу закланих оваца и вуну. Дезинфекција руна се врши прањем у сапуњавој води помешаној са раствором хипохлорита соде. И руна и кожа се потапају у ту течност која се сипа у купатило у коме је извршено купање оваца.

Инж. Д. Митровић

Које би домаће расе свиња требало код нас гајити.

Свињарство може да претставља једну врло рентабилну и уносну грану сточарства. Рентабилну зато што свињско месо, било свеже или сушено, не може бити замењено ни са једним другим, те му је прођа увек добра. А што је још главније, наше домаће расе свиња могу се гајити и у планинским крајевима са врло екстензивним начином газдовања јер се задовољају са шумском пашом и малим додатком кукуруза.

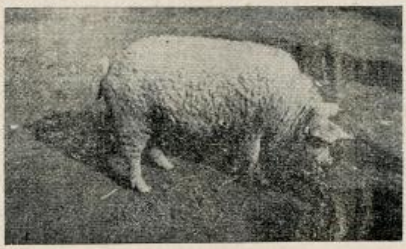
Многи крајеви наше земље имају идеалне услове за свињогојство: обиље паше (жир), велика производња кукуруза, који се кроз свиње најбоље да уновчити, па и поред тога ова грана сточарства је последњих година у опадању.

Док се је пре 20 година производња свиња кретала између 4 и 5 милиона грла, данас се пак креће између 2 и 3 милиона грла.

Зашто је број грла у опадању? — У опадању је зато што су стране расе свиња, била у великој мери заступљене, а за њихово гајење у нашој земљи још увек свуда нема услова.

Нашим сточарима-одгајивачима свиња, било у коју сврху, препоручујемо као најбоље следеће домаће расе: Шишку, Шумадинку, Моноголицу, Багуна и Туропољску свињу.

Из описа привредних особина, који ће надаље следити, одгајивач ће се одлучити за ову или ону расу, која према постојећим природним и привредним приликама у газдинству може имати најбољу примену.

Сл. 11 — Нераст расе „Мангалица"

Шишка. Налазимо је по планинским крајевима, и уопште по свим крајевима са заосталим начином газдовања. У разним крајевима добила је локална имена. У Хрватској и Босни зову је Шишка; у Северној Србији — Коњар и Костреш; у Јужној Србији, око Струмице, Струмичка свиња. Процентуално је заступљена у 22,80% од целокупног броја свиња.

Шишка је веома примитивна свиња. Споро се развија, али је зато веома отпорна; није осетљива према климатским променама и разним свињским болестима. И баш зато што је примитивна, одликује се одличним квалитетом меса. Њено месо индентично је са месом дивљачи (по укусу потсећа на месо од дивљачи); што је свакако допринело, да је ова раса тражена и у иностранству. У погледу хране није пробирач. Задовољава се са шумском пашом и малим додатком, тешко употребљивих отпадака.

Шумадинка. У другој половини деветнаестог века била је јако распрострањена у Северној Србији-Шумадија. Тада је извожена и то махом у Мађарску (где су ови одабирањем, бољом негом и исхраном створили оплемењену Шумадинку или Монголицу). У Шумадији се задржала све до великог крчења храстових шума. Отсуство шума и шумске паше у Шумадији потиснуло је Шумадинку у планинске крајеве, где још увек налази своју омиљену храну (жир). Данас је највише запажена по шумским крајевима Моравске бановине (око) планина Јастребца и Копаоника), и нешто ређе у брдским крајевима Дринске и Вардарске бановине.

Карактеристично је код ове расе да се да врло брзо угојити, и што је врло издашна у масти. Брзо се прилагођава средини и није осетљива према заразним болестима. Плодност крмача није најбоља. Изузетни су случајеви када крмача опраси 8—9 прасади. Процентуално је заступљена у 5,52% од целокупног броја свиња.

Монголица. Оплемењена-селекционисана Шумадинка. Најраспрострањенија раса код нас; заузима нешто више од 28% од целокупног броја свиња.

Селекцијом су добивене две одлике, бела и ласаста. Карактеристично је код ласасте што има подгушне ресице. Иначе, и једна и друга одлика имају много сродности са Шумадинком.

Слабе стране Шумадинке, првенствено плодност, код Монголице су поправљене одабирањем. И сад се слободно може рећи, да Монголица спада у ред раса са врло добром плодношћу. Најраспрострањенија је у Дунавској бановини.

Багун. За сада распрострањена раса у Подравини дуж реке Драве у срезовима, копривничком и ђаковичком.

Постоје две одлике: Гицан и Прави багун. Гицан је крупнији и има глатке чекиње, а на подбрадњаку и ресице.

Багун се врло брзо развија и даје месо првокласног квалитета. заузима сада 1,45% од целокупног броја свиња код нас. Док пре неколико година био је процентуално мање заступљен зато што су одгајивачи у Славонији били прешли на стране расе. Лоше искуство са страним расама вратило је Славонце својој домаћој раси. И сви су изгледи да ће се гајење ове расе проширити.

Туропољска свиња. Запажена је у већем броју у Туропољу (Хрватска). Своју, тако рећи, једину храну налази по храстовим и буковим шумама. Иако слабо храњена даје месо првокласно. Од целокупног броја наших свиња заузима 4,82%. У неким крајевима Хрватске постоји још једна одлика ове расе т. зв. Драганичка свиња.

Саво Б. Јоветић

Нашта треба обратити пажњу при куповини калемова винове лозе

У прво време по обнављању винограда калемљеном лозом, калемљење винове лозе вршено је само по државним лозним расадницима, пошто тада виногредари нису били упознати са овим радом, за који треба више знања и праксе. Доцније, пошто је потражња калемова била све већа а државни расадници нису били у могућности да ову потражњу задовоље, држава је почела да даје нарочите дозволе, прво свршеним ученицима пољопривредних школа, а затим и другима, који испитом докажу способност за овај рад и израду писмену обавезу, да ће се придржавати прописаних услова и калемити и продавати само одобране сорте грожђа и на већ опробаним подлогама, тако да се данас, у току сезоне сађења винове лозе, фебруара и марта месеца, виђају по пијацама многобројни приватни продавци калемова за подизање својих винограда. Па пошто се често дешавају и злоупотребе од по неких несавесних произвођача калемова неће бити од штете, да се купци поближе упознају са оним на шта треба да обрате пажњу приликом куповине и избора калемова винове лозе.

Пре свега треба обратити пажњу, да је питома лоза окалемљена на америчкој подлози и то баш на оној, која се жели, пошто се подлога подешава према земљишту. Ово и ако није лако утврдити, ипак се донекле може. Калемљење се врши већином на неколико подлога и њих калемари скоро једино купују у државним расадницима; само треба обратити пажњу да то буде жељена подлога. Подлоге се најлакше распознају по жилама: Рипарија има фине, танке и многобројне жиле, док Рупестрис има нешто дебље а ређе жиле, а хибриди подлога као Шасла Х Берландијери 41 В и Телеки 8 В имају мали број жила, али за то јаке и дебеле. Има и таквих несавесних калемара који калеме на рђавим подлогама или чак и на питомој лози, а то су у већини случајева они који за калемљење немају дозволу и од њих уопште не треба ни куповати, док овлашћени калемари дају га-

ранцију, да морално и материјално одговарају за калеме које продају.

Исто тако треба водити рачуна, да и сорта питоме лозе буде она која се жели. И у овом случају купац се мора поверити поштењу продавца, јер је код калемова тешко разликовати сорту једну од друге, и ако има сората које се и на први поглед дају распознати.

Нарочита се пажња мора обратити на то, да калемови нису суви и да је спојно место између подлоге и питоме лозе потпуно срасло. Да ли је калем сув, најбоље се познаје ако се нека жила или ластар преломи. Кад је калем добар прелом покаже зелену боју, а ластар се теже преломи, док код сувог калема ластар је крт, лако се преломи и одмах се то распознаје.

Спојно место треба да је потпуно срасло, што се лако да видети ако се на неколико калемова из везе то провери тиме, кад се калем узме једном руком за подлогу а другом за питому лозу и лако увије. Ако је добро срастао, калем се неће сломити.

Такође треба водити рачуна да су калемови добро сазрели, што се распознаје по ластарима. Код добро сазрелих калемова ластар има природну боју лозе и до врха је ластар здрвењен, док код недовољно сазрелих, ластар је црн; под прстима, када се притегне, мекан је, врх ластара је зелен, па овакве калемове треба одбацити, пошто нису добро неговани у прпоришту, па су највероватније страдали од пламењаче. Бујни калемови са дугачким ластарима и јаким жилама су бољи, мада и овде може бити подвале.

Најбоље је при куповини калемова на пијаци, ако се нема поверења у продавца, затражити од њега и да покаже дозволу за производњу калемова, а узети и писмену обавезу, да су калемови у погледу подлоге и сорте баш они под којим се именом и продају, пошто је он одговоран пред судом, ако до тога дође, за тачност.

Рад. Борисављевић

Да ли има две одлике јабуке будимке

Јабука будимка је најважнија сорта у Србији и представља главну сорту у воћарским крајевима Западне Србије. Растурена је скоро по целој Србији а постепено се шири и даље како на југ тако и на запад. Највише је има у срезовима моравичком, ариљском, драгачевском, трнавском, љубићском, пожешком, црногорском, ужичком, златоборском, дежевском, студеничком и жичком. Као најужи центар њен, где како родност тако и квалитет, уколико се тиче квалитета својственог будимци, долазе до изражаја, — су планински

крајеви срезова моравичког, драгачевског и ариљског као и тромеђе срезова дежевског, студеничког и моравичког. Реон за јабуку будимку је јужно од планинског венца Рудник—Сувобор—Маљен—Повлен—Јабланик—Медведник, а то су планински огранци Јавора, Мучња, Голије, Јелице, Овчара, Каблара. Столова па све до Копаоника. Она се пење високо уз ове планине, а на неким местима прелази надморску висину од 1000 метара (село Равна Гора под Јавором и Брезова под Мучњем). На оволикој висини успева благодарећи заштити густих комплекса шумских, док у крајевима огољеним или са шумом проређеном спушта се знатно ниже.

Пољопривредна подружина сраза моравичког приредила је 16 октобра ове године изложбу у Ивањици. Иако општа, ова изложба је у ствари била претежно воћарска, а као воћарска је обиловала разноврсним примерцима јабуке будимке и то баш из краја који би се могао назвати центром ове сорте где се она како по сорти тако и по квалитету сматра елитном. На ову изложбу сам пошао у намери да проучим једно питање, а наиме да ли јабуке будимке има две одлике или не.

Нећу овде износити особине јабуке будимке. То је једно сасвим друго питање које дубоко задире у привредне интересе како наших пољопривредника у воћарским крајевима који претежно гаје будимку, тако и целе јабучарске трговине северне Србије. То се питање оставља стручњацима да га реше онако како захтевају општи интереси како појединца тако и целине.

На нашим тржиштима јабуке чује се свакад како се остачињу две сорте јабуке будимке од којих се једна плаћа више а друга мање, и разлика у цени између једне и друге може кадкад да буде знатна, а знатна је разлика и онда ако код куповине на велико она износи по 0.20-0.50 од једног килограма.

Познато је да плод јабуке будимке има основну боју зелену која се са стајањем претвори у сламасту жуту, да је са сунчане стране бледо румена и да је цела површина попрскана ситним тачкицама које се уосталом виђају код већине сората јабука. Купци код сељачких довоза одмах обраћају пажњу да ли јабука има основну боју зелену или жуту. Плодове са основном бојом зеленом плаћају свакад скупље него оне са основном бојом жутом и ако су ови на око знатно лепши, иако је месо код ових још тада нешто мекше и укусније. Из овога је преизишао појам о двема одликама јабуке будимке. За купце је од врло велике важности коју ће од ових двеју јабука да купе, и када су године родне и месне пијаце пуне јабука онда је јабука са основном жутом бојом доста запостављена. Пољопривредници такође знају

вредност својих јабука и чим су их са гране скинули поделили су их на две групе: зелене и жуте основне боје.

Трговци радије купују јабуку са зеленом основном бојом наводећи да се она преко зиме боље чува, боље подноси транспорт и на убијеним местима се лакше и брже ствара под љуском нека врста плутастог ткива тј. убијено место теже трули. Када трговци купују помешане јабуке они их у својим магацинима подвајају. У више махова сам на пијаци у Ужичкој Пожези обраћао пажњу на ово питање и био сам готов да и сам поверујем да се ради о двема сортама јабуке будимке, само ми је ипак било чудно да се код једне и друге не показују више никакве особености које би их још јаче подвојиле на две сорте. Зато се никада до сада нисам усуђивао да о овоме у јавности говорим јер ни сам нисам био потпуно начисто иако сам увек показивао сумњу да постоје две одлике, а често пута сам чак и од стручњака слушао да овом подвајању јабуке будимке на два варијетета треба поклонити пуно пажње.

Полазећи на пољопривредну изложбу у Иваницу ставио сам себи у задатак да проучим ово питање на лицу места — у најужем центру јабуке будимке а то је код производњача. Разгледао сам стотине примерака јабуке будимке одлазио сам у јабучаре истакнутих воћара, расправљао сам са особено интелигентним воћарима и дошао сам до закључка да јабуке будимке нема две одлике већ само једна једина

Истина је да трговци подвајају јабуке на двоје: са основном бојом зеленом и жутом и да јабуку са зеленом основном бојом претпостављају оној са основном бојом жутом. Истина је и то да су јабуке са жутом основном бојом осетљивије на убоју и теже се чувају после бербе. Ова разлика у основној боји и ова осетљивост једних према убоју и отпорности других за време чувања, последица су неједнаких услова под којима плодови расту у воћњаку односно на дрвећу а не због различитих одлика.

Јабуке које расту по пашњацима и ливадама, по разним искрајцима њива било у мањим групицама или појединачно дају плодове са зеленом основном бојом. Ти су плодови у току свога развића имали доста ваздуха и светлости па су се нормално развили, месо им је чврше и као такво је отпорније према разним кварењима, лакше подносе транспорт и боље се преко зиме чувају. Обратно, стабла која расту у склоповима, у чистим воћњацима или ма где куда не допире довољно светлости и ваздуха плодови добију основну боју жуту, месо им је мање чврсто, на кантар су лакши па се преко зиме теже чувају односно лако се кваре.

Па и на стаблима која расту на отвореном пољу као сама има неједнаких плодова у погледу боје покожице. Они плодови који су више склоњени у унутрашности круне где

мање или никако допире сунце ту је основна боја покожице жута, док је код осталих плодова зелена. Отуда постоји и разлика у боји покожице, отуда се неједнако они понашају преко зиме у погледу издржљивости и отуда сумња да се ради о двема одликама јабуке будимке.

Ја сам се трудио да дођем до обратног закључка. Ја сам више волео да сам нашао материјала на основу кога би се утврдило или бар назрело да постоје две одлике јер би се тиме створило доста материјала за рад и за даље проучавања овог питања које би тек тада било интересантно. При расматрању овог питања ја се нисам обазирао нити сам поклонио пажњу појединачним плодовима који су се по облику и спољном изгледу више мање издвојили од просечног типа сорте, јер таквих случајева има код свих сората па и одлика појединих сората, па чак и на једном истом дрвету.

Ако се остане при томе да су се под утицајем оскудице сунца и ваздуха толико измениле унутрашње и спољашње особине јабуке будимке да то задире у интересе наших воћара и наше воћарске трговине, онда се пред нас поставља једно ново питање у каквим облицима треба у будуће подизати јабучњаке са будимком да би се штета избегла.

Мих. Ј. Никетић

Брза и сигурна одбрана младих воћака и воћних садница од зечева

Зец је, несумљиво, у воћарству један од врло опасних штеточина, који сваке године причињава огромне штете нашим воћарима. Но ипак, њега закон о лову сматра као корисну животињу, јер је тим законом и заштићен. Зеца смеју убијати само ловци који имају прописне чланске карте као и оружни лист, док осталима је забрањено. Па и њима је то право ограничено. Они зечеве смеју ловити само од 1 новембра до 16 јануара, а за остало време зец се непрестано множи и преко зиме све више прави воћарству велику пустош. Јер сваке године он хиљадама младих воћака по воћњацима и неограничен број воћ. садница по растилима упропасти.

Нарочито штету од зечева трпе воћни расадници јер су они по површини доста велики, те их је тешко оградити, а сем тога у њима се гаји по неколико хиљада воћних садница и по неколико стотина чучавих воћака, које се тешко могу заштитити. Неких година деси се да пар зечева за једну или две ноћи потпуно опустоше растила појединих расадника.

Ове године, чим је пао снег, била је велика навала зечева на растила Сред. пољ. школе у Букову. Били смо приморани да ноћу дежурамо и чувамо растила. Но зечеви су ипак долазили. Оружје нисмо смели употребљавати. Док их ми одјуримо с једног краја, они оду на други, и док тамо стигнемо, они већ оћуште по 5—6 садница или пак прегризу и сравне са снегом по десетак окуланата. Но ипак смо успели да одбранимо растила од њих. Директор поменуте школе г. Инг. Милан Доновић наредио је да извршимо пробно прскање на чучаве воћке и воћ. саднице у растилима са 6% раствором карбокримпа. То смо и урадили. При прскању садница и снег око њих је испрскан и од карбокримпа сав је пожутео. Мирис карбокримпа се наоколо ширио, који зечеви не могу подносити, те за 6—7 ноћо уопште нису долазили у растила. Касније када је поново пао снег и када је мирис изветрео, прскање смо поновили. Када се мирис карбокримпа поново разлегао, зечеви су се сасвим одвикли да долазе у растило. При прскању не прскати и круну крунисаним воћ. садницама, већ само за 1 м. над земљом, односно снегом, како би прскање ишло што брже а и како би се што мање чорбе трошило. Један добар радник за дан може испрскати читав хектар воћ. садница са 120 до 140 л. чорбе. Прскати само онда када је температура изнад нуле; у противном прскање би било безуспешно, а нашкодили би и садницама.

Ово износимо у јавност да и други воћари и управници расадника увиде ефикасност карбокримпа и приступе предњем начину одбране воћака од зечева, како би могли да им помогнемо да сачувају своја растила од ове опасне штеточине.

Асен С. Станчевић

Конференција о сејању пшенице на кућице.

И ако су се пољопривредом бавила људи још од памтивека, ипак током времена она је постала наука, јер у пољопривреди има доста питања која ни до данас нису расветљена. Због тога Српско пољопривредно друштво које ради на унапређењу пољопривреде, испитује и претреса све новине, које се појаве, како у погледу обраде земље, тако исто и у свима осталим гранама, које имају непосредних веза са пољопривредом. Сва та питања претресају се јавно на скуповима, који се по потреби приређују у дому Српског пољопривредног друштва. У току ове зиме одржано је више таквих скупова.

За те скупове одређује се један референт који свима присутнима подноси извештај о стању у коме се дотично питање налази. Сви присутни имају право да по том истом питању дају своје мишљење, тако да се после тога реферата отвара дискусија, која траје према важности питања, по више часова.

Ми желимо на овом месту да упознамо наше подружине са конференцијом која је одржана 28 октобра п. г. по питању „Сејања пшенице на кућице".

Референт по овом питању био је г. Коста Поповић, директор пољопривредне школе у пензији и редован члан Српског пољопривредног друштва.

Г. Поповић је још пре десетак година као директор пољопривредне школе у Шапцу, чинио опите по овом питању.

Прошле године преко листа „Време" покренута је акција да се ти опити врше и у свима крајевима наше отаџбине. На овој конференцији г. Поповић пошто је упознао све присутне, како се сетва на кућице изводи, предложио је да се преко пољопривредних подружина и пољопривредних установа поведе акција за вршење тих опита под контролом пољопривредних стручњака.

У дискусији која је том приликом настала учествовали су многи пољопривредни стручњаци. Присутни на конференцији су се сагласили са предлогом г. Поповића и Српско пољопривредно друштво је умољено да узме на себе иницијативу за извођење ових опита.

Друштво је већ упутило предлог Краљевским банским управама као и појединим подружинама, да код својих установа, односно чланова изведу ове опите, уколико се већ ове године за сетву није задоцнило. Умољене су да о резултатима известе Српско пољопривредно друштво, које ће све те резултате прикупити, и када то буде могуће, дати свој суд по целом овом питању.

Ми сматрамо да је потребно, да о свим овим конференцијама преко нашег листа „Тежак" обавештавамо све наше подружине и њихове чланове, а било би нам велико задовољство да се и они за ова питања заинтересују.

Инж. А. Ј. Банковић

Плетарски курс у Пожеги Ужичкој

Пољопривредна подружина у Пожеги ужичкој, у своме програму рада за 1938 годину, поред осталог, имала је за задатак, да за своје чланове и остале пољопривреднике тога краја одржи један плетарски курс и тиме их оспособи за

израду најпотребнијих плетарских израђевина које су пољопривредницима врло потребне, а врбе има у изобиљу и веома је погодна за ову сврху.

Управа Пољопривредне подружине, у споразуму са Управом бановинског среског расадника из Пожеге, обратила се Кр. банској управи у Сарајеву и својој централи Српском пољопривредном друштву у Београду за потребну помоћ за извођење овог курса. Банска управа као и Друштво су се овој молби одазвали, те Подружини омогућили да се курс одржи. Курс је одржан при Бановинском воћном расаднику у времену од 22 августа до 6 септембра п. г. дакле пуних 15 дана, што је било довољно да се курсисти довољно обуче у изради потребних корпи, тацни, чешљара, оплетању флаша и балона и изради ручних куфера. Овај

Сл. 12. Учесници на плетарском курсу при раду.

курс је посећивало 31 курсист, већином синови напреднијих пољопривредника-чланова подружине. Курсом је руководио наставник за плетарство Ниже пољопривредне школе у Бутмиру-Илица, кога је у ову сврху Банска управа одредила.

Захваљујући великој стручности и заузимању плетара, те свакодневном присуству чланова управе подружине, курс је преко сваког очекивања успео, јер су курсисти своје 15 дневно бављење на курсу схватили веома озбиљно и постарали се да у свим обучаваним радовима покажу одличан успех.

Што је овај курс у свему успео, заслуга припада верним и агилним преставницима подружинске управе, а вредно је нарочито истаћи рад њеног секретара и претседника По-

дружине, који нису жалили труда ни материјалних жртава, само да курс што боље успе и да се на време изведе.

Овако велики обучени број сеоских младића, донеће овом крају то, да неће оскудевати у плетарским израђевинама као што је то сада случај био.

Корисно би било да се овај курс и идуће године продужи са истим младићима који би се још боље у овом важном занату оспособили или бар сваке године одржавати по неколико оваквих курсева у разним крајевима.

Подружина у Ужичкој Пожеги са својим члановима захваљује својој централи Српском пољопривредном друштву и Банској управи у Сарајеву, што су материјалном помоћи омогућиле одржавање овог курса. Исто тако захваљује својим члановима што су у потпуности разумели овај подухват и своју децу радо упутили на овај користан курс,

А. С. Манојловић

Једна лепа изложба у Нишу

Поред непосредног рада, предавања, курсева и течајева, разних поучних чланака по стручним листовима и др., неоспорно је да и изложбе имају велики значај за унапређење једне радиности. На њима се, такорећи, даје суд о вредности целокупног рада у тој грани производње.

И док сајмови фабричких односно индустриских производа носе више рекламно-трговачки карактер, дотле наше, пољопривредне, изложбе, имају у првом реду циљ да истакну највредније и тиме директно укажу на оно што је најбоље гајити у крају у коме се излаже.

Излагачи најбољих производа пак, поред награде имају и признање за свој успех, што их још више бодри да и даље рационално и правилно раде. И најзад у овим се ствара утакмица, која има велике успехе у пропагирању нових — савремених метода рада.

У низу свечаности које су током године одржане у Нишу — напредном центру наше источне Србије, спада и виноградарско винарска изложба, коју је организовала и приредила месна Пољопривредна подружина у дане 15—18 октобра 1938 године.

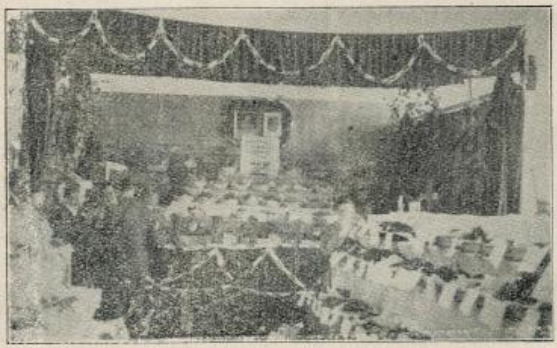
За ову изложбу новчану помоћ је подружина добила од Краљевске банске управе — Ниш, Министарстава пољопривреде, Пољопривредне коморе у Нишу и Фабрике шећера из Ћуприје. Српско пољопривредно друштво је, као и осталим својим чланицама-подружинама, поред новчане помоћи доделило још и помоћ у пољопривредним справама, алату и поучним књигама, с тим да се све то раздели у виду награде излагачима.

Излагача је било укупно око 400 а изложено је грожђе, вино, комовица и ликери, винска судови и разне винарске справе као: хидраулична преса, муљаче и др. Затим је графички приказано гајење грожђа и добивено вино.

За успелу организацију ове приредбе највећа заслуга припада г. Ђулзибарићу, претседнику Подружине. Он је настојавао да изложба верно прикаже резултате у виноградарству овога краја. У своме раду је имао пуну помоћ осталих пољопривредних стручњака, а код привредника из Ниша и околине ја наишао на потпуно разумевање.

Покровитељства изложбе се примио министар социјалне политике и народног здравља г. Драгиша Цветковић, који је и родом из Ниша.

Поред излагача и чланова пољоприв. подружине, отва-

Сл 13 Са изложбе у Нишу

рању изложбе присуствовали су г. г. Драгиша Цветковић, министар, Јаниһије Красојевић, бан Моравске бановине, Јован Наумовић, командант V арм. области; изасланик Министарства пољопривреде инж. Фрањо Лукман, саветник; изасланик Српског пољопривредног друштва инж. Вукашин Тоскић, доцент Пољопривредног факултета; претседник Градског поглаварства г. Живковић, затим начелник пољоприв. одељење Банске управе г. Милан Дуњић и др. гости.

У име пољопривредне подружине све присутне је поздравио њен претседник г. Ђулизибарић. У своме говору је изложио значај и потребу чешћег приређивања изложби и изјавио захвалност свима који су Подружину овом приликом помогли.

Изложбу је отворио министар г. Цветковић и одржао дужи говор највећим делом посвећен пољопривреди. Онда је у име Министарства пољопривреде говорио г. Фрањо Лукман.

Изасланик Српског пољопривредног друштва г. инж. Тоскић, у своме документованом говору подвукао је значај пољопривредних организација за унапређење села и сељака и рад Друштва и његових подружина у том правцу. Споменуо је још и први конгрес виноградара који је одржан још 1889 год. и то баш у Нишу.

После овог свечаног дела настало је разгледање изложбе. Комисију за оцењивање најбољих производа сачињавали су из пољ. одељења Банске управе г. г. Петар Михајловић, инспектор, Димитрије Петровић, саветник и Милан Анастасијевић бив. референт за воћарство Моравске бановине; затим претседник Подружине г. Милутин Ђулизибарић управник расадника, а од стране произвођача г. г. Благоје Павловић из Сићева, Сима Радојковић и Љубомир Јанковић из Каменице.

Награде излагачима додељене су у износу од 27.000 динара. Прву награду, мушачу, дао је министар г. Цветковић; бан г. Красојевић такође поклонио је мушачу, а Нишка општина 2 прскалице. Остале награде састојале су се у разним пољопривредним справама, алату, дипломама, књигама и др.

Ова изложба је оставила врло добар утисак на излагаче и посетиоце. Пољопривредна подружина у Нишу се показала на висини и потпуно дорасла за овакве па и још обимније приредбе, на чему јој можемо само честитати. Надамо се и жеља нам је да и друге наше подрушине, у границама својих могућности, својски и предано раде на унапређењу пољопривреде своје околине, па било овим или којим другим сличним начином. Јер поље рада је тако широко.

Ил. Р. Мустецић

Нове књиге

Пчелиња паша

У току ове године изашла је из штампе пчеларска књига: *„Пчелиња паша"* од Д-р. Симеона Гроздановића, професора. Књига је штампана ћирилицом на 44 стране обичног формата са 27 оригиналних слика у тексту.

И ако писац није видно поделио у поглавља изнети материјал, књига се по својој садржајности јасно дели у два дела.

У првом делу књиге писац поклања пажњу грађи цветова главних медовитих биљака и односу пчела радилица (сабирачица) при посети ових. Ту су детаљно приказана по-

сматрања како радилице прилеђу разним типовима медоносних цветова, како се за њих хватају и улазе у њих, како сабирају нектар или цветни прашак и најпосле како напуштају ове искоришћене цветовв. Задржава се и на појави оплођења ових биљака које врше пчеле у току сабирања нектара и цветног прашка, што према речима писца пчеле чине као против — услугу овим биљкама.

Други део књиге посвећен је местима-стаништима, на којима се обично сусреће велики број медовитих биљака, те као таква долазе у обзир за пчелињу пашу. Та места су: шуме, воћњаци и виногради, паркози, ливаде, речни спрудови и обале, сушна места и лединe, њиве, баште, камењари и др. О сваком овом станишту писац се у овом делу књиге опширно осврће износећи главне врсте медовитих биљака које се на њима сусрећу, у које годишње доба оне цветају и меде и важност сваке за пчелињу пашу уопште.

На крају књиге изнет је по азбучном реду списак свих у књизи поменутих медоносних биљака. Поред народних имена у списку је за сваку биљку дато и стручно име.

Начин на који је градиво изнето као и стил чини ову књигу приступачном и ширим пчеларским слојевима. Поучава пчеларе где се која медовита биљка налази, на ком станишту, и упознаје их са пчелињом пашом уопште, тим првим и најглавнијим условом корисног пчеларења. Сем тога књига има и васпитни карактер. Пчеларима који се упознају са њом сем обичног знања пружиће и могућност да им се развије дар посматрања како пчеле посећују цветове и сабирају храну. Из тих разлога препоручујемо ову књигу нашим пчеларима. А она се може добити у продавници Српског пољопривредног друштва по цени од 8·— дин.

С. Живојиновић

Наградна утакмица за подизање винограда раним и позним стоним сортама грожђа

Ради унапређења нашег виноградарства појачањем и побољшањем производње стоног грожђа, *Задужбина Николе Спасића* у Београду расписује наградну утакмицу за правилно подизање и ваљано уређење винограда од нарочито цењених раних и издржљивих позних сората стоног грожђа.

Од раних сората могу у обзир доћи *јулски мускат* и *шасла (племенка) златна, црвена и фонтенебло*. Од позних сората могу у обзир доћи *валандовски црвени дренак*. 1) За гајење *јулског муската* могу се такмичити срезови: Подунавски, Грочански, Белички, Нишки, Скопски, Велешки, Кавадарски, Неготински и Ђевђелиски. 2) За гајење *шасле (златне, црвене и фонтенебло)* могу се такмичити, поред означених срезова за јулски мускат, још и срезови Пожаревачки,

Младеновачки, Опленачки, Орашачки, Темнићски, Прокупачки, Трстенички и Дорјански. 3) За гајење *валандовског црвеног дренка* могу се такмичити срезови: Скопски, Велешки, Штипски, Радовишки, Неготински, Струмички, Дорјански и Ђевђелиски.

За ово наградно такмичење одређено је укупно динара 60.000, од које суме биће додељено: *десет награда за ране сорте и десет награда за валандовски дренак*, и то: по једна прва од 10.000 дин, по једна друга од 5.000 дин., по две треће награде по 3.000 дин., и по шест четвртих награда по 1.500 дин.

За добијање ма које од тих награда могу бити пријављени само они виногради у побројаним срезовима, који одговарају овим општим условима: 1) да су засађени једино сортом јулски мускат, шасла или валандовски дренак; а само у срезовима, који су предвиђени за јулски мускат и шаслу, могу се у једном винограду засадити, у подвојеним редовима, обе те ране сорте; 2) да захватају површину од најмање једне четвртине хектара (2.500 квадратних метара); 3) да припадају домаћинима сељацима, првенствено онима који их сами обрађују уз припомоћ своје кућне чељади; 4) да се налазе у побројаним срезовима, на местима одакле се грожђе може износити на тржишта без великих тешкоћа, и на правом виноградарском земљишту; 5) да се засађено чокоће гаји првенствено на шпалирски начин са одговарајућом правилном резидбом; и 6) да су за време стручног цењења виногради у роду, али да нису засађени пре 1939 године.

С обзиром на последњи услов, стручна оцена такмичарских винограда извршиће се и заслужене награде доделити и исплатити у току лета 1941 год., а пријаве такмичара примаће се од почетка 1939 до 1 јула 1940 године.

Пријаве послати на адресу:

ЗАДУЖБИНА НИКОЛЕ СПАСИЋА — БЕОГРАД

Кнез Михајлова ул. бр. 47.

Извод из записника Управног одбора Српског пољ. друштва

49 СЕДНИЦА (28 новембар 1938). Одлучено је: Да се књига „Најважније болести и штеточине биљака" од г. г. Стојановића и Цимера да на рецензију г. Др. М. Јосифовићу, па да се на основу те рецензије донесе одлука о откупу.

Да се књига „Исхрана сеоске деце у Југославији" од Др. М. Петровића, упути на мишљење г. Др. П. Вукасовићу, па накнадно донесе одлука о евентуалном откупу ове књиге у већем броју примерака.

Да се по молби Одбора госпођа за заштиту слепих жена и девојака откупе маркице за Дин. 50,—;

Прочитан је извештај да је у току прошле недеље на име дуга од подружина примљено укупно Дин. 73.861,50.

Поводом одбијања фирме „Еберхарт“ да ступи у директну пословну везу са Друштвом одлучено је, да се тражи интервенција немачког посланства да би се добили бар погоднији услови, као и да се дође у ближи споразум са Главном земљорадничком набављачком задругом, ради заједничке набавке плугова од ове фабрике.

По предлогу потпретседника г. Јосифовића одлучено је да се у будуће за сваку седницу спрема преглед поруџбина Друштва са финансијским ефектом тих поруџбина, да би се могао имати тачан рачун претстојећих плаћања. Овај извештај има да спрема пословођа.

Прочитан је записник 48 седнице Програмског одбора па је одлучено: да се Пољопривредној подружини у Сребрници одобри продужење рока плаћања њеног дуга до 10-III- идуће године стим да до 10 јануара исплати суму од Дин. 3.300,— а до 10 марта идуће године 1490,— динара, јер је подружина семе луцерке и црвене детелине за прошлу годину доцкан примила;

Да се пољопривредној подружини у Мијаиловцу за одлагање плаћења њеног дуга, не може изићи у сусрет;

Да се Соколској чети и у Д. Крчину изда бесплатно једна колекција разних књига;

Да се по реферату секретара г. А. Банковића ступи у везу са Савезом аграрних заједница у Скопљу у циљу распродаје у народу савршенијих пољопривредних справа, машина и алата, а по питању отварања филијале Друштва у Скопљу да се доцније решава;

Да се прихвати предлог Програмског одбора за наплату потраживања од подружина по следећим:

1) Да се све менице подружина које не буду до 1 децембра т. г. исплатиле половину свога дуговања одмах протествују а најдаље до 10/XII-т. г.

2) Подружине које исплате половину дуга до 1 децембра т. г. да се позову да до 15 истог месеца исплате цео дуг, па ако то не ураде да се њихове менице протествују и то најдаље до 25 децембра т. г.

3) Подружине које исплате 2/3 дуга до 1 децембра, да се позову, да и остатак дуга исплате до краја месеца децембра ове године, у противном, да се њихове менице протествују најдаље до 1-I-1939 г.

4) Све менице које су са роком плаћења да се о року протествује и то најдаље до 10/I идуће године.

5) Да се све оне подружине које не измире до 1 јануара идуће године своја дуговања код Друштва искључе из кредита за идућу 1939 годину.

О овој одлуци известити све подружине одмах посебним расписом а исто штампати у „Тежаку“.

Претседник је прочитао одговоре упућене Управном

одбору од стране књиговође и пословође Друштва, а поводом примедаба Надзорног одбора, па је одлучено:

1) Да се за сву издату робу изведу задужења по књигама с тим да се свима дужницима, подружинама и њиховим члановима пошаљу рачуни и тражи наплата;

2) Да би се послови Друштва око испоруке робе отправљали што брже, овлашћује се пословођа, да може робу издавати установама и члановима по усменим налозима. За сву робу овако издату пословођа сноси материјалну одговорност, али се сва та издата роба мора спровести кроз књигу налога, а на [illegible] ној седници мора се о томе реферисати Управном одбору.

Саопштења и предлози: Секретар извештава, да је чин. приправ. овога Друштва г. Алимпије С. Манојловић поднео оставку, па је одлучено да му се оставка уважи са 30 т. м., а да се на његово место постави за чиновничког приправника г. Сава Јоветић, свршени ђак Средње пољопривредне школе пошто је на конкурсу почетком ове године он већ назначен, те да се прими за чинов. приправника II групе I класе са платом од Дин. 800 и додатком 400,— дин. мечечно, које му се принадлежности имају рачунати од дана када се на дужност буде јавио.

По предлогу секретара одлучено је, да се прихвати понуда г. Ахмета Кемуре, шефа Одељења за задружно осигуравање при Савезу набав. задруга држав. службеника, да одржи предавање у сали Друштва са темом: *„Осигуравање стоке"*. Тачан дан предавања утврдити споразумно са г. Кемуром.

50 СЕДНИЦА (5-XII-1938). Претседник г. Др. Танасије Митровић предлаже да се прочитају реферати инспектора и пословође о будућем раду Друштва па да се по том приступи дискусији.

Пошто су инспектор и пословођа прочитали своје реферате прешло се на дискусију, у којој су узели учешћа готово сви присутни. Нарочито се дуго водила дискусија око будуће кредитне политике Друштва.

На крају дискусије претседник је резимирао и предложио следеће одлуке:

1) Да се и даље настави са досадашњим кредитирањем уредних подружина које буду најдаље до краја ове године потпуно ликвидирале своје рачуне за ову и раније године.

2) Да се плави камен може давати на кредит само оним подружинама које делимично исплате поруџбину у готову; а колики ће тај удео бити то ће се накнадно утврдити.

3) Ново-основане подружине могу се исто тако кредитирати, али висина тог кредита зависиће од сигурности коју буду пружили управа и чланови подружине.

4) Висина кредита на једног члана зависиће од финансијске моћи Друштва. Предлог који је учињио пословођа за набавку робе за прво полугође идуће године, има се редуцирати у границама расположивих средстава.

Сви присутни сложили су се са овим предлогом претседника.

51 СЕДНИЦА (6 XII). Одлучено је: Да се прими знању да је извршен преглед стања касе и рачуна за месец новембар т. г, и да је нађено да су сва документа, како примања тако и издавања правилно књижена.

Књиговођа је затим прочитао месечни рачун за месец новембар на основу кога је констатовано да је финансијско стање Друштва задовољавајуће, али да се треба постарати да се сви неликвидирани рачуни, нарочито у погледу друштвеног потраживања, што пре ликвидирају.

Књиговођа г. Петровић прочитао је извештај, да је Министарство пољопривреде најзад ликвидирало потраживање Друштва за дуг почив. Станка Станковића у суми од Динара 35.125.—.

По предлогу програмског одбора одлучено је: Да се на сточарску изложбу, коју ће приредити пољопривредна подружина у Ражњу, упути као делегат Друштва г. инж. А. Банковић, секретар.

Да се, по молби Марковића Јанка, пољопривредника из Петровца код Ћаковице, да се изврши преглед рада и стања Пољопривредне књижице и читаонице у истом месту, умоли г. Душан Бошковић, пољ. референт из Ћаковице да узврши овај преглед и по истим поднесе Друштву извештај.

Да се, по молби Пољопривредне подружине у Ражњу, одобри у корист њеног текућег рачуна сума од Дин. 1350·— колико је подружина утрошила за награде курзистима приликом одржаног калемарског курса 22—26-VIII т. г.

Да се молбама пољопривредних подружина у Крупњу, Д. Трепчи, Г. Мушићу и Руњанима за продужење рока плаћања дуга не може изаћи у сусрет.

Да се упуте писма г. Јанку Вукичевићу, Властимиру Ђорђевићу и Др. Геди Алковићу, дирек. Хиг. завода и да се умоле да предузму потребне мере око оживљавања и ојачавања Пољопривредне подружине у Скопљу, пошто нема изгледа да ће друштво моћи ускоро да приступи оснивању своје филијале у Скопљу, тако да би та Подружина могла да врши послове пропаганде и снабдевање пољопривредника, све док друштво не оснује своју филијалу.

Секретар реферише да је добио обавештење од г. Курете из Љубљане о пројектованој воћарској екскурзији у Италију, па како су ти услови повољни, то је одлучено да

се даља организација те екскурзије повари г. г. Јосифовићу, Никетићу и Тоскићу.

52 СЕДНИЦА (13 XII). Прочитан је записник Књижевног одбора па је одлучено да се на основу рецензије г. Др. Митровића на може узети књига „Наука о гајењу стоке" од Мил. Дуњића, ради претпродаје.

Да се усвоји предлог секретара и програмског одбора о што успешнијем растурању књига пољопривредне садржине у народ.

Да се одобри поступак Пољопривредне подружине у Рибни у да изврши продају подружинске имовине на дан 18 т. м. у циљу одужења дуга Друштву с тим, да се ликвидација дуговања изврши најдаље до краја ове године У том случају да јој се за измирење дуга не чине никакви трошкови а у случају да своје дуговање до краја године не ликвидира, онда да се наплата тражи по осудном решењу које већ постоји.

Да се на основу извештаја г. Јарослава Јаковљевића, умоли г. Јаковљевић и срески пољопривредни референт, да предузму потребне кораке за обнову пољопривредне подружине у Иригу.

Да се изда Савезу здравствених задруга 75 комада разних књига у колекцијама од 5 до 6 комада, ради раздавања течајцима на здравственом течају приликом испита који се одржава 18 ов. мес. као и да на том испиту Друштво заступа г. Ник. Ж. Петровић;

Да се изда једна колекција књига Удружењу носилаца Албанске споменице у Свилајнцу.

Да инспектор за подружине г. Нешић изврши преглед рада подружине у Јагњилу, Ваљеву и Ваљевској Каменици, а да се умоли претседник Пољопривредне подружине у Прокупљу, да Друштво заступа на скупштини чланова Пољопривредне подружине у Грудашу код Прокупља, која ће се одржати 10 I 1939 год;

Да се прими знању да је Пољопривредна огледна и контролна станица у Скопљу на предлог Друштва засејала 2,77 хектара пшенице на кућице.

На предлог Претседника да је потребно да се образује комисија за попис робе пошто се налазимо на закључку ове пословне године, одлучено је да у комисију за попис уђу г. г. Белобрк, Ник. Ж. Петровић и Александар Рашковић.

Секретар извештава да је присуствовао изложби приплодне стоке која је одржана 8 ов. мес. у Ражњу и да је изложба успела у сваком погледу.

„ЖУПА“ А. Д.

ИНДУСТРИЈА ХЕМИСКИХ ПРОИЗВОДА

КРУШЕВАЦ-ДЕДИНА

Производи под познатом марком "Ж У П А"

Плави камен

Сумпорну киселину

Гвоздерову со

Зелену галицу

Плави камен марке „Ж У П А“ пружа вам највећу гаранцију да сачуваше ваше винограде зато купујте плави камен марке „Ж У П А“ који је познат широм целе земље, јер је у практичној примени показао одличне резултате.

Плави камен марке „Ж У П А“ израђен је из најчистијих сировина и садржи 99—100% јачине

КУПУЈТЕ ДОМАЋЕ ПРОИЗВОДЕ И ПОМАЖИТЕ ДОМАЋУ ИНДУСТРИЈУ ЈЕР ТИМЕ ПОМАЖЕТЕ САМИ СЕБЕ.

ВЕШТАЧКО ЂУБРИВО

Даје земљи хранљива средства, која су јој ранијим жетвама одузета, а која су јој потребна за нове усеве.

И ЛИВАДЕ ТРЕБА ЂУБРИТИ

Ако ђубрите ливаде вештачким ђубривом добијете више сена, а кад имате више сена, можете боље да храните стоку и стиме имаћете више користи. Не заборавите да и за ђубрење винограда употребите вештачко ђубриво. Само онда можете рачунати са сигурним успехом. Тражите проспекте и упуства од Српског Пољопривредног друштва или од фабрике

ЗОРКА А. Д.

Београд Поштански фах 669

ПЛУГОВИ са знаком **БИК** беспрекорни су. То потврђују више хиљаде власника. Израђени су из прворазредног челика. Купите и Ви овај плуг са пуним повјерењем, јер га купујете с пуном гаранцијом творнице.

ДРЉАЧЕ са заштитним знаком **БИК** провиђене су челичним зубима специјалног облика, обрађују земљу неупоредиво боље од обичних. Уколико заиста полажете важност на добар рад, купит ћете дрљаче са заштитним знаком **БИК.** Купит их можете код Српског пољопривредног друштва у Београду.

Проспекте послат ће Вам бесплатно

КНЕЗ ПЕТАР НОВИ САД

Зашто прскалица

„МИТРИ“

вреди више него друге три?

— Зато што је патент, законом заштићен са дуплим казанчићем, а израђује се од првокласног материјала. Зато прскалица **„МИТРИ“** вреди више него друге три.

Продаје се уз писмену гаранцију.

Добија се код Српског пољопривредног друштва и произвођача „МИТРИ“ Крушевац тел. 70.

Штампа „Шумадија“ Београд Новопазарска 52 Тел. 29-310

ЈОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТ...
Универзитетска библиотека
БЕОГРАД

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ Њ.В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

БЕОГРАД
15
ФЕБРУАР
1939

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Са пољ. изложбе у Јагодини.

САДРЖАЈ: Инж. ВЛАД. П. МАРТИНОВИЋ. Одабирање и припрема семена за пролетњу сетву; Инж. ДУШАН СТАНКОВИЋ. Подмлађивањем се старије воћке могу натерати да доносе веће користи воћарима; Инж. ДРАГОМИР СТОЈАНОВИЋ. Убрзо треба извршити прскање бресака против болести „кончавости лишћа"; Инж. ЈОРДАН ДИМИТРИЈЕВИЋ. Како сузбити штеточине на воћкама зимским прскањем; Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ. На коме положају треба гајити стоно грожђе; АСЕН СТАНЧЕВИЋ. Треба и код нас гајити карфиол; Д-р. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ. Општа пољопривредна изложба у Јагодини; Извод из записника управног одбора Срп. пољ. друштва.

БАШТОВАН врло спреман у вртларству, цвећарству, уређењу паркова и осталим повртарским пословима. Има 6 година праксе, а од квалификација нижу пољопривредну и цвећарску школу.

Понуде слати Администрацији листа под „баштован".

Зашто прскалица

„МИТРИ"

вреди више него друге три?

— Зато што је патент, законом заштићен са дуплим казанчићем, а израђује се од првокласног материјала Зато прскалица **„МИТРИ"** вреди више него друге три.

Продаје се уз писмену гаранцију.

Добија се код Српског пољопривредног друштва и произвођача „МИТРИ" Крушевац тел. 70.

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ.

ГОДИНА 67. БР. 4 БЕОГРАД, 15 ФЕБРУАР 1939

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

ВЛАСНИК за Српско пољ. друштво
Претседник Др. ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ
професор Универзитета

УРЕДНИК
Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Излази двапут месечно Уредништво Гепратова ул. 64. Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30·—, а за ђаке и војнике Дин. 15·—
Чековни рачун 50-350 Рукописи се не враћају

Одабирање и припрема семена за пролетњу сетву

Семе је главна резерва пољопривредника, одакле сваке године обнавља своје усеве. Од тога какво је и одакле је то семе набављено и како је чувано и припремљено за сетву зависи добрим делом и успех у газдинству. Разуме се да на принос утичу и други чиниоци као — добро обрађено и ђубрено земљиште, потребно пољопривредно оруђе и много других услова. Ми ћемо се укратко задржати само на питању — одабирања и припреме семена пред скорашњу пролетњу сетву.

1) Одабирање семена. Узима се увек за сетву оно семе које се најбоље показало у дотичном крају. Ако се набавља страна сорта или уопште ново семе, треба да се прве године засеје само мала површина, па тек када се испроба и утврди, може се такво семе размножити и на већу површину.

Са одабирањем по правилу мора се почети још на њиви за време пораста биљака. Биљке које се покажу под истим условима развића здравије и отпорније, а при томе дају већи принос и бољи ква-

литет треба задржати за семе и даље размножити. Ако се овако ради одабирањем још на њиви из године у годину, добија се све бољи семенски материјал који утиче на стално повећање приноса културних биљака. Тако н. пр. ако се неколико кућица кромпира на њиви покажу у току пораста здравије и отпорније од других, треба их забележити — и за идућу годину само од оваквих узети „семе". Слично одабирање може да се примени и код других гајених биљака. Јер и добре и лоше особине код биљака преносе се на потомство слично као и код људи и животиња.

Али овакво одабирање се не завршава на њиви већ се продужава и после жетве. Код кромпира се на пр. узимају само најбоље од забележених кућица на њиви, т. ј. само оне које су родне, здраве и имају кртоле приближно исте величине. За „семе" се остављају кртоле тежине 70—80 гр. с тим да у току чувања буду смештене у сувом и за проветравање подесном простору на топлоти 2—4° С. Код кукуруза треба издвојити „семењаке" и чувати их на подесном месту. Семе кукуруза се узима од што дужих клипова са правилним и што већим бројем редова. Клипови треба да су ваљкас и и при основи и врху набијени и испуњени лепо развијеним зрнима исте величине. Боја, облик и величина зрна треба да одговарају сорти којој припада семе. Осим тога клипови морају бити једри и здрави и да немају шарених зрна. Исто тако треба обратити пажњу и на дебљину кочанке. Уколико је кочанка тања и у односу према клипу мања, утолико су такви „семењаци" бољи.

2) Припрема семена за сетву

У припремне радове за пролетњу сетву долазе: тријерисање, крушење, испитивање клијавости и дезинфекција — чишћење од заразних клица.

а) Тријерисање. Тријерисањем се семе издваја по тежини и крупноћи, а у исто време отстрањује се механичка нечистоћа и разно коровско семе. Није ретkост да данас и осредње имућни пољопривредник има тријер. У појединим општинама основане су три-

јерске станице које уз малу наплату чисте и тријеришу семе свакоме пољопривреднику који се пријави. Пољопривредници могу набавити тријер, ветрењачу, крушач и друге пољопривредне справе и машине и преко задружних организација.

За сетву кукуруза треба припремити семе од средњег дела одабраних клипова. Доњи и врши део клипа има неразвијено и често недозрело семе. За крушење кукуруза могу се употребити крушачи, који нису много скупи.

б) Испитивање клијавости семена. Услед неповољног чувања или променљивих временских прилика може се код семена смањити клијавост до те мере да изгуби скоро сваку сетвену вредност. Због тога пољопривредници који не испитују клијавост семена пред сетву, могу често да буду знатно оштећени. Ово испитавање не тражи никаквих издатака ни труда. Довољно је да се узме 100 зрна и да се ставе на тањир са влажним песком или на ланену или другу какву крпу. Тањир или крпа стави се у собу или какав топли простор и држи 6 (за кукуруз) 7 (за житарице), 10 или више дана према врсти семена, док семе проклија. За све време треба да семе има довољно влаге и топлоте, а с времена на време треба да се простор и проветрава. На крају клијања преброји се проклијало семе. Број проклијалих зрна семена означава и процењат клијавости. Тако н. пр. ако од 100 зрна кукуруза проклија за 6—7 дана 82 зрна, значи да је клијавост 82%. Место једне стотине може се још тачније узети и два пута по сто зрна у два тањира, па се проклијала зрна из оба тањира саберу и збир подели са два. На пр. од једне стотине клијало је 82 зрна, а од друге 86, процењат клијавости биће $\frac{82 + 86}{2} = 84\%$. Ако се утврди да је клијавост смањена треба приликом сетве већу количину семена посејати.

Ко жели тачније да испита чистоћу семена, клијавост и друге особине може да пошаље просечне узорке семена најближој државној пољопривредној

огледној и контролној станици. Таквих станица имамо седам у нашој држави и то; у Љубљани, у Загребу, Сплиту, Новом Саду, Топчидеру, Сарајеву и Скопљу.

в) Дезинфекција семена. Велики број биљних болести и штеточина смањују приносе гајених биљака. Нарочито може да буде велике штете, ако се посеје заражено семе, без претходне дезинфекције. Оваква предохрана семена путем дезинфекције може бити двојака — запрашивањем разним прашковима или потапањем у извесним растворима. У последње време се све више препоручује запрашивање. Али за једну и за другу врсту дезинфекције има велики број опробаних средстава. Због тога је најбоље да се пољопривредник обрати најближој пољопривредној станици, среском пољопривредном референту, управи среског расадника или ма којем школованом пољопривреднику, који ће му дати потребна упутства не само у погледу средстава за поједина семена, већ и начин на који се то ради.

Све ове припремне радове треба још сада почети. За време пролетње обраде земљишта нема пољопривредник толико времена колико има сада преко зиме. Због тога треба почети што пре са издвајањем и одабирањем семена за сетву, тријерисањем и одстрањивањем нечистоће и корова, а затим испитати клијавост семена. На крају пред сетву треба извршити и дезинфекцију семена.

Инж. Влад. П. Мартиновић

Подмлађивањем се старије воћке могу натерати да доносе веће користи воћарима

Подмлађивање воћака састоји се из јачег или слабијег скраћивања свих грана круне, обично 1/3 до 2/3 њихове дужине. Из скраћених грана избију нове младе гране, које се врло добро развијају, те за неколико година круна достигне пораст какав је имала пре подмлађивања. Подмлађена воћка прородн брзо,

у другој или трећој години, и даје плодове боље и крупније него што су плодови који су добијани са исте воћке пре њеног подмлађивања. На тај начин, воћка се освежи и период њене родности се продужује. Због тога је подмлађивање воћака веома користан посао. Али успех подмлађивања зависи у великој мери од правилности његовог извршења, те га треба обављати са највише обазривости и пажње.

Које воћке треба подмладити. — У нашим воћњацима, који су у највише случајева доста запуштени има велики број воћака осредње старости, у најбољој снази, које неуредно рађају или дају доста ситне плодове Има исто тако и воћака којима је круна у мањој или већој мери оштећена, али им је корен

Сл. 14 — Изглед једне старије воћке са неправилном круном после извршеног скраћивања грана у циљу подмлађивања

добро развијен а стабло сасвим здраво и снажно. Све такве воћке не пружају никакву већу корист, те слабо исплаћују труд око њиховог подизања и гајења, али не би било упутно ни да се оне уклоне па замене другим, младим воћкама, пошто су још способне да дају род за читаву деценију и више ако се само правилно подмладе.

Које све воћке треба подмладити? Могу успешно да се подмладе и треба да се подвргну подмлађивању следеће воћке:

1) старије воћке са здравим и добро развијеним кореном и стаблом, чија је круна оштећена или сувише проређена услед дејства болести и штеточина, или услед измрзавања ситнијих родних грана; 2) старије воћке са сувише неправилном, неравномерно развијеном или ретком круном; 3) воћке чија је круна делимично оштећена услед ломљења већих грана под дејством олује, снега или претеране родности у појединим годинмма; 4) воћке код којих круна није оштећена. али су оне ипак изнурене, те не стварају нове родне гране, или дају ситније плодове него нормално; 5) воћке чије је гране у већој мери повредио град; 6) воћке . које се још не налазе у дубокој старости, али им се вршни делови круне суше, а из дебљих грана избијају водопије; 7) старије воћке у сувише густим воћњацима где се круне додирују и тиме изазивају слабу родност (У овом случају се може подмладити само свака друга воћка у сваком трећем реду а не све.

Као што је истакнуто, за подмлађивање долазе у обзир већином старије воћке, али се не може рећи до које старости воћке могу бити подмлађиване. То зависи више од стања у којем се воћке налазе, што се не поклапа редовно са добом њихове старости. Да ли треба неку стару воћку подмладити или не зависи поглавито од тога какво је њено стабло и корен: да су ови органи здрави и да ли могу издржати обновљену круну бар још за десетак година.

Од воћака које треба подмладити долазе у питање поглавито крушке и јабуке. Ове две врсте во-

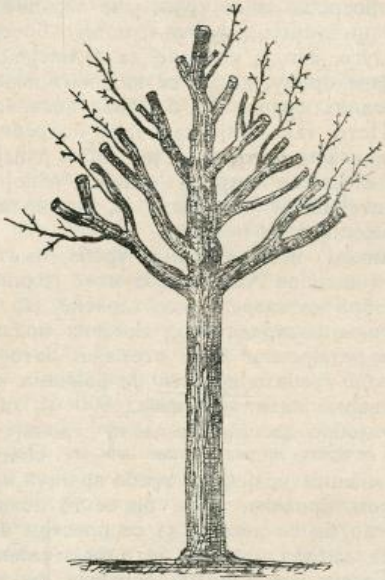
ћака спадају у најдуговечније, али им круна доста рано може бити оштећена и онеспособљена да нормално рађа у доба када су оне још у пуној снази.

Али се, у ствари, могу успешно подмлађивати и све друге врсте воћака, па чак и орах који иначе не подноси радо никакву резидбу. Код нас долазе у обзир за подмлађивање и шљиве, Међутим, не постоји нарочита потреба да се врши јаче скраћивање круне бресака у циљу подмлађивања, пошто бресква иначе не живи дуго, али је корисно да се млађе брескве по потреби јаче орежу, да би се код њих изазвало развијање родних грана. То би била нека врста освежавања. Исто тако није нарочито потребно подмлађивати ни кајсије и трешње, јер добро рађају до своје нормалне старости и круна им није у већој мери подложна оштећивању као што је, на пример, случај код јабука, крушака и ораха

Приликом подмлађивања треба имати у виду још и то да нове гране треба исте године, када се појаве, добро да сазре, да се здрвене, јер би у противном могле настрадати од зимских мразева, те би тиме и подмлађивање било отежано. Зато подмлађивање не би требало вршити на воћкама које се налазе на већим висинама (изнад 800 м), где дрво не би могло добро да сазри и где су суровије зиме.

Како се врши подмлађивање воћака. Подмлађивање воћака у нашим крајевима треба вршити крајем зиме и почетком пролећа. Када би се то обавило преко зиме, могло би се десити да се пресеци шире и пуцају услед дејства мразева, што би отежавало зарашћивање. Главне гране круне скраћују се за једну до две трећине, што зависи од старости воћке, развијености круне и дебљине појединих грана које треба скратити. Ако су основне гране доста дебеле, онда треба оставити већу дужину, мање их скратити, јер ће у том случају бити пресеци мањи, и дрво где су гране скраћене млађе. Како ће се у појединим случајевима поступити треба сваки воћар сам да процени држећи се општих напомена које ћемо овде изложити. Осим тога, не треба сваку грану подједнако

скратити, већ доње и положеније увек оставити дуже од горњих и усправнијих, (сл. 15) али их скратити тако да круна после остане сасвим правилна. На тај начин, скраћена круна постаје засвођена, јер од врха па на ниже гране су све дуже. Ако је круна била прегуста, или ако има више него што треба осно-

Сл. 15 — Изглед једне старије воћке са правилном крупом после скраћивања њених грана у циљу подмлађивања: крупа је мало проређена уклањањем неколико основних грана које су биле сувишне; на дебљим скраћеним гранама остављене су гранчице које ће вући сокове и олакшати развијање нових младих грана, избојака.

них грана, које су близу једна до друге, или које су неправилно распоређене, онда такве гране треба потпуно уклонити. Пресеци грана треба да буду прави а не закошени, јер би иначе били утолико већи уколико су укошенији, а то би отежавало зарашћивање рана.

Да се не би гране приликом отсецања зацепљивале, треба их најпре с доње стране мало засећи, па онда одозго престругати. После тога пресеке изгладити оштим сечивом и премазати катраном. Боље би било да се пресеци премажу калемвоском, или воском премазати бар онај део између коре и дрвета (бељике), а остало све катраном. Када би зарези остали непремазани, они би послужили као отворен пут за напад разних штетних гљивица и штеточина.

Да би подмлађивање било што сигурније, потребно је да се на свакој јачој скраћеној грани остави по једна мања грана нескраћена која би вукла храњиве сокове из земље и потпомогла развијање младих гранчица, избојака. Када се то не би урадило могло би се лако десити да се воћка са потпуно скраћеном круном осуши.

Нега воћака после подмлађивања. — Оваквим воћкама са скраћеном круном треба пружити добру негу да би што пре и што боље обновиле круну и оспособиле се за нормално рађање. Добром обрадом земљишта и ђубрењем треба обезбедити воћкама довољно влаге и хране, да би могле створити напредну нову младу круну. Осим тога треба се одмах после подмлађивања постарати да се регулише нова круна. Зато већ крајем прве године треба отсећи све сувишне избојке, (нове гране), које чине жбунаст изглед круне. Оставити само по једну или две најразвијеније на свакој скраћеној грани, и то оне које су најбоље распоређене. У првој години оставити све гране које крену, јер ће оне потпомоћи зарашћивању пресека. Кад се остављају гране које ће образовати нову круну, треба се старати да оне буду тако распоређене, како би обезбедиле највећу чврстину, да се не би доцније под теретом рода или под дејством олуја ломиле или оштећивале.

На тај начин, ако се подмлађивање пажљиво изврши, за неколико година може се од истих воћака добијати берба какву су оне давале кад су биле у најбољој снази. То значи да такве воћке вишеструко недокнађују труд око њиховог подмлађивања.

инж. Душан Станковић

Убрзо треба извршити прскање бресака против болести „коврчавости лишћа"

Потсетићемо опет наше пољопривреднике на потребу заштите бресака од коврчавости лишћа. Изгледа да савети који су досада толико пута давани преко „Тежака" и разних предавања, нису прихваћени у потребној мери, јер се једино тако може разумети што се ништа готово не предузима за заштиту бресквe од ове опасне болести. Зато не треба да нас чуди што је и прошле, као и раније година, коврчавост лишћа узела широке размере и нанела огромне штете

Када се узму у обзир с једне стране користи које нам бресквe пружају а с друге пак стране сразмерно мали трошкови око њене заштите, сматрамо да не постоји никаква сметња која би спречавала да јој сваки пољопривредник посвети већу пажњу.

Сузбијање коврчавости лишћа може се успешно извршити са једним јединим прскањем које треба обавити најдаље на 3—4 недеље пре кретања пупољака и то са 3% бордовском чорбом. (3 кгр плавог камена на 100 литара чорбе). Добро би било ако би јој се додало на сваких 100 литара по 1—2 литра оплављеног млека чиме би се лепљивост знатно повећала.

Прскање треба извршити по лепом времену, када престану јачи мразеви. Најбоље је изабрати сунчани дан како би се бресквe могле брзо да просуше, те иако се деси да у току ноћи захладни, неће бити штетних последица. Само прскање изводи се тако, да се прво испрскају врхње гране па се постепено прелази на доње све док цела крона не буде добро наквашена чорбом; потом се добро испрска стабло све до земље.

Ово једно прскање, под условом да је правилно изведено, сасвим је довољно да с реч појаву болести. Али ако се она јављала у јачој мери узастопце неколико година, онда би се могла извршити још два прскања у току пролећа са 0,5% бордовском чорбом.

Прво прскање треба извршити одмах после разлиставања а друго две недеље доцније, Код ових пролетњих прскања треба бити обазрив, пошто је лишће брескве врло осетљиво те се може догодити да га чорба потпуно спржи. Зато чорбу треба што боље справити пазећи нарочито да неутрализација плавог камена буде потпуно извршена.

Сл. 16 — Бресква која је услед болести коврчавости изгубила скоро све своје лишће (снимљено 10 јуна). (ориг.)

Као што се види, сузбијање коврчасти лишћа није тако сложено нити захтева веће материјалне издатке. Зато треба безусловно да се изврши зимско прскање бресака, нарочито млађа стабла и племенитије сорте. Нико не треба да се нада, ако болест понекад брзо исчезне или ако се појави у мањим

размерама (ако је пролеће суво и топло), да ће бресквe моћи саме да се одр*е; ако је болест исчезла не значи да је исчезла и гљивица која је изазива. Напротив, она се налази ту у пупољцима и младарима оболелих бресака и она ће узети маха чим услови за њено ширење буду повољни. Тада никаква прскања више неће помоћи. Бресквe којима се не пружи потребна заштита од коврчавости лишћа и буду остављене саме себи, доносе род слабо или никако, њихова животна снага сваке године све више слаби и после неколико година осуше се услед изнурености или напада других болести и штеточина.

Инж. Драгомир Стојановић

Како сузбити штеточине на воћкама зимским прскањем

Зимским прскањем воћака можемо уништити оне штеточине, које на њима презимљују, а таквих има много. Једне од њих презиме у облику јаја, друге у облику гусеница, а треће у облику одраслих инсеката.

Најбоље резултате даје зимско прскање ако се обавља крајем зиме, фебруара и почетком марта месеца. Али, ипак морамо пазити да се зимско прскање воћака са воћним карболинеумима обави пре него што су почели пупови да се развијају, јер отворене пупове карболинеуми могу уништити.

Да би сузбијање штеточина на воћкама прскањем било успешно, воћке се морају предходно припремити.

Припрема воћака за зимско прскање

Пре него почнемо са прскањем треба скинути са дебла и старих грана сву мртву кору, јер се тиме омогућава продирање чорбе и до оних штеточина које се налазе испод ње. То стругање се врши помоћу нарочите стругаче. Треба скинути са гране сву маховину и лишајеве, јер и у њима се крију штето-

чине. То скидање се може вршити са челичним или рибаћим четкама. Све суве и болесне гране у којима има највише штеточина треба исећи и спалити. Исто тако уклонити из круне и оне гране које сметају осталима и водопије. Тиме се површина за прскање смањи те се мање чорба троши и лакше се обавља прскање.

Чиме прскамо воћке преко зиме

Постоје разни препарати за сузбијање штеточина на воћкама зимским прскањем, али као најбољи су за сада карболинеуми. Они се продају под разним именима (карбокримп, арборин, дрворин, ресол и др.) и сви су више мање једнаког дејства ако се чорба добро спреми. Добар карболинеум је онај који се добро меша са водом, који не издваја на површини чорбе уљасти слој и који не ствара талог на дну суда, ако се чорба остави 2—3 дана.

Количина воћног карболинеума која се даје при спремању чорбе на 100 л. воде зависи на првом месту од врсте карболинеума кога употребљавамо, од врсте воћака које ћемо прскати и од доба прскања. За јабучасто воће и јагодичасто може се узети већа количина 5—8%, за шљиве и трешње 5—6%, а бресквe и кајсије крајем зиме не смемо прскати са карболинеумима.

Сви поменути карболинеуми могу уништавати на воћкама само штеточине, а гљивице слабо, зато се за сузбијање гљивичних болести боримо прскањем са другим препаратима.

Наш уважени воћар Господин Приол, Директор воћарско-винодељске школе у Марибору препоручује један воћни карболинеум „*Миксдрин*" који се може мешати са бордовском чорбом или са сумпорно-креченом чорбом, те таква чорба може истовремено убијати на воћкама и штеточине и гљивице. Друга добра страна овог карболинеума је та што са чорбом од њега воћке могу се прскати доцније у пролећу, када се пупови почињу отварати јер им не наноси штету.

Припрема чорбе од воћних карболинеума

Припрема чорбе је врло једноставна. У један суд запремине више од 100 л. сипамо одмерену количину чисте воде, по могућности кишницу или из потока па онда у исту воду сипамо по мало уз стално мешање потребну количину карболинеума. Ако желимо направити 8% чорбу онда сипамо у кацу 92 л. воде па одмеримо 8 кгр. карболинеума и њега полако сипамо у воду уз стално мешање и чорба је готова за прскање.

За сваки карболинеум, фабрика која га спрема даје упуства колико да се узима на 100 л. воде при спремању чорбе те се сваки мора тога држати. Према јачини карболинеума који се код нас продају може се узимати овај проценат: дрворин 8—10%, карбокримп 7—8%, арборин 7—8%, дендрин 7—8%, неодендрин 4—5%, Ресол 6—7%. Ово је за јабучасто и јагодичасто воће, а за шљиву и трешњу за 2% мање.

Када и како прскамо воћке зими

Зимско прскање воћака се обавља за све време док су воћке у зимском одмору т. ј. када лишће опадне па све до пролећа 1—2 недеље пре него што се пупови отворе, али најбољи успех имамо крајем зиме, јер се онда штеточине буде из зимског сна, излазе из својих склоништа и осетљивије су према средствима којима се воћке прскају. За наше прилике најбоље је да се воћке прскају у другој половини фебруара и првој половини марта и то пре него што су се пупови отворили. Код крушака и трешања пупови раније набубре те се оне морају раније прскати. При зимском прскању воћке треба темељито прскати, тако да воћка буде обливена чорбом од врха па све до кореновог врата. Прскање обављати кад нема ветра, јер се по ветру више чорба троши и не могу се сви делови добро опрскати. Прскање по јакој зими такође није добро. За прскање треба узимати веће воћарске прскалице са дугачким цревом и трском, како би се лако дохватиле и опрскале и најудаљеније гране. Прскач мора пазити да му чорба

не дође у очи и на лице. Добро је и да прскач премаже лице и руке неким уљем а на очи да метне шоферске наочари. Прскалицу по прскању треба добро опрати хладном водом. Не остављати у прскалицу да преноћи чорба од карболинеума, јер он јако нагриза гуму и прскалица се квари.

Потребна количина чорбе за прскање једне воћке

Ова количина чорбе зависи на првом месту од запремине круне дотичне воћке, да ли је та круна густа или ретка. Од саме прскалице, дали се чорба избацује из прскалице под јаким пристиском у виду магле. Прскалица која избацује чорбу у виду капљица под мањим притиском више чорбе троши. Исто тако количина утрошене чорбе зависи и од времена када се прска, да ли је време тихо или ветровито и од умешности самог прскача.

Пракса је показала, да је за зимско прскање за једну воћку потребно приближно толико литара чорбе колико година је стара та воћка.

Да ли треба воћке прскати сваке зиме?

Воћке се не смеју прскати карболинеумима сваке зиме, јер ова средства наносе и штету воћкама. Прскање се мора обавити када се на воћкама приметe опасне штеточине које на њима презимљују. Добро је ако се воћке бар једном у 3—4 године опрскају преко зиме воћним карболинеумима.

Инж. Јордан Димитријевић

На коме положају треба гајити стоно грожђе

У прошлом броју „Тежака", поред осталог било је речи о избору предела — места за гајење стоног грожђа. Истакнуто је од колике је важности, да се виногради, са стоним сортама подижу у близини пута, железничке пруге, пловних река и др. одакле се грожђе може извозити без великих тешкоћа. Овде пак напомињемо, ма колико да је корисно да се виноград налази у близини пута, није добро да је засађен

уза сам пут, на коме је развијен већи саобраћај. Обично се на таквом путу диже прашина, која пада на грожђе суседног винограда. Од стоног грожђа се тражи поред осталог да је чисто, неупрљано од прашине или чега другог. Ако га је попала прашина губи свој лепи природни изглед а са тиме губи и у вредности. Док на грожђу могу бити трагови од прскања и запрашивања, на које су потрошачи навикли, никако не сме бити прашине, која потрошача одбија. Није за препоруку ни да се такво грожђе пере пре изношења на пијацу или паковање. Прањем се скине са бобица она вошћа превлака-пепељак, који се много цени код стоног грожђа а поред тога остану капљице воде, која може да изазове кварење грожђа за време транспорта.

Избор положаја и земљишта за подизање винограда са стоним сортама је од великог значаја за успешно гајење стоног грожђа. Исти је од великог значаја и за гајење винских сората, али код стоних долази до јачег изражаја. Недостаци који се јављају код винског грожђа услед неправилног избора положаја и земљишта могу се делимично отклонити целисходном винификацијом (прерадом и негом), као додавањем шећера, одузимањем киселине, бистрењем а нарочито мешањем. То се пак не може учинити код стоног грожђа, које се тражи у свежем стању. Траба водити рачуна да се од стоног грожђа, тражи да поред доброг квалитета у погледу укуса и мириса, мора да буде што лепшег изгледа. У колико је изглед лепши и бољи у толико се грожђе боље уновчи. Ради тога за гајење стоног грожђа треба бирати земљишта и положаје, који најбоље одговарају за ту сврху.

Са обзиром на климатске прилике, а нарочито топлоту у нашој земљи има крајева где би стоно грожђе могло успевати на сваком положају, јер му је обезбеђена довољна количина влаге и топлоте за нормално сазревање. Ту би дошла Далмација, средње Повардарје и обале неких језера. Међутим много више је крајева и винограда у којима се стоно грожђе може гајити са успехом само на правилно изабраним положајима. Нису сви положаји једнаки, јер исти могу у знатној мери да измене климатске услове дотичнога краја, нарочито у погледу топлоте и влаге, који су од пресудног утицаја за гајење стоних сората. При избору положаја води се рачуна о односу истог према оближњој равници и према сунцу, затим о величини нагиба, о близини већих река, језера и шуме.

За нашу земљу на првом месту поставља се питање да ли су за гајење стоног грожђа боље равнице или брежуљци, коси положаји. У највећем делу наше земље равнице нису погодне за ту сврху, јер је земљиште у њима сувише влажно и плодно, те је превелика бујност чокота, што може имати за последицу рехуљавост, т. ј. слабу родност, затим су

у равницама чести пролетњи мразеви и слане, те виногради страдају у пролеће а осим тога су јаче росе, што све скупа отежава сазревање грожђа и лозе а потпомаже развијање болести. У топлијим крајевима, нарочито Средње Повардарје

Сл. 17 — Један чокот у пуном роду.

за гајење стоног грожђа могу бити погодне и равнице. Међутим подизање винограда у равницама, па макар и за гајење стоног грожђа у нашој земљи треба избегавати. Наша земља

производи више грожђа односно вина, него што потроши, што изазива, поред осталог, пад цена. Због тога винограде не треба подизати у равницама, које се могу исто тако, ако не и боље, искористити за друге културе. Ово је за нашу земљу од великог значаја. Познато је да су се виногради у неким крајевима спустили у плодне равнице и да јако конкуришу виноградима, који су подигнути на правом виноградском земљишту, које се не може искористити ни за какву другу културу. Ово је дало повода Министарству Пољопривреде да, сасвим оправдано, помишља на забрану подизања винограда у равницама или на њихово оптерећење специјалним порезима.

Сл. 18 — Виноград са чистом сортом Афус-али, својина г. Љ. Ђоковића из Ирислонице, који је награђен I наградом од Задужбине Николе Спасића. [г. Љубомир Ђоковић (други с десна) са члановима комисије г. г. Тоскићем и Стојићем].

На основу изложеног за гајење стоног грожђа треба користити косе положаје, односно брежуљке. Међутим као што није за препоруку, да се виногради подижу у равницама, исто тако нису за препоруку, за гајење стоног грожђа, ни сувише стрми и високи положаји. Познато је да се за гајење винских сората могу користити нешто виши и јако коси-стрми положаји, нарочито израдом тераса, са којих се могу добити квалитетна вина. То није случај код стоног грожђа. Док се код винског грожђа тражи одговарајућа садржина шећера, киселине и других састојака, а на величину

грозда, крупноћу бобице, т. ј. на спољни изглед се много не полаже, дотле је код стоног грожђа обрнут случај. Да би се пак код стоних сората постигла одговарајућа величина грозда, крупноћа бобице, леп спољни изглед треба да је у довољној мери обезбеђена исхрана чокота и влага.И једно и друго је тешко обезбедити на сувише стрмим положајима. Стога је такве положаје боље употребити за гајење винских сората а за стоне бирати положаје, чије косе стрмине са водоравном површином не чине већи угао од 30 степени, а поред тога нису сувише високи. Најбољи су положаји у подножју брега, где је и физички и хемијски састав земљишта обично погодан а обезбеђена је у већини случајева и довољна влажност. Поред тога подножје брежуљака се најбоље и загрева, јер прима не само директне сунчеве зраке, већ и оне сунчеве зраке, који се одбијају од оближње равнице. Стога су такви положаји често топлији од самих равница, што се најбоље види при топљењу снега, кога најпре нестане на таквим положајима. Узгред треба напоменути, да испод таквих обронака треба да су отворене-шире равнице, јер ако су сувише уске-котлине у јутру ће се дуго задржати а у вече ће сувише брзо падати сенка од околних брегова на винограде, што ће имати за последицу успоравање т. ј. касније сазревање грожђа.

Што се тиче односа положаја према сунцу треба водити рачуна да винова лоза воли сунце. У колико га има више уз остале повољне услове у толико ће се иста боље развијати. Вегетација почиње раније, сазревање грожђа је брже, здрвењавање ластара а са тиме и нагомилавање резервних материја за идућу годину је сигурније и јаче. Све што доприноси томе треба користити при гајењу винове лозе а поготову при гајењу раних стоних сората. Познато је да јужни положаји добијају највише сунчеве топлоте и светлости, те исте треба на првом месту искористити за гајење стоних сората. У умереним климатским приликама, као што је у највећем делу наше земље, ти су положаји најбољи како за раније тако и за позније стоне сорте. У топлијим крајевима Далмације, Средњег Повадарја и др. за ране стоне сорте такође треба искористити само јужне положаје, док за позне сорте треба користити и остале па чак и северне положаје да би грожђе што доцније сазрело и изашло на трг, кад престане довоз из северњијих крајева. У топлијим крајевима, за средње и позније сорте, јужни положаји могу бити чак и штетни. Показало се н. пр. у Јужној Бугарској да се најбоље грожђе од сорте Афус-Али добија баш на северним положајима, са благим нагибима. Ово долази отуда што се грожђе, у топлим крајевима а на јужним положајима излаже сувише јакој светлости, те раније сазрева и губи свежи укус, а и покожица му добија прљаву боју која му квари изглед.

Винова лоза ма да воли сунце не подноси сувише велику жегу и сушу. Стога су у јужним крајевима јужни положаји од мањег значаја изузев за гајење раног стоног грожђа. За сорте које се по сазревању налазе на средини између раних и позних могу се користити сви остали положаји изузев северних. При избору положаја пазити, да не буду изложени хладним, северним и у опште јаким ветровима. Јаки ветрови повређују поред осталог и грожђе. Губи се са бобица пепељак квари му се спољни изглед, повређују се бобице које подлежу после тога трулењу.

Сл. 19 — Трогодишњи чокот Афус-али у рэду

На избор положаја има утицаја и близина већих водених површина-река и језера. Положаји који су благо нагнути обалама река и језера, као што је случај код нас поред Дунава - Сремска Каменица, Смедерево, Гроцка, затим околина Охридског, Преспанског и Скадарског језера, веома су погодни за гајење винског а нарочито стоног грожђа. Вода с једне стране спречава зимске и пролетње мразеве, повећава влажност сувог ваздуха за време суше а с друге стране одбијајући сунчеве зраке са своје површине доприноси јачем загревању и осветљењу положаја на обалама, што утиче по-

вољно на исхрану чокота и сазревање грожђа, те се добије лепше крупније грожђе него у виноградима засађеним даље од обале.

Шума такође утиче повољно јер ублажава јаку зиму и сушу, задржава бујице, снабдева винограде резервном влагом. Ако је пак у непосредном сусеству винограда, пуштајући жиле и бацајући сенку у виноград може да нанесе велике штете стоном грожђу. Поред тога шума спречава слободно струјање ваздуха, што може имати за последицу појаву пролетњих мразева, слане и росе и разних гљивичних болести.

Инж. Вукашин Тоскић

Треба и код нас гајити карфиол

Карфиол је веома здразо поврће, које служи за справљање врло укусних јела, те се зато сматра као нека посластица и луксузно поврће. Међутим њега може свака пољопривредна кућа, било сеоска или варошка, произвести, ако не у великој количини за продају, оно бар за кућевне потребе.

Сл. 20 — Тржиште карфиолом у једном месту у Француској

Од карфиола се једу цветови који још нису добро развијени звани *„сирчеви“* или *„ружа“* и то кувани као поврће. Због своје укусности, а и као ретко поврће, он се врло скупо плаћа, те спада готово у ред најскупљег поврћа.

Карфиол је двогодишња биљка, која се у повртарству гаји искључиво ради добијања у првој години *„сирчева“* (*„ру-*

же"), док у другој години се гаји ради добијања семена. Но како је посао око добијања семена од карфиола врло тежак и доста несигуран, то извођење семена врше само вешти градинари. Зато је и семе од карфиола врло скупо. Наше семенарске радње за килограм наплаћују од 750 до 1400.— дин., што зависи од сорте.

Карфиол је према поднебљу и земљишту прилично осетљив, те зато његовом гајењу треба посветити више пажње. Њему добро годи јака и ђубровита песковита иловача, умерено влажна. Сува, посна и јако пропусна земљишта, као и тешка и сувише влажне глинуше не подноси, те на њима даје слабе резултате. Пошто воли ђубровите земље, то земљиште ђубрити непосредно пред саму садњу. Од свију врста ђубрива највише воли овчије и козије. А при развијању „сирчева" воли заливања разблаженом осоком са 5о до 6о% воде.

Земљиште за карфиол треба изрилати на 4о до 5о см., јер риљањем се земља добро истроши и преврне на већој дубини, због чега се створе и бољи услови за рашћење карфиола. Риљати ваља најмање на 2 месеца пре садње карфиола, како би се земља до садње што боље слегла. Након риљања земљиште обилно пођубрити згорелим ђубретом, па га онда прекопати и оставити тако до садње.

Пошто код нас, у нашој држави, добро успевају само ране сорте, као и позне, док средњостасне слабе резултате дају, то треба карфиол сејати само за пролећне и јесење расађивање. За пролећње расађивање узети семе од најранијих сората карфиола, као што су: Хагеов, Ерфуртски најранији Снежна грудва и др. и сејати га средином фебруара месеца у топле леје. У недостатку топлих леја сетва се може вршити и у сандучиће. Кад биљчице никну плевити их од корова и редовно и умерено заливати, а кад им се развију 2 до 3 листића онда их пресадити у већ припремљену леју или друге сандучиће. Биљчице се пресађују на растојању 15 см. ред од реда, а 10 см. једна од друге. Пресађивањем добићемо здравији и кудикамо јачи расад, који ће бити способнији за сађење на стално место. Након 7 до 8 недеља, када се расад добро развије, расадити га на стално место. То је отприлике друга половина априла месеца.

За јесењу, пак, производњу карфиола семе сејати напољу у отвореним лејама и то почетком јуна месеца. Пресађиван расад стићи ће за расађивање крајем јула или почетком августа, а „сирчева" ће избацити тек септембра-октомбра месеца.

Пре расађивања карфиола, расад треба што боље залити, како би га могли што лакше извадити са целим жилама. За то време земљиште, где ће се расад расадити, прекопати, испланирати и направити леје или *„вале"*. Расад из леја повадити дошчицама или нарочитим лопатицама, па извр-

шити класирање. За расађивање узети само здраве, кратке и јаке струкове, чије је терминално окце добро развијено (в. слику), јер струкови без тог окца су јаловн. Одабраном расаду скратити жиле па их потопити у кашасту масу од иловаче, говеђе балеге и воде па тек онда расађивати на стално

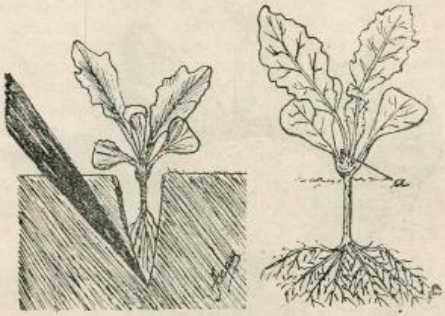
Сл. 21 — Хагеов рани карфиол

место. Карфиол се сади у троуглу 60 до 80 см. струк од струка, дајући му довољно растојања, како би могао да образује што боље „сирчеве“(„руже“). Пошто су биљчице карфиола на вел-кој врућини јако осетљиве, то расад расађивати кад је облачно, или пред вече, па га одмах по сађењу добро залити

Даљна нега карфиола састоји се у прашењу, плевљењу и обилмом заливању, пошто он за своје успевање тражи велику количину влаге. У случају, ако се појаве на карфиолу неке штеточине или болести, онда их треба благовремено отклонити. Од штеточина које нападају карфиол најчешће су: гусенице разних лептирова, које могу да причине огромне штете карфиолу. Сузбијање ове штеточине састоји се у прикупљању и гњечењу гусеница. После тога карфиол доста напада и бувач, који такође може за кратко време причинити велике штете карфиолу. Бувач се сузбија јаким јутарњим заливањем и прскањем лишћа сланом водом, као и посипањем лишћа пепелом. Затим карфиол много напада ровац као и стонога, нагризајући жиле карфиолу, због чега увене и пропадне. Од болести, пак, најчешћа је гукавост (килавост) која се појављује на жилама, стварајући израштаје зв. „киле“ које спречавају стварање „сирчева“ („руже“) карфиола. Предохрана код ове болести је, да се за 3 до 4 године карфиол на таквом зараженом месту не сади. Ако се и овако зем-

љиште искоришћава онда при сађењу карфиола треба око сваког струка расада ставити шаку негашеног креча у праху.

Чим почне карфиол заметати „сирчеве“, треба га заливати обилније, по могућству са разблаженом осоком, а лисје карфиола пресавити преко „сирчева“ па рафијом увезати како би добили што боље, крупније, мекше и сасвим

Сл. 22 — Расад карфиола са добро развијеним цветним пупољком (а) и како се расад сади

беле „сирчеве“ („руже“). Јер се такав карфиол врло скупо плаћа Да ли је карфиол стасао за бербу познаје се по томе што обод „сирца“ омекша и добије ситне мрке мрљице. Карфиол се бере ујутру или предвече, а никаке по врућини, јер у том случају брзо увене и спари се.

Пошто се карфиол сади на прилично великом растојању, то да би земљиште што боље искористили, можемо између њега расадити ране сорте салате, као и ротквице месечарке. Ово површе било би као узрод, а карфиол као главно површе.

Карфиол има приличан број сората, које се одликују својим стасавањем, јер има ране, средње и позне сорте, затим својом крупноћом, белином и укусношћу, као и лепотом „сирчева“ (руже).Овде ћемо напоменути само важније сорте карфиола.

Хагеов је једна од најранијих сората карфиола (види сл.), који се одликује од других сората што је низак и има велике и тврде „сирчеве“, чисте беле боје. Ова сорта је најподеснија за гајење у топлим лејама.

Ерфуртски најранији је веома фина сорта, ниског раста, која се много цени због својих чврстих „ружа“. Врло је подесна за гајење у топлим лејама, или рано у башти.

Снежна грудва. Такође је и ово рана сорта, која се убраја у ред нежних и врло финих сората са кратким лишћем. Може се гајити и у топлим лејама и на отвореном простору.

Алжирски карфиол. Ово је једна од најкрупнијих сорат чије су „руже" беле, чврсте и врло фине. Подесна је и за летње, као и јесење гајење.

Дански експорт. И ово је врло крупна сорта, која се много цени због својих лепих и крупних „ружа" надалеко чувених. Према земљишту и клими ово је најпогоднија сорта због чега се њено гајење све више шири.

Асен С. Станчевић

Општа пољопривредна изложба у Јагодини

Пољопривредне изложбе с правом се сматрају за огледало напретка појединих грана пољопривредне радиности у једном крају. На њима се показује оно што је најбоље и најлепше што се у томе крају може добити и што треба да потстакне све пољопривреднике на бољу, савршенију производњу. Награде које се додељују претстављају јавно признање најнапреднијим излагачима, признање које треба да им улије вољу да истрају на путу напретка.

Ове изложбе развијају и племениту утакмицу између пољопривредника, упозоравају оне који су заостали у свом раду да треба да пожуре да и они стану у прве редове, да се што брже оспособе за напредњију пољопривреду.

Наше пољ. подружине схватају прави значај ових изложби и настојавају да их што чешће приређују. У томе послу оне увек наилазе на пуно разумевање и потпору своје матице — Српског пољ. друштва,

Прошле јесени одржана је у Јагодини једна сасвим успела општа пољ. изложба, на којој су узели учешћа земљорадници из беличког, левачког и деспотовачког среза. Интересовање за ову изложбу било је изванредно велико. Преко 500 излагача изишло је на изложбу са својим производима.

Изложба сточе трајала је један дан док је изложба осталих пољ. производа била отворена 4 дана (од 2 до 5 новембра). У току ова четири дана само кроз изложбени павиљон у Соколском дому прошло је преко 5000 особа.

На свечаном отварању изложбе говорили су у име изложбеног одбора г. Петровић, претседник општине, у име Министарства пољопривреде г. Драг. Грујић, у име Српског пољ. друштва писац овог приказа и у име Банске управе у Нишу г. Пера Михајловић. У свима говорима истицана је потреба да се кроз пољ. организације може најуспешније

радити на унапређењу пољопривреде и на економском снажењу села.

Од изложених бикова, Бинска управа моравске бановине откупила је три најбоља грла, које је уступила сточарским задругама у срезовима левачком и беличком.

Део изложбе у Соколском дому чинио је врло пријатан утисак. Организатори су показали много укуса и смисла за лепо. Велики соколски павиљон био је препун примерака воћних плодова, грожђа, ратарских производа, прерађевина од воћа, грожђа и поврћа као и ручних израђевина: ћилима и осталог, који су складно употпуњавали опште шаренило, и показивали посетницима, колика је благотворна акција Женске пољ. подружине на жену у околним селима.

Сл. 23 — Приређивачки одбор Пољ. изложбе у Јагодини

Пали су ми у очи врло лепи плодови одличних сората јабука: Боскопке, Канатке, зимске слатне парменке, жуте лепоцветке, Бауманов:, Шампањке и Машанке, — плодови који иако је лето било сушно, својим изгледом показују да у Левчу може да се развије напредно воћарство Најлепши примерци су долазили из села Ратковић, Опарић и Калудре

Захваљујући знатним материјалним сретствима са којима је располагао Приређивачки одбор, велики број излагача је био награђен. За награде излагача стоке Министарство пољопривреде дало је 20,000,— дин а Бинска управа Моравске бановине 10,000,— дин, Да би могли бити награђени излагачи осталих пољ. производа, дали су: Пољ. подружина у Јагодини 6000,— дин, Српско пољ друштво 3000,— дин., Градско поглаварство у Јагодини 1000,— дин., Пољ. комора у Нишу 1000,— дин., Трговински отсек Моравске бановине

1000,— дин, Уредништво листа „Време" плуг у вредности од 800,— дин. и многе друге установе и личности у укупном износу од преко 20,000,— динара

Желимо на крају да истакнемо да највећа заслуга за организовање изложбе припада секретару Пољ. подружине

Сл. 24 — Један део изложбе у Јагодини

г. Брани Марковићу, који је на себе стварно примио највећи терет. Али њега су свесрдно помагали сви чланови Управе како мушке тако и женске Пољ. подружине, што је и осигурало пун успех ове лепе пољ. манифестације у Јагодини.

др. Младен Јосифовић

Извод из записника Управног одбора Српског пољ. друштва

53 СЕДНИЦА (20-XII) Одлучено је: Да се „Заштитник" орган Друштва са заштиту животиња и растиња, који је посвећен чувању и подизању шума, поручи у 200 примерака, који ће се бесплатно послати свима подружинама и читаоницама.

Да се у билансу за ову годину не врши књижење камате на новац који је позајмљен из Пољопривредног фонда за обртни капитал, јер ће приход од продате робе и књига показати тачно укамаћење, како капитала Пољопривредног фонда, тако и главнице Друштва

Да се прими знању извештај да је завршено чишћење семена луцерке и да је отпадака било за 27%.

Да се удовоље молби Пољопривредне подружине у Свилајнцу, да одобрену, а неискоришћену помоћ у Дин.

3,000,— за изложбу, може употребити за приређивање домаћичког течаја за сеоске жене и девојке с тим, да Подружина претходно поднесе Друштву детаљан извештај и програм рада, као и извести да ли има довољно прикупљених средстава за обављање овог течаја

Да се изађе у сусрет молби секретара-благајника Пољопривредне подружине у Ореовици, да Подружина остатак дуга из ранијих година у Дин. 13 805 исплати до 6-I идуће године.

Да се по молби Пољопривредне подружина у Петровцу на Млави, пошаље Подружини сума од Дин 500,— ради накнаде трошкова њеном секретару г. Тодору Благојевићу за одржана предавања у реону те подружине, с тим, да подружина пошаље извештај о успеху тих предавања.

Саопштења и предлози: Претседник саопштава да је Српско пољопривредно друштво одликовано орденом Св. Саве III степена, за његов рад на унапређењу пољопривреде, па је одлучено, да се повеља и орден изложе у канцеларији Друштва

Претседник извештава да је за 22-XII-т. г била заказана продаја узабраћених ствари за дуг Пољопривредне подружине у Јагњилу, па је ради заштите интереса Друштва, упућен да истој продаји присуствује друштвени адвокат г Павле Миљаковић.

Г. Никола Петрозић извештава да је присуствовао испиту курзиста за секретаре здравствених задруга. Курзисти су показали велики успех, а као награде раздате су им књиге које је ово Друштво поклонило.

54 СЕДНИЦА. (27-XII), Одлучено је:

Да се на основу мишљења рецезената прими и штампа као X свеска „Тежакове" библиотеке рукопис примљен под шифром: Покажи ми ђубриште а ја ћу ти рећи какав си пољопривредник", но с тим, да писац претходно поступи по примедбама рецензената. Пошто и рукопис који је предат под шифром: „ђубре је злато", има вредности, те се и он има у одломцима штампати „Тежаку" тј. ако на то писац пристане, с тим, да се хонорисање врши према хонорару који се даје писцима за „Тежак".

Том приликом извршено је отварање коверата са шифрама напред наведеним, па је утврђено да је писац првог рукописа г. инж. Властимира Ђорђевића, проф. и управник Пољ. огледне и контролне станице у Скопљу, а другог рукописа писац није дао своје име него је дао само шифру под називом: „Наше село" Београд Соколска 16,

Даље је решено: Да се „Тежак" почевши од 1 јануара 1939 године шаље свима секретарима подружина, без обзира, да ли је чланарина за њих положена,

Да се хонорар и накнада путних трошкова у Дин, 500,— као и ситни и други већи алат и књиге у вредности

Дин. 500.— пошаљу Пољопривредној подружини у Зајечару пошто јој је та помоћ већ раније додељена, и подружина је одржала један дводнев ни и један једнодневни течај из подрумарства, један једнодневни течај из повртарства и 8 разних предавања у срезу Зајечарском;

Да се по предлогу Подружине у Крупњу не може исплатити секретару подружине хонорар од Дин. 500,— за одржана предавања, пошто су та предавања одржана у Крупњу на курсу који Подружина није организовала;

Да се умоли да Друштво на скупштини у Зворнику, која ће се одржати 1 јануара 1939 године, заступа г. Борко Брадић и одржи погодно предавање, а да се примљени извештај о ткачким течајевима штампају у „Тежаку";

Да се Пољопривредној подружини у Ражњу исплати Дин 1000 — већ раније одобрених на име хонорара и накнаде путних трошкова за 20 одржаних предавања, с тим да се извештај штампа у „Тежаку" и да се изда бесплатно једна колекција разних књига Народној књижици и читаоници у у Браићима, срез таковски,

1 СЕДНИЦА (3 I-1939) Одлучено је: Да се прими знању да је извршен преглед касе и рачуна за месец децембар 1938 године и да је нађено стање у свему исправно, као и сва документа како примања тако и издавања.

Да се Српском културно просветном друштву у Сарајеву, поклони 10 примерака „Пауке о ђубрењу" и 10 примерака „Пољопривредникова читанка".

Примљено је знању да је у 1938 години приликом чишћења на трифолин машини добивено и то: семена луцерке 41967 килограма, а црвене детелине 8 750,— килограма. Од те количине је било својина Друштва 37440 килограма, а 12277 килограма било је туђа својина.

Даље је одлучено: Да се секретару Пољопривредне подружине у Љубовији г. Богољубу Косанићу исплати хонорар за рад у 1938 години у Дин. 500,—:

Да се Пољопривредној подружини у Љубовији исплати раније одобрених Дин 500,— на име накнаде хонорара и других трошкова за 15 одржаних предавања, а да се Пољопривредној подружини у Житковцу начелно одобри и исплати Дин 500,— такође у исту сврху, с тим, да подружина одмах пошаље распоред тих предавања:

Да се по молбама Пољопривредних подружина у Томиславцу, Власотинцима и Лозовику изађе у сусрет и одобри продужење рока исплате остатка дуга до 1 фебруара 1939 г:

Да се прими знању да је Друштво на годишњој скупштини у Младеновцу заступао инспектор г. Бор Нешић;

Да се за претстојеће годишње скупштине пољопривредних подружина одреде као делегати Друштва и то:

а) Код Пољопривредне подружине у Прокупљу г. Др. П Вукасовић или г. Мил. Никетић зв 22 т. м.

б) Код Пољопривредне подружине у Чачку г. Др. Немања Ковић за 22 т. м. с тим, да одржи предавање „о заразним болестима стоке и њиховом сузбијању;

в) Код Пољопривредне подружине у Зајечару г. Мил. Никетић или г. Др. П. Вукасовић за 18 т. м.

г) Код Пољопривредне подружине у Иригу г. Бор. Нешић за 13 т. м;

д) Код пољопривредне подружине у Честину г. Миомир Калсновић за 22 текући месец;

ђ) Код Пољопривредне подружине у Власотинцима г. инж. Вукашин Тоскић или Никола Петровић за 15 т. м.

е) Код пољопривредне подружине у Сопоту г. Др. Танасије Митровић или г. Александар Рашковић за 29 т. м.

Да се по молби Пољопривредне подружине у Јагњилу, за ослобођење превеликих судских и адвокатских трошкова и такса око наплате потраживања Друштва, не може изаћи у сусрет, пошто се је Друштво већ одрекло камате, а сви су ови трошкови стварно од Друштва и исплаћени;

Да се прими знању рефарат инспектора г. Бор. Нешића о прегледу подружине у Јагњилу, Ваљевској каменици и Ваљеву с тим, да се према саопште примедбе на њихов рад, а да се рад Пољопривредне подружине у Ваљеву похвали као уредан и исправан;

Да се одобри помоћ у Дин. 2.500,— у справама и књигама Пољопривредној подружини у Сопоту за приређивање пољопривредне лутрије приликом годишње скупштине, пошто подружина у току прошле године није добивала никакву помоћ.

2 СЕДНИЦА (10-I-1939) Прочитан је извештај, да је току последњих 7 дана наплаћено на име заосталих дуговања од пољопривредних подружина Дин. 38 857,—.

Даље је одлучено: Да се Народној књижници и читаоници у Дреновцу, срез тимочки изда бесплатно једна колекција разних књига

Да се по молбама пољопривредних подружина у Вучитрну, Трбуњу и Руњанима рок плаћања њихових заосталих дуговања продужи до 15 фебруара текуће године, пошто су исте знатан део својих дуговања већ исплатиле;

Да се за годишњу скупштину Пољопривредне подружине у Бранчићима услед удаљености и малог броја чланова делегат не одређује;

Да се не може усвојити молба Пољопривредне подружине у Михаиловцу код Трстеника за продужење рока исплате њеног заосталог дуга;

Да се по молби Трајана Тасића из Бељаковца не може издати бесплатно једна колекција књига, већ да се истом препоручи да оснује пољопривредну књижницу и читаоницу;

Да делегат на годишњој скупштини Пољопривредне подружине у Смедереву, која ће се одржати 15 т. м. буде г. М. Никетић.

По предлогу потпретседника Друштва г. Др. М. Јосифовића, одлучено је: да он и г. Миљаковић адвокат Друштва поднесу писмен извештај о току рочишта које је одржано у Среском суду, поводом тужбе противу г. М Зеч вића;

Поводом предлога г. Др. А. Бајс да Друштво треба да узме на себе иницијативу ради расправе, ко има да буде меродаван за чисто стручна питања из пољопривреде, одлучено је да се закаже једна конференција са темом: *„компетенција рада на унапређењу пољопривреде"*, на којој би били референти г. Др. А. Бајa и г Никола Петровић, с тим да се на ову конференцију позову представници Удружења, агронома, пољопривредних стручњака и других пољопривредних организација.

По предлогу секретара г инж А. Банковића одлучено је, да се у току идуће недеље одржи друга конференција по питању производње и набавке серума на којој ће бити референт г Гец.

Потпретседник извештава, да је претседништво у споразуму са неколико чланова Управног одбора поднело понуду Државном савету за продају друштвених плацева.

3 СЕДНИЦА (17-I) Прочитан је извештај благајне, да је у току прошле седмице на име отплата потраживања из прошле године од подружина наплаћено 2576о,5о динара.

Одлучено је: Да се приме у чланство Друштва нове подружине у В. Круши, срез подримски, бановина Зетска и Марковој Цркви, срез колубарски, бановина Дринска.

Да се усвоји молба Пољопривредне подружине у Коњуху да дуг од Дин 1500.— за заосталу робу исплати до 5-III тек. год.

Да се на име хонорара за рад у подружинама за 1938 годину пошаље и то: Подружани у Краљеву Дин 1 400,— подружини у Прокупљу Дин 730,—

Да се прими знању саопштење Миомира Калановића, управ. бан. расадника у Крагујевцу, да он не може присуствовати годишњој скупштини Подружине у Честину, али да ће он одредити једног стручњака из Подружине у Крагујевцу

Да се за делегате на годишњим скупштинама одређују и то:

Код Пољопривредне подружине у Врњцима (29-I-39 год) г. Сава Ратковић, у Гор Милановцу (22-I-39) г. Др. Јосифовић, у Краљеву (22-I-39) г Илија Бошњак, у Сенти (29-I-39) г. Др. Михаило Градојевић, у Сремским Карловцима (22-I-39) г. инж. В Тоскић;

Да се одобри Пољопривредној подружини у Г. Милановцу помоћ од 1.500,— динара за приређивање пољопривредне лутрије,

Ди се Пољопривредној књижници и читаоници у Брежану код Пожаревца из а једна колекција разних књига.

ДРЖАВНА КЛАСНА ЛУТРИЈА

Извлачење пете, последње класе текућег 37 кола срећака извршиће се у Београду од 11 до 22 фебруара и у Сарајеву од 27 фебруара до 9 марта о. г.

Ово је главно извлачење текућег кола, јер ће се у њему извући

тридесет и шест хиљада добитака,

од којих је знатан број од 200.000·—; 100.000.—; 80.000.—; 60.000.—; 50.000.— и т. д.;

четири премије,

и то од Дин. 400.000.—; Дин. 500.000.—; Дин. 1,000.000.— и Дин. 2,000.000.—; у укупном износу од

Дин. 56.927.000.—

У најсрећнијем случају може се добити на једној срећки

Дин. 3.200.000.—

Лица која већ учествују у лутријској игри, треба своје срећке IV класе да замене срећкама V класе најдаље до 6 фебруара закључно.

Они пак који још нису набавили срећку, а хтели би да у овом главном извлачењу покушају срећу, могу исту купити код овлашћених продаваца срећака и код њихових потпродаваца, којих има у сваком месту, уз доплатну цену, и то;

за једну целу	срећку	Дин.	1.000.—
„ „ половину	„	„	500.—
„ „ четвртину	„	„	250.—

Исплата добитака, за коју јамчи Држава, врши се без икаквих одбитака.

ПЛУГОВИ са знаком **БИК** беспрекорни су. То потврђују више хиљаде власника. Израђени су из прворазредног челика. Купите и Ви овај плуг са пуним повјерењем, јер га купујете с пуном гаранцијом творнице

ДРЉАЧЕ са заштитним знаком **БИК** провијене су челичним зубима специјалног облика, обрађују земљу неупоредиво боље од обичних. Уколико заиста полажете важност на добар рад, купит ћете дрљаче са заштитним знаком **БИК.** Купит их можете код Српског пољопривредног друштва у Београду.

Проспекте послат ће Вам бесплатно

КНЕЗ ПЕТАР—НОВИ САД

ВИШЕ РОДА ДОБИЋЕТЕ

Ако земљи дајете вештачка ђубрива.

„НЕ ОКЛЕВАЈТЕ" сада је време да гнојите виноград, ливаде, репу, зоб, јечам и кромпир.

„БУДИТЕ И ВИ НАПРЕДНИ".

Тражите бесплатна практична упуства од Српског пољопривредног друштва или непосредно од фабрике.

ЗОРКА

Београд, пошт. фах 669.

Штампа „Шумадија" Београд Новопазарска 52 Тел. 29-310

Универзитетска библиотека
БЕОГРАД

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ Њ.В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

БЕОГРАД
1
МАРТ
1939

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

БОСАНКА И БОСАНАЦ У НАРОДНОЈ НОШЊИ.

САДРЖАЈ: Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ. Виноградари, обратите пажњу на резидбу винограда; ДРАГУТИН СПРЕМИЋ. Како створити добру коруну код шљива; Како боље и брже одгојити изданачке садинце шљива; МИОДРАГ МАРЈАНОВИЋ. Како поступати са јагањцима; ВИЊА МАТИЋ. Како очувати нашу народну ношњу и појачати домаћу радиност; АЛЕКСАНДАР СИМОВИЋ. Важност багрема у пољопривреди; РАНКО КАЧАРЕВИЋ. Како сам спасао свој воњак од позних пролећних мразева 1938 године; Инж. АЋИМ БАНКОВИЋ. За јефтинија сточна цепива и лекове и за бољу ветеринарску службу у нашој земљи; ИЛИЈА МУСТЕЋИЋ. „Тежак у редовима војске"; ПЕТАР ЖУГИЋ. Воћарски течај у Ражњу; БОРА НЕШИЋ. Некролог † И. Новаковић; И. М. Орах од Д. Станковића; Позив за 65 редовни годишњи збор Српског пољ. друштва; Извод из записника управ. одбора Српског пољ. друштва;

ПОЗИВ

За 65 редовни годишњи збор Српског пољопривредног друштв, који ће се, на основу чл. 40-43 друштвених правила, држати у недељу 26 марта 1939 године у друштвеном дому у Београду Адмирала Гепрата бр. 64. са овим дневним редом:

1) Претседник или његов заменик отвара Збор у 9 часова пре подне.

2) Бирају се три члана за оверач записника и бројаче гласова

3) Подноси се извештај о раду Друштва у 1938 години, годишњи рачун о приходу и расходу, извештај о стању целокупне друштвене имовине и извештај Надзорног одбора.

4) Подноси се на одобрење буџет прихода и расхода за текућу годину, која почиње 1 јануара.

5) Решава се о куповини и продаји непокретног имања.

6) Решава се о подизању зграда и магацина.

7) Решава се о изменама и допунама друштвених правила.

8) Решава се о писменим предлозима друштвене Управе, подружина и појединих чланова, који су поднети Управи Друштва најмање на 15 дана пре Збора.

9) Бирају се чланови Управног и Надзорног одбора.

10) Бирају се почасни и редовни чланови.

Што се од овога дневног реда не сврши на дан Збора, продужиће се идућег дана, док се дневни ред не исцрпи.

Право гласање на Збору имају само опуномоћени изасланици подружина и редовни чланови, који су у исто време и чланови ма које друштвене Подружине (чл. 11 друштвених правила што ће при упису у гласачки списак доказати пуномоћјем односно чланском картом.

Позивају се подружине да по чл. 36 друштвених правила одреде и са пуномоћјем — актом упуте своје делеге, а редовни чланови да на Збор дођу и у раду његовом учествују.

Извештај Управног одбора могу редовни чланови добити од Друштва на захтев бесплатно, а остали код својих подружина.

Бр. 1812
20 фебруара 1939 године
Београд.

Српско пољоприв. друштво

Секретар,
Инж. А. Банковић с.р.

Претседник,
Др. Тан. Митровић с.р.

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ.

ГОДИНА 67. БР. 5 БЕОГРАД, 1 МАРТ 1939

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

ВЛАСНИК ва Српско пољ. друштво
Председник Др. ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ
професор Универзитета

УРЕДНИК
Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64. Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30·—, а за ђаке и војнике Дин. 15·—
Чековни рачун 50-350 Рукописи се не враћају

Виноградари, обратите пажњу на резидбу винограда

Прође ли се кроз наша виногорја, видеће се да су у већини случајева виногради добро одгеговани и очувани. Међутим ако се пажљивије загледа сам чокот примети ће се да се резидба не врши правилно. Требало би да буде обрнуто. Резидба је једна врста операције. Под њоме се у ужем смислу подразумева делимично или потпуно уклањање зрелих ластара па и старијег дрвета са чокота Као и код друге операције, тако се и код резидбе мора старати да се иста обави када је то за чокот најпогоднније и како је најкорисиије. Мора се тежити да се резидбом са чокота извуче што више користи али са што мање штете по сам чокот, коме се резидбом скраћује век.

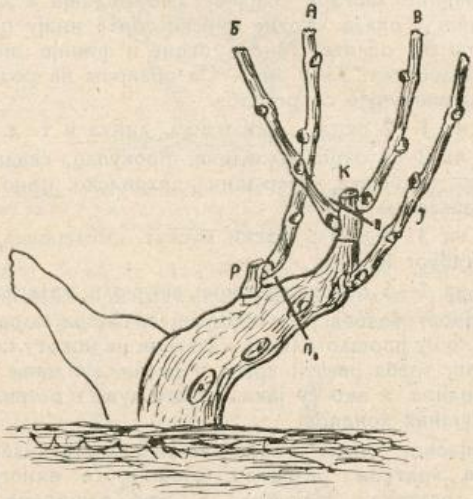
Резидбом се чокоту осигурава редовна родност, јер неорезани чокот рађа сваке друге или треће године. Утиче се и на квалитет грожђа, ограничава се пораст и развијање чокота, смањује му се обим и даје му се жељени облик, који је најпогоднији са обзиром на климу, положај, земљиште, циљ гајења и начин обраде. Разумљиво је што се за обављање

једног таквог посла мо ају познавати основна правила, до којих се дошло дугогодишњим искуством.

Резидба се може вршити од бербе па до почетка развијања ластара у пролеће. Ако се резидба врши одмах по берби, док је лишће на чокоту, т. ј. рана јесења резидба, или обрнуто касно у пролеће када су ластари почели да се развијају, т. ј. позна пролетња резидба, бујност чокота се смањује, родност се повећава а квалитет такође опада. Ако се рана јесења и позна пролетња резидба понављају из године у годину, чокот ослаби те опадне и родност, јер изнурен чокот није у стању да исхрани грожђе. Овако орезани виногради доцније крену. Обрнут је случај код позне јесење и ране пролетње резидбе (новембар и фебруар). Истом се повећава бујност, смањује родност а поправља квалитет. Та резидба је за препоруку за младе (до 4 године) и сасвим старе изнурене винограде. Резидба преко зиме (децембар и јануар) у највећем делу наше земље не долази у обзир. Мање се врши и јесења, те нам остаје у главном пролетња резидба. За винограде средње бујности и старости најпогоднији би био месец март, пре него што почну ластари да се развијају. У случају да је виноград на таквом положају где су чешће слане, може се сачекати да се окца при врху развију, јер се на тај начин задржава развијање доњих окаца. Још боље је у таквом случају оставити један од родних ластара неорезан и усправан. У случају слане исти би се искористио за родни лук а ако слане не буде ореже се као и остали ластари

Лоза носи род на (зеленим) ластарима који су се развили на једногодишњим (прошлогодишњим) зрелим ластарима, који су се пак развили из двогодишњих (претпрошлогодишњих) ластара. Ластари који су избили из старог дрвета — крње, по правилу су неродни и називају се јаловци. Ореже ли се јаловак на 1—2 окца створи се резник. Из резника се развијају по правилу неродни ластари. Има сората код којих су родни и јаловци, резници па и заперци. Кад се ластари изб ли из резника орежу на два или

више окаца, добије се кондир, који даје родне ластаре. Ореже ли се један или више ластара опет на кондир, из њега ће избити опет родни ластари. У првом случају имамо резидбу „кондир на резник“ а у другом случају „кондир на кондир“. Кондир је кратак ако има 2—3 окца, дуг 3—4 окаца, а ако има преко 6 окаца назива се лук. Резач мора добро да прази разлику међу разним ластарима, што није тешко, ако се пажљиво погледа слика 25.

Сл. 25. Крак једнога чокота са ластарима: К — кондир; Р — резник; Ј — јаловак; А — ластар који се може орезати на кондир; Б и В ластари из кондира који су дали род; П — пресек при резидби горњи ластар В се одбацује а доњи Б реже се на кондир; П — пресек при скраћењу крака у ком случају се ластар А реже на кондир

На чокоту има разних пупољака — окаца. Најважнија су окца, која се стварају на зеленим ластарима у току године и завршавају своје изграђивање заједно са сазревањем ластара. Та се окца развијају у ластаре следеће године. Окца су сложена из више

пупољака. Један од њих је главни и на родним ластарима носи род. Остали су споредни и служе као замена, у случају да зелени ластар буде уништен од слане. У старом дрвету налазе се притајена окца, која се развијају изузетно а може се и њихово развијање изазвати, н. пр. кад се жели да сушти један крак старог чокота слика 25.

На родним ластарима нису сва окца родна. При основи се налазе изкржљала која се ретко развијају. До половине ластара окца су све роднија а затим им родност опада. Родне винске сорте имају родна окца још од основе. Многе стоне и финије винске имају родно тек 3—4 окце. Са обзиром на родност окаца препоручује се резидба.

а) на 1—2 окца: сланкаменка, динка и т. д.

б) на 2—3 окца: пловдина, прокупац, скадарка, зачинак, тиквешка, станушина, охридско црно, багрина, шасле и т. д.

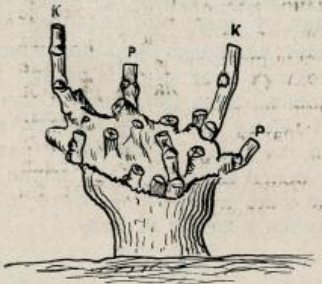
в) на 3—4 окца: јулски мускат, смедеревка, мускат хамбург и т. д.

г) на 4—5 окаца: дренкови, афус-али, малага и др.

Бујност чокота је у обрнутој сразмери са родношћу. Ако су прошлогодишњи ластари на чокоту слаби, кржљави, треба резати краће и остављати мање родних кондира, а ако су јаки, резати дуже и остављати више родних кондира.

Највећим делом у нашој земљи имамо низак чокот са кратком резидбом, пошто се виногради морају огртати. Највише је пак раширена резидба „у главу“ или како се још назива Српски крајински начин или резидба „кондир на резник“. Ово је и најлошији начин резидбе. Ако желимо да на чокоту имамо само 3 родна кондира са по два окца, за време вегетације биће на истом 12 зелених ластар , 3 јаловака, 3 резника и 6 родних ластара избили из кондира, другим речима при резидби се мора водити рачуна за три године у назад (слика 26). При тој резидби се ствара велики број рана, чокот се брже изнурава. Ластари се тешко правилно распо-

рећују. Отежана је промаја и довољан приступ светлости, исто неповољно утиче на квалитет и сазревање грожђа, леч њега је много теже. Овај начин нарочито није препоручљив за стоне сорте.

Сл. 26. — Резидба у главу, орезан чокот. К — кондири; Р — резници (кондири орезани на по 2 окца, резници на по 1 окце, морају се оставити још 3 јаловака, те ће бити 12 ластара)

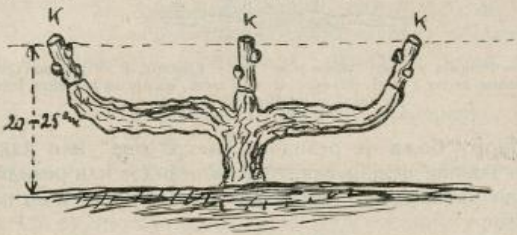
Много боља је резидба „на кракове" или како се још назива француска, жупска резидба или резидба „кондир на кондир". Основни облик чокота и ма из-

Сл. 27. — Резидба на кракове — орезан чокот на 3 кондира К са по 2 окца; на чокоту ће бити 6 ластара

глед ниске воћкице са 3—4 крака (слика 27). На орезаном чокоту се налазе родни кондири, док се сви други ластари уклањају. Пресо године се на њему налазе само ластари који су се развили из кондира

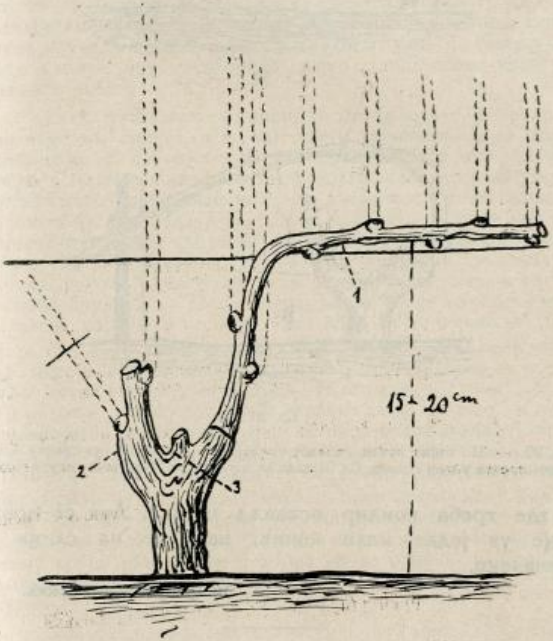
док се остали уклањају лачењем. Н. пр. на чокоту са 3 родна кондира са по два окца биће свега 6 ластара или дупло мање него при резидби „у главу". Наредне године најнижи ластар на кондиру орезује се на кондир а горњи се уклања. Резидба и лачење је просто. Ластари су правилно распоређени, чокот је умерено уздигнут, што омогућава правилно сазревање грожђа. Ако се који крак сувише развије у вис, може се заменати новим (слика 28). Овај се начин резидбе примењује при гајењу чокота уз притку, али се може прилагодити и за жицу. Кракови се разведу у једној равни као прсти на руци. Овај начин је погодан како за винске тако и за стоне сорте и требало би потпуно да замени резидбу у главу.

Сл. 28. — Резидба на кракове прилагођена за гајење на жици. К — кондири

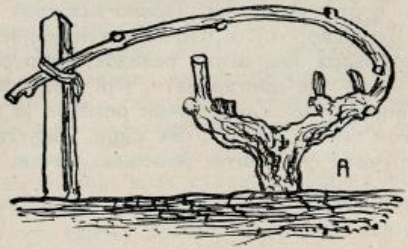
Код нас се врло добро може применити ниски основни облик чокота, са дугачком резидбом. Од тих начина је најпогоднији став. Гијов начин или резидба „на лук и кондир". На стаблу — крми високом 15—20 см. формира се кратак крак, на коме се остављ по 1 лук и по 1 кондир са 2 окца (слика 29). Лук ће дати родне ластаре. Идуће године се лук са ластарима одсече до основе. Од ластара избилих на кондиру лоњи се ореже на лук, а горњи на кондир са 2 окца. Дужина лука зависи од јачине чокота. Гијов начин је погодан за винске а нарочито за стоне сорте, правилно распоређени ластаре омогућују добру промају. Одбрану од болести и штеточине и нормално сазревање. Код нас се у последње време до-

ста шири сорта Афус-али. Према искуству у француској и Бугарској тој сорти, на плодњем земљишту најбоље одговара овај начин резидбе, само се са дужином лука не сме претеривати, јер гроздови остану мали, бобице ситне. Гијов начин резидбе је намењен непалирском гајењу чокота, на жици. Међутим може се препоручити и нешто измењен начин, који је

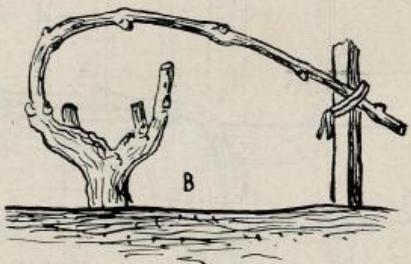

Сл. 29 — Гијов начин резидбе за гајење на жици, 1 — лук које ће дати родне ластаре, 2 кондир, који ће дати 2 ластара, горњи ће служити за лук а доњи за кондир следеће године, 3 пресек при следећој резидби

погодан и за притку. Чокот се формира у два крака (слика 30 и 31) па се једне године на једном краку остави лук а на другом краку кондир. Следеће године обрнуто, на краку где је био лук оставља се кондир,

Сл. 30

Сл. 31

Сл. 30. — 31. Гијов начин резидбе прилагођен за гајење уз притку. Сл. 30 чокот орезан у овој години. Сл. 31 како ће изгледати орезан чокот идуће године.

а где треба кондир оставља се лук. Лук се привезује уз један мали кочић, како је на слици 30 означено.

Инж. Вукашин Тоскић.

Како створити добру круну код шљива.

Посађене младе саднице шљива не смемо оставити саме себи да се развијају како могу, но их морамо, док су још младе, брижљиво неговати и гајити, да би смо од њих могли очекивати пуну корист. У том гајењу поред осталог

морамо обратити пажњу одгоју добре, снажне и пуне круне јер свака воћка па и шљива само са добром круном може дати очекиване користи. До сада па и сад важи као правило да се на младим садницама још у растилу образују круне и као такве ваде и саде на стално место и да им таква круна остаје кроз цео живот. Није сад овде реч да ли је то правило, добро или не, али мора се рећи само толико да такве саднице у огромној већини и поред најбољег одгоја дају, неправилну па и ретку круну, а то је чиста штета за одгајивача. Да би се ово отклонило тј. да би на посађеним младим шљивама посигурно имали добре и снажне пуне круне, ми морамо још у другој години по сађењу младих шљива предузети тако звано *углављивање круне код младих шљива*

Само углављивање врши се од половине фебруара па до кретања сокова, и то најбоље и најуспешније на младим садницама у другој години по сађењу. Треба оштрим маказама, а може и ножем, на посађеној шљиви све гране у круни отсећи што ближе основи тј. до изнад последњег окца. При овом обратити пажњу да пресек буде нешто мало кос и са стране остављеног окца и то што ближе окцу, како би то место брже и боље зарасло. На овако углављеним шљивама чим крену сокови избиће из остављених окаца као и из саме основе круне, а из слепих невидљивих окаца већи број нових младара који ће у порасту бити врло бујни и снажни. Преко лата ове нове младаре треба проредити и од најснажнијих и на одговарајућем месту задржати потребан број за образовање нове круне, а остале уништити у самој основи При овом треба обратити пажњу да се задрже — оставе првенствено они младари који ће образовати правилну круну, нарочито они младари који су избили из основе или су најближе до основе саме круне. Од овако задржаних младара образовати будућу круну која ће бити несравњено боља од добијених круна без овог углављивања. Десили се пак и тај случај да и поред овог углављивања ипак добијемо нежељену круну или ако се и добра круна у првој па и доцнијим годинама оштети, треба предузети слободно поново углављивање.

Важност овог углављивања уочили су многи наши старији одгајивачи, те и сами то изводе, али већина нити зна кад треба нити како треба углављивање изводити, те често не постижу од њега пуне користи.

На основу свог искуства топло препоручујем одгајивачима шљива да при одгоју круне без икакве бојазни овај посао пажљиво и на време изводе.

Како боље и брже одгојити изданачке саднице шљива

За подизање нових насада шљива ми имамо две врсте изданачких садница шљива, а то су: Саднице произведене непосредно и на месту где су првобитно избиле, на корену своје матице и саднице које су као младе пренете и одгојене у растилу. Ако посмотримо и једну и другу врсту ових садница, видећемо одмах да су на око много лепше и боље оне које су непосредно одгојене тамо где су првобитно избиле, него оне које су за то исто време одгојене у растилу. Зашто? зато што су ове прве помоћу снаге материних жила имале више услова за добро развијање и бујнији пораст и као такве пре су достигле жељену јачину и висину а и бољи и лепши изглед. Међутим саднице гајене у растилу још у првој години одвојене су од материних жила и са слабим и не довољно развијеним кореном посађене у растило, имале су да се боре око примања и прилагођавања на самосталан живот. Услед овог оне су у порасту кржљавије. И још нешто ове су саднице више наклоњене терању побочних младара и трнастих израштаја а ови су узрок што она не расте право у вис и не даје право и глатко дебло и као такве потребују за добар свој одгој више труда, вештине ивремена. Отуда и видимо како бедно изгледају растила ових младица не само код појединих приватних одгајивача но чак и у већини код пољопривредних установа. Али док ово збиља постоји, ипак зато морамо бити начисто да је и поред лошијег изгледа и слабијег пораста, садница одгојена у растилу много боља. Да је ово тачно, то и сами одгајивачи већ добро знају, а нарочито старији, јер су при набавци садница ове радије тражили и коју пару више плаћали. О томе зашто је и у чему боља ова садница нећемо за сада говорити но ћемо рећи само толико да је она збиља боља и да као такву увек пре треба узети и употребити за подизање нових насада шљива Кад ово знамо, сад настаје једно врло важно питање има ли могућности и на који се начин може омогућити бујнија пораст и скратити време одгоја изданачких садница у растилу као и побољшање њиховог спољњег изгледа. На ово питање одговарам да има те могућности. Побољшање садница може се постићи на два начина, и то: *прво*, калемљењем младица на окце у првој години по сађењу или на спајање у другој години по сађењу, *и друго*, простим прекраћивањем дебла тих садница изнад површине земље у другој години по сађењу, без обзира колико су оне у првој години напупиле. Једном речју, то се постиже најбоље и најсигурније скраћивањем младица у растилу до изнад површине земље у другој години по сађењу.

На овај начин све прекраћене младице и то калемљене из накалемљеног пупољка, а некалемљене из задржаног надземног дела, потераће нове младаре који ће у порасту бити врло брзо бујни и расти право у вис и у току лета достићи потребну висину Како ће се при избијању ових нових младара, у ваћини појавити једновремено више њих а нарочито код некалемљених, то треба између њих изабрати најснажнији и најправији и оставити да се развија, а све остале у основи отсећи, а побочне гранчице на остављеном младару скраћивати на 1—2 окца. На овај начин посигурно појачаћемо бујност и убрзати пораст младица као и добити лепше, здравије и снажније саднице, са лепим правим и глатким деблом. Да је ово тачно то је већ искуство потврдило.

Из свега изложеног видимо да овај рад при одгоју изданачких садница шљива не тражи бог зна какву спрему одгајивача, но само мало више труда и пажње. Пошто је сада време сађењу изданака у растило као и калемљењу и прекраћивању прошлогодишњих младица у растилу, то топло препоручујем одгајивачима да при раду у свом растилу поступе онако како сам напред изложио, па успех неће изостати.

Драг. Ј. Стремић

Како поступати с јагњићима

Јагњење оваца у већини случајева бива лако, али ипак нису тако ретке прилике да је услед отежаног положаја младунчета потребна и помоћ пастира. Овце се порађају у лежећем ставу и устајањем или јачим покретом прекине се пупчана врпца. После извесног времена по доласку младунчета на свет, овца избацује и постељицу, коју треба скупити и даље од овчарника закопати. По јагњењу јагње обично мери око 2—4 кгр., што стоји у вези са расом и крупноћом грла.

Када је се јагње осветило, почело да дише, треба га принети мајци да га она олиже и да се осуши. Пошто је ова радња завршена, јагње се напреже да устане, где му треба помоћи и принети га сиси да посише прво млеко звано првенац или грушевина. Ово млеко за разлику од обичног има већу садржину масти, беланчевина и соли, које повољно делују на чишћење цревне смоле, створене док је младунче у утроби расло.

Пошто је завршено са сисањем, а у колико располажемо са пространим овчарником, млада јагњад одвајају се од мајке и пуштају да на сваких два сата сишу. Ако су те-

скобни овчарници, јагњад остају заједно са овцама. За првих 4—5 недеља младим јагњадима је искључива храна само мајчино млеко, после чега се постепено одвајају од мајке и пуштају да сишу на свака 3 сата. По навршетку пете недеље или раније, јагњад почињу да грицкају, па им онда треба положити добро ливадско или детелинско сено, док по навршетку шесте недеље треба им полагати и нешто мало овса који повољно утиче на њихов пораст.

Колико ће дуго јагњад да сишу, ствар је сврхе за коју ће она касније да послуже. Јагњад за клање се пре времена одлучују и продају.

Јагњад намењена даљем чувању, за попуну запата, треба најмање три до четири месеца да сишу.

Сл. 32. — Чобанчићи са овцама.

Код ових јагњади морамо при одбивању бити постепени, да наглим прелазом са једне хране на другу не би наштетили њиховом правилном развићу. Исто то важи и за превремено одбивање јагњади, ради коришћења овчег млека.

Одбијање јагњади која остају за запат врши се на тај начин, што се у почетку јагњад пуштају да сишу по вољи. У другом месецу старости сишу свега три до четири пута дневно уз додатак кабасте хране. У трећем месецу одвајају се јагњад преко ноћи од мајке и преко дана пуштају се

само два пута, тако да крајем трећег или половином четвртог месеца коначно се одлуче.

Поред наведене хране коју млада јагњад примају као накнаду за одузето мајчино млеко, важно је да у непосредној близини овчарника постоји испуст или пашњаци, који би младим јагањцима пружили пространство за трчање и кретање, које у овом добу њихове старости врло повољно утиче на развој органа, јер ако се јагњад преко целог времена држе у стаји, слабије развијају костур, мишиће и остале органе тела, па што се у младости запостави, касније се не може накнадити.

Миодраг Л. Марјановић

Како очувати нашу народну ношњу и појачати домаћу радиност.

Колико наш народ цени своју ношњу види се по његовој изреци: „сваки види како сам и шта сам обукао, а нико не гледа и не може да види, шта сам појео и попио". Из ове изреке види се, да народ више цени своју ношњу него своју храну. У ствари и ношња и храна, подједнако су и неопходно потребне за његов живот.

Наша сеоска народна ношња, руком израђена, несравњено је боља од варошке ношње која се израђује од фабричких тканина разних врста. Варошани су и принуђени да се одевају овим тканинама, јер немају од чега да их сами израђују. Нешто мало у домовима могу да их прерађују и то чине. *Али сељацима и сељанкама је животно занимање, да производе из своје земље, својим рукама своју народну ношњу и све остале потребе од којих живе.* Чим они напусте ово своје занимање и купе себи фабричко одело из дућана, морају да га плате скупље него што могу да продају своје производе. *Тиме и много губе и постају сиромашни.* А уредбама и законима није потпуно могућно изједначити цене фабричких израђевина, са ценама сеоских производа, А то данас раде и велики народи и велике земље, које немају природна богатства у производима, која имамо ми у нашој земљи.

Производња и радиност у нашој земљи.

Ми у нашој земљи имамо довољно земаљских производа, да развијемо и унапредимо нашу домаћу радиност и рукотворине. Наше плодне равнице, извори су поред обил-

них жита за храну, још и предивастих биљака за одела. А наше висоравни, подпланински и планински предели, Богом су дани за ситну стоку, нарочито овце, *којих имамо у нашој земљи преко осам милијона* и непуна два милијона коза. *По овоме броју оваца, наша је земља на другом месту у Европи.* Мало још да се потрудимо, да то наше природно благо побољшамо, да овце боље повегујемо и да им вуну поправимо укрштањем са сојевима, које имаји бољу вуну. Ову довољну количину да поправимо квалитетом и ето нам богатог материјала, да снабдемо прво наше домове и чељад у селима и градовима, *да снабдемо нашу војску, са њеним великим разноврсним потребама од вуне и предивастих биљака.* Довољно би нам претекло и за извоз у земље, које тих производа немају и да наше село дође до довољно новаца, да подмири остале домаће потребе, да плати порезу и дажбине: „Богу божије и Цару царево", и да одужује дугове којих још доста има и да пристојно и лепше живи.

Али народна радиност и рукотворине малога човека у селу, нису развијене колико би могле и требало бити. Да би се тај недостатак отклонио, основано је у Београду *Друштво Југословенска народна ношња и домаћа радиност*, са задатком, *да на селу ради на ширењу и унапређењу производње, обраде и продаје свих домаћих предивних влакана*, (кудеља, лан, памук, вуна и свила) *за домаћу употребу и за извоз*; да шири потребна знања и уводи савременије справе, како би се рационално вршило: *предење, ткање, плетење, вевење, бојадисање, као и израда одела и других кућевних потреба од предивних влакана.*

Сл. 32. — Са ткачког течаја код Подружине у Зворнику.

Одзив у народу.

Народ је радо прихватио овај покрет у многим крајевима наше земље. Скоро на свима изложбама Српског пољоприв. друштва, јављале су се домаће рукотворине наших вредних сељанки. Исто тако је било и на изложбама Здравствених задруга, *које су најбоље погодиле правац народних потреба.* Оне *поучавају народ у свима његовим животним питањима, у вези са здављем.*

Друштво Југословенска народна ношња и домаћа радиност, уз сарадњу Подружине Српског пољопр. друштва и Кола српских сестара у Зворнику, приредило крајем септембра пр. год. месечни течај брзога ткања на савршенијем разбоју и предења на бољим преслицама. Било је на течају 32 ученице. Такав исти течај приредило је и у Козлуку, на левој обали Дрине, где је било преко 20 ученица. у Киселјаку као и у Кузмину.

Наше народне рукотворине и народна ношња, су боље и дуготрајније него фабричке израђевине.

Ово се види у свима нашим приредбама и свечаностима. Наша народна одела пристојније личе сељанкама, него варошка. Она су погоднија за све тежачке

Сл. 33 — Младе Босанке на течају

послове, отпорнија су од временских непогода, кише, снега, ветрова. Дуже трају три-четири пут него варошка, фабричка, *која кад покисну, што се у селима често дешава,*

нису нивашта Лепша су по изгледу и јефтинија. Треба само да избацимо неподесан крој, каквих има у неким местима. Па и срмајли старинске јелечиће треба да избацимо и да их заменимо на њим домаћим тканинама и ручним везом. За нас је то много корисније и лепше.

За овај тако замашан покрет народне ношње и радиности, који дубоко засеца у нашу економску не зависност, *нису довољна приватна друштва, која на томе послу раде.* Она истина могу доста да учине и радиће у колико им се средства ставе на расположење. А да овај покрет постигне успехе, какви су земљи потребни, неопходно је што пре установити: *Сталне сеоске домаћичке школе.* Ове школе имале би се установити у свима местима где са зато укаже могућност и потреба. Таквих места ће бити. Сам ће их народ тражити, као што је тражио течајеве брзога ткања на савршенијим разбојима и предења на бољим преслицама. Једна је дивна и примерна самониклица овога покрета, *што су у Савинцу код Рудника жене задругарке подигле свој дом и саме се уче изради свих домаћих потреба. Тај рад меродавни треба најозбиљније да помогну. А кад би још домаћичке школе дале подмладак, ми бисмо заиста постигли велики циљ у овим пословима.*

Сеоске домаћичке школе могле би се установити при нашим нижим и средњим школама и неким већим сеоским расадницима где има и земљишта, где би се ученице оспособиле: *гајењу предивастих биљака, баштенских усева, нези стоке, стрижи и мужи и справљању бољих сирева и млечних прерађевина, гајењу живине, справљању разник конзерви, ткању, кројењу шивењу и свима домаћичким пословима.* Те тако спремљене домаћице у школи, могле би служити најбољим примерима домаћица у селу.

Рад приватних друштава може бити појачан школама, практичним у свима гранама народне радиности, *са планом и темељно,* па би се наше село поправило и препородило и живот у њему био би пријатнији и веселији.

Вића П. Матић

ДОПИС СА СЕЛА

Важност багрема у пољопривреди

На сваком сељачком поседу, дрво је велика и свакодневна потреба. Земљораднику треба дрво не само за градњу зграда и за огрев, него готово нема дана, да га он у своме газдинству не затреба и за многе друге сврхе. Сад треба направити или поправити ограду, на колима или на пољо-

привредним зградама треба врло често поправити или изменити који дрвени део. Треба држалица за секиру, виле и друго оруђе; треба дрво за свињац, тор, обор, бунар и безброј других ситнијих али ипак врло важних потреба.

И поред тога, што се обично каже да је наша држава шумовита земља ми земљорадници тешко долазимо до дрвета и тамо где има у близини шума, а камо ли у крајевима где је шума далеко од насеља или где је у околини у опште нема. За грађевно дрво код градње зграда још и које-како. За то се сваки брине дуже времена унапред, а та се грађа може купити и тамо, где нема шума у близини, јер је трговци набаве са стране. Али је најгоре за ону дрвенарију, која нам треба сваки час у газдинству. Колико се изгуби времена и колико задоцни у послу баш због те ситне дрвенарије! О томе не треба много писати, то ми земљорадници добро знамо и осећамо.

И ради тога је од неоцењиве вредности, ако ми земљорадници уз своју земљу имамо нешто и шуме. У појединим местима има таквих сељачких шумица, али у већини села их нема.

Па ипак има могућности и начина да земљорадник ту несташицу у дрвету сам увелико ублажи, а то је садњом багрема.

За своје развиће багрем не тражи много. Лако се посади и однегује, а расте врло брзо. Одлично успева и на слабом и посном земљишту; изузимајући мокра и слатинаста места он расте и на таквом земљишту које није ни за какво друго дрво. Како он не прави велики хлад, сади се много и по међама и поред путева. Једном речи, за багрем се нађе места и на малом поседу.

Багремово дрво траје дуго жилаво је и чврсто. Поред дрвета, од вредности је и багремов цвет. Пошто багрем расте врло брзо, то њему не треба ни половина времена, које је потребно другом дрвету па да израсте за сечу. Када се негде угнезди, онда расте и из пања и из жила, као и из семена, које пада са одраслијег дрвећа.

Ко хоће да подигне багремову шумицу, најбоље је да у своме врту направи мали багремов расадник.

Ако има у близини багремових дрвета, која роде, семе се лако добије. Багремове мауне остану преко зиме на дрвету, па када се у пролеће осуше, поберу се метну у врећу и врећа добро излупа а затим се ситом семе исеје.

Багремов расадник подиже се овако:

Земља за расадник мора бити добра, јер младој багремовој биљци треба много хране. То земљиште мора бити дубоко и добро прекопано, очишћено од траве и корова и

онда у леје раздаљено. На лејама направе се у размацима од 30 сантиметара мали попреки јарчићи. Семе се посеје густо у те јарчиће и онда покрије слојем ситне земље од 4 — 5 сантиметара. На један ар треба семена 1 килограм. Сетва се врши концем априла или почетком маја. Пре сетве мора се семе пошурити. Тај се посао врши на овај начин: Треба узети две посуде, н. пр. два повећа лонца. У једном се грије вода док не узаври, а у други празни метне се толико семена колико се може за кратко време посејати у већ приређене леје. Када вода у првом лонцу узаври, прелије се њоме семе у другом лонцу и тако преливено остави четири минута. Иза тога вода се оцеди натраг у лонац, у коме је грејана али се не мење више на ватру, него се остави, да се охлади. То хлађење траје четврт сата. Иза тога семе се сакупи, метне поново у лонац, у коме је било и поново прелије водом, која се за то време у првом лонцу нешто охладила. У тој води остави се семе 8 до 10 минута, онда се вода поново оцеди, и семе се опет разастре по простирачу на сунцу и чим се толико осушило, да се не лепи, одмах се сеје.

Ако је земља сува и уз то сушно време, посејано семе мора се залити, јер шурено семе одмах клија, па клице угину у сувој земљи.

Изникле младе багремове биљка не подносе траву и коров, с тога се морају прве године најмање три пута оплевити и окопати.

Ако се ради, како смо напред описали, могу садинице већ прве године израсти 50—100 сантиметра високо и могу се наредног пролећа садити тамо где се жели подићи багрењак. Ако међу садницама има и слабих, оне се оставе у расаднику још једну годину да ојачају, при чему их треба један или два пута окопати. Мале и слабе садинице не треба употребљавати јер често угину.

Када се подиже багремова шумица, садинице се саде обично у размаку 150 или 180 сантиметра.

Ако се не подиже багремова шумица, него се багрем сади на мањим површинама, око путева, по граници поседа итд., у расаднику се отхране 2—3 годишње садинице и онда расађују. За тај случај морају редови у лејама имати размак од 40—70 сантиметара.

После прве сече багрем тера из пања по више крепких изданака, али осим тога он тера и из жила, па услед тога буде багрењак још гушћи, него што је био код садње. У опште, багрем има необично велику изданачку снагу.

С обзиром на употребу, багрем се сече раније или доцније. Сече се само зими.

У пољопривреди је багрем од врло велике користи, с тога садите багрем.

Александар Симовић, земљорадник
из Добраче Тружањске

Како сам спасао свој воћњак од позних пролећних мразева 1938 године

Ранко Качаревић из Винче код Опленца, који нам је послао овај допис, познат је у целој околини као један од најнапреднијих младих воћара. Његов шљивик је један од најбољих у Шумадији. Прошле године услед неповољног времена у доба цветања воћака род шљива је потпуно омануо. Једва је у понеким воћњацима могла да се набиљаши по која стотина килограма. Једино је Ранков воћњак одржао род. Како је то постигнуто видеће се из овог дописа, који објављујемо у намери да читаоцима „Тежака" пружимо један користан пример.

„У пролеће 1938 године воћке су добро понеле и почеле цветати тако обилно да су својим многобројним цветићима обрадовали све воћаре, младе и старе, јер су се сви надали доброј берби воћа у тој години. И мој млади шљивик, окалемљен на изданку, беше уцветао тако добро да је било милина погледати га. Али баш у то време када су воћке цветале пролеће је било хладно и кишовито. Било је бојазни да се појави и која слана па да уништи цвет и тако омане род. Бојао сам се да се ноћи разведре и појаве мразеви или слане, који би изазвали измрзавање младих цветића, те тако уништити целокупан род на воћкама. Зато сам решио да покушам да браним воћке од мраза. На неколико дана пред Ђурђевдан у први сумрак приметим како се небо почело изведравати. Одмах сам позвао млађег брата и остале укућане, упрегли смо волове у јарам и довукли у воћњак и свуда растурили на мале гомиле сламе суве и мокре полуизгореле плеве. На сваких 20 метара у сваком трећем реду стављали смо најпре гомилу суве сламе, па преко сламе мокру плеву. Ове гомиле смо постављали тако да не буду у сваком реду једна наспрам друге. Ноћ је била хладна. Ја сам спавао на опрези. На сваки шушањ сам се будио. У два сата по поноћи сам устао и позвао све своје укућане. Узели смо фењер, луча и машину (шибицу), распоредили се

по воћњаку и палили гомиле које смо били уочи тога дана спремили. Ватру смо чаркали и претрпавали мок ом плевом, да не би нагло изгорела и да би се што више дима стварало. Пошто је ветрић мало дувао, ми смо ватру мало померали на ону страну одакле је ветар дувао, а на ту страну смо и преносили поново плеву и сламу, у колико смо могли да стигнемо. Тако смо радили све до 7 часова ујутро.

Пошто хладноће следећих дана нису биле престале а цветање још није било прошло, ми смо поново спремили исте гомиле по воћњаку. У очи Ђурђевдана је настало изведравање. Те ноћи је опет било доста хладно, те смо ми на исти начин поступили.

После тога није било опасности од хладноће. Воћке су лепо прецветале, обријале се, да је било милина погледати.

Многи пољопривредници у почетку нису веровали да ћу постићи успех. Моји суседи ми се чак и смејали изјутра када су видели шта вадим са укућанима. Неки су говорили: „Ранко се бори против бога и неће успети."

Да је успех био сигуран видело се чим су шљиве прецветале. Било је милина погледати мале плодове. Сви који су долазили уверили су се да је дим'ење помогло. Најлепше је било погледати воћњак ујесен када су шљиве сазреле. Видело се тада лепо да је мраз био побеђен: оне шљиве које су биле даље од гомила нешто мање су рода одржале. У овај мој успех уверио се и г. Душан Станковић, агроном, који је долазио код мене када су шљиве сазреле, и честитао ми на успеху. Више бих волео да је он о овоме писао, јер би занимљивије написао за читаоце „Тежака". Овако: изгледа ми некако да се ја хвалим.

Сматрам да је важно да се ово објави у нашем „Тежаку", да би воћари предузели одбрану од мразева ако се и ове године појаве.

Ранко Ил Качаревић,
школован економ из Винче код Опленца

За јевтиније сточно цепиво и лекове и за бољу ветеринарску службу у нашој земљи.

Готово сви сточари су имали прилике да се увере од колике је користи цепљење свиња против свињске куге. Тако, данас готово нико не одгаја и не ставља свиње на храну, докле их претходно не цепи. Та цепљења могу да врше, према постојећим законским прописима, искључиво ве-

теринари. Потребна цепива производе серум заводи, којих има неколико и у нашој земљи, од којих су сви у приватним рукама, изузев једног серум завода у Загребу који је у рукама задруга.

Сем цепива против свињске куге, данашња ветерина употребљава и масу других лекова, од којих се неки производе у земљи, а неки долазе и из иностранства. Те лекове производе приватна предузећа, а само протуметиљ, који се као што му име каже употребљава са успехом противу метиља, производи Државна ветеринарска станица у Загребу. Међутим, употреба свих ових других лекова незнатна је а сва та средства нису ни скупа, изузев цепива противу свињске куге. С тога се данас обично, кад се говори о лековима за ветеринарску употребу, мисли само на цепива противу свињске куге, пошто су она најскупља, те се за њих сваке године издају милиони динара.

Продајна цена серума противу свињске куге кретала се у почетку око 1000 динара по литру. Међутим од 1934 године, а нарочито од 1936 године цене су падале тако, да се данас један литар овога цепива може добити по цени од Дин. 300—400.— Када се узме, да се једним литром овога цепива може цепити 20—30 комада и када се томе дода награда ветеринару за његов рад, онда се долази до закључка да цепљење једног брава у нормалним приликама стаје Дин. 20—30, па и свих 40.— динара, те се може закључити да је цепљење скупо.

Српском пољопривредном друштву су често долазиле жалбе од појединих подружина и пољопривредника, да су ове цене цепивима још и веће, јер се често дешава да услед малог броја свиња за цепљење ветеринари наплаћују више за свој долазак и труд, што се потпуно да разумети и оправдати, те су пали предлози да Српско пољопривредно друштво поведе акцију у циљу налажења могућности да се цене ових цепива као и ветеринарске услуге смање.

С тога је Српско пољопривредно друштво сазвало за 6 октобар прошле године конференцију свих својих редовних чланова, који живе у Београду, и претставника осталих организација, који су овим питањем заинтересовани, на којој је референт био г. Др. Немања Ковић, ветеринар Савеза здравствених задруга, а на којој се покушало да се нађе могућности да се цена цепива смањи а ветеринарска помоћ побољша и реорганизује.

Како је ово питање било од првокласног значаја и изазвало велику дискусију, то су по истом питању одржане још две конференције и то једна 17 јануара, на којој је био референт г. М. Гец претседник Југословенског ветеринарског удружења и друга односно трећа 1 фебруара текуће године,

на којој је имало да се донесе резолуција. Како је ово питање схваћено озбиљно и каквим се је очима гледало на његово решење најбољи је доказ то, што су те конференције трајале укупно 15 часова, а да се и поред свега тога није могла да донесе једногласно резолуција, јер је г. Гец, желео поред осталог да у резолуцију, уђе и захтев да се што пре донесе Закон о ветеринарској служби, онакав какав се сада налази пред Министарским саветом. Тај се захтев није могао усвојити, јер су присутнима главне одредбе тога закона биле непознате.

Управа Српског пољопривредног друштва, пошто је узела у оцену како предлоге референата гг. Ковића и Геца тако и гледишта стручњака који су у дискусији учествовали, усвојила је једну резолуцију, коју је поднела Министарству пољопривреде а потом путем штампе доставила и јавности.

Та резолуција гласи:

„Сточарство претставља једну од најважнијих грана наше пољопривреде, у којој се налази и огромна народна имовина. Међутим, сточне заразе и болести наносе сваке године врло велики губитак у стоци и доведе тиме у питање опстанак многих наших газдинстава. Налазимо да то долази великим делом од недовољне и слабо организоване ветеринарске службе у народу. Та служба данас онемогућује средњим и сиромашним сточарима да зашгите и сачувају здравље своје стоке, делом због удаљености ветеринара и скупоће њихових услуга, а највећим делом због високе цене цепива приватних серум-завода.

Ове цене пењу се још више због посредничке добити. Државни заводи не производе за сада цепива противу свињске куге, која се данас највише примењују и од највеће су важности. Једини напредак у томе правцу јесте за сада рад задружне производње сточних цепива Савеза здравствених задруга, која је успела да за задругарство произведе ваљана цепива, знатно јевтинија од цепива приватних серум завода.

Хемијски препарати за лечење стоке, изузимајући средства против метиљавости, не производе се у земљи, већ се увозе, те су због в соке цене неприступачни нашим сточарима. Сем тога, на нашем селу нема ветеринарских амбуланата и сличних установа за лечење стоке.

Ради поправке овога стања управа Српског пољ. друштва закључује и предлаже:

1 — да се донесе закон о уређењу ветеринарске службе, који ће водити рачуна о потребама и интересима сточара, дајући довољно могућности и приватној иницијативи да преко задружних и пољопривредних организација суделује на организацији ветеринарске службе.

Задружни ветеринарски рад претставља систем савремене ветеринарске службе на селу, који се спроводи сагласно и са државном ветеринарском службом, уз пуну сарадњу народа.

Новим законом о уређењу ветеринарске службе има се стриктно спровести принцип, да ветеринарска служба буде блиска народу, јер од ње зависи у многоме привредни просперитет земље, нарочито наших сиромашних крајева.

Да би била примењена, помогнута и постала корисна, та служба мора да базира на сарадњи широких маса сточара, и да у свој програм укључи просветни и ветеринарски хигијенски рад у сеоским аздинствима.

Селу може бити блиска и корисна ветеринарска служба, која је приступачна не само по цени цепива, лекова и стручних услуга, већ и по методама рада. Зато је потребно законом регулисати наплаћивање ветеринарских услуга при лечењу стоке, водећи рачуна, при одређивању правичне награде ветаринарима, да је тај рад тежак и заморан.

2 — да се омогући државна и задружна производња сточних цепива, како би се потпомогло што шире снабдевање сточара и обилна заштита стоке од зараза, јер ће ветеринарска служба само онда моћи да одговори своме задатку;

3 — да се обезбеди поштовање важећих законских прописа и забрани ветеринарима наплаћивање чисто посредничке зараде од утрошених цепива;

4 — да се омогући државним заводима производња јевтиних биолошких и хемијских лекова за лечење стоке;

5 — да се помогну напори пољопривредника удружених у задругама и другим пољопровредним организацијама, да са Савезом здравствених задруга, који ову акцију води, олакша подизање и уређење сеоских ветеринарских амбуланата.

6 — да се потребним законским одредбама омогући Српском пољопривредном друштву да за своје подружине може набављати потребна цепива за цепљење као и све остале медикаменте за лечење стоке".

Инж. А. Банковић

„Тежак" у редовима војске

Познато је да је наша држава чисто пољопривредна земља, јер има преко 12 ипо милиона становника земљорадника, а само 2 ипо милиона чине заједно сва друга занимања. И природно, онда и већина војске односно 85 од сто војника су у грађанству пољопривредници, који остављајући

плуг, мотику, воћњаке и винограде, своја стада, уздигнутом главом и осмехом на уснама одлазе да служе Краља и Отаџбину.

Ти млади људи се по осе што су узети у војску. То је за њих и за остале у селу доказ да су телесно и духовно потпуно слободни за сваки рад, а да ће после војске бити добри домаћини. Рекох, весело и са песмом одлазе регрути.

Па ипак, за све време служења у кадру они су духовно везани за раније занимање, увек се радо сећају својих њива и гајева, радова у пољу и слично.

Неоспорно је онда, да је за војника неопходна једна добра, стручна читанка. Читајући је у часовима слободног времена, војници пољопривредници ће од тога имати пуно користи; пратиће оно уз које су уско везани својим ранијим и будућим радом. Из поучних пољопривредних чланака, лакше ће и боље упознати нове методе рада, а поред тога, овим читањем освежаваће и свој дух после стручно војних вежби и предмета.

У ту сврху илустровани часопис „Тежак" ће им бити најлепша лектира. Верујемо да ће у томе и од надлежних војних лица бити потпомогнути, пошто се са таквом лектиром војници ни једног момента неће осећати удаљени од својих кућа. Читајући „Тежак" они ће стално бити у вези са радовима који се према годишњем добу, обављају у селу односно код њихових домова.

Истина, „Тежак" се одавно чита у нашој војсци. Српско пољопривредно друштво је све учинило да он буде приступачан и војницима, спуштајући претплату за војнике на 15 динара годишње. Дакле, за 30% испод цене коштања листа. Све ово чини са жељом да би „Тежак" могао у потпуности одговорити својој правој намени. Треба само настојати да у још већем броју буде заступљен у редовима војника. Они ће га пак много радије и са пуно већом вољом и љубављу прихватити, ако им се препоручи и у раду буду помогнути од својих старешина. А таквих знамо да има.

Г. Јосиф Ђорђевић, пешадиски поднаредник у Штипу, пише Уредништву „Тежака" и пријављује се за претплатника у 1939 години. Из тог оригиналног писма, примера ради, навешћемо само неколико делоса.

Између осталога где говори о часопису „Тежак", о потреби да исти читају војници после војно стручних вежби и часова, јер се поред осталих користи од тога, тиме удовољава и „принципу разноврсности, чиме се најбоље освежава војнички дух", каже да би за војнике, који се у војсци науче читати и писати, овај лист врло добро послужио да они и даље раде на ширењу и учвршћењу своје писмености.

На једном месту пише:

„Слањем претплате желим да и ја ступим у редове многобројних сарадника Српског пољопривредног друштва, а мислим да ћу им тиме помоћи у раду и то на тај начин, што ћу сваки послати ми број овога часописа читати пред својим војницима у слободним часовима. Оваквим радом спремићу их поред војничког знања за чисто војнич и позив још и у пољопривредном правцу, што ће им пуно користити по отслужењу свог кадровског рока. Тумачићу им вредност и значај оваквог рада и усадићу им вољу за читање и после војске".

На другом месту каже:

„За овакав користан рад на пољу усавршавања наших војника, из разних крајева наше миле Отаџбине — Краљевине Југославије, нарочито у пољопривредном правцу, имају највише прилике подофицири, јер су они са војницима стално и дању и ноћу, као и у часовима слободног времена".

Верујемо да међу подофицирима и другим старешинама наше војске има пуно оваквих људи, који желе да својим радом допринесу и подизању села и сељака Пример поменутог по официра пак, надамо се, неће остати незапажен.

С тога часопис „Тежак" можемо само најлепше препоручити нашим војницима и њиховим старешинама, као лист стручан и врло поучан, а што је најглавније националан и изван сваке политике.

Илија Р. Мустецић

Воћарски течај у Ражњу

„На млађима свет остаје"

Срез ражањски по својим теренским и климатским условима не спада у типично воћарске срезове Моравске бановине. Али зато, планински део среза (општине: Скоричка, Смиловачка, Витошевачка, Подгорачка и Рујишка), као и многи брежуљци и висоравни у срезу поред Јужне Мораве, испуњавају услове са воћарство, и оне би са воћем подмириле бар локалне потребе становништва овога краја. Многи стари воћњаци, а нарочито шљивици, већином, нажалост, покривени маховином, лишајем, зарасли у лединu, корову и трњу, добрим делом са осушеним гранама, — живи су сведоци, да је воћарство у старо време било развијено у овом срезу.

Имајући ово у виду, Управа новооснованог пољопривредног подружине за срез ражањски, у своме програму рада за 1938 годину, поред осталога, решила је да одржи један

воћарско калемарски курс за обуку младића са села у калемљењу, подизању и нези воћака. Српско пољопривредно друштво, као што редовно помаже морално и материјално своје подружине у њиховом раду на унапређењу пољопривреде, помогло је у калемарским ножевима и пољопривредним књигама, у вредности од 1300 динара, и извођење овога курса. Тако, овај курс је приређен и одржан од 22 до 26 августа прошле године при Бановинском воћном расаднику у Ражњу.

Сл.3 35. Учесници на воћарском течају у Ражњу.

Ово је био после рата први воћарско калемарски курс, приређен приватном иницијативом. Стварно, по Закону о унапређењу воћарства, Управа расадника је, скоро, сваке године приређивала курсеве из воћарства, који су били слабо посећивани од стране сеоске омладине. Ово треба да послужи као пример, од колике је важности и користи учешће Пољопривредне подружине преко Српског пољопривредног друштва, да курс из воћарства у прошлој години буде добро посећен.

На почетку курса пољопривредни стручњаци, чланови подружине, одржали су предавање о Српском пољопривредном друштву и пољопривредним подружинама, њиховом циљу и раду на унапређењу села и сељака.

На крају курса обављен је испит и оцењивање курсиста, а извршено доделивање награда. Затим је курсистима одржано предавање о потреби пољопривредног просвећивања сеоске омладине.

Курс је редовно похађало 42 курсиста, сеоских младића. Од овог броја 25 су били из породица чланова подружине, а 17 из породица нечланова. Курс су положили, и то: са одличним 13, са врло добрим 21 и са добрим успехом 8 курсита. Курсисти — чланови подружине награђени су калемарским ножевима и књигама, а курсисти — нечланови само књигама На име награда издато је: двадесет пет калемарских ножева; двадесет девет Пољопривредних календара и дванаест књига „Одгајивање телади у Швајцарској", све у вредности од 934 динара.

На курсу су били предавачи г. г.: Ђорђе Брачинац управник расадника и претседник подружине и потписати

Управа подружине се нада да ће у будуће наићи на још боље разумевање код чланова подружине и пољопривредника у срезу, и да ће курсеви ове врсте бити још боље посећени. Знање о напредном воћарству и воћарењу постаје неопходно потребно, а за пољопривреднике овога краја тим више, што се последњих година код појединих пољопривредника у срезу, уз бесплатно додељивање воћних садница и стручних савета преко пољопривредног референта, од стране Банске управе Моравске бановине врши подизање угледних воћњака. Жеља је подружине да сеоску омладину овога краја оспособи за напредније начине рада и стварања у пољопривреди и воћарству, како би се за њу са поносом могло рећи: „На млађима свет остаје".

Пет. Ј. Жугић

---

† ИЛИЈА НОВАКОВИЋ

Економ из Чачка редован члан Српског пољ. друштва

На трећи дан Божића т. г. умро је Илија Новаковић угледан и напредан пољопривредник из Чачка.

Илија је пореклом из околине Новог Пазара У Чачак је дошао као сиромашан дечко. Више година је служио и надничио и од службе и наднице кућу закућио и гнездо завио. Сам је покојник Илија за живота често причао, како је надничио за 0,30 динара, па је и од те злехуде наднице по нешто одвајао и штедио, да би једнога дана имао нешто свога и постао независан.

Ако је нко од ништа створио нешто то је урадио покојни Илија. Од личног, физичког и напорног рада — службе и наднице стекао леп иметак. Његово газдинство служило је у сваком погледу за пример у целој околини. Нарочито се истакао као одличан сточар. Најбоље овце, краве,

бикови и свиње могле су се наћи у стајама његовим. Зграде за становање, стаје за стоку и остале споредне зграде, све се то и по спољном изгледу и по унутрашњем уређењу одвајало и одмицало од осталих.

Покојни Илија је доживео лепу старост. Мучио се је и радио целога века, али је жељени циљ постигао јер је из ондашњег Турског Савџака дошао у слободну Србију, као мали сиромашак доживео славу и величину своје Отаџбине и умро у њој као врло добар домаћин и угледан пољопривредник, нежан родитељ и старешина задруге.

Слава и вечан помен покојном Илији.

Бор. Љ. Нешић

НОВЕ КЊИГЕ

ОРАХ

Од Инж. Душана Станковића, асистента Пољопривредног факултета-Земун-Београд. Издање Српског пољ. друштва

Сматр м да су апсолутно тачне речи једног познатог чехословачког стручњака, који је казао да је „Југославија својим климатским приликама одређена да буде „воћарска комора" целе Европе". Многи то кажу. Суседне државе нам чак и завиде на тако повољним условима.

Па ипак, и поред таквих прилика, наше воћарство још није на оном ступњу на коме би требало да је, ма да је знатно напредовало за последњих десетак година. На унапређењу воћарства се живо радило и ради.

Међутим ораху се не поклања она пажња коју заслужује. Ова благородна воћка дуго времена је била занемарена а за време рата је највише настрадала. Орахова стабла су тада немилосрдно сечена за израду кундака за пушке. Велика вредност овог дрвета за разне скупоцене столарске израђевине учинила је да се и даље превише сече.

Код таког стања, морају се орашњаци обнављати и број стабла од два ипо милиона, колико данас по статистици имамо, у најгорем случају бар да се удвостручи.

Не би требало ни једно сељачко газдинство да буде без ове воћке. Она се задовољава са малом негом и пажњом. А кад стигне на род онда се за све многоструко одужи. Плод ораха има увек добру цену, а што је најглавније са њим је најлакше руковање. Стабло пак, рекли смо већ, спада међу најскупоценије техничко дрво.

Познато је да се добром књигом може сваки писмени воћар помогнути у своме раду. Из књиге има могућности да научи све што га интересује о радовима у воћњаку, њиви и слично. То је чак и најјефтиније; много је лакше и мање времена треба него да оде и да пита за савет свог економа, који је каткад удаљен и по неколико десетина километара.

Наша пољопривредна литература у последње време је знатно напредовала. Међутим, о гајењу ораха специјална књига није постојала. О њему се могло по нешто наћи по другим књигама, где се говори и о осталим врстама воћака. Али је све то било мало и недовољно.

Српско пољопривредно друштво се увек труди да нашим пољопривредницима пружи у првом реду оно што је најпотребније. Тако и овога пута, као деветy свеску „Тежакове библиотеке", издало је књигу „Орах".

Писац г. Станковић, наш млади воћарски стручњак, чије поучне чланке често налазимо у „Тежаку", врло добро и лаким стилом изложио је све што је најпотребније знати о ораху. Прво нас је упознао са користима од истог, затим нам говори о условима за његово успевање, па о начинима размножавања. Овом делу је нарочита пажња посвећена, што још више повећава вредност књиге, пошто од правилног размножавања ове воћке, зависи даљи успех. Затим говори о сађењу и где се све орах може садити. Онда о његовом неговању, где спада и заштита од болести и штеточина. И најзад завршава се брњење, чувањем и изношењем плодова на продају. Књига је илустрована са 18 слика у тексту.

Ова поучна књига у сваком погледу задовољава. Као такву је препоручујемо свима нашим пољопривредницима и љубитељима воћарста. Биће им одличан приручник и саветник при раду. А може је свако имати, јер је цена популарна — 6 динара. Потребно је само послати 7 динара (1 за поштарину) Српском пољопривредном друштву, Београд, чеком на бр. 50350, па ће се одмах добити. Јер добра и корисна књига увек је добро дошла и никад није скупа.

Ил. Р. Мустецић

ПЧЕЛАР

Месечни лист Српског пчеларског Друштва, број 2, за фебруар, т. г. изашао је из штампе, са следећом садржином:

Са пчелињака, од инж. агрономије Миленка Милошева; И кошници, оквиру и легли, од Андрије Мењковића; Расе пчела, од А. И. и Е. Р. Рута; Израда кошнице Конгресовке

од Светозара Ђорђевића; Зимовање пчела од Н. Успенског; Слаба 1938. година од Перка Василића; Пчеларство у срезу младском, од Љубомира Тодоровића; Производња кошница од Станка Гачића; Течајеви у Зетској бановини од Миливоја М. Лазаревића, учитеља и Миленка Милошева; Рад пчеларских подружина и т. д.

Извод из записника Управног одбора Српског пољ. друштва

4 СЕДНИЦА (24-I) Прочитан је записник 4 седнице Програмског одбора па је одлучено: Да Друштво на годишњој скупштини Пољопривредне подружине у Нишу 29 о. м. заступа г. Др. П. Вукасовић, а у Ваљеву 5-II-о. г. Властимир Ђорђевић, директор Пољ огледне станице из Скопља, али под условом, ако би тај свој долазак у Ваљево, могао да веже са седницом Надзорног одбора;

Да се исплати хонорар секретарима следећих подружина и то: секретару Пољопривредне подружине у Новом Селу дин. 72,— у Јунковцу дин 182,— у Крупњу дин. 112,— у Мионици дин. 162,— у Свилајнцу дин. 224,— и најзад да се прими знању да је закључак донет на воћарској конференцији одржаној од 15 — 17-XII п. г. упућен свима банским управама на извршење.

Саопштења и предлози: г. Илија Бошњак извештава да је као делегат Друштва присуствовао редовној годишњој скупштини Пољопривредне подружине у Краљеву, која је одржана 22. т: м. Скупштина је била добро посећена и протекла је у највећем реду.

Г. Др. М. Јосифовић извештава да је посетио помоћника Министра пољопривреде, који му је дао пристанак да ће Министарство пољопривреде тражити да се у Финансијски закон за буџет 1939/40 године унесе потребан амандман у вези са плаћањем допунске преносне таксе из Т. Бр. 12 напомене 12.

Г Др. М. Јосифовић даље извештава, да је као делегат Друштва присуствовао редовној годишњој скупштини Пољопривредне подружине у Ужичкој Пожези, која је одржана 22 т. м. и која је била релативно добро посећена. На скупштини је г: Јосифовић одржао предавање из воћарства.

Г. Милутин Никетић извештава да је присуствовао 15 т. м. као делегат Друштва годишњој скупштини у Смедереву. Како је то једна од мањих подружина, скупштини је присуствовало свега око 50 чланова, а он им је одржао предавање о извозу грожђа.

Г. Никетић даље извештава да је 18 т. м. присуствовао годишњој редовној скупштини Пољопривредне подружине у Зајечару, која је била одлично посећена и протекла у највећем реду. Чланове је нарочито интересовао нов пројекат Закона о виноградарству, те им је г. Никетић тај пројекат растумачио.

Г. Никола Ж. Петровић извештава да је 22 т. м. присуствовао као делегат Друштва годишњој скупштини Пољопривредне подружине у Прокупљу. О раду скупштине као и подружине може само да се каже оно што је најбоље, јер је подружина сваке недеље држала предавања о свом подручју, а неке недеље и више, јер се територија ове подружине простире на два среза Г. Петровић им је говорио о организовању виноградарске задруге, пошто ће се ове године приступити код њих подизању једне од највећих виноградарских задруга, те је то питање највише интересовало чланове.

Г. инж. Вукашин Тоскић, извештава да је присуствовао годишњој скупштини Пољопривредне подружине у Срем. Карловцима. Скупштина је била одлично посећена и нарочито је било речи да Подружина развије што већу агилност у снабдевању својих чланова плавим каменом, што је стављено у дужност Управном одбору подружине. Г. Тоскић одржао је предавање о подрумарству.

Секретар чита извештај г. др. Немање Ковића, ветеринара Савеза здравствених задруга, који је 22. т. м. присуствовао годишњој скупштини Пољопривредне подружине у Чачку и одржао предавање о *„Предохрани у лечењу стоке од заразних болести"*. Г. Ковић, понео је најлепше утиске о раду ове подружине.

Секретар чита поздравне телеграме који су упућени са редовник скупштина пољопривредних подружина у Краљеву и Тршћу.

Секретар је прочитао следеће писмо примљено од г. П. Миљаковића друштвеног адвоката које гласи и то:

„По кривици г. Милорада Зечевића, пензионера из Београда, због клевете и увреде нанете оштампаним летцима Српском пољопривредном друштву и потпретседнику г. Др. М. Јосифовићу, професору универзитета, као што вам је познато били смо предали тужбу Среском суду, по којој је одржан јавни претрес 24 септембра 1938 године Пре отпочетог претреса г. Милорад Зечевић ми је био претстављен и он је том приликом понудио и молио да Српско пољопривредно друштво и др. Јосифовић одустану од тужбе, а он би се јавно извинио пред судом и Друштву и др. Јосифовићу за оно што је изнео у летцима, стим, да је додао, да би садржину повукао. Ову молбу г. Зечевића чуо је др. Јо-

сифовић, али г. Јосифовић је захтевао да суд Зечевићу суди па је тако суђење и обављено. Као што сам Вас известио није осуђен само зато што је суд нашао да је ово његово дело штампарске природе и да би требало да му суди Окружни суд, па је после дошла амнестија која је ово ликвидирала".

Ово је писмо допунио г Др. М. Јосифовић потпретседник Друштва са следећом примедбом:

„Сагласан са садржајем предњег писма с напоменом да је молбу г. Зечевића мени саопштио пред г. Миљаковићем адвокат г. Зечевића."

Секретар чита писмо Савеза репарских задруга од 20/I-т. г, у коме Савез позива друштво на конференцију заинтересованих организација, која се има одржати 29 т. м. у Новом Саду по питању производње и цене шећерне репе, па је одлучено да тој конференцији од стране Друштва присуствују г. Ник. С. Бело рк и г. инж. Аћим Банковић, с тим, да цело питање претходно проуче и изнесу да је Друштво вољно, на случај потребе, да поведе акцију за бољу цену шећерне репе. Осим тога молити г. М. Мирковића, техничког директора Фабрике шећера на Бељу, да по овом питању у што краћем времену одржи у друштву једну конференцију.

Секретар чина писмо Главног задружног савеза који је за 1-II-т. г. у 10 часова пре подне сазвао оснивачку скупштину Југословенско-француске пољопривредне коморе, па је одлучено да Друштво ступи у чланство те коморе, а да на тој оснивачкој скупштини као претставник Друштва буде г. Др Митровић или г. Др. Јосифовић.

Секретар извештава да су пристигли одговори појединих подружина на примедбе нацрта правила, па је одлучено да се цео предмет достави на даљи рад одбору који је на правилима радио. а у коме су г. г. Др. П. Вукасовић Ник Ж. Петровић и Вукашин Тоскић.

Поводом претстојећег годишњег збора, који ће се одржати 26 марта т. г одлучено је да се извештај благовремено спреми, тако да буде готов најдаље до 15 фебруара т. г. У извештај се има унети и рад појединх подружина на пропагади, а нарочито о одржаним предавањима свих подружина, те уколико ти подаци недостају, тражити расписом од свих подружина да их што хитније доставе.

Поводом констатације појединих чланова Управног одбора, да неке подружине врше често набавке потребних справа, алата и другог материјала и с друге стране, и то можда под условима који су мање повољни него што су услови Друштва, одлучено је: да се у будуће приликом прегледа подружина проконтролишу поједини рачуни и евентуалне примедбе доставе подружинама.

ЦЕНОВНИК

СЕЗОНСКИХ ПОТРЕБА КОД С. П. Д.

Еберх, плуг бр. 4 „Комет“	Дин.	1040.—
„ „ 5 „Сервус“ и 5 R.	„	900 и 940
„ „ 6 „Јота“	„	830.—
Плуг домаће марке „Бик“ — „Вила“	„	790.—
Плуг домаће марке „Бик“ — „Змај“	„	830.—
Плуг домаће марке Полих „идеал“	„	790.—
Плуг домаће марке Полих „алфа“	„	830.—
„ Бехер, знак „чаша“ Л, 5. Н. са репом на дасци	„	820.—
„ Бехер, знак „чаша“ 5. R. B. тип „Сервус“ тежи	„	900.—
„ Брхер, знак „чаша“ 4. R. „ „Komet“ „	„	990.—
Дрљача дводељна тежа	„	520.—
Дрљача дводелна лакша	„	440.—
Дрљача троделна средња	„	660.—
Дрљача ливадска лончара	„	770.—
Сејалица двореда, тежа Бехерова „чаша“	„	1000.—
Сејалица двореда, домаћа „Бик“ лакша	„	800.—
Крушачи за кукуруз „Бик“	„	700.—
Крушачи за кукуруз са педалом	„	800.—
Прекрупачи ручни „Бик“ Бр. 1.	„	450.—
Прекрупачи ручни „Бик“ Бр. 2.	„	650.—
Делићева пумпа (прскал.) за воће са гум. цревом	„	350.—
Прскал. Нехвил. Аустрија, модел, 1936	„	420.—
Прскалица Верморел „Еклер“, запрем 15 лит.	„	420.—
Прскалица аутоматска, ориг. Нехвиле са 2 цеви	„	850.—
Прскалица аутомат. ориг. Плац са бам. трском	„	1000,—
Прскалица Плац Бр. 1	„	529.—
Прскалица за воћке, на колицима 25 литара	„	1000.—
Прскалице „Митри“,	„	460.—
Прскалице за воћке, дезинфекцију и кречење стаја „Јесур“ („мало чудо“) са 5 м. панцираног црева и 2 прод. цеви по 75 см.	„	600.—
Ебулиоскоп (малаган) оригинални француски	„	100.—
Нож калемарски Кундеов $9^1/_2$ и 10 см. 26 и	„	27.—
Нож воћарски Кундеов Е. 3	„	44.—
Маказе воћарске Кундеове Бр. 139/23	„	40.—
Тессерице воћарске Кундеове	„	40.—
Пролетња грахорица	„	3.—
Сирак за метле и сточну храну	„	1.50
Луцерка, на мало 26.— динара на 100	„	25.—
Црвена детелина на мало 13.50 на 100	„	13.—
Сточна репа 50 килограма 5.50 на мање	„	6.—

Зашто прскалица

„МИТРИ“

вреди више него друге три?

— Зато што је патент, законом заштићен са дуплим казанчићем, а израђује се од првокласног материјала Зато прскалица „МИТРИ“ вреди више него друге три.

Продаје се уз писмену гаранцију.

Добија се код Српског пољопривредног друштва и произвођача „МИТРИ“ Крушевац тел. 70.

ВЕШТАЧКА ГНОЈИВА

ОСИГУРАВАЈУ ВАМ УСПЕХ

УПОТРЕБЉАВАЈТЕ ИХ И ВИ.

Сада треба ђубрити репу, кукуруз, виноград, сунцокрет, конопље и воћке.

НЕ ОКЛЕВАЈТЕ — ВРЕМЕ ЈЕ НОВАЦ.

Тражите бесплатна упутства од Српског Пољопривредног друштва Београд и његових подружина.

Штампа „Шумадија“ Београд Новопазарска 52 Тел. 29-310

Универзитетска библиотека
БЕОГРАД

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

БЕОГРАД
15
МАРТ
1939

ПРВА БРАЗДА

САДРЖАЈ: Инж. ДРАГОМИР СТОЈАНОВИЋ. Краставост, чађавост плодова јабука и крушака; Инж. Р. БОРИСАВЉЕВИЋ. Које сорте грожђа треба гајити у нашим виноградима; Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ. На коме земљишту садити столне сорте лозе; Инж. Б. АБРАШЕВИЋ. Да ли треба гајити ниске или високе воћке; АСЕН СТАНЧЕВИЋ. О гајењу краставаца; ДУШАН МИХАИЛОВИЋ. Нови воћњаци не плаћају земљарину; ЖИВОМИР МИЛОЈЕВИЋ. Фрушка Гора и њени напредни виногадари; ПИТАЊА И ОДГОВОРИ; Извод из записника управ. одбора Српског пољ. друштва

За набавку семена луцерке и црвене детелине

РАСПИС БР. 1.

Обавештавају се сви чланови, који желе користити кредит од Привилеговане аграрне банке, да је на молбу Друштва Аграрна банка одобрила, да се из зајмова за набавку пољопривредних справа и алата, може набављати и семе луцерке и црвене детелине.

Напомињемо да у овом случају зајам не може да буде мањи од Дин. 500,- ни већи од Дин. 2000,-.

Повластице за 65 редовни годишњи збор

РАСПИС БР. 2.

За претстојећи 65 редовни годишњи збор Српског пољопривредног друштва, који ће се одржати 26 марта т. г. у 9 часова у дому Друштва, у Адмирала Генрата улици бр. 64, добијене су ове повластице:

I. Решењем Генералне дирекције државних железница ГД. бр. 23846/39 од 10-III т. г., одобрена је свима учесницима збора повластица на државним железницама у пола цене

Та повластица се користи по следећим условима:

1) На полазној станици купи се цела карта и железничка легитимација К. 13, које се добијају на основу ПОДРУЖИНСКИХ ЧЛАНСКИХ КАРАТА

2) Ова возна карта служиће за бесплатан повратак уз оверу од стране Српског пољопривредног друштва, да је корисник Збору присуствовао

3) Повластице важе за долазак од 23 до 26 марта т. г. закључно, а за повратак од 26 до 29 марта т. г закључно

Да би се ова повластица могла користити потребно је приликом куповине карте и легитимације К 13 показати подружинску чланску карту (без фотографије). С тога подружине, које за своје чланове немају ове карте, треба одмах да поруче од Друштва, зашта треба нов ц послати унапред на чекови РАЧУН БР. 50-350 Цена једне карте је ДИН 0.20.

4) Железничку карту као и легитимацију К 13 не треба предавати приликом изласка са београдске железничке станице, јер се иначе подвоз за повратак мора платити.

Легитимација К 13 купује се на железничкој станици уз железничку карту уз цену од Дин. 2,-.

II. Решењем Дирекције речне пловидбе ВП. бр. 49/39 од 28/II одобрена је повластица свима учесницима Збора на сним паробродима у државној експлоатацији у пола цене.

Та повластица се користи под следећим условима:

1) На полазној станици купи се цела карта и одговарајућа легитимација, сер. бр. 1 жуте боје за дин 2 Ова возна карта служиће за бесплатан повратак уз оверу Српског пољопривредног друштва

2) Повластица важи од 23 до 26 марта за долазак закључно, а за повратак од 27 до 31-III- т. г, закључно.

3) Карту и легитимацију не треба предазати приликом изласка са паробродске станице, јер се иначе подвоз за повратак мора платити,

III Тражене су повластице и од дирекција бановинских железница, и у колико буду добијене, заинтересоване подружине б ће извештене.

Тражене су од Министарства пољопривреде и просвете, као и од банских управа дозволе за осуства чиновника, али решења још нису примљена те ће, у колико се добију подружине бити обавештене

Скреће се пажња свима учесницима Збора да се ових упутстава морају тачно придржавати, јер се иначе позлашћеном вожњом не могу користити.

РАСПИС БР. 3

Уследодредаба Закона о радњама које важи и за нашу продавницу немогуће је да она буде отворена на дан 65 редовног годишњег збора 26 марта т. г.

Продавница ће бити 25 и 27 марта т. г. отворена преко целог дана.

О предњем се извештавају сви учесници на годишњем збору ради даљег управљања

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ.

ГОДИНА 67. БР. 6 БЕОГРАД, 15 МАРТ 1939

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

ВЛАСНИК за Српско пољ. друштво
Претседник Др. ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ
професор Универзитета

УРЕДНИК
Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64. Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30·—, а за ђаке и војнике Дин. 15·—
Чековни рачун 50-350 Рукописи се не враћају

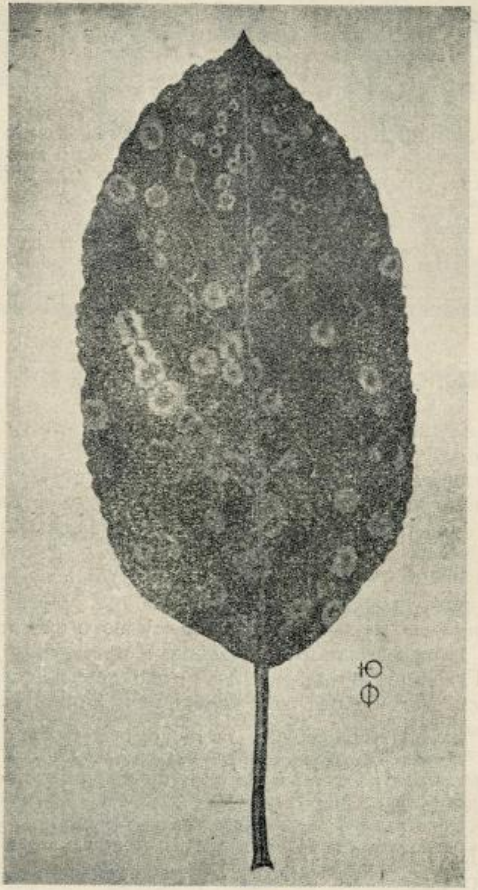
„Краставост", „чађавост" плодова јабука и крушака

Од свих болести јабука и крушака, по величини штете коју наноси, „краставост" плодова долази међу најважније. Повољни климатски услови и осетљивост великог броја сората према болести, омогућили су да се она рашири по свима нашим крајевима. Нарочито узима широке размере, а сваким тим наноси велику штету, ако је време кишовито и хладно, јер оно чини јабуке и крушке мање отпорним према гљивици — изазивачу болести а у исто време у великој мери помаже њено развиће и ширење.

Гљивица не напада само плодове већ и друге зељасте делове: цветове, гранчица и лишће. На цветовима се ретко јавља и у већини случајева остаје незапажена; ту не наноси неку нарочиту штету јер воћке образују далеко већи број цветова него што би могле да одрже род, па и ако известан део и пропадне (болест изазива њихово превремено опадање), то пролази без штетних последица.

На оболелим гранчицама, што је чест случај код крушака, кора испуца, стварају се ранице, што изазива, после извесног времена, њихово сушење.

На лишћу, које је најчешће нападнуто, образују се (обично са доње стране) округле мрко-маслинасте

Сл. 36 Лист јабуке са чађавим пегама

него чија величина и број зависи од осетљив ости саме сорте и од влажности у току године; оно делимично заостаје у развитку и опада пре времена, због чега цела воћка почиње да слаби.

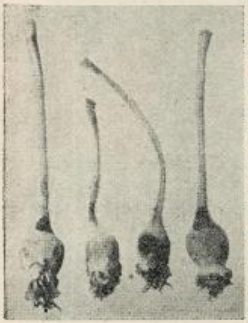
Плодови могу бити заражени у свима ступњевима свога развића: од заметања па све до зрења. Знаци болести доста се разликују што зависи од доба када су плодови заражени и од осетљивости сорте. Ако је до заразе дошло после заметања, млади плодови престају да расту, изобличе се и отпадају; на старијим плодовима стварају се округласте црне красте које често пута испуцају, у њих се насељавају разне друге сапрофитне гљивице, те иструле још на дрвету или за време чувања преко зиме. Ако се деси да плодови буду и слабије заражени, ипак они губе много од своје продајне вредности и могу се употребити само за локална тржишта, док за ширу трговину не долазе у обзир.

Сузбијање. — Заражавање јабука и крушака у току пролећа врши се врло ситним семенчицама

Сл. 37 Заражена гранчица са чађавим раницама

које се у огромном броју образују у опалом лишћу. Утврђено је, да само са једног квадратног сантиметра оболелог листа, ослободи се од 20 000—32.000 тих семенчица. То нам јасно показује од колике би користи било скупљање и спаљивање или пак заоравање лишћа преко зиме, у борби са овом болешћу. Али у исто време показује нам и то, да сва мера није потпуно довољна да спречи појаву болести, јер ма како брижљиво скупљали или заоравали лишће, увек известан део остане са кога се зараза може обновити. *Уништавање опалог лишћа само умањује могућност заразе, али је и не спречава потпуно.* Зато се мора прибећи непосредној заштити јабука и крушака прскањем са бордовском чорбом. При во прскање треба извршити пред само кретање пупољака са 3—4% бордовском чорбом (3—4 кгр. плавог камена који се неутралише са $1\frac{1}{2}$—2 кгр. негашеног креча) и то тако да цела воћка буде што боље испрскана (да је потпуно плава). Ово једно прскање биће довољно да спречи појаву болести само на отпорнијим сортама, док за осетљивије сорте или ако је време кишовито, морају се извршити још неколико допунских прскања у току пролећа са 1% борд. чорбом. Та пролећна прскања треба обавити 1) одмах после прецветавања и 2) две недеље после другог.

сл. 38
Оболели млади плодови.

Добро би било да се бордовској чорби додаје на сваких 100 литара по 1-2 литра оплављеног млека, да би јој се лепљивост што више повећала.

Прскање одмах после прецветавања, може се искористити и за сузбијање јабучног црва, додавањем бордовској чорби неког арсеновог једињења (нпр. олова арсенијат 350—500 гр. на 100 л. чорбе), чиме се једновремено сузбија и краставост плодова и ова опасна штеточина.

Инж. Драгомир Стојановић

Које сорте грожђа треба гајити у нашим виноградима

Приликом обнављања винограда пропалих од филоксере наши виногрдари нису обраћали никакве пажње, да своје нове винограде засаде бољим сортама грожђа, које ће дати вино бољег квалитета. Такође нису предвиђали винску кризу, која је доцније наступила, не услед велике производње вина, већ услед слабог квалитета вина и конкуренција других пића нпр. пива. Нису обратили већу пажњу ни што већем гајењу стоних сората грожђа и тиме имали више прихода. Али о чему се тада није водило скоро никаквог рачуна, данас, када је проћа вина све више и више отежана, данас о свему томе треба повести рачуна и добро

Сл. 39 — Заражена крушка чађавим крастама.

промислити и унапред предвидети све околности, које утичу и које ће наступити доцније, јер као што је познато виноград није култура, као нпр. пшеница која се идуће године може заменити другом уносни-

јом културом. Не. Виноград је култура која се подиже за 40-50 год. унапред, а која се не мења и све треба унапред прорачунати и предвидети, пошто се за подизање винограда улаже већи капитал.

Пре свега не сме се заборавити да са напретком културе народа уопште, укус и захтеви потрошача се мењају. Тражи се само оно што је најбоље. Некад се мање водило рачуна о квалитету вина а сада, онај који плаћа, он и бира. Не пије се данас свака киселица, већ се тражи само добро вино, а разлика у цени скоро не долази у обзир. Па када је тако, онда виноградари морају да се старају и да пруже потрошачу оно што тражи, а то је добро вино и добро грожђе.

Наш народ има једну лепу изреку „Од пепела не бива погача". Тако је и код вина. Само од доброг грожђа може се добити и добро вино. Оно истина, да добар мајстор и од лошијег материјала направи добру аратку, али је увек истина да се само од доброг материјала, добије и добра прерађевина. Па кад је ово тачно, онда виногради морају да воде рачуна и да убудуће подижу винограде само од добрих и одабраних сората грожђа.

Сада, када су стари виногради већ дотрајали и поново се обнављају, не сме се учинити грешка која је раније већ учињена. Садити само добре и оне сорте грожђа, које су се у пракси показале као добре и најбоље.

Сл. 40
Заражена јабука чађавим крастама

Кад се жели да подигне виноград за производњу грожђа за прераду у вино, онда се мора водити рачуна, да ли се жели да произведе црно или бело вино. Ми данас имамо у нашој држави већ познатих виноградских крајева, који производе више црно, а други више бело вино. Тако, Крајина и Жупа су већ познате са својим црним вином и

њима је тешко конкурисати, док околина Ниша, Смедерева и Венчаца више производе бела односно ружичаста вина.

За производњу доброг црног вина, данас служе црне сорте грожђа, Скадарка специјално у Крајини, а нарочито прокупац у свим осталим виноградским крајевима. Ове две домаће сорте грожђа су може се рећи одличне и до сада су дале повољне резултате свака у свом крају и њих никако не треба замењивати новим, још неиспробаним сортама, само начин њихове прераде би требало још усавршити, што се једино може учинити путем већих задружних подрума. Можда, овим сортама би требало додати и један мањи проценат мускатних, мирисавих сората а специјално црну тамњанику и хамбург. Са препоручивањем страних сората, а које код нас нису довољно аклиматизоване, треба бити обазрив.

Код нас под назив бела вина производе се и продају вина од истих црних сората, а нарочито у мешавини са пловдином, али су ружичасте боје и њих треба сматрати и звати ружица, а не погрешно бело вино. За производњу ових ружичастих вина су такође добре сорте прокупац и пловдина, а нарочито њих две у мешавини. Проценат једне према другој је различит: у неким виноградарским крајевима преовлађује прокупац (Књажевац, Прокупље), у другим крајевима преовлађује пловдина (Ниш и Пирот). Ове две сорте се одлично допуњују и њих треба увек и задржати за производњу ружичастих вина, а нарочито у свима виноградарским реонима, где је и одомаћена производња ових ружичастих вина. Само би законом морао да се забрани одузимање боје овим винима и тако спрече злоупотребе.

За производњу чисто белих вина ту смо врло оскудни у домаћим белим сортама Ово долази вађда отуда, што се раније врло мало тражило чисто бело вино и његова потрошња је била ограничена само на потрошача, који су имали прилике да на страни опробају вредност чистог белог вина. Услед тога чисто беле сорте су мало и размножаване и просто су

се изгубиле под ударом филоксере. Нађе се по где-где која домаћа бела сорта, међу којима има и добрих и ту би требало извршити селекцију и раз-

Сл. 41 — Зар није лепо?

множити. Смедеревка је домаћа бела сорта, али је ограничена на околину Смедерева и више је стона

него винска сорта, и за територију Моравске баневине није за препоруку, пошто тешко потпуно сазри. Уосталом и у Смедереву, оно што се употреби за прераду, мора да се појача додатком шећера. Вероватно да би смедеревка дала одличне резултате у нашим јужним крајевима — Македонији, где има више сунца и топлоте. С тога, кад се жели подићи виноград за чисто бела вина, мора се прибећи страним белим сортама и ослонити на резултате које су постигле у својој постојбини. Код нас је опробано више страних белих сората; многе су одбачене и само су задржане ризлинг и семион са совињоном. Ове сорте дају добре резултате ма да где-где подложне су трулењу, а нарочито када је кишна јесен. Оне су за сваку препоруку за чисто бела вина високог квалитета у нашим виноградарским крајевима. Истина ове сорте и онако мало родне, не роде колико и домаће сорте, па је баш у томе и њихова права вредност, што мање роде, али је њихово вино првокласно.

Домаћих стоних сората грожђа такође имамо у малом избору. Пре филоксере било је и нешто добрих домаћих стоних сората грожђа, које се зову једним именом дренкови али, пошто је на њих обраћена недовољна пажња, то су се исте скоро изгубиле и само понегде се нађе по неки чокот у виноградима. Али у накнаду ми имамо врло добрих стоних сората грожђа доношених из иностранства, а које су се прилагодиле земљишту и клими и дале одличне резултате. Као најранија сорта грожђа јесте јулски мускат који зри још око Петров-дана, одлична, врло добро роди, само не подноси дужи транспорт, па се стога препоручује за гајење у близини већих вароши, где се добро уновчи. Затим дођу: Мадлен Анжевин и разне шасле (бела, златна, црвене) које су такође за препоруку као ране сорте.

Али од свих до сада познатих стоних сората грожђа Афуз-Али заузима прво место. То је сорта која се на хиљаде вагона извози из Бугарске, а последњих година много се размножавао и код нас. Надати се, да ћемо кроз једну деценију имати чи-

таве винограде засађене овом сортом. Желети је да она у што већим размерама продре у виногорја по десна за производњу стоног грожђа.

Поред сорте Афус-Али, коју ја најтоплије препоручујем, добра је и сорта Мускат Хамбург, само ми се чини, да код нас не може довољно да сазри, а поред тога то је црна сорта па се с тога и мање цени.

Инж. Р. Борисављевић

На коме земљишту садити стоне сорте лозе

Поред положаја од велике је важности и избор земљишта за гајење стоних сората. Винова лоза уопште узевши није велики пробирач у земљишту. Већи су пробирачи подлоге на којима се калеме домаће сорте. Те подлоге се много разликују у погледу

Сл. 43 — Јулски мускат

својих захтева, у погледу земљишта. Једне успевају на бескречном, друге могу и на кречном, једне подносе суво шљунковито, друге траже плодније и влажније земљиште. Пошто се подлоге бирају према земљишту, то ће о томе бити доцније речи. Земљиште утиче на винову лозу како хемијским тако и физичким саставом. При избору земљишта постоје извесне разлике између винских и стоних сората. Већи број винских сората је слабије родности са мањим гроздовима и ситнијим бобицама. Такве сорте могу да поднесу и сиромашна земљишта, на којима дају мањи принос али им се не смањује квалитет, јер као што смо раније видели величина грозда, крупноћа бобице т.ј спољни изглед код њих не игра велику улогу. Обрнуто је код стоних сората. Већина од њих има велике гроздове крупне бобице, т.ј. спадају у јако родне сорте. Да би такве сорте могле нормално да се развију и сазре потребно им је плодније земљиште. Ако је исто сиромашно, суво, плитко, гроздови остану мали, бобице ситне, често се спаруше што све јако умањује квалитет стоном грожђу.

С друге стране не сме се ићи у другу крајност и не смеју се за стоне сорте употребити јако плодна земљишта нити пак тешка, збијена, влажна, непропусна (тешке иловаче, смонице). Ту ће поред осталог чокот бити сувише бујан, родност слабија, сазревање ће ићи споро, грожђе ће бити подложно пуцању и трулењу.

Хемијски састојци су од утицаја на квалитет стоног грожђа али мање долазе до изражаја него код винског грожђа. Пракса је показала да се најлепше грожђе добије на земљишту, које поред осталих састојака садржи креча, а црне сорте још и гвожђа. На сазревање грожђа и ластара утиче веома повољно калијум. Фосфор повећава родност, здрвењавање ластара и стварање резевних материја. Азот помаже развијање свих зелених делова. У већој количини изазива претерану бујност, смањује родност, успорава сазревање грожђа, лозе и нагомилавање резевних материја. Такво земљиште није за гајење стоног грож-

ђа. Сличан је случај ако земљиште садржи много хумусних материја.

За гајење стоног грожђа од већег је утицаја физички састав земљишта. У Бугарској се показало да је за стоне сорте врло добро тзв. дилувијално земљиште тј. наноси у подножју нагиба, затим лес, кога има и код нас поред Дунава. Винова лоза расте на таквим земљиштима врло добро, даје лепе, велике гроздове са крупним бобицама. Земљиште је лако оцедно, бобице не страдају од пуцања у случају је-

Сл. 43 — Ниске јабуке у цвету.

сењих киша. Стоне сорте засађене на тежим земљиштима, дају велики принос али је квалитет слабији, грожђе неподесно за транспорт. Добра су песковито глинаста земљишта, која дају стоно грожђе погодно а транспорт. Оваква земљишта треба чешће ђубрити. За најраније стоне сорте препоручује се песковито глинасто-растресено топло земљиште, под претпоставком да се редовно ђубри. Јако песковито земљиште није погодно за стоне сорте, поготову ако је песак покретан, као што је код нас живи песак поред

Дунава и у околини Суботице. Песак под утицајем ветра повређује бобице, скида пепељак, те умањује вредност стоног грожђа. За позније стоне сорте препоручује се глинасто песковито земљиште у коме преовлађује глина. Такво земљиште је хладније, вегетација нешто заостаје, те грожђе касније сазрева, што је за позне сорте у топлим крајевима од користи.

Инж. Вукашин Тоскић

Да ли треба гајити ниске или високе воћке

У чему су боље ниске од обичних високих воћака? Као прво и најважније преимућство ниских воћака је што под истим условима оне раније природе него високе воћке. Затим, борба противу штеточина лако се изводи; слабије се повређују од ветрова; опасност од савијања грана и целе воћке мања је, па према томе треба и мање подупирача кад јаче роди. Осим тога, благодарећи свом ниском расту, ове воћке

Сл. 44 - Један леп брес-вић

су мање изложене повредама од мразева, јер их снег готово увек покрије до круне а некада, када је он висок, може покрити и целу воћку. Најзад развиће ниских воћака завршава се раније, што чини да оне избегавају јесење мразеве.

Што се тиче родности, када измеримо тежину обраног рода са високе воћке па упоредимо са приносом ниских во-

ћака, излази да високе воћке дају знатно више рода. Али, ако извршимо један мали рачун, видећемо да стзар стоји сасвим обрнуто. Узмимо да су високе воћке, на пр. јабуке за сађене на растојању 10×10 м, што излази на 1 ха 100—115

Сл. 45 — Једна трогодишња крушка у роду.

воћака. Узмимо пак да су ниске јабуке засађене на растојању 5×5 м или 4×4 м, што излазо по 1 ха 400—500 комада. Искуство је показало да ће ових 400—500 ниских воћака дати увек знатно више рода него оних 100—115. Значи

да ће се са исте површине добити више плодова са ниских него са високих воћака. Осим разлике у родности између ниских и високих воћака, постоји разлика и у квалитету рода изазвана подлогом на којој је калемљена питома воћка. Тако, познато је да дивља шумска подлога крушке или јабуке даје

Сл. 46 — Млада ниска јабука у роду.

најситније плодове, док подлога дусен даје 2—3 пута крупније а парадиз и до шест пута крупније.

Квалитет и тежина самог плода код ниских воћака су бољи него код високих. Тако у извршеним огледима плод крушке „Триумф", калемљене на дивљаци, тежио је 280 гр. док на дуњи такав један плод достигао је до 406 гр. Затим

плод крушке „зимске деканткиње", калемљене на дивљаци, тежио 230 гр, а иста плод на дуњи тежио 435 гр. Што се тиче шећера ствар је стојала овако: код плодова воћке калемљене на дивљаци било је 93 гр, а код плодова са дуње шећер је достизао до 102 гр. на кг. Дакле, и у тежини плодова као и садржају шећера била је велика разлика.

Плодови код ниских воћака су лепши и јаче обојени него код високих. Та лепа боја долази од веће влажност и светлости, а и од обилне исхране коју даје сниска воћка Укус плодова добијених са ниских воћака много је бољи него од плодова са високих воћака. То је углавном што се може рећи о преимућству ниских воћака над високим.

Сл. 47 — Сниске јабуке у огледном воћњаку Пољ.-шумарског факултета у Земуну.

Али, да би се могле добити воћке са ниском круном, које ће имати у најбољој мери изражене све наведене одлике и преимућства, није довољно само образовати ниску круну на ма којој подлози, већ се морају употребити подлоге, које се одликују слабом бујношћу. Има воћара, међутим, који покуша-

вају да на обичној шумској дивљаци, велике бујности, образују ниску круну, То не може успети, јер се неће добити плодови са одликама, које смо навели. Дакле, ниски облици, патуљасте воћке, могу се образовати само на подлогама слабе бујности. Због тога, избору подлога треба посветити сву пажњу, ако се жели да се добију патуљасте воћке са свима особинама које их одликују и по којима оне имају највећу вредност.

Тако, подлоге за патуљасте јабуке су: *парадиз*, који има веома ниски раст и слабу бујност, затим *дусен*, који је нешто бујнији од прве али је ипак добар за воћке средњег и ниског раста. У новије време енглеска огледна воћарска станица East-Malling створила је веома добре подлоге за ниске воћке и поделила их према њиховој бујности на поједине типове. Истина

Сл. 48 — Једна ниска јабука преоптерећена родом

је да су оне добре, али с обзиром на тешкоћу добављања, задовољићемо се и са подлогама које имамо код нас.

За крушку је за сад најбоља подлога *дуња*. Глог се исто тако може употребити али мана му је та што је срашћивање слабо. Једино се на њему добро примају крушке Дилова масловка, Клержова и Вилијамовка.

За брескву је најбоља подлога горки бадем, а ако овога нема може и слатки. За северније влажније земљишта добра је џенерика. Трњина (Pr. spinosa) је такође добра јер има слаби раст, али јој је као и код глога лоша страна слабо срашћивање на спојном месту. На њу се једино могу калемити бресквe Амсден и Риверова рана. За калемљење се морају узимати двогодишње младице трњине.

За кајсије се узимају као подлоге шљиве Сен-жулијен и Дамасценка.

За трешње и вишње употребљава се код нас тренсуламагрива.

Све ове подлоге могу се добити и код нас у разним државним и самоуправним расадницима.

Инж. Б. Абрашевић

О гајењу краставаца

Краставци су здраво, укусно и врло пријатно поврће, те су отуда јако омиљени многим народима.

Краставци се могу гајити у топлим лејама и на отвореном пољу. Ако се гаје на отвореном пољу, онда сетву треба обавити у другој половини априла месеца. Сем тога постоји и трећи начин гајења краставаца, који чини средину између ова два претходна.

На отвореном пољу краставци се сеју у јамиће на добро припремљеном земљишту на растојању 80 до 100 см.

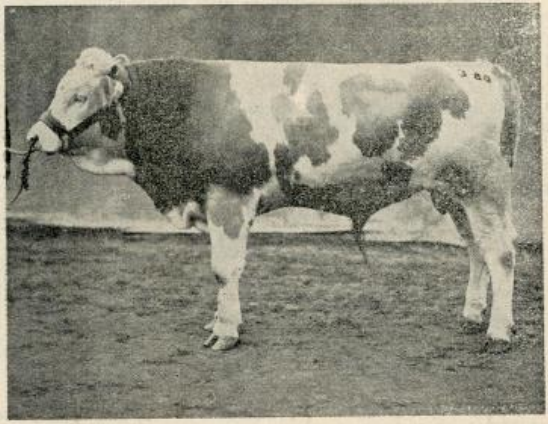
Код трећег начина гајења краставаца, треба ископати јаме на већ разрађеном земљишту, дубоке око 30 см., а у обиму 40 см. Те јаме треба за 1/3 напунити недовољно згорелим коњским ђубретом. Затим јаме допунити компостом или добром плодном земљом. За те јаме припреме се сандучићи висине око 20 см., а ширине 40 см. Поклопац сандучића мора бити од стакла. Ти сандучићи треба да буду мало нагнути према југу, ради искоришћења сунчане топлоте. Сетва краставаца у овим сандучићима се врши крајем марта месеца. Они брзо изникну, развију се и ојачају и таман када нестане бојазан од позних пролећних мразева, сандучићи се поваде, како би краставци могли слободно да расту. То бива обично крајем априла или почетком маја месеца. Овим се начином гајења краставаци могу за читав месец раније произвести, него кад се гаје на отвореном пољу, те се овај начин јако рентира.

Но гајење краставаца и на отвореном пољу пружа изванредне користи, што сам се лично уверио. На свом имању Спас Станчевић је засејао површину од 60 квадратних метара са краставцима, које је гајио по свом личном искуству стеченим у Евсиноград на Црном Мору, за време рата. И са те мале површине узабрао је 2000 комада краставаца, од којих је 1700 комада продао и узео за њих око 500 динара, а остало је утрошено за подмирење домаће потребе. Дакле, просечно квадратни метар је дао преко 8 динара прихода, не рачунајући оне краставце, који су убрани за домаћу потрошњу.

Овде ћу изнети како су краставци на Станчевићевом имању гајени, сматрајући да ће многим градинарима — пољопривредницима ово одлично користити.

Земљиште, на коме су краставци гајени, права је пескуша. Позно ујесен дубоко је изорано, а спролећа су ископане јаме дубоке око 30 см., а широке 40 см. Земљиште је размерено тако да је ред од реда удаљен 1·20м., а и у реду јама од јаме 1·20 м.

Јамићи су напуњени на следећи начин: прво је на дно јаме стављена једна лопата плодне земље, затим пола лопате згорелог кокошијег ђубрета и пола лопате добро згорелог људског измета. Потом је мотиком све то добро измешао и

Сл. 49 — Један леп бик симменталске расе одњегован у околини Младеновца.

направљене су плитке чиније. У свакој чинији посејане су по 5 до 6 семенки краставаца.

Сетва краставаца је обављена 23 априла. Пре сетве семе је потапано у воду, у којој је стајало 24 часа. Од воде је набубрело и након сетве је за 6 дана проклијало. Од сетве до клијања је два пут поливано млаком водом. Када су биљке прилично одрасле, исте су прорећене и у свакој јамици су остављена по 2 до 3 струка.

Том приликом врх свакој је откинут над трећим листом, јер су вреже са стране плодније од ове вршне, у коју највише буја сок. У току лета неколико пута су прашене, а

готово сваке недеље заливане речном водом, Пре цветања су заливане два пута осоком од кокошијег ђубрета. Осока је справљена на тај начин, што је у повећу расходовану кацу за 1/4 насуто добро згорело кокошије ђубре, затим је каца допуњена водом. Ова маса је добро измешана, тако да је ђубре све своје хранљиве материје испустило у воду. Том осоком је земљиште око краставаца поливано, пазећи да се лишће краставаца не полије. Против пламењаче краставци су прскани једанпут 2%, бордовском бербом. Род краставаца је пристигао већ у другој половини јуна месеца, од када је и берба почела. Берба је обављана сваког дана, јер иначе нови слабо расту, или пак закржљају, ако се одрасли краставци не оберу.

На том земљишту гајене су ове сорте краставаца: Бисмарк, дугуљаста бела и корнишони. Бисмарк је исувише рађао и поједини краставци ове сорте достизали су дужину од по 45 см.

Из довде реченога види се не само како се рационално гаје краставци, већ се види и њихов рентабилитет. Јер ако упоредимо ову површину на којој су гајени краставци, са површином исте величине засејане пшеницом, видећемо да иста површина засејана пшеницом даје приход од 10—12 динара, а засејана са краставцима даје 500 динара.

Асен С. Станчевић

Нови воћњаци не плаћају земљарину

У циљу унапређења воћарства у нашој земљи законодавац је у Закону о непосредним порезима, у своме чл. 11 под тач. 3, донео одредбе по којима се признаје *привремено ослобођење* од пореза на приход од оних земљишта на којима се засаде *нови воћњаци* и то: *воћњаци са шљивом* претежно ножегачом (бистрица, плаве, цепаче, читловке, мађарке) или *воћњаци са јабукама и крушкама* претежно јесењим као и са орасима, бадемима, лешницима и другим племенитим воћем, све за време од 6 година од дана потпуног подизања ових воћњака, ако се молба за ослобођење поднесе на време. За маслињаке предвиђено је ослобођење за 20 година. Шта се сматра воћњаком и како се стиче право на ово привремено ослобођење нових воћњака прописано је у Правилнику Министра пољопривреде за извршење § 2 Закона о изменама и допунама Закона о непосредним порезима од 25 марта 1932 г.

Према том Правилнику под воћњаком сматра се оно земљиште на коме је после 25 марта 1932 године *правилно*

засађено племенито воће које се напред спомиње, а чије сорте пре оручене било од Министарства пољопривреде, банских управа или пољопривредних референата.

Као *правилно засађен* сматра се онај воћњак који је засађен на положају и земљишту, који одговарају дотичној врсти воћа и то *у правим редовима* и *на размаку* који се за дотичну врсту воћа тражи. Осим тога воћке не смеју бити засађене у земљи ни сувише дубоко ни сувише плитко већ на дубини која одговара дубини из расадника, из кога су воћке набављене,

Земљиште на коме се подиже *нови воћњак* треба да се у катастру дотичног пореског обвезника води као засебна

Сл. 50 — Овце на паши у пролеће

парцела и под засебним бројем без обзира на величину. Али ако површина целе парцеле није засађена воћем, већ само један њен део, онда та површина воћњака мора да има *најмање два и по ара* (250 кв. метара) па да тај воћњак буде ослобођен од земљарине за 6 година.

По Закону и по Правилнику не сматра се воћњаком оно земљиште на коме је воћно дрвеће појединачно или у редовима засађено по ивицама и међама њива, поред стаза и путева, по баштама или је засађено уз друге културе као украс или за уживање.

Право ослобођења за све воћњаке под шљивом и јабукама, односно под племенитим воћем важи од 26 марта 1932 године који се од тога дана буду подизали. До 25. III. 1932

год. важио је законски пропис о ослобођењу од 6 година само нових воћњака засађених шљивом претежно пожегачом и за маслињаке за 15 година. За воћњаке са јабуком, крушком и т д. раније законске одредбе нису садржавале признање по овом привременом ослобођењу.

Стицање права на ово ослобођење бива на овај начин. Заинтересовани порески обвезник треба да поднесе нетаксирану пријаву својој катарстарској управи у крајевима где је извршен катастарски премер земљишта, односно својој пореској управи, где тај премер још није извршен, ради провођења промене у катастру његовог земљишта. Том молбом извештава се надлежна управа само о томе: да је извесно земљиште претворено у воћњак а после тога или истовремено подноси се друга молба са таксом истој управи и од ње се тражи да се за дотично земљиште, на коме је подигнут *правилно нови воћњак*, донесе решење о ослобођењу пореза за 6 година. Ова молба треба да садржи ове податке:

а) породично и рођено име подносиоца молбе;

б) место становања и кућни број подносиоца молбе;

в) катастарска општина у којој се налази земљиште — воћњак;

г) број парцеле у катастру земљишта на коме је засађено воће;

д) назив потеса;

ђ) површина новозасађеног воћњака; и

е) врста и сорта воћа са назначењем дана кад је сађење почето и кад је довршено.

Примљену молбу пореска власт шаље среском начелнику, да упути пољопривредног референта на лице места ради прегледа новог воћњака и подношење извештаја да ли је воћњак правилно подигнут, односно: јесу ли испуњени услови за привремено ослобођење овога земљишта од земљарине у смислу тач. 3 чл. 11 пореског Закона.

Молба за ослобођење од пореза на приход од земљишта под новозасађеним воћњаком има се поднети до краја календарске године у којој је довршено подизање воћњака, у ком случају ослобођење има да тече од 1 јануара наредне године. Ако се молба не би поднела до краја оне календарске године у којој је нови воћњак подигнут, него се то учини тек у наредној години, онда ослобођење има да важи од 1 јануара године која јој следи, у ком случају пореском обвезнику скраћује се право пореског ослобођења за једну годину. На пример: воћњак је засађен у 1933 години, пријава је поднета у марту 1934, ослобођење тече од 1 јануара 1935 године па до 31 децембра 1939 године, док ће порез за 1934 бити разрезан и наплаћен

Из изложеног излази да Закон признаје привремено ослобођење само за *новоподигнуте воћњаке* и то за 6 година.

Ослобођење важи од 1 јануара после године у којој је подизање воћњака завршено, с тим да се и молба за ослобођење мора поднети до краја календарске године у којој је подизање новог воћњака завршено. Закон дозвољава узастопно подизање воћњака на већим парцелама у току највише 3 календарске године, о чему такође треба пријавом известити пореску управу.

Пошто се донесе решење за ослобођење нових воћњака, пореске власти врше само идеално задужење земљарине на ово земљиште, али разрезану земљарину не могу наплаћивати од дотичног обвезника у току оних година за које је ослобођење признато.

Ако катастарска односно пореска управа својим решењем одбије молбу и не призна право привременог ослобођења, заинтересовани порески обвезник има право жалбе на другостепену пореску власт (финансијску дирекцију) у року од 15 дана. Жалба се предаје власти која је донела решење о одбијању непосредно или преко поште у препорученом писму и таксира се са 30.— динара у таксеним маркама.

Душан Михаиловић

Фрушка Гора и њени напредни виноградари

Фрушка Гора претставља један најнапреднији и најзначајнији крај у нашој земљи. То је један типично виноградарски крај, где су клима, земљиште, положаји и близина тржишта идеални за рентабилно и успешно гајење винове лозе. Што виноградарство тога краја стоји на тако високом степену, не може се приписати само повољним условима, већ и врло вредним и стручно способним појединим виноградарима, који су својим марљивим и стручним радом у винограду, затим у подруму, успели створити таква вина, која су својим високим квалитетом још у средњем веку пронела глас овога краја широм целе Европе.

Поред већег броја вредних и марљивих виноградара, ипак треба истаћи г. Јосипа Поповића „Смотру“ из Сремских Карловаца, који својим стручним и искусним радом постиже, резултате који могу служити на понос пољопривредној науци и као узор многобројним виноградарима у нашој земљи.

Г. Јосип Поповић завршио је, још пре рата, Високу пољопривредну школу у Бечу и по повратку са студија остао је на имању свога оца који је такође имао високу винарску школу у Клостенајбургу. Отац г. Јосипа, пок. Марко Поповић, био је први високо-школовани виноградар, који остаје на своме

имању и који, после филоксере, стручно, несебично и енергично ради на обнављању пропалих фрушкогорских винограда. Он је са Јованом и Петром Станковићем, Др. Гигом Авакумовићем, Јованом Јовићем и другим, подигао прве велике винограде на америчкој подлози. Још пре рата виногради пок. Марка Поповића били су савршено уређени (стручно подигнути и засађени најбољим сортама, обрађивани и брањени од пероноспоре и др. болести и штеточина), па су из разних крајева долазили многобројни виногрдари којима је пок. Марко држао читава предавања о начинима сађења и обнове винограда на америчкој подлози. На тај начин он је ударио темеље напредном виноградарству у овим крајевима а код свога сина Јосипа развио силну и безграничну љубав за пољопривредном науком, те овај врло радо остаје на имању и марљиво и стручно наставља рад свога оца.

Виногради г. Поповића налазе се у атару сремско-карловачком, у рејону „Матеј" на оједним и присојним брежуљцима према Дунаву а у величини од 14 јутара (око 8,5 хектара). У винограду су заступљене најбоље винске сорте, као што су: Рајнски и талијански ризлинг, Мославац, Силванац, Скадарка, црни бургундац и португизац. Сви радови у винограду обављају се под непосредном контролом и упутствима г. Поповића, који врло много полаже на правилно и благовремено извођење послова. У сваки посао, поред школом стечене стручности, уноси и врло много свога дугогодишњег искуства, те је разумљиво што су његови виногради узорни у сваком погледу. У 1937 години око 95% винограда било је опгрђено од пероноспоре, док је г. Поповић имао једну од највећих берби после рата а у винограду није се уопште могла приметити пероноспора. Ове године у борби против грожђаног мољца г. Поповић такође није штедео ни труда ни новаца, па је имао и потпун успех.

У подрумарству може се, мирне душе, рећи да г. Поповић са својим стручним знањем, обогаћеним наслеђеним и стеченим искуством, стоји међу првим способним подрумарима у нашој земљи. Сремски Карловци могу се поносити што имају неколико врло спремних подрумара, који су своје знање стекли дугогодишњим практичним искуствима и међусобним упућивањем у поједине тајне из подрумарства. Било би од врло велике користи да ове подруме посећује што већи број неискусних почетника, који би заиста имали шта и да виде и сазнају.

Подрум лагум г. Поповића врло је подесан за производњу и чување вина. У њему је савршена чистоћа, те су му и вина увек чиста. У његовом подруму ни један посао се не сматра за ситницу и потцењивање, већ се обавља на време и са пуно пажње. Преради грожђа, врењу шире, чиш-

њењу и бистрењу вина, претакању итд. посвећује се пуна пажња и улаже се све знање и искуство Поповићево, те и није чудо што су његова вина фина ароматична и питка. Његов „Одабрани рајнски ризлинг" превазилази и најфиније високо-квалитетна бургундска или шампањска вина, док су му обичан ризлинг, мославац, бургундац, скадарка и силнавац вина одличног квалитета. Као најбољи доказ наведеног послужиће ми само ови примери: г. Поповић наступао је после рата на разним изложбама 12 пута са преко 80 примерака вина и ракије. На тим изложбама одликован је златним I наградама за 66 примерака, II наградама за све остале изложене примерке. Дакле, све што је до сада излагао било је одликовано са првим или другим наградама.

Г. Поповић одржава врло блиске везе са многим нашим пољопривредним стручњацима и прима велики број пољопривредних листова, који излазе у земљи и иностранству. Члан је и Пољопривредне подружине у Сремским Карловцима. Преко године посећује га врло велики број угледних интелектуалаца и јавних радника, који се интересују за резултате његовог рада. Од њега врло често траже разне стручне чланке и податке разни стручни листови у земљи и из иностранства. На жалост г. Поповић је врло много заузет својим пословима, у којима му врло много помаже и његова вредна госпођа, која има особито пуно љубави за виноградарство. Посећују га његови пријатељи и поштоваоци, који се диве његовом успешном раду. — Расправљајући о проблемима виноградарства у типично виноградарским крајевима г. Поповић ми рече:

„После појаве филоксерне заразе, ондиума, појаве пероноспоре и других многобројних опасности у виду болести и штеточина, виноградарима данас, поред ових, прети и једна друга опасност, опасност хиперпродукције вина, јер се виноградарство код нас шири без неког одређеног плана, без система. Дозвољава се сађење винове лозе и тамо где јој није место и тамо где се са успехом могу гајити и друге културе, те ћемо дочекати да виногради у типично виноградарским крајевима гладују или падну држави на врат. Такође се дозвољава, противно Закону о унапређењу виноградарства, да се производњом лозних калема бави свако и да се калеми и оно што није за размножавање, те се на тај начин врло брзо иде странпутицом која ће још више да убије глас наших добрих вина"

„Потребно је, да се што пре сви виногради удруже, најбоље у пољопривредне Подружине, и преко Српског пољопривредног друштва извојују код надлежних Закон о ограничењу гајења винове лозе на виноградарске крајеве. Мислим да би било врло потребно да Друштво организује, што пре, и један виноградарски конгрес, као што је до сада

организовало већ три воћарска конгреса. Иначе пољопривредне Подружине су и са друге стране врло корисне и снажне установе, јер раде и на унапређењу пољопривреде; оне економски подижу и помажу нашег заосталог и сиромашног сељака. Камо среће да сви правилно схвате значај наших подружина".

Тако ради и говори наш најнапреднији виноградар у Фрушкој Гори а у последње време тако мисле и многи овдашњи виноградари.

Живомир Милојевић, управник банов расадника — Срем. Карловци.

Питања и одговори:

Питање: Молим уредништво Тежака да ми одговори са којим средствима треба сузбијати кртице да нам не би правиле грдну штету на нашим имањима. Још зими и с пролећа у ливадама, а лети и по њивама, вртовима и детелинама досадне су као најгори зверови, да би требало да имам десет задругара па да сваки само по цео дан стражари на једној парцели. Молим за одговор.

Наум М Јаковљевић,
члан Пољ. подружине у Чачку

Одговор: Нисте ви једини који се жали на кртице и жели им смрт, само морате знати да је кртица и корисна животиња јер иако се поглавито храни глистама, ипак покрај њих уништава и грдне количине разних црва и буба које живе у земљи и једу жиле разног растиња. И зато боље је понекад подносити и по неку кртицу и растурати кртичњаке но сасвим их уништити.

Читав низ мера се препоручују против кртица. Изложићу вам најважније па изаберите оне које вам најпогодније изгледају:

1) чекати их око подне, када највише копају, и чим се примети да избацује земљу, са два-три ударца мотике избити је из земље;

2) трпати у ходнике крпе натопљене перолеумом, нафтом и катраном, да би се растерале кртице;

3) градине се могу бранити ако се окруже пола метра дубоким ровом;

4) постоје нарочите замке за хватање. То су лимане цеви дуге до 30 см а мало шире од ходника кртичиног. На два краја ставе се два поклопца али тако да се могу отворити само споља унутра. Откопа се свеже избушен ходник

и у њега се стави цев и лепо укопа. Када кртица обилази ходнике наиђе у цев и више из ње не може изаћи.

Има и других начина. Ја бих вам препоручио да покушате да кртице отрујете. То је најбржи и најзгодније пут да се од њих опростите и једина тешкоћа, уосталом велика, јесте да набавите добар отров. Најбоље би био стрихнин, али га нигде нећете моћи набавити. Сем тога са њиме треба бити необично обазрив јер у отрованој и угинулој животињи отров не губи своје дејство те ако би такву кртицу ископао и појео пас или свиња, и они би угинули.

Одличан се успех постиже са тако званим *цинкфосфидом*, који се може добити у Срп. пољ. друштву и који је далеко мање опасан. Најзад, можете покушати и са арсеновим средствима, са неким од арсенових зеленила (елафрозин, уранија итд).

Ма који отров употребили треба поступити на следећи начин:

Накупити већи број повећих глиста, разрезати им кожу дуж леђа и у њих ставити отрован прашак. Откопати затим на више места кртичине ходнике, ставити на свако место по 2—3 глисте са отровом па ходник наново затворити, пазећи да га земља не заспе.

За време припремања глисти, као и стављања у ходник што мање их додиривати рукама.

Dr. **П. Вукасовић**

Питање: При шпалирском начину гајења винове лозе, који је размак између чокота и редова најпогоднији, са обзиром на сорту и која је величина перцеле потребна са обзиром да ће се обрада вршити запрегом. Која стручна дела на нашем и француском језику обрађују ова питања.

Живојин Антић, наставник
Душаново Призрен

Одговор — Растојање између редова и чокота у винограду зависи у главном од климатских прилика, од плодности земљишта, од бујности сорте, од циља гајења, од начина резидбе и од начина обраде. У влажнијим крајевима у плоднијим земљиштима требало би садити гушће, да би се умањила бујност а повећала родност. У сувим крајевима и сиромашнијим земљиштима, требало би садити на већем одстојању, да би се чокоту осигурала довољна исхрана и издржљивост против суше. Међутим не сме се претеривати ни у једном ни у другом случају, јер се и у влажнијим климатским приликама и у плоднијем земљишту, бујност чокота може регулисати резидбом, па се и то може садити са већим размаком.

Сорта утиче много мање на размак сађења него клима и земљиште. Истина ако се једна бујнија сорта сади у плодном земљишту бујност ће доћи још више до изражаја и треба јој дати веће одстојање него једној слабо бујној сорти.

На одстојање утиче и начин резидбе. При краткој резидби растојање је мање а при дугачкој резидби растојање мора да буде веће. Како дугачкој резидби одговара шпалирски начин гајења, то је разумљиво да се при шпалирском начину гајења узима веће растојање.

Стојановић препоручује за Србију најмањи размак 1.20—1.25 а за Јужну Србију 1.30—1.40. Овај размак је добар при гајењу уз притку. При шпалирском начину гајења а са обзиром на обраду запрегом треба размак између редова повећати бар на 1.5 метар а у плодном земљишту и до 2 метра како се то препоручује у Бугарској.

Што се тиче величине парцеле па да би се исплатила обрада запрегом, много зависи од облика парцеле. Са обзиром да се на крајевима мора оставити место за окретање запреге, парцела треба да је дужа него што је шира, тј. треба да је облика правоугаоника. У том случају већ се и ¼ ха може обрађивати запрегом.

Добре књиге: М. Стојановић: Ново виноградарство, Е. Chancrin: Viticulture Moderne, P. Pocotet: Viticulture.

Инж. Вукашин Тоскић.

Питање: — Желим ди засадим виноград најбољим, најранијим мајским сортама грожђа. Које су то сорте и где се могу добити, али да су са сигурношћу тачно означене.

Светолик Ђокић, земљорадник из ратаја — Жупа, члан Пољ. подружине Голубовац, Трстеник

Одговор: — Сорте грожђа, које би у нашој земљи сазревале тако рано да би их назвали мајским сортама не постоје. Под климатским приликама које владају у Жупи, најраније сазревање грожђа може бити у месецу јулу, и то у другој половини. Од најранијих сората познате су код нас: Мадлен Анжевин, Мадлен Рејал, Слатки Марсељац и Јулски Мускит, познат још под именом Чабски бисер. Све ове сорте сазревају скоро истовремено али је од њих најбољи Јулски Мускат пошто је бољих особина. Доста добро роди, гроздови су му средњи, бобице доста крупне, лепе жуте боје, пријатног мускатног укуса. Издржи доста добро транспорт до ближих тржишта. Добија се код бановинских лозних и приватних расадника. Од приватних расадника тражити писмену потврду да је сорта тачно означена.

У последње време много се рекламише једна нова рана стона сорта под именом Мускат и Оливер. Према подацима даје велике растресите гроздове, крупне бобице, јаког му-

скатног мириса и укуса. Сазрева истовремено са Јулским мускатом, али је од истог издржљивија сорта за транспорт.

Како се са овом сортом нема већег искуства у нашој земљи, то је треба засадити у мањој количини, ради огледа. Добије се у расаднику: Владислав Хиршл Суботица, Тук 12.

Инж. Вукашин Тоскић.

Извод из записника Управног одбора Српског пољ. друштва

5 СЕДНИЦА (31-I-1939). Претседник г. Др. Танасије Митровић, чита предлог биланса за 31-XII 38 године. као и рачун расхода и прихода за 1938 годину, дајући потребна објашњења по свакој појединој ставци. После дуже дискусије донета је одлука да се предложени биланс, као и рачун прихода и расхода прими и потпише и као такав поднесе годишњем збору на одобрење.

Претседник г. Др. Танасије Митровић чита предлог буџета за 1939 годину, дајући обавештења по појединим ставкама примања и издавања, па је после дуже дискусије одлучено, да се предложени буџет за 1939 год. који показује у примању и издавању суму од Дин. 1,409 000,— динара прими и потпише и као такав предложи годишњем збору на одобрење.

Прочитан је записник 5 седнице Програмског одбора па је одлучено: Да се у састав Друштва приме ново основане подружине и то: у Иригу, срез иришки, бановина Дунавска и Душанову. срез шарпланински, бановина Вардарска; Да се пошаље бесплатно Пољопривредном одељењу банске управе Скопље 40 примерака књижице „Прекалемљивање старих воћака“ од Др. Јосифовића. Да се пољопривредној подружини у Прокупљу одобри 5% за сву робу коју буде платила за 30 дана од дана када је рачун испостављен. Да се одобри исплата хонорара секретарима следећих подружина и то: Пољопривредне подружине у Зајечару Дин. 374, у Крагујевцу 146, у Камендолу 94, у Зворнику 284, у Звездану 76. Да се за делегате на годишњим скупштинама пољопривредних подружина одређују и то: Код Пољопривредне подружине у Ражњу 9-II т. г. Др. Т. Митровић, претседник Друштва, а код Пољопривредне подружине у Петровцу на Млави 15-II г. Др. Младен Јосифовић, потпретседник Друштва.

Да се исплати Пољопривредним подружинама *на име хонорара* за одржана предавања и то: Пољопривредној Подружини у Палићу Дин. 400.— и Пољопривредној подружини у Цариброду Дин. 200.—.

Да се по молби Пољопривредне подружине у Зворнику за помоћ ради извођења акције око прекалемљивања старих воћака не може изаћи у сусрет, већ се Подружина за калем гранчице има обратити надлежној банској управи.

Да се исплати Краљевској банској управи дунавске бановине Дин. 1.301,— за набавку 470 воћних садница из бановинског воћног расадника у Лазаревцу за подизање угледног воћњака на задружној основи у селу Стубици, срез голубарски; и

Да се по молби Пољопривредне подружине у Г. Топлици за одлагање рока плаћања њеног дуга не може изаћи у сусрет, већ да она има свој дуг ликвидирати најдаље до 15-II-т. г.

Саопштења и предлози; Г. Др. Митровић, претседник Дрруштва извештава, да је присуствовао годишњој скупштини подружине у Сопоту, која је одржана 29 ов. мес. и да је скупштина била одлично посећена, а на сам дан скупштине уписано је у чланство око 550 чланова. Г. Др. Митровић поздравио је присутне на скупштини и одржао говор о важности удруживања пољопривредника.

Г. Др. М. Јосифовић, потпретседник Друштва, извештава да је као делегат Друштва присуствовао годишњој скупштини Пољопривредне подружине у Г. Милановцу, која је одржана 29 т. м. Скупштина је била одлично посећена а дискусија је била врло жива. Он је одржао предавање о томе шта треба сами земљоградници да учине да би унапредили своја газдинства. До отварања скупштине уписало се преко 450 чланова.

Г. Др. Михаило Градојевић, чита писмени извештај са годишње скупштине Пољопривредне подружине у Сенти, која је одржана 29 т. м. а којој је он присуствовао у својству делегата Српског пољопривредног друштва. Скупштини је присуствовало око 40 чланова, а нарочито је била интересантна дискусија која је вођена о могућности чувања земље за наш тамошњи живаљ, што претставља једно врло важно питање за тамошње крајеве

Г. Др. Павле Вукасовић, извештава да је присуствовао годишњој скупштини Пољопривредне подружине у Нишу. Скупштина је била доста добро посећена. У дискусији су се чули многи корисни предлози о будућем раду подружине.

Г. Александар Рашковић, извештава да је службеним послом био у Неготину на Вардару и да је том приликом присуствовао годишњој скупштини тамошње Пољопривредне подружине.

Г. Никола Белобрк, саопштава да је присуствовао са секретаром Друштва г. инж. А. Банковићем конференцији сазваној у Новом Саду 29 пр. мес. по питању откупне цене шећерној репи. Г Белобрк је нарочито подвукао да је дао

предлог конференцији, да је потребно да се од Министарства финансија тражи да се сума од Дин. 35,000.000,— колико ће се ове године наплатити на име царине за шећер који се има увести, употреби на побољшање цена шећерне репе у овој години. Предлаже да се прихвати предлог Пољопривредне коморе Дунавске бановине да се у дому Друштва закаже за 19 или 26 фебруар конференција по истом питању. Управни одбор прихвата овај предлог.

6 СЕДНИЦА (7-II). Одлучено је: да се г. Аћиму Банковићу, секретару Друштва, према његовој молби, повећа месечна плата од 3400 дин. нето, на 3600 дин. нето, месечно, почев од 1-I 1939. год., а да се остали услови, постављени од г. Банковића, не примају.

Да се приме у састав Друштва ново основане подружине и то: у Орашју — срез темнићски, у В. Поповићу — срез деспотовачки, у Становима код Крагујевца и Орашју — среза власотиначког.

Да се исплати секретарима Пољопривредних подружина за рад у 1938 години, пошто су подружине све услове испуниле и то:

секретару Пољопривредне подружине у Маљевићу Драгану Дамњановићу Дин. 56; секретару Пољопривредне подружине у Голубовцу Петку Милутиновићу Дин. 480; секретару — благајнику Пољопривредне подружине у Лепојевићу Станимиру Јовановићу Дин. 80; секретару - благајнику Пољопривредне подружине у Божурњи Милану Живановићу Дин. 120; секретару Пољопривредне подружине у Забрђу Војиславу Живановићу Дин. 118; секретару Пољопривредне подружине у Сопоту Радојку Томићу Дин. 1172; и претседнику Пољопривредне подружине на Убу А. Алексићу Дин. 246.

Да се одобри тражени кредит и то: 1) Пољопривредној подружини у Прокупљу Дин. 100.000.—; 2) Пољопривредној подружини у Забрђу по Дин. 300.— на сваког члана, с тим да се дефинитивна сума има утврдити кад подружина буде послала тачан списак уписаних чланова; 3) Пољопривредној подружини у Пожеги Ужичкој Дин. 5.000,—;

Да се по молби Пољопривредне књижнице и читаонице и омладинске дружине у Гушевцу одобри помоћ од Дин. 2.000,— ради подизања дома;

Да се по молби Пољопривредне подружине на Убу одобри помоћ ради приређивања 10 дневног пољопривредног течаја у справама и књигама у вредности Дин. 500,—;

Да се по молби Пољопривредне подружине у Становима код Крагујевца пошаљу следеће справе на углед и то: 10 комада калемарских ножева, 6 комада калемарских маказа и 3 прскалице, с тим, да подружина претходно пошаље уредну меницу ради обезбеде;

Да се по извештају инспектора за подружине о пре-

гледу подружинама у Чачку, Мрчајевцима, Мојсињу, Д. Трепчи, Прислоници и Гор Милановцу доставе примедбе које су нађене приликом прегледа с препоруком да се по њима поступи.

Да се по питању Пољопривредне књижице и читаонице и омладинске дружине у Ошљаву, срез вучитрнски, да ли је пробитачно да своју готовину у Дин. 2 158 издаје својим члановима на позајмице одговори, да такав рад није саобразан правилима, те им се то не би могло препоручити;

Да се по тражењу претседника надзорног одбора и претседника управног одбора Пољопривредне подружине у Пироту, нареди подружини да надзорном одбору стави на расположење све књиге и рачуне, а надзорни одбор да изврши преглед рада најдаље до 17 т. м. и извести Друштво о нађеном стању у Подружини. Ако Подружина до 17 т. м. не извести да је стање подружине утврђено, онда да инспектор оде и изврши ревизију и препоручи подружини да у што краћем року закаже скупштину.

Да се упути секретар г. Банковић да присуствује оснивачкој скупштини Пољопривредне подружине у Смед. Паланци на дан 11 т. м.

Да се прими знању извештај г. Др. Милоша Радосављевића, редовног члана Српског пољопривредног друштва да је присуствовао редовној годишњој скупштини у Честину 29 п. м. и да је том приликом одржао присутнима предавање са темом: „Грешке земљорадника у обради земље", с тим да се г. Радосављевићу изјави благодарност за одржано предавање и за његову приправност да Друштву учини и друге сличне услуге.

Саопштења и предлози: Г. др. М. Јосифовић извештава да је у својству делегата Друштва присуствовао оснивачкој скупштини Француско југословенске пољопривредне коморе, која је одржана 1 т. м у Главном савезу српских земљорадничких задруга. Скупштина је протекла врло свечано у знаку Француско-југословенског пријатељства, а он је изабран за потпретседника као претставник пољопривредних организација, пошто су у управу ушли и претставници задругарства и пољопривредних комора.

Г. Властимир Ђорђевић, директор Пољ. огледне станице Скопље, редован члан и члан Надзорног одбора овога Друштва, извештава да је Пољопривредна подружина у Скопљу обновила рад и да је постигнут споразум свих заинтересованих, да, са обзиром да се Друштво налази за сада у немогућности да отвори филијалу, подружини стављају на расположење потребне просторије у Енолошкој станици и Хигијенском заводу за смештај справа, а сви чланови су се споразумели да организују одржавање течајева и предавања у Скопљу и свим околним селима.

Сву пошту за Српско пољопривредно друштво слати на поштански фах бр. 878, јер тако пошта стиже један дан раније, па ћете и одговор раније добити.

НАША НАЈНОВИЈА ИЗДАЊА

У издању Српског пољопривредног друштва као „Тежакова" библиотека недавно су изишле следеће књиге:

1) као 7 свеска „СТОЧНЕ ЗАРАЗЕ" од М. Цветковића по цени од Дин. 10.— а са поштарином Дин. 11.—;

2) као 8 свеска „Практичне поуке о справљању и неги вина" од Инж. Вукашина Тоскића по цени од Дин. 8.— са поштарином Дин. 9.—

3) као 9 свеска „ОРАХ" од Инж. Душана Станковића по цени од Дин. 6.— са поштарином Дин. 7.—.

Новац слати увек унапред са поруџбином на наш чековни рачун код Поштанске штедионице бр. 50-350.

За лозу и воћке

Само прскалица са марком **„МИТРИ“**

вреди више него друге три

То потврђују више хиљада задовољних купаца „МИТРИ“ прскалице и њена златна одликовања.

Купите и Ви прскалицу „МИТРИ“ са пуним поверењем јер је купујете са пуном гаранцијом и писменим упуством за употребу тражите и купујте „МИТРИ“ прскалице, а на отплату добијете по повољним условима код срп. пољ. друштва Београд.

Ценовник шаље бесплатно предузеће „МИТРИ“ прскалица Крушевац Тел. 70

ВЕШТАЧКА ГНОЈИВА

ОСИГУРАВАЈУ ВАМ УСПЕХ

УПОТРЕБЉАВАЈТЕ ИХ И ВИ.

Сада треба ђубрити репу, кукуруз, виноград, сунцокрет, конопље и воћке.

НЕ ОКЛЕВАЈТЕ — ВРЕМЕ ЈЕ НОВАЦ.

Тражите бесплатна упутства од Српског Пољопривредног друштва Београд и његових подружина.

Штампарија Мил. Д. Цветковић Београд Новопазарска 52

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

Универзитетска библиотека
БЕОГРАД

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ ЊЕ.В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 Г.

БЕОГРАД
1
АПРИЛ
1939

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

САДРЖАЈ: Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ. Које подлоге узети за стоне сорте грожђа; Инж. ДРАГОМИР СТОЈАНОВИЋ. Опасно сушење цветова и летораста на трешњама и вишњама и кајсијама; СВЕТА РАДОЈЧИЋ. Како да поспешимо производњу сточне хране на нашим сеоским газдинствима; ДУШАН ЈОВИЋ. Треба никирати-припремено расађивати и расад поврћа; Инж. Б. СИВИЦКИ. Како најбоље обележити приплодну живину; МИОДРАГ МАРЈАНОВИЋ. Како сузбити нашљивост код стоке; ВОЈИСЛАВ ГРАШИЋ. Како се спремља добар јогурт и сир; Инж. ФРАЊО ЛУКМАН. На које подлоге треба калемити бреске; Инж. Б. Ж. СТЕВИЋ. Невидљиви одмагачи и помагачи пољопривредника; МИЛ. ЖУЈЕВИЋ. Развијање домаће радиности у Ресави; НАТАЛИЈА ЂУРОВИЋ. Шта треба домаћица да ради у својој кући пре Ускрса; Изнод из записника Српског пољопривредног друштва.

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ.

ГОДИНА 67. БР. 7 БЕОГРАД, 1 АПРИЛ 1939

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

ВЛАСНИК ва Српско пољ. друштво
Претседник Др. ТАНАСИЈЕ МИТРОВИЋ
професор Универзитета

УРЕДНИК
Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64. Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30·—, а за ђаке и војнике Дин. 15·—
Чековни рачун 50-350 Рукописи се не враћају

Које подлоге узети за столне сорте грожђа.

Кад је реч о избору подлога за гајење стол-ог грожђа мора се водити рачуна о истим чињеницама, као и при избору подлога код подизања винограда са винским сортама. Само се код столних сората мора обратити већа пажња, него код винских сората, код којих се грешке у избору подлоге могу донекле поправити приликом прераде, што код столног грожђа није могуће. Затим се при избору подлоге за столне сорте мора водити рачуна и о извесним чињеницама, које код винских сората можемо да и занемаримо, на пр. утицај подлоге на сазревање грожђа. Од столних сората, као што смо поменули, тражи се поред осталог, да имају велике растресите гроздове, са крупним бобицама, издржљивим за транспо-т, а што је главно, да је сазревање потпуно у времену, када се дотична сорта може што боље да уновчи, т. ј. код раних што раније а код касних нешто позније. На све те особине, као и на укус грожђа има велики утицај, поред, места, положаја, земљишта и сама подлога.

Америчке врсте, њихови међусобни хибриди, као и њихови хибриди са европском лозом, а које служе као подлоге за подизање винограда имају различите захтеве у погледу хемијског, физичког састава земљишта и у погледу влажности, на супрот домаћој винској лози. Једне од тих подлога подносе и успевају само на плодном, слабо кречном и влажнијем земљишту, друге пак могу да успевају и на сиромашнијем (каменитом, песковитом) и сувљем земљишту. Једне су погодније за топлије, а друге и за хладније крајеве. На једним грожђе сазрева раније, на другима доцније и т. д.

Сл. 51 — Једна нова талијанска сорта стоног грожђа.

Избор подлоге није проста ни лака ствар. При избору мора се водити рачуна о свим напред побројаним чињеницама, т. ј. о хемијском и физичком саставу земљишта, влажности, климатским приликама, затим да ли ће се гајити винске или стоне сорте, ране или позне и т. д.

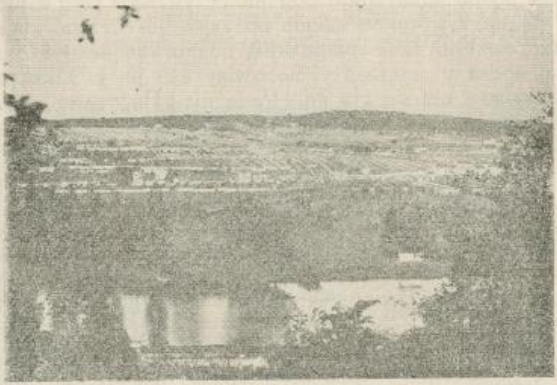
Способност једне подлоге да се прилагоди земљишту, или адаптација је различита код разних подлога. Рупестрис ди Лот, Берландијери и њихови хи-

(риди лако се прилагођавају разним земљиштима. Рипарија Порталис већ то не може, јер се њен корен грана плитко испод површине и подложан је спољним утицајима, а нарочито суши. Та слаба страна Рипарије Порталис губи се код њених хибрида са Рупестрис ди Лотом и Берландијерим. Добро се прилагођују земљишту и европско-амерички хибриди. Код рђаве адаптације обично се умањује јако бујност и родност и чокот лакше подлеже болестима. Највише тешкоћа чине америчким подлогама велики садржај креча у земљишту, поготову ако је у лако распадљивом стању. На пр. Рипарија Порталис тешко успева на јако кречном земљишту, докле га хибриди Берландијера са домаћом лозом подносе највише.

Подлоге, које не подносе креч, не смеју доћи на кречно земљиште, докле подлоге које подносе креч могу доћи на безкречно земљиште, ако им исто одговара у другим особинама. При избору подлоге неопходно је испитавати креч у земљишту, што врше бесплатно расадници, енолошке станице и пољопривредне школе.

На избор подлоге утиче и плодност земљишта. Рипарија Порталис захтева плодну земљу. На неплодној јако ослаби, што има за последицу смањивање приноса. Поред тога иста захтева дубоку, растреситу земљу и која не трпи од влаге и суше. Док је Рупестрис ди Лот погодан за топла, растресена и сиромашнија земљишта. Сувише топла земља му повећава бујност, што иде на штету родности и сазревања. Неки европско амерички хибриди се лакше прилагођују разним земљиштима: лакшим и тежим, влажним и сувим. Исти су од значаја за тежа, кречна земљишта, где Рипарија Порталис, Рупестрис ди Лот и њихови међусобни хибриди хлоротишу. Међутим и на овим местима их у новије време потискују Берландијери х Рипарија Телеки 8В и Берландијери х Рипарија Кобер 5ББ, који су јако погодни за кречна земљишта. Стари некалемљени виногради били су мање осетљиви и према суши. Америчке подлоге се у томе погледу знатно разликују. На пр. Берландијери

потиче из сувих крајева Америке, има корен који иде дубоко у земљу, мало лишћа, које умањује испаравање. Слично је и код Рупестрис ди Лота те боље подносе сушу. Обрнуто је код Ипарије која потиче из влажних крајева, има плитак корен и велико лишће, које потпомаже испаравање, те не подноси сува земљишта.

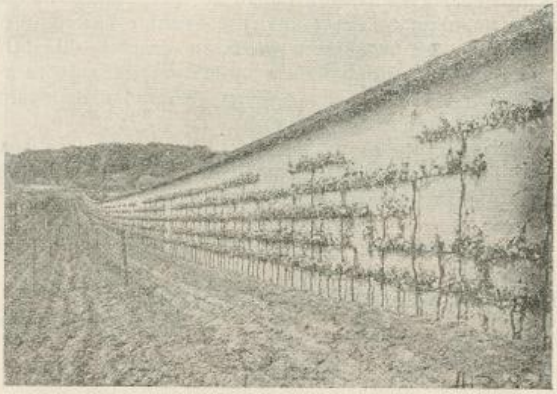

Сл. 52 — Томери, крај у француској у коме се гаји чувено стоно грожђе — племенка.

Исто се тиче климатских прилика неке подлоге које успевају у топлијим крајевима, не могу се применити у северним, због касног сазревања грожђа и лозе или због велике бујности, која изискује дугачку резидбу. Од подлога које се код нас примењују познато је да Рупестрис ди Лот касно сазрева те се не може применити за северна виногорја, ни за ране ни позне стоне сорте, јер прве стижу доцкан а друге у опште не сазре. У јужним крајевима такође није за ране сорте, јер успорава сазревање, што је пак добро за позне сорте, за које се може врло добро искористити, да би се грожђе појавило на пијаци кад га нестаје. Ова особина је пренета и на његове хибриде. Ипарија Портаљис долази уопште у обзир за

гајење раних сората а у северним крајевима и за позније. Ту особину пренела је и на своје хибриде са Берландијери. На сазревање утиче и бујност, која исто успорава и то у толико више, у колико је земљиште плодније и влажније. За сорте које подносе кратку резидбу долази у обзир Рипарија Порталис и њени хибриди са Берландијери, а за сорте које траже дугачку резидбу долази у обзир Рупестрис ди Лот и његови хибриди.

Питање подлога и данас није скинуто са дневног реда и даље се тражи боље од доброга. Ми се у нашој земљи већином користимо туђим искуством,

Сл. 53 — Гајење стоног грожђа уза зид.

и проверавамо га у нашим приликама. Код нас су у примени 12 подлога, три чисто америчке врсте, шест њихових међусобних хибрида и три европско америчка хибрида. Од тих 12 у последње време највише су у примени и могу се препоручити следеће:

1. Рипарија Порталис, у јужним крајевима за ране и позне стоне сорте, на плодним, дубоким растрешеним земљиштима, са довољно влаге, која су поред тога без креча или га садрже највише 10—12%.

2. Рупестрис ди Лот, у јужним крајевима за позне сорте у средњим деловима државе и за сорте које чине средину између позних и раних, на сиромашнијим земљиштима (каменитија, песковитија) али која нису плитка и која садрже до 25—30% креча.

3. Рипарија х Рупестрис Шварцман, за сорте које по сазревању долазе на средини између позних и раних за земљишта средње плодности, дубље пескуше, благе иловаче, које садрже 20—25% кгеча, и то за топлије крајеве, као што је случај са Далмацијом.

4. Берландијери х Рипарија Телеки № 8В и

5. Берландијери х Рипарија Кобер № 5ВВ, у јужним крајевима за раније сорте а у северним за раније и позније, за земљишта не сувише влажна и сува, било да су безкречна било да садрже 40—50% креча. Први се приближава више Берландијерима и спушта се даље на југ а други се приближава више Рипарији и иде даље на север.

6, Шасла х Берландијери 41В за сорте које долазе на Телекиу 8В и Коберу 5ВВ, за јужне крајеве, за суво земљиште са 50—60% креча.

Као што је поменуто има и других подлога ко је су мањег значаја, долазе у обзир више за северне крајеве, где гајење стоног грожђа долази мање у обзир и за неке положаје у Далмацији.

Инж. Вукашин Тоскић.

Опасно сушење цветова и летораста на трешњама, вишњама и кајсијама

Мада је ова болест раширена у нашим крајевима, ипак јој пољопривредници не обраћају пажњу у довољној мери. То долази отуда што се она каткад јавља у мањим размерима (зависи од климатских прилика у доба цветања) и тада у већини случајева остаје незапажена, а када узме већег маха, обично се приписује утицају мраза, јер промене на цветовима и леторастима изазване болешћу врло су сличне про-

мнама које проузрокује мраз. Иако, на први поглед постоји та велика сличност између утицаја болести и мраза на воћке, ипак су последице за њихов будући живот сразмерно теже после напада болести него после мраза. Зато је потребно да се тачно зна прави узрок сушења цветова и летораста.

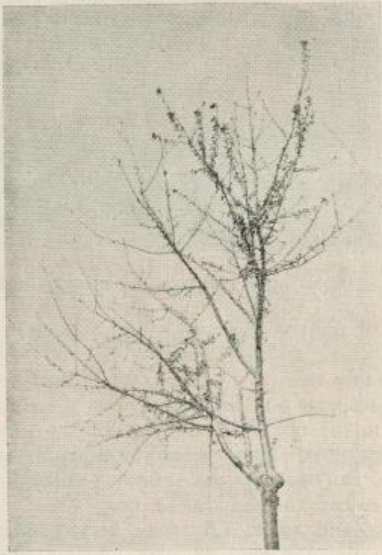
Сл. 54 — Вишња са многобројним сасушеним гранчицама.

Оболели цветови, било да су заражени пре или после отварања, добијају кафену боју и сасушују се; они не опадају већ још дуго остају на воћкама и због своје кафене боје примећују се врло лако. Ако је у доба појаве болести време влажно, цветови постају мекани и на њима се појављује беличаста навлака, коју сачињавају многобројне семенчице гљивице, које служе за њено даље ширење.

Али штетно дејство болести не задржава се само на уништавању цветова; са њих, преко цветних петељки, полако захвата већи или мањи број летораста које исто тако сасушује. Када су нарочито повољни услови за развиће гљивице која изазива болест (хладније а влажно време), може више од половине ластара да буде сасушено. (сл. 54). Ако се болест ра-

нијих година чешће јављала па су воћке услед тога биле изнурене, тада могу потпуно да се осуше (сл. 55).

За сузбијање ове болести, за сада бисмо само препоручили сасецање и спаљивање свих болесних летораста (треба сасећи на 4-5 см испод сувог места). Тиме се спречава образовање семеничица којима би се зарааа даље ширила и уједно онемогућује да гљивица у њима презимљује и идућег пролећа обнови заразу. У колико се пажљивије буде радило и уколико већи број пољопривредника приступи томе послу, утолико ће и успех бити сигурнији.

Сл. 55 — Осушена вишња.

У неким земљама где сушење летораста и цветова исто тако узима веће размере, постигнути су завидни резултати прскањем са бордовском чорбом.

Код нас није још сигурно утврђено време када би најпогодније било да се приступи тим прскањима. У сваком случају, за заштиту цветова и ластара, једно прскање извршено пре отварања цветова, са 1% бордовском чорбом, свакако би било од користи. Резултате добијене у другим земљама не можемо у потпуности да користимо, јер су тамо друкчије климатске прилике и заступљене друге сорте воћака него што је то код нас; а о тим важним чиниоцима код сузбијања биљних болести мора се увек водити рачуна.

Инж. Драгомир Стојановић

Како да повећамо производњу сточне хране на нашим сеоским газдинствима?

Примећује се да се код нас, на нишим сеоским газдинствима врло мало обраћа пажња производњи сточне хране, што има за последицу слабу исхрану стоке. А без добре хране нема ни добре стоке. Због тога препоручујемо нашим земљорадницима да повећају нарочито производњу кукурузне сачме, грахорице и црвене детелине.

1) Кукурузна сачма као сточна храна

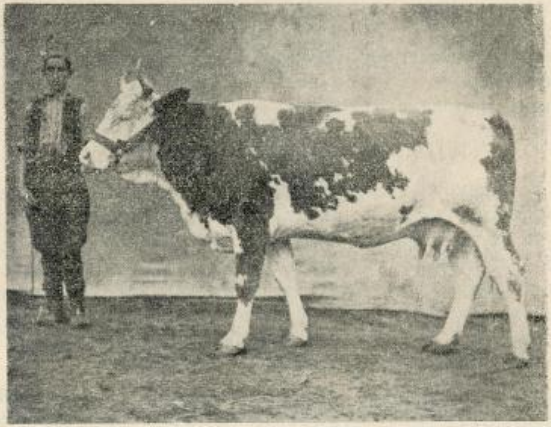
Кукуруз густо посејан и покошен у доба класања врло је добра и здрава храна за стоку и то било као свежа, сушена или конзервисана. Нарочито је добра за говеда. Сушних година када остале пашне биљке рђаво роде, кукуруз успева да надокнади мањак у сточној храни и да сточаре избави из неприлике. Због тога се кукурузна сачма може уврстити у ред најважнијих пашних биљака.

Познато је да кукуруз успева на свакој земљи, а што је земља плоднија принос је већи. При сетви кукуруза за сточну храну-сачму треба узимати ране сорте, јер брже расту и пре успевају за кошење.

Нарочито је препоручљиво гајити сорту чиквантин, који не само да брзо расте, већ даје велику количину зелене масе, а стока га радије једе, јер је слађи и садржи више хранљиви материја.

Припрема за сетву кукурузне сачме састоји се у опште, да се земља добро пооре, потом засеје и добро подрља, тако да се семе затрпа на 4—5. см. дубине. Сетва кукуруза за сточну храну може се вршити од почетка априла месеца па све до 15 јула. Кукурузна сачма приспева за косидбу, за 6-8 недеља, а може се косити чим порасте за 1 метар висине али највећу количину даје ако се коси када почиње да класа-осеца и тада садржи највећу количину хранљивих материја.

Да се засеје 1 хектар потребно је 150-200. кгр. семена. Просечан принос са 1 хектара износи 40-50.000. кгр. зелене масе-пиће или 6-10.000. кгр. суве кукурузовине, што чини велику добит нарочито када се сеје после жетве пшенице или јечма, јер се на тај начин за годину дана са једне земље скину два приноса.

Сл. 56 — Једна добра приплодна крава сименталске расе одгојена у Шумадији.

2) Питома грахорица

Грахорица је врло корисна биљка, јер се одликује нежним стаблом и лишћем као и доста великом хранљивошћу, а врло је подесна за исхрану стоке било као свежа или конзервисана. Грахорица има две одлике: јесења и пролетња. Јесења грахорица сеје се рано с јесени када и пшеница и јечам, а пролетња рано с пролећа, а стасава за употребу у јуну или јулу месецу. Она даје врло добро сено, а подесна је и као зелена или конзервисана за исхрану стоке.

Грахорица успева на свима земљама како лакшим тако и тешким, само ако садрже довољно креча. Она поправља особине земље и обогаћава у азоту. Обраду земље за грахорицу треба извршити као и за сетву пшенице.

Приликом сетве грахорице препоручује се, да се узме овса или јечма за $^1/_3$. Потребна количина семена за сетву 1 хектара креће се између 150-170 кгр. а овој количини треба додати око 30 кгр. јечма или овса и заједно посејати. Са једног хектара засејане грахорице добије се од 12-16.000 кгр. зелене хране или 3-4.000 кгр. сена. Грахорица има вредност као сточна храна у толико више што се после ње може засејати кукурузна сачма и у току једне године добити са једне земље два обилна приноса сточне хране.

3) Црвена детелина

Питома црвена детелина-кравара осведочила је наше сточаре: да је врло корисна биљка за исхрану стоке. Она се највише узима и уводи у плодоред код нас, јер поправља земљу, даје обилну сточну храну и на њен цвет пчеле радо падају и налазе себи добру пашу.

Успева на свима земљама, где и пшеница успева а нарочито добро успева у влажном подневљу ако је при томе земља дубока и умерено тешка иловача у којој има креча. На песковиши и осталим сувим и песним земљама слабо успева, а шкоди јој оштра зима без снега. Треба је сејати на угару или после

окопавина. Препоручује се, да се усејава у пшеницу, јечам и зоб, који су посејани после окопавине. На истој земљи може се сејати после 4-6 година. Кад се сеје као међу-усев онда се то ради обично овако: најпре се посеје семе усева па се подрља; онда се преко тога засеје семе детелине и лаком-превртнутом дрљачом или браном завлачи. Ако се сеје у зимске усеве с пролећа онда се мора влачити или ваљати. Сеје се омашке и на врсте; за сејање омашке на сачму потребно је 25 кгр. семена по хектару, а за сејање на редове сејалицом потребно је 18 кгр. на 1 хектар.

Сл. 57 — Крчимирски сој оваца.

Црвена детелина траје обично 2 до 3 године. За сено коси се у доба цветања, а за зелену пиљу када одрасте за 30. см. Тешко се суши, јер има доста дебелу стабљику те се обично суши на розгама или нарочитим сушилима. Са хектара добива се 4—8.000 кгр. сена а подесна је и за конзервисање као зелена сточна храна.

Семе црвене детелине добива се у другој години од другог откоса; добива се 300-500 кгр. семена са

1 хектара. Вршидба семена изводи се млаћењем или на машину, а добивено семе треба пречистити на трифолин машини код Срп. пољ. друштва у Београду.

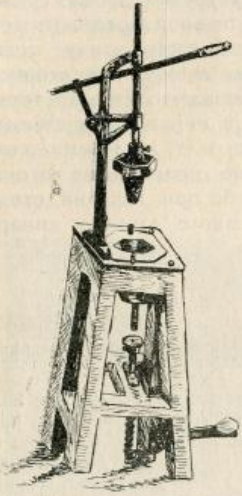
Дакле увођењем гајења кукурузне сачме, грахорице и црвене детелине наши пољопривредници могу обезбедити довољно хране за своју стоку преко целе године, тако да од стоке добију пуну корист. Не треба заборавити, да домаће животиње претстављају природну-живу машинерију, која прерађује биљне делове: млеко, месо, маст, лој и. т. д. Према томе помоћу савремене и рационалне производње сточне хране и њене правилне употребе при исхрани стоке, могу се сваке године добити многе хиљаде динара.

Агр. Света Радојчић

Треба пикирати — привремено расађивати и расад поврћа.

Под пикирањем подразумевамо радњу у којој све мале биљчице, што имају по два листића без котиледона, привремено расађујемо у топлу леју или млаку леју. Оно се врши на отвореном пољу, кад није у питању рана производња. Пикирање можемо вршити у леје, сандучиће, саксије, зделе и др. То је неопходно потребна радња, нарочито за рану производњу. Многи се питају зашто да биљка два пута болује и да се човек излаже толиком раду, кад се може без тога! Међутим данас у модерном градинарству—цвећарству па и воћарству пикирање преставља једну врло корисну радњу. Поједини баштовани, кад сам им рекао, да треба пикирати расад од парадајза и др. одговорили су ми да и њихов дед није то радио, па је живео боље него они. Тек када су видели расад у Средњој пољопривредној школи у Букову која најраније производи поврће, питали су се у чуду: како то?! Проста свар, разуме се, кад се зна вредност пикирања и начин његовог извођења. Пикирање има много добрих страна. Најважнија му је та: Што ће расад добити бољи коренов систем тј. боље жиле, биће снажнији, брже ће порасти и дати рeаније плод; Што расад затим лакше можемо пресадити на стално место без опасности да му повредимо жиле. Пикирање биљке неће боловати, док оне друге биће издужене и боловаће. Пикирана биљка даје за 15 дана раније плод. Ми овде у школи пикирамо све градинарске културе као: парадајс, паприку, купус, карфиол, кељ, плави патлиџан, целер и др.

Расад произведен у леји, стаклари или соби, стиже за време од три недеље за пикирање. Сама радња је сасвим проста и човек се не излаже никаквим губитцима. Леја спремљена за пикирање треба да стоји 5—7 дана заједно са земљом, која је у ову стављена, што значи да са спремањем леја треба почети на две недеље доцније од дана када смо посејала расад, с обзиром на то, да расад стиже за пикирање за три недеље. Време од 5—7 дана је потребно да би се развила потребна топлота и да би прошла јара за време које не смемо вршити пикирање. По том на лејама отварамо прозоре, који су за све то време били покривени асуром, меримо температуру и нађемо ли, да је виша од 30° C. приступамо риљању тако да сву земљу до самог ђубрета прекопамо и изветримо, затим поравнамо грабуљом и мало земљу даском притиснемо. Рад даском вршимо зато, да земља не би била сувише ровита и да нам не би расад после заливања остао плитко пикиран, што би му онемогућило да развије нове бочне жилице, које су врло важне за пораст биљке.

Сл. — 58 Машина за прављење саксија од ђубрета.

Земљину површину треба покрити сасвим танким слојем угљена (дрвеног) и пепела; угаљ се ставља да регулише влагу, а пепео да спречи буђ и трулеж, која се шири у виду паучине по површини земље и немилосрдно коси расад, нарочито онда кад нема сунчаних дана.

За пикирање треба изабрати сунчан дан, без ветра; спољашња температура не сме бити испод нуле, већ најмање два до три степена изнад нуле. Чупати треба онај расад који је већ стасао, тј који има два лепо развијена листа без котиледона. Тада се уједно врши и проређивање, ако је густо посејано. Сржну жилу треба ноктом или ножем пресећи за 1/3 њене дужине, тако да би могле да се развију бочне жиле. Расад се држи у левој руци а кажипрстом десне руке направи се рупа у земљи, затим се ставља расад до висине котиледона и истим прстом притисне се добро земља, да би прилегла уз жиле. Размак се обично узима за парадајс и

паприку од 6—8 см. у квадрату, док за купус и карфиол може мање.

Заливање по пикирању није за препоруку и уопште га треба избегавати, нарочито ако је земља довољно влажна. Заливање се врши тек после два дана. Биљке би могле до душе за то време мало да свену, али по њихов живот и даљи развој нема опасности. Кад би залили развила би се трулеж и расад би се издужио, не би био чврст и једар. По завршеном пикирању ако је дан сунчан треба расад засенити а поред тога дати му доста ваздуха. На исти начин врши се пикирање и у сандучиће, зделе и саксије. Могу се направити и такве саксије с којима се пикирани расад заједно пресађује на стално место без вађења.

Сл. 59 — Разне саксије од ћубрета.

Овде ћу укратко, да изнесем о једној машини за прављење таквих саксија, која је по упутствима г. инж. Милана Доновића, директора Средње пољопривредне школе у Букову, направљена од технолога Стевана Несторовића у радионици Мише Ицића у Зајечару (в. сл. 58). Примена такве машине ће вероватно много допринети у будућности напредном градинарству. Машина се састоји из једног дрвеног постоља са калупима од бронзе, вертикалне осовине и папуче за избацивање саксије. Прављење саксија помоћу ове машине врши се на тај начин, што се материјал-мешавац ставља у бронзани калуп, десном руком спушта ручица, која гура вертикалну осовину на ниже, збија та материјал у калупу и ствара саксију. Затим подиже се ручица навише и учврсти горе, удари се ногом о папучу, да би саксија ос обођена из калупа изашла горе.

За прављење саксија треба припремити материјал. Он се састоји од: стајског прегорелог ћубрета избаченог из прошлогодишњих леја, иловаче, говеђе балеге, гашеног креча и најзад песка. Обично се узима у овом односу: $^1/_2$ згорелог ћубрета, $^1/_4$ иловаче и $^1/_4$ говеђе балеге са додатком креча и песка. Може бити померање у корист ма којег де а

овог материјала, што зависи од особина ђубрета, његове влажности и лепљивости.

Пре употребе калупе треба попрскати водом и посути пресејаним песком, да се не би материјал лепио за зидове калупа. Калупа има различитих облика и величина, већих на пр. за парадајс и тиквице, и мањих за карфиол и краставце (в. сл. 59). Затим има калупа са по три рупе, који се могу употребити за краставце; у сваку рупу ставља се по једна семенка. Саксије са више рупа могу се употребитити за бостан, према потреби и броју семенака и очака (в. сл. 60)

Сл. 60 — Разне саксије од ђубрета.

Ко не може да набави овакву машину, може направити од дрвета без горњег дела осовине, само што ће рад на таквој справи бити спорији. Два добра радника могу да направе за један дан 400—500 комада саксија различите величине.

Значај ових саксија је у томе, што биљка користећи храну из зидова своје кућице, саксије, када се пресади заједно са њом на стално место она има могућности да даље користи храну из земље и расте. Саксије имају нарочиту примену за рану производњу оних биљака, које не трпе пресађивање. Још једно велико преимућство ових саксија је у томе, што се помоћу њих може преносити расад на већа растојања. У градинарству и цвећарству ће у будућности оне имати несумњиво широку употребу.

Душан Јовић, Буково

Како најбоље обележити приплодну живину.

За приплод можемо обележавати одраслу и младу живину (пилиће). Обележавање младе живине (пилића) врши се обично по групама. То се врши онда, када се за извођење набављају јаја са стране и то од истих раса, које ми гајимо. Да не би дошло до мешања са нашим пилићима, обележавамо све пилиће, који су се извели из јаја набављених са стране. Затим се обележавају пилићи, који воде порекло од најбољих наших носиља, да би смо првенствено од њих доц-

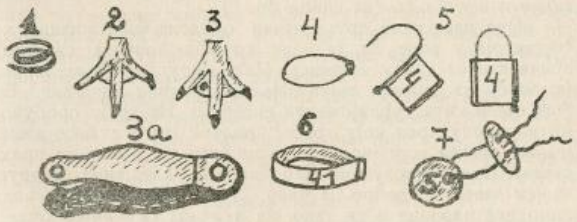
није оставили за приплод. Још можемо обележавати пилиће и онда, ако се мешају са пилићима из комшијског дворишта.

Само обележавање пилића врши се на више начина и то:

1. Спиралним обојеним целулоидним прстеновима (види на слици бр. 1.). Ови прстенови немају бројева, а продају се у разним бојама (црвена, плава, жута, бела и др.). Колико посебних група пилића имамо, толико разних боја прстенова и употребљавамо, а можемо и са једном бојом прстенова обележити две разне групе пилића намештајући прстенове једној групи пилића на десну, а другој на леву ногу. Ако имамо само једну групу, онда узимамо прстенове само једне боје. Ови прстенови су практични, али пољопривредник их не може сам направити, па је приморан да их купује.

2. Други начин обележавања састоји се у отсецању ноката на одређеном прсту десне, или леве ноге (на слици бр. *2*). Овај начин није добар, јер ћемо унаказити своју приплодну живину. Поред тога живина може и сама случајно да откине нокат, ради чега нам се помеша и необележена живина.

3. Трећи начин обележавања пилића врши се бушењем кожице између прстију (на слици бр. 3). Овим начином можемо обележити више група пилића. При обележавању овим начином морамо да имамо зумбу. За овај посао треба да је извежбан човек, затим мора бити опрезан, да се не загади рана и да не крвари. Мана овог начина је та, што рупице могу да зарасту.

Сл. — 61 Разни начини обележавања живине.

4. За нашег пољопривредника најјевтинији и најлакши начин обележавања пилића био би помоћу прстенова од жице (на слици бр. 4). Жица за ову сврху узима се од месинга, бакра или бела мека жица. За мале пилиће узима се танња жица, а за одрасле дебља. Прстенови се намештају на ногу десну, или леву. Ако за обележавање имамо само две групе пилића, онда једну обележавамо на десној, а другу на левој нози. Ако пак имамо више група, онда узимамо и разне боје жице (бакрену, белу и др.). Парче жице обавијемо

око ноге тако, да прстен увек буде слободан, а да не пада са ноге. Малим клештима пажљиво завијемо крајеве на чвор, при томе пазимо да не остану оштри крајеви. Мана овог начина јесте та, што прстенове дочније морамо мењати, када нога живине толико одебља да прстен није више слободан. Ако се не промене прстенови на време, то ће се жица урезати у ногу.

5. За појединачно обележавање пилића намештају се на крилу мале металне плочице са бројем (на слици бр. 5).

Обележавање одрасле живине (носиља) врши се у главном на два начина: намештањем прстенова на ногама и намештањем металних плочица на крилима.

Циљ обележавања носиља је тај, што ћемо тачно знати колико јаја свака кокош снесе за годину дана и колико су та јаја тешка Овде за ношење морамо употребити контролна гнезда. Сваки прстен има свој број под којим и уписујемо кокош у списак носивости. Прстенови се купују и доста су скупи. Пољопривредник би могао и сам да направи такве прстенове од алуминијума, танког бакра, месинга, које би помоћу клешта мога да учврсти на нози кокошке. Број би могао да нареже турпијом или ексером. Овај је начин обележавања живине доста проширен, али он има својуману јер живина чепркајући ногама по нечистим местима упрља овај прстен, а често и толико замаже нечистоћом, да се он мора прати. Поред тога дешава се да овај прстен кокош скине и изгуби га. (на слици бр. 6).

Ове мане нема други начин обележавања живине, који се састоји у томе, да се мала кружна плочица са бројем причврсти на крилу кокошке. Мале округле металне плочице могао би да направи сваки пољопривредник маказама. Бројеве обележити турпијом или ексером. На крају пробушити малу рупицу кроз коју треба провући парче танке жице, а једним крајем исте пробије се кожица на крилу са предње стране. Овако провучена жица мора се клештима са другим крајем завезати добро на чвор. Још је боље, ако употребимо две плочице и то тако, да плочица са бројем буде на самом крилу, а друга (са 2 рупице) испод крила. (на слици број 7).

Добра страна овога обележавања је та, што се лако чита, што се не пръа и тешко се скида. Лоша страна је крварење код бушења, али ту је опасност мала јер не може доћи до загађивања.

Инж. Б. Сивицки

Не веруј да све знаш. Само будале и глупи могу тако да мисле. Паметан човек у колико више знања стиче, све више види колико га мало има.

Како сузбити вашљивост код стоке

Поред многих других гамади и штеточина, које нападају домаће животиње наилазимо код стоке нарочито у зимским данима и на појаву ваши. Ове штеточине наилазимо како код коња, говеди, оваца, коза, свиња, тако исто и код пернате живине и паса, смештених у затвореним стајама, које се тешко проветравају. Исто тако појава вашију бива честа код мршаве и слабо неговане стоке, док је ретка код уређене и неговане стоке.

Вашљивост није болест, која би код стоке изазвала угинуће, али је појава вашију на животињама штетна у толико, што ваши сишу крв животиње се узнемирују и теже да чешањем отклоне свраб, услед чега постају млитавије у раду.

Код наших домаћих животиња појављују се две врсте ваши и то: једне које сишу крв и које се искључиво крвљу хране, док друга врста напада мршаву, дугачком и чупавом длаком обраслу стоку, хранећи се искључиво материјама садржаним у длаци и перути. И једна и друга врста вашију имају своје одлике у томе, да се веома брзо множе, да се могу преносити сједне врсте животиња на другу, али да се дуго не могу одржати у животу.

Знаци по којима се може приметити вашљивост стоке ови су: Животиња је узнемирена и тежи да се што пре приближи каквом чвршћем предмету, да би чешањем отклонила свраб. На врату, ђердану, између ногу, на бутинама и репу често пута наилазимо на гола места, пошто су готованке искористиле длаку себи за храну. При брижљивијем прегледу можемо наћи и на саме ваши, ако је вашљивост у већој мери код животиња развијена.

Женке вашију полажу своја јаја на длаку, где под погодним условима топлоте од 30°C, у времену од 15 до 20 дана излегу се први зачетци, гњиде, које се у времену од месец дана претварају у праве ваши. Важно је напоменути, да ниска топлота од 20°C, сув ваздух, чешће ветрење сточних стаја, спречавају развиће гњида.

Појава ваши је везана са прљавом стајом, простирком, високом топлотом у стаји и слабом негом стоке.

Вашљивост код стоке може се отклонити на два начина и то: предохраном и самим лечењем.

Предохрана има за задатак да отклони све узроке који омогућују појаву вашију. Као најважнији услови предохране јесу ови: да је стаја светла, чиста и снабдевена чистом простирком. Да се у једној истој стаји не држе разне врсте домаћих животиња. Свакодневно стоку тимарити, а прашину и длаку скинуту чешагијом износити ван стаје. Окречити стају

да би се уништиле и друге штеточине, које у угловима стаје налазе подесно склониште. Преко лета обратити пажњу и купању стоке, као и што чешћем кретању на свежем ваздуху.

У одбрану противу вашију постоје данас много средства, јевтинија и скупља, ради тамањења ваши.

Сл. 62 — Купрешке овце.

1)Машћу или лојем намазати нападнута места дотичне животиње, пошто се претходно оперу сапуницом и млаком водом. Узима се маст или лој од исте врсте животиња која се штити.

2) Веома подесан и јевтин лек јесте смеса дуванског одварка и сирћетне киселине. Узме се 50 гр. сирћетне есенције на један литар воде и 3 гр. дуванског одварка, па се ове течности добро измешају и затим намазати тело. Прво треба намазати једну четвртину тела, другог дана другу и тако редом, док се читаво тело не намаже.

3) Једно много сигурније, али скупље и *опасније* средство. јесте живина маст, која је иначе *отровна*, па зато при употреби овог лека треба стоку подвојити и онемогућити лизање тела. Живине масти узима се 10 гр., па се ова количина разблажи двоструком количином вазелина, добро измеша, па се ова смеса намаже помоћу чисте четке и добро протрља преко тела нападнуте животиње. Ова се радња понавља два до три пута и то искључиво код коња, али увек опрезно!

4) Пошто ваши тешко подносе мирисљава средства то се и она употребљавају- Та су средства креолиска маст, која се купује у апотеци и дувански одварак. Креолинска маст

највише се употребљава код говеди у смеси са вазелином и шпиритусом и служе за мазање тела.

5) Дувански одварак употребљава се код говеди тако, што се намаже 1/3 тела, која се после три до четири дана спере сапуницом и млаком водом, па се и даље обнавља ово мазање и прање докле год се читаво тело не намаже.

6) Код свиња препоручује се мазање тела петролејом и зејтином у размери 1:2.

Важно је напоменути да миришљава средства, као дувански екстракт, петролеј, креолин и др. не треба употребљавати код музара, пошто млеко упија мирис ових лекова и постаје неукусно за употребу.

Миодраг Марјановић

Како се справља добар јогурт и сир империјал (цариј)

Јогурт (Цариградско кисело млеко). Јогурт се може справити: из крављег или овчијег млека а у по неким случајевима прави се и из бивољег млека.

Прави се на овај начин: свеже помузено млеко одмах се подвргне добром цеђењу. Пошто се изврши цеђење, одмери се потребна количина коју желимо за јогурт. За справљање јогурта постоје нарочити казан (котлови). У овим казанима (котловима), налази се обична вода. Загревање се врши ложењем ватре одоздо. Казан је обично у облику цилиндра.

Вода се у котлу загреје скоро до кључања. Онда се канта са млеком ставља у котао и држи у топлој води док не добије температуру од 85° С, а у исто се време стално меша и мери температура. Онда се млеко носи у подрум, канта ставља у суд са хладном водом и ту се хлади све док температура не сиђе на 45° С. Чим се млеко охлади на 45° С, враћа се назад у млекару. где му се сада додаје јогуртна маја, која је већ спремљена унапред. Ова маја је разблажена у обичном прокуваном млеку и чува се негде на тамнијем месту у млекари, добро затворена. У 10 л. млека треба сипати 1 л. ове маје. Једно лице сипа, а друго меша. Чим буде добро измешано, затвори се канта с млеком и ставља у нарочити казан с водом. Вода у овом каану мора да има 45 С. После овога чешће пута обилазимо казан и гледамо да температура не спадне испод 45°С. Ако је температура случајно спала, онда се дода мало топле воде и тако се опет топлота подигне на 45° С.

После једног часа млеко ће постати као посиревина. Ако је ову посиревину почела да пробија сурутка, знак је

је да је јогурт готов за употребу. После овога јогурт се вади и меша нарочитом мешаљком. а затим се сипа у боце флаше, које се добро затворе. У њима се јогурт чува до употребе. Јогурт је врло пријатан и здрав напитак. Обично се много троши за време летњих врућина и увек се добро плаћа.

Јогурт можемо правити сладуњавији, или пак накиселији, све према укусу потрошача.

Сл. 63 — Богатство села — деца

Нешто о справљању сира империјала (царића)

Овај сир спада у меке сиреве а прави се овако: На 4 л. пуног крављег млека долази 1 л. слатке незакишељене павлаке.

Ова се смеша сада добро измеша и на температури 33—35° С подсира са 1 грамом сириштa у прашку. Кад је ово подсирено, остаје тако 24—36 часова. После овога времена сир се лако исцеди и дода му се 2 декаграма соли, па се онда врши размештање и ситњење. Када је ово све готово приступи се калупљењу сира, Калупи се у паклице од пергамент-папира од по 100 грама и тако се продаје.

Обично на 10 л. млека долази 2 л павлаке. На исти овај начин праве се и многи други сиреви, слични овоме, само са извесним додатком као Пивски и Липски сир.

Радове око справљања јогурта и овога сира пишем из своје праксе стечене, прво у млекари Ниже пољопривредне школе у Краљеву, онда у Букову, а сада у Ваљеву,

Грашић Војислав
практ. Сред. пољ. школе
Ваљево

На које подлоге треба калемити бресквe

Пољопривредници веома често постављају питање која је најбоља подлога за бресквe, да ли дивљака из семена брескве или горког бадема, или шљива, ченерика и друго. Најчешће мисле да је само једна подлога исправна и најбоља. На таква се питања не може одговорити једном реченицом пошто нема подлоге која би одговарала за све пролике.

Према досадањим искуствима сматра се као главна подлога за бресквe *дивљака бресква* произведена из семена. Најбоље су дивљаке из семена обичних ситних позних јесењих некалемљених бресака, које су честе у нашим виноградима. Дивљака бресква је добра подлога за фине крупне сорте бресака готово у свима земљиштима, која нису сувише тешка и влажна нити много сува и сиромашна у хран-

Сл. 64 — Један леп млади шљивик у околини Сарајева.

ливим састојцима. У таквим земљиштима жиле дивље бресквe довољно добро напредују и могу осигурати добар пораст накалемљене фине сорте. И срашћивање на месту калемљења је одлично.

За сувља, посна, мршава и сувише пропусна земљишта бресква као подлога више не би могла задовољити. За таква земљишта, уколико на њима уопште још садимо бресквe,

1) Уместо одговора на питање Тодора Марјановића из Горњег Матејевца

треба узети као подлогу дивљаку бадема произведену из семена горког бадема. Понегде су дале добре резултате и дивљаке из семена слатког бадема. У сувљим и јужним пределима често се саде бресквe у виноградима или на правим виноградским положајима, и ту је бадем готово најбоља подлога за бресквe. Морамо још напоменути да жи е бадема не подносе влагу у земљи, те стога бадем никако није погодан као подлога у таквим положајима и случајевима где има подземне влаге близу површине земљишта или где ће се вршити редовно и често наводњавање, на пр ради бољег успевања површа између редова воћака.

Бресква уопште слабо може да успева на влажнијим и тежим земљиштима, Ако би ју ипак садили у таквим приликама, то треба узети као подлогу неку *шљиву* која добро подноси таква земљишта. Код нас су до сада у разним нашим крајевима калемили бресквe било на изданак шљиве пожегаче или још чешће на белошљиву, пошарку, трношљиву, белицу или друге сличне шљиве и то са добрим успехом.

Неко време се код нас покушавало са шљивом *јулијанком* (сенжилијен) као подлогом не само за бресквe већ и за шљиве и кајсије, али успеха није било. Већ у растилу младице су слабо напредовале, тешко се примало окце приликом калемљења и касније воћке нису добро напредовале. Стога се одустало од даљег ширења ове подлоге.

Раније су се код нас бресквe много калемиле на шљиву *ченерику*. Ченерика је бујна подлога, калемљење очеђем је одлично успевало и добијане су за кратко време лепе саднице. Али такве саднице на сталном месту нису задовољиле. Прве две три годне пораст је био бујан, често и пребујан али је после наступало нагло сушење гранчица и целих грана, појавила се смолоточина и редовно су такве бресквe већ после неколико година сасвим пропадале. Због тога и ченерика као подлога за бресквe је напуштена.

У најновије време из Енглеске и Северне Немачке шире се неке нове врсте подлога за бресквe, као што су Марунка, Кросје, Першоре, Бромптон, Бриселплум и др. То су разни типови и сорте шљиве које се размножавају вегетативним начинима (нагртањем и положницама). Ове шљиве показале су се као добре подлоге за нешто влажнија и тежа земљишта, а и за такве случајеве где ћемо између бресака гајити поврће које тражи често и обилато наводњавање.

У нашим расадницима бресквe се највише калеме на дивљаке бресквe, мање на горки бадем или на разне типове шљива. Стога треба приликом куповине садница пазити на подлогу и изабрати такву подлогу која ће одговарати одређеном земљишту и условима гајења.

Приликом сађење бресака треба увек имати у виду, да плод калемљене бресквe, поред грожђа свакако спада у нај-

финије воће, али да је стога и само дрво брескве јако осетљиво и да тражи добру негу. Без тога и најбоље саднице на најбољим подлогама за дотично земљиште и прилике не могу дати добре резултате.

Инж. Ф. Лукман

Невидљиви одмагачи и помагачи пољопривредника

Осим видљивих биљних и животињских организама у природи се налази такође бескрајно велики број за голо око невидљивих живих бића. Та се невидљива бића зову м и к р о б и. Ради њихове необичне мале величине дуго се за њих није у опште ништа знало.

Испочетка се сматрало да су микроби за људе јако опасни, као проузроковачи различитих заразних болести, те се током времена створило у народу погрешно схватање, да чим се каже „микроб" одмах се мисли на какво заразно оболење. Међутим, наука је утврдила да микроби могу бити и јако корисни и одлични помагачи пољопривредника, само кад се знају различити услови под којима живе.

Особито велики значај и улогу имају микроби у млекарству. У једном су случају јако штетни, у другом, напротив, јако корисни и неопходни да би се добили добри млекарски производи — кисело млеко, кајмак, масло, сир итд.

Микроби у млекарству — како да се добије чисто млеко.

Микроба има свуда, а нарочито их је много у ђубришту, земљи (до 100 милиона у 1 гр.) у ваздуху, у прљавој води и др. А како млеко има све састојке хране у најпогоднијем облику и размери за исхрану, није чудо што се у њему увек налазе микроби. Само свеже помужено млеко из здравог вимена је у већини случајева без микроба, али чим ово млеко дође у додир са ваздухом, музлицом и рукама музача, одмах се у њему накупе на хиљаде микроба. Ако би приликом мужње падала у млеко прашина, слама или балега, ако лонац, вime и руке музача биле слабо опране, ако је цедило нечисто и ако се не би ово млеко брзо охладило или скувало, само за неколико сати стајања у томе млеку би се намножили милиони и милиони микроба, који покваре само млеко-згрушају- или доцније кваре производе који се од њега израђују. (Млеко добро затворено у коме су микроби убијени, може се месецима чувати, а да се не промени, то је тзв. „стерилизовано млеко").

Често пута прљаво и загађено од болесних крава млеко може бити разносач опасних заразних болести, туберкулозе, тифуса, колере, слинавке и др.

С друге стране, ако се са млеком приликом његовог добијања и прераде разумно ради, онда се лако отстрањују микроби одмагачи, а микроби помагачи стварају млечне производе који се рачунају као најјефтинија, најздравија и најиздашнија храна.

Ево како се то постиже. Судови у којима се млеко музе, чува, преноси или прерађује, морају бити пре употребе савесно опрани врелом водом у којој је растворено мало соде за прање или пепела, затим 2-3 пута испрати са врућом водом и напокон испрати са хладном водом. Виме се пред сваку мужњу опере топлом водом и избрише чистим убрусом, тако да са њега ништа у млеко не пада приликом мужње. За већу сигурност, може се преко суда разастрти цедило па преко њега мусти.

Сл. 65 — Босанска кућа

Помужено млеко одмах се процеди. На случај да нема нарочитих цедила, као што је „Уландерово цедило", треба цеђење извршити кроз обичну лимену цедиљку преко које је стављено утростручено или упетостручено обично платнено цедило.

Ово млеко ако се на газдинству не прерађује већ продаје на даљу прераду, мора се што је могуће брже охладити, јер се микроби јако брзо множе ако млеко задржи дуже време топлоту 28—35° С. Ниска температура спречава

њихов рад и множење у млеку. За ово хлађење постоје нарочити хладњаци, али ако њих нема свако може млеко брзо охладити на тај начин, што се сипа у какав узан и дуг суд, који се стави у какво корито или кацу са хладном водом. Оза се вода неколико пута промени, док се млеко не охлади приближно као вода Онда се сипа у канте и брзо односи на даљу прераду.

Инж. Б. Ж. Стевић

Развијање домаће радиности у Ресави.

Пољопривредна подружина у Свилајнцу је у прошлој години приредила уз помоћ Друштва југословенске народне ношње у Београду, неколико течајева предења и ткања у селима овога среза, па је са приређивањем течаја продужила и у овој години, тако је приредила један течај ткања, предења, шивења и у опште из домаћинства у општини Купиновачкој, који је почео од 23. јануара и трајао до 12. фебруара т. г.

Течај је отворен у присуству већег броја пољопривредника, и том приликом потписати је одржао једно предавање пољопривредницима о значају и важности приређивања овога течаја за усавршавања сеоске женске омладине у домаћој радиности.

Сл. 66 — Учеснице на течају.

Течај је похађало редовно 13 девојака поред оних које су течај похађале повремено. На завршетку течаја приређена је једна мала изложба ручних израђевина које су израдиле девојке за време трајања течаја. На овом течају најбољи успех показале су: Љубинка Ж. Стевановић, Живка Станојевић и Јованка Ст. Јовановић.

Течај је завршен у присуству већег броја пољопривредника-чланова пољопривредне подружине, претседника општине Младена Стојадиновића, Животе Стевановића, банског већника и члана управног одбора пољопривредне подружине, и учитеља гг. Мије Дугоњића и Ђуре Губеринића.

Заслуга за отварање и одржавање овога течаја припада Друштву југословенске народне ношње у Београду које је радо прихватило предлог Пољопривредне подружине за приређивање овога течаја, и које је омогућило подружини да може приређивати течајеве ове врсте тиме, што је подружини доделило на поклон једаи савремени разбој за брзо ткање.

Што је овај течај добро успео, заслуга је и вредних чланова пољопривредне подружине Младена Стојадиновића, Животе Стевановића и Радисава Тасића, који су се постарали и прибавили све што је било потребно за приређивање и одржавање течаја.

Вредно је истаћи и рад стручне учитељице г-ђице Добриле Милосављевић, која је руководила овим течајем, и која је уложила највише труда да би овај течај био што боље посећен и што боље успео. Поред тога што је девојкама на течају предавала предење, ткање, шивење и домаћинство у опште, она је залазила и по сеоским кућама, те је и тамо старијим женама давала савете и поуке из домаћинства.

Како су ови течајеви од велике користи за усавршавање наше сеоске женске омладине у домаћој радиности и домаћинству, подружина ће и даље настати да их приређује.

Мил. Жујевић.

Шта треба домаћица да уради у својој кући пре Ускрса.

Један од највећих празника јесте Ускрс. Сви се њему радују и младо и старо.

За овај празник који се свечано изводи у свакој кући, треба домаћица да спреми кућу и да умеси колача, јер им се деца много радују.

У спремању и уређењу куће може домаћица почети са собом у којој се спава. Из ове собе изнесу се постељне ства-

ри напоље: јастуци, губери, јорган, сламарице да се проветре; а за то време таванице и зидови се опају пајалицом или чистом метлом. Свака се ствар измакне као: кревети, ормани, сандуци, сто, клупе и др. и соба се почисти. Ако су зидови са стране запрљани, треба их закречити. За овим избрише прашину са свих ствари чистом, меком крпом; обрише прозоре, слике, огледало и најзад ориба под, ако је од дасака. За рибање припрема се цеђ (од пепела), какву стару крпу или саргију (део старог џака), четку и стари лавор или кофу за цеђ.

Мали број домаћица зна како се правилно риба под. Зато ћемо укратко тај посао описати. При овом раду испод колена ставити крпару, да се за време рада колена не нажуље. Обуче се старо одело, а рукави се засучу, потребне ствари се припреме и рад почиње од једног угла собе, на тај начин, што се крпа добро укваси у цеђ, и сад се њоме обложи део пода, отприлике колико се може руком да дохвати. За овим се укваси четка и риба се под. Најлакше се прљавштина уклони, ако се риба у правцу дасака. Четка се више пута замочи у воду и под се риба док не буде чист. Сад се крпом покупи прљава вода са пода, крпа се испере у суду, добро исцеди и покупи се и последња заостала вода са пода. Онда се прелази на део пода поред овог опраног, и тако се поступа до краја. За време рибања пода чешће се промени вода у суду, нарочито ако је под много прљав.

За препоруку је да се спреми још један суд са водом за испирање пода. Ако хоћемо да под буде не само чист него и жуто обојен, онда се скува слама у лонцу воде, и том водом се пребрише под, када смо, разуме се, већ прљаву воду покупили крпом. Да се под брзо осуши могу се отворити прозори и врата. Осушени под застре се чистим крпарама или ћилимом.

Сад се уносе истрешене постељне ствари, које се обуку у чисто рубље и кревети се наместе. Они се такође прекрију чистим, истрешеним чаршавом или ћилимом. Завесе на прозорима се ставе чисте, опране и изглачане (ако су од материјала, који се може прати). Сто, столице и клупе се уносе у собу орибани и оставе на своја места.

Ако домаћица има више соба, онда сваку собу спрема на исти начин.

Код нашег народа је обичај, да се у кухињи тако рећи проведе цео дан, зато се кухиња највише и прља. Са уређењем кухиње домаћица увек има више посла. Пре свега очисти се штедњак, цеви, димњак од чађи; затим се изглача плоча на штедњаку; кухиња се опаје, почисти и закречи, а ако су много прљави и чађави зидови, најбоље је целу окре-

чити. За време овог посла покрије се плоча штедњака, да се сачува чиста.

Све посуђе кухињско било да је од дрвета, плеха, порцелана, стакла опаје се и ориба се, затим сто и столице, клупе. Обрише се прозор и врата и најзад се ориба под ако је од дасака, или се опере ако је од цигаља.

Домаћица треба на исти начин да доведе у ред и остала оделења, као што су: вајати, собу за оставу намирница, подрум, таван и најзад и двориште.

Ако у дворишту има каквих ствари, треба их лепо у крај сложити, па двориште очистити.

Да се одржи ред у кући и чистоћа, треба мушкарци да поплочају двориште каменом, циглом, шљунком и др. Ако нису у могућности цело двориште, онда бар онај део, који води у кућу. Ово је потребно не само ради лепоте, него и ради здравља. Чистоћа се лакше одржава, а она је неопходна ради чувања здравља.

Домаћица треба да држи у реду и нужник. Он се такође опаје, и риба. Стаје за домаће животиње се такође очиочисте и доведу у ред.

Када је домаћица довела у ред своју кућу, сад треба да спреми велико корито и доста топле воде и сапуна, па да окупа сву децу, и да се окупају сви укућани и она и да свима спреми чисту пребуку.

Ако домаћица овако поступи, осетиће велико задовољство, јер ће све око ње бити чисто и уредно, а домаћин и укућани ће је не само поштовати него и волети.

Са овим рад жене — домаћице није завршен. За овако велике празнике спрема се мало колача, да се деца радују.

Наталија Ђуровић.

Извод из записника Управног одбора Српског пољ. друштва

7 СЕДНИЦА (8 II). Претседник Друштва г. Др. Т. Митровић отвара седницу и предлаже да се прво прочитају примедбе које су примљене од појединих подружина на нацрт правила који је био упућен свима подружинама. Пошто су те примедбе прочитане, прешло се на дискусију по сваком члану. Најзад је Управни одбор прихватио дефинитиван пројект правила, који се има поднети годишњем збору. Одлучено је истодобно да се тај пројекат оштампа и пошље свима достави подружинама на увид.

8 СЕДНИЦА (14 II). Одлучено је: Да се прими знању да је извршен преглед касе и рачуна за месец јануар ида

је нађено да су сва дукумента како примања тако и издавања правилно књижена.

Да се г. Томи Петровићу, хонорарном књиговођи Друштва, по његовој молби, повиси хонорар на 1.800,— месечно с тим, да та повишица важи од 1 фебруара тек. године.

Да се приме у састав Друштва ново основане пољопривредне подружине у Бабајићу, срез колубарски, бановина Дринска, у Кононпици, срез власот. Вардарска бановина и у В. Врбици среза расинског, Моравске бановине;

Да се по молби Пољопривредне подружине у Банатском Карађорђеву ради набавке пољопривредних справа не може дати никаква помоћ; може јој се само одобрити кредит за набавку справа.

Да се прими извештај г. Властимира Ђорђевића са одржане годишње скупштине Пољопривредне подружине у Ваљеву;

Да се по молби Пољопривредне књижнице и читаонице у Миочу код Увце и Народне књижнице и читаонице у Појатима, среза ражањског, додели бесплатно по једна колекција разних књига;

Да се Пољопривредном одељењу Краљевске банске управе у Сарајеву изда бесплатно једна колекција књижице „О прекалемњивању старих воћака“ од Др. Јосифовића.

Да се по молби Пољопривредне подружине у Г. Топлици продужи рок плаћања њеног дуга до 15 III т. г.

Да се исплати хонорар у износу Дин. 134.— Миладину Спасојевићу члану управног одбора Пољопривредне подружине у Ариљу;

Да се по молби Пољопривредне подружине у Руњанима, код Лознице, за отварање новога кредита не може изаћи у сусрет све док Подружина свој дуг из прошле године не измири.

Да се прими извештај Драг. Миленовића, претседника Надзорног одбора Пољопривредне подружине у Пироту, да је г. Поповић издао обавезу да ће дуг платити у року од једне године дана, те стога нема потребе да се инспектор Друштва упућује у Пирот, али да се од Подружине има одмах тражити исплата дуга у износу од Дин. 5.530,—

Да се по молби Пољопривредне подружине у Драгинцу њена меница не протествује пошто подружина још свега дугује Дин. 385,— те позвати Подружину да најдаље до 15 марта т. г. исплати овај дуг.

Да се по молби Пољопривредне подружине у Тодорином Долу, Подружини изда бесплатно један трокар за говеда, а њеном секретару пошаље на име хонорара Дин. 54.

Да се по молби пољопривредне подружине у Жабљу упути за 26 текући месец г. Никола Белобрк ради држања предавања;

Да се одобри кредит следећим подружинама:

Пољопривредној подружини у Божурњи у Дин. 18.900,— у Команици Дин. 6.600,— у Сибници Дин. 5 000,— Удовице См. 8.000,—;

Да се кредит Пољопривредној подружини у Грудашу не може одобрити, све док Подружина не исплати своје дуговање у Дин. 181,75 које потиче из прошле године; и да се прими знању да је Пољопривредно-златарска књижница и читаоница у Павлицу код Вршца уписала Српско пољопривредно друштво за свог почасног члана.

Прочитан је записник 4 седнице Надзорног одбора која је одржана 5, 6 и 7 т. м. па је исти примљен без икакве примедбе.

Секретар извештава да одређени одбор за састав резолуције по питању производње цепива и других лекова за ветеринарску употребу није постигао сагласност, па је одлучено: да се усвоји текст резолуције који је редигован од стране друштвене канцеларије.

Та се резолуција има доставити Министарству пољопривреде и преда јавности путем штампе.

РАСПИС Бр- 4

Извештавају се сви чланови подружина, који желе користити кредит од 2.000,— динара код Привилеговане аграрне банке за набавку алата, справа и друго, да оверу потписа на меници треба да изврши надлежна полицијска власт или срески суд на случај да је неко од потписника неписмен.

Детаљна упутства за добијање овог кредита као и формулари молбе, ценовник справа и алата може свако на захтев бесплатно добити код Српског пољопривредног друштва, Адмирала Гепрата 64 — Београд. Поштански фах 878.

Човек који ти је нешто паметно рекао и нечем паметном научио пријатељ ти је као и родитељ. Цени га и поштуј, јер му је то једина награда за сав труд.

Пероноспора је највећи непријатељ винограда. Заражене винограде не можемо више излечити. Плавим каменом можемо почетак болести спречити. Употребите за ту сврху само плави камен.

ЗОРКА

Београд, пошт. фах 669.

За лозу и воћке

Само прскалица са марком **„МИТРИ“**

вреди више него друге три

То потврђују више хиљада задовољних купаца „МИТРИ“ прскалице и њена златна одликовања.

Купите и Ви прскалицу „МИТРИ“ са пуним поверењем јер је купујете са пуном гаранцијом и писменим упуством за употребу тражите и купујте „МИТРИ“ прскалице, а на отплату добијете по повољним условима код срп. пољ. друштва Београд.

Ценовник шаље бесплатно предузеће „МИТРИ“ прскалица Крушевац Тел. 70

Штампарија Мил. Д. Цветковић Београд Новопазарска 52

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

Универзитетска библиотека
БЕОГРАД

ПО... ...ГРА II

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

БЕОГРАД
15
АПРИЛ
1939

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ПРОЛЕЋЕ ЈЕ ВЕЋ ТУ

САДРЖАЈ: МИОМИР Ж. КАЛАНОВИЋ. Да би пољопривреднику било боље; Инж. ИВАН ПУЦЕЉ. Прелаз са суве на сочну зелену храну треба извршити обазриво; Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ. Како спречити да се вина која су остала слатка не покваре; АСЕН СТАНЧЕВИЋ. Гајењу дивља треба обратити већу пажњу; СТЕВАН ЈЕШИЋ. Стока треба да буде што дуже на пашњацима; ТАДИЈА РАЈЧИЋ. Зашто пропадају најсиње; Инж. ЈОРДАН ДИМИТРИЈЕВИЋ. Један примеран воћар и пчелар у Ресну; ХАЏИ-ТОДОР ДИМИТРИЈЕВИЋ. Одржавајмо живот у земљи; Питања и одговори; Инж. ДУШАН СТАНКОВИЋ. Неколико обавештења из воћарства; БОР Љ. НЕШИЋ. Нове пољопривредне подружнице; Извод из записника Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ.

ГОДИНА 67. БР. 8 БЕОГРАД, 15 АПРИЛ 1939

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

Власник за Српско пољ. друштво и уредник
Претседник Др. МИЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64. Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30·—, а за ђаке и војнике Дин. 15·—
Чековни рачун 50-350 Рукописи се не враћају

Да би пољопривреднику било боље

Много што шта кочи пољопривредни напредак код нас. Једним делом то долази услед тежакова неразумевања у послу који ради и обавља, другим услед његове неумешности у том послу и ако га и у колико га разуме, трећим услед његове немоћи да нешто изведе и уради како треба. Много је тога што је изван његове моћи а зависило би од других, који опет не разумеју или немају схватања његових потреба, па неће или не могу да му помогну или га чак и ометају. Разуме се да је то за осуду и жалење. Највише пак од тога за жалење је то, да се тежак не уме и неће да помогне ни у оном што не изискује никакав нарочити труд ни издатак а пуно је тога. Од тога би међутим много зависила поправка његових прилика и његова живота у опште.

Један пролаз кроз наша села, кроз њихова поља, ливаде, шуме, винограде указаће нам одмах шта би се ту са мало труда, мало више разумевања могло поправити па да нашем сељаку—тежаку буде боље и живот сношљивији него што је данас. Наша сеоска

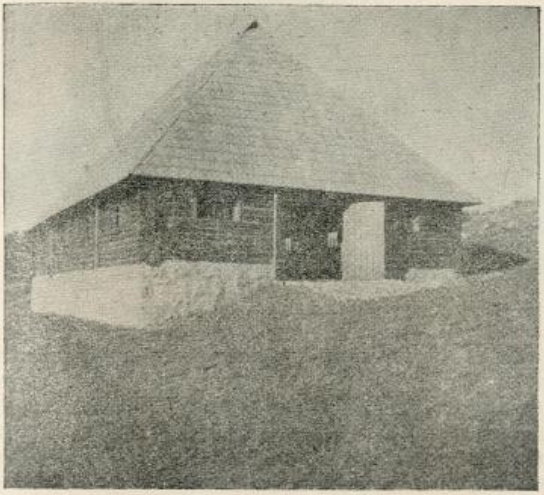
дворишта већ су слика и огледало разумевања или неразумевања тежакова у његовом послу.

По пољима села наше околине видимо на доста места извози се с јесени на стрништа ђубре које ће се бацити у оџаке кукуруза код његове сетве у пролеће. То извезено ђубре остаће тако у малим гомилицама и сачекати пролеће и сетву кукуруза. Тежак извози ово ђубре да би искористио своје слободно време после жетве стрнина а и да се запосли у међувремену до бербе кукуруза. Умесно је што тежак настоји да извезе ђубре на њиву док је слободан и док су путеви пролазни, али је штета што се ђубре тако извежено остави у малим гомилицама да га кише испирају а ветар и сунце исушује, те не превире до краја и погуби хранљиве састојке. — Далеко би боље било да се на њиву извежено ђубре стовара само на једну гомилу, па да се та гомила земљом покрије да не ветри и да се не испира а око ње и шанац опкопа те да вода не подлива. Тако држано ђубре до пролећа вредело би пуно више и дало би далеко веће користа од оне која се данас има. То се може са мало труда а без икаквих издатака.

У гајењу жита влада данас права пометња у избору сората свих жита која се у нашим крајевима гаје. И ту се тежак опредељује најразличнијим поводима. Једно је у том најважније, бар што се тиче хлебних жита, да је избрана сорта најродније. Које су то сорте од најродније о том је наш тежак такође слабо упућен и не иде за тим да буде обавештен, да то и сам провери и да се поузданим искуством у познавању једне сорте учврсти. Тако се само догађа да ове године једну сорту хвали и њом се одушевљава а догодине омаловажава. Такво лутање наноси му само штете. Са мало више обавештења то лутање могло би изостати, а то обавештење и упуство о најбољим сортама не захтева никаквих издатака, па ни набавка бољег семена и од бољих сората не задаје увек тешкоће.

Некоје врсте веома корисних радова у обради поља тежак никако не усваја. Не усваја их што не

може, што не уме и то му се може опростити, али има доста и таквих које неће да усвоји или им важност не схвата. Тако на пример јесење дубоко орање. Тежак се жали на сувишну влагу кишних година на сушу и неродицу сушних година, које су за њега вечити страх. Све би дао да се тог страха ослободи а кад му се каже да је јесење орање, јесење дубоко угаривање један од најбољих лекова за то, не схватајући да је баш тако, не ради то и кад може.

Сл. 67. — Један модеран овчарник на планини Романији у Босни.

Добро је то што је тежак у многоме неповерљив и што се држи свога мишљења, јер је много пута и рђаво упућен, рђаво поучен па је кадгод имао и штете; не ваља пак што тежак у много прилика и ако чује што добро не иде за тим да то и провери, па ако са више страна добије за то повољно мишљење да то ипак усвоји или бар покуша да

и сам провери. Да тако ради одавно би усвојио један тако користан посао као што је јесење дубоко орање, које не тражи друго него мало више труда. То би бар донекле унапред себи осигурао хлеб и најсушнијих година, а редовних увек имао родну годину.

Сл. 68 — Како изгледа примитиван оџачарник.

Једна од највећих и најчешћих невоља нашег сточарства јесте несташица сточне хране. Наша стока увек гладује, па и онда када је сита, јер не добија онакве хране која јој одговара. Она гладује и кад ради и кад је само музна па и кад је болесна и јалова. Разуме се да је то само од штете, јер кад гладује од радне стоке се не може тражити онај рад који је потребан да би се жетва и др. осигурало; од музне не може се добити она количина млека која би била у стању да да, ако би се ваљано хранила. Често тежак држи једну краву годинама а не зна какве му је млечне вредности, јер према исхрани она ову не може ни да покаже.

У свему овоме дало би се нешто и помоћи: чишћењем пашњака, колико их још има од трња, корова, камења; подсејавањем голих, ћелавих места,

одводњавањем где има сувишне воде а наводњавањем где има потребе а и услова за то; ђубрењем у колико је и то могуће а дрљањем где на пашњаку има маховине. Све те мере које не морају да коштају учиниле би много за поправку летње исхране наше стоке. У напреднијим крајевима (па и код нас у Словенији) чобанче код стоке не чува само стоку већ и ради по цео дан на пашњаку. Тако према добу године или крчи трње, плеви корове, подсејава траву од које је семе само прикупило, скупља камење, грабуљама квари кртичњаке и др. тек није без посла.

Сличним радом и на ливади у многом се поправља принос трава па и исхрана стоке. Где ових нема, сетвом пићних биљака храна се стоци осигурава и количином и каквоћом.

Пуно је још тога што би се још могло са нешто више труда, нешто више разумевања па да буде боље него што је данас. Да поменемо само још нешто. На пример да тежак научи распознавати сој од соја стоке, која је код нас силно измешана, па да се не гаји свашта, већ оно што се за наше прилике показује најбољим, а да се то не ради отприлике као што се данас чини. — У воћарству као и у виноградарству има тога такође много. Наш тежак је гајио шљиву док је она тако рећи самоникло расла и давала обилно плода а чим се указало да више таквих услова нема многи наш тежак дигао је руке од тога и ако не види од чега би другог живео. За виноград и радо риља и подиже га чак и где му није место а за воћњак који је кориснији и где се данас показује исто потребно ријати нипошто не може да се реши и требаће да прође времена докле га прилике на то натерају а дотле је на чистој штети.

Миомир Ж. Калановић

Не заборави да још увек поштен рад највише користи и највише среће и радости доноси.

Прелаз са суве на сочну зелену храну треба извршити обазриво.

Изгледа да ће о правилној исхрани стоке, нарочито младе, морати још много да се пише. Још се увек виђају грла, која личе на све друго пре но на оно што треба да представљају. То су врло чести случајеви нарочито сада на крају зиме и рано у пролеће.

Такав један очајан пример неправилне и недовољне исхране пружа нам доња слика. Већ на први поглед види се једно закржљало грло. Теле неко по мислио би човек најпре. Али кад се слика мало боље погледа одмах се може видети да се не ради ту о телету, него о јунцу. Да, ово „теле“ требало би да буде већ јунац од најмање 150 килограма, јер има 8 месеци. Међутим, „оно“ нема ни 70 килограма, већ један мање.

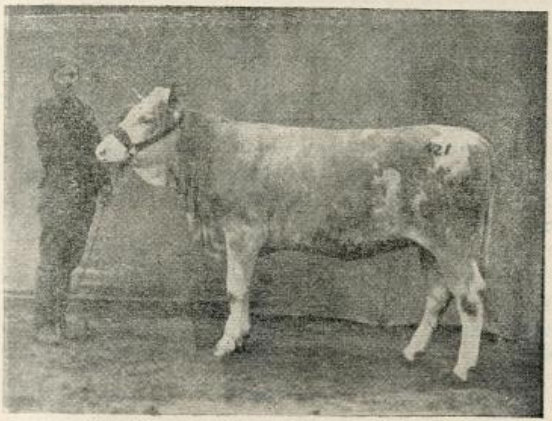
Сл. 69 — Изглед рђаво храњеног јунета.

Накострешена длака, те неправилни и неразвијени делови тела доказују да у његовом оброку хране недостају најглавнији хранљиви састојци: беланчевине и минералне материје.

На питање — чиме храниш ово „теле“, побогу брате, добио сам одговор: — сламом, господине. На

даља испитивања сазнајем да је та слама, која је тако рећи искључива храна младом грлу чак и пшенична, дакле најлепша слама.

Стога дакле није чудо да оно тако страшно изгледа, већ је чудо да је под таквом оскудном храном или боље речено под правим гладовањем уопште дочекало пролеће. Пролеће ће му својим првим даром, то јест младом травом барем унеколико повратити изгубљене снаге, ако после дугог гладовања не буде учињена друга грешка — а то је сувише брз прелаз на зелену сочну пићу.

Сл. 70 — Једна добро однеговала приплодна јуница сименталске расе, одгајена у Шумадији.

Сточар не сме никад да заборави, да су прелази са једне врсте хране на другу најопаснија доба у исхрани домаћих животиња Јер ако ти прелази, а наричито сада су суве зимске хране, сена и слама на сочну зелену пићу нису постепени, онда су пролив и надун неизбежни. А они не само да сметају напредовању грла и слабе његову отпорност против других болести, него могу бити чак и убитачни.

Неопходно је стога стоку на зелену, сочну храну постепено навикавати, па било да је узима на паши или да се њом храни у стаји. Ако се стока истерује на пашу, онда је треба најпре хранити у стаји сувом храном, а затим појити, па тек после пустити да пасе. Оброк суве хране не треба испочетка да се мења, већ да буде толики као што је био дотле. Тек после неколико дана оброк суве хране се помало смањује, а време храњења на паши продужују се. Али ако се стока храни у стаји онда треба прелаз са суве хране на зелену изводити мешањем сена и сламе са зеленом храном. То се најбоље постиже сецкањем сена и сламе и мешањем овакве сечке са зеленом храном.

Напасивање стоке рано у пролеће на ливадама, са којих се жели да се добије што више и доброг сена не препоручује се. Јер трава коју стока загризе не може доцније да постигне свој прави пораст. Сем тога, земља је још влажна и стока је угази.

Од зелене хране за стоку најопаснија је млада детелина. Што је она млађа то је и опаснија, јер проузрокује надун. Нарочито ако је покисла и росна покоси и пре давања стоци неко време лежи на гомили, где почне да превире, због чега се и угреје.

Стога треба зелену храну косити пред само храњење и избегавати храњење покислом и росном зеленом храном. Исто тако после издашног оброка зелене хране стоку не треба обилно појити.

Инж. Иван Пуцељ

Како спречити да се вина која су остала слатка не покваре.

Познато је да се код наших виноградара наилази доста често на слатка вина. Па не само код ситнијих виноградара већ слатких вина има много и у промету, код винарских трговаца, гостионичара и др. Ако је једно вино слатко (изузимајући т. з. в. слатка десертна вина) знак је да исто није потпуно пре-

врело или је пак вештачки заслађено. У већини наших винограда у Северној и Јужној Србији, Далмацији, Херцеговини и Црној Гори грожђе садржи доста шећера а недовољне киселине. Да се од таквог грожђа добије потпуно преврело вино, морало би се врењу шире и кључа обратити много већа пажња него што се то чини у већини случајева; неподесна врионица, неповољна температура шире и кључа и други недостаци при врењу имају за последицу често недоврела-слатка вина. Ови су случајеви у толико чешћи у колико је шира садржала више шећера и у колико је се створило више алкохола у вину, јер и високи садржај шећера и алкохола такође може да успори врење и да га сасвим заустави, нарочито ако су други услови неповољни.

У таквим случајевима обично по завршетку бурног врења остане у вину више или мање шећера чија се количина обично креће од 2 до 50 грама по литру. Ово је нарочито случај при справљању црног вина, где се главно врење прекине отакањем, односно пресовањем кључа после 7—10 дана од почетка врења. Ако се после отакања не обрати пажња тихо врење се не настави, већ се сасвим прекине. Вино се избистри и преко зиме се држи бистро и не задаје никакве тешкоће. Таква вина су пријатно слатког укуса, од многих потрошача су омиљена, те се преко зиме доста траже и троше. Ово је пак дало повода да многи виногради и винарски трговци, намерно прекидају врење код вина пре његовог завршетка, ранијем претакањем, и смештањем вина у хладније подруме и јачим сумпорисањем. Други пак да би угодили укусу потрошача, додају превреломе вину било укувану ширу „куваник" или на различите начине конзервисану ширу, а има случајева где се заслађивање врши и обичним шећером у колико се за то има рачуна, са обзиром на цену вина и цену шећера, без обзира што ове радње нису дозвољене.

Ако једно потпуно непреврело или вештачки заслађено вино садржи висок алкохол 14-16 Vol % (малигана) и више киселине, исто се може доста добро

одржати. Међутим у већини случајева горња вина садрже мању количину алкохола, који не може да спречи врење и чим наступе топли пролетњи дани вино почне тихо да превире. Већина наших виноградара па и многи винарски трговци и гостионичари

Сл. 71 — Подруми (пивнице) у Рогљеву (Крајина).

немају добре подруме, већ се у њима температура у пролећи диже, вино се загреје чиме се створи повољан услов за размножавање и рад винског квасца, исти почне да се размножава и да ради. Вино које је било потпуно бистро замути се услед размножавања квасца, који разлаже, превире остатке шећера, ствара алкохол и угљен-диоксид, који помаже мућење вина, пењући се у виду мехурића на површину уздиже талог са дна бурета или бачве. Тек када је сав шећер преврео, квасац се таложи, престане развијање угљендиоксида и вино ће се избистрити. Док се то не деси такво вино избегавају трговци, гостионичари и потрошачи. То накнадно време у пролеће може да траје краће или дуже време, према томе да ли је у вину било остало више или мање шећера и да ли вино има мање или више алкохола.

Дешава се да се ово накнадно врење заврши нормално, да се квасац, као што је поменуто стaложи и да се вино избистри. Дешава се пак да се ово накнадно врење прекине, вино се избистри, па да се доцније после претакања или филтрирања када вино дође у додир са ваздухом опет настави и вино се опет замути. Често се пак дешава да се вино у току овог врења поквари. Непреврели шећер претставља велику опасност за вино и то у толико већу у колико га у вину има више а мање алкохола и киселине. Обично у таквом случају наступи и млечна киселина, манит, сирћетна киселина, јавља се тегљивост и друге болести и мане. На тај начин сваке године пропадају веће количине вина, које су имале све услове да буду доброг квалитета. Такво вино се продаје у бесцење. Продавци се излажу непријатности да буду оптужени по закону о вину и стога се иста обично употребе за печење ракије, јер ни за сирће нису погодна.

Да се све ово спречи треба накнадном врењу у пролеће обратити већу пажњу. Најбоље би било да се пошаље мустра вина којој енолошкој станици, која ће препоручити селекционисани квасац. Умножавање квасца врши се према упуству станице, обично на следећи начин: Од истог вина узме се толико да се за сваких 100 литара спреми 2 литра квасца. На сваки литар тога дода се 100 грама шећера. Вино се кува у емаљираном суду $^1/_2$— 1 сат да алкохол испари. Охлади се на 20—25°C дода се квасац добијен из станице и стави се у топлу просторију да ври. Када се развије јаче врење квасац се додаје вину у буradима рачунајући 2 литра на 100 литара. На буре се стави врањ за врење. Температура просторије треба да је 20—25°C.

Ово је најсигурнији начин за накнадно превирање. Али многи виноградар сматра да је за њега доста заметан. Стога бар треба, чим се примети тихо врење, вино преточити као и обично у чисто буре. Затим вино засумпорисати са 10 грама калијуметабисулфита на 100 литара. Исти се одмери,

иситни, стави у платнену кесицу завеже канап и пусти кроз врањ, до средине бурета или бачве. Затим се стави врањ за време врења. Сумпордиоксид који се развије из калијум-метабисулфита, омогућава винском квасцу да врши тихо постепено врење, док ће спречавати рад поменутим микроорганизмима; чим је врење завршено и квасац се сталожио, треба вино преточити. У противном ако вино остане на тало у може наступити распадање квасца, а са њоме мутноћа и друге мане и болести вина.

Ако је слатко вино почело да се квари морало би се претходно пастерисати или филтрирати кроз тзв. Е. К. филтер, па подвргнути накнадном врењу. У немогућности да се то учини вино се јаче засумпорише са 20 грама калијум-метабисулфита, па се врење изврши са тзв. сулфитним квасцем, који се добије од енолошке станице.

инж. Вукашин Тоскић

Гајењу диња треба обратити већу пажњу.

Диња је слатко и врло миришља о поврће, које се сматра као највећа посластица наших градина. Она је пренешена код нас пре 500 год на из Италије, а иначе постојбина јој је Мала Азија.

За своје успевање тражи јужне или југоисточне пределе, чија су места присојна а земљишта топла. Одличне резултате дају где су лета дуга и топла, јер су тамо диње слађе, укусније и миришљавије. Зато за диње бират она земљишта, ко а имају топао положај и која су преко целог дана изложена сунцу. Јер влажна, хладна и тешка земљишта не подноси и на њима род тешко зреће, а и оно што заметне неће бити ни слатко ни миришљаво.

Земљиште за диње припрема се тако, што се рано упролеће, или још боље с јесени, дубоко поора, па на месец дана пред сетву поравња и размери. Размерава

се у квадрат тако да ред од реда и кућица од кућице у реду буду удаљене за $2^1/_2$ м. па на свако место побости притку. Потом, где су места обележена ископати јаме широке 60, а дубоке 50 см. и оставити јаме одгрнуте бар недељу дана, да се земља што боље проветри. При затрпавању, јаме не испуњавати само са избаченом земљом, већ земљу измешати са $^1/_2$ доброг загорелог кокошијег или обичног стајског ђубрета. Поравњати са површином целог земљишта, а преосталу земљу растурити наоколо. Где су биле јаме направити плитке чинијице равне са земљом, па у њих посејати по десетак семенки од диња. За сетву првенствено узимати старије семе од две године, јер уколико је семе старије, утолико ће диње бити слађе и мирисљавије. Клијавост семена код диња траје 10 година. Да семе пре и боље никне, препоручује се да се пре сетве држи у млакој води најмање 24 часова. После сејања, ако наступи суша, онда вршити заливање, док семе не никне. Заливати само ујутру, а никако пред вече, јер би могла преко ноћи земља да смрзне и клице да пропадну. Сетву вршити у другој половини априла месеца, када земља буде што топлија, да би и семе могло што пре да никне. Када семе никне и биљчице поодрасту онда их проредити, остављајући у свакој кућици само по три. Чим се на биљчицама развије 4—5 листића, онда извршити прашење и том приликом биљчице до првог листа огрнути, јер ће у том случају имати више влаге и хране. Када се вреже почну развијати, онда извршити „шкопљење“, т. ј. ноктима им откинути врхове, па свакој врежи дати правац, да касније не би гране једна преко друге. Јер свако доцније померање врежа може изазвати сушење целе биљке. При гајењу диња врло је важно знати колико плодова оставити на свакој врежи, јер ако се остави много остаће ситни, недовољно сочни и слатки и слабог ће мириса бити. Правило је, да код средњих и крупних сората оставити 3 до 4 комада, док код ситнијих сората, као што су: ананас, пузавица и др. оставити 6, 7 па и 8 комада. Чим се одреди колико ће комада остати на свакој врежи, онда на три листа испред последњ

диње отсећи врежу, да храна (сок) не тера у празно већ иде у плодове—диње. Даљна нега диња састоји се у још најмање два прашења, затим плевље и прскање са 1½% бордовском чорбом противу разних криптогамских болести, а по потреби може се прскати и више пута. Заливати само у нужди, т. ј. ако наступе сушни и врло топли дани, због чега вреже почну да вену. Док ако се не осећа потреба у заливању, онда и не изводити, зато што би заливање диње биле мање слатке и миришљаве.

Диња код нас стасава за бербу после 100 до 120 дана, што значи ако је семе посејано пред Ђурђевдан стићи ће за бербу око Св. Илије. Да ли је зрела диња познаје се по томе, што се дршка од коре почне одвајати или се, пак, диња сама откине од вреже и што неке сорте сасвим пожуте, отпуштајући јак мирис.

Диња се употребљава као свежа за јело и за справљање пекмеза, а у крајњем случају, ако се не може продати за јело, онда се од ње пече ракија.

Диња има велики број сората (преко 600) и све код нас, у нашој држави, успевају, дајући разноврсне резултате. Но од добре сорте тражи се да има леп спољашан изглед, т. ј. да је лепог облика и да има привлачну боју, да је сочна, топива, слатка и укусна са деликатним мирисом. Овде ћемо напоменути само најбоље сорте.

1) Церовача каролина је врло фина сорта овалног облика, и подељена на кришке. Пореклом је из Јужне Каролине. Кора јој је мрежасто-жута, док месо је зелено, сочно, врло слатко и јако ми ишљаво. Достиже тежину до 10 кгр. по комаду. Слична овој сорти је сијамска церовача, која је округластија.

2) Дугачка кармелита је дугуљаста, што јој и само име каже, и много личи на краставац. Боја коре је мркожута, месо румено, сочно, топиво, врло слатко и миришљаво.

3) Берлинска церовача је средње крупна сорта овалног облика, чија је кора без кришке и боје је мрке, док месо је слатко, сочно и црвенкасто обојено.

4) Ананас су мале округласте диње, чија је кора церова и издељена на кришке, док месо је или црвено, или жуто, или бело са врло јаким мирисом на ананас.

5) Мускат амерички. Ово је врло фина сорта дугуљастог облика, чија је кора церова, тамнозелена, без кришке. Зеленкасто месо је врло сочно, слатко и јако миришљаво.

6) Париска канталупа је крупна, пљосната и по површини гукаста, са брадавицама. Кора је зеленкастобела, док је месо црвено и врло миришљаво.

Асен С. Станчевић

Стока треба да буде што дуже на пашњацима

Пољопривредници би требали настојати да се стока што више држи и храни на пашњацима, јер је то од велике користи за све врсте стоке. Када се стока држи и храни на пашњацима она је на чистом ваздуху и сунцу. Навикава се на временске прилике. Постаје отпорнија према болестима.

Сл. 72 — Краве на паши.

Приликом узимања хране на пашњацима стока је принуђена да прави покрете тела који су врло корисни за пра-

вилан развој мишића и костију. Покрети које стока прави при паши нарочито имају утицаја на мишиће врата, грудног коша, леђа и удова. Млада стока храњена на паши има права и јака леђа, снажан врат и развијен грудни кош.

Правилно одгајивање младе стоке не може се ни замислити без довољно пространих и богатих пашњака. У неким земљама где је, због недостатка земљишта; прибегнуто производњи сточне хране на њивама и храњењу стоке у стајама, организовано је одгајивање младе стоке на планинским пашњацима. Млада грла која се желе оставити за приплод морају обавезно бар два лета провести на тим пашњацима. А одраслу стоку пуштају свакодневно у испусте ради кретања, ма да то није оно што је пашњак, јер испусти су често пута недовољно простране, ограђене површине, у којима стока више стоји него што се креће.

Сл. 73 — Краве се враћају с паше.

Веома је корисно и за бремениту стоку да што више времена проведе на пашњаку, јер се тамо креће што има великог значаја не само на здравствено стање, већ смањује случајеве тешких и неправилних порођаја. Музна стока на обилној и доброј паши даје више и маснијег млека. Туберкулоза, која је нарочито код говеди раширена, особито се често појављује код стоке која много времена проводи у стајама.

Предност исхране стоке на пашњацима састоји се и у томе што стока на тај начин узима увек свежу храну и оне биљке које јој се свиђају. Отровне и неукусне биљке изостављају се.

Да би паша била обилата пашњаке треба негговати. Сваког пролећа треба добро подрљати ливадским дрљачама. Пре тога растурити извесну количину компоста (мешаница). Поред тога ђубрити га са осоком. Добро је пре дрљања бацити по пашњаку извесну количину семена луцерке или детелине. Ове биљке својом масом обогатиће пашу и по бољшаће смену биљака. Ово треба чинити нарочито због тога што биљке на пашњацима не успевају да донесу семе, које би опадало и вршило обнављање, те такве површине осиромаше у корисним биљкама, а почињу преовлађавати корови, чије семе ветар доноси.

На пашњацима треба кртичњаке порушивати, коровске биљке и шибље повадити, камен купити и избацивати. По влажном времену стоку не пуштати на пашњак, јер ће ноге у влажно и меко земљиште да упадају, да праве стопе и уништавају траву. На пашњак стоку не треба пуштати по целој површини у једно исто време. Најбоље је поделити га па са стоком искоришћавати део по део.

Ст. Јешић

Зашто пропадају кајсије

На своме имању у близини Београда, поред осталих врста воћки, имам већу количину кајсија разних сората, које су засађене пре 8—13 година и које су од почетка живота биле напредне и обилно рађале. Већина ових кајсије калемљена је на подлози џенарике а има извесна количина на подлогама: горког бадема, шљиве рануше и на кајсији из коштице. Земљиште је бескречна пескуша иловаче, доста изложено ветру кошави, која се свакога пролећа око цветања појављује и траје по неколико дана.

Сађење, неговање, ђубреље, орезивање и одбрана од инсеката и других штеточина, — вршена је по упутствима писаца воћарства: г. г. Бл. Тодоровића, Никетића и осталих стручњака нашега воћарства, а и по упутствима наших писаца у Тежаку и пољопривредном календару. Успех у раду био је задовољавајући и дивота је била видети развиће воћака и доношење плодова. Ја сам им дао ниску круну, 0,70—1 метар.

Али, оно народно: „Где је срећне, ту је и несреће". Од пре четири године, почеше се сушити поједина дрвета. У

почетку по два до три годишње, а прошле 1938 године угинуше ми 16 дрвета кајсија. Смрт наступа одмах по цветању воћке; прво почиње спарушивање младих листића и цвећа, а после неколико дана цело дрво се сасуши као да је из корена извађено. Има случајева, да се прво поједине гране почињу сушити опет при цветању. У току тога лета, на тој грани се виде ситне гљивице, које оличавају трулеж, као да је дрво осушено пре неколико година. Има и таквих дрвета, која се до корена сасуше, а међутим, из корена избијају нови ластари, — изданци. То се примећује највише код оних угинулих дрвета, која су калемљена на подлози џенарике. Интересантно је, да се дрвета калемљена на горком бадему и на кајсији, — не сасушују.

Сл. 74 — Сељанке у народној ношњи преду чувајући говеда.

Читао сам и ранији чланке у „Тежаку“ о овом наглом пропадању кајсија, које се објашњава на разне начине. Стварно у томе има много неразјашњених ствари. Тако имам примера код мојих суседа, чија су дрвета кајсија сађена пре 30 год. на истој земљи, подлози и под истим околностима као и код мене, па су им та дрвета и данас напредна и рађају по 300 кгр. плода Код тих мојих суседа, није улагана никаква пажња у нези и одржавању тих дрвета, чак нису ни окопавана за неколико година, а о ђубрењу ни помена. Међутим, још ниједне јесени нисам пропустио, да моје воћке нисам опкопао кундеовим вилама и ђубрио.

Моја је жеља, да умолим г. г. стручњаке и стручно школоване воћаре, да се овим питањем позабавимо и пра-

дузмемо испитивање узрока ове заиста опаке болести, која, — како се мени чини, — узима све више маха у нашим воћњацима. Мени је врло тешко, кад видим толику пропаст мојих кајсија, на којима сам добио награду. — похвалну диплому, — Срп. Пољопривреднот Друштва у Београду, за подигнут кајсињак на већој површини земље.

Од сретстава одбране, покушавао сам, да поједине гране склоне сушењу, — орезујем одмах у почетку, скидао сам све гране склоне сушењу, али нијс било успеха. Орезивао сам сумњива дрвета до саме круне, откопавао око жила да видим да нису инсекти проузроковали болест и смрт, па ми ни то није помогло. Питао сам старе искусне воћаре, па су ми савеговали разне покушаје, али и то није имало успеха.

Мени изгледа да су последње две године биле смртоносне за наше воћарство. Нарочито у току цветања и заметања плодова, јер је баш у то време падао снег, јака киша, магле а по том слана, па свакако, да је и то узрок, што нам је прошло-годишње воће било подложно трулењу, а родни пупољци за ову годину толико слаби, да од ово-годишње бербе кајсија, (бар у околини Београда) неће бити ни десети део прошлогодишње бербе, т. ј, ако и ова година буде неподесна за време цветања, заметања плодова и даљег развића до бербе.

Ја молим Срп. Пољоприв Друштво, да о овом сушењу кајсија отвори анкету, да би се чула мишљења како произвођача, тако и стручних воћара и писаца књига о воћарству.

Тадија И. Рајчић
Офиц. — инвал. — економ
на своме имању.

Један примеран воћар и пчелар у Ресну.

Ресан је са својом блиском околином главни воћарски центар у Јужној Србији, нарочито у погледу производње јабука и крушака. По причању воћара у томе крају при родној години преспански срез може извести преко 250 вагона јабука и крушака. На београдској пијаци видимо да се сваке године од новембра па све до априла и маја продају највише ресанске јабуке и крушке.

Имао сам прилику да прошле године посетим Ресан баш у доба бербе јабука. Био сам јако изненађен јер сам заиста видео један одличан воћарски крај. То је крај где се воћњаци са највећом љубављу обрађују и негују, али нажалост

нема ко да им даде правилна упутства. Воћњаци су им млади са малим изузецима, сви су подигнути после ослобођења од Турака.

Разлози да се баш у ресанској равници воћарство тако лепо и брзо развија леже са једне стране у повољним природним условима, јер је цела та равница на једној висини која је са три стране опкољена шумовитим планинама а са четврте са Преспанским језером и што кроз целу ресанску равницу пролази река звана *„Голема река"* којом се цела равница може наводњавати. Сви воћњаци који се налазе у равници преко лета се наводњав ју.

Сл. 75 — Америчка сорта „Вајнсеп" (напред) у шестој години; позади воћњак г. Р. Срезовића.

Други разлог је тај, што у Ресну и околини живе многи људи који су као печалбари прошли цео свет, а највише Америку (Калифорнију) и тамо видели колико је корисно воћарство и како се гаје воћке. Ти печалбари су први почели да се баве воћарством у томе крају.

Један између тих вредних људи је и Г Ристa Срезовић из Ресна. По причању мештана он је највише учинио да се воћарство тако лепо развије у томе крају. Он је први почео подизати воћњаке и наговарати људе да подижу јабучњаке

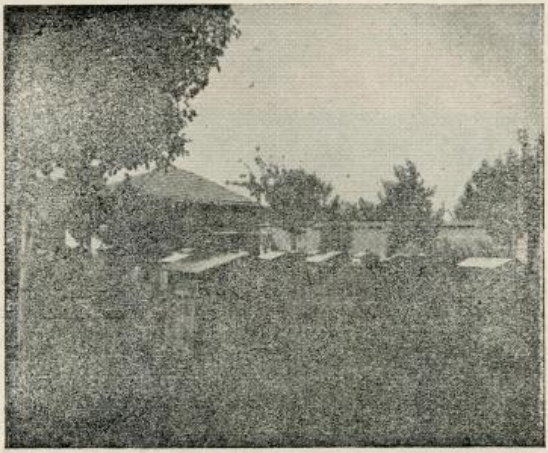
Пошто онда у Јужној Србији није било довољно воћних расадника, а у Ресну нажалост и данас нема, он је подигао сам расадник у коме је производио воћне саднице и продавао не само у том срезу него и у целој Ј. Србији. Са подизањем свог приватног расадника г. Срезовић је омогућио мештанима да лако набаве саднице и тиме много допринео за подизање воћарства у томе крају, али ипак може му се замерити што није водио рачуна о сортама које је размножавао те сада у Ресну има воћњака са великим бројем сората, нарочито код јабука и то сората које немају никакву привредну вредност, те их многи воћари па и сам г. Срезовић сада, после 15—20 година, морају прекалемљивати. Го-

Сл. 76 — Воће из преспанског сте а на п ље из ожби у Битољу.

сподину Срезовићу треба захвалити што је у своме воћњаку прекалемио неколико јабука са америчким сортама: Вајнсеп, Јонатан, Делишес и Ромбаути, које су већ породиле и дале одличне плодове, које су суседи видели и уверили се да су одличне сорте те ће их и у будуће размножити прекалемљивањем оних јабука које су слабијег квалитета. Воћњаци

госп. Срезовића су добро обрађени те служе за пример код осталих воћара. Да би могао редовно да залева своје воћке и саднице у растилу он г. Срезовић је ископао у своме воћњаку артерски бунар из кога непрестано тече вода. Он данас има од воћарства врло лепе приходе.

Сл. 77 — Пчелавик г. Р. Срезовића у Ресну.

Г. Срезовић се није задржао само на воћарству. Он је знао да воћарство много зависи од пчеларства, јер пчеле утичу врло повољно на правилно оплођавање цветова код воћака, па је зато почео да поред својих воћњака гаји и пчеле. Доцније када је видео па пчеле могу давати велики доход, он је почео гајити пчеле на модерној основи.

Данас г. Риста Срезовић има у своме пчеларнику око 90 кошница, а његов брат г. Владимир Срезовић око 70 комада. Све кошнице су система „*Лојанс*". По причању г. Владимира Срезовића овај систем је бољи од „*Дадан-блаша*" Он каже ду у повољним годинама свака кошница може накупити око 80 кгр. меда.

Колики приход могу донети ове кошнице може се видети из ове просте рачунице: Ако од тих 150 кошница свака даде просечно 40 кгр. меда било би свега 6000 кгр. а ако се мед прода по 15 динара онда би било прихода око 90.000 дин.

Наравно да се ови приходи не могу рачунати свакегодине, али по њиховом причању ретко када подбаце.

Од воћњака и расадника има такође добре приходе, те и ако има само неколико хектара имања, он је потпуно задовољан.

Износећи предње препоручујемо сваком пољопривреднику, који има повољне услове за воћарство и пчеларство да се бави тим гранама, јер су то две заједничке гране, које једна другу допуњују и две од најстабилнијих грана у пољопривреди

Инж. Јордан Димитријевић

Одржевојмо живот у земљи.

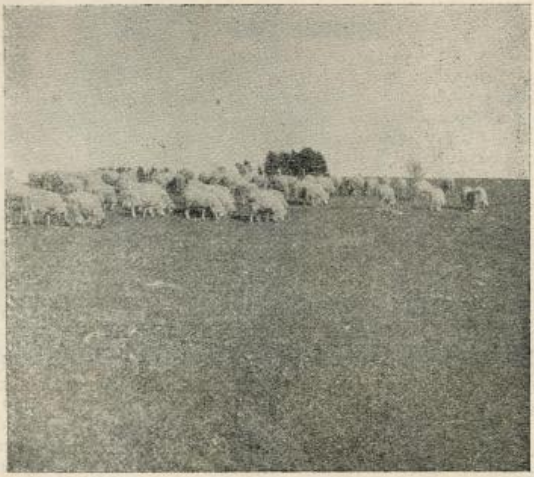
Вера нас учи да је Бог створио човека од земље Пре а томе земља је човекова мајка. Она га храни док је жив, а она га прима у своје крило кад умре. Зато се и кунемо зе љом наших предака. Света нам је земља где су наши људи покопани. Зато је и наша отаџина она земља где почивају наши преци. То је један од разлога зашто гинемо за Домовину.

Сељак који је непосредно везан за земљу, више је и воли. Он је увек готов да погине за њу. Он се њом и кune: Земље ми! У средњем веку сељак је био и везан за земљу. Он је и телесно припадао оној земљи на којој се родио и као непокретно добро даван је или продаван властели заједно са земљом.

Па каогод што је Бог створио Земљу, и од земље човека, створио је и све „видљиво и невидљиво". Да њим човеку разум, дао му је и слободну вољу да ради и да, на своју корист, испитује и невидљиве силе које га окружују.

Под невидљивим силама човек је најпре разумевао духове добре и зле. Према томе је њима и приписивао све добро и зло. У таквом веровању многи су народи имали и нарочитог бога земље, богињу родности, бога кише итд. мислећи да од њих зависи и плодност. Па, да би од богова мајке земље добили дарове, они су и земљи чинили дарове и то, као нпр стари Мексичани, својевољно су жртвовали себе или приношали на жртву своју децу и робове. И код нас се још и данас очувале неке жртве земљи. И данас се у многим крајевима прва шака семена баца ван њиве, коље се „курбан", закопава се прво ускршње јаје, оставља се „божја брада", носе се у цркву први класови жита итд. Чак и при пијењу воде, најпре се из крчага излије мало на земљу па се онда пије. Овако се чини и са вином и ракијом.

Све је ово доказ да су људи без науке увиђали, да је земља жива, или да у њој нешто живи, што даје живота те је принашањем свакојаких жртава требало умилостовити та бића, да му буду на руци. Зато, нпр. у поменутом Мексику ни један посао није се предузимао без нарочитих верских обреда. Сељаци су све своје пољске радове предузимали тек пошто су питали жреце који су одређивали да ли је повољан тренутак, и по том давали благослов. Тако је нпр. жрец присуствовао сејању. Узео би у шаку неколико зрна, бацио их на земљу и узвикнуо: „Ево ме, мене, жреца, божанског врача. Чујте, наше сестре зрна, сетите се да ми од Вас жи

Сл. 75 — Овце на паши.

вимо! А Ви, Ваше Величанство Земљо, пошто Вам повераваам своју сестру зрно, која нам даје нашу храну, пазите да јој не причините неко зло. Треба да видим своју сестру зрно, нашу храну, како без закашњења избија из тла, и да дам се да ћу ускоро моћи да се вратим и да с радошћу поздравим рођење моје сестре, хране.“ У исто време умољавани су и богови кише, Тлалоки, да дају потребну кишу. Приликом светковања жетве, поред разних захвалних молитви и церемонија, прављен је човек од теста који је затим

жртвован богу у храму, куда су га носили на нарочитој носиљци". (Н. О.).

Међутим нема ни сто година година откако је наука помоћу увеличавајућих справа, непобитно и коначно доказала да у земљи заи та живе некаква бића која су названа микроби, без којих би земља била неплодна, ка што је неплодан камен у којем нема живота. Ти микроби, најсићушнија бића на свету, брзо се множе, те се у земљи налазе у толиком броју да би их се у једном граму могло избројати на милионе. Њих је на површини земље највише, а што се иде дубље, све их је мање тако да у дубини од 6 метара њих уопште нема.

И каогод што ми славамо, пекар или домаћица умесе хлеб и од мало квасца, у којем су такође така сићушна бића која чине да тесто нарасте, тако и милијарде живих бића у земљи раде и дању и ноћу, и помажу да се из семена, које је бачено у земљу, развије биљка. Па каогод што негујемо жива бића у квасцу, и не смемо га полити врелом водом, јер би ова бића угинула, и од квасца не би било ништа, тако морамо неговати и земљу, да би смо омогућили живот милијардама њених сићушних бића која дају живота биљкама од чијих плодова ми живимо.

Да је народ давно дошао на мисао да у земљи има живота, види се и по неким његовим називима разне врсте земљишта као: живица и мртвица.

А да стајско гноиво потпомаже рад сићушних корисних живих бића, то је недавни плод науке. Ова се бића јако множе у стајском гнојуи који се узима и као квасац за некеземље где тих бића нема, или се у ту сврху употребљује земља добро гнојена стајским гнојивом.

Напослетку да није ових невидљивих бића, не би било труљења, те од гнојења не би било готово никакве користи.

Хаџи-Тодор Димитријевић

Питања и одговори:

Питање: Где могу да набавим добар угаљ — епонит за бистрење вина. Употребљавао сам досада за бистрење угаљ разних фирми, али исти убија арому и пуноћу вина и оставља неки нарочити непријатан мирис у вину.

Ивко Р. Радивојевић
школовани економ, секретар Пољоприв.
Подруж. Туле — Жупа.

Одговор: Угаљ се у подрумарству примењује одавно. Раније се употребљавао обичан угаљ биљног или животињ-

ског порекла. Исти није био добар, јер је садржавао разне материје које су долазиле мењале хемијски састав вина, смањивале су киселину, давале су вину непријатан укус, мирис и т. д. Данас се производња усавршила. Већи број фабрика које продају угаљ у нашој земљи, а које су се узгред буди речено картелисале, израђују такав угаљ који може да задовољи винарске потребе. Такав је угаљ: Оптосорбол А. Оптосорбол В, (кога продаје фирма Theo Seitz Загреб, Зрињски трг 19) Епонит, Енокарбон, Органит А, Органит ТУ (које продаје фирма Јутраг Таковска 3 Београд). У колико нам је познато те марке угља су добре. Треба их куповати у оригиналним паковањима, јер није искључено да се врши фалсификовање са обичним угљем. Угаљ може да буде бољи или лошији по своме дејству, на боју, мирис и укус вина али не би смео ниуком случају да у вину оставља непријатан мирис. Тај мирис може да дође од рђавог угља или од угља који је чуван са неким другим хемикалијама од којих је примио мирис који после преда вину. И то је један разлог за набавку оригиналног паковања.

Квалитет угља зависи од његове финоће. У колико је исти финије самлевен у толико га је потребно мање за одузимање боје и непријатног мириса и укуса из вина. Утврђено је н. пр. код једног доброг угља да само 1 грам размућен у вино ствара површину од 1.5 квадратног метра, којом делује на вино упијајући боју, мирис и укус. Баш због тог дејства угаљ се не употребљава за бистрење већ за одузимање боје и рђавог мириса и укуса код вина. За бистрење долази у обзир само ако се једновремено жели одузимати боја, страни мирис или укус. Према томе погрешно је употребити угаљ само за бистрење. Па и код одузимања боје не сме се претеривати, може се н. пр. код ружица које имају јако отворену црвенкасту боју иста одузети или код затворенније ружице иста учинити слабијом. Одузима ли се пак боја затвореној ружици, да би се добило бело вино, страдаће јако укус и мирис вина, и вино ће бити „празно".

Употреба угља је у винарству једна нужда те се без стварне потребе не би требало исти употребљавати, јер исти одузима вински букет, природни укус и мирис вина и то у толико јаче у колико је угаљ финији и у колико га је додато више. Стога пре употребе треба извести оглед у малом да би се сврха постигла са што мање угља, а и због тога што су разне марке угља различите по дејству. Уједно напоминњемо да угаљ дејствује једновремено на боју, укус и мирис, т. ј. у колико се више одузме боја у толико јаче страда мирис и укус и обрнуто.

Инж. Вукашин Тоскић

Неколико обавештења из воћарства*

Драг. Б. Павловић, члан Пољопривредне подружине у Коњуху, упутио је уредништу „Тежака“ пет питања из воћарства. Пошто обавештења по овим питањима могу да интересују и остале читаоце „Тежака“, сматрали смо за корисно да одговоре на постављена питања дамо у виду посебног чланка, како би тиме били више истакнути и боље запажени.

Како убрзати родност младих бујних воћака

Прво постављено питање гласи: Да ли је практично гулење коре на стаблу младих бујних јабука у дебљини од два прста, ради убрзавања њихове родности, или је боље парање стабла, и у које је доба најбоље да се овај посао обавља.“ Уз ово питање Павловић обавештава да има младе јабуке од сората будимка и канатка, посађене 1933 године, које су досада само једанпут цветале (1936 г.) али нису заметнуле ниједан плод. Он, још, наводи да су воћке бујног пораста.

У вези наведеног питања и саопштења, сматрамо да треба дати следеће објашњење.

Поједине сорте јабука доцкан природе. Једна од таквих сората је будимка. Ова јабука обично природева тек после десете године старости Канатка у нормалним приликама природи увек раније. При томе да ли ће једна сорта јабука природити раније или доцније, зависи у великој мери од њене бујности. Што су воћке бујнијег пораста, све ће доцније почети да рађају. У овом случају који нас интересује главни узрок што будимка и канатка не почињу још да рађају јесте њихова велика бујност Када су 1936 године цветале, то сигурно није било обично цветање. То се могло лако догодити услед извесне успорености у њиховом развијању. Чим су почеле бујније да расту, цветање је изостало. Није необјашњиво што приликом тог првог цветања није заметнут ниједан плод. Мали број цветова се отворио сигурно у року од два до три дана. То је кратко трајање цветања. За то време цвет је могао страдати од кише, или хладноће или сувог топлог ветра Ако је време било повољно, могло се десити да мали број цветова не нађе пчеле, које би имале да пренесу поленов прах са цвета других сората на цветове ове две сорте. Најзад можда није била подударности у цветању разних сората (будимка цвета пре канатке), те пчеле нису имале ниоткуда да пренесу поленов прах. На тај начин изостало је оплођавање јајашца у

* Уместо одговора на питања Драг. Б. Павловића, члана пољопривредне подружине у Коњуху.

цвету са семенчицом поленовог праха. А без тога се код јабука врло ретко развије нормалан плод. Друкчији је случај код старијих воћака у пуној родности де има безброј цветова и где се цветање протегне на читаве две недеље, те, ма какве прилике биле, оплођавање извесног броја цветова се омогући. Ето зашто није ни мало необично што приликом првог цветања будим а и канатка нису заметнуле ниједан плод.

Како у овом случају убрзати родност? Кад би била у питању само будимка, ту би требало мало стрпљења: још за коју годину, па ће сигурно почети да рађа. Али канатка треба да је породила. Зато треба применити извесне мере којима ће се ове јабуке натерати да раније рађају. Овде је јасно да је главни узрок неродности велика бујност. Зато пре свега препоручујемо развођење и савијање грана. Познато је да су гране утолико бујније, уколико правије расту. Развођење се постиже разапињањем ракљастих мочица или штапова између основних грана, тако да се тим гранама промени положај, да постану нешто укошене уместо праве. Танке гране, нарочито оне које су близу основних грана круне, треба сасвим савити у лук (надоле) и привезати их за дебло или друге гране. Све овако савијене гране заметнуће цветне пупољке још овог лета и догодине ће родити.

Поред савијања грана препоручујемо прстеновање дебла. Ево како се тај посао изводи. На стаблу, у висини човечијих груди, или на основним гранама, изреже се кора дебљине ½ см., до самог дрвета (бељике) у виду прстена. Ако до јуна рана направљена овим изрезом коре, обрасте зарез на истом месту и на исти начин обновити. Пазити да се не повреди дрво. Овом приликом не употребљавати восак. Овај посао се обавља у времену од почетка кретања сокова до почетка цветања јабука. Ово прстеновање изазива јаче стварање цветних пупољака, те воћка породи.

Д. Станковић

Нове пољопривредне подружине

Крај 1938 и почетак 1939 године наговештавали су јаче интересовање за рад Српског пољопривредног друштва и његових подружина. Овај закључак је изведен на основу бројних питања о начину ступања у чланство Друштва, о начинима снабдевања из његових слагалишта и о начину оснивања пољопривредних подружина. Уз ова питања често је следовала и тражња правила и упута за њихово оснивање.

Од почетка ове године до пред крај марта, у коме је времену махом најјачи рад на оснивању, основано је 25 но-

ових пољопривредних подружина, од којих највише у Вардарској бановини.

Једна врло утешна појава је у томе, што је већина нових подружина основана по селима и крајевима, где је и задругарство добро развијено. То је знак да су пољопривредне подружине организације — удружења пољопривредника за којима се у маси народа осећа потреба, како у погледу његовог стручног просвећивања, тако и у погледу снабдевања пољопривредним потребама. Пољопривредне подружине у многоме помажу и допуњују рад задругарства.

Нове пољопривредне подружине основане су у овим местима: Орашје, Конопница, Скрапеж, Шишава, Тупаловац, Дадинци и Вел. Сејаница, свих 7 у срезу власотиначком, затим Душаново срез шарпланински. Сува Река срез подгорски, Урошевац срез неродимски и Губеревац срез лесковачки, свих 11 у Вардарској бановини. У Дунавској бановини: Ириг срез иришки, Станови срез ђурђевски, Жабари срез моравски, Смед. Паланка срез јасенички, Фаркашдин срез кочанички и Стапар срез апатински, свега 6. У Моравској бановини: Орашје и Поточац срез темнићски, Лаћислед и Вел. Врбница срез расински и Грабовица срез деспотовачки. У Дринској бановини: Маркова Црква и Бабаић срез колубарски, свега 2. У Зетској бановини: Вел. Круша срез подрински свега 1, укупно 25.

Међу новим подружинама има њих неколико, које су у првим данима свога рада показале завидну активност. По броју чланства њих три (Ириг Станови и Орашје код власотинаца) имају више од по 100 чланова, а њих 10 више од по 50 чланова.

У Жабарима, Иригу, Урошевцу, Смед. Паланци и Стапару, подружине су постојале и раније, али по неколико година нису радиле, па су сада, са новим људима, поново организоване и рад обновиле.

Бор. Љ Нешић

Извод из записника Управног одбора Српског пољ. друштва

9 СЕДНИЦА (21-II). Одлучено је: Да се ново основане подружине приме у састав и чланство Српског пољопривредног друштва и то: Пољопривредна подружина у Губеревцу, срез лесковачки, бановине вардарске; Пољопривредна подружина у Скрапежу, срез власотиначки; Пољопривредна подружина у Грабовици, срез деспотовачки, бановина Моравска и Пољопривредна подружина у Жабарима, срез моравски, бановина Дунавска.

Да се исплати хонорар секретарика — благајницима следећих подружина и то: Николи Коцићу, секретару Пољопривредне подружине у Шапцу, Дин. 344.—; Милоју Стошићу, секретару-благ. Пољоприв. подружине у Драгову, Дин. 56.—; Добросаву Илићу, секретар-благ. Пољопривредне подружине у Алексинцу, Дин. 56.—; Живомиру Милојевићу, секретару благ. Пољоприв. подружине у Срем. Карловцима, Дин. 378.— и Мих. М. Јаковљевићу, секретару-благ. Пољ. подружине у Вељеву, Дин. 432.—.

Да се прими у састав Друштва ново основана књижница и читаоница у Крнадину, среза срем. карл. бановине Дунавске, с тим да јој се поред потребних наручених књига пошаље и „Тежак" и календар из ранијих година.

Да се ново основаној Пољопривредној подружини у Орашју среза темнићског одобри кредит у Дин. 12.300.—;

Да се одобри Пољопривредној подружини у Лебану да свој заостали дуг у Дин. 4500.— може исплатити до краја месеца марта т. г. пошто подружина има десета нераспродатих справа и материјала;

Да се по молбама Пољопривредне подружине у Чачку и Гор. Милановцу за набавку справа и препарата из помоћи Народне банке не може изаћи у сусрет, јер Друштво од те помоћи располаже за сад свега са 7000.— динара, те се та сума има резервисати за ширу акцију противу штеточина и болести биљака.

Да се одобри Пољопривредној подружини у Чачку кредит од Дин. 100.000.—

Да се пољопривредној подружини у Вучитрну одобри да заостатак дуга у Дин. 1200. може да исплати најдаље до 20-III-т. г.

Да се Пољопривредној подружини у Свилајнцу на место домаћичког течаја одобри помоћ за обављање екскурзије у Бугарску Дин. 2.000.— но с тим, да учесника буде 20. У противном помоћ ће се за сваког члана који не буде учествовао смањивати за Дин. 100,—

Да се пољопривредној подружини у Сребрници не може одобрити нов кредит све док свој дуг у Дин. 1200,— потпуно не ликвидира.

Да се Пољопривредној подружини у Салашу Крајинском изда помоћ од Дин. 400.—, и то: 100,— динара у материјалу, 200,— динара у разним књигама, а 100,— динара у готову на име награда предавачима приликом приређивања воћарско-калемарског течаја.

Да се Народној књижници и читаоници у *Топличкој Вел. Плани* изда бесплатно једна колекција књига.

Да се прими знању извештај Пољопривредне подружине у Ратају о одржаним предавањима и држању 6-недељног пољопривредног течаја, стим да се подружини изјави благодарност.

Да се на скупштину ново основане Пољопривредне подружине у Станову код Крагујевца упути као делегат Друштва г. Никола Ж. Петровић члан Управе.

Потпредседник г. Др. Младен Јосифовић, извештава да је 15 т. м. као делегат Друштва присуствовао годишњој скупштини чланова Пољопривредне подружине у Петровцу на Млави. Скупштина је била једна од најпосећенијих, па се претпоставља да ће број чланова прећи 600. Подружина је у току прошле године одржала сточарску изложбу, а такође је одржала и низ предавања у свим селима среза млавског, а на дан скупштине после подне Подружина је приказала филм о лечењу метиља, који је такође био врло добро посећен.

Секретар чита позив Пољопривредне коморе Дунавске бановине на конференцију по питању цена шећерне репе, која ће се одржати 26 т. м. у друштвеном дому, па је одлучено да тој конференцији присуствује од стране нашег Друштва секретар г. инж. Бенковић.

10 СЕДНИЦА (28-II). Одлучено је: Да се по предлогу секретара, инспектора и пословође по питању набавке плавог камена за претстојећу сезону, тражи претходно посебним расписом требовања од подружина, с тим, да та требовања пошаљу најдаље до 15 марта 1939 године.

Да се приме у састав Друштва ново основане подружине и то: у Тупаловцу и Дадинцу срез власотиначки и у Урошевцу срез неродимске, Вардарска бановина.

Да се исплати хонорар секретарима-благајницима за њихов рад у 1938 години и то: Миодрагу Марјановићу, Ниш Дин. 236,— Петру Жугићу — Ражањ Дин. 668,— Николи Марковићу — Параћин Дин. 610,— Радојку Ђоковићу — Ужице Дин. 222,— и Трифуну Марковићу—Коњух Дин. 194,—

Да се одобре кредити следећим подружинама и то: у Голубцу Дин. 100.000,— у Јунковцу дин. 32.000,— у Сибници дин. 5.000,— с тим, да се приликом испоруке материјала води рачуна о ограничењу кредита у плавом камену.

Да се Пољопривредној подружини у Солоту попаље тражена роба на једно-месечну отплату, но с тим, да Подружина претходно пошаље одговарајуће менично покриће.

Да се по предлогу Пољопривредне подружине у Андријевцу и Забрђу исплати хонорар предавачима за одржана предавања у 1938 години и то: Михаилу Недељковићу и Илији Вучковићу по Дин. 150,— а Тодору Благојевићу 300, — динара, с тим да подружине ту исплату у будуће имају тражити у оној години када су предавања одржана.

Да се изда бесплатно по једна колекција разних књига Народној књижници у Батошу и Сеокој читаоници у Зуњићу.

Да се Пољопривредној подружини у Иригу изда помоћ у Дин 400,— у справама и књигама за награде курзистима на пролећном виноградарском - воћарском течају.

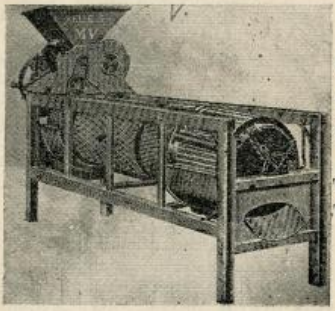
Да се не може усвојити предлог Пољопривредне подружине у Соко Бањи, да се њој преда на руковање имовина Пољопривредне подружине у Жучковцу, пошто се та подружина не назази у истом месту.

Да се Пољопривредној подружини у Банатском Карађорђеву одговори да се ради награђивања њених најбољих чланова обрати Друштву када буде расписан течај за напреднији начин рада.

Да се по молби Пољопривредне подружине у Рушанима одобри, да Подружина њен дуг за робу исплати до краја месеца марта т, г., а за тријер до краја новембра т. г.

Да се по молби чланова Управног и надзорног одбора Пољопривредне подружине у Белановици за обуставу судског поступка ради наплате суме од Дин. 38.437.50, колико Подружина дугује још од 1932 године не може изаћи у сусрет

Да се прими знању да је сукоб између Управног и Надзорног одбора у Козину ликвидиран оставком г. Симона Бихлера, председника Надз. одбора, па управном одбору Подружине препоручити да подружину уредно води.

„ХЕЦЕЛ“

тријери продају се уз јемство творнице, уз повољне цене.

Творница постоји већ 75 год. стога располаже са богатим искуством.

Погледајте наше тријере на Београдском пролетном сајму од 15 до 23 априла.

Проспекте шаље бесплатно: Произвођач

Ј. ХЕЦЕЛ, Нове-Шове (Бачка)

Пероноспора је највећи непријатељ винограда. Заражене винограде не можемо више излечити. Плавим каменом можемо почетак болести спречити.

Употребите за ту свр̣ху само плави камен

ЗОРКА

За лозу и воћке

Само прскалица са марком

„МИТРИ“

вреди више него друге три

То потврђују више хиљада задовољних купаца „МИТРИ“ прскалице и њена златна одликовања.

Купите и Ви прскалицу „МИТРИ“ са пуним поверењем јер је купујете са пуном гаранцијом и писменим упуством за употребу тражите и купујте „МИТРИ“ прскалице, а на отплату добијете по повољним условима код срп. пољ. друштва Београд.

Ценовник шаље бесплатно предузеће „МИТРИ“ прскалица Крушевац Тел. 70

Штампарија Мил. Д. Цветковић Београд Новопазарска 52

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВИНИ

Универзитетска библиотека
БЕОГРАД

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ Њ.В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

БЕОГРАД
1
МАЈ
1939

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

СТАДО НА ОДМОРУ

САДРЖАЈ: Инж. ВЛАСТ. Ђ. ЂОРЂЕВИЋ, Сетва кукуруза; Инж. ДРАГ. НИКОЛИЋ, Како треба поступити са овчијом вуном пре и после стрижења; Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ. Који је размак потребан при гајењу стоног грожђа; Инж. ЈОРДАН ДИМИТРИЈЕВИЋ. Јабучни мољац на воћкама; Инж. ДРАГОСЛАВ МИЛИСАВЉЕВИЋ. Јабуков цвр (карпокапса); ЖИВАДИН ПАНТИЋ. Гајимо јагоде; Питања и одговори; стечаји за напредније начине рада; БОР. Љ. НЕШИЋ. Српско пољопривредно друштво у првом тромесечју 1939; П. ВУКАСОВИЋ. Из књижевности; Пољопривреда Швајцарске; Извод из записника Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

РАСПИС Бр. 5.

Поједине подружине обраћају се с молбама да им се одобре кредити за накнадно уписане чланове. Оваким радом ствара се велика преписка, јер је често пута број тих чланова врло мали. С тога да се те молбе не би једнако понављале, извештавају се све подружине, да ће се кредити за накнадно уписане чланове узимати у решавање само до краја месеца маја. Молбе, које би после тога рока дошле неће се уопште узимати у поступак нити ће се што подружинама по овим одговорати.

Српско пољопривредно друштво.

РАСПИС Бр. 6.

Пољопривредни календар за ову годину растурен је, тако Да друштво нема ни један примерак. Међутим, многе подружине које га нису благовремено требовале, сад нам траже. С тога се обраћамо подружинама и молимо да нам све ПРЕТЕКЛЕ КАЛЕНДАРЕ У НАЈКРАЋЕМ РОКУ ВРАТЕ, јер су ове одређене само онај број за колико су чланарину послали, а саз вишак биће дужне да плате у готову

Српско пољопривредно друштво.

РАСПИС Бр. 7

У више махова пољопривредним подружинама и члановима истих преко „Тежака", а и путем расписа давана су објашњења и упутства, на који се начин може користити кредит од Привилеговане аграрне банке за набавку пољопривредних справа, алата и других земљорадничких потреба. Међутим, многи се тих упустава не придржавају, те им се молбе враћају, да се допуне или поправе.

Овом приликом се скреће пажња пољопривредним подружинама и свима члановима, да молбе и меница попуњавају и изврше оверу у свему према раније датим упутствима. На случај да је зајмотражиоц или неко од јемаца неписмен, онда оверу потписа треба да изврши још и надлежно срески начелство или срески суд. И ова овера је бесплатна. Напоминемо да молбе које нису попуњене тачним подацима или менице неисправно потписане Банка не узима у поступак

Правилно попуњење молбе са меницама треба слати непосредно Банци т. ј. не слати их више Друштву, већ Привилегованој аграрној банци-Београд

Кад зајмотражиоц добије од Банке налог-вредносно писмо, којим се извештава да му је кредит одобрен, онда то писмо треба да достави Српском пољопривредном друштву, које ће му послати робу одмах, јер се исворука врши једино па основу тих оригиналних писама

Овим се упозоравате на тачан поступак по горњим објашњењима

Српско пољопривредно друштво.

НУДИМ ГАРАНТОВАНО

НАЈБОЉЕ КОСЕ

за све крајеве и у свим величинама са поштарином и паковањем уз повуку 1 комад 60.— дин. Ако не одговара након 8 дана пробања примам косу натраг и враћам новац. Такође нудим све врсте РУДНИХ БРУСОВА најбољег квалитета (белегије) по цени од 15.— до 75.— динара комад.

Фирма САЛИХ ДЕДИЋ, МРКОЊИЋ ГРАД, пре Варцар Вакуф. Врбаска бановина

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ.

ГОДИНА 67. БР. 9 БЕОГРАД, 1 МАЈ 1939

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

Власник за Српско пољ. друштво
Председник Др. МИЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64. Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30·—, а за ђаке и војнике Дин. 15·—
Поштански рачун 50-350 Рукописи се не враћају

Сетва кукуруза

Уместо одговора на питање г. Драг J. Спремића, зашто се кукуруз у разним крајевима наше државе јужно од Саве и Дунава, сеје на различите начине, пишем овај чланак, јер је постављено питање доста сложено, те се у кратком одговору не може објаснити.

Тачно је да се кукуруз у појединим крајевима сеје на различите начине. Неки од ових начина имају свога оправдања у пуној мери, јер су резултат дугогодишњег искуства; други су пак мање више укорењена традиција која се преноси из године у годину, а у основи својој нису оправдани. Начини сетве кукуруза — односно растојање између редова, отстојање између биљака у реду, као и број биљака у оцаку — зависи од многобројних чинилаца. На растојање између редова, биљака у реду и броја биљака у кућици, у првоме реду утиче плодност земљишта. У колико је земљиште плодније, јаче и снажније растојање мора како између редова тако и између биљака у реду бити веће. Како се може ово

објаснити? Просто! На плодним и јаким земљиштима, ако се кукуруз посеје густо — односно на мањем растојању, онда ће се биљке толико развити, да ће се међусобно угушивати. Последица овога биће: јаче развијање шаше а слабије клипова — зрна. Према овоме на јачим и плоднијим земљиштима кукуруз треба сејати ређе, и обратно, на слабијим мршавијим земљиштима гушће — чешће.

Поред плодности земљишта, на густину сетве кукуруза утиче још и сама сорта кукуруза која се гаји. Бујније сорте, сорте које имају дужу вегетацију (позније) треба сејати ређе, од сората које су мање бујне и које за краће време стасавају Објашњење овога лежи у чињеници, да бујније и позније сорте траже већи простор за правилно развиће, од мање бујних.

На густину сетве кукуруза утиче и влажност земљишта. На влажнијим земљиштима кукуруз треба сејату ређе него на сувоме. Ово се може објаснити тиме, што ће се на влажнијим земљиштима усев јаче развити него на сувим.

Најзад на растојање између редова, отстојање између биљака у реду и број биљака у кућици, утичу и економски разлози. У крајевима где се неговање кукуруза: окопавање, прашење и огртање, врши справама и стоком — јер овакав рад стаје јевтиније — кукуруз треба сејати ређе, али са већим бројем биљака у оцаку (2—3).

Сви ови чиниоци утичу на густину сетве кукуруза у већој или мањој мери, па је онда сасвиме разумљиво зашто се кукуруз у појединим крајевима наше државе сеје на различите начине.

Што се тиче огртања кукуруза и извлачења земље између редова у виду банка (као што се то ради у Ваљевском крају) — ова два посла у већини случајева немају свога оправдања — а по готову извлачење земље између редова у виду банка. Огртање кукуруза може се препоручити само на превише влажним земљиштима и јако кишовитим годинама —

дакле онда када прети опасност да претерана влага нанесе штете кукурузу. У свима другим случајевима кукуруз не треба огртати, јер је то излишан посао, за који се троши узалудно радна снага. Овај посао може бити и штетан, јер смањује влагу у земљушту. Нагртањем земље на кукуруз ствара се већа површина за испаравање влаге — те кукуруз подбацује у приносима. Извлачење земље између редова — у виду банкова — нема никакву важност и преставља излишан посао.

Сл. 79 — Очева замена

Поред ових кратких објашњења по постављеним питањима, користећи ову прилику, да напоменемо да кукуруз код нас треба у већини случајева сејати на редове, у размаку од 70—80 см., и по један струк у оџаку од 40—70 см., размака. Да ли ће растојање између струкова у реду бити 40, 50, 60, или 70 см. зависи од оних чинилаца које смо у почетку напоменули, наиме од плодности земљишта, бујности сорте, влажности земљишта, и економских чинилаца. У крајевима пак где се неговање кукуруза врши

само прашачима и стоком, тамо треба кукуруз сејати у квадрат на 80—100 см. и остављати по 2—3 биљке у кућици. Овакав начин сетве дозвољава употребу справа и стоке за прашење кукуруза и њива се може прашити уздуж и попреко.

На водоплавним земљиштима, као што је по долини В. Мораве, ушће Тимока и др. река, где вода сваке године наноси велике количине плодног

Сл. 80 — Сетва кукуруза руком

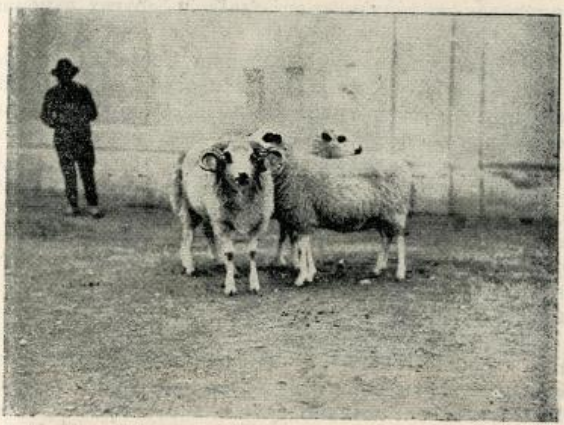
муља, растојање између редова, биљака у реду и броја биљака у оцаку може бити још и веће. Стога пољопривредници у овим крајевима тако и гаје кукуруз.

Из свега изложеног може се донети закључак да се кукуруз, са изнесених разлога не може гајити свуда подједнако — јер то не дозвољавају локалне прилике појединих крајева.

Инж. Власт. Ђ. Ђорђевић

Како треба поступити са овчијом вуном пре и после стриже?

Познато је свима да је овчија вуна један необ чно важан производ, који се у нашем свакодневном животу много употребљава за разноврсне сврхе. Она је у многим случајевима, нарочито у погледу употребе за израду одела, готово незаменљива Њене инзванредне особине од којих су најважније велика издржљивост (трајност), добро одржавање топлоте и доста

Сл. 81 — Сјеничке овце

лака прерада, дају јој преимућство над производима акнима биљног порекла, који се употребљавају за ис е и сличне сврхе (конопља и лан), а код којих су ова својства слабије изражена.

Још у врло старо доба човек је увидео велику вредност овчије вуне и трудио се да припитомљавању дивљих оваца, њиховом уређењем и бољом исхраном и негом побољша квалитет) и количину (квантитет, вуне од оваца, у чему је постигао одличне резултате. Дивље овце, чији остаци још

увек живе у планинским и тешко приступачним местима Азије и Европе и од којих потичу све наше домаће овце, биле су обрасле длакавим (као срне, јелени и т. д.) а не вуненим огртачем као што су обрасле данашње домаће овце. Човек је припитомљавањем дивљих оваца, применом услова њиховог живота и постепеним одабирањем оних грла која су његовим захтевима најбоље одговарала, успео да овчији длакави огртач претвори у вунени и на тај начин створи себи један сталан извор драгоценог производа за израду свог одела и других вунених потреба.

Овчија вуна је производ живог организма и она се много разликује од длакавог огртача којим су обрасле друге домаће животиње. Она је као таква врло осетљива и на њу утиче штетно сувишна влага, мокраћа, балега, блато, прашина, јако сунце и т. д. Да би сваки одгајивач могао да вуну својих оваца најбоље сачува док се она налази на овци и после стриже па све до прераде и употребе за израду одела и других вунених производа, потребно је да зна шта све штетно утиче на вуну и како је треба чувати од штетних утицаја.

Пре свега треба обратити што већу пажњу држању оваца. Овчарници или торови у којима се овце држе преко ноћи и за време дана треба да буду сви и чисти са довољно суве и чисте простирке на којој ће овце моћи да леже. Најбоља простирка за овце је сува и чиста слама. Овчарници треба да буду довољно пространи, светли и да се могу лако проветравати тј. да се покварени ваздух који овце издишу може лако одвести напоље, а да се чист може довести унутра. За ову сврху треба направити што ближе тавану довољан број великих прозора, који се могу лако отварати горњом страном унутра. Поред тога врата на овчарнику треба правити тако да она буду расечена по средини хоризонтално тако да се горњи део може, кад нема ветрова а кад су овце унутра, држати отворен ради проветравања овчарника. Сем тога могу се од дасака направити четвртасти

отвори у виду димњака кроз који ће покварени ваздух моћи да излази напоље. Тесни ниски и слабо проветрени овчарници су врло штетни за овце и њихову вуну. У оваквим овчарницама обично се дешава да са тавана или са крова падају капљице воде, а кад-када и права слаба киша. Ове капљице стварају се од паре коју овце издишу заједно са покваренim ваздухом а која не може да изиђе напоље јер нема куда. Услед ове паре и воде овчија вуна постаје влажна, подуспари се и почне опадати а овце

Сл. 82 — Бачије на шари

кад се истерају на хладноћи лако се прехладе. Треба знати да је овцама од вуненог руна којим су обрасле довољно топло и да ради тога оне хладноћу подносе лакше него остале домаће животиње. Зато у овчарнику не треба никад да буде много топлије него што је напољу. Овчарник треба да послужи само за склањање оваца од кише, снега, великих мразева, курјака, и за јагњење оваца и младу јагњад. Иначе је најбоље одрасле овце држати за време лепог времена у сувом ограђеном простору (тору) који се може оградити испред, позади или са стране овчарника или одвојено од овога.

Мокраћа и балега када дођу у додир са вуном нагризују је и утичу на њу врло штетно. Зато се треба постарати да свуде увек имају довољно суве и чисте простирке. На вуну штетно утичу и трње и разни отпаци сена, сламе и друге хране који падају на овце, јер се оне увлаче у руно, замрсе га и после отежавају прераду вуне. С тога храну не треба никад носити или бацати преко оваца. За време полагања тј. давање хране овцама треба их сатерати у један крај овчарника или тора па их тек, кад је сено или друга храна распоређена у јасле пустити да једу.

Овце не треба напасати поред путева са великом прашином нити их терати по њима. Прашина се увлачи у руно и штетно делује на вуну и на кожу. Треба избегавати напасање оваца по шикарама и трњацима и терање оваца кроз ове. Нарочиту пажњу треба обратити да се овце не ошугају или да се не напуне крпеља или вашију. Ово је готово редован случај ако се овце држе у тесним, мрачним, загушљивим и нечистим овчарницама и ако се напасују на пашњацима зараженим крпељима.

Пре стриже овце треба окупати али само у чистој, здравој и умерено топлој води. За ову сврху најбоља је текућа вода која није много хладна и која је мекана тј. у којој сапун добро пенуша. Ако у близини нема подесне воде за купање оваца онда је боље и не купати их. Купање оваца треба вршити само кад је лепо и топло време без ветра. Окупане овце треба одмах после купања сатерати у хлад неког већег дрвета које се налази у близини али само где нема прашине, или у довољно пространи и проветрен овчарник или коју другу чисту и светлу стају да се постепено осуше. При овоме се треба постарати да се овце не сабијају у гомилу већ да буду размакнуте како би се могле брже осушити. Погрешно је ставити окупане овце да се суше на јаком сунцу, јер јаки сунчеви зраци утичу врло штетно на опрану вуну и она услед тога постаје оштра и крта. Окупане овце до стриже треба чувати да не покисну јер у том случају вуна губи свој сјај. Окупаним овцама

треба дати што бољу храну него обично. Тек кад се вуна потпуно осуши може се почети са стрижом.

Стрижење оваца треба да обављају извежбани стрижачи. При овоме обратити пажњу да се кожа на овци не повреди маказама. Ако се то случајно деси онда рану треба намазати јодом или љутом ракијом ако нема јода. Само стрижење треба обављати на сувом и чистом месту најбоље под каквом настрешницом. Овцу треба положити на суву земљу преко асуре или покровца или преко каквог стола. Стри

Сл. 83. Мужа на Шари

жење почињати од трбуха и унутрашњих страна ногу и врата па ићи ка гребену (леђима.) Када се остриже једна страна онда се острижена половина руна пребаци преко овце, а овца се сад преврне тако да лежи на остриженој страни. Потом се и ова друга страна остриже на исти начин остриже и овца пусти. При стрижењу требу водити рачуна да се руно што мање растура односно да се што боље очува у целини. Острижено руно треба у истом положају у коме је било на овци пажљиво распростети преко

каквог покривача или летава да се исуши и пажљиво маказама остранити све делове вуне залепљене у балегу и мокраћу. После неколико сати сушења руно треба савити на следећи начин: све чисте делове вуне који су одвојени од руна треба ставити на руно, потом трбушне делове руна савити унутра преко руна и то само толико да се додирују, онда руно треба преклопити на двоје по дужини и смотати га овлаш са оба краја тј. од главе и репа ка средини у труbу (ролну). Овако смотано руно треба увезати канапом унакрс и оставити га односно обесити у неку зграду где има промаје (качару, вајат и т. д.) да се добро осуши за десетину дана. Тек после оваквог сушења руна се могу ставити у џак или врећу или на гомилу на неком сувом и чистом месту.

Приликом стрижења оваца треба добивену количину вуне од сваке овце измерити и забележити и то одмах по стрижењу. Ово је потребно да би тачно знали колико нам вуне даје која овца, да би при избору грла за расплод могли ставити у првом реду она грла која дају што више и што боље (руде) вуне Острижена и савијена руна треба поделити према старости острижених оваца на групе: овнови за себе, маторе овце за себе, двиске опет за себе.

Нарочиту пажњу треба обратити на прање и сушење острижене вуне. Опрану вуну не треба сушити на јаком сунцу како се то по нашим селима редовно ради. Наше сеоске домаћице опрану вуну разастру преко ограде, конопца или на земљи да се на јаком сунцу што пре осуши. Оваквв начин сушења вуне је погрешан јер јаки сунчани зраци утичу врло штетно на опрану вуну и она често губи половину и више од своје вредности. Ово се дешава ради тога што је неопрана вуна од јаких сунчаних зракова зиштићена масним знојем, али кад се прањем скине масни зној онда су вунена влакна заштићена и услед дејства јаких сунчаних зракова она постају оштра и крта. С тога прану вуну треба сушити само у хладу (сенци дрвета, под

настрешицом, чистој сувој згради и т. д.) где има доста поомаје која ће убрзати њено сушење.

Када се са вуном поступа на начин како је напред изнето онда ће и све израђевине које се од ње праве бити много боље и трајније, а и сама прерада вуне ће олакшана.

Др. Драг. Николић

Који је размак потребан при гајењу стоног грожђа.

Поред избора, место положаја, земљишта подлоге и сорте, при гајењу стоног грожђа важно је изабрати и погодно растојање — размак између редова и чокота, пошто исти има доста великог утицаја на крупноћу бобица, квалитет грожђа, издржљивост чокота у погледу суше и т. д, Растојање је различито у разним земљама, па и у разним крајевима наше земље. Исто зависи од многих чињеница а нарочито од влажности и плодности земљишта од поднебља, од подлоге, од орезивања и начина гајења, чокота (уз притку или жицу) од начина обраде земљишта, од циља гајења и од саме сорте.

Влажност поднебља и земљиште играју готово најважнију улогу у одређивању раздаљине сађења. У влажнијим крајевима врши се сађење на мањем а у сувљим крајевима на већем растојању. Кад би се у влажној средини дало велико растојање, чокот би био претерано бујан, грожђе би било рахуљаво а принос слаб, а сазревање ластара би ишло теже. Обрнут је случај у сувљој средини, кад би се чокоту дало мало растојање, не би имао довољно влаге ни довољну количину хранљивих материја, те се грожђе не би могло добро развити нити сазрети, што није добро ни за винско а поготову за стоно грожђе. На исти начин на раздаљину сађења утиче влажност и плодност земљишта. У колико је исто плодније и влажније у толико се може садити гушће и обрнуто, у колико је земљиште сувље и сиромаш-

није мора се садити са већим растојањем. Стоне сорте и на влажном и на плодном земљишту боље је садити са већим размаком, па већу бујност чокота регулисати одговарајућом резидбом.

Са обзиром на наше климатске прилике за винске сорте препоручрје се следећи размак:

Далмација	1.40 1.50 мет.
Јужна Србија (Повардарје)	1.30-1.40 „
Србија	1.20-1.25 „
Војводина	1.10-1.20 „
Хрватска	1 -1.10 „
Словеначка	0.80-1 мет.

При овоме се водило рачуна да се код винских сората, са растојањем не претера, што би могло да иде на штету квалитета вина. Код винских сората се поред осталог тражи да нагомилају што више шећера, јер се квалитет вина најчешће цени по садржини алкохола. Код стоних сората се напротив, не жели сувише шећера, али се тражи да се грожђе што боље развије, да гроздови буду што већи, растреситији, бобице што крупније, да сазрдвање иде нормално, да је боја лепша и т. д. То се пак може постићи, ако се поред одговарајуће неге чокоту да одговарајуће растојање, које мора да буде веће него што је наведено за винске сорте. На тај начин добиће се снажнији чокот, чија се бујност као што је поменуто, може регулисати резидбом, а осигураће се добијање што бољег и што лепшег стоног грожђа.

Већи размак потребан је и са обзиром на саме сорте. Истина има и стоних сората које нису сувише бујне, које не траже дугачку резидбу, те не изискују сувише велико растојање. Међутим познато је да су стоне сорте већином бујне, без обзира на подлогу и земљиште, и изискују дужу резидбу или већи број кракова са кондирима односно луковима. Да би пак такво чокоће добило довољно светлости и промаје, да не би била отежана обрада земљишта

и нега чокота, потребно је веће растојање. Нарочито је потребно веће растојање између редова ако се мисли да се обрада врши запрежном радном снагом а ову треба као економичнију применити свуда где је то могуће. Са обиром пак на резидбу и начин обраде, код стоних сората, где је год могуће треба завести шпалирски начин гајења а тај начин гајења такође захтева већи размак.

У нашој зељи немамо већег искуства у погледу растојања за гајење стоних сората али у сваком случају исто мора бити веће од онога које је предложено за винске сорте. У јужној Француској се за

Сл. 84 — Виноград г. Драгутина Живковића из с. Варварина, са сортом Афус-али, засађен на растојању 2 х 2 м. награђен од Задужбине Николе Спасића Син г. Живковића први с лева, са члановима комисије г. г. Тоскићем и Стојићем.

стоне сорте препоручује размак од 2 метара у квадрату, па чак и више. Најбољи резултати су постигнути са следећим растојањима 2х2, 1.25х3, 1_{50}х3 и 2х3 метра. У Бугарској су стоне сорте а нарочито Афус-али, сађене у почетку, као и винске сорте на растојању 1.30 до 1.40 мет. у квадрату. Пошто је се то показало као недовољно исто је повећано на

$1._{50}x1._{50}$, $1._{60}x1._{60}$, $1._{90}x1._{90}$, $1.^{50}x2$, $1._{60}x2$ па чак и на 2x2 и $2.^{5}x2^{5}$ метра. Препоручује се пак да растојање за шпалирски начин гајења на жици буде $1._{50}x1._{80}$ а за гајење уз притку, уз примену резидбе на кракове (кондир на кондир) да буде $1.^{50}x1.^{50}$ метар.

Код нас се често столне сорте саде у истом размаку као и винске међутим показало се, при прегледу, (према расписаној наградној утакмици задужбине Николе Спасића) једног већег броја винограда са стоним сортама, а нарочито са сортом Афус-Али, да то растојање није довољно. Најлепши виногради, тј, са најлепшим грожђем били су при размаку од $1.^{50}$—2 метара. За слабо бујне сорте са краћом резидбом може се узети доња а за бујне сорте и са дугачком уезидбом горња граница.

Инг. Вукашин Тоскић

Јабучни мољац на воћкама

Јабучни мољац је врло опасна штеточина за јабуку и шљиву. Његове гусенице једу лишће, и ако их има у већој количини у стању су да униште лишће на целој воћци па и целог воћњака.

Спада у групу лептира, а научно се зове Hyponomeuta malinella. Одрасли лептири су мали, предња крила су им беле боје са ситним црним тачкицама, поређене у три реда, а задња крила су пепељаве боје. Лептири лете у јуну и јулу месец. Женка носи своја јаја у малим гомилицама у пукотинама и наборима коре на гранчицама у близини пупова, која прекрива лепљивом материјом која доцније очврсне и тако их штити од невогода. У августу из тих јаја се излегну мале гусенице које остају испод прекривача све до пролећа. У пролећу, чим се пупови отворе и лишће појави те мале гусенице, које су толико мале да се једва примећују простим оком, излазе из склоништа и нападају лишће Испрва гусенице се увлаче у младо лишће и једу само унутрашњи део листа, а не дирају покожицу. Доцније када мало порасту упреду по неколико листова у паучину и тако праве гнезда у којима живе. Упредено лишће гусенице поједу остављајући само нерве (скелет) Када поједу и то лишће упреду друго и тако могу уништити сво лишће.

Одрасле гусенице су мале, голе, бледо жуте боје са црном главом и црним тачкама са стране дуж целог тела. Оне су врло осетљиве и када се дотакне гнездо са гусеницама, оне се брзо крећу, излазе из гњезда и спуштају се по концу, где се учауравају. Чаурице су пепељаво беле боје,

Сл. 85 — Јабучни мољац.
а: Лептир, б: гусеоница на концу в: гњездо са гусеницама.

количине и облика овсеног зрна, а поређене су у гомилу у виду пакчића.

После 14 дана из чаурице изађу мали лептири, који лете у јуну и јулу месецу.

Није реткост да ова мала штеточина уништи лишће воћкама у целом једном крају. У прошлој години од те штете

точине било је потпуно уништено лишће на јабукама и шљивама у ваљевској околини, између Словца и Ваљева.

Сузбијање. Јабучни мољац се може лако сузбијати, али ако се на време предузму потребне мере. За сузбијање се препоручују разна средства, као што су: уранија зеленило, носпразен, носпразит арзокол и др.

Сва поменута средства су врло јаки отрови и када се лишће воћака са истим опрска или запраши, гусенице једући га брзо се трују.

Гусенице се могу уништавати скидањем гњезда и гњечењем гусеница, али то је теже.

Сузбијање мољаца прскањем са отровним средствима

1) *Уранија зеленило.* Узима се 100-120 грама уранија на 100 литра воде. Одмерена количина сипа се у мањи суд па се ту дода око 1 кгр. гашеног креча, сипа се мало воде па се добро промеша да се створи зелена хомогена каша. Када се више не виђа прашак уранија, добивена каша се добро разреди водом па се онда пресипа кроз густо сито у већи суд и дода воде да буде свега 100 литара. Да би знали да ли је довољно креча, пробамо са црвеном лакмусовом хартијом, коју умочимо у чорбу и ако хартија поплави онда је довољно креча, у противном додајемо још кречног млека докле се не покаже на хартији плава боја. Ако у чорби нема довољно креча она пржи лишће. Лакмусова хартија је врло јефтина и може се купити у апотеци,

2) *Носпразен.* Узима се око 1-1½ кгр. на 100 литара воде, а даље се спрема као и уранија.

3) *Носпразит.* Узима се око 1 1½ кгр. на 100 литара воде. Одмерена количина се прво раствори у мањој количини воде, па се после сипа у већи суд, дода се вода до 100 литара и чорба је готова. Овде се не додаје креч.

4) *Арзокол.* Узима се око 200-250 грама на 100 литара воде. Одмерена колинина се прво раствори у мањој количини води и после се дода још воде да буде свега 100 литара; промеша се и чорба је готова.

Када и како се прскају воћке против мољаца

Прскање треба обавити рано у пролећу чим се примети мољац обично почетком маја. Ако се задоцни са прскањем, гусенице се теже трују, а чорба се више троши. Прскање вршити по лепом времену и са добром прскалицом. Чорба да излази из прскалице под јаким притиском и у виду магле, а никако у виду крупних капљица. На лишћу се не смеју видјети капљице, јер тако опрскано лишће гусенице не једу.

Пошто су чорбе од поменутих средстава отровне, прскач мора водити рачуна да му чорба не дође у уста или у очи. Он мора имати преко одела мантил за прскање или неки стари капут, а пре јела треба добро опрати руке сапуном. Ако у воћњаку има траве за кошење треба је предходно покосити и изнети, а стоку у воћњак не пуштати докле не падне јака киша и спере чорбу са траве у случају да испод воћака има поврћа као што су: салата, лук, купус и др. поврће се мора пре употребе добро опрати.

Од поменутих средстава најбоље је Арзокол, због тога што се чорба од њега лако спрема, не ствара громуљице и не запушава прслалицу, не прави пеге на лишћу и плодовима а гусенице од њега најбрже се трују.

Једина мана Арзокола је та што је сувише скуп према осталим срествима. Докле је за 100 литара чорбе од уранијe потребно свега 6-7 дин., за 200 литара чорбе од Арзокола потребно је 12-14 динара.

Инж. Јордан Димитријевић

Јабуков црв (карпокапса)

Јабуков црв је један од најважнијих штеточина воћа. То је ларва (гусеница) једног ноћног лептира (Carpocapsa pomonella).

Лептир је дугачак око 1 см., а у распону крила мери око 2 см. Преко дана лептири су скривени по воћњаку, а увече и ујутру облећу око воћака, спарују се и женке носе јаја. Ношење јаја бива нарочито у време заласка сунца под условом ако је температура изнад 15° С. Полагања јаја траје 10-20 дана и зато време свака женка (лептирица) може да снесе 20-120 јаја, што зависи од њене плодности и временских прилика. Јаја су прљаво беле боје мало пљосната, са пречником од пола милиметра. Из јаја после извесног времена, излазе мале гусенице (црви). Временски размак до полагања јаја до пилења гусеница зове се време инкубације. Оно зависи од температуре: на 30° С износи пет дана, на 20° С десет дана а на 17° С тринаест до четринаест дана.

На које воћке и на која места женке полажу јаја? Највише на јабуке и крушке, затим на дуње и орахе, а изузетно на шљиву, брескву, бадем и кајсију. Јаја полажу највише на лишће наведенех воћака а мање на плодове и ластаре.

Излегле гусенице на лишћу лутају неко време тражећи плодове, а само изузетно остају на лишћу до потпуног раз-

вића. Исто тако лутају неко време и оне гусенице које се излегну на плодовима: оне траже најподесније место ма коме ће направити улазни ходник. За време лутања по лишћу и плодовима гусенице се хране грицкањем ових органа. Али пуну храну гусенице узимају тек у плодовима. Улазни ходник налази се код младих плодова најчешће на чашици а код старијих на сваком месту, највише са стране на саставу два плода или листа и плода. Продирање гусенице (црва) у плод траје око сат и по.

Развиће гусеница у плодовима траје, под нормалним условима, око 3-4 недеље и за то време оне могу променити 2-3 плода. Црвљиви плодови отпадну пре времена или иструну. Потпуно одрасле гусенице повлаче се у заклоне, обично у пукотине старе коре на стаблу, где испреду чауриче. Даља судбина учаурених гусеница је различита. У крајевима где постоји само једна годишња генерација оне у том стању и презиме па се тек у пролеће претварају у лутке У крајевима где постоји више генерација учаурене гусенице претварају се у лутке врло брзо (за неколико дана) и већ после 10-15 дана излазе лептири друге генерације У неким земљама постоје пет годишњих генерација. У северном делу наше државе (Банат) постоји углавном једна годишња генерација а друга је само делимична. Први лептири, преме трогодишњем осматрању, појављује се почетком јуна. Лет лептира достиже овај максимум у јулу а затим постепено опада и завршава се у првој половини септембра. Ова чињеница од великог је значаја са гледишта сузбијање штеточине.

Сузбијање. Сузбијање јабуковог црва може се успешно вршити прскањем воћака са арсенским чорбама. Од арсенских сретстава најомиљенији је у целом свету *оловни арсенат*, а у последње време и *алуминијумов арсенат*. После ових арсената долази калцијев арсенат и разна арсенска зеленила. Код нас у трговини налазе се, под разним трговачким именима, сва наведена сретства осим алуминијевог арсената. Уз набавку ових сретава добија се и упутство о њиховој употреби те о томе нећемо овдс ни говорити већ ћемо одмах прећи на време прскања. Није важно само употребити једно добро сретств већ је потребно да се то сретство употреби *на време*. Није довољно да стручњак само препоручи прскање или запрашивање већ да одреди и тачан рок када се ове радње имају извести. А да би се могло одредити време прскања односно запрашивање треба добро познавати начин живота штеточине у дотичном крају.

Американци врше прво прскање чим воћке процветају, а друго, треће и, према потреби, четврто у размацима од 2-3 недеље. Ова метода није дала код нас (у Вршцу) задовољавајуће резултате иако је употребљено сретство било првокласно. Испитивањем начина живота штеточине утврдили

смо да се лептирићи код нас појављују не у доба цветања већ много касније, почетком јуна месеца Према томе прво прскање против јабучног црва не треба вршити код нас пре 1-10 јуна. Остала прскања врше се у размаку од 2-3 недеље јер толико времена траје дејство једног прскања. Ова метода дала је врло добре резултате што се види из следеће таблице.

Датум прскања	Од 100 плодова било је:	
	црвљивих	здравих
1 маја, 25 маја и 12 јуна	57.9	41.1
9 јуна, 2 јула и 26 јула	13 9	86 1
Непрскане (контролне) воћке	80.1	19.9

Број прскања зависи од доба сазревања плодова: ране сорте прскају се једанпут, средње двапута, а позне 3-4 пута. Узима се као правило да последње прскање треба извршити најкасније на пет недеља пре бербе плодова. Прскање треба да буде обилно тако да сви плодови буду окупани са арсенском чорбом. Исто тако треба испрскати лишће јер као што је напред речено. већина гусеница испили се на лишћу које им служи често као прва храна. Уосталом није ни потребно да баш гусенице једу опрскано лишће и плодове па да се отрују; често пута довољно је да само оне прођу преко неколико мрља од прскања. То се утврдило на тај начин што су гусенице стављене да се крећу неко време по стакленој плочи која је претходно попрскана арсенском чорбом па су затим пренете на непрскене плодове и запажено је да ове гусенице убрзо угину. Арсен нема додирно дејство а гусенице се трују. До тровања долази услед тога што гусенице за време кретања пипају мрље од прскања и том приликом остане им на устима известна количина отрова која гутањем долази у органе за варење и изазива тровање

Приликом справљања и употребе арсенске чорбе не треба заборавити да је она отровна и за човека. За време рада не треба јести ните пушити а после рада руке добро опрати.

Инж. Драгослав Милисављевић

Гајимо јагоде

Јагода је у погледу услова успевања веома скромна биљка, а њени плодови због садржаја гвожђа, фосфора, креча, фине ароме и укуса од необичне хранивне и здравствене вредности по људски организам. Када се томе дода мали готово незнатни, капитал за оснивање јагодишта онда се не види разлог запостављања гајења јагоде и не може се добити одговор на питање: Зашто наши становници села и града не уступе више простора у својим баштама — градинама овој култури.

У великим потрошачким центрима је потражња јагода велике и јагоде се добро плаћају, те је у близини ових треба гајити.

Овде ћемо укратко описати гајење јагода у жељи да оно што напишемо нађе примене код оних који имају имало свог земљишта, јер ретко који сељак не би могао да одвоји који кутак земље за јагоде а исто тако и многи власници земљишта у вароши могу и треба да одвоје мало простора и за јагоде.

Постоји маса сората јагода које се могу сврстати у три групе и то: вртне (фрагариа муската), шумске (фр. весца) и планинске (фр. алпина). За гајење у градинама долазе у обзир једино сорте из прве групе. Јагоде из друге и треће групе због ситноће плодова, дангубе при берби и сл. не долазе у обзир. Из групе вртних јагода познат је велики број сората. У неким државама се каже: да их има колико и одгајивача. За препоруку су оне које рано дозревају, рано пророде које дају доста и плодове добре квалоће, које су код потрошача омиљене и сл. Добре су ове:

Краљ Алберт Саксонски, јагода веома добрих особина, укусног меса, средње тврдог плода, зри позније те се износи на трг када су друге сорте већим делом прошле, а она ће квалоћом свога плода конкурисати осталима;

Лакстонов „Нобле", крупна, укусна и према транспорту отпорна сорта. Пророди већ у првој години и редовно рађа;

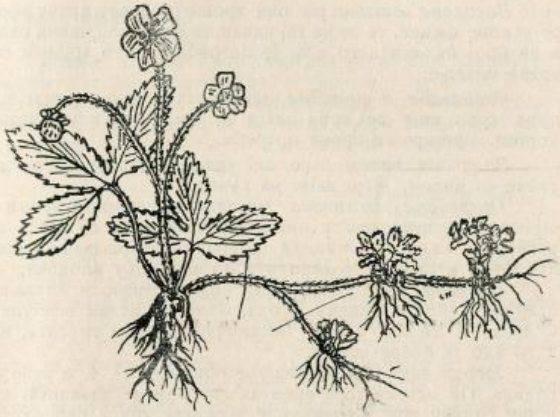
Јукунда, прилично ситна, али веома обилно рађа и за време од 5-6 родна година. Отпорна према трулењу плодова, и мрзавању и сл. Плод јој је чврст и отпоран а месо веома фино;

Шарлес се најкрупнија и веона добра сорта. Препоручљива нарочито за гајење на великим површинама.

Земљиште за гајење јагода не сме бити ни пресухо ни превлажно, а мора бити довољно плодно. Ако је земљиште влажније јагоде садити на хумићима (десет см. високим, а широким око 25 см.). Ако је пак сувље (песковито и слично) јагоде садити у 5 см. дубоким око 25 см. широким јарцима

Земљиште изриголати на дубини од 35 — 50 цм, тако да оранична — горњи слој земље — из које ће јагоде црпети храну својим плитким жилицама, остане на свом месту. Под предходни усев земљиште пођубрити стајским ђубретом или компостом, које заорати на дубини од 15 — 18 см., а у количини око 100 кгр. по ару. Земљиште је најбоље поделити на леје 150 см. широке, између којих су стазе широке око 30 см.

У овако припремљеном земљишту приступа се сађењу јагода. За сађење се могу употребити биљке добивене из

Сл. 86 — Струк јагоде са живићима

семена, живића (витица) или дељењем бокора, Размножавање семеном је веома брз начин. Плодове здробити, оставити да се осуше, семе посејати, никле биљчице једном пресадити и за септембар се имају јагоде способне за садњу у јагодиште. Размножавање живићима, који се развијају на концима, које пружају јагоде, је веома разпрострањен и добар начин. Живићи који су израстли из добро родних биљака огрну се рахлом земљом на неко време пред садњу, тако да се до августа — септембра ожиле. У времену садње живиће одрезати од јагоде — мајке, скратити жиле за једну половину и садити. (В ди слику 86) Размножавање деобом бокора је најбржи начин размножавања јагода. Овим начином може се добити толико нових биљки колико је на бокору било пупова, способних за развиће у идућој години, а исте су одмах родне.

Сађење јагода најбоље је изводити августа или септембра месеца. У ком ће се случају до идућег пролећа примити и донети рода. Сађење у пролећу (априла месеца) се препоручује само у крајевима са честим голомразицама. Сађење је најбоље изводити у равностраном троуглу или квадрату а на растојању од 60 см. На површини која ће се засадити затегнути канап, и у малим јамицама направљеним садиљком или чим другим распоредивши жилице причврстити обема рукама јагоду у земљу и залити.

Неговање јагода састоји се у следећем:

Закидање живића: јер они троше резервну храну и стварају нове биљке, те се на тај начин на малој површини развија велики број биљака него што је потребно. Исто вршити сваке треће недеље;

Окопавање и прашење земљишта у циљу уништавања пора кроз које се губи влага из земљишта и уништавању корова. Вршити га према потреби.

Заливање водом, ако се укаже потреба. Вршити га увече са водом, загрејаном на сунцу.

Покривање земљишта маховином, дрвеном вуном или шумском простирком у циљу спречавања да се влага испарава из земљишта и чувања плодова од запрљавања (земљом ђубретом и сл.), Исто изводити по заметању плодова;

Одбрана од голомразица, која се изводи стављањем стајског ђубрета између јагода. Само да истим не буде покривено и лишће у ком би случају почело трулити, нарочито ако је ђубре свеже.

Јагода даје задовољавајуће приносе 3 — 4, а ређе 5—6 година. По истеку тога времена треба је је извадити, а већ једну годину пре, потребно је засадити другу парцелу тако да са ње већ у години ађења претходне има приноса. После јагода на оном земљишту сејати биљке са дугим кореном мрква, кромпир и сл. А после 3 године могу на исто земљиште да дођу јагоде.

Најбоље је имати јагоде у исто време у свим годинама старости (првој, другој, трећој и евентуално четвртој години).

Јагоде се беру на махове, онда када има доста сазрелих плодова. Најбоље је брати их изјутра, јер су мирнљавије и укусније него оне које се беру када време отопли. Беру се са петељком дужине неколико см., која се пресече маказама или одкине ноктима. При берби јагоде што мање додиривати.

Обране јагоде спаковати у кошарице од различитог материјала које не смеју бити много велике због притискивања и гњечења јагода. Најбоље је паковање изводити у кошарице од борових и сл. љуске које хватају око пола кгр. ове кошарице ставити у сандук који има отворе за ваздух. У

овај сандук нека се ставе 3 или 4 реда са по 6 или 8 кошарица у реду; само кошарице не смеју бити препуне да се не би јагоде гњечиле.

За пошиљку железницом или поштом употребити сандуке у које стане око 8 корпица.

Живадин Пантић

Питања и одговори:

Питање: Подигао сам виноград на добром положају али земљиште је сиромашно. Крај је брдски у ђубрету је оскудица скупио сам око 2000 литара осоке од говеђег ђубрета. молим за упутств како се са њоме ђубри виноград, колико је потребно за чокот од 10 а колико за чокот од 15-20 година и дали се ђубри пре или после резидбе.

Станоје Пејаћковић
Бабина Лука

Одговор: Осока се сматра као непотпуно ђубре. Има мало више калијума, азота али сувише мало фосфора. За ђубрење винограда ретко долази у обзир јер су потребне велике количине, што поскупљава ђубрење поготово ако исто мора да се превози Стога се препоручује да се осока искористи за справљање компоста (мешанца) који је врло добро ђубриво за виноград. Изузетно се примењује осока и то у смеши са суперфосфоратом код закржљаних, болесних, оштећених, пожутелих чокота да би се исти што брже поправили у погледу пораста исте године.

Ако мислите прикупљену осоку да искористите за ђубрење винограда можете да урадите одмах сада по извршеној резидби. Око чокота се направи чинији, т. ј. одгрне се земља а се у исту сипа осока Пошто земља упије осоку чинија се затрпа. Ако је терен стрм, чинија се прави са горње стране чокота Ако земља теже упија осоку направе се око чокота јачим коцем рупе па се у њих сипа осока.

За чокоте горње старости потребно је 5-6 литара по једном чокоту. Ако је осока чиста т. ј. није се измешала са мишницом онда је разблажити са водом у једнаким количинама.

Инж. Вукашин Тоскић

Питање: За време светског рата видео сам у околини Бордоа у француској постављене громобране на сваком квадратном километру, да неби град тукао винограде. Село

Мозгово скоро сваке године туче град. Да ли је корисно да ово село постави громобране те да се спасе града.

Михајло Ј. Живковић
пољопр. Алексинац

О громобранима које наводите у питању писала је и „Политика" од 5 октобра 1938 године у виду једног дописа из Бордоа. Познато је да се одавно покушава да се нађе начин за одбрану од града. У неким земљама па и у неким крајевима наше земље пуца се у облаке специјалним топовима или се употребљавају нарочите ракетле које експлодирају у самим облацима. Чињени су покушаји да се авиони дигну изнад облака, па да у облаке бацају нарочите бомбе. При свим овим покушајима се рачуна да ће се помоћу топлоте која настаје експлозијом и потресима који тада настају, растерати облак. Један од покушаја је постављање и поменутих громобрана, који би одвођењем електрицитета из облака у земљу спречили стварање града. Корист од свих ових начина заштите од града није доказана. Да и громобрани нису сигурна заштита доказ су већи градови где има врло много громобрана па град пада и у тим градовима, као и тамо где громобрана нема, као што пада у крајевима где се пуца из топова или где се бацају ракетле.

Неефикасност одбране од града приморало је и нашу земљу да спроводи обавезно осигурање од града што је у појединим бановинама већ учињено.

Инж. Вукашин Тоскић

Питање: Молим да ми се објасни, што кад некој овци није добро, чобани сечу ножем уши и шибају прутем док јој не буде боље.

Светомир Стевић печалиица
члан Пољ. подружине
Велико Градиште

Одговор: Код наших сточара је проширен обичај пуштања или т. зв. обијања крви. Ово се врши код готово свих оболења оваца без обзира на врсто болести и њезин узрок. Намера онога који на овај начин покушава да лечи увек је добра, тј. стара се да сам без ветеринара пружи помоћ. Сматра се да пуштање извесне количине крви отклања узрок белести и спречава угинуће. Међутим, овај начин лечења носи у себи извесне опасности. Те опасности су сточне заразне болести, а код оваца нарочито појава опасне заразе црни пришт. Ако се обијање крви врши увек, без обзира на узрок оболења, па ако се врши чак и онда када има сумње да се ради о црном пришту-може овај посао да донесе ве

лику несрећу. Познато је да је црни пришт зараза заједничка људима и стоци и да се сточари веома често заразе при додиру са оболелом или угинулом стоком. Пуштање крви је опасан рад. јер ако се ради о појави заразе, тада је сваки кап крви опасна и по живот човеков. Довољно је најмања повреда споља на кожи чобана, па да се кроз њу увуче зараза у тело човека и да човек оболи. С те стране пуштање крви није препоручљиво. Сем тога, ако се већ ради о зарази пуштање крви не пруша никакве помоћи и овца сигурно гине. Помогло би једино благовремено цепљење или хитна помоћ стручњака ветеринара. Сасвим је друга ствар ако се ради о каквој обичној незаразној болести (чести цревни поремећаји код оваца) при чему пуштање извесне количине крви не смета, а каткад може да пружи и извесну помоћ. Да ли се ради о заразној или обичној болести могу наши сточари најбоље да процене по висини телесне топлоте, мерене у чмару обичним термометром. При појави црнога пришта температура код овце пење се нагло преко 40,5 до 42 степ. Ц.. У сваком случају благовременим заштитним пелцовањем може за јевтине новце сточар да се обезбеди ое опасности ове заразе.

Др. Н. Ковић

Стечаји за напредније начине рада

На основу чл. 2 друштвених правила, чл. 8 пословника и програма рада за 1939 годину, Српско пољопривредно друштво расписује следеће тече е за напрепније начине рада.

1) За подизање ђубришта и нужника у вези са уређењем кућњег дворишта и куће за становање

Ко од чланова ма које друштвене подружине, од дана објаве овога стечаја, па до краја месеца октобра 1940 године, по одређеном плану који ће добити од Друштва, подигне модерно сточно ђубриште и људски нужник, у вези са пристојним уређењем кућног дворишта и куће за становање добиће од Српског пољопривредног друштва помоћ од 500 динара.

Ђубриште може бити сграђено, озидано од камена или цигле са бетонским малтером или од чистог бетона, а тако исто и подземни део нужника. Надземни део нужника може бити такође од цигле, камена или бетона озидан а може бити од дасака или чатмом или прућем оплетен затим блатом или малтером облепљен и окречен а црепом или ћерамидом по-

кривен. Патос нужника мора бити од јачих дасака по могу ћству растових са правилним прорезом.

Ђубриште и нужник треба да су у близини сточне стаје, да би се ђубре лакше износило и слагало и да би отицање мокраће из стаје могло да буде спроведено у ђубриште. Нужник и ђубриште треба такође да су у близини ради лакшег чишћења и еветуално мешања са стајским ђубретом и изношења.

Право на утакмицу и помоћ имају само они чланови који уједно одговарају својим обавезама према подружини, који су више година били чланови и за које њихова подружина хоће да гарантује — јамчи, да ће пријављене објекте — ђубриште и нужник да подигну.

Помоћ ће се давати у две рате од по 250 динара, прва кад утакмичар припреми материјал за подизање и отпочне рад а друга кад објекти буду потпуно израђени.

Пријаве за утакмицу и помоћ, утакмичари имају да поднесу преко своје подружине најдаље до краја месеца октобра ове 1939 године.

Припрему материјала, почетак рада и завршетак подизања ђубришта и нужника Друштво ће контролисати преко својих чланова, преко подружина и преко среских пољопривредних референата.

2) За подизање хигијенских стаја за стоку

Ко од чланова ма које пољопривредне подружине, по одређеном плану подигне удобну стају за најмање 4 грла крупне стоке са одељењем за подмладак — теладими ждребад, добиће од Друштва помоћ од 1.000.— динара.

Стаје могу бити изграђене — озидане од цигле и камена са малтером, од ћерпича и чатмом или прућем оплетене затим малтером или блатом олепљење и окречене. Дрвена грађа и кровна конструкција морају бити доброг квалитета и солидне израде.

Помоћ ће се давати у две рате од по 500 динара. Прва кад утакмичар припреми материјал и приступи грађењу а друга кад грађење буде потпуно завршено.

Рок за подношење пријава оставља се до краја октобра ове 1939 а за подизање стаја до краја октобра 1940 године.

3) За подизање сило-јама за силирање сточне хране

Ко од чланова пољопривредних подружина по одређеном плану, подигне сило јаму за силирање — конзервисање зелене сточне хране за јесењу и зимску исхрану стоке, добиће од Друштва помоћ од 500.— динара.

Рок пријаве је до краја октобра, ове године 1939 а рок изграђивања је до краја октобра 1940 године.

План и упут за подизање сило јама, ђубришта нужника и стаја, доставиће Друштво свима пријављеним утакмичарима у њима ће бити означена величина и начин грађења.

4) За подизање угледних орашара и гајење ораха

Ако ко од чланова ма које пољопривредне подружине жели да подигне орашар или да засади и гаји извесан број орахових дрвета, Друштво ће му бесплатно набавити и преко његове подружине, до најближе жељезничке или бродске станице послати потребан број орахових садница.

Чланови који желе да орахова дрвета саде и гаје морају поднети пријаве преко својих подружина најдаље до краја месеца октобра ове 1939 г. а сађење садница по упуту стручњака морају извршити до краја октобра 1940 године.

Подружине које желе да заинтересују већи број својих чланова за сађење ораха, саставиће списак пријављених утакмичара са својим мишљењем коме члану садни це треба дати а коме не.

Пријаве које не буду поднете у одређеном року и преко подружине неће се узимати у поступак.

Пријаве за сађење и гајење ораха прима ће се само из оних крајева у којима свах добро успева

Орахове саднице не смеју се садити на мањем одстојању од 12 метара ред од реда и дрво од дрвета.

Рад око сађења и гајења ораха Друштво ће контролисати преко својих подружина, преко својих чиновника и чланова и преко среских пољопривредних референата и управника расадника.

5) За штампање поучних пољопривредних књига, као следећих свезака Тежакове библиотеке

1) За практичну поуку *„о производњи сточне хране"* која треба да обухаати: гајење и нега природних ливада, подизање вештачких ливада, о луцерки, о детелини, о грахорци, о сточном грашку, мухару, сирку, суданској трави, сточној репи, угарњачи, кукурузу, дулецима, о силирању хране и т. д.

2) За практичну поуку *„о производњу поврћа"* која треба да обухвати: о важности поврћа за људску исхрану, производњи расада, о гајењу у топлим лејама, о гајењу на отвореном пољу, о купусу, кромпиру, луковима, спанаћу, пасуљу, грашку, патлиџану, сочиву, бобу, зачинима: першуну, целеру, мркви и т. д.

3) За практичну поуку *„о исхрани стоке"* која треба да обухвати све што је пољопривреднику потребно да зна о правилном припремању хране и исхрани приплодне, радне и младе стоке.

4) За практичну поуку *„о подизању сило јама и спремање силаже"* која треба да садржи све што је потребно о томе како се сило јаме подижу, од каквог материјала, у којој величини и за који број грла стоке и како се храна спрема и слаже за силирање.

Рукописи за поуке под бр. 1 и 2 треба да износе до 6 штампаних табака, за поуку под бр. 3 до 5 а за поуку под бр. 4 до 3 штампаних табака.

Рукописи морају бити написани лаким и разумљивим слогом јер су поуке у првом реду намењене народу — пољопривредницима.

Рукописе треба послати на преглед и оцену најдаље до 1 априла 1940 године.

Рукописи који буду примљени за штампу биће пристојно хонорисани. Они постају својина Друштва и оно ће их у свом издању штампати под потписом писца.

Рукопоси се имају слати под шифром а име писца у затвореном коверту, са ознаком шифре на истом.

Рукописи који не буду примљени за штампу враћаће се писцима само на њихов захтев.

Објављујући ове стечаје Друштво позива све своје подружине да заинтересују што већи број својих чланова да поднесу пријаве за утакмицу.

Тако исто Друштво позива и све своје чланове стручњаке и остале пољопривредне писце да пошаљу своје рукописе за означене четири практичне поуке.

Српско пољопривредно друштво у првом тромесечју 1939 год.

Рад Друштва за последње две године 1937/8 почео је јаче да се развија и напредује. Прво напредовање иде упоредо са јачим интересовањем за његов рад, како од стране самих пољопривредника тако и од стране државних и бановинских пољопривредних стручњака, који су главни сарадници Друштва у народу — на терену. Рад друштва и рад ових органа на стручном просвећивању и снабдевању пољопривредника истоветан је, те се у њему сретно допуњују и помажу државна и приватна иницијатива, за побољшање прилика за живот на селу.

Број чланова Друштва и чланова пољопривредних подружина, од 1927 до 1937 год. кретао се од 6—10.000 У 1937 години тај број прешао је 12.800, у 1938 год. 19.300, а

у 1939 години, судећи по томе што је број чланства до почетак крај марта достигао цифру од 15.000, изгледа да ће до краја године достићи 20.000.

Број пољопривредних подружина, које су саставни органи Друштва, такође расте. Од 1927 до 1937 год. његов број се кретао од 125 до 160. У 1938 години број подружина попео се на 177, а како је број свих крајем марта ове године достигао 170, онда је сигурно да ће их до краја године бити 200.

Пољопривредне подружине су важни чиниоци у раду Друштва у опште те и њихов значај и улога све се више истичу.

Још у почетку ове године показало се јаче интересовање за рад Друштва, како у васпитно пропагандном тако и у пословно посредничком раду. Ово јаче интересовање показале су нарочито друштвене подружине, од којих су многе већ давно поднеле програме свога рада у овој години и тражиле помоћ и сарадњу за њихово спровођење и извршење.

Повећавање броја пољопривредних подружина и још веће повећавање броја подружинских чланова, поред жеље свију претставника и сарадника Друштва, да то повећање иде још бржим темпом, изазвало је и је и једну озбиљнију бригу. Та брига настаје отуда, што су друштвена средства недовољна, да приновљено чланство задовољи у погледу кредитирања у справама семену и материјалу.

Жеља многобројних ранијих и садањих претставника и сарадника да Друштво дође до свога пристојног дома, остварена је, али је то остварење апсорбовало знатна материјална средства, која су за пословно — посредничко и кредитно пословање била неопходна и за раније број чланства. Да би се задовољила потреба повећања средстава за рад, морало се прибећи тражењу кредита код Аграрне банке ради чега је управа Друштва, од 65 редовног подишњег збора тражила потребно овлашћење.

Срећна идеја водећих кругова Привилеговине аграрне банке, да се пољопривредницима дају лични једногодишњи кредити до 2.000 динара у пољопривредним справама, алату, семену и плавом камену, у многоме је олакшала рад Друштва. Овим кредитима код Привилеговане аграрне банке, користе се многе пољопривредне подружине и њихови чланови. Ми ово кредитирање пољопривредника топло препоручујемо свима пољопривредним подружинама и њиховим члановима, јер је интерес на овај кредит 5%, што пољопривреда још и може да поднесе и што Банка, у колико дужник пре године дуг исплати, у толико му сразмерно времену и интетес смањује.

Друштво поред дома, који претставља вредност више од 5 милијона динара, има и у слободним плацевима имовину од скоро 3 милијона динара. Кад настане могућност уновчавања ових плацева, сматрамо да ће Друштво имати довољно сопствених средстава за свеколико пословање у оба правца његовог деланја.

Бор. Љ. Нешић

Из књижевности

Пољопривреда Швајцарске

О Швајцарској и њеној пољопривреди слушали смо већ као деца и стално слушамо. Известан број наших омладинаца сељачких синова, и био је у овој земљи, радио на имањима и вратио се пун прича о оном што је видео, доживео, научио. Само као и увек, у ономе што смо слушали о Швајцарској било је празнина, било је и претеривања, нетачности као што их свакад има у опажањима и причањима појединаца. И зато дво-број Пољопривредног Гласника за март-април (број 6-7) добро је дошао да постави ствари на своје место. Он допуњује већ раније започету збирку о пољопривреди иностраних земаља, и по својој опреми и изметану ни у чеме не уступа свескама посвећеним пољопривреди Немачке, Чехословачке, Холандије и т. д.

Иако се према речи уредништва, у ограниченом броју страна једног дво-броја није могао дати потпун преглед пољопривреде једне напредне, далеко културне земље као што је Швајцарска, ипак њене најважније гране су довољно опширно изложене, да би се могао добити један тачан појам о чему се ради. И што нарочиту вредност даје овим издањима Гласника, то је да је свака земља приказана од својих домаћих стручњака, најистакнутијих радника и да су сви излагања пропраћена многобројних, оригиналним снимцима. Колики посао ово претставља може знати и оценити само онај који је покушио нешто слично.

Нарочито је важан за нашег земљорадника чланак о Швајцарском сељачком савезу. За нашег сељака, који у свим могућим приликама диже свој глас против скупоће плавог камена, цемента; јексера, плугова и осталог битно за његов живот, биће од интереса да зна да се у велике акције Швајцарског сељачког савеза убраја царинска тарифа и трговински уговор разна законодавства, уновчавање производа и т.д. Али швајцарски савез издаје своје новине — Сељачке новине

у 155.000 примерака иако становништва целе земље не прелази једну трећину становништва Југославије! У чланку о школама видимо да годишње око 3400 сеоских младића и девојака посећује разне школе и оспособљава за свој рад, а да 70 стручних часописа из разних подручја пољопривреде дају могућности свима да из њих црпе потребно знање. За млекаре чланци о млеку су од највећег интереса; сточарство је изложено у неколико чланака и најзад чланци о воћарству и виноградарству завршавају ову лепу свеску.

Свима који су желели да се изближе упознају са стварним стањем Швајцарске пољопривреде, Пољопривредни Гласник учинио је врло велику услугу издавањем овог двоброја. Сви земљорадници који знају да читају, требали би га имати у својим рукама. Многе странице у њему откривају нове видике, указују на нове могућности, на снагу и моћ која се постиже удруживањем поменутим радом. И буде још веће дивљење и љубав за паметну, слободну Швајцарску.

П. Вукасовић

Извод из записника Управног одбора Српског пољ. друштва

11 СЕДНИЦА (7-III). Одлучено је: Да се прими знању да је извршен преглед касе и рачуна за месец фебруар т. г. и да је нађено да су сва документе како примања тако и издавања исправна књижена као и да у каси има готовине дин. 12.144,51;

Да се пошаље тражена роба Пољопривредној подружини у Зворнику, пошто је Подружина већ исплатила Дин. 3.000,— а остатак у Дин. 2.575,— има да плати по пријему робе.

Да се набави: 50 гарнитура лакших дводелних дрљача, 65 килограма разних препарата а највише солбара и носпрасита; 5000 килограма мухара као и 5000 килограма грахорице.

Да се приме у састав ново основане подружине и то: Пољопривредна подружина у Погочцу, срез темнички, Бановина моравска; пољопривредна подружина у В. Сејаници, срез власотиначки, бановина вардарска.

Да се одобри тражени кредит следећим подружинама и то: Пољопривредној подружини у Крупњу Дин. 10.000.— у Ратају 10.000.— у Лепојевићу 10.000.— у Чуругу 24.000.— у Грудашу 7.500,— у Орашју (темнићском 15 000,— у Брестовцу 4.500,— у Стрмову 9.300,— у Ковину 13.200,— у Лозовику Дин. 10,000,— (привремени кредит.—) на подлози

акцепта од Дин. 25.000.— из прошле године, у Становима код Крагујевца дин. 10.400,—

Да се исплати хонорар за рад у прошлој години секретарима-благајницима следећих подружина: Пољопривредне подружине у Ратајима - Љубомиру Тодоровићу дин. 172,— у Падежу - Драгутину М. Стефановићу дин. 94,— у Петровцу-пож. Тодору Благојевићу дин. 690, –

Да се одобри Пољопривредној подружини у Ужицу помоћ ради приређивања воћарског калемарског течаја од дин. 3.000,— у воћарском алату и књигама за награде курзистама.

Да се Пољопривредној подружини у Грабовици не може добити помоћ за приређивање воћарско-виноградарског калемарског течаја пошто је подружина нова и нема стручњака да курсом руководи. Подружини се одобрава да од Чедомара Милосављевића тражи инвентарску имовину раније подружине у томе месту.

Да се Пољопривредној подружини у Крупњу не може одобрити 500 дин. за исплату хонорара одржата предавања.

Да се пољопривредној подружини у Прокупљу одобри помоћ од Дин. 2000— ради приређивања екскурзије чланова приликом изложбе и сајма у Новом Саду.

Да се молба Пољопривредне подружине у Мијајловцу код Трстеника протестује.

Да се по претставци претседника Надзорног одбора књижнице и читаонице у Петровцу умоли г. Душан Божовић, срески пољопривредни референтеи претседник Пољопривредне подружине у да ствар изиди и Друштво извести.

Да се прими к знању извештај Пољопривредне подружине у Чуругу да је подружина споразумно са среским пољопривредним референтом и управником бановинског расадника обавила шестонедељни пољопривредни течај.

Да се Соколској читаоници у Ереч код Ђаковице изда бесплатно једна колекција разних књига у вредности Дин. 100.—

Да се Пољопривредној подружини у Сремским Карловцима изузетно исплати сума од Дин. 875— као хонорар предавачума на одржаним пољопривредним течајевима у 1938 години. Тим поводом донета је следећа начелна одлука:

Да се у будуће помоћ за одржана предавања може одобравати само у случају ако је подружина претходно обавестила Друштво о намераваним предавањима, ако је том приликом подружина доставила и распоред тих предавања и најзад, ако се јасно истакне да та предавања одржавају Подружина или Друштво. Исто тако подружане су дужне да на крају одржаног предавања поднесу извештај о тим предавањима, и то у таквој форми какав би могао да буде штампан у „Тежаку". О овој одлуци обавестити Пољопривредну подружину у Срем. Карловцима и Ужици.

„ЖУПА“ А. Д.

ИНДУСТРИЈА ХЕМИСКИХ ПРОИЗВОДА

КРУШЕВАЦ - ДЕДИНА

Производи под познатом марком „Ж У П А“

Плави камен

Сумпорну киселину

Глауерову со

Зелену галицу

Плави камен марке „Ж У П А“ пружа вам највећу гаранцију да сачуваће ваше винограде зато купујте плави камен марке „Ж У П А“ који је познат широм целе земље, јер је у практичној примени показао одличне резултате.

Плави камен марке „Ж У П А“ израђен је из најчистијих сировина и садржи 99—100% јачине

КУПУЈТЕ ДОМАЋЕ ПРОИЗВОДЕ И ПОМАЖИТЕ ДОМАЋУ ИНДУСТРИЈУ ЈЕР ТИМЕ ПОМАЖЕТЕ САМИ СЕБЕ.

Пероноспора је највећи непријатељ винограда. Заражене винограде не можемо више излечити. Плавим каменом можемо почетак болести спречити.

Употребите за ту сврху само плави камен

ЗОРКА

За лозу и воћке

Само прскалица са марком „МИТРИ“

вреди више него друге три

То потврђују више хиљада задовољних купаца „МИТРИ“ прскалице и њена златна одликовања.

Купите и Ви прскалицу „МИТРИ“ са пуним поверењем јер је купујете са пуном гаранцијом и писменим упуством за употребу тражите и купујте „МИТРИ“ прскалице, а на отплату добијете по повољним условима код срп. пољ. друштва Београд.

Ценовник шаље бесплатно предузеће „МИТРИ“ прскалица Крушевац Тел. 70

Штампарија Мил. Д. Цветковић Београд Новопазарска 52

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕ
Универзитетска библиотека
БЕОГРАД

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ Њ.В.КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

БЕОГРАД
15
МАЈ
1939

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Кућа једног нашег напредног члана из гр.Врачарског

САДРЖАЈ: Инж. ДРАГОМИР СТОЈАНОВИЋ, Прскајте на време своје винограде; Инж. РАД. БОРИСАВЉЕВИЋ, У чему греше наши виногрдари при прскању винограда; Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ. Нега чокота стоних сората за време пораста (вегетације) Инж. РАДОМИР ПИЛИЋ, Дрљење и пражњење њиве под кукурузом; Инж. ОБРЕН ПЕЈИЋ, О мужи оваца; АСЕН СТАНЧЕВИЋ, Лијокска рана трешња; Инж. ДУШАН СТАНКОВИЋ. Неколико обавештења из воћарства; Питања и одговори; Из књижевности. Штетност шљиниие осе и заштита од ње; Програм рада Српског пољопривредног друштва; Некролог; Извод из записника Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

Распис бр. 8.

Са разних страна чињени су приговори, да плави камен домаћих фабрика није доброг квалитета, или да је из једне фабрике бољи а из друге гори, тако да нам све то ствара неспоразум и излишне преписке. Сем тога, често се дешава да поједине подружине из околине Крушевца наручују плави камен марке „Зорка", а поједине пољопривредне подружине из Срема наручују плави камен из фабрике „Жупа". Како је цена плавог камена готово иста у свим местима, то су због оваквих захтева фабрике принуђене да транспортују плави камен из Суботице у околину Крушевца, а из Крушевца у северне крајеве Дунавске бановине, те услед тога подвоз износи знатно већу суму него што би то требало да буде. Све то, разуме се, на крају крајева пада на терет купчев, јер приликом предрачуна фабрике о томе воде рачуна.

Да би наши потрошачи били уверени у квалитет плавог камена, Српско пољопривредно друштво обратило се Пољопривредној огледној и контролној станици Топчидер, тражећи стручно мишљење о квалитетима плавог камена домаће производње, па је од поменуте станице добијено следеће уверење:

КРАЉЕВИНА ЈУГОСЛАВИЈА (Таксена марка 20 дин.)

Пољопривредна огл. и контр. станица

Бр. 1848 5 маја 1939 године
Београд XII (Топчидер) ул. Бел. Кошчевића 6.

У вези молбе Српског пољопривредног друштва у Београду од 3-V-т. г. о квалитету плавогкамена Станица издаје следеће

У В Е Р Е Њ Е

Врховна комисија за преглед фабрика вештачких ђубрива и плавог камена Министарства пољопривреде извршила је у току месеца фебруара и априла т. г. преглед фебрика плавог камена. Угледи плавог камена које је комисија узимала са стоваришта фабрике „Жупа" и „Зорка" су достављени овој Станици на испитивања.

Плави камен горе поменутих фабрика се по квалитету не разликује и одговара правилнику о производњи увозу и промету средстава за заштиту биља.

Таксена марка од Дин. 20.— је на уверењу прилепљена и прописно поништена.

(М. П.)

По наредби Дир. Шеф Агрохем. отсека
(потпис нечитак)

Достављамо предње свима подружинама ради знања и даљег управљања

Српско пољопривредно друштво

НУДИМ ГАРАНТОВАНО

НАЈБОЉЕ КОСЕ

за све крајеве и у свим величинама са поштарином и паковањем уз повуку 1 комад 60.— дин. Ако не одговара након 8 дана пробања примам косу натраг и враћам новац. Такође нудим све врсте РУДНИХ БРУСОВА најбољег квалитета (белегије) по цени од 15.— до 75.— динара комад.

Фирма САЛИХ ДЕДИЋ, МРКОЊИЋ ГРАД, пре Варцар Вакуф. Врбаска бановина

Оглас

Тражи се земљорадник — економ ожењен са добрим владањем на обраду привредног имања од 3—5 хектара налазеће се поред једне железничке станице на пруги Београд — Крагујевац.

Награда 60 0/0 чистог од детелине, воћњака, баште, цвећа, пчела, живине и т. д.

Бесплатан стан од 3 одељења. Годишња субвенција од Дин. 1000,— за набавку семена и пољопривредних справа.

Понуде са препис документа и фотографијом на поштански фах бр. 1006, Београд.

Маја 1939 год.

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ.

ГОДИНА 67. БР. 10 БЕОГРАД, 15 МАЈ 1939

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

Власник за Српско пољ. друштво
Председник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64. Тел. 20-307
Годишња претплата Дин. 30·—, а за ђаке и војнике Дин. 15·—
Чековни рачун 50-350 Рукописи се не враћају

Виноградари прскајте на време своје винограде

И овом приликом потсетићемо наше виноградаре да благовремено предузму и правилно примене све мере за сузбијање пламењаче. Потребно је да се увек има у виду да је довољно само неколико дана па да више од половине бербе буде уништено. Нека нам то послужи као опомена да се што савесније приступи њеном сузбијању, користећи при том сва научна истраживања која су досада учињена и сва искуства стечена у пракси. То је једини начин да се пламењача сузбије или бар штета од ње сведе на најмању меру.

Пламењача се развија на свима зељастим деловима лозе: лишћу, цветовима, бобицама и ластарима, Стварањем већег или мањег броја пега на лишћу или његовим потпуним уништавањем, што зависи од осетљивости сорте, влаге и топлоте—ремети се правилна исхрана винове лозе, те се она изнурује, грожђе не може довољно да сазри, постаје кисело, са недовољном количином шећера а са више азотних материја. Нападнуте бобице бивају делимично или

потпуно уништене и ако буду онако натруле употребљене за вино, таква вина се тешко чувају и подложна су разним болестима („тегљивост, преврнулост"). На ластарима изазива њихово сушење или им омета нормалан развој а осим тога тешко се здравењавају.

На који се начин шири пламењача? Она беличаста навлака која се налази у оквиру пега са доње стране лишћа, а доста често и на младим бобицама, није ништа друго него многобројне семенчице гљивице које се ветром врло лако разносе на велика растојања. Ако падну на лишће лозе или неки други њен зељасти део, и ако се нађу у капљици воде од кише или росе, оне клијају образујући 5-8 других, врло ситних и покретљивих семенчица које ће извршити заражавање лозе. На овај начин врши се ширење болести у току целог лета. Али у јесен у опалом лишћу, стварају се нарочите семенчице и то у врло великом броју, које су врло отпорне према разним температурним променама, а које омогућавају да се болест идуће године обнови. И сада, већ у ово време, (зависи од топлоте и влажности), оне клијају и њихове покртљиве семенчице извршиће прву заразу.

Сузбијање пламењаче. Како се презимљавање гљивице и обнављање болести врши помоћу семенчица које се образују у опалом лишћу, то би корисно било да се оно у току јесени што брижљивије уништава, чиме се уједно уништавају и многобројне семенчице. Али ова мера, одмах да нагласимо, није довољна да спречи појаву пламењаче, јер лишће не опада једновремено а осим тога разноси се ветром тако да увек један део остане неуништен са кога се може болест пренети. Значи да скупљање лишћа умањује могућност заразе али је и не спречава потпуно. Зато се мора приступити непосредној заштити винове лозе — прскањем са бордовском чорбом. Само увек треба имати на уму, да сва прскања треба извршити пре појаве болести, јер се са њима само спречава њена појава а ниуком случају се она не лечи.

Коју јачину чорбе треба узети? Готово у свима нашим крајевима за сва прскања употребљава се 2% чорба(2 кгр плавог камена на 100 литара воде). Међутим, многи стручњаци и практичари сматрају да се и слабијим чорбама може пламењача сузбити, само под условом да се изврши довољан број прскања, што је стварно и утврђено. Ипак сматрамо да наши виногради могу слободно да и даље задрже у употреби 2% чорбу, јер употреба слабијих чорби захтева већи број прскања, због чега постоји бојазан да не буду сва на време извршена.

Колико прскања треба извршити? Колико прскања треба извршити, никада се не може унапред утврдити. То све зависи од броја киша које буду падале у току пролећа и лета. Видели смо да је клијање семенчица пламењаче могуће само у капљици воде од кише или росе, што значи да на лишћу и другим зеластим деловима лозе, мора увек да се налази отровни раствор чорбе пре него што је киша пала. Три прскања која су код нас уобичајена, могу бити довољна само тада, ако година није кишовита; ако то није случај, она ће бити недовољна да спрече појаву пламењаче, и њихов број мора бити повећан.

Када треба извршити прскања? Подесити право време када треба извршити прскања је најважније и уједно и најтеже, а баш код нас се ту и највише греши. Обично се прска нешто доцније него што би то требало, па се зато и дешава да се пламењача појави и поред тога што је виноград прскан. Досадашњим искуством сматра се да је најбоље извршити прво прскање када на ластарима буде 3-4 листића, како би се спречило обнављање заразе семенчицама које су се образовале у опалом лишћу; друго прскање извршити одмах после прецветавања и треће пред појаву шарка. Ова три прскања, као што смо већ рекли биће довољна ако година није кишовита; у противном, број прскања повећати на 5-6.

Како справити чорбу за прскање? Воду за справљање чорбе узети речну или бунарску а најбоље би било употребити кишницу. Креч треба да је што

бољи; негашеног узети пола до три четврти килограма нн сваки килограм плавог камена а гашеног килограм ипо до два. Ове мере служе само за оријентацију, а при справљању се увек мора контролисати да ли је додата довољна количина кречног млека или не, помоћу црвене лакмусове или беле фенолфталеинске хартије. Чим се примети да је црвени лакмус почео да плави или бела фенолфталеинска хартија да црвени, одмах треба престати са додавањем, јер значи да је неутрализација плавог камена извршена. Одмерити потом колико је остало кречног млека па одговарајућу количину долити чисте воде. У чорби никада не сме да има вишка креча јер је тада слабија, нити пак да га има у недовољној количини, јер таква чорба, у којој плави камен није потпуно неутралисан, ствара опекотине на лишћу и врло лако се спира кишом. За све време додавања кречног млека што јаче мешати најбоље чистом брезовом метлом, или дрвеном лопатом.

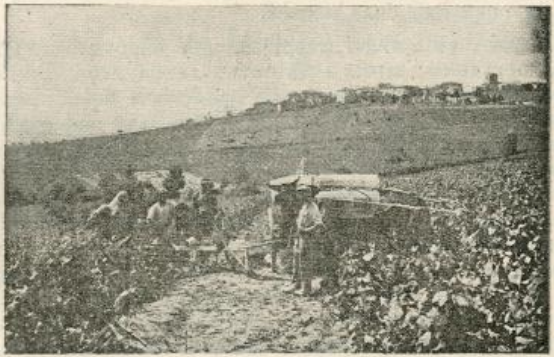
Колико спремити чорбе? Чорбе спремити само толико колико се може утрошити у току једног дана у случају да ипак један део преостане, додати на сваких 100 литара чорбе 100 грама шећера, чиме ће се њено заштитно дејство продужити за дан-два. Ово се мора учинити ради тога, што чорба која стоји дуже време постаје готово без икакве вредности.

Инж. Драгомир Стојановић

У чему греше наши виноградари при прскању винограда

Прскање винограда има за циљ, да спречи развој клица болести која се зове пероноспора (пламењача) и само правилно спремљена чорба и благовремено спремљена чорба и благовремено извршено прскање могу да дају сигуран резултат. Свака и најмања грешка, учињена из незнања или нехата, може да поквари успех рада.

Бордовска чорба, мора бити спремљена тако, да креч потпуно неутралише раствор плавог камена, јер ако се то непотпуно учини, чорба гори лишће и младе ластаре, а ако се пак дода превише креча, дејство чорбе је умањено. Наши виноградари о томе не воде довољно рачуна, па или додају недовољно креча или га пак најчешће додају и сувише. Они обично узимају дуплу количину креча у односу на плави камен. У пракси се ово показало као несигурно, јер ма да је плави камен увек исте јачине, напротив јачина креча зависи од камена од кога се он пече и од тога, да

Сл. 87 — Прскање винограда помоћу прскалица на коњима у Француској

ли је одмах употребљен. Стога сваки виноградар мора да има при себи и црвену лаксумову хартију, којом се тачно може да одреди да ли је додано довољно кречног млека и када је чорба најбоља и има највеће дејство.

Затим, наши виноградари из бојазни да чорба не изгори младо лишће и ластаре, како они то кажу, али мени се чини да они то раде у интересу уштеде, спремају слабу чорбу. Нарочито за прво прскање употребљавају недовољну количину плавог камена, један кгр. плавог камена на сто литара воде. Међутим

чорба која је спремљена са два килограма камена на сто литара воде је сигурна, да ће да спречи, да се клице болести развију, како за прво тако исто и за остала прскања. Истина је да се по неки пут деси, да чорба изгори младо лишће и ластаре, али ово не долази због веће количине плавог камена, већ услед тога што није додато довољно креча да се чорба неутралише, или што је прскање извршено одмах по спремању чорбе, док се још није чорба неутрализала. Када се прска са чорбом у којој црвена лаксумова хартија поплави нема никакве бојазни, да лист изгори, па ма количина била и већа.

Врло често виноградари задоцне нарочито са првим прскањем, што не би смело да се деси. Виноградари морају да знају, да је пламењача болест лозе која, када се појави, не може да се лечи њој треба онемогућити да се развија, што је и задатак прскању, па се стога не сме чекати, да ее она појави на лози, па предузети прскање. Напротив, прскати треба пре сваке појаве видљивих знакова болести. Лист, ластари и грозд треба да су покривени чорбом па кад падне клица да се отрује и да не може да се развија. Прво прскање треба извршити чим су ластари истерали неколико сантиметра. а то је у нашим виноградима, нормалних година половином маја.

Такође виногрздари остављају и велики размак између првог и другог, другог и трећег прскања, што је исто тако велика грешка. После 8-10 дана чорба изгуби свако дејство, и ако се поново не опрска, пламењача се развије као и да није прскано, а у том међувремену се развије и ново лишће и ластари, које треба заштитити.

Пужић на прскалици мора да је такав, да из њега излази чорба у што ситнијим капљицама, у виду магле, да би целокупна површина лишћа била потпуно покривена чорбом, јер ако чорба падне на лист у виду капљица, поједини делови листа остану непопрскани, клица ако на то место падне, продре у лист, развија се као да лист и није био опрскан.

Код нас у доба прскања владају јаке росе, и прскање треба предузети нешто доцније изјутра а што роса опадне и лист се осуши, јер ако чорба дође у додир са капљицама росе, разблажи се и њено дејство је знатно умањено. У осталом ово се у пракси и несвесно врши, јер се чорба спрема изјутра, и таман док се плави камен растопи и чорба спреми, роса опадне и онда отпочне прскање.

Често се не обраћа довољно пажње и на воду која се употребљава за спремање чорбе. Узима се по неки пут и са потока и из река још мутна, а мутна вода умањује јачину чорбе, поред тога што се врло често прскалица, и ако је чорба процеђена, запуши и отуда неприлике у раду. Вода за спремање чорбе мора бити потпуно бистра и чиста, па су најбоље изворске воде или чиста кишница.

Исто тако много пута се деси, да у току самога прскања падне киша. У овом случају треба сачекати, да се лишће осуши а онај део винограда који је прскан непосредно пред кишу, поново опрскати, пошто је киша опрала чорбу, јер се она није била осушила, али кад се чорба осуши киша је тешко опере.

Инж. Рад. Борисављевић

Нега чокота стоних сората за време пораста (вегетације)

Опште напомене

Гајење стоног грожђа је сложенији посао, него што је гајење грожђа за производњу вина. Већи број радоза мора се изводити пажљивије, а неки радови који код винских сората нису неопходни или нису чак ни потребни код стоних сората су обавезни. Код стоног грожђа нарочито се обраћа пажња на сам изглед. Да се пак постигне што лепши изглед, мора се настојати у колико је то могуће, да се цветање и оплодња изврши правилно, да гроздови буду што већи, растреситији, са што крупнијим уједначеним бобицама и да сазревање буде нормално. Другим речима од

стоног грожђа се тражи да је за око што привлачније а по укусу што пријатније. И једно и друго зависи много од сорте али и од неге чокота. Не тражи се као код винских сората да грожђе садржи што више шећера, већ повољан однос између шећера и киселине. Не тражи се ни да је грожђе сувише миришљаво, јер као и сувише високи садржај шећера, тако и сувише јак мирис за стоно грожђе је неповољан. На грожђу треба да се задржавају очи купца, чему много доприноси и боја грожђа и добро очувани пепељак на покожици. Грожђе треба да има и нешто дужу дршку-петељку, да се може за исту хватати, да би се избегло хватање преко бобица. Бобице треба да су чврсто привезане за петељчице, због дужег транспорта. Петељка не би смела да буде крта-ломљива, да се гроздови при берби и паковању не би ломили.

Да би се све то постигло потребна је поред осталог и брижљива нега чокота за време пораста, која се састоји у обављању већег броја радова. Један део тих радова као што је лачење, заламање и скидање заперака (који се називају зеленом резидбом, јер допуњавају зрелу резидбу) треба обављати и код винских сората, али су, од много веће важности код стоних. Правилном резидбом регулише се бујност и радност чокота, поправља се квалитет грожђа, чокоту се даје погодан облик са обзиром на обраду земљишта, одбрану од болести и штеточина, проветравање, осветљавање и сазревање. То је тешко постићи само зрелом резидбом. Нарочито није лако одмерити бујност, те се може десити да пораст чокота буде јак, са великим бројем ластара, који спречавају добру промају чокота, чиме се потпомаже развијање гљивичних болести, омета се сазревање и т. д. Горњим радњама је пак циљ да се на чокоту остави толико ластара, заперака и лишћа колико је то потребно. На тај начин се утиче повољно на цветање, оплођење, развијање и сазревање грожђа а и на родност чокота. Као и код зреле резидбе мора се и код извођења поменутих радова водити рачуна

о бујности чокота, размаку редова и чокота, о положају, земљишту влажности, подлози и сорти. Ово је потребно што се и ова зелена резидба не може изводити увек подједнако, јер оно што је једном случају корисно и потребно у другом случају може бити непотребно па и штетно. Други део радова за време пораста чокота, као што је пртеновање, прорећивање грожђа и лишћа, и заштита гроздова од повреде, навлачењем кесица, обавља се само код стоних сората и циљ им је да допуне поменуте радове, да би се добили што лепши и већи гроздови са крупнијим бобицама, лепом бојом и одговарајућом зрелошћу.

Лачење чокота

У негу чокота за време пораста на првом месту долази лачење. Лачење, лучење или плевљење је очењивање уклањање сувишних зелених ластара. То су на првом месту ластари избили из притајених окаца, из старог дрвета. При резидби се на чокоту оставља толико кондира или лукова, са оноликим бројем окаца, колико ће зелених ластара моћи чокот да исхрани. Ластари избили из старог дрвета су непредвиђени а по правилу и неродни—јаловци. Ти ластари се изузетно остављају на чокоту, ако се н пр. жели да се замени који високи крак чокота, код резидбе на кракове, или да се обнови пропала кордуница или код винограда оштећених слано . По правилу те ластаре треба са чокота уклонити као некорисне па и штетне пошто у почетку троше више резервних материја, него што их стварају, што иде на штету разних ластара.

Поред тога на кондирима и луковима се често из појединих окаца развију 2—3 ластара, пошто су окца сложна из једног главног а два или више споредних пупољака. Ластари избили из главног окца су родни а из споредних окаца могу бити родни или неродни. Ако су неродни исти се очењавају како код стоних тако и код винских сората. Ако су родни код винских сората се обично задржавју а код стоних их треба их одбацити, нарочито код сората са крупни-

јим гроздовима, да би се грожђе на главном ластару могло правилно развити. Нарочито је ово важно код Гијовог начина резидбе, јер се на луку не сме оставити више ластара и гроздова, него што чокот може да издржи. Поступили се обрнуто, гроздови ће остати неразвијени, бобице ситне, спарушене.

Лачење се може вршити сасвим рано, када су окца почела да се развијају или доцније кад су ластори достигли извесну висину У неким земљама уведено је рано лачење, тако рећи уклањање непотребних окаца. Код нас овако рано лачење није за препоруку због могућности пролетњих мразева и што би радници неупућени добро у резидбу могли да оштете правилно формирање чокота нарочито код млађих винограда. Једино би могли препоручити уклањање непотребних окаца код кордуница, б ло при њиховом формирању или продужавању Код нас се препоручује обављање лачења, када су ластори достигли висину око 20 см. У нашим приликама то је обично средином маја, т. ј. пре цветања. Тада се на ластарима јасно виде гроздићи, а прошла је и опасност од пролетњих мразева. Код сувише бујних ластара препоручује се делимично лачење пре а делимично после цветања, јер ако би се сасвим обавило пре или за време цветања, могло би се омести правилно оплођење а повећати рехуљавост. Уопште узевши са лачењем се не сме закаснити, јер се неби постигли резултати који се од њега очекују а то је јачање преосталих ластера и стварање бољих услова за цветање, развијање и сазревање грожђа.

Ако се лачење врши правовремено, очењивање ластара врши се руком, а ако се закасни морају се сећи ножем. У том случају ране теже зарашћују и губи се доста хранљивих сокова. Код винограда оштећених пролетњим мразом, извршити јаче лачење, да би се обезбедило развијање и сазревање преосталих ластара, да би се обезбедио род бар у идућој години, ако је у овој изгубљен. Правилно лачење је код стоних сората врло важан рад са обзиром на

квалитет и стога би га требало да обављају радници који познају резидбу, пошто је и то једна врста резидбе и тесно везана са резидбом.

Инж. Вукашин Тоскић

Дрљање и прашење њиве под кукурузом.

ДРЉАЊЕ. — У нашој земљи се дрљање кукуруза готово никако не примењује, јер нема довољно разумевања за ову меру при његовом гајењу. У случају кад је пролеће слабо кишно и нема довољно влаге за клијање па се време од сетве до ницања продужује, разумљиво је да свака кап кише тада за пољопривредника вреди веома много и сваки напор који се чини у циљу чувања влаге земљишта

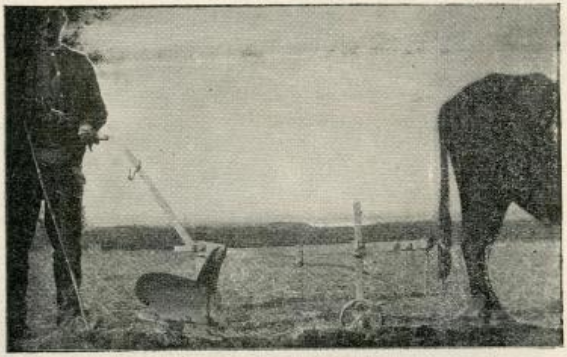

Сл. 88 — Путем својих дедова

добро се исплаћује. Покорица која се тада на површини њиве лако може јавити, извлачи влагу из дубљих слојева земљишта и на тај начин га исушује. Са друге стране јављају се на њиви корови који такође троше влагу земљишта. Исто је тако кад је пролеће сувише влажно, само је тада стварање покорице још чешћи случај. При првом лепом времену

после кише површина њиве се тако окоре, да се кроз њу нежне клице врло тешко могу пробити.

Уништавање покорице и корова врши се одједном — дрљањем. При овом дрљању треба употребити лаку дрљачу или дрвену дрљачу коју наш народ сам прави. Треба пазити да се дрљање не врши по сувише влажном земљишту, што је уосталом правило код сваке културне мере за обраду земљишта и гајење усева, јер се тада место користи прави још већа штета. Зупци дрљаче тада мажу, сабијају и још више слепљују земљу. Осим тога

Сл. 89 — Путем напретка

треба дрљати попречно на правац врста, ако је кукуруз посејан у врсте. Зупци дрљаче треба да су закошени у назад, тако да она поред тога што је лака — „плитко гази“ наноси што мање штете семену које је можда већ клијало, односно, да има више површинско дејство.

Ово што је до сада речено тицало се дрљања пре него што је кукуруз изникао. Међутим, ова се потреба може јавити исто тако и кад кукуруз изникне. Напомене које су горе наведене важе и овде само са извесним додатком. Наиме, дрљање се овде

може изводити све док кукуруз не пређе отприлике висину једне шаке т. ј. кад је истерао већ 3 листића. До тога времена су биљке довољно савитљиве да могу да се исправе кад дрљача преко њих пређе. Уништавање покорице има овде још једну добру особину што онемогућава угушивање младих биљчица које покорица стишњава, а одржавање површине у растреситом стању омогућава боље примање и чување влаге, која је младој биљци у ово време развића веома потребна.

Многи који су чули о овој културној мери боје се њене примене због тога што се дрљачом захвати и неки струк кукуруза. Ово се истина не може избећи, али се тога не треба бојати ако се употреби лака дрљача, скину сви непотребни делови и дрља попреко на правац бразде. Уосталом, сетимо се да се приликом прашења кукуруза врши прорећивање струкова. На свај се начин један део тога посла врши раније, што је свакако боље, јер се сувишни струкови уклањају раније, те она храна коју би они црпли из земљишта остаје на расположењу преосталим струковима,

ПРАШЕЊЕ. Кад је кукуруз развио већ четири листа а дрљање није вршено, јавља се обично потреба за прашењем. „Прашењем" зовемо плитку копњу којом се површина одржава у растреситом стању, ослобађају биљке притиска којим их стеже покорица и уништавају корови. Ако је дрљање вршено, потреба за прашењем јавља се обично нешто доцније. Не може се предвидети кад ће овај моменат наступити, јер то зависи од временских прилика. Чим се примети да је се површина земљишта збила и скорела или да су корови већ узели маха, треба почети са прашењем. Дубина прашења треба да се креће од 5—8 см. јер су тада жиле кукуруза већином у површинском слоју, те би их дубљом копњом повредили. Све корове, од којих њиву приликом прашења ослободимо, треба на гомилу скупити и уништити. Као што се не може утврдити тачно време кад се почиње са прашењем, тако је исто

немогуће тачно рећи колико таквих прашења треба извршити. Два, па и три прашења обично је потребно. На земљиштима слабим са рђавим особинама, као што су пепељуша и смоница, треба још и више прашења. У главном да поновимо: прашењу треба приступити чим се покорица образује или корови узму маха.

Прашење се врши код нас ручно: мотиком, али се већ на многим газдинствима то врши „прашачем“ и копачицом са запрегом. Како ово оруђе не стаје много а много више и јефтиније се њоме може урадити него мотиком, то је саветно да се њоме ради тим пре што упролеће има доста посла око неговања појединих усева, те се тако избегава непотребно нагомилавање послова.

О мужи оваца

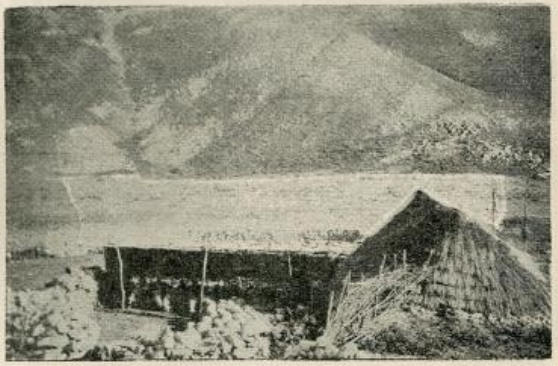
Мада сеоце не држе искључиво ради млека, ипак у земљама где је овчарство развијено што је случај и са нашом државом овчије млеко игра значајну улогу у исхрани становништва и трговини. Због тога ми ћемо овде изнети нешто о мужи оваца и о томе како да се под нашим приликама добије што чистије овчије млеко.

Овце се музу два пута дневно и то изјутра пре поласка на пашу и увече по повратку са ње. Увече се музу најмање један сат по повратку како би се могле одморити, а ако је пашњак далеко онда овај одмор може да траје дуже. Количина млека која се добија од појединог грла веома је различита. Она се креће од 200 гр. — 1 л. а зависи од расе доба музности, исхране, временских прилика, здравља животиње и начина мужe. Храњење добром планинском пашом, луцерком и еспарзетом утиче веома повољно на количину млека. Слаба или недовољна исхрана, затим болест временске непогоди, врућин, нагла промена времена утичу веома неповољно на количину млека. Првих дана по шишању оваца количина млека се нагло смањи да би се кроз неколико дана

поново вратила на првобитну меру. У опште количина млека код оваца зависи од временских прилика много више него што је случај са другим музним животињама.

Пре него се почне са мужом треба све музаре одвојити и подстрићи им вуну около вимена и репа, како би се лакше одржавала чистоћа приликом муже. Од тог времена музаре се чувају одвојено од других оваца. За мужу се смеју издвојити само здраве овце. Овце се музу или на пашњаку или код куће и бачије.

Где год је могуће треба мусти на пашњаку јер је то најбољи начин да се добије што чистије млеко. У сваком

Сл. 90 — Бачије на Бистри

случају место где се музе треба да је стално и да се увек одржава чисто. Пошто приликом хватања за мужу овце дижу доста прашине која после лако доспе у млеко то се место на коме се врши мужа мора увек испрскати хладном водом пре почетка муже, а после муже мора се добро почистити. Приликом хватања оваца ради муже треба поступити благо не вијати их и не викати на њих без потребе. пошто свако излишно узнемиравање утиче веома неповољно на количину помуженог млека, а уплашена и узнемирена оваца најчешће балега и мокри у млеко што је за чистоћу млека веома незгодно. За време муже а нарочито

када се музе већи број оваца музач седи на малој столици те се на тај начин мање замара и спретнији је у послу. За наше прилике за ову сврху може веома згодно да послужи мала троножна столица коју има скоро свака сеоска кућа. Да музач неби стално пренашао столицу, приликом прелаза од једне овце ка другој, столица се може тако подесити да се привеже око појаса помоћу каишића.

Мужа се изводи на тај начин што музач или левом руком ухвата виме при корену а десном измузава, или обема

Сл. 91 — Крчмирски ован

држи сисе и тако музе. Само измузавање сиса врши се на тај начин што музач или ухвати сису између савијеног палца и испруженог кажипрста, или се сиса држи између испруженог палца и кажипрста па се повлачењем на доле из ње истискује млеко. Први начин муже за музача је лакши, али је за саму животињу неудобан јер је скопчан са доста болова, а ако су нокти на палцима дугачки онда се често може кожа на сисама и вимену повредити те на тај начин настају разна гнојна запаљења Код овога начина муже најчешћи су случајеви оболења вимена. Други начин је тежи али је за

саму животињу удобнији па је стога препоручљивији. Када се почне мусти и када први млазеви млека потеку онда треба с времена на време виме и сисе мало протрљати јер се на тај начин олакшава отпуштање млека и сама мужа. Испирање вимена и сиса млеком као што се често ради код крава код оваца није могуће из разлога што оне дају мање млека па је свако растурање излишно. Само мало размазати млеко по сисама више је штетна него корисна појава. Пре почетка муже сисе се овлаже и протрљају млаком водом

Сл. 92 — Крчмирска овца

која се држи у једном лончићу привезаном или причвршћеном за музлицу. Прање вимена водом код оваца није изводљиво Ако је пак потребно да се добије што чистије млеко као што је случај са млеком за справљање неких одличних и скупоцених овчијих сирева, онда се на место прања виме обрише једном чистом и влажном крпом, па се осуши другом исто таквом сувом крпом. Где није могуће употребити обе крпе онда треба бар виме обрисати само влажном. Ова-

квим начином рада добиће се много чистије млеко што ће бити веома добро за справљање нашег белог меканог сира и других одличних сирева.

Музач оваца треба да буде једно одређено лице које ће тај посао обављати за време целе музидбе. То лице мора да је за тај посао вешто и да га добро познаје. Ни у погледу количине намуженог млека ни у погледу здравља животиње није све једно ко их мује и како их музе.

Број оваца који дође на једног музача различит је и зависи од брзине и вештине у послу. Просечно се узима да на једног доброг и јаког музача дође 150—250 оваца, које се помузу за 1—2 сата.

Музач мора да буде потпуно здрав и да не болује ни од једне заразне болести. Треба да је благе нарави и да је стрпљив у послу. У циљу одржавања чистоће музачи треба да су уредни, да су ошишани, да немају дуге нокте а пре и после сваке муже руке морају опрати топлом водом и сапуницом а затим их исплакнути хладном водом.

Да би музачи приликом рада били увек чисти и да би заштитили своја одела од прљања пре муже добро би било да преко одела навуку чакшире од грубог сукна или од каквог платна у боји. Те чакшире морају се често прати како се не би запрљале, добиле од сира и друге нечистоће непријатан мирис који може прећи у млеко. Пре муже треба добро истрести од прашине и очеткати оштром четком.

Ако иста лица која музу овце имају посла и са прерадом млека што је доста чест случај на нашим планинама, онда се на чистоћу мора сбратити много већа пажња.

Музлице, могу бити дрвене и металне. Дрвене музлице чисте се веома тешко па их стога треба избегавати, а ако се употребљавају онда их после сваке муже добро опрати. Металне музлице се лако чисте а метал од кога су треба да је такав да не рђа. Музлица треба да има широк отвор ради лакше муже, а доњи део треба да јој је нешто шири од отвора како би лакше стајала на земљи. Једна добра дрвена музлица јесте она која се употребљава код нас и која се често зове ведрица. Метална музлица има задњи део нешто продужен како приликом муже млеко не би прскало на музача. Она има и дршку ради лакшег преноса.

Приликом куповине или израде музлица за овце треба водити рачуна да нису сувише велике јер такве нису по десне за рад. Да би се спречило да делићи хране и измета као и остала нечистоћа неби падали у млеко, на музлици се направи цедњак од мреже за сига, који се подеси тако да се може скидати и лако чистити. На место цедњака преко музлице се може привезати цедило од танког платна па преко њега мусти. На тај начин спречиће се падање нечистоће у млеко. Делови измета и остале нечистоће треба одмах уклонити са цедила на музлици, како се не би спирали у млеко.

Музлице после употребе треба добро искувати у цеђу, опрати их хладном водом па их оставити на чистом месту да стоје на сунцу све до нове употребе. Пред нову употребу оне се још једном плакну топлом и хладном водом.

Инж. Обрен Пејић

Лијонска рана трешња

Како су трешње весник првога воћа код нас, то воћари долазе до првих пара једино продајом трешања. Зато се и препоручује гајење трешања у свим воћарским покрајинама, које су у непосредној близини већих тржишних центара или саобраћајних средстава. Разуме се, да трешњи у дотичном пределу неће се дати преимућство у гајењу, већ само у оноликој мери, колико се иста може солидно уновчити. У овом ће чланку бити речи о лијонској раној трешњи, где ћу изнети њене опште, привредне и тржишне особине, како би јој воћари уочили њену вредност и пружали већу пажњу њеном гајењу.

Лијонска рана трешња француског је порекла, која је први пут примећена на Лијонској пијаци, те јој отуда и име. Њено гајење је раширено по целом свету, јер има изванредне особине како плода, тако и дрвета.

Дрво јој успева и добро напредује у топлијим покрајинама, но лако се прилагођава и у хладнијим и узвишеним местима, где даје врло добре резултате. Земљу тражи дубоку и плодну са пропустљивим здравицом, јер у противном пати од сувишне влаге. На кречним земљиштима сразмерно даје боље резултате и мање страда од смолоточине. На имању Средњу пољопривредне школе у Букову и Лозно-воћног расадника у Јагодини ова лепа сорта је дала изванредне резул-

тате, све због њеног раног сазревања. Расте бујно и јако, до своје пете шесте године, а после је срење бујности, што јој повећава родност. Дебло јој је право, глатко и јако, а круна чини средину између пирамидалне и округласте круне. Бочне водеће гране расту под углом од 50 до 60°. Кора дебла је глатка и боје је угасито-кестењасте. Летораст и ластари прилично бујају у дужини, чија је боја светломрка. Цвета касније за 2 до 3 дана од мајске ране трешње и то обично крајем марта, или почетком априла месеца, што зависи од почетка вегетационе периоде.

Плод Лијонске ране трешње је средњо крупноће и облика је срцоликог. Браздица, која се пружа од пупка (жига) ка петељци, јако је изразита, што карактерише сву сорту. Боја плода је у почетку јасноцрвена, док у потпуној зрелости добије тамноцрвену боју. Месо плода је прилично чврсто, течно и врло укусно са деликатним мирисом Боја меса је јасно црвена и сок слабо бојадише. Петељка је дебела и средње дугачка, тамнозелене боје.

Сазрева доста рано, те се одлично уновчава. Обично 8 до 10 дана касније од мајске ране трешње, т. ј. у другој епохи. Зрели плодови на дрвету могу се чувати више од недеље дана.

Упоређујући ову сорту са мајском раном долазимо до закључка, да је она кудикамо боља од мајске, јер је крупнија, сочнија и укуснија. Мајска трешња има бљутаво слатки укус, док Лијонска слатко-накисели са изванредном аромом. Поред тога Лијонска трешња је трајнија од мајске и издржи дужи и грубљи транспорт. Једино преимућство мајска трешња има над Лијонском што за десетак дана стиже раније, те се у извесним случајевима боље и уновчи. Ова трешња за прераду је одлична, поготову за слатко и компот, јер је довољно крупна, лепо обојена и фина на укусу. Рађа редовно и обилно скоро сваке године не патећи од трешњеве мушице, јер када се та гадна штеточира појави, она већ сазри и обере се. Због добре особине дрвета, као и због раног сазревања, лепог облика, примамљиве боје и пријатног укуса и мириса, ова сорта заслужује сваку препоруку за гајење по целој нашој Држави. Калемгранчице, за пролећње калемљење на будни пупољак, могу се добити из Средње пољ. школе у Букову и Бановинског расадника у Јагодини.

Асен С. Станчевић

Неколико обавештења из воћарства*

1) Да ли је калемљење крушке на дуњи увек успешно

У вези са овим питањем Павловић јавља: „Имам једну летњу крушку, окалемљену на дуњи окулирањем. Примање је било врло добро, и у првој години истерали су младари 75 см у висини. Ало другог и трећег лета пораст младара је био врло слаб; они се од врха сушили тако да је редовно остало само по 2—3 пупоља при основи. Загледао сам да није по среди каква штеточина, али нисам ништа нашао. Чистио сам сасушене делове, али није ништа помогло; Молим да ми се објасни овај случај.

У овом случају не можемо да дамо тачно објашњење. јер узроци који изазивају поменуту појаву могу бити разноврсни. Можда је у питању каква гљивична болест, чији узрочник не може голим оком да се сагледа. Можда сушење настаје услед измрзавања младара преко зиме, услед тога што они нису довољно сазрели, здравњени. Најзад можда је по среди слабо срашћивање приликом калемљења, јер све сорте крушака не примају се лако и не напредују добро на дуњи. Ово последње може да буде највероватнији узрок неуспеха тог калемљења. Било како било. не изгледа нам да би се могао наћи практичан начин којим би се та воћка побољшала и спасла.

2) Како се врши калемљење на исечак и под кору

Тако гласи једно питање Драг. Павловића. Ево како, Калемљење на исечак или како се друкчије назива, клинасто спајање врши се рано у пролеће, чим крене вегетација, и то у случајевима када је подлога доста дебела, а не жели се да се примени који други начин калемљења, (под кору или у процеп). Ово је врло добар начин калемљења али се тешко изводи. Састоји се у овоме: на подлози се направи изрез у који може да налегне клинасто зарезана племка; у изрез ее стави племка, добро се веже и премажа калемарским воском. Исечнк на подлози и зарез на калемграичици, треба да се подударају потпуно, али је још важније за успех овог калемљења да се подударају слојеви између коре и дрвета оа подлози и племки. Од тога највише зависи примање.

Калемљење под кору примењује се такође у случајевима када је подлога доста дебела. Обавља се после кретања вегетације када се кора лако одваја, а приликом прекалемљивање старијих воћака — у време када воћке које ће се прекалемити треба да отпочну цветање. Само калемљење

* Уместо одговора на питања Драг. Б. Павловића, члана Пољ. подружине у Коњуху,

је врло једноставно. На подлози се кора с једне стране засече уздужно за један прст, одлуби мало с једне и друге стране и под њу увуче племка која се разним пресеком сасвим косо' заклиси са супротне стране најдоњег окца. Везивање и премазивање воском је обавезно. Ако је подлога доста дебела треба ставити унаоколо више племки, тако да је између њих размак најмање два прста, да би зарашћивање и обрашћивање пресека било што сигурније. Седласто калемљење под кору је мање практично. Оно се од претходног обичног разликује само по томе што се племка попречно засече за трећину дебљине, па онда косо зареже, тако да једним делом належе на пресек подлоге.

3) „Какве су подлоге за шљиву Сен-Жилијен и Мироболана)?

Сен-Жилијен и мироболана (џенарика) су најраширеније подлоге за шљиву. Размножавају се врло лако семеном и могу се добивати у свима расадницима који се баве поглавито производњом саднице шљива, (њихово семе се може добити у семенарским радњама Север и комп. — Београд и „Шума" — Загреб), Сен-Жилијен је једна од најбољих подлога за шљиву. Бујна је, дуговечна и отпорна према штеточинама и болестима. Подесна за разна земљишта. Мироболана је врло бујна подлога, те се сматра да је подесна само за сува, бесплодна и кречна земљишта, док и плоднијим земљиштима шљива на њу калемљена слабо рађа. Треба истаћи ди и код Сен-Жилијене и код мироболане има безброј одлика, неједнаке бујности, те није све једно која ће се узети. У том погледу се још незна ништа поуздзео.

4) „Каква је то јабука дусен" (Тако гласи постављено питање).

Дусен (Холандска јабука, Malus pumila ver dulis), је једна врста дивљи јабуке, слабе бујности, те се употребљава као подлога за ниске облике јабука. Има жиле дебеле, дугачке, које се дубоко развијају. Успева добро и на сувим земљиштима. Јабуке калемљене на дусену брзо рађају, долевају суши, дају плодове врло добре квалоће, лепо обојене, крупније и а више шећера него што је случај код јабука на обичној дивљаци. Дусен се размножава семеном, изданцима и теже резницама. У сваком случају ово је једна од врло добрих подлога за ниске облике јабука.

Д. Станковић

Питања и одговори:

Питање: Бордовској чорби додајем 2 кгр. сумпурног цвета кога претходно добро размутим у води. Да ли је ово добро или је боље прскати само са бордовском чорбом па потом запрашивати сумпором.

Ваш претплатник

Одговор: Мешање сумпора са бордовском чорбом практикује се само у том случају, ако се жели оа се једновремено сузбијају и пепелница и пламењача на виновој лози. Тиме се постиже уштеда у радној снази што је од значаја тамо где је она скупа. Међутим ово мешање има и својих недостатака. Наиме, сумпор се са водом врло тешко меша и брзо се таложи у чорби, а осим тога сматра се да јој умањује и саму лепљивост.

Начин на који сте извршили мешање, ма да се и он среће у пракси, ипак није најбољи Сматра се да је далеко боље ако се сумпор додаје приликом гашења креча, па по што се што боље измешају, да се добије густа каша, тек онда се разблажује водом док се не добије толико кречног млека колико нам је потребно за чорбу.

Ако имате довољно радне снаге, можете прво да извршите прскање бордовском чорбом против пламењаче па доцније, према потреби, извршите запрашивање противу пепелнице.

Напомињемо, ако се на винозој лози јавља само пламењача, додавање сумпора је без икаквог корисног дејства. Само у случају ако се јавља и пепелница, онда би његово додавање било оправдано.

Постоје тзв. „колоидални" сумпор који се може непосредно додавати чорби, само је он скупљи, али је зато његово дејство далеко јаче и, што је нарочито важно, може се са сигурношћу употребити и ако је време влажније и хладније, што код сумпора у праху није случај.

Д. Ст.

Питање: Да ли је за справљење бордовске чорбе боље употребити свеже гашен креч или креч гашен пре годину и више.

Славко Стојановић
члан Пољ. подружине Добреш-Гостивар

Одговор: Може се употребити и свеже гашен и раније угашени креч, који је лежао у кречани годину и више, али под претпоставком да је добро очуван. Кад се креч угаси, да се исти не би мењао, морао би се чувати у затвореној кречној јами (кречани) испод једног слоја воде на површини. У том случају креч ће бити „масан" и добар за употребу. Код нас су пак кречне јаме често непокривене, изложене сунцу, креч се у њима суши; испуца а један део се под утицајем угљен диоксида из ваздуха мења и прелази у нерастворљиви облик, који за справљање бордовске чорбе нема никакве вредности. Такав креч је „посан" и мора се трошити више него што је случај са свеже гашеним или добро очуваним, масним кречом.

Како наш свет не обраћа пажњу на чување гашеног креча то се препоручује да се за справљање бордовске чорбе употреби свеже гашени креч. Међутим од исте је вредности и раније гашени креч, под условом да је добро очуван и из доњег дела кречане.

Инж. Вукашин Тоскић

Питање: Молим за обавештење преко „Тежака", колико у вино треба додати чистог алкохола, на 100 литара па да се појача за 1 град, и до које висине се појачава слабо вино Колико се може чувати комина у бачви пошто је источен комињак.

Антоније Стојадиновић
члан Управ. одбора Пољ. подр. Алексинац

Одговор: По нашем Закону о вину није дозвољена употреба алкохола за појачавање слабих вина, јер се то сматра фалсификовањем вина и кажњава се. Ако грожђе у некој години не сазри, т. ј. када садржи мање шећера, него што могу да дају заступљене сорте у једној средњој години, Закон је предвидео могућност да се шири од таквог грожђа дода шећер или укувана шира те да вино не би било слабо, јер се слаба вина (испод 10 Vol.%) теже чувају. Међутим и ова поправка мора да се врши под извесним условима, да се шећер не би злоупотребио за умножавање вина.

Додавање алкохола у вино дозвољено је само код справљења ликерских десертних вина, и то по испуњеним условима које је прописао Закон о вину. Један алкохолни град садржи $2^1/_2$ запреминска процента алкохола (или како се за вино каже, $2^1/_2$ малигана). Према томе да се вино појача за 1 град, требало би додати на 100 литара, $2^1/_2$ литра чистог алкохола — шпиритуса.

Комину треба пећи са комињаком. Ако је пак комињак оточен, онда комину треба одмах пећи, јер иста подлеже брзо кварењу (вински цвет, киселост, плесњивост). Ако смо приморани да исту чувамо, онда би требало да се комина збије бачва добро напуни и затвори, Ако бачва — каца није пуна, треба комину добро засумпорисати и добро затворити.

Инж. Вукашин Тоскић

Питање: 1) Имам лимун произведен из семена. Да ли је такав лимун неродан и да ли га морам калемити?

2) Како треба посејати дудово семе за живу ограду?

Милан Вељковић
пољопр. — Ћићевац

Одговор: 1) Лимун произведен из семена мора да се окалеми. У противном, врло доцкан и тешко породи или уопште код нас и не породи, а осим тога и ако породи са њега се добијају плодови ситни и слабог квалитета, као

што је случај код већине воћака када се оне размножавају семеном. Лимун се успешно може окалемити упролеће после кретања вегетације очењем на будан пупољак или рано упролеће на исећак и спајањем. Окалемити једногодишње или двогодишње гранчице. Калемгранчице или окца узимати са грана из претходне године и то доње делове који имају боље развијене пупољке и који су боље сазрели.

2) Дудово семе намењено за живу ограду треба засејати осредње густо, у два реда на размаку од око 30 см. Земљиште треба да је унапред добро припремљено.

Пред сетву, која се обавља упролеће, семе треба држати неколико дана у млакој води, али воду свакодневно мењати. Тако припремљено семе врло добро никне за кратко време, и младице могу исте године истерати до пола метра висине. Ако су младице сувише густе треба их благовремено проредити, да би се оне што остану боље развијале. По потреби извршити прашење и заливање да би младице боље напредовале.

Д. С.

Питање: У мом воћњаку имам десет стабала дуње у петнаестој години старости, Дуње су напредне, али заметну и одрже само по неколико плодова, иако цветају лепо. Цвет смеђе. Могу ли се ова стабла поправити и натерати и да рађају?

Драг. Недељковић
Пољопр. — Бело Поље

Одговор: Тешко је тачно утврдити узрок слабе родности дуња поменутих у наведеном питању, пре него што би се дуње прегледале на лицу места. Треба прегледати пажљивије цвет и видети да се на њему не налази каква штеточина. Ако се ништа не нађе, треба обратити пажњу на бујност, која је чест узрок неродности воћака. У том случају применити нешто јачу резидбу и савијање доњих грана.

Д. С.

Нове књиге:

Штетност шљивове осе и заштита од ње.

Шљивова оса убраја се у наше врло честе и опасне штеточине шљива. У Србији, понајвише шљиварска места у низинама или блиска равницама. У седмом броју нашег часописа „Пољопривредног гласника", налазимо о воме штетнику опширан чланак из стручног пера г. Д-ра П. Вукасовића. Писац даје опис живота шљивове осе, разлаже начин и доба њеног штетног рада, и даје упутства за њено успешно сузбијање, упозорујући на мишљење једног страног стручњака да се чорбом од квасије (или горког дувета) могу постићи одлични резултати. Збиран цртеж, из којег је јасан изглед и разорни рад ове штеточине, осветљава још већма текст.

Програм рада срског пољопривредног друштва за 1939 год.

— прописан на основу чл. 1, 2, 3 и 4 друштвених правила и чл. 8 пословника —

I. Васпитно пропагандистички рад

1) Да се путем друштвених издања, откупом одабраних поучних књига и брошура, издавањем погодник сезонских летака и растурањем ових као и путем практичних предавања, ради на ширењу савремено знања и подизању стручног образовања пољопривредника.

2) Да се путем конференција, а ако се потреба укаже и путем конгреса, расправљају важнија и савременија питања ив разних пољопривредних грана, затим о пољопривредном законодавству, индустрији, царини, трошарини, превозним тарифним ставовима и другом. Закључци по овим питањима да се достављају надлежнима с молбом да се исти изврше.

3) Да се распишу нови стечаји за напредније начине рада у које да се унесе прзенствено одредба за правилно и хигијенско унутрашње уређење куће, кућњег дворишта, сточних стаја, ђубришта и нужника на селу.

4) Да се у овој години ради и сарађује са државним, бановинским, задружним и соколским организацијама на приређивању пољопривредних изложби, курсева и течајева,

5) Да се ради на одржавању постојећих и оснивању нових пољопривредних подружина и пољопривредних књижница и читаоница и омладинских дружина и да се озим друштвеним организацијама одржава што тешња веза у циљу већег успеха у раду

6) У циљу правилније и боље исхране стоке, као и ради увођења плодорада у гајењу култура, да се пропагира гајење свих врста пиљних биљака а нарочито луцерке и детелина.

7) Да се настави рад на издавању практичних поука као „Тежакове библиотеке", које ће обухватити важнија и савременија питања из разних пољопривредних грана.

II. Посредничко—набављачки рад.

8) Да се ради и настојава, да подружински чланови, од Друштва добијају пољопривредне справе и материјал најбоље каквоће. Пре издавања ових у народ да се испитује њихова ваљаност и практична употреба, ако се нема доказа да је то раније урађено.

9) Да се при раду у набавци справа, алата, семена, вештачких ђубрива, препарата и другог материјала настојава, да се истим подружинама и члановима дају под најповољнијим условима а у колико је могуће и на кредит.

10) Да се преко подружина и подружинских и друш-

твених чланова врши откуп семена и луцерке и детелине у циљу декускутирања (чишћења од вилине косице) и раздавања у народ чистоги секционисаног семена.

11) Да се рад Трифолин станице подеси тако да се на њој могу чистити и најмање количине појединаца а првенствено друштвених и подружинских чланова.

12) Да се помаже рад Привилеговане аграрне банке на кредитирању пољопривредника у набавци пољопривредних справа и осталих потреба у циљу повећања и побољшања пољопривредне производње.

III, Остали радови

13) Да се инспекцијом друштвених организација врши контрола њиховог пословања и материјалног стања и дају инструкције за правилан и јачи рад.

14) Да Друштво тражи и нуди сарадњу са свима пољопривредним и задружним установама и организацијама и бановинским пољопривредним коморама. Са Савезом здравствених задруга одржати што тешњу везу у васпитно-прогандистичком правцу рада.

15) Да се ради на подизању потребних зграда и просторија за Трифолин станицу и проширење друштвених робних слагалишта.

16) Да се ради на извршењу одлука наредног 65 редовног годишњег збора.

17) Да се настојава и ради на доношењу специјалног закона о пољопривредним друштвима и удружењима.

Некролог.

† ДРАГИЋ МУЦИЋ, економ и бивши народни посланик из Комирића

† МИХАЈЛО МИКА СПАСОЈЕВИЋ, економ из Шапца.

† МИХАЈЛО МИКА МАТИЋ, адвокат из Шапца.

† ЉУБОМИР ВУЛОВИЋ, деловођа окр. одб. из Шапца.

Као што су у тишини и повучени у своје крајеве без хвале, славе, рекламе и награде радили и делали на општем добру око унапређења пољопривреде, исто тако они су сва четворица у тишини нечујно заклопили своје уморне очи и напустили овај свет. Јест, умрли су али њихов пожртвовани и обилан рад на општем добру њихова дела и љубав, оданост према пољопривреди и пољопривредчику несмеју бити, покривена копреном заборава бар код нас пољопривредника.

Стога, из пијетета према овим великим и заслужним пољопривредницима и трудбеницима, овим редовима желимо да њихове заслуге прикажемо читаоцима „Тежака“ и тим успомену и сећање на њих задржимо међу нама и пренесемо на млађе нараштаје. Испуњавајући ову дужност унапред велим да је моје перо и моја способност слаба да њихов живот и рад опише онако како треба и како ваља а и сам простор овога листа је мали да бих њихов рад посебно за свакога опширно могао изнети, јер је тај рад био колико обилан и разноврстан, толико и дуготрајан више од педесет година.

Сви читаоци „Тежака“, а нарочито старији врло добро знају да је пре рата наше Подриње у пољопривредном погледу стајало на првом месту. Ако потражимо датум почетка пољопривредног напретка тога Подриња, одмах ћемо доћи до сазнања да он пада од пре педесетих година, а то је баш оно доба када се на позорници пољопривреде нашег Подриња појављују Драгић Муцић и Мика Спасојевић, а доцније Мика Матић и Љуба Вуловић. Ови млади школовани и напредни људи и то Спасојевић са свршеном трговачком пољопривредном школом у Немачкој, Муцић са свршеном Земљоделско-шумарском школом у Пожаревцу, Матић са свршеним правним и Вуловић са свршеним филозовским факултетом, као синови подрињa и имућних родитеља улазе у народ и посвећују сав свој живот у раду за пољопривреду и пољопривредника. Они су били први пропагатори напредне пољопривреде. Они су први увели у Подриње модерне и савршеније пољопривредне справе, алате и машине које су дотле биле непознате. Они су први унели боље семе културних биљака, боље сорте воћака и лозе. Они су први у Подриње увели културу пићних биљака. Они су први увели и почели гајити благородне сојеве свих врста домаће стоке као и пчеларење са покретним сатем Прво приватно уређено пољопривредно добро у Подрињу било је Муцића и Спасојевића а нешто доцније Матићево и она су служила као узорна и као матичњаци за снабдевање околине приплодним грлима домаће стоке и бољим семеном културних биљака. Спасојевић је први почео са задружним млекарењем Матић са одгојем најбољих коња: Муцић са преправком старих сушница за сушење шљива познатом Муцићевом сушницом: Вуловић је први конструисао и израдио модерну сушницу за сушење шљива звану „Вуловићева сушница“, која је као претеча данашњој модерној Стојковићевој сушници. Они су били први подстрекачи и помагачи Српског пољопривредног друштва те је оно основало угледно пољопривредно добро у Шапцу. Са оснивањем овога добра, које је служило као расадник Подрињу, они добијају још једнога себи равног друга и помагача у раду, који такође има огром-

них заслуга за унапређење пољопривреде у Подрињу; то је добро познати и велики пољопривредник, сада покојни Светолик петковић. Они су учинили да је на овом пољопривредном добру доцније подигнута данашња Шабачка пољопривредна школа. Они су били сарадници помагачи при доношењу данашњих пољопривредних закона и оснивању пољопривредних установа којима су до смрти били највећи помагачи. Они су били сарадници и помагачи нашег задругарства и оснивачи свих удружења како пољопривредних тако и хуманих. Они су били покретачи и сарадници на подизању окружне железнице Шабац—Ковиљача, на уређењу и подизању Бање Ковиљаче, на подизању насипа за одбрану Мачве од поплаве, на подизању среских болница, на подизању мостова и путева. Једном речју, нити је било нити је се могао замислити ма какав рад и подухват који је ишао у корист пољопривреде и пољопривредника, а да у томе не би било суделовања ових добрих људи било непосредног било посредног. Овим и овако обилним многоструким радом, својим опхођењем, дружељубљем и наклоношћу према селу и сељаку они су и својој околини стекли огромно поверење Народ их је волео, поштовао и ценио и као такве бирао за своје народне посланике у ком су положају Муцић, Спасојевић и Вуловић били неколико година, а Матић и ако је могао није се никако хтео тога примити. И наше Српско пољопривредно друштро још у прво доба свога рада оценило је њихов плодан рад и изабрало их за своје редовне чланове. Ито тако они су као докби радници одликовани разним орденьем.

Све ово досад изнето о раду ових људи с правом се може тврдити да је и сувише мало речено, али ипак из тога се може видети ко су и какви су били ови наши пољопривредни великаци и какве су и колике су њихове заслуге за пољопривреду и пољопривредника. С друге стране ово неколико редака може нам оживити успомену на ове велике покојнике, а која ће доцније служити и млађим нараштајима као пример како се живи и ради за опште добро.

Вама пак драги и велики покојници пишући ове редове желим да истребим коров у који су зарасли ваши гробови и да на истим упалим свећу воштаницу у знак поштовања и пијетета према Вама, да Вам у име своје и свих пољопривредника које сте волели и за које сте радили рекнем: Радили сте на општем добру неуморно, несебично, без тражења хвале, славе и награде; Ваша љубав према селу и сељаку, Ваше пожртвовање и неуморан рад биће нам путоказ како се воли и љуби свој народ и кнко се ради за њега. Ако се и на кога може применити она филозовска изрека која гласи: „Највећи радник биће онај који створи да на једном струку

место једног класа роде два", то се с правом може применити на Вас. Ви сте својим неуморним радом и под тешким приликама, ако не у правом, оно у у преносном смислу збиља то учинили. За време великог прошлог рата на постављено питање: Ко ће победити? Један геније рекао је: Победиће онај који до краја буде имао хлеба. Ово се обистинило. Победили су они чија хлебна ризница била неисцрпна. Ви сте, драги покојници и Ваши старији и млађи другови који су пре или после умрли или погинули, били ти који сте ту хлебну ризницу стварали и стварили. Зато, драги покојници лежите мирно и спокојно у мајци земљи, јер сте се истој достојно одужили и њену сте славу и величину за живота дочекали и видели.

Нека Вам је вечни помен и слава, велики покојници, а редови ови нека буду као податак ради сећања на Вас и Ваш неуморни и плодни рад.

Слава Вам:

Драг. Ј. Спремић, економ

Извод из записника Управног одбора Српског пољ. друштва

12 СЕДНИЦА (14-III). Одлучено је: да се набави 25 примерака књиге „Винарство" за школе и народ од Б. Ранковића.

Да се Соколској чети у Доњем Крчину не може дати помоћ за подизање Соколског дома, пошто друштво не располаже сретствима за ту сврху;

Да се по молби г. Илији Мустецићу, приправничка, служба г. Мустецића призна за сталну и да, се унапреди у II класу у II групе. Тако исто г. Мустецићу се признаје за даље напредовање време које је провео као чиновник шумске Дирекције у Скопљу, и то од дана постављења 17 септембра 1934 године, па до 28 фебруара 1938 године.

Да се Пољопривредној подружини у Врњцима не могу дати књиге у комисиону продају, већ се подружини даје 30 % попуста за сва друштвена издања, а за друга издања 20 %, с тим да потребну количину узме за готово.

Да се Бановинској задрузи за пољопривредни кредит из Ниша може роба давати за готово ако се претходно за друга упише за помажућег члана.

Да се по понуди Огледног добра из Земуна набави 4000 килограма грахорипе. Да се набави од фирме Кузман Николић и Комп. 50 прашача „Кумулус". Да се набави 200

комада „Еберхартозих плугова“ по потреби. Да се претставци Пољопривредне подружине у Суботици призна подружини за набављено семе багрема још дин. 0, 50 од килограма. Да се на улазним вратима продавници намести аутомат ради лаганог затварања врата, и да се на вратима намести метална мрежа

Да се исплати хонорар секретарима пољопривредним подружина за рад у 1938 години и то: Марку Златковићу секретару—благ. Пољ. подружине у Пожаревцу Дин. 146,— Бл. гоју Јевтићу, претседнику Подружине у Приштини 124,— Миловану Миљковићу, секретару—благајнику Пољопривредне подружине у Врњцима 246,— Да се Секретару Пољопривредне подружине у Пироту хонорар исплати тек кад подружина ликвидира своје дуговање из 1928 године.

Да се Пољопривредној подружини у Великом Поповићу изда помоћ за приређивање воћарско калемарског курса, у воћарском алату у вредности од Дин. 200,— и у књигама, у вредности 100,— Да се Пољопривредној подружини у Пожаревцу изда помоћ од Дин 200,—, ради држања предавања у околини. Да се Пољопривредној подружини у Ивановцима код Љига не може дати помоћ у справама за заједничку употребу њених чланова. Да се молби женске Пољопривредне подружине у Јагодини за помоћ у новцу и прибору за држање предавања. о конзервисању воћа и поврћа, држи у евиденцији и помоћ одобри приликом израде програма приредаба у овој години распореда сретстава за исте.

Да се народној књижници и читаоници у Орашцу, среза орашачког и В Извору, среза ћупричарског изда бесплатно по једна колекција разних књига у вредности од по 100,—

Да се Пољопривредној подружини у Пироту продужи рок исплате њеног дуга до краја месеца марта т. г.

Да по молби Пољопривредне подружине у Банатском Карађорђеву г. Никола Белобрк одржи 2 априла т. г. њеним члановима једно предавање из ратарства.

Да се по предлогу Женске пољопривредне подружине у Јагодини, наплаћена чланарина из 1938 и 1939 гонине има сматрати као чланарина у 1939 години

Да се по молби Пољопривредне подружине у Рујанима рок за исплату дуга из 1938 год. продужи од 15 маја т. г. али да се до коначне исплате старога дуга нов кредит подружини не може отворити

Да се на основу извештају пољопривредног референта, среза ћаковичког, г. Душана Божовића, о прегледу рада и нађеном стању Пољопривредне књижнице у Петровцу, огласи да је рад књижнице исправан, а да се г. Божовићу изјави благодарност.

Да се по молби Пољопривредне подружине у Ковину да један оглас у „Тежаку“ ради тражења једног руковаоца подружинског расадника.

Да се одобри Пољопривредној подружини у Г. Милановцу да своју сушницу система Д-р. Стојковића изложи јавној продаји.

Да се одобре кредити следећим подружинама; Пољ. подружини у Тодорин Долу Дин. 9.300,— Пољ. подружини у Почековини Дин. 30.000,— Пољ. подружини у В. Круши Дин 5.000,— Пољ. подружини у Д. Трепчи Дин. 7.000,— Пољ. подружини у Течићу Дин. 12.309,— Пољ. подружини у Мионици Дин. 14.000,— Пољ. подружини у Призрену Дин 20.000,— Пољ. подружини у Сребрници Дин 10.000,— Пољ. подружини у Љубовији Дин. 20.000,— Пољ. подружини у Забрђу Дин. 20.000,— Пољ. подружини у Маљевићу Дин. 6.600,— Пољ. подружини у Гостиварју Дин. 15.000,— Пољ. подружини у Тупаловцу Дин. 5.700,— Пољ. подружини у Деспотовцу Дин. 15.000,— Пољ. подружини у Сопоту Дин. 100.000,—

Пољ. подружини у Крупњу Дин. 15.000,—,

Да се прими у састав Друштва ново основана подружина у Сувој Реци, среза подгорског Бановине вардарске.

Саопштења и предлози: Г. Милутин Никетић саопштава да је присуствовао воћарском винарском конгресу одржаном 11 и 12 т. г. у Вршцу, што је примљено знању.

Поводом захтева појединих подружина да им се роба шаље отворено без икаквог покрића, донета је начелна одлука, да се роба не може ни једној подружини издавати нити слати без покрића, о чему известити заинтересоване подружине.

Примљена су за помажуће чланове лица уписана у књигу помажућих чланова од бр. 194—370

Плуг који рђа и дворишту, прасе каје ришка око прага, пијао се домаћици у кући сапунице, најбоља су знаци мурдарлука и кућњег нереда.

ПЛАВИ КАМЕН

ЗОРКА

најсигурније и најефтиније средство за сузбијање пероноспоре на виновој лози.

За лозу и воћке

Само прскалица са марком **„МИТРИ“**

вреди више него друге три

То потврђују више хиљада задовољних купаца „МИТРИ“ прскалице и њена златна одликовања.

Купите и Ви прскалицу „МИТРИ“ са пуним поверењем јер је купујете са пуном гаранцијом и писменим упуством за употребу тражите и купујте „МИТРИ“ прскалице, а на отплату добијете по повољним условима код срп. пољ. друштва Београд.

Ценовник шаље бесплатно предузеће „МИТРИ“ прскалица Крушевац Тел. 70

„ЖУПА“ А. Д.

ИНДУСТРИЈА ХЕМИСКИХ ПРОИЗВОДА

КРУШЕВАЦ - ДЕДИНА

Производи под познатом марком „Ж У П А“

Плави камен

Сумпорну киселину

Глауберову со

Зелену галицу

Плави камен марке „Ж У П А“ пружа вам највећу гаранцију да сачуваће ваше винограде зато купујте плави камен марке „Ж У П А“ који је познат широм целе земље, јер је у практичној примени показао одличне резултате.

Плави камен марке „Ж У П А“ израђен је из најчистијих сировина и садржи 99—100% јачине

КУПУЈТЕ ДОМАЋЕ ПРОИЗВОДЕ И ПОМАЖИТЕ ДОМАЋУ ИНДУСТРИЈУ ЈЕР ТИМЕ ПОМАЖЕТЕ САМИ СЕБЕ.

Штампарија Мил. Д. Цветковић Београд Новопазарска 52

Универзитетска библиотека
БЕОГРАД

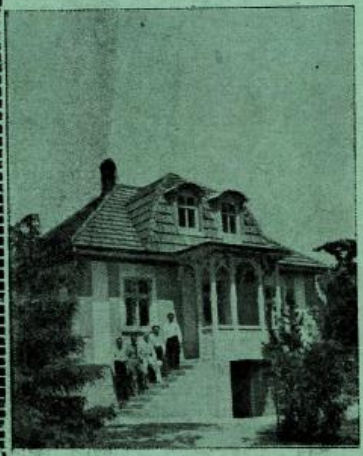
ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ Ј.В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

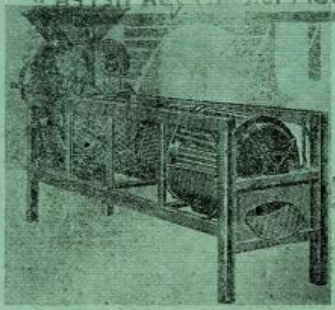
БЕОГРАД
1
ЈУНИ
1939

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Једна сеоска кућа у Шумадији

САДРЖАЈ: Др. ДРАГИША НИКОЛИЋ: Поводом девете изложбе и сајма приплодне стоке у Новом Саду; Инж. ЈОРДАН ДИМИТРИЈЕВИЋ: Лисне ваши на воћкама и њихово сузбијање; МИОДРАГ Л. МАРЈАНОВИЋ: Појење стоке; Инж. БОГОЉУБ Ж. СТЕВИЋ: Због чега нам се квари млеко; АСЕН С. СТАНЧЕВИЋ: Справљање слатка од јагода; Др. ПАВЛЕ ВУКАСОВИЋ: Крушков дрвоточац; Питања и одговори; ПАВЛЕ ВУКАСОВИЋ: Сарадња с Пољопривредним календаром; АЂИМ БАНКОВИЋ: Упутство за кретит код Привилегованог аграрног завода; Пољопривредним подружинама и члановима: Нове књиге; Извод из записника Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

„ХЕЦЕЛ“

тријери продају се уз јемство творнице, уз повољне цене.

Творница постоји већ 75 год. стога располаже са богатим искуством.

Проспекте шаље бесплатно: Произвођач
Ј. ХЕЦЕЛ, Нове-Шове (Бачка)

Здраво воће и обилату бербу

помоћу „БАЈЕР“-ових препарата за заштиту биља!

НОСПРАСИТ, одлично средство за истодобно сузбијање јабучног црва и чађавице односно пероноспоре, црва грожђаног мољца, лозиног савијача и других штетника на лози и воћкама.

АРССИН, кречни арсенат као додатак бордошкој чорби против грожђаног мољца и лозног савијача и других инсеката, који нагризају зелене делове воћака и биља. Против гусеница и кукаца у детелини прска се само са растопином Аресина у води.

СОЛБАР, прокушано средство за сузбијање пепелнице налози, воћкама, ружама итд. те против коврџавости бресака.

НИКОПРЕН, одлично никотинско средство против лисних ваши, црва грожђаног мољца и лозиног савијача те других голих гусеница.

НОСПЕРАЛ (об 21), високо концентрирани препарат бакра и вапна против пероноспоре на лози и хмељу.

Тражите бесплатна упутства и литературу!

„ЈУГЕФА“ К. Д. ЗАГРЕБ

Одељење за заштиту биља Прерадовићева ул. 16

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ.

ГОДИНА 67. БР. 11 БЕОГРАД, 1 ЈУНИ 1939

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64. Тел. 20-303
Годишња претплата Дин. 30·—, а за ђаке и војнике Дин. 15·—
Чековни рачун 50-350 Рукописи се не враћају

Поводом IX изложбе и сајма приплодне стоке у Новом Саду

Од 1931 године одржава се редовно сваког пролећа у Новом Саду изложба и сајам приплодне стоке. Ове године изложба и сајам, који су IX по реду, одржани су од 29 априла до 3 маја. Циљ свих ових изложаба и сајмова био је да послуже унапређењу сточарства Дунавске и суседних бановина. Оне су пружале могућности одгајивачима свих врста стоке да излажу своја грла и да се на тај начин утркују са другим одгајивачима; да виде какав су материјал одгајили други одгајивачи из других села, општина и срезова; да сувишна добра приплодна грла која су сами одгајили повољно уновче, односно да набаве потребна им приплодна грла. Једном речју ове изложбе и сајмови служили су као нека врста школе и путоказа одгајивачима стоке. На њима су најбоља грла награђивана и скупо продавана тако да су излагачи и посетиоци имали могућности да виде у ком правцу у погледу одгајивања стоке треба ићи. Министарство пољопривреде и Банска управа у Новом Саду су у границама својих буџетских средстава ре-

довно помагали одржавање ових изложаба и сајмова; давали повчане награде најбољим излагачима и припомоћи за набавку приплодних грла, а у циљу унапређења сточарства у Дунавској и суседним бановинама.

На свима досадашњим изложбама и сајмовима учествовао је знатан број излагача из већег броја срезова Дунавске бановине. Првих година излагачи су

Сл. 93 — Приплодни бик сименталске расе „Апис", награђен на изложби највећом наградом пехаром Њ. В. Краља.
Одгајивач: Војислав Новевић из Свилајнице

били већим делом појединци и то углавном већи поседници из Војводине. Они су тада имали и најбољи материјал. Мали поседници, који су у то време били слабо организовани у сточарске задруге, учествовали су на овим приредбама у малом броју. Међутим постепено из године у годину ствар се мења у корист малих поседника који у све већем броју учествују са својом стоком на овим приредбама и који последњих пет шест година благодарећи свом истрајном раду и организацији у сточарске задруге и савезе стално добијају највеће награде за

своја изложена грла. И ове године грла малих поседника су била најбоља. Ово је још један доказ да мали поседник организован у сточарске задруге може да производи одличан сточни приплодни материјал и да успешно у овом погледу конкурише великим поседима. Ово је разумљиво кад се зна да је за успешно одгајивање доброг приплодног материјала потребна особита љубав одгајивача према

Сл. 94 — Приплодни бик симменталске расе награђен на изложби пехаром Пољопривредне коморе Дунавске бановине.
Одгајивач: Стеван Јовановић из Дубља код Свилајнца.

стоци коју мали поседник има у већој мери од великог поседника. На овогодишњој изложби могли су излагати своју стоку готово једино само они одгајивачи који су учлањени у сточарске селекциске задруге.

Интересантно је напоменути да одгајивачи стоке из Србије првих година на овим изложбама и сајмовима нису уопште учествовали или у незнатном броју. Њихова грла на тим првим изложбама и сајмовима била су обично најгора. Ради тога су они тада већином било сами, било преко својих сточар-

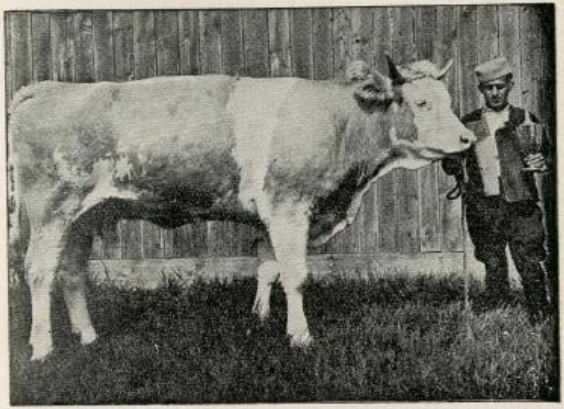
ских задруга, куповали добра приплодна грла са којима су поправљали своје запате тако да су се убрзо почели појављивати као озбиљни такмичари осталим одгајивачима и излагачима. Последњих година њихови су бикови готово увек најбољи. Одгајивачи говеда из села Марковца, Лапова, околине Свилајинца, Смедеревске Паланке, Младеновца и др. суседних места организовани у сточарске задруге успели су да са својим биковима буду последњих неколико година први на овим изложбама. Тако су и ове године од 6 најбољих бикова на целој изложби и сајму била 5 из околине Свилајинца и села Марковца.

Ово је доказ да је Србија односно Поморавље необично подесно за напредно говедарство. Није искључено да ће оно временом постати друга Швајцарска за одгајивање сименталског говечета.

На овогодишњој изложби и сајму била су изложена говеда, свиње, овце и живина. Коњи овог пута нису излагани пошто је прошле јесени у Н. Саду приређена посебна изложба коња. Бикова је било изложено у свему 440, од којих су 25 комада припадали подолској раси, а сви остали чистокрвног или полукрвној сименталској раси или домаћем шареном говечету типа сименталца. Сименталска раса говеди показала се кроз дужи низ година као најбоља за највећи део Дунавске, а и за све равније делове суседних бановина. Зато је она и најраширенија и најбројнија у тим крајевима те је најбројније била заступљена на овој изложби и сајму. Изложени бикови у главном су били нешто бољи него ранијих година, мада је било изложено поред добрих и доста рђавих грла. То показује да ће бити потребно да се уложи још много труда па да се у погледу одгајивања приплодних бикова у овом делу државе постигну жељени резултати. Ово ће се моћи постићи једино улагањем више љубави и труда од стране одгајивача око одгајивања добрих бикова и солидно организованим радом сточарских селекцијских задруга и њихових савеза, које ће водити ма-

тичне књиге и спроводати контролу вредности (продуктивности) сваког појединог грла. Наши вредни одгајивачи приплодних бикова из Марковца, Свилајинца, Лапова, Младеновца и околине могу послужити у овом погледу као пример осталима. Сем бикова било је изложено на овогодишњој изложби и 73 краве и јунице сименталске расе.

Поред говеди на овој изложби и сајму биле су и свиње бројно заступљене. У свему је било изло-

Сл. 95 — Приплодна крава сименталске расе награђена на изложби пехаром Југословенског Heerd-booka.
Сопственик: Јанко Бацак из Младеновца члан Пољопривредне подружнице у Младеновцу

жено 749 грла и то 646 нерастова и 203 крмаче углавном расе мангалице, беркшира и јоркшира. Мангалица, која је позната код свих наших одгајивача као добра свиња за производњу масти, била је и ове године бројно заступљена. Поред великих посједника који су досада били готово једини излагачи ове расе, ове године и приличан број малих посједника из Србије и Војводине учлањених у сточарске задруге излагао је грла ове расе која су била

доста добра. Поред мангалице била је заступљена у великом броју и беркширска раса (црна свиња са белим флекама на њушки и папцима) свиња, која се нагло шири нарочито у Бачкој, а у последње време и неким крајевима Србије (В. Плана и См. Паланка).

Од оваца којих је било изложено свега 127 грла највећи број грла припадао је цигаја раси, која се показала као најбоља овца с обзиром на вуну, месо и млечност у свима равнијим крајевима Дунавске и суседних бановина. Изложена грла била су ове године знатно боља него ранијих година што доказује да се ова раса оваца може знатно побољшавати.

Поред изложбе говеди, свиња и оваца била је приређена и изложба живине на којој су углавном учествовали живинари из Новог Сада, којима је живинарство споредно занимање или спорт. Правих пољопривредника било је на овој живинарској изложби, као и на свим ранијим врло мали број што доказује да они живинарству још увек не посвећују потребну пажњу.

Од изложених грла скоро 80% је продато по доста добрим ценама. Тако је цена за бикове ишла до 20.000,— динара; за нерастове до 3.000.— дин., а за овнове до 2.000.— динара.

Број посетиоца на овогодишњој као и на свим досадашњим изложбама био је прилично велики. Нарочито велики број посетиоца био је из Војводине. Из Србије и ове године било је прилично мало посетилаца. Међутим, посета ових изложаба и сајмова могла би бити свима одгајивачима стоке од велике користи. С тога би поједине наше пољопривредне подружине требале да заинтересују своје чланове да у што већем броју било појединачно или у групама посећују ове изложбе и да своја добра приплодна грла излажу јер ће им то бити само од користи. Исто важи за изложбе и сајмове приплодне стоке који се приређују крајем године у Младеновцу.

Др. Драгиша Николић

Лисне ваши на воћкама и њихово сузбијање

Лисне ваши су врло опасне штеточине за све културне биљке било да су зељасте или дрвенасте. Оне спадају у инсекте рилаше т. ј. у инсекте чији се усни делови продужују у рилицу помоћу које сишу сокове из зелених делова биљака.

Постоји велики број разних врста лисних вашију које су доста сличне међу собом. Готово свака врста

Сл. 96 — Лисне ваши (уши) на трешњи

биљака има своју врсту ваши, а до сада их је проучено преко 2.000 врсти. По боји тела има их: зелених, жутих, мрких, жуто-зелених, црних и т. д. Оне нападају све врсте воћака украсног шибља затим цвеће и баштенске биљке. На воћкама лисне ваши су први немили пролетни гости Ове године на јабукама су се појавиле још у почетку марта месеца. При повољним условима јављају се на воћкама рано у пролеће када се отворе пупољци па се вијају све до позне јесени, докле не опадне лишће са младара.

И ако постоји велики број разних врста лисних ваши, својим обликом тела и начином живота оне су врло сличне међу собом. Тело им је малено 2-3 милиметара, меко пупчасто, са две кратке и више мање усправне цевчице на задњем делу тела, кроз које луче слатку лепљиву течност, коју мрави јако воле да једу, па зато тамо где има лисних ваши видимо да миле и мрави.

Лисне ваши нападају све зелене делове воћака, а најчешће се налазе на младом лишћу са доње стране и на врховима зелених ластара. Ту оне забијају своју рилицу кроз кору и сишу биљни сок. Због овог начина исхране оне се слабо крећу и ретко мењају места на биљци. Лишће и младари који су нападнути од ваши, почињу да крњају, укорњају се, пожуте а могу се и посушити.

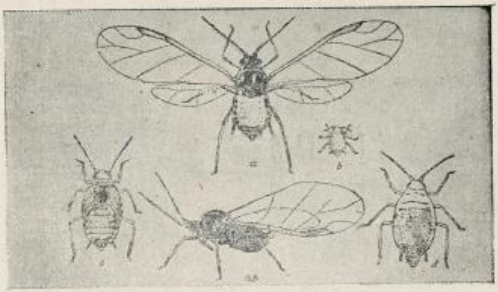
Лисне ваши на воћкама презиме у облику зимских јаја, која су врло ситна, јајастог облика, сјајно црне боје, а налазе се око пупова на једногодишњим младарима и то обично при врху. Рано у пролеће из тих јаја излегу се врло мале ваши, које су само женке. Оне тада миле по младару и дођу на пупољак који се је мало развио, увлаче своје рилице у зелене делове и сишу сок. После неколико дана оне су мало порасле и почињу да рађају своје живе младунце, који су такође женке. Те младе женке после неколико дана такође почињу да рађају, без предходног оплођавања, живе младунце, који су такође женке и тако иде све до 10-12 генерација. Између ових ваши, које су бескрилне, јављају се у току лета с времена на време и крилате, које не могу да лете, али због њихових крила ветар их може однети на велике даљине те на тај начин се шире од једне воћке на другу и из једног воћњака у други. Због простог и брзог множења, довољно је да само једна таква ваш падне на једну воћку, па да се од ње после неколико дана створе неколико хиљада. У јесен између тих женки појаве се мужјаци и друге врсте женки. Те женке се спарују са мужјацима и после тога носе јаја. Та јаја презиме на младарима, како

смо већ рекли и у пролећу из њих се излегну само женке које даље рађају живе младунце и то сам женке.

Сузбијање. Сузбијање лисних вашију може се успешно обављати само прскањем воћака помоћу разних чорби које делују само додирно.

На имању средње пољопривредне школе у Ваљеву већ неколико година успешно сузбијамо лисне ваши на следећи начин:

1) Рано у пролећу, пре него што крену пупови, прскамо воћке са 7-8% чорбом од карбокримпа или

Сл. 97 — Једна лисна ваш a и ab крилате ваши које се јављају с времена на време и шире заразу; b ларва; d и c одрасле бес рилне ваши

ресола. Тим прскањем убијамо сва јаја од лисних вашију, која чорба дотакне. При овом прскању треба тежити да се добро окупају они младари на којима има јаја лисних вашију. Овај начин сузбијања је најбољи и најјефтинији, јер се мање чорбе троши.

2) Преко лета, када се на воћкама појаве лисне ваши, што се познаје по томе што су врхови на младарима и лишће сковрџани, прскамо са чорбом од дуванског екстраса, агритокса, афидона и др. Најбоље резултате је дао дувански екстракт.

Чорбу од дуванског екстракта спремамо на овај начин: у 10-20 литара млаке воде, по могућности кишнице, растворимо 1 килограм меког калијевог сапуна

а може и обичан перући сапун, и направимо сапуницу. У други суд сипамо 3-4 кгр. дуванског екстракта, односно онолико колико препоручује фабрика која израђује екстракт и добро растворимо у води. Овако растворени екстракт полако сипамо у суд са сапуницом и добро мешамо, а после тога додамо још воде да буде свега 100 литара и чорба је готова за прскање. При прскању мора се тежити да чорба опрска све ваши које се налазе на воћци, јер само тако се могу убити. Ако је лишће јако сковрчано, те чорба не може дотакнути све ваши, онда сипамо чорбу у широк суд-лавор, и један радник носи лавор са чорбом, а други савија младаре са сковрчаним лишћем и умочи их добро у чорбу. Овај начин је могућ само за ниске воћке.

3) За чорбу од агритокса узимали смо 1|2 кгр. агритокса на 100 л. воде. Чорба се спрема тако што се у суд већи од 100 литра сипа 40-50 л. воде и ту се уз мешање додаје 1|2 кгр агритокса, добро промеша и дода још воде да буде 100 л Чорба од агритокса убија све ваши које дотакне али његово дејство врло брзо пролази, међутим чорба од дуванског екстракта делује неколико дана, јер овде и сам мирис од никотина гуши ваши те угину и оне које чорба није дотакла.

4) Афидон је употребљаван у концентрацији 1|2 л. и 1 л. на 100 л. воде. Прва концентрација је слабо деловала, а друга добро али не боље од дуванског екстракта.

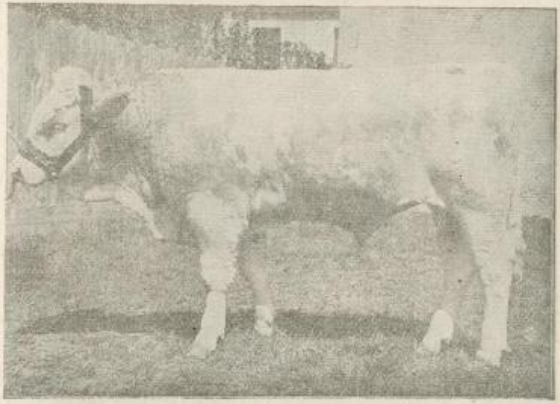
5) Чорба од квасиље је добра али је скупа Од свих поменутих средстава најбоље резултате је давао дувански екстракт, те њега и највише препоручујемо нашим читаоцима.

Да би сузбијање било што успешније, добро је да се, после прскања на стаблу испод круне опрсканих воћака, п стављају лепљиви појасеви, како мрави неби поново однели ваши у круну. Прскање треба поновити ако се опет примети ваши.

Инж. Јордан Димитријевић

Појење стоке

Домаће животиње принуђене су да у свој организам унесе потребну количину воде ради одржавања живота. Ту количину воде животиње уносе појењем и храном која је богата водом. Али и поред тога, све животиње не уносе истоветне количине воде. Потребне количине воде у главном се уносе у организам према овим основним чиниоцима:

Сл. 98 — Приплодни бик сименталне расе награђен на изложби пехаром града Новог Сада
Одгајивач: Чеда Данић из Кушиљева код Сивлајничица

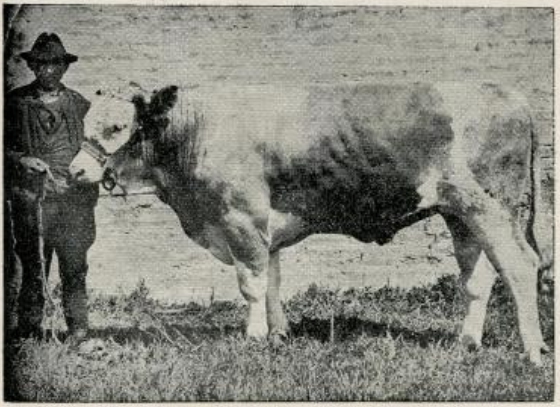
1) *Храна.* — У колико је оброк стоке састављен из суве и водом оскудне хране у толико је код стоке увећана потреба за водом. При употреби воденасте хране, животиње веома мало уносе у свој организам воду појењем.

2) *Температура* — Исто тако утиче на потребу воде. То се најбоље може запазити код стоке гајене у разним деловима земље. Стока гајена у јужним и топлим пределима, уноси знатно више воде

у чистом годишњем времену од стоке, која се гаји у хладнијим крајевима,

3) *Годишње доба* - делује на количину воде. Познато је да стока највише троши воду лети за време јаких припека, када је испаравање много јаче од осталих доба. С јесени и зими, при употреби воденасте хране, стока троши много мање воде.

4) *Врсте домаћих* - животиња нису све подједнако наклоњене употреби воде. Највише воде троши од до-

Сл. 99 — Приплодни бик сименталске расе награђен на изложби I-а наградом Одгајивач: Љубисав Бркић из села Марковца

маћих животиња свиња, затим говеда, коњи, овце и козе. Исто тако и старост и правац одгајивања утиче на употребу воде.

За појење стоке може се употребити само чиста не сувише студена или пак загрејана вода. Студена вода, као што је случај са употребом снега, леда или воде из планинских студених извора, изазива стомачна оболења, пролив, а код бремените стоке и побачај. Загрејана вода исто тако не може се употребити за појење стоке, јер не може осећај жеђи

да ублажи, те према томе употребу овакве воде за заморене или бремените животиње треба избегавати. Као најподеснија вода за напајање стоке јесте чиста вода са бунара или пумпи, која има одређену температуру између 12-15° С. У оскудици бунарске воде може послужити и вода са чесме или артерских бунара, али се иста мора уносити у газдинство у чистим и здравим судовима. Што се тиче употребе заједничких појила за стоку, ту одгајивачи морају бити обазривији, да неби заједничком употребом нанели штете своме запату стоке. Код постављања оваквих појила важно је да иста буде постављена на оцедном и сувом месту, а да су сама појила довољно уздигнута над земљом, да неби стока ногама онечистила унутрашњост истих. За време епидемичних оболења код стоке, препоручљиво је избегавати употребу заједничких појила. Нису ретки случајеви да се чување како ситне, тако и крупне стоке препушта млађој чељади, која не гони стоку на појила у којима има здраве воде, већ ову тера на баре створене изливом река, услед чега долази и до разних оболења код овакве стоке. Појење стоке врши се обично сваког дана три пута дневну. Најкорисније је стоку појити у половини храњења, пошто иста добије нешто суве кабасте хране, тако да се снажна концентрисана храна полаже стоци, пошто се иста напоји, чиме се спречава испирање хране из желудца. После храњења стоке свежом зеленом храном, а нарочито детелином стоку не смемо појити, да неби омогућили стварање гасова и надим код преживара. Код појења зноjаве и заморене стоке треба бити веома обазриви, јер зноjава и заморена стока нерадо прима храну, па је зато треба појити пошто се иста одмори и осуша.

Миодраг Л. Марјановић

Због чега нам се кваси млеко

Дешава нам се, по некад да се млеко поквари. И ако није згрушано, нема изглед нормалног млека. Проузроковачи тих промена су ситна жива бића звана микроби. Млеко може бити покварено још у самом вимену, када је виме болесно од запаљења. Тада у помуженом млеку има огроман број клица (бактерија) које проузрокују ово запаљење. Ово млеко је опасно јести, а и за сирење је непогодно, јер се тешко потсирава; уз то има гадан укус и мирис.

Много је опасније млеко од туберкулозних (сушичавих) крава, код којих је и виме оболело од туберкузозе. Млеко

Сл. 100 — Јуница сименталске расе награђена на изложби I наградом Одгајивач: Живојин Николић из села Мијајловца код Вел. Градишта

од оваквих крава садржи клице (бактерије) које и код човека могу да изазову туберкулозу (сушицу) ако млеко није било добро прокувано. Овако млеко се ни по чему не разликује од нормалног млека, али се зато може познати туберкулозно виме. Овакво виме кад се стисне шаком, примећују се да има изсечна као орах задебљања, која се лако под прстима осећају. Да ли је пак крава туберкулоуна може да утврди ветеринар ушпарицавањем туберкулина. Осим туберкулозе, млеком се преносе још и ове опасне заразне болести: тифус, колера, дизентерија, беснило, антракс, па чак и млеко од

стоке болесне од шапа може да изазове код извесних људи извесна запаљења.

Доста често млеко може бити „горко". Ако је приликом мужње, са вимена, руку, судова или са прашином дошло у млеко много прљавштине а са њом и различити микроби, па ово млеко није било проветрено пресипањем из суда суд, нити охлађено, већ је одмах затворено у какав дубок суд као што су канте за ношење млека. Тада се у млеку врло брзо развију микроби, који створе горак укус млека, а често и гадан мирис. Овакво млеко се не може јести, неугодно је за сирење, јер се не може потсирити Горак укус млека може се добити и онда, ако се стока храни биљкама које имају горке састојке као на пр. лопушина, чичак, пелин, спориш или већим количина сировогма кромпира

Микроби су узрок што после дужег стојања постаје „балаво" млеко, које се приликом сипања отеже у дуге конце, као уље. Исто тако одређене врсте микроба стварају „сапуњаво" млеко, које не само што се јако пени слично сапуну, већ има укус и мирис који подсећа јако на сапун. Често пута млеко може бити обојено црвено, жуто плаво и т. д. опет дејством појединих врста микроба, који се у млеку јако брзо размноже. Млеко може бити црвено и од крви, ако је виме болесно па су повређени крвни судови и крв прелази при мужњи у млеко.

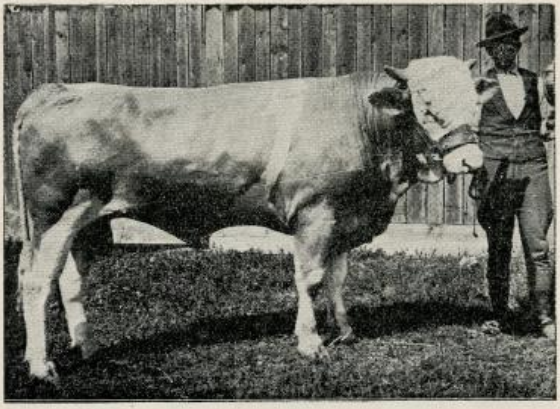
Како да се спречи кварење млека? При мужњи пазити на што већу чистоћу судова, вимена и руку мужача. Помужено млеко што пре и што боље охладити и пресипањем из суда у суд проветрити Ако се охлађено млеко дуже чува на пр. преко ноћи, судове не затварати потпуно, већ се оставља каква одушка, али се и она покрије платном, да не би падала нечистоћа. Млеко од крава за које се сумња да су болесне треба безусловно прокувати (да кључа најмање 10 минута) па тек онда га употребити.

Инж. Богоје Ж. Стевић

Справљање слатка од јагода

Слатко је веома укусна и пријатна прерађевина која се због јаке концентрације шећера, може дуго чувати и у обичним теглама, које се херметички не затварају. Оно се може справљати од разног воћа и поврћа. Упознаћемо се са слатком од јагода, које се до тада воћи јер има одличну боју и пријатан мирис и укус. Слатко од јагода се може справљати на неколико начина, од којих ћу овде изнети два.

Први начин: Набрати лепе и свеже јагоде средње крупноће правилног облика и ставити их у шерпу с кречним млеком, које се справља у размери 1:10, т. ј. на један део гашеног креча 10 делова чисте воде. Јагоде у кречу остају око 2 сата када се изваде, очисте од петељки и добро оперу у ђевђиру чистом хладном водом. Затим се на килограм јагода узме килограм кристалног шећера, стави у шерпу, прелије са једним деци воде и добро прокува. За време кување с-рупа пену треба неизоставно скидати. Када се сируп добро укува скине се с ватре и у њега поређају претходно

Сл. 101 — Приплодни бик симменталске расе награђен на изложби II наградом Одгајивач: Милорад Маричић из села Ропочева члан пољопривредне подружнице у Сопоту

опране и очеђене јагоде. Затим се шерпа поново стави на тиху ватру и лагано кува. Такође и овде за време кувања пену скидати. Слатко се укува све дотле, док се са кашике не буде одвајале у виду грумуљица. Поред овога, да ли је слатко укувано или не, може се познати и по томе, што се узме стаклена чаша напуњена чистом водом и у њу сипа кап по кап слатководог сирупа. Ако капљице падну на дно чаше, а не расплину се у води, знак је да је слатко укувано. Недовољно укувано слатко лако се може укварити те према томе при кувању треба бити веома обазрив. Када је слатко укувано шерпа се скине с ватре и чим се охлади разлије се у тегле. Када се слатко на овај начин справи јагоде остану целе, јер им креч да извесну чврстину.

Други начин: Лепо опране и очишћене јагоде од петељака сложити у шерпу на тај начин, што се стави ред шећера па ред јагода, па опет ред шећера па ред јагода ит.д. док се не поређају и оставити их тако да преноће. И овде се шећер узима у размери 1:1, т. ј. на килограм јагода килограм шећера. У току ноћи шећер ће да извуче нешто сока из јагода. Зато ујутру одмах шерпу ставити на тиху ватру и укувати без додатка воде. Укуваваље траје обично 30—40 минути, што зависи од јачине ватре. Када се слатко укува скинути шерпу с ватре, па пошто се охлади разлити у тегле. Код овог начина јагоде не могу задржати свој облик, већ се обично слепе и тешко их је одвајати једну од друге.

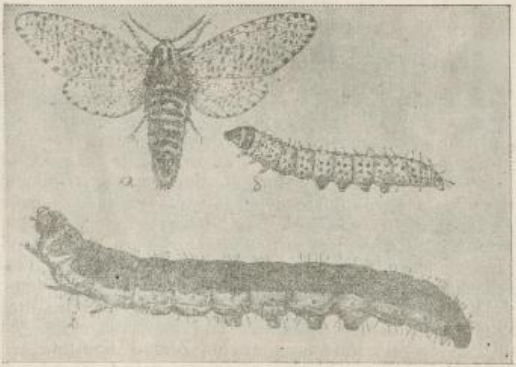
Асен С. Станчевић

Крушков двоточац (Zeuzera purina)*

Послати штеточина је доста чест у нашој земљи и треба му посветити мало већу пажњу. Зове се крушков дрвоточац (научно име Zeuzera purina), али му то ништа не смета да поред крушке напада око 150 рмзних воћака, шибља и шумског дрвећа. Одрасли штеточина је лептир, и то повећи јер раширених крила мери по 5—6 ако су у питању женке, по 3—4см. ако су мужјаци. Трбух у женке завршава се јако шиљатом, опружљивом легалицом помоћу које носи јаја. Лептири се јављају у највећем броју средином лета али су мало познати јер лете ноћу а дању остају непомични, прибијени уз кору дрвећа. И како су бели, са белим крилима и многобројно челично плавим пегама на њима, то се лако и мешају са бојом коре и доста се тешко примете. Женке носе ноћу јаја у пукотине коре, често пута јако дубоко. Јаја су снесена понајчешће појединачно или и по 2—3, а свака женка може да снесе од 150—800 јаја. Јаја су издужена, мрко-црвенкасте боје. Из њих за око недељу дана излазе ларвице или гусенице и увлаче под кору. Извесно време остају испод саме коре, а затим буше ходник све дубље у дрво. Ходник се обично стално пење почињући од отвора, не вијуга много и доста је широк, тако да и измет или црвоточина испада кроз отвор. Може да достигне дужину и од 30—40 см. и ларва или црв се налази обчнно на његовом горњем крају, али може да се у њему креће и уназад. Осталом, величина ходника зависи много од нападнутог дрвета, као и од места где се на дрвету налази. Ларве понајвише воле танке гране, око 1—3 см. дебљине чију средину и буше, а ређе налазе се и у дебљим гранама или у стаблу.

* У место одговора Велимиру Пантелићу пчелару—економу Београд

Прве године лавра израсте 1 до $1^1/^2$ см и с доласком зиме престаје да се храни. Али чим с пролећа време отопли и сокови крену, и она започне наново са бушењем ходника све до јесени а тада по други пут презими. Другог пролећа она је већ скоро сасвим израсла и тако је упадљивог изгледа да је довољно да се једном види, да да се за увек запамти. Израсла ларва дуга је 5—6 см, боје је жуте, са црном главом. Иза главе налази се још један сјајно црн љуспи штитић. Али најважније су на њој велике црне брадавичасте тачке на целом телу, и са сваке полази по једна кратка а оштра длака. Одрасле ларве у ходнику претварају се током јуна у лутке, а ове затим дају лептире.

Сл. 102 — Дрвоточци: а и b лептир и ларва (гусеница) крушковог дрвоточца b ларва (гусеница) врбовог дрвоточца

Крушков дрвоточац је велики штеточина и у појединим крајевима наноси врло велике штете. Од њега нарочито много страдају мале воћкице ако су сама стабла нападнута, и избушене воћкице, но најчешће се ломе и угину или ако и остану, увек су кржљаве. У нас нарочито сам налазио штеточину на крушкама, али као што је речено и све остале воћке могу бити нападнуте. Према појединим писцима слабе болесне воћке више страдају од здравих снажних, пуних сока. Не изгледа да је то свуда случај и познато је да су и најснажније воћке често заражене. При свем том, суша, која уопште омета правилно струјање и смањује количину сока, код воћака, била би повољна за ширење штеточине.

На сваки начин, присуство штеточине лако је запазити у воћњаку по гомилацама прженкасте, ваљкастог облика црвоточине, која се скупља а у пазуху нижих грана или на земљи, крај стабла. Чим се ово примети, треба воћку пажљиво прегледати и наћи отвор из кога црвоточина испада. Као што је речено, танке гране су по најчешће заражене.

Када је отвор нађен, очистити га и проширити ножем. Исечена места премазати калемарским воском. Затим покушати најпре да се жицом, посавијеном на врху у кукицу извуче црв. Ако је ово немогуће, у прочишћен канал увући, што дубље парче памука добро натопљеног бензином, па отвор одмах запушити земљом. Памук мора да је растресит, а да се од њега направи чеп на улазу канала. Отровне паре бензина допреће до црва и угушиће га.

Од бензина је боља једна друга течност која се зове сумпоругљеник. Може се добити у дрогеријама. Са њом се поступа као са бензином. Још што је још запаљивија од бензина, чувати се ватре, не пушити за време рада.

У последње време нарочито се препоручује калцијумов цијанир или парадихлоробензен. Оба два лека у нас су још сасвим непозната, док се у страним земљама употребљавају и воћари од њих велике користи виде. У канал очишћен од црвоточине ставља се од првог средства 0,2 грама, а од другог 0,4 грама, па се отвор добро запуши и црв мора угинути.

Као што се види, ми можемо само да лечимо зло када се јави и већ нам нанесе штете, те зато треба што пре ово учинити. Да спречимо зло, да одбијемо лептирице од воћака да не би на њих снеле јаја или да уништимо јаја, још не знамо.

Д-р П. Вукасовић

Питања и Одговори:

Питање: Пропитао сам у „Тежаку" о наградној утакмици, коју расписује Задружбина Никола Спасића, за подизање винограда раним и позним стоним сортама грожђа; како имам 30 ари засађеног земљишта са подлогом Рипарија Порталис, хтео би за утакмицу да подигнем виноград зеленим калемљењем, али не знам које сорте да узмем.

Добрица М. Гавриловић члан Рудничке пољ. подружине Војковац—Рудник

Одговор: Као што је објављено у „Тежаку" од 1-II 1939 год, за наградну утакмицу за подизање винограда раним и позним сортама грожђа могу се такмичити: 1) загајење сорте Јулски мускат, срезови: Подунавски, Грочански, Белички, Нишки,

Скопски, Велешки, Кавадарски Неготински и Ђевђелијски; 2) За гајење Шасле, поред означених још и срезови: Пожаревачки, Младеновачки, Опленачки, Орашачки, Темнићски, Прокупачки, Трстенички и Дојрански; 3) За гајење Валандовског црвеног дренка могу се такмичити срезови: Скопски, Велешки, Штипски, Радовишки, Неговински, Струмички, Дојрански и Ђевђелијски. У срезовима који су предвиђени за Јулски мускат и Шаслу, могу се на предвиђеној површини засадити у подвојеним редовима обе сорте.

Према горњем, Качерски срез се не може такмичити ни за једну предвиђену сорту, нити ће се пријаве узимати у обзир.

инж. Вукашин Тоскић

1) У једној радњи у Београду запазио сам две одличне сорте крушака. Које су то сорте и где би се могле набавити калемгранчице за калемљење на спавајући пупољак.

2) Које су то подлоге Мелинг типа и какво је њихово преимућство?

Никодије Р. Марковић, земљ. из М. Пожаревца

Крушке на које се односи постављено питање увезене су из иностранства. (Калифорнија и Аустралија). Крупнији плодови припадају сорти декантчкиња зимска а ситнији сорти друштвеника или, како се још назива, декантчкиња Комис. Обе ове сорте су страног порекла, али се у већој или мањој мери размножива у и код нас, те се могу наћи и добити у разним државним и приватним расадницима. Декантчкиња може да се нађе у свима нашим државним расадницима а друштвенка се може добити у расадницима Милеров Брег код Загреба и у расаднику браће Долиншек код Марибора.

Али треба истаћи једну ствар. Да би са добили онако добри плодови оваквих сората какви су запажени по разним радњама у Београду, потребно је воћкама пружити добру негу. Не зависи све само од сорте и од климе. У нашој земљи, у разним крајевима, могу да успевају исто тако добре крушке, али им се мора пружити сва нега. Од једне исте сорте могу се добити плодови неједнаког квалитета, што зависи од неге.

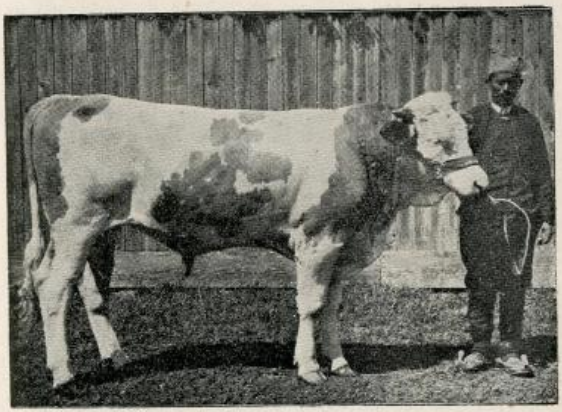
2) Типови подлога Мелинг јесу углавном подлоге за јабуку и крушку које су добивене у чувеној воћарској огледној станици Ист Мелинг у Кенту (Енглеска), по чему су име и добили. За јабуку има 18 типова подлога Мелинг, које се разликују једна од друге по бујности, тако да их има од сасвим бујних до сасвим слабе бујности. Неколико типова од ових подлога су већ ушли у широку воћарску праксу. Те подлоге су подесене за ниске облике јабука. Неједнакост њихове бујности чини да су оне могу врло корисно

употребити за земљишта неједнаке плодности. Од подлога за крушку важне су за праксу три типа дуње, који се обележавају са А,В, и С Типови подлога за јабуку обележавају се римским цифрама од I до XVIII. Ове подлоге тек се шире у нашој земљи Могу се добити у расаднику Милеров Брег код Загреба. Али за наше прилике још не знамо који би од ових типова били најподеснији за разне облике и за разна земљишта.

д. с.

Сарадницима Пољопривредног календара

И ове године Управа Пољопривредног друштва ставила ми је у дужност да уредим друштвени календар за идућу годину, и извештавајући о овоме свеје сараднике надам се ди ћу наново код њих наћи на повољан одзив и да ће ми помоћи као и ранијих година.

Сл. 103 Приплодни бик симентал ке расе награђен на изложби II наградом Одгајивач Милутин Кузмановић из Баничине код См. Паланке

Као што су се г. г. сарадници могли уверити, прошли календар је добро примљен и једина критика која нам је на збору била упућена, била је и неоснована и нетачна те је непотребно да се на њој и задржавамо. Надам се да ћемо успети да и ове године задовољимо захтеве наших читаоца, чланова Српског пољопривредног друштва, и у том смеру

обраћам се свима својим верним сарадницима с молбом да ми своје чланке доставе као што су и раније чинили. Истовремено молим и све остале чланове Друштва који раније нису сарађивали на календару да ми пошаљу своје прилоге који ће бити примљени са највећим задовољством.

Најлепше молим све сараднике да при саставу и слању својих прилога пазе на следеће: да чланци не прелазе по обиму три до четири штампане стране; ако је предмет о ком говоре обимнији, нека га поделе у два-три чланка; да се потруде да своје чланке допуне цртежима, фотографијама или сликама и у том случају они могу бити у толико дужи, колико ће места слике захватити; да чланци буду откуцани на писаћој машини; да чланци буду достављени најкасније до августа месеца.

Известан број чланака које сам добио за прошлогодишњи календар нису били објављени. Највећи број сарадника био је одмах и непосредно обавештен о узроцима који су ме приморали да овако поступим. Ако ово није учињено, тада или су били у питању чланци већ објављени у неком другом листу и молио бих све ауторе да ми у будуће уопште не шаљу копије својих објављених чланака и тиме стварају врло велике незгоде, или су чланци стигли касно и остављени су за овогодишњи календар.

Поздрављајући најсрдачније своје сараднике, унапред им захваљујем на драгоценој помоћи коју ће ми пружити и молим их још једном да са својим прилозима похитају.

Др. Павле Вукасовић
Уредник Пољоп. календара

Упутство за кредит код Привилеговане Аграрне Банке

Привилегована Аграрна банка отвара кредите свима пољопривредницима за набавку справа, алата и других средстава за обраду земље. Тражња кредита скопчана је са извесним формалностима, које се морају претходно испунити, јер се иначе кредити не могу одобравати. И ако су више пута давана обавештења, како се ти кредити траже, чине се сваки дан грешке, те се молбе морају враћати заинтересованима да их допуне или пошаљу нове, што све изазива поред излишних трошкова, и губљење у времену. Стога члановима пољопривредних подружина који се тим питањем интересују дајемо ова обавештења, јер су те формалности стицајем околности за ово неколико месеци, како се ти зајмови дају измењене и допуњене.

1) Ко има право на кредит? Право на овај кредит има сваки пољопривредник, способан за кредит. Да би пак имао право набавке вршити од Српског пољопривредног друштва мора бити члан неке пољопривредне подружине, а да би набавке могао вршити преко Савеза, мора бити члан неке набављачке задруге.

2) Како се кредит тражи? Заимотражиоц упућује молбу непосредно Привилегованој аграрној банци. Молба гласи:

Привилегованој Аграрној Банци,
Београд

Част ми је умолити Банку да ми изволи одобрити зајам од (може бити највише Дин. 2000,—)
Дин. (.....) (не попуњавати)
који ми је потребан за набавку:

Плуг Комет марке Еберхарт	по цени од			Дин.	1040
Прскалице	„	Плац	„	„	„ 520
10 кг. луцерке	„	„	„	„	„ 26
.....	„	„	„	„	„ .....

које ћу набавити од Српског пољопривредног друштва — Београд Адмирала Гепрета 64 и треба да буде достављена преко железничке станице у Ђуринци.

Одобрени ми зајам изволите употребити за исплату побројаних предмета кад ми буду испоручени од стране наведене фирме, а ја се обавезујем да исти вратим банци, са 5% камате, у року од 1 године дана. Прилажем недопуњену меницу, која је потписана од стране моје и мојих јемаца и потписи оверени од стране општинске власти и то:

1) г. Петар Илић из Сопота среза космајског који поседује 10 хектара земље у вредности Дин. 150.000
кућу и остале покретности у вредности „ 20.000
а дугује свега Дин. 8.000

2) г. Сава Николић из Сопота среза Космајског који поседује 8 хектара земље у вредности Дин. 120.000
кућу и остале покретности у вредности „ 15.000
а дугује свега Дин. .....

3) г. Никола Симић из Сопота среза Космајског који поседује 6 хектара земље у вредности Дин. 90.000
кућу и остале покретности у вредности „ 15 000
а дугује свега Дин. .....

Ја поседујем 5 хектара земље у вредности Дин. 90 000
кућу са споредним зградама у вредности „ 10.000
стоку и остале покретности „ 10 000

УКУПНО Дин. 110.000

а немам и дуга код:

1) Задруге за пољопривредни кредит Дин. 3 000 који потпада под Уредбу.

2) ..... Дин. ..... који потпада под Уредб.
3) ..... „ .....

УКУПНО: Дин. 3.000

Јемац сам код других лица за укупно Дин. .....
Терета на непокретном имању немам (имам) за дуг под .....

Годишњи принос са мога имања је 2000 кгр пшенице 4000 кгр. кукуруза, остало Дин. 5.000,

Просечна прометна вредност 1 хектара земље у атару наше општине је Дин. 18.000.

У породици имам шест чланова од којих су 2 пунолетни.

Члан сам Пољопривредне подружине у Сопоту.

Пошто мењицу нисам попунио овлашћујем вас, да у случају потребе можете исту попунити и обавезујем се да набављене предмете из овога кредита (изузев потрошних артикала) нећу отуђити ниги заложити докле год Банци свој дуг у целости не подмирим.

С поштовањем,

18 април 1939 год.
у Сопоту

Младен Николић с. р;
земљорадник из Сопота
среза космајског

Да је Младен Николић из Сопота среза Космајског земљорадник и да су сви наведени подаци у молби, у погледу личности и имовног стања, истинити и да су како молиоц. тако и његови јемци, исправни и честити људи, Суд општине Сопотске тврди, без наплате таксе на основу чл. 52 Закона о привилегованој аграрној банци.

Бр. 3841

20 априла 1039 г.
у Сопоту

(шгамбиљ општине)

Претседник
(потпис)

Деловођа-бележник,
потпис

Молби треба приложити мењицу непопуњену, али потписану и то на следећи начин.

Лице менице

У ..... 1939 г. Д н.

Примам
Младен Николић
земљ. из Сопота
срез Космајски

без протеста
Петар Илић
земљ. из Сопота
срез космајски

Дин. 4 Дин.

Наличје менице:

Петар Илић
земљорадник из Сопота
срез Космајски

Сава Николић
земљорадник из Сопота

Никола Симић
земљорадник из Сопота

Да су Младен Николић, Петар Илић, Сава Николић и Никола Симић сви земљорадници из Сопота ову меницу пред овим судом потписали и потписе признали за своје, тврди без наплате таксе на основу чл. 52 Закона о Привил. аграрној банци.
Бр. 3841
20 априла 1939
Сопот Председник
Деловођа
Н. Н.

Овера молбе и менице општинске власти мора текстуално да гласи, како је на молби и на меници наведено.

Меницу морају поред акцептаната-зајмотражиоца потписати још и три жиранта.

На случај да је акцептант или ма који од потписника *непismен оверу мора извршити надлежни Срески суд или полицијска власт*, и та је овера бесплатна.

3) *Шта се из овога кредита може набављати?* Банка даје зајмове за набавку свих пољопривредних справа, алата и делова чији износ не прелази суму од 2.000.— динара за набавку:

1) Осовина, федера, ланаца, окова и запрежног прибора за теретна кола.

2) Кошница и свог осталог пчеларског прибора.

3) Вештачког саћа и денатурисаног шећера за прехрану ачела.

4) Плавог камена, сумпора, рафије и осталих препарата који су у употреби у виноградарству.

5) Препарата за чување и негу воћака, биљака и семена,

6) Препарата за лечење сточних болести,

7) Свих врста вештачког гнојива.

8) Плугова дрљача, прашача, сејалица, крушача, прскалица, воћарског алата, жетелица, косачица, бодљикаве жице и т. д.

9) Семе луцерке и црвене детелине.

10) Свих врста других сличних артикала који су неопходни за успешну производњу у појединим гранама пољопривреде.

4) *Реализовање одобреног кредита и набавке робе.*

По одобрењу кредита банка извештава о томе зајмотражиоца. Извештај о одобрењу садржи једновремено и налог за испоруку робе фирми, коју је зајмотражиоц у молби навео;

Испорука робе мора бити уговорена франко без икаквог накнадног урачунавања трошкова, возарине, поштарине амбалаже и т. д., а све цене по ценовнику Српског пољопривредног друштва од 18 фебруара т. г. без икаквог попуста важе франко свака железничка станица или парабродска станица купца, те се за подвоз нема шта платити, пошто је он већ у самој цени обрачунат. Изузетак је једино учињен за плави каман и вештачко ђубре, за које те цене важе франко станица купчева (без плаћања подвоза) само ако је могућно одједном испоручити најмање 5000 килограма — иначе су те цене франко железничка станица Београд.

На основу извештаја о одобрењу зајма који је уједно и налог за испоруку робе, дужник наручује и набавља робу на тај начин што банчино писмо предаје испоручиоцу и пријем робе потврди на обратној страни писма, ако набавку врши у месту, или писмо шаље поштом, испоручиоцу пошто га потпише. Непотписани налози не могу се извршавати, јер то стварa велике тешкоће око наплате.

Стога дакле нека нико не чека да му роба дође пре но што пошаље Друштву или фирми писмо Аграрне банке, којим му је зајам одобрен.

По пријему потврде о извршеној испоруци, Банка испоручиоцима исплаћује противвредност робе на својој благајни, или им исту, ако то они желе одобрава на текућем рачуну. Исплату или одобрење противвредности испоручене робе неће банка никоме случају извршити, ако уз потврду о извршеној испоруци није приложено и банчино писмо, којим је дужник обавештен о одобрењу зајма и испоруци наређења.

Цене робе и за дужника и за испоручиоца су оне на дан испостављања налога, а вредност за одобрење или исплате је дан подношења Банци потврде о извршеној испоруци. За сва обавештења као и готове молбе обратити се Српском пољопривредном друштву.

А. Б.

Пољопривредним подружинама и члановима

По расписаним стечајима за напредније начине рада објављеним у Тежаку од 1 маја т г. заинтересовани већ подносе пријаве. У примљеним пријавама већи број подносилаца тражи да му се одмах пошаље аванс прва половина помоћи за објекте које је за награду и подизање преузео, без обзира на услове који су за извршење стечаја прописани.

Да би подружине и заинтересовани чланови који желе да се пријаве за такмичаре били у свему обавештени и упућени Друштво сматра за потребно, да по овом питању да потребна обавештења која се састоје у овоме.

1) За подизање објеката обухваћених сточарима Друштво има ограничена средства и то, за подизање њубришта и нужника 25.000 динара, за подизање сило јама 10.000 и за подизање орашара и гајење ораха 5.000 динара.

2) Рок за подношење пријава за све објекте одређен је до краја октобра тек. год.

3) Одлука о томе да ли је пријављени утамичар примљен или није донеће се после одређеног рока за подношење пријава. Ова одлука саопшти ће се свима који су пријаве поднели.

4) Само они утакмичари, којима буде саопштено да су по поднетој пријави примљени за утакмичаре могу рачунати на пријем одређене помоћи за пријављене објекте, ако испуњавају и остале услове.

5) Никаква такса на пријавама није потребна сем поштанске на писма у којима се пријаве шаљу.

6) Предузете су мере за израду и прибављање планова и упутстава за израду свих објеката обухваћених стечајима. Кад Друштво ове добије доставиће их свима пријављеним и примљеним утакмичарима.

7) У пријавама утакмичари треба назначе да су им делови за утакмицу познати и да на исте пристају.

Подружине и чланови да се по овим условима управљају.

Нове књиге:

Модерна техника искоришћавање воћа

од Др. М. Рефес-Ремизова

Познато је да се наше воћарство и виноградарства из године у годину повећава. Производња превазилази домаћу потрошњу. Извоз свежег воћа и вина наилази на све веће тешкоће. То су чињенице које забрињавају. Намеће се питање да ли би било могућности да се наше воће и грожђе преради тако, да се повећава његова потрошња у земљи а повећа извоз у иностранство. Одговор на то питање даје горња књига.

Писац у кратким потезима даје карактеристику воћа и грожђа у нашој земљи, и то у погледу приноса, квалитета, прераде, потрошње и извоза. Опширно описује новије начине искоришћавања, воћа и грожђа а нарочито њихову прераду у безалкохолне сокове. Изложене су систематски најновије методе и справе, које су данас примењене у тој производњи.

У производњи безалкохолних сокова учињен је последњих година у многим земљама велики напредак како у методама тако и у количинама производње. Од скромних почетака пре 10 година, данас се показује милионске цифре. Писац изводи закључке да и наша земља мора поћи истим

путем, јер зато има све услове, те да с једне стране продужи сезону и повећа како домаћу потрошњу тако и извоз воћа и грожђа. Поред наведених писац се задржава и са другим воћним прерађевинама, воћни сируп, суво воће т.з в. воћне пулпе, марк, мармелада, пекмез и др. а које би се могле пласирати у иностранству

Поред техничке стране обрађена је и трговачка страна наведени су примери производних трошкова и т.д.

Овом књигом је у нашој литератури попуњена једна велика празнина, јер нисмо имали сличног дела. Мора се признати писцу, да је уложио много од себе да нам пружи једно опширно стручно и технички врло добро опремљено дело, које ће врло добро послужити како стручњацима тако наставницима и ученицима пољопривредних школа и свима онима који се баве питањем прераде и уновчавања нашег воћа.

Књига обухвата 188 страница, великог формата, са 91 сликом у тексту и једним обавештајним додатком, у тврдом платненом повезу, штампана латиницом. Издање је Централе за хигијенско искоришћавање воћа у Југославији (Центрохив) у Београду, Царице милице 6, где се може наручити или преко Српског Пољопривредног Друштва.

Инж. Вукашин Тоскић

Кроз швајцарска села

од Стевана Јешића, економа Средње пољопривредне школе Ваљево. Издање писца - Београд 1939 г.

Швајцарска је, неоспорно, једна од држава која селу и пољопривреди своје земље поклања највећу пажњу. Зато и јесу њена села најнапреднија и најуређенија на континенту. Разумљиво је онда што су њихове расе стоке, пољопривредни производи и др. на далеко тражени и познати.

Познавајући све то, већи број наших стручњака одлазе тамо ради проучавања прилика и пољопривреде те земље. Аутор ове књиге је и сам провео извесно време у Швајцарској, у њеним селима. Он у књизи износи своја опажања, животне прилике томашњих земљорадника, систем рада, пољопривредне организације. Пише, како сам у предговору каже „о томе како ради и како живи тај најнапреднији сељак у свету".

Језгровито и верно али занимљиво и лаким стилом писац приказује Швајцарску, њена села и природне лепоте. Он води читаоце кроз томашња газдинства и показује им како се ради све по утврђеном плану користећи за то најмодерније изуме технике. Затим приказује уређај куће, начин живота, одмор, исхрану чување туђе својине, електрифика-

цију, хигијенске прилике и сл. Онда пожртвовани рад сељанке, васпитање омладине, пољопривредне школе и разне организације.

Најзад пише како Швајцарци раде, производе, како се боре против разних болести и штеточина и колико труда уносе у свој посао, као и о жетви, уновчавању производа и њиховом чувеном сточарству.

Књига је као целина потпуна, јер су на један интересантан начин изнети и додирнути сви они моменти који су од интереса за наше прилике. Овим издањем аутор је дао скроман али леп прилог нашој литератури.

Књига је илустрована са 32 слике у тексту, а може се добити код писци по цени од 10 дин.

Ил. Р. Мустецић

Контрола млека при зарази од слинавке и шапе Опасна заразна болест стоке слинавка и шап раширила се током 1938 широм Европе а и изван ње, и нанела сточарству огромне штете. И у нашој се држави упркос најстрожије примене ветеринарско полицијских мера, ова болест стоке веома раширила, и још у јануару 1939 слинавком је било заражено преко 30.000 сточних газдинстава наше државе У 9 броју „Пољопривредног гласника", за 1 мај, налазимо о овој болести стручан, исцрпан и илустрован чланак од Др. Ђ. Филиповића, доцента Ветер. факултета у Београду. Аутор подробно разлаже појаве, карактеристике и узрочника ове болести, а нарочито говори о хигијенским мерама које ваља чинити за спречавање ове заразе путем млека.

За процват воћарства у Фрушкој Гори. Наша Фрушка Гора има предела врло подесних за успешно култивисање воћака, но тамошњи земљорадник слабо мари за њега. Међутим, воћарство би народу тога краја могло доносити леп приход. У „Пољопривредног гласника" за 1 мај) налазимо стручан чланак о томе од Е. Бранковића, који на основу својих властитух искустава износи које све воћке, и у којој мери, могу у пределима Фрушке Горе бити успешно култивисане. Писац препоручује да и среске економије подижу онде разноврсне узорне воћњаке, и да се постарају потом за производњу воћних садница, да би се тиме сељаку ишло на руку и дало потребне смернице за култивисање воћака.

ПЧЕЛАР, месечни лист Српског пољопривредног Друштва, Број 5. за мај т.г. изашао је из штампе. Лист садржи: Писмо Господина Министра Двора; Скупштина Српског Пчеларског Друштва; Са пчеланика, од инж. агрономије Мил. Милошева; Осе и стршљени од Недељка Дивца; Зашто матица прелази у средиште, од Андрије Мењковића; Која је раса пчела најбоља од Др. О. М. Парка; Пролећни рад око пчела, од Милана Љ. Ристића, учитеља, Пчеларски дописи; Течај у зетској бановини, од Мил. Милошева, и т. д. лист садржи и слике из нашег домаћег пчеларства.

Извод из записника Управног одбора Српског пољ. друштва

13 СЕДНИЦА (21 III) Одлучено је: да се молби г. Илије Мустецића, да му се унапређење из прве у другу класу рачуна од 1 марта т. г. не може изаћи у сусрет.

Да се по претставници Пољопривредне подружине у Куманову не може доделити нека пољопривредна справа селу Думаловцу.

Да се Грују Величковићу, изда под закуп плац у Немањиној улици бр. 11 са месечном киријом од Дин. 300 —

Да се фонду свршених ученика Пољопривредне школе у Ваљеву да на име помоћи алат, материјал и књиге у вредности Дин. 200 —

Да се тражи од 65 редовног годишњег збора овлашћење за ново задужење од Дин. 1,500.000.— тако да са старим задужењем укупно 4,000.000.—. Овај би се новац употребио за исплату плавог камена, за подизање трифолин станице и магацина као и за набавку натуралног семена луцерке и црвене детелине.

Да се набави: а) 20 комада крњача од Осијечке љеваонице по понуђеној цени и условима; б) 1000 килограма дуванског екстрата од Монополске управе в) 150 килограма „Уранија зеленило" од фирме Короди и друг — Н. Сад, г) 1500 килограма семена црвене детелине (декускутираног) од Пољопривредне школе Шабац, с тим да се пломбирање изврши овде.

Да се прими у састав Друштва ново основана подружина у стапару среза Апатинског бановине Дунавске;

Да се прихвати предлог Пољопривредне подружине у Београду, да се 65 редовном годишњем збору изнесе на решавање њен нацрт резолуције о стручном и општем просвећивању пољопривредника.

Да се пољопривредној подружини у Блацу продужи исплате њеног дуга до 1 маја 1939 г.

Да се по питању броја подружинских изасланика на редовном годишњем збору Друштва узме као основ онај број подружинских чланова који су уписани и за које је плаћен допринос Друштву до 20 марта т. г.

Да се по молби Пољопривредне подружине у Нишу ради прерађивања пролетњих воћарских виноградарских курсева, одобрава помоћ у Дин. 700.— и то 500 — динара у воћарском алату а 200.— динара у књигама, а по молби Пољопривредне подружине у Крушевцу Дин. 500.— и то 300.— дин. у справама и алату а 200.— динара у књигама.

Да се секретару Пољопривредне подружине у Житковцу Чед. Петровићу исплати Дин. 172 а секретару Пољопривредне подружине у Врујцима-Мионица Данилу Глигоријевићу Дин. 68 као хонорар зе рад у прошлој години, а Секретару Пољопривредне подружине у Превешту да се исплати хонорар тек када подружина исплати свој дуг из прошле године, у Дин. 394.—.

Да се по молбама удружења Пољопривредног огледа у Г. Врањској Народне књижице и читаонице у Гучи, Соколске чете у Вардишту и Пољопривредне подружине у См. Паланци, изда по једна колекција разних књига у вредности Дин. 100.—.

Да се по молби Пољопривредне подружине у Опарићу за кредит не може изаћи у сусрет све докле Подружина свој дуг не исплати, а наредити јој да то учини најдаље до 1 маја т. г. Иначе њену меницу протестовати;

По питању Симона Бихлера, управника баиовинског расадника у Ковину да ли ће Друштво кредитирати подружине у плавом камену да се одговори г. Бихлеру да се плави камен може давати на кредит само под условом да се известан проценат, који ће се накнадно утврдити плати у готову.

Да се прими знању извештај Пољопривредне подружине у Житковцу да је из помоћи од 500.— динара колико јој је ово Друштво одобрило одржала 9 разних предавања у разним местима на подручју подружине.

Да се од 1000 кг. кукуруза „Грчићев златан зубан“, који и ове године поклања г. Драгутин Грчић додели по 50 килограма следећим Пољопривредним подружинама и то: Чачак, Шабац, Зајечар, Ваљево, Петровац, Свилајнац, Пећ, Крушевец, Краљево, Пирот, Прокупље, Параћин и Ужичка Пожега и Савезу здравствених задруга у Београду, да раздели његовим омладинским одељцима при здравственим задругама; ради експедиције послати Грчићу вреће и товарне листове као и 1000.— динара у готову за исплату подвоза.

Да се доделе кредити следећим подружанама и то: Подружина у Врујцима-Мионица дин. 4.500.— Подружина у

Урошевцу дин. 10.000.— Погружина у Калудри 5.000.— Подружина у В. Сејаници дин. 10 200 — Подружина у Коњуху дин. 2.400 Подружина у Драгову дин. 6.300.— Подружина у Орашју (власотиначко) дин. 46.500.— Подружина у Честину дин. 10.400.— Подружина у Губеревцу дин. 5.000.—.

Да се подружини у Рошцима кредит не одобрава пошто иста дугује из 1938 године још дин. 432.50.

Да се по молби Пољопривредне подружине у Г. Топлици продужи рок плаћања њеног дуга из прошле године до 1 маја т. г, с тим да се Подружини нова меница не прими; ако до тога дана сав свој дуг не измири, да се њена протестована меница преда суду ради наплате.

Да испитима на III зимском хигијенско-просветном течају задругарске омладине 24 ов. мес., који приређује Савез здравствених задруга, као делегат Друштва присуствују г. Ник. Ж. Петровић.

Саопштења и предлози: Усвојени су предлози претседника да се од 65 редовног годишњег збора Српског пољопривредног друштва траже следећа овлашћења и то:

1) Овлашћење за подизање зграде, за смештај трифолин станице и магацина за смештај крупнијих справа и машина;

2) Овлашћење да друштво може продати плац у Немањиној улици бр 11 и у Адмирала Гепрата бр. 64, као и у новим улицама бр. 208 и 201.

Сем тога да се 65 редовном годишњем збору учине следећи предлози:

1) Да се одобри прекорачење предвиђеног буџета расхода за Дин. 156.698,75.

2) Да члански улог на основу чл. 21 т. 9 нових правила за 1939-40 годину буде Дин. 25.—.

Претседник чита листу кандидата који се имају предложити 65 редовном годишњем збору Друштва за редовне чланове а на основу решења конференције одржане 15 т. м. па је одлучено да се сви наведени кандидати у реферату Бр. 3753 од бр. 1 до бр. 309 списка предложе годишњем заору ради пријема.

Секретар извештава да је пријављено 60 нових помажућих чланова који су заведени у књигу помажућих чланова од бр. 371 до 430, па је одлучено да се сви пријављени приме за помажуће чланове Друштва.

ПЛАВИ КАМЕН

ЗОРКА

најсигурније и најјефтиније средство за сузбијање пероноспоре на виновој лози.

За лозу и воћке

Само прскалица са марком

„МИТРИ“

вреди више него друге три

То потврђују више хиљада задовољних купаца „МИТРИ“ прскалице и њена златна одликовања.

Купите и Ви прскалицу „МИТРИ“ са пуним поверењем јер је купујете са пуном гаранцијом и писменим упутством за употребу тражите и купујте „МИТРИ“ прскалице, а на отплату добијете по повољним условима код срп. пољ. друштва Београд.

Ценовник шаље бесплатно предузеће „МИТРИ“ прскалица Крушевац Тел. 70

„ЖУПА“ А. Д.

ИНДУСТРИЈА ХЕМИСКИХ ПРОИЗВОДА

КРУШЕВАЦ - ДЕДИНА

Производи под познатом марком „Ж У П А“

Плави камен

Сумпорну киселину

Глауберову со

Зелену галицу

Плави камен марке „Ж У П А“ пружа вам највећу гаранцију да сачуваће ваше винограде зато купујте плави камен марке „Ж У П А“ који је познат широм целе земље, јер је у практичној примени показао одличне резултате.

Плави камен марке „Ж У П А“ израђен је из најчистијих сировина и садржи 99—100% јачине

КУПУЈТЕ ДОМАЋЕ ПРОИЗВОДЕ И ПОМАЖИТЕ ДОМАЋУ ИНДУСТРИЈУ ЈЕР ТИМЕ ПОМАЖЕТЕ САМИ СЕБЕ.

Штампарија Мил. Д. Цветковић Београд Новопазарска 52

ОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

Универзитетска библиотека
БЕОГРАД

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ Њ.В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

БЕОГРАД
15
ЈУНИ
1939

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Један кутак на Корчули

САДРЖАЈ: Инж. АЋИМ БАНКОВИЋ: Криза пољопривредне књиге; Инж. Рад Борисављевић: Да грожђе раније и боље сазри; Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ: Нега чокота при гајењу стоног грожђа; Инж. ДРАГОМИР СТОЈАНОВИЋ: Сузбијање пепелнице на винској лози; Инж. Мил. Средковић: Једна честа болест наших вина; Инж. ДУШАН СТАНКОВИЋ: Неколико важнијих радова у воћњаку за време лета; Инж. ЈОРДАН ДИМИТРИЈЕВИЋ: Спремање компота од трешања; МИОДРАГ Л. МАРЈАНОВИЋ: Нега млека за време лета; Инж. ЈОРДАН ДИМИТРИЈЕВИЋ: Конзервирање младог грашка у зрну; Питања и одговори; ВИЋА П. МАТИЋ: Друштво „Југословенска домаћа рѣдиност"; БОРА НЕШИЋ: Пољопривредна подружина у Иригу-Срем; Пољопривредна књижевност; СТ. ЈЕЦИЋ: Наши напредни пољопривредници; Извод из записника Управног одбора Српског пољопривредног друштва; Некролог: † Никола Николић; Записник 65 Редовног годишњег Збора Српског Пољопривредног Друштва; Из уредништва;

Распис бр. 9

У овом бро'у (12) „Тежака" оштампан је записник 65 редовног годишњег збора Друштва, одржаног 26 марта т. г. У записнику су изнета имена свих лица — подружинских чланова изабраних за редовне чланове Друштва.

Моле се све подружине и појединци да имена својих чланова у записнику пажљиво прочитају и ако нађу да је се каква грешка десила у имену, презимену, занимању или месту, да известе Друштво да се повеље изабраним члановима не би радиле са том грешком, већ онако како треба.

Ако се до краја јуна грешке не јаве, повеље ће се написати онако, како је у записнику оштампано

Српско пољопривредно друштво

Распис бр. 10

Како је Друштво оптерећено великим трошковима за поштарину, а пошто му се никакве олакшице не признају, то у интересу штедње скрећемо пажњу свим подружинама и члановима:

1) Да се у будуће пријем новца неће потврђивати, ако је новац примљен чеком преко Поштанске штедионице или поштанском уплатницом.

Стога се скреће пажња свима подружинама, да чековну и поштанску упл тницу чувају као пуноправни доказ да је новац Друштву испослат поштом.

2) Да ће узимати у поступак за одговор само она питања уз која је приложена марка за одговор.

Српско пољопривредно друштво

Распис бр. 11

Скреће се пажња Подружинама и члановима друштвеним да је Друштво набавило **Жетелице руководачице**, те **косачице** за траву, са апаратом за жетву жита и продаје их док има на стоваришту, по досадашњим ценама. Чланови се могу користити и кредитом Прив. агр. банке до износа од 2000.— динара, а разлику да плате у готову.

Машине су набављене у ограниченом броју, те на поруџбинама треба похитати, јер се касније неће набавити.

Српско Пољопривредно друштво

Исправка

У 11 броју „Тежака" омашком је на место слике бр. 98 дошла слика 101, а место слике 101 дошла је слика 103. Имена одгајивача и додељене им награде означене су тачно. Умољавамо читаоце да ово приме к' знању.

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ.

ГОДИНА 67. БР. 12 БЕОГРАД, 15 ЈУНИ 1939

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

Власник: Српско пољ. друштво
Председник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64. Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30·—, а за ђаке и војнике Дин. 15·—
Жиро-рачун 50-350 Рукописи се не враћају

Криза пољопривредне књиге

Шири слојеви нашег народа тек од пре неколико година познају кобну реч „криза". — Њено дејство на економском пољу осетио је недавно на својој кожи свако, а нарочито онај, који је везан за привреду. Али криза је мач са две оштрице. За време рата се мало производило од онога што за свакидањи живот треба, а много се трошило. Недавно је било обрнуто — много се производило, а мало трошило. У првом случају био је недостатак, а у другом вишак производа, док су последице у оба случаја биле исте.

Све оно што се производи нуди се и тражи. Кад је производња равна тражњи постоји равнотежа — а у противном настаје криза у производњи или потрошњи. То важи мање више за производе ма које врсте, па важи и за књигу.

Пре неколико година се писало и говорило д је наша књига у кризи. Збиља, књига се врло мал

куповала, а још мање читала, па, према томе, силом околности и мало издавала. С тога су приватна издавачка предузећа повела акци у нудећи књигу преко разних агената, који књигу просто намећу, дајући и повољне платежне услове. Овакав рад издавача имао је за последицу да се књига бар продаје, ако се не чита, у толико пре што су сва та издања технички врло лепо израђена те служе као леп украс у библиотекама.

Сл. 104 Први откос

Међутим највећи део наших пољопривредника у опште не чита, или, и ако чита, чита најрадије новине а затим књиге, које садрже свега изузев онога, што њему највише треба, а то је поука за његов живот и посао кога обавља и од кога живи. На многобројне савете да би и он требало да чита и да се интересује за своје усавршавање, наш пољопривредник увек даје онај фамозни одговор, да и његови стари нису читали, па су опет живели. Он не увиђа да су данас животне потребе сваког човека, па и ње-

гове, знатно веће, него што је то био случај раније. Он не увиђа да данас појам „пољопривреда“ пре ставља читаву једну науку, коју треба пратити, па се и у знању стално усавршавати и тежити да се науче све нове и нове ствари, да би се из земље умело црпети њено богатство.

Српско пољопривредно друштво ради већ годинама између осталог и на ширењу пољопривредних знања књигом. Оно у ту сврху издаје повремено књиге поучног садржаја, које су намењене у првом реду слабо писменим земљорадницима. Поред тога продаје и све добре пољопривредне књиге туђих издања, разуме се, само ако су добре и ако одговарају циљу, коме су намењене. Оно те књиге једним делом поклања пољопривредним подружинама, књижницама и читаоницама, као и другим пољопривредним организацијама сличнога смера. Оно исто тако те књиге и продаје, да би бар колико толико подмирило трошкове око издавања. И ако су све те књиге врло јевтине обично неколико динара, ипак са продајом иде врло тешко. Друштво је повело ових дана живу акцију за продају тих књига, па је послало већим подружинама по једну колекцију од по 18 књига на углед — умоливши их да настану да те књиге што више уђу у народ и давши им известан проценат за труд и подмирење трошкова око продаје. Неке су подружине схватиле овај предлог Друштва онако како је оно желело, док су друге, на жалост одбиле те књиге и да приме мотивишући то незаинтересованошћу својих чланова за књигу у опште.

Друштво се у своме раду ослања на своје организације и њихове чланове и мора да се зачуди оволикој непредусретљивости својих подружина. Рећи ће се да Друштво користи своју улогу матице да своју књигу наметне. Не, то није тачно! Има ли и једна књига коју ћаче радије чита и дуже чува, него она, коју оно добија о Видовдану као награду за показане успехе у школи? Има исто тако много

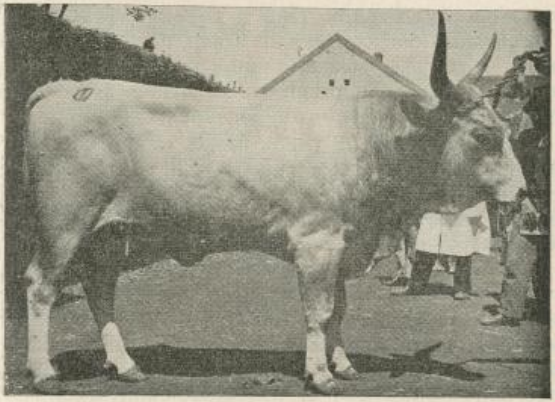
љубитеља, који сматрају за своју свету дужност да те књиге поклањају школама, нарочито ако ове не могу да их набаве, сећајући се радости, које су им оне о Видов-дану чиниле Има исто тако разних хуманих организација, које желе да књиге набаве у исту сврху. На жалост, често пута из необавештености сви су они принуђени да купе књигу, која сем корица, нема ништа више лепог у себи. За овакве и сличне случајеве. Друштво је хтело да има по један примерак у његовим већим подружинама, па ће се оне слати кад се буду тражиле. Друштво није хтело да на рекламу за своје књиге даје веће суме, ни да шаље агенте, него је желело да тај новац, који би ишао на све то, опет остане међу његовим члановима, а и да примора земљорадника да се више заинтересује за поучну књигу пољоприврелног садржаја, па да и она изађе из кризе вишка у којој се налази још од свога првог издања.

А. Банковић

Да грожђе раније и боље сазри

Последњих неколико година обраћа се све већа пажња, не без разлога, гајењу стонога грожђа, у циљу да се виноградари помогну и свој производ, грожђе, што боље уновче. Али виногради и сами треба да уложе мало више труда и пажње, пошто стоно грожђе захтева и више неге, па да боље и раније сазри и да се изнесе на тржиште у оном облику, да придобије купца. Нарочито се треба постарати, да стоно грожђе, кад се изнесе на пијацу, буде потпуно зрело, да садржи што више шећера како би задовољило потрошача. Исто тако, грожђе треба да се изнесе на пијацу још пре појаве другог воћа, а нарочито пре бостана, јер му је тада и цена већа, а лакше се и уновчи, па су стога наши јужни крајеви (Повардарје) за сваку препоруку за подизање винограда са стоним сортама грожђа. Саобраћајна сред-

ства и њихова мрежа омогућују да грожђе из најудаљенијих виноградских крајева за један дан приспе на потрошачке центре, а добро паковање, које је последњих година усавршено, омогућава да се грожђе на пијацу појави, као да је у непосредној близини брано и у корпама на леђима донешено.

Сл. 105 Приплодни бик подолске расе награђен на овогод. изложби у Н. Саду I наградом. Одгајивач Хенрих Гајер из Црвенке

Вредност грожђа је у толико већа у колико садржи више шећера, у колико је слађе, поред лепог изгледа, боје, крупноће и доброг паковања. Да грожђе добије што више шећера и да раније сазри, потребно је гроздове чим се појави шарак, што више изложити утицају сунца, пошто се тако грожђе боље загрева, и брже зри. Ово знају и сами виноградари из праксе. Сви они гроздови са сунчане стране чокота раније сазре и имају лепшу боју и пријатнији укус. Па кад то знамо онда треба уз мало труда и рада помоћи природи, да од ње извучемо што више користи за себе. У том циљу треба још у августу, а код раних сората и раније, одстра-

нити неколико доњих листова на чокоту и тако изложити грожђе сунцу. Прстеновањем се такође знатно убрзава сазревање грожђа, поред тога што и сама зрна постају крупнија. На 2 3 см. испод грозда нарочитим маказама се скине кора у виду прстена у току августа или септембра месеца.

Неки виногадари с правом се жале, да „Афус Али" непотпуно сазри. Ово је донекле тачно, пошто су виногради ове сорте још млади, пет, највише осам година, а грожђе младих винограда увек доцније сазри, али ако се примени отстрањивање доњег лишћа, сазревање се у многоме олакшава и убрзава.

Стоно грожђе не треба никад гајити уз притке, већ на шпалире. Кад се грожђе гаји на шпалире више је изложено утицају сунца те боље и потпуније сазри и више добије топлоте. Стоно грожђе захтева дугачко орезивање. Па ако се гаји уз притке грозд се налази скоро на метар висине изнад земље и много мање добије топлоте него кад је на шпалиру, где се има могућности да се ластар савије и грожђе дође ближе земљи. При подизању шпалира треба водити рачуна да правац шпалира буде север југ, да би грожђе подједнако се изложило сунцу и сви гроздови равномарно сазрели, јер ако се узме други правац, гроздови са јужне стране сазре, док они окренути северу непотпуно или никако неће да сазру.

Исто тако, приликом подизања винограда стоним сортама треба обратити пажњу, да се изабере само јужни положај, пошто на тим положајима грожђе раније сазри и има лепшу и привлачнију боју.

Напослетку треба напоменути и то, да стоно грожђе треба проређивати и на једном чокоту оставити само онолико гроздова колико чокот може да исхрани, јер ако се оставе сви гроздови које чокот понесе, сазревање је често непотпуно. Ово проређивање се врши тако, да се одстране сви сувишни и недовољно развијени гроздови или се пак на самом грозду нарочитим маказама одстрани известан број зрна одмах после цветања и тиме добије растреситији грозд.

али за то она зрна која остану су крупнија и боље сазре.

Напомињем, да виноград мора бити потпуно чист од корова и траве, јер коров заклања гроздове и отежава зрење, поред тога што црпе земљу.

Инж. Рад. Борисављевић

Нега чокота при гајењу стоног грожђа

Прекраћивање зелених ластара

У негу чокота за време пораста спада и прекраћивање зелених ластара. Према начину како се ово прекраћивање изводи разликујемо: 1) Закидање (пинсирање), када се уклања само врх са 2-3 сасвим слабо развијених листића и 2) Заламање, када се уклања вршни део зелених ластара са већим бројем још потпуно неразвијених листова.

Према времену када се изводи и према начину како се изводи а са обзиром на климатске прилике, бујност сорте и циљ гајења, прекраћивање ластара може бити од користи али и од штете. Ради тога ова радња се мора обављати са много више пажње, него што се обично чини, узимајући у обзир све моменте, који могу, бити од користи или од штете.

Врхови зелених ластара док су у порасту троше више хранљивих материја него што их стварају, стога их треба у погодном моменту и на погодан начин уклонити са чокота, да би храна коју су они трошили ишла у грожђе и за изградњу окаца за следећу годину.

Закидање или пинсирање зелених ластара врши се пре него што су исти стигли за заламање. Циљ му је да се изједначи пораст ластара, т. ј. да се успори пораст дужих а потпомогле пораст краћих ластара, који се не закидају. Закине се прстима врх са 2-3 неразвијена листића. Обично се врши одмах по цветању а код бујних сората и пре цветања јер се мисли да потпомаже оплођење, нарочито код рехуља-

вих сората. Нешто јаче закидање обавља се при Гијовом начину резидбе. Ту се закидају ластари на луку. Ластари пак избили из кондира, а који служе као замена за лук и кондир при идућој резидби, не закидају се, нити се доцније залмају. Закидање се и у овом случају изводи прстима, тако да се над последњим гроздом остави 4-5 листова. Из последњег окца развиће се после 10-15 дана заперак који се такође закида. Још боље је да се закидање ластара врши

Сл. 106 Једна одлична сименталска крава са два телета
Сопственик Ј. вић Болц из Пашићева

над последњом жицом. Ниже закидање, нарочито код стоних сората не би било добро јер се не осигурава добро једрање грожђа, док се умереним закидањем исто потпом ж'. Код кордуница закидају се сви ластари и то родни краће а они који ће се идуће резидбе искористити за род дуже.

Закидање се врши као и у претходном случају пре или после цветања, што зависи од бујности чокота и сорте. Закидањем се потпомаже развијање, сазревање и стварање родних окаца на ластарима, који ће се користити идуће године за род. Ово је

нарочито корисно код бујних сората и чокота, докле код слабих сората и чокота нема никакве користи.

Највећи утицај на количину и квалитет грожђа може имати у правом смислу прекраћивање ластара или заламање. Пораст зелених ластара је највећи и најјачи у јуну. Заламање на 6-10 дана пре цветања, за неке сорте може имати повољног утицаја на оплодњу и на развој грожђа. Стога се заламање у ово време препоручује за сорте које имају бујан пораст и које су склоне рехуљању, које се често доводи у везу са слабом исхраном грожђа, пошто храна иде у врхове ластара. Код сората које нису бујне и склоне рехуљању а нарочито код раних сората заламање пре цветања је излишно па и штетно, јер може да повећа и онако довољан број бобица, што иде на штету њихове крупноће.

Заламање после завршеног цветања утиче повољно на пораст бобица. Смањивање лисне површине може да утиче неповољно на садржину шећера, што код стоних сората није велики недостатак, пошто се добију лепши гроздови, крупније бобице, те се заламање препоручује за стоне сорте. Заламање је корисно у сушним годинама јер се смањивањем лисне површине смањује и губитак влаге. У сушним годинама и крајевима боље је заламање извршити нешто раније нешто ниже и обрнуто.

Гајење стоног грожђа врши се уз наслоне било уз притке или жицу. При томе је потребно вршити заламање ластара и то кад пређу висину 110—130 см. или изнад 12. и 15. листа од основе ластара. Код нас се често греши у погледу висине заламања, нарочито код винских сората. Због кратких притака или при гајењу без притака заламање се врши сузише ниско. Стоне сорте се не смеју заламати ниско. Исте обично имају веће гроздове и крупније бобице. којима је потребно више хранљивих материја. Ако се заламање изврши ниско, остаће бобице ситне.

Заламање изводи прстима преко крtих зглавака. Ако је лоза очврсла или жилава употребљавају се ножеви, маказе или срп. Пресеци не треба да су сувише

изнад зглобова, да се лоза не суши. За младе винограде, који нису почели да рађају не препоручује се заламање да се не успори врелост ластара.

Закидање заперака

У негу чокота за време пораста долази и закидање заперака. Заперци се развијају из т.зв. заперкових пупољака, који се стварају неизменично са леве и десне стране главног пупољка у пазуху листа. Да ли ће на једном чокоту доћи до развића заперкквог пупољка, да ли ће заперак бити јачег или слабијег пораста, зависи од бујности подлоге, сорте, земљишта и заламања. Код већине сората заперци су неродни, а и код тих сората код којих су родни, на тај род се не рачуна. Исти се сматрају штетним за чокот. Изузетно ако је лишће оштећено болестима, настоји се да се заперци развију и да им се лишће сачува, те да служи као замена оштећеном. У осталим случајевима нарочито при бујном порасту заперци троше више хранљивих материја него што стварају, т.ј. развијају се на рачун грожђа. Стога их треба уклонити. Поред тога њиховим уклањањем постиже се боље осветљавање, и проветравање чокота, умањује се губитак влаге, а што је најглавније развија се грожђе много боље, што је за стоне сорте и најважније.

Закидање се врши обично после цветања чим се укаже потреба, што зависи од заламања. Заперци расту слабије до заламања а после јаче. Закидање се мора често поновити 2—3 пут до шарка. За време шарка се не препоручује. После шарка се закидање врши само ако је пораст бујан, јер обично ослаби. Препоручује се да се заперци не очењавају већ да се закидају на 1—2 листа. Дуже се закидање врши када је заламање вршено ниско. На овај начин се не наноси штета главном пупољку, избегавају се ожеготине на бобицама а заостало лишће се развије и потпомаже исхрану чокота. Из последњег окца закинутог заперка, а нарочито на вршном заперку развије се нови заперак. Ове заперке очењавати до основе.

Инж. Вукашин Тоскић

Сузбијање „пепелнице“ на виновој лози

Мада пепелница (оидијум) у нашим крајевима није тако опасна као пламењача (пероноспора), ипак је не треба занемарити, јер може у извесним приликама када су услови за ширење гљивице повољни да нанесе врло велике штете. Она не само што уништава лишће, леторасте а нарочито грожђе, него штетно утиче и на чување вина које је подложно разним болестима чиме му се у великој мери његова вредност смањује. Због тога не би требало допустити да се пепелница рашири и узме маха, тим пре, што њено сузбијање није

Сл. 107 Узорни примерци монголице у Батајници

нимало сложено нити тешко и што је нарочито важно, болест не само да се може спречити, него је могуће и само лечење, што код пламењаче није био случај.

За сузбијање пепелнице употреба сумпора показала се као веома повољна, те је због тога нашао најширу примену. У почетку је употребљаван (врло дуго) у облику сумпорног цвета али је доцније замењиван млевеним сумпором, јер се тежило за тим да се добију што ситније честице сумпора јер

је тада његова отровна површина већа а осим тога лепљивост је боља. И сумпорни цвет и млевени сумпор показивали су добре резултате само када је време суво и ако се температура креће између 20 и 30° С. Међутим у крајевима са хладнијом и влажнијом климом њихово дејство је далеко слабије те се не може постићи потпуна заштита винове лозе па се тамо у новије време употребљава т. зв. колоидални сумпор (у трговини се налази под разним именима „сулфарол", „суликол" и др.). Осим колоидалног сумпора употребљавају се још алкални полусулфиди и калиумперманганат, само код нас нису нашли ширу примену.

Да би се спречила појава пепелнице, довољно је извршити 2—3 запрашивања сумпором и то: 1) када леторасти достигну десетак сантиметара; 2) у пуном цветању, чиме се у знатној мери помаже оплођавање и 3) на месец дана пред појаву шарка. У извесним приликама, када су услови за ширење гљивице веома повољни, према потреби може се извршити још неко запрашивање.

Запрашивање вршити добрим запрашивачима како би се сумпор што равномерније расподелио на оним деловима лозе које желимо да штитимо и то када је време тихо, суво и када топлота није изнад 30° С, јер тада лишће неких осетљивијих сората лозе може да прегори Најбоље је запрашивати ујутру, одмах после дизања росе и предвече; за време припеке треба га обуставити.

Осим непосредне заштите винове лозе сумпором, алкалним полисулфидима или калиум-перманганатом, требало би отклањати све оне узроке који би могли позољно да утичу на ширење пепелнице, Запажено је да се она нарочито шири на бујној лози, на лишћу и гроздовима, који се налазе у хладовини, у виноградима који су подигнути на влажнијем земљишту. Због тога треба избегавати сађење дрвета по винограду са великом круном; излагати грожђе и лишће што више сунчаној светлости; давати већи размак између редова; извршити дренажу влажних земљишта. Тиме би се онемогућавало јаче ширење пепелнице, а уједно би се олакшало њено сузбијање.

Инж. Драгомир Стојановић

Једна честа болест наших вина

Позната је чињеница да су наши пољопривредници добри виногорадари, а јако слаби подрумари. Као последица тога њиховог слабог познавања подрумарске вештине ретко се могу наћи здрава вина, а нарочито она, која нису преврела у довољној мери за време јесени.

Болести вина су разноврсне и многобројне. Узрочници тих болести су разна ситна жива бића звана микроорганизми Она се не могу видети голим оком, већ само помоћу справе (микроскроп), која неколико стотина пута увећава посматране предмете Да би ова жива бића могла живети и нормално развијати се, потребно је, да имају повољне услове за свој живот. Те им услове у већини случајева пружају сами пољопривредници—подрумари, разуме се, несвесно, не прерађујући и не негујући своја вина на разуман начин. Али оне не морају увек бити једини узрок болести, пошто вина могу, лако оболети услед слабог односно ненормалног сас-

Сл 108 Пред једним свињцем у Батајници

тава. Познато је, да ће лакше оболети она вина, која немају довољну количину киселина. Осим тога, ако се прерађује покварено и натруло грожђе, не може се очекивати, да ће се добити добро вино, код наших пољопривредника Ако се уз горе наведено дода, да наши пољопривредници не воде довољно рачуна о чистоћи винских судова, затим слаби подруми, онда није никакво чудо што чим отопле пролетњи дани многима вина почињу да се кваре. Од многобројних винских болести на овоме месту изнећемо једну болест, која се врло често појављују у винима наших пољопривредника

Слузавост вина. — Ова се болест искључиво јавља у оним винима која оскудевају у танину, а то су бела вина,

Слузавост је врло неугодна у вину. Оболела вина од ове болести лако се распознају, јер ако се сипају у чашу отежу се као зејтин или расо. Наш народ каже за оваква вина да се вуку, отежу или да им се вино убалавило. Затим овој болести могу подлећи и она вина, која оскудѐвају у киселини, а нарочито у она која нису довољно преврела или су дуже времена лежала на винском талогу (стељу). Ако се вино, које је подлегло слузавости мало промућка у чаши, приметиће се како из њега искачу искре, а то није ништа друго до излазак мехурића угљен диоксида (CO_2). Болест проузрокује бактерија звана *Bacillus viscosus vini*. Овом болешћу бивају нападнута нарочито млада вина, која су слабо проветравана. *Bacillus viscosus vini* ради у отсуству, ваздуха Он напада у вину грожђани шећер и претвара га у млечну и сирћетну киселину и манит. За појаву ове болести сносе кривицу сами подрумари зато, што остављају да им дуго времена леже вина на стељи или боље речено што задоцњавају са првим претакањем. Висока топлота за време превирања вина такође потпомаже бржи и јачи развој ове болести. Према испитивањима, која је вршио *Nessler*, вина која садрже изнад 12° $_0$ аклохола не могу подлећи овој болести.

Да се ова болест не би јављала потребно је пре свега производити вина са довољном количином алкокола (преко 12°/$_0$), а затим водити рачуна да готово преври целокупна количина шећера. Затим не справљати вина само од оних винских сората грожђа, које по својој природи садрже малу количину укупних киселина. Извшити алкохолно врење шире на температури од 18 до 22° С. Разуме се по себи, да уз то морају бити и беспрекорно чисти вински судови у којима се врши врење шире. Сумпор-диоксид и овде треба да да своју последњу реч.

Лечење. Прво је потребно, да заостатак непревреле шећера преври. А то се постиже додавањем гљивица алкохолног врења, које се могу добити из Енолошких станица у Загребу, Вршцу и Букову.

Пошто је сва количина шећера преврела после додатка гљивица алкоколног врења, може се додати сумпор-диоксид у облику калијум-металбисуфита, и танин који ће извршити згрушавање беланчевинастих материја, које као теже падају на дно винског суда и са собом повлаче бактерије, које се у вину налазе. Пошто је танин у мало вина растворен сипа се кроз врањ, па се узме ракљасто дрво и завуче у буре и њиме се разбије слуз, те ће се тиме и само таложење слузи бити брже. Колика ће се околичина танина додати неком вину зависи од тога у ком је степену вино оболело. Најбоље је површити оглед у малом па тек онда у

буретy или неком другом винском суду. После извршеног згрушавања вино преточити и то помоћу ружице-решетке, у што јачем додиру са ваздухом, у чисто и засумпорисано буре.

Инж. Мил. Срећковић

Неколико важнијих родова у воћњаку за време лета

Неговању изданака треба посветити већу пажњу

Код нас, у нашим воћарским крајевима, шљива се размножава претежно изданцима. И поред извесних мана овај начин размножавања показао је досада добре резултате. Читави шљивици су подигнути на изданку. Али да би се из изданака могле добити добре, напредне и довољно дуговечне шљиве, потребно је изданке одабирати, узимати их од стабала која дају најбоље плодове, и приликом њиховог одгајивања пружити им што бољу негу. Изданак не садити на стално место пре него што се развије тако да има добар корен, јако и право стабло и правилно образовану круну. Посадити само уједначено развијање изданке. Ако се тако поступа, може се очекивати да ће шљиве добијене из изданака, задовољити воћаре у сваком погледу.

Међутим, запазили смо да наши воћари о свему овоме не воде довољно рачуна, те ретко кад добију добре садинице из изданака. Нарочито се не старају да утичу на развијање корена и стабла. Да би се корен добро образовао потребно је изданак одвојити од матичне воћке пре него што се јаче развије, и том приликом правилно скратити жиле. Изданак се мора пресадити у растило, где је земљиште добро обрађено, растресито и плодно. Од тога зависи како ће се развити жиле.

Неговање стабла састоји се у главном у томе да се бочне гранчице на њему редовно и благовремено закидају. Овај посао се ретко где правилно изводи. Најчешће се све бочне гранчице одмах секу до самог стабла. То је велика грешка. Бочне гранчице се закидају тако да им се остави по неколико листова. Ових неколико листова стварају храну за изданак, коју искоришћавају сви делови изданка. На тај начин, када се дуж стабла остави довољно гранчица скраћених на неколико листова, цео изданак ће бити напреднији, а стабло правије и јаче развијено. Напротив, изданци код којих се бочне гранчице уклањају потпуно, као што се код нас редовно практикује, имају танко слабо развијено и обично криво стабло.

Али не треба ићи ни у другу крајност па оставити бочне гранчице недирнуте. У том случају бочне гранчице се сувише развију те се цео изданак неравномерно развија. Про-те-

рано развијање бочних грана иде на штету развијања круне.

Бочне гране треба закидати у току лета кад год достигну дужину од једне педи или око петнаестак сантиметара. По потреби овај посао вршити у више махова

Ако се стабло буде у овој години довољно развило и ојачало, ове овако скраћиване бочне гранчице треба идућег пролећа, пре кретања вегетације, сасећи до самог стабла.

Воћкама које још нису кренуле треба помоћи да крену

Има воћака које су посађене у пролеће, али још нису кренуле. То је нарочито случај са садницама посађеним доцкан пролетос. Такве воћке треба одмах извадити, очистити им жиле од земље, скратити жиле тек колико да се ранији пресеци обнове и освеже. Тако скраћене жиле ставити да преноће у нешто млакој води, по том их потопити за неколико часова у раствор балеге, иловаче и воде, и тада их на исто место посадити.

Младе воћке посађене доцкан у пролеће најчешће не крену услед тога што су сувише дубоко посађене, те им на већој дубини недостаје топлоте и ваздуха, без којих корен не може да ради. Зато приликом овог пресађивања треба пазити да се воћка не посади дубоко, дубље него што треба. После сађења потребно је извршити заливање земље око воћке.

На тај начин воћка се може натерати да што пре крене, а тиме ће се омогућити да јој се младари довољно здрвене да би издржали зимске хладноће.

Инж. Душан Станковић

Спремање компота од трешања

Компоти од воћа су врло добре посластице за време зиме када нема свежег воћа. Конзервирање воћа стерилисањем у виду компота је боље од других начина конзервирања, је на тај начин конзервирано воће најбоље сачува своје природне особине Поред тога при спремању компота се троши врло мало шећера.

Пошто је сада сезона трешања овде ћемо описати како се најбоље спрема компот од трешања. За компот се узимају што крупније и што чвршће трешње. Сама припрема се врши овако Узимамо свеже трешње од којих одаберемо само здраве плодове. Прво скидамо петељке; при скидању петељки морамо пазити да се петељке одломе од самог плода а да се не извлаче из плодова, како се неби правиле рупе. Ако се петељке извлаче и отварају рупе, при стерелисању сладак

сируп улази у плодове који због тога губе свој природни укус. Овако припремљене трешње ређају се у тегле, које су претходно добро опране. У засебном суду укува се сируп од воде у коју се дода око 150 грама шећера на 1 литар. Ради пријатног мириса у сируп се кашика ванили. При кувању сирупа додаје једна скида се пена и покупи сва нечистоћа. Укуван сируп остави се да се мало охлади па се са њиме прелију трешње у теглама Колико сирупа треба спремити зависи од броја и величине тегли које ћемо пунити трешњама. Када се тегле напуне сирупом метне се гума, која мора бити неупотребљавана и добро опрана у чистој води, преко гуме дође поклопац, који се причврсти уз теглу закачком. Овако спремљене тегле са трешњама уносе се у стерилизатор, прелију се млаком водом, тако да вода дође неколико сантиметара изнад поклопца. Стерилизатор са теглама метне се на штедњак где се врши загревање. Место стерилизатора може се употребити и обичан лонац у коме могу стати тегле. На дно лонца се стави дрвена решетка, слама, крпа, да тегле не дођу на дно. Стерилисање се врши на температури 80-85° С за време од 30 минута. После тога тегле се вуде, метну на дрвени сто и одмах прекрију чаршавом.

Инж. Јордан Димитријевић

Нега млека за време лета

Као и сваки други артикал који у свежем стању служи за подмиравање извесних физиолошких потреба и који је као такав изложен извесним променама, тако исто и свеже млеко изложено је кварењу, које може настати у самом вимену, услед хране и недовољне неге.

Почев од маја па све док летње врућине не прођу, млеко је један од тих артикала, које подлежу кварењу у колико се после муже или куповине не чува. Према томе у којим се количинама млеко купује и за коју се сврху употребљава, преко лета чување млека бива на ова два главна начина:

1) Ако се млеко не прерађује већ служи за потрошњу у свежем стању обично се у млекарама расхлађује на расхлађивачима путем свеже воде или леда, тако да температура оних средстава износи око 2° С.

2) Они произвођачи, који млеко производе у знатно мањим количинама и који желе да млеко добивено у току

једног дана, тек сутра дан уновче, практикују један је фтинији начин, т. ј. помужено млеко у подне и увече стављају у чисте судове, који се смештају било у хладна оделења или пак у хладни воду, да се исто неби преко ноћи укварило

Поред температуре, која је један од најглавнијих узрочника промене-квара млека, потребно је исто тако обратити пажњу и просторијама у којима се млеко чува, начину преношења млека до места потрошње, као и на саме судове у којима се млеко за време муже скупља или пак чува. Просторије у којима се млеко чува морају бити апсолутно чисте са довољно свежим ваздухом, заштићене од прашине дима и разних мириса било из подрума или кухиње, у оваквим просторијама не треба чувати воће и друге миришљаве артикле, већ једино млеко. У Шумадији, Мачви и другим крајевима, пољопривредници су већ одавна решили питање одаја за чување млека подизањем т. зв. млекарника, т. ј. дрвених зграда довољно уздигнутих над земљом, где постоји могућност стварне циркулације ваздуха. Ове грађевине користе пољопривредници специјално ради скупљања кајмака и заштите млека од разних мириса

Пре сваке продаје млеко се мора процедити, нешто расхладити на свежем ваздуху, да би бар делимично изгубило мирис стаје и створених амонијачних гасова у њима. Тек овако преуготовљено млеко може се изложити продаји. Судови у којима се млеко чува морају бити апсолутно чисти, здрави и довољно јаки. Услед брзог згрушавање масних куглица, музлице и канте за преношење брзо се запрљају, па их пре сваке муже треба добро опрати топлом водом и содом, испрати у свежој води, сушити и тек онда употребити. Ако се млеко преноси у стакленим флашама, чишћење ових врши се помоћу четки на исти начин, као и других судова, или пак путем водене паре.

И само преношење свежег млека из места производње у потрошачке центре треба вршити по могућству кад је дневна температура спала. Ово важи нарочито за малопродавце млека, који носе канте на обрамци, у руци или на магарету. Услед неравномерног кретања, друскања у путу, најподесније је преносити млеко рано ујутру или по заласку сунца.

Што се пак тиче згрушавања млека, оно је под утицајем температуре и неких бакцила чији је рад омогућен средњом и високом топлотом. Да би се заштитили разних бакцила, млеко се пре употребе мора прокувати, да би се уништиле заразне и друге клице, које су било за време муже или услед нечистоће судова створене.

Миодраг Л. Марјановић

Конзервирање младог грашка у зрну

Грашак, нарочито докле је млад, је врло укусно и хранљиво поврће. Његова сезона је кратка, те га не можемо имати дуго времена у свежем стању. Највише га има на пијаци сада у јуну месецу и нешто мало у јесен. Цена му је сада врло јефтина, те би требало свака домаћица да искористи ту прилику и да сама за своју кућну потребу конзервише грашак, како би га имала преко зиме за употребу. Добро конзервирани грашак врло мало се разликује по укусу и квалитету од свежег.

Конзервирање зеленог грашка може се обавити на неколико начина:

1. Конзервирање сушењем. Узима се свеж окруњени грашак, очисти се од црљивих бобица ако их има и опере врућом водом. После тога се метне у суд за кување, прелије врућом водом и метне на штедњак да прокључа. Кључање траје неколико минута, после се скида са ватре и оцеди кроз ђевђир. Овако оцеђени грашак сипа се на чист чаршав на сто или на нарочито за то припремљене лесе, распростре се на танки слој и суши на сунцу. При сушењу треба га чешће мешати како би се једнако сушио. Ако нема довољно јако сунце а имамо сушницу, сушење се може вршити и у сушници.

Овако осушени грашак се ставља у мале платнене кесице и обеси да виси на сувом и промајном месту. Овако конзервирани грашак ни у чему се не одликује од свежег. При кувању, оваки грашак у вече се потопи у воду да преноћи, сутрадан вода се оцеди, а грашак даље кува као и свежи. Ради бољег мириса и укуса при кувању грашку треба додати мало мирођије.

2. Конзервирање стерелисањем у патент теглама. За ово конзервисање узима се и свеж и млади грашак. Најбољи је за то грашак звани „Пугерац". Пре него што се метне у тегле грашак се обари. То се врши овако: метнемо на штедњак у већем лонцу воду да прокључа, а у ретку крпу грашак и када вода кључа потопимо у њу крпу са грашком и оставимо да кључа 5-6 минута, т. ј. све дотле док се зрна унутра загреју. После тога крпа са грашком се вади и грашак умочи у чисту хладну воду и остази да се охлади. Овако обарен и охлађен грашак се сипа у патент тегле, које су пре тога добро опране и прокуване у врућој води. У другом суду укувамо добро воду у коју метнемо чисту кухињску со, обично 200 300 грама соли на 10 литара воде. Када се та вода мало охлади са њоме залијемо грашак у теглама. Вода у теглама треба да буде 2-3 сантиметра испод отвора. Сада се метне на теглу гума, која мора да буде неу-

потребљавана и чиста, а преко гуме поклопац па онда за качка. Овако напуњене тегле са грашком уносе се у стерелизатор и стерелишу. Ако немамо специјалан стерилизатор за стерелисање можемо употреаити и обичан лонац у коме могу стати тегле. У том случају, на дну лонца се метне дрвена решетка или чиста слама или неке крпе па се поређају тегле. Тегле не смеју доћи директно до дна суда, јер би попрскале. Преко тегла се прелије млака вода, тако да дође неколико сантиметара изнад поклопца. После тога лонац, односно стерилизатор се постави на штедњак и загрева. Када температура у лонцу дође до 100 степена остави се на тој температури да стоји 1 сат, а после тога лонац се скида са шпорета, остави се да се мало охлади па се после тегле ваде и оставе на дрвени сто и одмах прекрију чаршавом и оставе да се охладе. Када се тегле добро охладе пробамо да ли су се тегле добро затвориле. Проба се тако што се скине закачка са тегле и тегла ухвати за капак и подигне па ако се не отвори, значи да је добро.

Може се десити да се нека тегла не затвори; узрок може бити или да је тегла прсла или да није добра гума или пак није била довољна топлота.

Тегле са овако стерелисаним грашком оставе се да стоје два дана, па се све поново враћају у стерилизатор и загревају на температури 90 100 степена око 1 сат. После тога тегле се ваде, оставе се да се охладе па носе у оставу где се чувају до употребе.

Ради бољег укус а и мириса грашка добро је да се у сваку теглу пре затварања метну неколико листића мирођије.

Инж. Јордан Димитријевић

Питања и одговори:

Питање: Када се појави смола на деблу и гранама шта треба да радим јер се суше

Здравковић Милосав
Кутлово — Блаце

Одговор: Смолоточина је врло много раширена нарочито на коштуничавом воћу и најчешће долази после напада разних болести и штеточина, јаких мразева, суше, разних озледа, каткад услед неправилне резидбе или ако су воћке засађене у земљишта која су сиромашна у кречу; исто тако може настати и због поремећаја у самој биљци без икаквог спољнег утицаја.

Никакве нарочите мере за њено сузбијање небисмо могли да вам препоручимо. Отклањањем горњих узрока — уколико је то могуће самим тим би се спречила и смолоточина.

Д. Ст.

Питање: Зашто по неки пут кобила неда ждребету да сиса?

Живојин Перић
из Смољинаца

Одговор: Да кобила неда ждребету да сиса може бити више узрока. Или је кобила опака, па не пусти ждребе да сиса или је можда нека грешка — мана на вимену, а може бити и узрок лоше поступање са кобилом приликом сисања ждребета. Стога је и поступак са кобилом у сваком од ових случајева други.

У случају да је кобила опака и неда ждребету да сиса треба је опити или било како омамити, па се онда у таквом стању припусти под кобилу ждребе да би се евентуално могла да навикне на њега. Добро је кобилу опити ракијом од које јој се да да попије до једне литре.

Код грешке на вимену које су углавном озледе или оток који се појављује обично код добрих дојки, поступа се на следећи начин: Код озледа не сме се ждребе у почетку уопште пустити под кобилу, докле виме не оздрави, а зато време мора се стално виме помало и опрезно (измузивати) издојавати. Код отока вимена код добрих дојки такође се виме мора пре, него што се пусти ждребе да сиса мало издојити и нешто руком барем измасирати да тако попусти оток и бол, а тек онда се пусти ждребе да сиса.

Код свих тих начина са кобилом треба благо поступати јер лошим или несмишљеним поступком успех је само обратан. Ако се опет никако не може присилити кобила да дозволи сисање, онда се мора ждребе на вештачки начин отхрањивати и зато је најбоље кравље млеко које је масније од кобиљег млека, али је мање слатко. Узме се једна количина крављег млијека и исто толико воде те се измеша и дода се пар коцки шећера, па се тиме храни ждребе. У првим данима живота даје се мања количина те смесе, али зато више пута кроз дан (5-6), а касније веће количине на мање оброка.

Фрањо Светличић
задружни ветеринар

Питање: П. И. пољопр. из Лешанице тражио нам је нека обавештења из воћарства, која му пружамо:

Одговор: 1) Прскање воћака „биљобраном" је веома корисно, јер се тиме спречава појава разних штеточина. Прскање се обавља преко зиме, када временске прилике дозволе, и то са 6 % или 7 % раствором поменутог средства. „Биљобраном" се прскају не само јабуке и крушке него и све остале врсте воћака, у колико је то потребно с обзиром на раширеност појединих штеточина. Међутим, сматрамо да није нарочито потребно редовно вршити ово прскање. Ако на воћкама нема штетонина и ако се оне нормално развијају, а нарочито ако се не појаве у јачој мери лисне ваши, воћке не треба прскати.

2) Калемгранчице могу да се скидају, по правилу, са свих воћака, без обзира на њихову старост, али морају бити нормално развијене, осредње бујности, добро сазреле (здравељене), са добро развијеним пупољцима. Међутим показало се као много боље и корисније да се калемгранчице узимају само са воћака које су пародиле, и чије особине добро познајемо. То је потребно због тога што се не може унапред са сигурношћу очекивати да се свака воћка добро покаже. Може се десити да по која воћка остане неродна, па би и воћке размножене калемгранчицама од ове остале неродне. Познато је, такође, да се не добијају на свима стаблима једне сорте подједнако добри плодови. Треба одабрати најбоља стабла (матична стабла) Према томе, могу се скидати калемгранчице са свих воћака које су пародиле и које дају нормалне плодове, карактеристичне за дотичну сорту.

3) Џенарика и шљива (julijana) нису подједнако добре као подлоге за кајсију у свима приликама Џенерика је подесна за доста влажна, збијена земљишта, или за бесплодна и сува, а шљива је добра за сва мање или више нормална земљишта, као и за тврда, збијена, и плитка и хладна земљишта.

Бадем је врло подесна подлога за брескву на сувим, каменитим, бесплодним али довољно дубоким земљиштима, а шљива (јулијанка, реће џенерика) на плитким, влажним и збијенијим земљиштима. За дуњу подесне су подлоге дивља дуња и крушка за нормална земљишта, довољно дубока и осредње влажна, а глог за сува, бесплодна замљишта. За трешњу и вишњу подесна је подлога махалеб (магрива или рашељка) на сувим и бесплодним земљиштима, а дивља трешња, за нормална земљишта. За вишњу је добра подлога и шпанска вишња.

Инж. Душан Станковић

Друштво „Југословенски домаћи радиност"

Пре шест година, у Београду је основано „Друштво Југословенска народна ношња" са задатком да ради на повраћању и унапређењу скоро занемарене наше народне

Сл. 109 — Годишња скупштина Пољопр. подружине у Зворнику

Сл. 110 — Ткачки течај Пољоприв. подружине у Козлуку ср. Зворничи

ношње која је у своје доба дичила наш народ и служиле као добар пример другим народима. У току рада на овоме задатку, појавила се потреба, да се наш народ на селу упо зна и упути у свестрану домаћу радиност у дому, а не само ношњу. Зато је друштво своја правила изменило и дало му име: „Друштво Југословенска домаћа радиност“ Оно се од овога пролећа преселило из Добрачине улице бр. 5 у По-енкарову улицу бр. 4 (преко пута Коларца).

Друштво ово сарађује са свима установама у земљи, које имају сличне задатке а највише са Зравственим задругама и Српским пољопривредним друштвом и његовим подружинама, као и осталим националним и хуманим друштвима.

Горње лепе слике, показују нам особито напредан рад наших Босанаца и младих Босанки, у Подружини у Зворнику, на унапређењу пољопривреде и домаће радиности. Нека би се на њих и остале наше подружине угледале.

Вића П. Матић

Пољопривредна подружина у Иригу-Срем

— оснивање и рад —

На дан 13 јануара тек. год. основана је Пољопривведна подружина у Иригу Дунавска Бановина. Подружина је у овом месту и раније постојала. Први пут је основана 28 августа 1924 године. Радила је 1924/26 год. затим 1927 паузирала а 1928 год. обновила рад па се угасила и тек ове године обновљена, или боље рећи нова основана.

Сваки ранији покушај да Пољопривредна подружина у Иригу обнови рад остао је без успеха Пољопривредни органи који су били раније у Иригу нису имали довољно разумевања, за рад једне овакве организације пољопривредника. Само због овога требало је да прође више од 10 година па да једно корисно удружење пољопривредника обнови свој рад. Ко зна колико би још времена прошло до овнављања рада Подружине да у Ириг, за управника бановинског воћног и лозног расадника, није дошао г. Јарослав Јаковљевић, који је имао и љубави и разумевања за установу и за потребе народа у чијој средини живи и ради.

Г. Јаковљевић је пре доласка у Ириг, за време свога службовања у Пожаревцу био иницијатор за оснивање Пољопривредне подружине у истом месту. Он је још у почетку свога службовања увидео користи које задружне и

пољопривредне организације доносе пољопривреднику, па је и у новом месту службовања почео још јаче радити и на овом пољу.

Као управник бановинског расадника он има пуне руке стручнух и важних послова на расадничкој производњи, али је за своју дужност сматрао да поред бројних послова у расаднику, треба да ради и на стручном просвећивању пољопривредника и на њиховом снабдевању. Само овако рађени, наилазио је да ће се достојно одужити и средини у којој живи и струци која од њега очекује и радника и пропагатора.

Г. Јаковљевић је оснивање Подружине у Иригу са нарочитом намером везао за 31 јануар. Он је овај датум сматрао историјским, за културну историју нашег народа. Тога дана пре 70 година основано и Српско пољопривредно друштво, које је несумњиво за 70 година свога живота и рада доста допринело културном и економском подизању нашега народа. Г. Јаковљевић је у своме говору, на оснивачкој скупштини Подружине и ако укратко ипак у лепим потезима изнео оснивање и рад Друштва.

Одмах у почетку свога рада Подружина показује видне и плодне резултате. Она је у своме програму рада за ову годину предвидела, да у своме реону — срезу иришком, одржи низ практичних пољопривредних предавања. Предвиђено је да се таква предавања држе сваке недеље и сваког другог празничног дана. Предавачи су г. г. срески пољопривредни референт, управник бановинског расадника, санитетски, ветеринарски и шумарски, срески референти. Према овоме Подружина у Иригу је прва после Подружине у Ваљеву, која је у свој рад увела празнична пољопривредна предавања

Подружина је одржала и седмодневни виноградарски течај од 25-III до 2-IV тек. год. на коме су течајци обучени у свима радњама око подизања и гајења винограда. Течај је похађало 49 виноградара из околине. Течајци, који су показали најбољи успех, награђени су разним виноградарско-воћарским алаткама Вредност издатих награда у алату износи 800 динара.

Подружина ће у септембру или почетком октобра одржати и воћарски течај.

Иако простор листа не дозвољава овако опширно излагање о раду само једне организације ми то урадисмо само ради тога, да и овом приликом потврдимо стари закључак, да се све може кад се хоће, и да успех у раду свих установа и организација зависи само од људи који у њима раде и који их воде. За успех у раду пољопривредних и задруж-

них установа и организација, поред воље и разумевања потребна је и велика љубав како према самој установи односно њеном циљу и задатку, тако и према маси народној за чије добро оне постоје и раде.

Бор. Љ. Нешић

Пољопривредна књижевност:

Стајско ђубре

У издању Српског пољопривредног друштва, као 10 свеска „Тежакове библиотеке", изашла је ових дана из штампе књига под горњим насловом од инж. агр. Властимира Ђ. Ђорђевића, раније професора Средње пољвпривредне школе у Ваљеву, а сада директора Пољопривредне огледне и контролне станице у Скопљу.

Књига обухвата све што је потребно да се зна о стајском ђубрету, о његовој производњи, о неговању до употребе и употреби.

У уводном делу лепо је и јасно изложена потреба и важност ђубрења а по том врсте ђубрива и њихова подела.

У другом делу изложено је: о хемијском саставу ђубрета и простирки, о врстама стајског ђубрета, о прорачунавању производње стајског ђубрета, о променама у стајском ђубрету за време згоревања-сазревања за употребу, о ђубришту и грађењу, о неговању стајског ђубрета до употребе, о ђубрењу земљишта стајским ђубретом, ђубрењу земљишта торењем, које усеве треба ђубрити стајским ђубретом, о трајању дејства стајског ђубрета.

У трећем делу изложено је све о осоки као ђубрету, о компосту-мешанцу, о људским изметима (фекалијама) и о зеленом-зеленишном ђубрењу.

На крају је писац изнео о количини материјала потребног за подизање ђубришта по плану који је приложен.

Књига је писана лаким и разумљивим стилом, те ће као таква врло корисно послужити циљу коме је намењена т. ј. пољопривредницима за њихово упознавање о важности стајског ђубрета, о његовом брижљивом прибирању, неговању до употребе, и употреби,

Као приручник књига ће такође корисно служити ђацима нижих и средњих пољопривредних школа.

Појавом ове књиге г. Ђорђевића попуњена је једна осетна празнина и подмирена једна насушна потреба у пољопривредној практичној књижевности. Ову књигу треба да

има сваки писмен пољопривредник. Њу такође треба да има сваки пољопривредни орган и стручњак који у народу ради и пропагира напредан и националан рад у пољопривреди.

Вештачка ђубрива су израз нужде и њихова примена је само у недостатку стајског ђубрета. Ни једно вештачко ђубре земљи и усевима не може да пружи све састојке за поправку и пораст, које пружа добро одгнеговано и правилно употребљено стајско ђубре.

Књига износи 4 штампана табака обичне осмине. Цена јој је 6,—. динара. Може се добити код Српског пољопривредног друштва. Ко пошаље упутницом 7,— динара добиће књигу са плаћеном поштарином.

Бор. Љ. Нешић

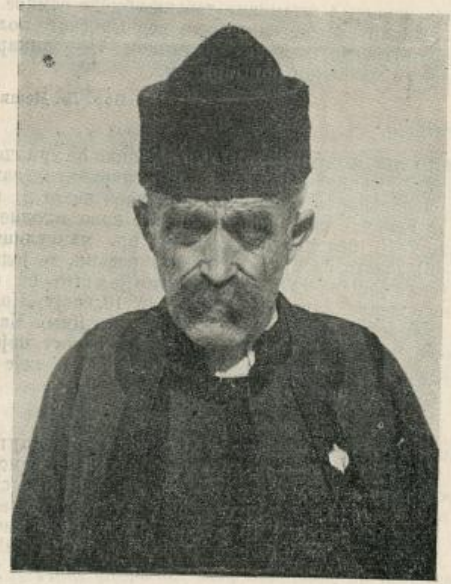
Правилна исхрана крмача. Колико ће крмача опрасити добрих прасића, и колико ће их отхранити, зависи у многоме од правилног храњења. Код нас често и крмаче енглеске и немачке расе, које су иначе врло плодне, једва да отхране 7—8 прасића, а домаће, н. пр. мангулице, још мање (5—6), пошто су прасићи нејаки рођени, те један део од њих угине још на сиси. Узрок томе је што се крмаче недовољно и неправилно исхрањују. — У 10. броју „Пољопривредног гласника“ (свеска за 15 мај) инж. Дим. Марковић из Кнежева излаже, у посебном чланку. важност појединих врста хране, и примерима показује колико и које хране ваља да садржи правилан оброк крмаче.

Напредан рад наших сточарских задруга. Задружни покрет, заснован на једнакој сарадњи и самопомоћи доприноси, несумњиво, процвату земљорадничког сталежа. Ово се видно испољава и код наших сточарских задруга, које све боље напредују. У 10. свесци „Пољопривредног гласника“, указује срески пољопр. референт г. С. Гајић, посебним написом, на напредни рад сточарске задруге у Пивницима, која је основана 1933, за узгој чистокрвне расе беркширских свиња. Год. 1938, задруга је продала у приплодне сврхе, у разне крајеве државе, око 300 комада расних свиња За најбољи одгој чистокрвних беркширских свиња, ова задруга одликована је, на сајмовима стоке у Новом Саду год. 1937 и 1938 пехаром Трговачке и индустријске коморе, а ове 1939 године, пехарем Министра просвете. Од 1936, задруга је увела код својих чланова и селекцију рогате марве.

Наши напредни пољопривредници

Живојин Ђурић, угледни земљорадник из села Забрдице прича нам како унапређује своје газдинство.

„Још 1908 године постао сам члан Подружине Српског пољопривредиог друштва у Ваљеву и ево већ тридесет година у тој организацији сарађујем. Захваљујући томе што

Живојин Ђурић земљ. из Забрдице

сам постао члан овакве једне организације могао сам постепено да многе корисне ствари уносим на своје газдинство, које су ми, бесумње. много користи донеле.

Први пут сам извео на изложбу 1909 године стоку колубарске расе. На тој изложби награђена су ми грла са извесном количином семена луцерке и 12 динара у готову. Луцеркино семе сам посејао онако како ми је господин економ рекао. Многи су ме питали шта то сејем. Рекао сам

им да се зове луцерка и да кад изникне и одрасте, служи за исхрану стоке. Више им нисам знао о томе ситном семену ништа рећи. Луцерка је успевала одлично. Моји суседи видећи колике користи добијам од ове биљке почели су да купују и сеју луцерку. Дакле, ја сам први почео да сејем ову корисну биљку у мојој околини.

Данас пољопривредници већ сами производе семе луцерке и црвене детелине. Према оној количини која је овршена на вршалици, пољопривредници у селу Забрдици произвели су прошле године око 2000 кг. семена лицерке и црвене детелине. Та количина може да засеје око 60 хектара земљишта. И поред тога још се извесна количина семена купи за ово село на другим местима.

Први пут сам добио бика сименталске расе 1912 год. То је прво уношење сименталског говечета у околини Ваљева.

Вршили смо укрштање сименталског и колубарског говечета и добили мелезе који су били бољи и од сименталске и од колубарске стоке. Ова грла су отворено жуте боје, са извесним пољем беле длаке на челу. Краве дају преко 12 литара млека дневно. Овај тип стоке држао сам скоро двадесет година".

Газдинство Живојина Ђурића располаже са 25 хектара земљишта. Под воћњаком је скоро два, а под луцерком и детелином три хектара. Живојин је чувен и по томе што се на његовом домаћинству израђује ручним радом целокупна одећа. Ни најмању ситницу не купује. Једино у вароши купује опанке. Гаји свилобубе и производи свилу. Од свиле, вуненог и ланеног конца, које производе на имању, праве све врсте одличне одеће. Велики број награда додељен је разним ручним радовима, које је израдила његова домаћица. И мушка одела израђују од свиле и танког вуненог конца.

Ст. Јешић

Извод из записника Управног одбора Српског пољ. друштва

14 СЕДНИЦА (38-III) Претседник отвара седницу и поздравља новоизабраног члана Управног одбора г. Др. Драгишу Николића, очекујући да ће он бити један од најплоднијих радника у Управи, пошто је већ годинама показивао велико интересовање за рад Српског пољопривредног друштва. Г. Др. Драг. Николић благодари на поздраву и изјављује да ће се трудити да оправда наде које претседник и друштво полажу на њега.

Г. Милутио Никетић, поздрављајући претседника и потпретседника, изјављује, да се уопште међу свим члановима управе осетило велико задовољство избором новог претседништва, и очекује да ће промене у председништву протећи без икаквих поремећаја у раду друштва.

Одлучено је: да се учињени предлози књижевног одбора усвоје. О рукопису Хаџи-Тодора Димитријевића: „О ђубрету, ђубрењу и ђубришту", који је био поднет на расписани течај за „тежакову" библиотеку, одлучено је, да писац може из тога материјала спремати чланке, који ће се штампати у „Тежаку"

Одлучено је: да се отказ стана г. Борисава Нешића прими к знању. Да се од г. Јоветића тражи поводом његове оставке и повлачења исте, објашњење, па по његову одговору изнети цео предмет на решавање Управном одбору.

Да се прими к знању извештај благајника, да је у току прошле недеље наплаћено на име потраживања из ранијих година Дин. 1.635,—

Да се прихвати понуда г. инж. Шанцера за намештање гитера на улазним вратима.

Да се набави: 1) 30 комада прскалица „Морава" 2) 10 комада плугова обртача од фирме Бехер Мелихар Н. Сад.

Да се фирми Ј. Галовац из Осијека пошаље семе луцерке и црвене детелине на чишћење.

Да се приме у чланство ново-основане подружине и то:

1) у Фаркаждину, среза ковачичког бановине Дунавске и

2) у Жагубици, среза хомољског, бановине Моравске.

Да се одобри кредит следећим подружинама и то:

Подружини у Александровцу-Пожарев. Дин. 37.000,— Подружини у Кијеву-Баточина Дин. 3.000 — Подружини у Ђаковици Дин. 10.000,— Подружина у Лаћислену Дин. 19.000,— Подружина у Новом Селу-Марков. Дин. 6.600,— Подружини у Мрчајевцима Дин. 940,— Подружини у Смед. Паланци Дин. 10.000,— Подружини у Тополи Краг. Дин. 58.200,— Подружини у Ивановцима Дин. 4500,— Подружини у Сувој Реци Дин. 22.000,— Подружини Драгинцу Дин. 6.900,— Подружини у Омашници Дин. 6.600,—.

Да се пољопривредним подружинама у Д. Крчину и Руњанима не може одобрити кредит докле не исплате своја дуговања из прошле године.

Да се пољопривредној подружини у Голубовцу не може одобрити накнадни кредит за ново уписане чланове докле за исте не пошаље чланарину.

Да се помоћ Пољопривредној подружини у Пожези Ужичкој за извођење ескурзије не може одобрити, већ да се подружини препоручи да организује неке друге приредбе.

Да се исплати хонорар за рад у 1938 години секретарима благајницима следећих подружина и то:

Десимиру Радосављевићу, сек. благ. Подружине у Пожези 156, дин. Бранislаву С. Марковићу сек. благ. Подружине у Јагодини 164 дин. Милораду Хаџићу, сек. благај. Подружине у Лозовику Дин. 220. Милошу спасићу сек. благ. Подружине у Дашници дин. 78. Сави Филиповићу сек. благ. Подружине у Трнцу дин 112. Петру Бели сек. благ. Подружине у Ковину дин. 128.

Да се изда бесплатно по једна колекција разних књига у вредности Динара 100,— следећим књижницама и читаоницама:

У Оструњу, среза подгорског, у Новом-Селу, среза орашког, у Сирчи, среза жичког, у Појатишту, среза неродимског, и у В. Крсни, среза јасеничког

Да се одобри помоћ Пољопривредној подружини у Становима код Крагујевца за приређивање седмодневног калемарског течаја од Дин. 300, и то у књигама Дин. 100, и у воћарском алату Дин 200.

Да се хонорар секретару-благајнику Пољопривредне подрушине у Рашкој г. Живојину Шумарцу, не може одобрити док подружина свој дуг у Дин. 167,50 не ликвидира.

Да се имовина Пољопривредне књижнице и читаонице у Великом Поповићу уступи подружнини из истог места, пошто књижница не ради више од 2 године

Да се Пољопривредна подружина у Ђураковцу ослободи погрешног задужења од дин. 535.

По предлогу претседника г. др. Јосифовића, а на основу чл. 11 Пословника, одлучено је- да се извршн конституисање специјалних одбора на следећи начин:

Књижевни одбор: г. г. др. Младен Јосифовић, И. Бошњак и др, М. Градојевић;

Финансијски одбор; г г. Милутин Никетић, др. А. Ђаја и Рад. Томић;

Набављачки одбор; г. г. А. Рашковић, Вукашин Тоскић и Никола Белобрк;

Програмски одбор; г. г. Никола Ж. Петровић, др. Павле Вукасовић и Дo. Драгиша Николић.

Поводом одржаног збора и критика које су на збору изнете, одлучено је да се о свим тим примедбама у будуће води рачуна, а да се по конкретним предлозима начини резолуција, која се има предати меродавним и јавности

Саопштења и предлози: По позиву Главне зем набављачке задруге и сточарске задруге на њихове скупштине одлучено је да на првој скупштини Друштво заступа претседник Др. Јосифовић, а на другој г. инж. Аћим Банковић.

Одлучено је да се приме 107 лица и установа за помажуће чланове Друштва који су заведени у књигу помажућих чланова од бр. 431—537.

Некролог:

† Никола Николић

земљорадник из Алексинца, члан и дугогодишњи секретар и претседник Алексиначке пољ. подружине, редован члан Српског пољ Друштва

Навршило се скоро година ипо дана, како је (11-I-1938) наш добри Никола Николић-„Коле“ лего у хладан гроб, да отуда, духом, прати рад наше Подружине, којој се био сав предао.

Рођен у Камбелевцу, Срез бабушнички, 3 августа 1888 г д., дакле 19 година после оснивања Српског пољопривредног друштва, покојни Никола, чим је одрастао и сазнао за њега и његове циљеве, одмах је показао наклоност према његовом раду и живо сарађује на оснивању Подружине у Бабушници, постаје њен члан, ради и прати „Тежак“ и „Пољопривредни календар“, прати пољопривреду науку.

Учествовао је у свима ратовима за ослобођење и уједињење од 1912-1918 године и патриотски се одужио Отаџбини на бојном пољу.

По повратку с бојишта видео је пок. Никола да треба радити на економском подизању села. Стога га видимо као покретача Камбеловачке земљорадничко-набављачке задруге, коју је у друштву са Михаилом Милићем, школованим пољопривредником из Камбелевца и оснива 1922 године, и бива њан најјактивнији задругар и секретар-благајник све до пресељења у Алексинац.

Пратећи пољопривредну науку и праксу, покојни Никола видео је да Камбелевац не може бити место за развијање интензивне пољопривреде, јер је цео крај пасиван, земља планинска и сиромашна зато он стално сања о одласку у неки плодан крај где ће моћи да организује узорно газдинство на научној основи, онако, како пише у пољопривредним књигама, што је и учинио крајем 1923 године.

Те године Никола Николић долази у Алексинац, где купује у м. зв. „Јеленац“ имање у величини од 18 ха; своје имање у Камбелевцу продаје, и прелази на новокупљено газдинство.

Одмах по доласку у Алексинац, ступа у редове чланова пољопривредне подружине, и ради предано и скромно Никад се није наметао, нити је полазио с намером да буде водећи, већ је волео да буде редов раван осталим редовима и да ради за опште добро не само чланова и Подружине, већ за опште добро целокупног сељаштва. Недостатке је хтео да надокнади пољопривредном просветом преко Подружине, па је у томе знатно и успео.

Своје газдинство био је организовао примерно. Завео је плодоред, детелине, боље расе стоке и др. Но и ту је био скроман трудбеник. Знао је, да ће сваки рад добити своје признање кад тад. Волео је више да твори, а мање да говори.

За свој рад у Подружани у Алексирцу добио је видно признање тиме, што је почаствован важним функцијама у њој. Био је секретар-благајник, ппретседник, па редован члан Српског пољопривредног друштва Он то није тражио! Он је волео да у почастима буде последњи, а на раду први! Тиме је служио за пример својим млађима: да треба радити пожртвовано, без почасти и славе, па ће се ипак наћи честити синови народа који ће рад признати,

Ако је скромност највише оличење човечијих врлина и карактера, Никола Николић је био сав скромност. Он је тиме требао да се поноси, али он то није умео ни хтео да чини. Увек је говорио: „Треба да радимо заједнички за опште добро“!

Имао је смисла и разумевања за јавне ствари и јаван рад, што је показао и на пољу задругарства и на пољу пољопривредне просвете. Ако је у томе раду имао успеха, највише му је помагала његова скромност, без које се јавни радник не може ни замислити! Волео је свој народ и умео да увиди да без просвећеног сељака нема напретка!

Ако је истина да се вредност и значај нечега цени тек пошто се изгуби, ми можемо бити потпуно објективни у оцени живота и рада Николе Николића Данас ми видимо шта смо у њему изгубили и можемо рећи: рад, другарство, пожртвовање без почасти и славе, разумевање јавних ствари, а изнад свега скромност, то је био Никола Николић!

Почивај мирно драги Коле. Ми настављамо да радимо на ширењу пољопривредне просвете у твоме духу!

Подружина се клања пред твојим сенима, оплакује заједно са твојом породицом твоју рану смрт, и кличе: Слава и вечан помен нека је Николи Николићу! Нека му је лака српска земља у којој лежи!

Ј. Ј. А.

Записник

65. Редовног годишњег збора Српског пољопривредног Друштва одржаног 26 марта 1939 године у Дому Пољопривредног Друштва

ПРИСУТНИ:

а) *Управни одбор*: г. г. претседник др. Танасије Митровић потпретседник др. Младен Јосиповић и чланови: Ник. С. Белобок, Никола Ж. Петровић, др. Павле Вукасовић, Милутин Никетић, Александар Рашковић Илија Бошњак, Вукашин Тоскић и Радојко Тошић	10
б) *Надзорни одбор:* г. г. претседник Стеван Лукић и чланови Димитрије Марјановић, Тихомир Кузмановић и Властимир Ђорђевић	4
в) *Редовни чланови:*	208
г. *Изасланици друштвених подружина*:	204
д) *Остали чланови и гости:*	64
Свега:	490

Збору је претседавао г. Др. Танасије Митровић, претседник Друштва;

Записник је водио г. инж. Аћим Банковић, секретар Друштва.

Претседник г. др. Митровић констатује, да је према члану 45. друштвених правила присутан довољан број чланова и делегата за пуноважно решавање, те је збор отворен а 9,45 часова.

Пре прелаза на дневни ред претседник предлаже да се упуте поздравни телеграми Његовом Величанству Краљу Петру, Краљевским Намесницима, Претседнику краљевске владе г. Драгиши Цветковићу и Министру пољопривреде г. Николи Бешлићу, што Збор једногласно усваја, са узвиком живео Краљ Петар II!

Секретар чита телеграм који гласи:

Његовом Величанству Краљу Југославије Петру II

Београд

Чланови Српског пољопривредног друштва и изасланици пољопривредних подружина из целе земље сакупљени на 65 редовном годишњем збору, сматрају за своју пода-

ничку дужност да поздраве Ваше Величанство као свог покровитеља и заштитника и да пожеле срећан живот своме Краљу и целом Краљевском Дому.

Претседник
Српског пољопривредног друштва
Др. Танасије Митровић, с. р.

Његовом Величанству Кнезу Намеснику Павлу
Београд

Чланови Српског пољопривредног друштва и изасланици подружина из целе земље, сакупљени на 65 редовном годишњем збору шаљу вам искрене поздраве, и моле да и у будуће наша пољопривреда буде предмет ваше пажње и старања

Претседник
Српског пољопривредног друштва
Др. Танасије Митровић

Г. Ивану Перовићу Краљевском Намеснику
Београд

Чланови изасланици подружина Српског пољопривредног друштва сакупљени на 65 редовном годишњем збору шаљу вам своје искрене поздраве.

Претседник
Српског пољопривредног друштва
Др. Танасије Митровић

Г. Раденку Станковићу Краљевском Намеснику
Београд

Чланови и изасланици подружина Српског пољопривредног друштва сакупљени на 65 редовном годишњем збору шаљу Вам своје искрене поздраве.

Претседник
Српског пољопривредног друштва
Др. Танасије Митровић

Г. Драгиши Цветковићу Претседнику Краљев. Владе
Београд

Српско пољопривредно друштво са својим члановима и изасланицима својих подружина, сакупљени на 65 ре-

довном годишњем збору, шаљу Вам поздраве и изразе поштовања, молећи вас, да пољопривреди поклоните Вашу пажњу.

Претседник
Српског пољопривредног друштва
Др. **Танасије Митровић**

Г. Николи Бешлићу Министру пољопривреде
Београд

Српско пољопривредно друштво са својим члановима и изасланицима својих подружина шаљу Вам своје поздраве са 65 редовног годишњег збора и моле, да као претставник наше највише пољопривредне установе помогнете наш рад на унапређењу пољопривреде.

Претседник
Српског пољопривредног друштва
Др. **Танасије Митровић** с.р.

Претседник г. др. Митровић поздравља делегате и то: г. г. Божидара Ранковића, начелника и изасланика Министарства пољопривреде, Виктора Немчанина, начелника и делегата Краљевске банске управе Савске бановине, инжињера Јована Рогулића, делегата Пољопривредне коморе Дунавске бановине, Димитрија Петровића, делегата Пољопривредне коморе Моравске бановине, Шпиру Солду и Радоја Барјактаревића, делегате Главног савеза с.з.з, Тодора Пешића, делегата Главне земљорадничке набављачке задруге, Немању Богданова, делегата Главне зем. производњачке сточарске задруге, г. инж. Вук. Тоскића, делегата Савеза срп. земљорадничких задруга у Новом Саду, Др. Павла Вукасовића, делегата Централног хигијенског завода, др. Драгишу Николића, делегата Удружења југословенских агронома, г. Анту Ружића, делегата Југословенског шумарског удружења, Милутина Геца, делегата удружења југословенских ветеринара, делегате подружина и друге.

Реч добија *г. Божа Ранковић*, који у име Министарства пољопривреде поздравља Српско пољопривредно друштво и учеснике друштвеног збора, пожелевши им успеха у раду са констатацијом да је рад Друштва у минулој години потпуно задовољио, па он, у име г. Минис·ра, обећава потпору Министарства пољопривреде.

Исто тако пожелели су успеха у раду и поздравили збор у име својих установа г. др. Немчанин, Јован Рогулић, др. Тодор Пешић А. Ружић и други.

Претседник предлаже да се пређе одмах на дискусију пошто су за оверач записника и бројаче гласова, по његовом предлогу изабрани и то: г. г. Бранко Катић, управник

Бан. расад. из Смедерева, Никола Синђелић пољопривредник из Сопота и Пантелија Срећковић, управник Бановинског расадника из Топчидера и пошто су извештај Управног и Надзорног одбора и годишњи рачун благовремено достављени подружинама, што збор усваја, те претседник даје реч:

Г. Милораду Зечевићу, редовном члану, који критикује рад Управног одбора, напоминући нарочито да је рад на пропаганди слаб. Износи да је „Тежак" рђаво уређен, са чланцима пуним нетачности и нестручности, што покушава да поткрепи појединим примерима из „Тежака" за прошлу годину. Тврди да је такав исти случај и са „Пољопривредним календаром", у коме је чланак „Америчке јабуке", до словце преписан из „Тежака". Према условима стечаја за израду поуке „Тежакове" библиотеке било је предвиђено да ове поуке изнесу мањи број табака, него што је после био случај са рукописима који су примљени и штампани. Г. Зечевић сматра да то није смело да буде, јер због тога неки аутори нису уопште у стечају учествовали.

Прелазећи на подизање дома, г. Зечевић замера, што је уопште дом подигнут, јер Српско пољопривредно друштво има за задатак да подигне село, а не Београд.

Што се тиче финансијског дела извештаја, г. Зечевић се чуди, да је исказана врло мала добит на роби, што само потврђује оно што је он и раније тврдио, да сав приход иде на приход особља.

Даље г. Зечевић тврди да је буџет прекорачен са 92.018,52 динара. С тога г. Зечевић предлаже да се Управном одбору не да разрешница за рад и рачуне у прошлој години већ да тражи анкету.

Г. др. Јосифовић је узео реч да одговори г. Зечевићу. — На део критике о „Тежаку" и „Пољ. календару", каже г. Јосифовић, не мисли да одговара, јер за стручну полемику није место на збору. Грешака може да буде, иако их је било г. Зечевић је требао да их исправи и истакне у самом „Тежаку", како би сви читаоци то могли да увиде. Г. др. Јосифовић сматра да ново подигнути дом претставља понос Српског пољопривредног друштва. Он је подигнут за приход, којим се имају обезбедити средства за рад на унапређењу пољопривреде.

Мала добит је исказана због тога, што Друштво ради са најмањом зарадом, како би његови чланови добили што јевтиније потребну робу.

Особље није довољно плаћено, јер се од њега тражи максимум рада и максимум физичке и умне способности. Нарочито су мале плате млађих чиновника, те су двојица поднели оставке баш због малих плата.

Претседник г. др. Митровић, истиче да чиновницима плате нису несразмерно повећане, већ је њима само повра-

ћено 30% за колико су им плате услед рђавих економских прилика ранијих година биле смањене. Губитака није било, већ је буџет расхода био прекорачен за Дин. 156.648.75, због тога, што су и приходи премашили предвиђања. Али и то је све отишло у народ, а није потрошено на дневнице чланова Управног одбора.

Урошевић, адвокат-изасланик Пољопривредне подружине Сента, каже, да не говори као стручњак, већ као претставник једног краја у коме има много мањина, те за њих питање мањина има првокласан значај. Констатује, да је рад Српског пољопривредног друштва био задовољавајући, што сведочи и присуство овако великог броја чланова и претставника подружина, па он жели да се Српско пољопривредно друштво заинтересује за откуп земље од стране мањинских елемената. Сада је, да би се одлазак земље у туђинске руке спречио, обустављена свака размена добара што је створило велики поремећај од првокласног значаја у економском погледу. Потребна је интервенција Друштва код меродавних, да се створи могућност кредитирања под повољним условима свих националиста, који желе да земљу набаве. Интереси земље захтевају да се наши људи населе тамо. Аграрна реформа довела је наше људе тамо, и ако они нису били позвани за овај посао ипак се види корисност од тога рада. Место тих аграрних интересаната, који неће и не умеју да раде, нека се доведу они који то хоће и умеју.

Друго питање које г. Урошевић жели да дотакне као нестручњак јесте култура индустријских биљака, које би требало што више уводити, те би Друштво требало и у том правцу да поведе акцију.

Најзад, г. Урошевић се дотиче Призада, коме замера што су цене пшенице сад на измаку сезоне отишле на ниже што претстављају за трговину једну аномалију. Оваква одлука Призада имала је великих незгода у крајевима где се пшеница ускладиштава, као што је случај у Војводини, и где ће ово обарање цена имати кобних последица за даље уновчавање пшеница. Цене, дакле не смеју бити произвољне већ се оно мора поштовати што се у почетку реши.

Г. Др. Милош Радосављевић редован члан, одаје част оснивачима Српског пољ. друштва, чије се дело данас види у овој палати, која чини част не само Друштву него и целом Београду. Мало је требало, каже г. Радосављевић, па да се прошле године, када је тражено одобрење за задужење направи грешка. Само онда се рекло да ће се подићи и просторије потребне за конаčишта чланова. Међутим тога сада видимо да нема. Сала за годишње зборове већ је мала, а требало је предвидети да ће Друштво и даље напредовати, па и салу такву створити.

Пре неколико дана у Ваљеву на годишњој скупштини подружине, тражио је да пољопривредне справе, а нарочито плугови буду јефтинији, вели г. Радосављевић, а исто тако и плави камен и серум, па и сви други медикаменти, а сад опет ту своју молбу понавља.

Г. Божа Ранковић, делегат Министра пољопривреде, износи да се Министарство трудило да омогући пољопривреднику набавку плугова по јефтиној цени, а тако исто и серума. У томе се успело јер је добијен кредит за појевтињење плугова домаће производње, а у Финансијски закон, ушла је одредба да се из кредита од 10 милиона динара, који се ставља Министарству пољопривреде на расположење има подићи завод за производњу јевтиних цепива.

Г Др. Милош Радосављевић, није задовољан са оним што се по тим питањима урадило па предлаже да се донесе резолуција и да се понова поставе захтеви.

Петар Жугић изасланик Пољопривредне подружине Ражањ: Зборови Српског пољопривредног друштва треба да буду израз свести наших пољопривредника, казао је г. Жугић. Није задовољан са оним што је до сада урађено на снижењу цена плавог камена, серума, подвоза на железницама за скупна путовања. Налази исто тако да је семе луцерке скупо.

Раденко Читлучанин, изасланик Пољопривредне подружине Рашка, благодари Друштву на досадањем раду, а нарочито види његову будућност и ново-подигнутом дому.

Председник г. Др. Т. Митровић, узима реч да одговори на примедбе појединих говорника.

Истиче да су предвиђене просторије за коначишта. Друго крило партера има седам одељења погодних за то. Међутим, Друштво на свој дом има дуга. Докле се тај дуг не одужи не може се ни помишљати, да се те просторије употребе за коначишта, јер оне сада донесу ренту оо 4000 динара месечно. Да је подигнута специјална сала, она би била скупа. Овако ова је сала за седнице Управног и Надзорног одбора и библиотека читаоница и најзад један део је и канцеларија.

По свима другим питањима, о којима је данас овде било речи, Друштво је чинило оно што му је било могуће, да се она реши на корист пољопривредника и пољопривреде. По питању цепива и других лекова за ветеринарску употребу Друштво је сазвало три конференције од којих је једна одржана у прошлој години а две у овој години. Као што је г. Б. Ранковић, претставник г. Министра пољопривреде изјавио то питање је на путу да буде повољно решено.

По питању цена пољопривредних справа, а нарочито гова, Друштво ради још од 1925 године, да се царине

на све пољопривредне справе смање. А од г. Ранковића смо чули да је обезбеђен кредит за премирање плугова домаће производње.

Питање плавог камена било је предмет многоструких претреса у Српском пољопривредном друштву. По уговору, који држава има са највећим произвођачима плавог камена цена не може да му се смањи све до 1941 године. Интервенције су до сада мало помагале, али Друштво ће покушати, да картел плавог камена разбије подизањем фабрике плавог камена у заједници са задружним савезима и пољопривредним коморама. Учиниће се све да потрошачи буду у исто време и произвођачи.

Питање цене пољопривредних производа биће великим делом решено подизањем силоса, чију делимичну изградњу треба очекивати још у току ове године.

Обрад Обрадовић, претставник Пољопривреде подружине у Пожаревцу, скреће пажњу збору на несразмерну цену шећерне репе, од које се вагон продаје фабрикама шећера по 2.200 динара, а шећер који се од исте репе добија продаје се после за 15.000,— динара. Даље сматра да чиновници гледају при одређивању својих плата на плате чиновника у Француској, Енглеској и другим страним и богатим државама, а не прилике какве су у нашој земљи. Износи такође да су државне дажбине и сувише високе, те их треба смањити.

Владан Малешевић, претставник Пољопривредне подружине у Краљеву, наглашава да питање серума и плавог камена тражи хитно решење. Не треба доносити резолуције, већ треба одмах заједнички тражити одлуку. Треба подићи ниво просвете, па ће се онда мање давати на адвокате, него што је то случај данас.

Број претставника подружина, каже говорник, одређиван је према броју уписаних чланова у овој години. Раније није тако рађено, па мисли, да је оваква радња незгодна. Биланс лепо говори, али се не види за колико је имовина Друштва у прошлој години била повећана, те би стање требало да буде тако исказано да се то види. Најзад г. Малешевић предлаже да се зборови Друштва у будуће држе у другим местима, а не само у Београду.

Живомир Милојевић, преставник Пољопривредне подружине из Сремских Карловаца, критикује високе цене робе из продавнице Друштва, наводећи да је цена пречишћеној луцерки у Н. Саду код трговаца 18,— динара, док је Друштво продаје по 26,— динара. Налази да је цена рибљој бешици висока.

Председник г. Др. Т. Митровић, даје реч пословођи г. Алекси Петровићу ради објашњења. Г. Петровић вели, пози-

вајући се на берзански извештај, да је цена луцерки за извоз за вагонску робу 27,— динара, док Друштво луцерку продаје својим члановима за готово Дин. 23.75 по кгр. те је према томе немогуће, да се пломбирано семе домаће производње може ма где добити по 18,— динара.

Драгиша Мајсторовић, редовни члан С. п. д. — жали што овом збору не присуствују претставници свих установа, које раде на подизању и економском јачању нашег народа. Замера неким предговорницима, што се упуштају у неке ситнице, које се могу и на други начин расправити и поправити, а не на једном оваквом скупу.

Г. Вића Матић, редован члан С. п. д. - Истина је да се ова роба, коју продаје Српско пољопривредно Друштво може добити често пута на другом месту и по нижој цени, каже г. Матић, али то је случај и код Главне набављачке задруге То је све плод разних махинација, те други, ван редова пољопривредника добијају од фабриканата ту исту робу по нижој цени. Износи са захвалношћу рад Привилеговане аграрне банке, али она треба да отпочне са кредитирањем производње, чиме би се произвођачима знатно помогло.

Најзад говорник позива пољопривреонике на заједнички рад и слогу, јер се само таквим радом могу сузбити картели и њихов штетан рад.

Богић Хаџић, изасланик Пољопривредне подружине Г. Милановац: не одобрава што се овде напада ово мамо интелектуалаца, који раде предано за народ, те им он на том њиховом раду захваљује. Није само царина која повећава цену плугова и осталим пољопривредним справама. Маса посредника између произвођача и потрошача те већ високе цене знатно повећавају

Со која је иначе врло скупа, врло је рђавог квалитета што нарочито осећају крајеви који се баве производњом и прерадом млека, те моли да Друштво настане да се квалитет соли побољша.

Милутин Драговић, изасланик Пољопривредне подружине из Лебана, истиче да овако велики број присутних на овоме збору показује како је велико интересовање нашег народа за ову установу. Задовољан је радом Српског пољопривредног друштва, али није задовољан радом збора, јер се у полемику уносе стручне ствари и то са врло много жучности. Желимо, каже, г. Драговић, ниске цене за производе које од Друштва набављамо, али желимо да нас Друштво и у продаји помогне. Желео би да не само Српско пољопривредно Друштво има свој дом, него да га има и свака подружина.

Јанко Недић, изасланик Пољопривредне подружине Шабац, износи да наша земља има релативно доста средњих школа али пољопривредних, а нарочито средњих има

врло мало, јер у целој нашој земљи има свега 3 школе са по 150 ђака. Моли да Пољопривредно друштво подигне свој глас, да се пољопривредна настава уведе и за све пољопривреднике.

Дужан Тошић, редован члан из Сопота, тражи да се донесе резолуција у којој ће се гледиште на сва истакнута питања изнети. У тој резолуцији, између осталог, тражити да се царина на плави камен скине, као и да се омогући рад фабрици цемента у Раљи, коју је картел цемента затворио, те наш народ плаћа цемент 0,70 динара од килограма, што је за једног пољопривредника и сувише висока цена, јер цемент улази у свакодневну потребу једног пољопривредног газдинства. Жали што је Министарство пољопривреде само једно пасторче, јер се њему одређују и сувише мало кредита по буџету.

Милутин Гец, претседник Удружења југословенских ветеринара и редован члан овога Друштва, објашњава опширно цело питање производње серума и осталих цепива и рад Југословенског ветеринарског удружења на доношењу новог закона о ветеринарској служби, којим би и то питање било регулисано, те по његовом мишљењу, треба захтевати да се закон о ветеринарској служби који се налази пред економским комитетом Министара што пре донесе.

Што се тиче самога рада Српског пољопривредног друштва, говорник истиче да чланови подружина цењују мој Управног одбора Српског пољопривредног друштва. Не могу ни они много да учине за ствари које не зависе од њих, те то не треба да их вара, већ треба да раде само оно у чему они могу да успу. Задатак Српског пољопривредног друштва треба да буде решавање питања од општег значаја за пољопривреду.

Жеља је да се стара правила измене, али ни новим правилима неће се ништа нарочито учинити, јер се она много од старих не разликују. У Друштву треба пожртвовано радити да би се режијски трошкови смањили

Г. Др. Љубомир Младеновић, изасланик Пољопривредне подружине из Врњаца, износи да кад је реч о цепљењу, да се не поставља то питање данас само у цени серума, већ и у цени самог цепљења.

Као раније начелник ветеринарског одељења Министарства пољопривреде, он је покушавао, да то питање реши, али његов пројекат није наишао на потребну подршку тамо где је требало, те је тај пројекат пропао, и ако је радио на њему неколико месеци.

Стеван Чолић, изасланик Пољопривредне подружине из Ариља, замера и сувишној жучнисти са којом се полемика води. То је резултат, каже говорник, нашег незадовољства, па ми желимо да ублажимо ту несрећу. Нису криви

чланови Управе Српског пољопривредног друштва, што је плави камен и серум скуп и што нам послови не иду онако како треба и како ми желимо. Ми смо приватно Друштво, које не мора нико да чује, утолико пре што ми нисмо прикупили у нашим редовима све сељаке. Занатлије имају своја удружења, трговци имају своја. Та их удружења пуноправно претстављају. А ми? Ми нисмо удружени, па нико не мора ни данас слуша. Ми тражимо резолуцијама, а ако не успемо каже говорник, ми морамо приступити економским мерама попут Господарске слоге. За то су потребне организације, које ће да прикупе велики број сељака и које ће моћи пуноправно да их заступају и претстављају. Ми смо ти, који треба да дамо снагу Српском пољопривредном друштву, па да створимо од њега нашу јаку економску организацију.

Предлаже пријем рачуна и давање разрешнице Управном и Надзорном одбору за рад и рачуне у прошлој години. А ученици треба да оду с овог збора са мишљењем, да је ова установа мала и слаба и да треба радити да се она ојача.

Милоје Симовић, изасланик Пољопривредне подружине из Станова, износи да у нашем селу има смисла за организације, али их интелектуалци не воде како треба. Налази да је погрешка што је дом подигнут. Извештај је по његовом мишљењу тако састављен да се право стање ствари не може видети.

Г. Др. Драгиша Николић, изасланик Пољопривредне подружине за срез врачарски, наглашава, да атмосфера данашњег збора треба да буде достојанственија, јер се права могу издејствовати само тактом. Констатује, да је рад Српског пољопривредног друштва у прошлој години био знатно плоднији него ранијих година. Сам је сељак крив што се запоставља, јер у парламенат треба да шаље своје претставнике из своје професије. Када би се тако радило, онда би се буџетом Министарства пољопривреде додељивало 60% од свих државних расхода, док се данас даје 1,3%.

Предлаже да једна делегација оде Претседнику владе, Министру пољопривреде, и да им изнесе мишљења која су се на овом збору чула. Предлаже да се Управном и Надзорном одбору да разрешница за рад у прошлој години.

Претседник г. др. Т. Митровић, износи да пре него што буде тражио разрешницу рада и рачуна у прошлој годинн, годишњи збор треба да чује оправдање прекорачења буџета у прошлој години. То оправдање гласи:

Из предлога остареног буџета за 1938 годину у поређењу са 1937 годином, изнетог на страни 56 и 57 извештаја Управног одбова на страни расхода види се да су извршена следећа прекорачења:

I Идаци на признакнаду .	Дин.	39.498,37
II Општи трошкови . . .	„	124.422,53
Свега:	Дин.	163.920,90
Код партије издаци на трифолин станицу“ учињена је уштеда у ј . .	.	7.222,15
тако да је стварно прекорачење износило	Дин.	156.698,75

Ово прекорачење је дошло у партији „Издаци на пропаганду“ углавном код издавања „Тежака“ и „Пољопривредног календара“ где је више утрошено Дин. 53.323,47. док су уштеде учињене од Дин. 19.579,1 на изложбама, које се због појаве сланавке и шапа нису могле одржати.

Што се тиче партије „Општи трошкови“, прекорачење је дошло због повећаних издатака на поштарину, канцелариски материјал, плате особља, исплату непредвиђених такса на огласе из ранијих година, селидбу, порез и дажбине особља због нових законских одредаба и најзад због обрачунате кирије на просторије Друштва, које је Друштво задржало за своје потребе.

Како је ово прекорачење издатака на појединим позицијама буџета вршено тек после више остварених прихода и како је оно настало због повећаног броја чланова и послова Друштва, те је оно потпуно оправдано, па молиме годишњи збор да га на основу члана 21 правила одобри.

Пошто је саслушао предње оправдање буџета, збор једногласно даје разрешницу Управном и Надзорном одбору за рад и рачуне у 1938 години.

Председник г. др. Т. Митровић. износи 4 тачку дневног реда „Буџет прихода и расхода за текућу годину“. Пошто је секретар прочитао пројекат буџета, који је већ штампан на 62 и 63 страни извештаја, збор једногласно усваја предложени буџет за 1939 годину.

Председник г. др. Т. Митровић, извештава да по тачци 5 дневнога реда, Управни одбор тражи следеће овлашћење.

„На основу члана 42 правила Друштва, овлашћује се Управни одбор Српског пољопривредног друштва, да у циљу прибављања средстава за пословање, може продати плацеве које Друштво има у Немањиној улици бр. 11 и улици Адмиралт Гепрата 64 и у новој улици бр. 208 и 201.“

Председник пита збор, дали ово овлашћење даје управном одбору. Збор једногласно даје тражено овлашћење.

Председник др. Т. Митровић, извештава да по 6 тачци дневнога реда Управни одбор тражи од збора следеће овлашћење.

„На основу члана 42 Правила Друштва, овлашћује се Управни одбор, да може саградити потребне просторије за трифолин станицу".

Председник пита збор да ли даје ово овлашћење Управном одбору. Збор једногласно даје тражено овлашћење.

Председник г. др. Митровић, саопштава да се прелази на 7 тачку дневнога реда — *„Решавање о изменама и допунама друштвених правила"*. Износи да се на више последњих зборова Друштва чула мишљења да би у интересу рада Друштва, стара правила требало заменити новим, па је на прошлогодишњем збору стављено Управи Друштва у задатак да припреми нова правила и да их поднесе овогодишњем збору на одобрење. Он зна да и стара правила нису сметала раду Друштва, јер су људи радили часно и предано, али се новим правилима хтело да у раду управе учествују и чланови из унутрашњости.

Ради допуне објашњења правила даје реч потпретседнику г. Др. М. Јосифовићу, који износи цео историјат рада нацрта правила и како су ова правила састављена, подвлачећи нарочито, да су пројекти до сада два пута слати подружинама на мишљење. Све примедбе које су подружине ставиле на првобитни пројекат правила биле су испитане и евентуално м дефинитивном нацрту унесене уколико је то било могућно, те с тога предлаже да се ова правила усвоје без дискусије, пошто је о њима дуго дискутовано на претконференцији. После дискусије у којој су учествовали г. г. Малешевић из Краљева, Благојевић из Петровца, Јаковљевић из Ирига, Радосављевић из Крагујевца, Гец из Београда и други, збор једногласно усваја предложени нацрт правила са малим изменама.*)

Председник г. Др. Митровић: саопштава да се прелази на 8 тачку дневног реда и извештава да постоје два предлога Управног одбора. По првом предлогу Управни одбор тражи овлашћење за накнадно задужење у суми од 1,500.000. динара.

Секретар чита предлог који гласи:

„На основу чл. 23 Правила Српског пољопривредног друштва, овлашћује се Управни одбор Друштва да на подлози друштвене имовине може закључити нов зајам од 1.500.000,— динара за набавку плавог камена и натуралног семена луцерке и црвене детелине као и подизања трифолин станица".

Председник пита збор да ли даје овлашћење Управном одбору за накнадно задужење у суми од милион и по дин, што збор једногласно усваја.

*) Правила у дефинитивној редакцији биће посебно штампана, кад их надлежна власт одобри па ће бити послата свима подружинама.

Претседник извештава да има још један предлог који гласи:

„На основу члана 21 и 9 нових правила Српског пољопривредног друштва, која ће вероватно б ти усвојена на 65 редовном годишњем збору, предвиђено је да годишњи збор има да решава сваке године о висини улога који имају плаћати чланови подружина за рачун Друштва у новој години.

Како је по наведеном пројекту правила предвиђено да нова правила ступе на снагу кад буду одобрена од надлежне државне власти, то би 65 редовни годишњи збор имао да донесе одлуку о висини удела за Друштво.

Управни одбор користећи се досадањим искуством, предлаже годишњем збору да за 1940 годину члански улог износи Дин. 25,— па моли збор да донесе потребну одлуку".

Како се неколико чланова поводом озог предлога изјаснили да члански улог за идућу годину треба да остане исти т. ј. 20.— динара, то претседник извештава збор, да Управни одбор прихвата то решење, тако да ће члански улог за 1940 годину износити Дин. 20,—, што је једногласно прихватио.

Претседник г. Др. Митровић извештава збор да ће управни одбор израдити резолуције по свима питањима која су данас истакнута и да ће се исте предати меродавнима.

Претседник г. Др. Митровић извештава да се прелази на 9 тачку дневнога реда *„Избор Управног и надзорног одбора"* те поводом тога изјављује:

„Како сам ја, каже г. Претседник, својим другим пословима толико заузет да не могу да и даље посветим Друштву довољно времена, колико његови разгранати послови то изискују, не могу се више примити за ма каквог функционера у Управном одбору. Благодарим свима мојим досадашњим сарадницима, који су ми у 15-годишњем раду у Друштву помагали."

Г. Митровић даље вођење збора поверава потпретседнику г. Јосифовићу.

Г. Борисав Штављанин изасланик Пољопривредне подружине из Чачка и редовни члан Српског пољопривредног друштва благодари г. Митровићу на његовом преданом раду у Друштву и моли збор да изабере г. Митровића за доживотног почасног претседника, што збор једногласно усваја.

Г. др. Јосифовић са своје стране благодари г. Митровићу на досадањом његовом раду. Саопштава да постоје две листе. На једној листи он је кандитат за претседника и како се он те кандидатуре прима, то изјављује да подноси оставку на потпреседничко место, што збор прима знању.

Секретар позива делегате и редовне чланове да гласају. Они предају у затвореним ковертима своје гласове бројачима гласова.

Пошто је гласање завршено, по предлогу претседавајућег, док су пребројавани гласови, прочитан је предлог Управног одбора за избор почасних и редовних чланова. На основу овога предлога збор одлучује да се приме за редовне чланове и то:

1 Ранђел Радосављевић месар Алексинац
2 Вељко Станић земљорадник Ступчевић—Ариље
3 Василије Бјекић, земљорадник Вигоште—Ариље
4 Александар Деспотовић, виногр. Бела Паланка
5 Душан Стојановић, пољопр, Бела Пал.
6 Ђорђе Петковић, пољопр. Банин Кан Бела Паланка
7 Станоје Недељковић д. Пљ. ф. Земун По предл. Упр. С.п.д.
8 Милорад Јевремовић, ген. дир. Паб Београд „
9 Павле Животић, директор Паб Београд „
10 Станоје Цонић, директор Паб Београд „
11 Драгутин Игњатовић, ш. од. Паб Београд „
12 Др. Немања Ковић, ветеринар Сзз Београд „
13 Марјан Ивацић, архитекта Београд „
14 Иван Белић архитекта „ „
15 Иван Чечен срески пољ. реф. См. Паланка „
16 Радивоје М Вучевић, ср. п. реф. Цариброд „
17 Љубиша Јаковљевић, упр. б. рас. „ „
18 Јанко А. Новаковић, „ „ „ Салаш „
19 Божидар Игњатовић, ср. пољ. реф. Салаш „
20 Борисав Петровић, „ „ „ Сребрница „
21 Јарослав Јаковљевић, упр. бан. рас. Ириг „
22 Добросав Илић, прив. чинов. Алексинац „
23 Павле Мигирицев ср. пољ. реф. Жабаљ „
24 Станимир Чолић, управ. б. расад. В. Град.
25 Тихомир Ђорђевић, ср. пољ. реф. Бабушница „
26 Милорад Јовановић, уп. б. расад. „ „
27 Боривоје Николић, чин. жел. рад. Смедерево „
28 Миодраг Ј. Рогић, ср. пољ. реф. Младеновац „
29 Јован М. Драговић, управ. задр. мл. Лебане „
30 Михаило М. Дебљовић, трговац Губеревац „
31 Властимир Ж. Милићевић, у. б. р. Јабуковац „
32 Владимир К. Љубановић, у. б. р. Вучитрн „
33 Бошко Цигураш, пољопривредник Чуруг „
34 Бранислав Лукић, свештеник Забрђе „
35 Петар Ранчевић, пољ. чиновник Ћаковица „
36 Иван Ковачевић, п. у. р. Ђураковац-Исток „
37 Милан А. Јеверичић, ек. р. п. шк. Пожаревац „
38 Михаило М; Спасић пољоприв. Барич „
39 Живота Крстић, пољопривредник Винча—Београд
40 Илија Р. Мустецић, чиновник Срп. пољ. друштва-Београд
41 Миловаи Радосављевић, пољопривре. Бели Поток-Београд
42 Таса Живојиновић, пољ. и прет. општине Ресник-Београд

43 Бора Јовановић. срески ветеринар Београд
44 Коста Крезић, пољ. и прет. општине Кнежевац-Београд
45 Милорад Аћимовић, пољ. и прет. оп. Пиносава-Београд
46 Лука Ђорђевић, пољ. и прет. сточ. задр. Калуђерца-Београд
47 Петар Ђорђевић, пољ. Мали Мокри Луг Београд
48 Мита Срећковић, пољ. и прет. општине Винча-Београд
49 Васа Николић пољопривредник Ваза-Бабушница
50 Радомир Раичић, пољопривредник Љубераћа-Бабушница
51 Мирослав Цветковић. сек.-благ. под. Брестовац
52 Чедомир Јанковић, пољоприв Забрдица-Ваљево
53 Мирко Гајић, пољопривредник Златарић-Ваљево
54 Винко Сингмунд упр. задр, расад. Ваљево
55 Милан Јовановић кафеџија Ваљево
56 Миладин Настић пољопр. В. Каменица
57 Душан О. Думановић пољопривредник Станишици-Врњци
58 Милош Клиндовљевић пољопривредник-Врњци
59 Предраг А. Чеперковић пољоприв. Реовци-Врњци
60 Љубомир Милошевић виногрд. Власотинци
61 Благоје Ђокић-Трњански виноград. Власотинци
62 Милан Ц. Диманић, виноград. Власотинци
63 Драгутин Петровић виноград. Власотинци
64 Станоје Димитријевић кафеџија Власотинци
65 Трајко Даничић, виноградар Власотинци
66 Вучко Тасић пољоприв. Орашје-Власотинци
67 Милорад Цакић пољоприв Дадинци Власотинци
68 Петар Поповић, пољоприв. Дадинци Власотинци
69 Адам Ђокић, пољоприв Дадинци-Власотинци
70 Ђира Митровић, пољоприв. Јастребац-Власотинци
71 Младен Митровић, пољоприв. Шишава-Власотинци
72 Лазар Јовановић, пољоприв. Шишава-Власотинци
73 Живан Цветковић, пољоприв. Бољаре Власотинци
74 Јанаћко Коцић, пољоприв. Брезовица Власотинци
75 Илија Ковачевић, пољоприв, Челебинци-Бос. Дубица
76 Вучић Ж. Савић, пр. подр. и општ. Омашница-Голубовац
77 Михаило Стевановић, пољоприв. Омашница-Голубовац
78 Никола Мрчић, пољоприв. Голубовац
79 Вучић Милутиновић, пољоприв. Голубовац
80 Добривоје Стевановић, пољоприв. Омашница-Голубовац
81 Милован Анђелковић, пољоприв. Мрмош-Голубовац
82 Милосав Петровић, „ Ратаје-Голубовац
83 Миодраг Михаиловић, пољ. Беришћи—Гор. Милановац
84 Живота Пантелић, „ Д. Црнуће „
85 Милан Крстовић, „ Клатичевљ „
86 Драгутин Петровић, „ Г. Бањани „
87 Коста Добритић, „ Мајдан „
88 Богдан Радисављевић, „ Мајдан „
89 Ранко Јовановић, „ Таково „

90 Живота Милојевић, пољ. Велереч—Гор. Милановац
91 Василије Мишковић, „ Луњевица „
92 Милорад Драгојловић, „ Јабланица „
93 Бранислав Баралић књижар Гор. Милан. „
94 Тадија Ристић, пољ Неваде—Гор. Милановац
95 Богољуб Миловић, пољ. Љутовица—Гор. Милановац
96 Милорад Бранковић, пољ. Д. Врбава—Гор. Милановац
97 Драгослав Вучићевић, пољ. Г. Врбава—Гор. Милановац
98 Јован Огњановић пољ. Д. Црнуће—Гор. Милановац
99 Петроније Антонијевић, пољ. Д. Црнуће—Гор. Милановац
100 Милојко Солујић, пољ. Бершићи—Гор. Милановац
101 Велимир Ратковић, пољ Срезојевци—Гор. Милановац
102 Миладин Савић, пољ. Таково—Гор. Милановац
103 Радосав Марковић пољ. Губеревац
104 Милутин П. Протић, учитељ Драгинац
105 Здравко Белошевић, пољ. Црноклес—Ђураковац
106 Аца Павлов, претсед. под. Жабаљ
107 Живота Милосављевић, пољопривредник Забрђе
108 Будимир Миловановић, пољопривредник Забрђе
109 Јеврем Јевремовић, пољопривредник Забрђе
110 Никола Милутиновић, пољопривредник Забрђе
112 Чедомир Никић, пољопривредник Вражогрнац—Зајечар
112 Милош Даковић, пољопривредник Зајечар
113 Душан Петровић, пољопривредник Грлиште—Зајечар
114 Стеван Милошевић, пољоприв. Рготина—Зајечар
115 Станимир Јаношевић, „ Трнавац—Зајечар
116 Боривоје Милкић, „ Звездан
117 Милан Ђеранић, „ Шепка—Зворник
118 Велимир Пејковић, „ Шурић—Житковац
119 Ђурђе Радојковић, „ Корман—Житковац
120 Милан Стевановић „ Нозрине – Житковац
121 Васо Алексић, управ. расадника Ивањица—Ивањица
122 Петар П. Богићевац, сенатор Краљево
123 Душан А. Крстић, прет. општине Краљево
124 Александар Весић, пољоприв. Грдница—Краљево
125 Драгомир Луковић, пољоприв. Раотина - Краљево
126 Владимир Томић, трговац Раотина—Краљево
127 Александар Вучковић, пољопривед Чукојевац—Краљево
128 Светозар Вунак. извозник Краљево
129 Бошко Марковић, пољоприв Дедевци—Краљево
130 Василије Чубрић, пољоприв Сирча—Краљево
131 Тиосав Милутоновић, пољоприв. Мусина Река—Краљево
132 Светислав Јовић, свештеник Краљево
133 Љубисав Лешевић, школов. пољопрв. Јарчујак—Краљево
134 Борисав Лазаревић, пољоприв. Кованлук—Краљево
135 Миленко Миленковић пољоприв. Заклопача—Краљево
136 Стеван Јанић, пољоприв. Крушевица—Краљево
137 Радојица Ђ. Вуковић, дипл. правник Врдила—Краљево

138 Војислав Ђ. Павловић, пољоприв. Милаковац—Краљево
139 Драгослав Сталетић, пољоприв. Буковица—Краљево
140 Милан Урошевић пољопр. Рочевићи—Краљево
141 Војин Ивановић пољоприв. Матаруге—Краљево
142 Радослав Митровић, пољоприв. Крушевица—Краљево
143 Дарко Вујовић, пољоприв. Прогорелица—Краљево
144 Миљко Ракић, пољоприв. Пекланица—Краљево
145 Стојан Милићевић, пољоприв. Заклопача—Краљево
146 Драгољуб Анђелковић, пољоприв. Врдила—Краљево
147 Радисав Вучевић. пољоприв. Дрлупа Краљево
148 Миљко Миљковић, пољоприв. Драгосинци—Краљево
149 Драгољуб Симовић, учитељ Ратина—Краљево
150 Величко Аћимовић, пољоприв. Шљивово—Крупањ
151 Божидар Н. Поповић, ек. у пензији Крушевац
152 Велисав Јовановић, вин. трговац Кружевац
153 Миодраг Минић, пољоприв. Мајдево Крушевац
154 Милан Крстић, пољоприв. М. Шиљеговац—Крушевац
155 Никола Петровић, пољоприв. Мудраковац—Крушевац
156 Тихомир Сврић пољоприв. Читлук—Крушевац
157 Светолик Ристић, пољоприв. Мудраковац—Крушевац
158 Добросав Стојковић, пољоприв. Каоник—Крушевац
159 Сава Ржаничанин винар. трговац Глободер—Крушевац
160 Чедомир Јовановић, уч. упр. школе Крушевац
161 Миодраг Дреновац рентијер Крушевац
162 Светислав Милосављевић пушкар Крушевац
163 Радослав Николић пољоприв. Шавран—Крушевац
164 Милић Михаиловић, пољоприв. Луковац—Крушевац
165 Предраг Јеремић, пољоприв. Кукљин—Крушевац
166 Стеван Берломан, пољоприв. Ковин
167 Вељa Симић, гостионичар Ковин
168 Гига Бела, пољоприв. Ковин
169 Драгомир Суботић, пољоприв. Драгодол—Љубовија
170 Сретен Полић, пољопривредник Постење | Љубовија
171 Сретен Савић, пољопривредник Г. Љубовиће—Љубовија
172 Богољуб П. Ђокић, пољопривредник Царина—Љубовија
173 Ранђел Спасојевић, пољоприв. Д. Ораовица—Љубовија
174 Прибислав Марић. прет. подр. Мионица
175 Тихомир Марковић, прет. подр. Команице—Мионица
176 Милован Мирковић пољоприв. Међулужје—Младеновац
177 Милан Петровић, пољоприв. Дубона—Младеновац
178 Светислав Кузмановић, пољ. Д. Гореница –Мрчајевци
179 Милутин Тулизабарић упр. рас и пр. подр Ниш
180 Миодраг Марјановић, бив. учитељ пољ. Ниш
181 Сима Радојковић економ Ниш
182 Добросав Стојковић, управник осн. шк. Ниш
183 Драгомир Голубовић, пољоприв Н. Село
184 Милорад Милићевић, пољоприв. Параћин
185 Видојко Јовановић ек. фаб. шећ. Параћин

186 Живојин Павлови, пољ. Мириловац Параћин
187 Михо Зонић, школ. надз. Параћин
188 Милутин Милутиновић, пољоприв. Крежбинац—Параћин
189 Станко Ивковић пољоприв. Поповац—Параћин
190 Вукадин Миланковић пољоприв. Стрижа—Параћин
191 Радомир Вучковић пољоприв. Г. Мутница—Параћин
192 Александар Марковић, учитељ Тићевац—Параћин
193 Драгољуб Јовановић пољоприв. Стрижа—Параћин
194 Стојадин Павловић нар. посл. Петровац
195 Милош Јовановић, пољоприв. Витовница—Петровац
196 Лука Коларевић, пољоприв. Рановац—Потровац
197 Данило Матић пољоприв. Трновче—Петровац
198 Станимир Момировић пољоприв. Каменово—Петровац
199 Божа Патровић пољоприв. Орљево—Петровац
200 Милутин Степановић, пољоприв. В. Лаоле—Петровац
201 Љубомир Тодоровић упр. расад. Петровац
202 Живота Московљевић, трговац Петровац
203 Милан Јовић пољоприв. В. Лаоле—Петровац
204 Стојан Миладиновић, пољоприв. Петровац
205 Александар Живковић пољоприв. В. Поповац—Петровац
206 Билан Гајић, пољоприв. Забрђе—Петровац
207 Ранко Меденица, лекар Пећ
208 Тодор Вујошевић пољопривредник Брежаник—Пећ
209 Миладин Јошевић, пољопривредник Сиге—Пећ
210 Драгутин Гошић, пољопривредник Извор—Пирот
211 Сретен Малић, виноградар Пирот
212 Светозар Крстовић, пољ. Милићево Село—Пожега
213 Драгомир Петронијевић, пољ. Виси—баба Пожега
214 Адам Мичић, учитељ Годовик—Пожега
215 Трајко Ристић, учитељ у пензији Пожаревац
216 инж. Никола Фемељић, дир. пољ. шк. Пожаревац
217 Марко Златановић, учитељ пољ. шк. Пожаревац
218 Сава Думановић, пољоприв. Д. Рибник—Почековина
219 Јован В. Николић, пољ. Д. Рибник—Почековина
220 Драгољуб Качић, привредник, Приштина
221 Сима Јоцић пољопривредник Приштина
222 Живко Савић, пољ. Грацко—Приштина
223 Тихомир Миленковић, пољопривредник Гргур—Прокупље
224 Живојин Поповић, пољопривредник Тмава—Прокупље
225 Ђорђе Зојић, пољопривредник Кутловац—Прокупље
226 Јован Илић, пољопривредник Г. Стрижава—Прокупље
227 Бошко Божовић, пољопривредник Т. В. Плана—Прок.
228 Александар Видовић, пољоприв. Ђуровац—Прокупље
229 Миладин Лекић, пољопривредник Прокупље
230 Др. Јосиф Зекић ветеринар Прокупље
231 Радојко Кувелић, пољопривредник Губетин—Прокупље
232 Бошко Стевановић, пољопривредник Прокупље

233 Војислав Стевановић, пољоприв. Ст. Божурња—Прокупље
234 инж, Предраг Николић, супл. пољ. шк. Прокуп. Упље
234 Алекса Мирковић, пољопривредник Прекадин—Прокупље
236 Станоје Лазовић, пољопривредник Трнов Лаз—Прокупље
237 Ђорђе Брачинац, управ. расад. Ражањ
237 Владан Прибаковић, пољоприв. Д. Дубица—Подујево
238 Душан Павићевић, учитељ Браљина—Ражањ
239 Стојан Марјановић, пољоприв. Прасковача—Ражањ
240 Живојин Голубоић, пољоприв. Брачина—Ражањ
241 Миливоје Рашић, пољоприв. Брачина—Ражањ
242 Милутин Цветковић, индустријалац Ражањ
243 Сретен Голубовић, пољоприв. Шетка—Ражањ
244 Милутин Божиновић пољоприв. Село Варош—Ражањ
245 Милорад Богојевић пољоприв Мађар—Ражањ
246 Петар Костић, пољоприв. Подгорац—Ражањ
247 Драгутин М. Крстић пољоприв. Тићевац—Ражањ
248 Сава Радосављевић пољоприв. Браљина—Ражањ
249 Стојан Јовић, пољоприв Браљина—Ражањ
250 инж. Драгомир Милисављевић, ч. Ен. ст. Вршац
251 Љубомир Томашевић, с. подр Ратаје
252 Павле Станковић, Рошци-Прељина
253 Адам М. Николић, пољоприв. Рудник
254 Никола Радојковић, пољопривив. Рудник
255 Божа Нигрић пољоприв. Свилајинац
256 Терентије Џигић, учитељ Округлица—Сврљиг
257 Никола Ракић, пољоприв. Варош Сврљиг
258 Сава Кршић, дипл. агр. Сента
259 Драгољуб Пауновић пољопр. Неменикуће—Сопот
250 Младен Дечетковић, пољоприв. Бељина—Сопот
251 Др Милорад Влајковић, лекар нвр. пос. Сопот
252 Михаило Марјановић, деловођа Раниловаћ—Сопот
253 Богдан Ранковић, пољоприв, Слатина—Сопот
254 Јеремија Милошевић пољоприв. Неменикуће—Сопот
255 Тихомир Марковић пољоприв Рогача—Сопот.
266 Богосав Симић, пољопривредник Ропочево—Сопот
267 Светозар Ристовић пољопривредник Лисовић—Сопот
268 Светозар Радовић, пољопривредник Рогача—Сопот
269 Милутин Алексендрић, пољопривредник Ропочево—Сопот
270 Живојин Марковић, пољопривредник Рогача—Сопот
271 Драгољуб Ивковић, пољопривредник Сопот
272 Љубисав Прокић, пољопривредник Неменикуће—Сопот
273 Лука Поповић, пољопривредник Ропочево—Сопот
374 Живан Паунић, пољопривредник Неменикуће—Сопот
275 Миливоје Вуковић, пољопривредник Раниловић—Сопот
276 Костадин Ђокић пољопривредник Дучине—Сопот
277 Панта Мијаиловић пољопривредник Неменикуће—Сопот
278 Милан Радојевић, пољопривредник Ропочево—Сопот
279 Радоје Тодоровић, пољопривреник Ропочево—Сопот

280 Јован Пантић, пољопривредник Раља—Сопот
281 Радован Радисављевић, пољопривредник Раља—Сопот
272 Бранко Петровић, пољопривредник Ђуринци—Сопот
283 Ранко Симоновић пољопривредник Порићи—Сребрница
284 Стојан Милосављевић, пољопрівр. Жљебац—Сребрница
285 Мита Кекић, пољопривредник Ст. Бечеј
286 Мита Боаров, Ст. Бечеј
287 Андреја Стојадиновић, пољ чинов. Суботица
288 Милорад Танасијевић, пољопривредник Топола
299 Јовица Николић, пољопривредник Винча—Топола
290 Ђорђе Дамњановић, учитељ Трнава—Топола
291 Милош Лазаревић, пољопривредник Пласковац—Топола
292 Ђорђе Димитријевић, учитељ Течић
293 Владимир Ристић, пољопривредник Течић
294 Јанко Милошевић, прет. општине Чучуге—Уб
295 Јеврем Драгојевић срески пољ. реф. Уб
296 Алекса Мартић, пољопривредник Совљак—Уб
297 Живан Марковић, проф пољ школе Севојна—Ужице
298 Стаменко Петронијевић, пољопр. Рибашевина—Ужице
299 Михаило Лазаревић пољопривредник Вршинци—Чачак
300 Младомир Бошковић, пољопривр. Јежевица—Чачак
301 Радомир Тодоровић, пољопрів. Приједор—Чачак
302 Јасо Пејовић, пољопривредник Тромеђа—Чачак
303 Будимир Нешовић, пољопривредник Лозница—Чачак
304 Борисав Ћосић, пољопривредник Поаковраће—Чачак
305 Христивоје Ниђифоровић, пољопр. Шуљковца—Јагодина
306 Андреја Стевановић, пољопр. Деонице Јагодина
307 Живојин Николић, пољопр. Рипањ
308 Милан Кузмановић пољопривредник Рипањ
309 Драгутин Стевановић, учитељ и секр. Падеж
310 Павле Миљушевић, прет. град. општине Ср. Карловци
311 Инж. Калић Миливоје, срески пољ. реф. Ср. Карловци
312 Др. Сима Гроздановић, проф. гимназије Срем. Карловци
313 Златоје Јовић, инспектор б. завода за осигурање од града Срем. Карловаци
314 Др. Илија Марковић, из Леденаца
315 Миленко Николић, пољопривредник из Ср. Карловаца
316 Душан Поповић, школски надзорник из Ср. Карловаца

Председавајући г. др. Јосифовић: Извештава да су бројачи гласова заставили записник о извршеном гласању и да тај извештај гласи:

„Ми доле потписани бројачи гласова и оверачи записника 65 редовног годишњег збора Српског пољопривредног друштва у Београду, одржаног на дан 26 марта 1939 године у Београду, по извршеном бројању гласова нашли смо следећи резултат:

1) *За листу др. Јосифовића,* као претседника, где је потпретседник Александар Рашковић, а чланови г. г. др. Павле Вукасовић, Никола Белобрк, др. Александар Ђаја, Никола Петровић и др. Драгиша Николић, а *Надзорни одбор* г. г претседник Стеван Лукић, чланови др. Драгомир Ћосић и Тих. Кузмановић, добила је чистих, без икакве измене 257 гласова, а са извесним мањим изменама у члановима 21 глас. дакле ова је листа добила укупно 278 (двеста седамдесет и осам гласова).

2)Следећа листа, на којој су претседник Милутин Никетић, чланови Драгољуб Миловановић, Вића Матић, Драгиша Мајсторовић, Брана Марковић, М. Калић и Фрања Лукман, а чланови Надзорног одбора: претседник Милан Дунић, а чланови Станојло Станковић и Љуба Ћосић добила је 81 глас (осамдесет и један глас).

Поред тога биле су још два листа са именом др Милоша Радосављевића, који има један глас и листа Адама Радосављевића са једним гласом.

Бројачи гласова:

1) Пантелија М. Срећковић, с. р. 2) Никола М. Синђелић, 3) Бранко Ж. Катић. с. р.

На основу предњег записника, председавајући објављује да су у Управни одбор изабрани и то: За претседника г. др. Младен Јосифовић, за потпретседника г. Александар Рашковић за чланове Управног одбора; г. г. Павле Вукасовић, билог Централног хигијенског завода, Никола Белобрк, инспектор Министарства пољопривреде у пензији. др. Александар Ђаја, агроном Савеза здравствених задруга, Никола Ж. Петровић, инспектор Министарства пољопривреде у пензији, др. Драгиша Николић, директор завода за испитивање вуне.

У Надзорни одбор за претседника г. Стеван Лукић, шеф отсека Пољопривредног одељења Краљевске банске управе у Н. Саду, за чланове: г. г. Драгомир Чосић, директор Пољопривредне огледне станице Топчидер, Тихомир Кузмановић учитељ из Жиче.

Пошто је са овим завршен дневни ред 65 редовног годишњег збора Српског пољопривредног друштва, претседник г. др. Јосифовић изјављује благодарност свима учесницима данашњег збора и закључује збор

Збор је закључен у 17,30 часова.

Претсадник,

Др. Танасије Митровић

ИЗ УРЕДНИШТВА:

Сарадницима „Тежака"

Умољавају се сарадници „Тежака" да при достављању својих рукописа за штампање у „тежаку" обрате пажњу на следеће:

1) Рукописи по могућству треба да су писани машином, са проредом и то с једне стране. Ако су писани руком треба да су што читкије написани и то само с једне стране;

2) Ако је чланак актуелан, т. ј. ако писац жели да му чланак уђе у први наредни број „Тежака" треба га доставити благовремено т. ј. 15 дана пре изласка листа.

УРЕДНИШТВО

Нове књиге које се добијају код Српског пољ. друштва

Властимир Ђ. Ђорђевић: „Стајско ђубре", као X свеска „Тежакове библиотеке". Цена Дин. 6,— са поштарином Дин. 7,—.

Др. М. Рефис Ремизов: „Модерна техника искоришћавања воћа". Цена Дин. 150,—. са поштарином Дин. 155,—.

Новац се шаље унапред на чековни рачун бр. 50-350.

Практично живинарство

Практично живинарство (Одгој, хигијена и лечење живине) од *Всеволда Небо,* управника угледног одгајивалишта живине и *др. Аце Петровића,* ветеринара Управе Двора, изашло је из штампе и може се добити код Српског Пољопривредног Друштва по цени од 10 дин. комад.

„ЖУПА“ А. Д.

ИНДУСТРИЈА ХЕМИСКИХ ПРОИЗВОДА

КРУШЕВАЦ - ДЕДИНА

Производи под познатом марком „Ж У П А“

Плави камен

Суморну киселину

Глауберову со

Зелену галицу

Плави камен марке „Ж У П А“ пружа вам највећу гаранцију да сачуваће ваше винограде ако купујете плави камен марке „Ж У П А“ који је познат широм целе земље, јер је у практичној примени показао одличке резултате.

Плави камен марке „Ж У П А“ израђен је из најчистијих сировина и садржи 99—100% јачине

КУПУЈТЕ ДОМАЋЕ ПРОИЗВОДЕ И ПОМАЖИТЕ ДОМАЋУ ИНДУСТРИЈУ ЈЕР ТИМЕ ПОМАЖЕТЕ САМИ СЕБЕ.

Сигурна средства за негу виногрода и воћа

АРЗОКОЛ за уништавање грожђаних мољаца, јабучног црва и свих штеточина, које нагризају зелене делове биљака:

СУЛИКОЛ за сузбијање оидијума — пепелнице — луга.

Употреба ових средстава је врло практична, јер се додају бордовској или бакарно-кречној чорби.

МОРБАФИН за сузбијање разних лисних вашију.

ЗОРКА

БЕОГРАД
Краља Александра бр. 70

Штетници и болести

успешно се сузбијају помоћу „БАЈЕР"-ових преп. за заштиту биља!

НОСПРАСИТ, одлично средство за истодобно сузбијање јабучног црва и чађавице односно пероноспоре, црва грожђаног мољца, лозиног савијача и других штетника на лози и воћкама.

АРЕСИН, кречни арсенат као додатак бордошкој чорби против црва грожђаног мољца и лозиног савијача и других инсеката, који нагризају зелене делове воћака и биља.

СОЛБАР, покушано средство за сузбијање пепелнице на лози, воћкама и ружама те против коврчавости бресака и лозе.

НИКОПРЕН, одлично никотинско средство против лисних вашију црва грожђаног мољца и лозиног савијача те других голих гусеница.

НОСПЕРАЛ, (об 21), високо концентрирани препарат бакра и вапна против пероноспоре на лози и хмељу.

ГРОДУЛ-Н, неотровно средство без неугодног мириса за сузбијање житног жишка. Раскужавање спремишта прије смештавања нове жетве сигурно заштићује житне залихе од огромне штете прузрочене нападом житног жишка.

ЗЕЛИО-зрна, за лако и сигурно уништавање мишева.

ЗЕЛИО-паста, одлично и делотворно средство за тамањење парцова и волухарица.

Тражите бесплатна упутства и литературу!

„ЈУГЕФА" К. Д. ЗАГРЕБ
Одељење за заштиту биља Прерадовићева ул. 16

ПЛАВИ КАМЕН

ЗОРКА

најсигурније и најјефтиније средство за сузбијање пероноспоре на виновој лози.

НУДИМ ГАРАНТОВАНО

НАЈБОЉЕ КОСЕ

за све крајеве и у свим величинама са поштарином и паковањем уз повуку 1 комад 60.— дин. Ако не одговара након 8 дана пробања примам косу натраг и враћам новац. Такође нудим све врсте РУДНИХ БРУСОВА најбољег квалитета (белегије) по цени од 15.— до 75.— динара комад.

Фирма САЛИХ ДЕДИЋ, МР. КОЊИЋ ГРАД, пре Варцар Вакуф. Врбаска бановина.

Оглас

Тражи се земљорадник — економ ожењен са добрим владањем на обради привредног имања од 3—5 хектара налазеће се поред једне железничке станице на прузи Београд — Крагујевац.

Награда 60 0/0 чистог од детелине, воћњака, баште, цвећа, пчела, живине и т. д.

Бесплатан стан од 3 одељења. Годишња субвенција од Дин. 1000,— за набавку семена и пољопривредних справа.

Понуде са преписом документа и фотографијом на поштански фах бр. 1006, — Београд.

Маја 1939 год.

Штампарија Мил. Д. Цветковић Београд Новопазарска 52

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

Универзитетска библиотека
БЕОГРАД

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ Њ.В.КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

БЕОГРАД
1
ЈУЛИ
1939

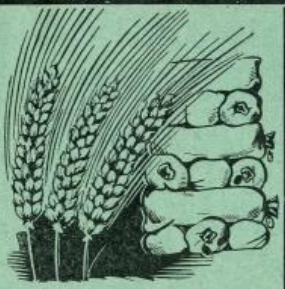
ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Бик-мелез домаће и монтафонске расе
са прошлогодишње изложбе у Битољу

САДРЖАЈ: Пољопривреди се мора поклонити већа пажња Инж. ЉУБИША ИЛИЋ: О нези кукуруза; Инж. МИЛОШ МИЛИЋ: Обрада земљишта после стрних усева; Инж. ДУШАН СТАНКОВИЋ Прикупљање и чување воћног семена; Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ: Нагуте виногради оштећене градом; Инж. ДРАГОМИР СТОЈАНОВИЋ: „Буђ" на бобицама грожђа; Инж. ДРАГОМИР СТОЈАНОВИЋ: Трулежница корена воћака и винове лозе; Инж. РАД. БОРИСАВЉЕВИЋ: Вршењи, чепови и лежишта-подвале за бурад; Инж. ВЛАСТИМИР ЦРНЧЕВИЋ Бистрење и филтрирање вина; МИОДРАГ МАРЈАНОВИЋ: Нишко кисело млеко; Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ: Сирће од шљивове џибре и људској и комина од грожђа у сточној исхрани; Питања и одговори. Допис са села: ДУШАН Р. УДОВИЧИЋ: Пси луталице преносе заразе; БОР. Љ. НЕШИЋ: Годишње скупштине пољопривредних подружина; Агр. СВЕТА РАДОЛИЧИЋ: Плодан рад здравственог задруге у Љигу; Извод из записника Управног одбора Српског пољопривредног друштва

Ортостан

штити пшеницу од главнице и осигурава добар принос. Пре сетве запрашите семе са овим сретством.

ЗОРКА

БЕОГРАД. Краља Александра 70

НАША НОВА ИЗДАЊА

У издању Српског пољопривредног друштва, а у „Тежаковој библиотеци недавно су изашле из штампе следеће књиге и то:

1) **„Справљање и нега вина" од инж. Вукашина Тоскића Дин. 8.—**
2) **„Гајење ораха" од инж. Душана Станковића „ 6.—**
3) **„Стајско ђубре" од инж. Властимира Ђ. Ђорђевића „ 6.—**

Новац треба послати унапред на чековну уплатницу бр. 50-350, додајући и 1.— динар за поштарину.

Модерна техника искоришћавања воћа

од Др. М. Рефис-Ремизова, може се добити код Српског пољопривредног друштва Београд по цени од 150 дин. Чланови Друштва и пољопривредних подружина код набавке за готово имају **20% попуста** тј. књигу могу добити за 120 динара, односно за 128 са поштарином.

Пољопривредни стручњаци пак могу ову књигу добити **на отплату** с тим да унапред пошаљу 38 дин. (8 за поштарину) а остатак од 120 динара у 6 рата по 20 дин. месечно.

Новац слати чековном уплатницом на чековни рачун бр. 50-350.

Поштарина плаћена у готову.

ГОДИНА 67, Бр. 13 БЕОГРАД, 1 ЈУЛИ 1939

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепартова ул 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30 —, а за ђаке и војнике Дин 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

ПОЉОПРИВРЕДИ СЕ МОРА ПОКЛОНИТИ ВЕЋА ПАЖЊА

У прошлом броју „Тежака" одштампан је записник 65-годишњег збора Српског пољопривредног друштва. Ако се прочита поменути записник запажа се једна чињеница, која се уосталом запажа последњих година на годишњим скупштинама свих пољопривредних организација, а то је, да се на збору мање говорило о самом извештају о раду Друштва а већа пажња је поклоњена питањима, којима је заинтересована пољопривреда уопште или поједине гране. Годишње скупштине пољопривредних организација су добродошле да њихови чланови изнесу своје невоље и да укажу нарочито на она питања, за чије решење је позвана држава а у интересу свога најбројнијег сталежа. На овогодишњем збору Српског пољопривредног друштва, који је био посећенији него икада до сада, претресена су многа питања и збор је донео одлуку да се поводом истих Министарству Пољопривреде и другим надлежним факторима, упути следећа:

РЕЗОЛУЦИЈА

1) Буџетска средства која се дају на унапређење пољопривреде, која је најважнија грана наше привреде, сувише су мала (свега 1,2%) у односу на целокупни државни буџет.

стога је неопходно потребно ова средства знатно повећати и бољом организацијом пољопривредне службе омогућити ефикасније унапређење свих грана пољопривреде.

2) Досадашњи рад на просвећивању најширих народних маса и ширењу пољопривредних знања у народ није дао задовољавајуће резултате, те је с тога неопходно потребно подизању општег просветног нивоа нашег пољопривредног становништва, путем боље организоване основне наставе, увођењем у живот дуго очекиваног продужног основног школовања, ширењем пољопривредног знања у најшире народне слојеве; путем грађанских школа пољопривредног типа, пољопривредних и домаћичких школа и течајева, посветити много већу пажњу него што је то до сада чињено. У том циљу потребно је хитно приступити оснивању потребног броја основних школа где ове не постоје; потребног броја пољопривредних школа, првенствено зимских, и извршити реорганизацију постојећих пољопривредних школа, како би оне што боље одговориле стварним потребама пољопривредног становништва у појединим крајевима наше државе.

3) Цене разним препаратима за борбу против штеточина и болести на биљкама су врло високе у односу на данашње економско стање нашег пољопривредника и ради тога он није у могућности да их набавља и употребљава у потребној мери. Ово нарочито важи за плави камен који се највише троши, а чија се висока цена приписује уговору, који фабрика „Зорка а. д." има са државом. Како је овај уговор у супротности са општим народним интересима, то би требало наћи пута и начина да се он раскине и да се фабрике приморају да плави камен уступе пољопривредницима под што повољнијим ценама. Или би требало приступити подизању задружне фабрике плавог камена — или најзад испитати могућност државне производње на сличан начин као што се мисли решити питање производње цемента.

Што се тиче производње дуванског екстракта, толико употребљаваног за борбу противу разних штеточина, квалитет тога препарата, који производи Управа монопола не задовољава. Желети је да она почне по могућности да производи чист никотин, чија је употреба знатно једноставнија и ефикаснија.

4) Цепива за стоку су сувише скупа а ветеринарска служба слабо организована, скупа и тешко приступачна најширим народним слојевима. С тога се поздравља оснивање државног серум Завода који ће имати да производи јевтина цепива. Само у вези са радом овог Завода неопходно је потребно извршити и реорганизацију ветеринарске службе

и то тако да она постане приступачна и најсиромашнијим одгајивачима стоке.

5) Нашем пољопривреднику недостају потребне справе, како оне за бољу обраду земље тако и све остале. Цени се да смо плугова недостаје преко 10.000 комада. Разлог овоме је висока цена пољопривредним справама у односу на економско стање пољопривредника. С тога је неопходно потребно укинути царину на плугове и све пољопривредне справе и на тај начин омогућити јевтиније снабдевање пољопривредника са овим његовим основним производним средствима.

6) Цена шећерној репи толико је ниска да не покрива ни трошкове производње, докле је цена шећеру тако висока да он представља луксуз, ма да је познато да је неопходна потреба за сваког човека. С тога је потребно повећати цену шећерној репи и на тај начин омогућити рентабилитет њеног гајења, а на другој страни смањити трошарину на шећер и на тај начин повећати његову потрошњу.

7) Цемент је грађевински материјал без кога се данас не може ни замислити напредно пољопривредно газдинство. Међутим, његова цена благодарећи картелу фабрика цемента, је сувише висока и зато је његова употреба у пољопривреди минимална. С тога је неопходно потребно да држава што пре почне производњу цемента у својој режији и пружи га пољопривреднику по што нижој цени.

8) Констатовано је да је со као једна првокласна намирница не само скупа, него и рђавог квалитета и нечиста услед чега није могуће добити добре млечне производе. С тога се моли Управа државних монопола да квалитету и чистоћи соли коју троше сточари за израду млечних производа обрати већу пажњу. Поред тога потребно је сточарске крајеве снабдевати са довољним количинама соли у крупцима која је за стоку неопходно потребна.

О НЕЗИ КУКУРУЗА

Радови за време пораста и развића усева кукуруза имају велике важности за његов добар принос. Они се састоје у дрљању усева пре ницања и одмах после ницања, доцније у прашењу и окопавању, а затим у огртању. После ницања, кад кукуруз нешто одрасте, врши се једно прашење или окопавање заједно са проређивањем усева. Друга се копња ретко врши код наших пољопривредника, него се већ после првог прашења или окопавања врши огртање кукуруза. Оно се изводи кад биљке достигну висину око 50

цм., али се може вршити и при висини кукуруза до 80 и 90 цм.

Огртање је уобичајено у свима крајевима наше земље и влада мишљење да је оно потребно да би се добили добри приноси, а још више да би се усев сачувао од полегања под утицајем ветра. Али је примећено да огртање не повећава принос кукуруза, већ га често и смањује, те је према томе некорисно. То се објашњава тиме, што се приликом огртања и доношења свеже земље око струка кукуруза изазива развијање површинских жила, које немају толиког

Сл. 111. Изглед огртаног кукуруза после бербе.

значаја за исхрану биљке, а троше састојке које би биљка могла да употреби за развиће главног стабла и на стварање клипова и зрна. Уз то јако огртање излаже сунцу подигнуту земљу и појачава испаравање воде, јер се тако ствара већа површина за испаравање. А и вода од киша отиче по странама кућица, те је корен кукуруза не може довољно да искористи.

Огртање изискује већи утрошак радне снаге а и преоравања њива после кукуруза је теже. Често треба после бербе кукуруза, а пре орања да се сравне кућице мотиком, што захтева обично око три надница на 1 ха. То је познато нашим пољопривредницима, а и лепо се види на нашој слици бр. 111. која показује нераван изглед њиве после огртакуруза. Огртање је нарочито неповољно на лаким земљиштима и на њивама на странама валовитог терена, јер овим начином рада земљиште под кукурузом постаје сувље. А кукуруз иако спада међу биљке које штедљиво искоришћују влагу из земљишта, захтева велике количине воде.

Кукуруз нарочито тражи да буде довољно влаге у време цветања, образовања метлице, стварања клипа које у највећем делу наше земље пада у месецу јулу, у време када влада прилична суша. Ово време, од десетак дана пре образовања метлица и 20 дана после тога је, врло важно и од количине влаге у то доба зависи принос кукуруза. Али се ова потреба за влагом не смањује ни у августу, када се продужује развиће кукуруза. Када после обилних киша у првом делу лета наступају нагле суше, неповољно дејство огртања мора да се изрази у смањењу приноса клипова и зрна, а нарочито на лаким земљиштима и на њивама на валовитом терену. То се може десити и ове године која досада обилује у влази. Потребна се влага пак може сачувати и из првог дела године, ако се редовно и добро праши кукуруз. Зато треба престати са огртањем кукуруза на сувљим теренима и вршити само прашење или окопавање, јер огртање штетно утиче и смањује приносе.

После првог прашења, које се врши кад је код кукуруза развијено 3—5 листова, треба прашити још неколико пута, па и 3 и 4 пута. Изузетак чине само године, када има обилних киша без потребних прекида као што је ова година. Тада се мање праши, јер нема толике потребе да се чува влага. Код нас се прашење и окопавање најчешће изводи мотиком, али би лакше и јефтиније било нашим земљорадницима да између врста кукуруза место ручним радом изврше ове послове справама и стоком.

Прашењем и окопавањем се уништава коров и покорица, омогућује се боље примање и упијање кишних талога, а и влага се боље чува у земљишту због стварања растреситог слоја у површинском делу оранице. Ако пак падају честе кише у време развића кукуруза, прашењем се може постићи и обратно да земљиште буде растресито и да се боље проветрава јачим продирањем ваздуха у доње слојеве. Може се рећи да само од дубоког орања, правилне сетве, редовног и доброг прашења зависи добар принос кукуруза.

Прорећивање које наши пољопривредници врше, приликом првог прашења, може се вршити и при другом прашењу. Оно се изводи да се умањи густина биљака и да се омогући бржи раст осталим биљкама. У кућици треба оставити једну или две биљке. Ако има заперака, треба их уклонити, јер би они исцрпљивали главни струк. Са њиховим заламањем добиће се бољи клипови и крупније зрно. До

Сл. 112. Неогртани кукуруз

класања, појаве метлица, морају сви радови око неге кукуруза да буду завршени.

Што се тиче приговора да незагрнут кукуруз полеже од ветра, важно је омогућити да главни корен и жиле сиђу у дубину, па ће се опасност од полегања избећи или умањити у крајевима изложеним јаким ветровима. А ово се баш постиже чешћим прашењем уместо огртања, када преко

развијеног корена цела биљка добија у чврстини. У исто време добро развијен главни корен и жиле снабдевају биљку потребном количином хранљивих састојака и потребном водом, те је чине отпорном према суши.

Загртање се може само препоручити, када је земљиште подводно или када је крај уопште влажан и на тешким земљиштима, где је потребно брже и боље сушење горњег слоја земљишта.

Сл. 113. Огртани кукуруз

У новије време огртање се све више напушта, јер се дошло до искуства да се неогрнут кукуруз јаче опире суши. Тако је искуство добијено и у нашим пољопривредним установама, а и код самих пољопривредника. Директор пољопривредне школе у Ваљеву г. Мита Николић убедио се у току свог вишегодишњег рада у корисност неогртања ку-

куруза и залаже се само за прашење кукуруза. Тако се ни у Пољопривредној школи у Ади (Војводина) не врши огртање. На бановинском добру Добричево крај Ћуприје неогртани кукуруз је давао боље приносе. У Шумадији има пољопривредника који не огрћу, а чији кукурузи важе као најбољи у њиховом крају. Да поменем само неке напредније пољопривреднике који су се у то уверили. То су Михаило Стојић и Данило Савковић из с. Липовца крај Аранђеловца и Јанко Качаревић из с. Винче.

Жеља нам је да сазнање о корисности неогртања продре и до осталих наших пољопривредника и да они сами покушају да се увере у вредности прашења без огртања. Зато треба на њиви под кукурузом оставити један део — половину, трећину њиве или десетину врста — који ће се само прашити. Природно, да треба изабрати део који ће бити уједначенији са осталом њивом, као и да сви остали услови буду подједнаки. Тако ће се наши пољопривредници моћи на личном примеру да увере, да ли је овај начин рада бољи.

Истина, овакав начин гајења кукуруза много више одговара сушним годинама и тек би се тада виделе веће користи од овог подеснијег начина неге.

Инж. **Љубиша Илић**

ОБРАДА ЗЕМЉИШТА ПОСЛЕ СТРНИХ УСЕВА

Ускоро ће настати жетва стрнина. Да би смо знали како ваља правилно припремити за идући усев земљиште које је било под стрнинама, треба најпре да видимо у каквом се стању оно налази сада у моменту жетве. Осим тога треба да знамо који ћемо усев сејати после тога и — када. То су два главна момента о којима морамо водити рачуна, да би смо могли извршити правилну обраду таквог земљишта.

После уклањања стрнина — после жетве — земљиште је доста збивено, са више или мање пукотина. На њему, сем остатака од жита (корена и дела стабљике), има и корова који се није могао потпуно развити, јер је био ометан од културних биљака — стрнина —, а још више на површини таквог земљишта расејано је много и много семена разног корова. Земљиште је збивено, јер је највећи део влаге истрошен за време развијања стрнина. Све ове неповољне особине које је земљиште стекло до жетве, долазе услед тога што се земљиште никако и ничим није обрађивало почев од сетве. Истина је да се земљиште под стрнинама не

може одржавати у растреситом стању као под окопавинама (н. пр. кукурузом), али се поуздано зна да се наши пољопривредници тешко одлуче да упролеће пусте дрљачу преко своје пшенице, а врло мали број од њих приступи чишћењу њиве од корова. И тако док сама густина усева смета да се земљиште обрађује и брани од корова, и сам пољопривредник не уради ни оно што би неодложно морао и могао да уради.

Све ове наведене рђаве особине које земљиште има после жетве стрнина треба поправити и земљиште довести у ред, тако да се на њему може нормално развијати идући усев. То у први мах изгледа просто, пошто ће после стрнина доћи кукуруз, који се сеје тек идућег пролећа и рачуна се да се за тај циљ има доста времена. Зато многи пољопривредници земљиште оставе на миру до пролећа или до пред крај зиме, када га поору. Међутим остављање стрни-

Сл. 114. Жетва на имању Пољопривредне школе у Букову

шта без икакве претходне обраде до пролећа је велика грешка и то се не сме никако чинити.

Казали смо да земљиште после уклањања стрнина има многе рђаве особине. Ако га у таквом стању оставимо до идућег пролећа, онда ће се те рђаве особине још више појачати. Једно једино орање у пролеће тешко ће моћи да га потпуно поправи. Ево зашто: Земљиште се после стрнина почне и даље исушивати, пошто је изложено великој топлоти. Јаки пљускови који се јављају обично преко лета још више збију земљиште, тако да влага врло тешко може да продре дубље. После кише остане влажан само повр-

шински слој земљишта, који се врло брзо исуши. Под утицајем те летње влаге почну се развијати многе коровске биљке које су дотле притајено живеле. Такво стрниште озелени и, да још буде горе, многи пољопривредници на њему напасају стоку, те се земљиште још више угази и збије.

Дакле, овако се не сме радити. Напротив, морамо се свим средствима борити да земљиште после стрнина тако обрадимо да оно добије најповољније особине. Да би се постигао тај циљ, потребно је да се стрниште одмах после жетве или упоредо са жетвом плитко пооре. Дубина таквог орања износи свега од 5—7 см. То је оно што наши пољопривредници зову „угар" или „угарење". Ово се може извршити и обичним плугом, али је за већа газдинства много боље ако располажу нарочитим за ову сврху плугом који одједанпут оре на 2, 3, 4 и више бразда. То су тако звани вишекорпусни плугови. Са њима се много брже обави овај посао. Успех од овога рада у толико је већи у колико се он изврши ближе жетви. На овај се начин постижу многе користи: Остаци од биљака — део стабљике и корен, као и коровске израсле биљке се отсецају, преврћу и са мало трошне земље покрију. Измешани са земљом, биљни делови почну трунути и од њих ће се добити храна за биљке које ће се доцније засејати. Земљиште у овом стању боље чува влагу, јер је растресито. Кад падне киша, вода ће моћи лакше да продре дубље у земљу. Под овим условима семе корова се натера да клија у великој мери. У такво земљиште и ваздух продире лакше, који је такође потребан ради „оживљавања" земљишта и на тај начин оно почне да припрема храну за нове биљке.

Ако ће се на овом земљишту засејати кукуруз идућег пролећа, као што се обично ради, онда је најбоље да се оно дубоко пооре ујесен или крајем лета. Увек треба тежити да се ова обрада изведе кад је земљиште у најповољнијем стању за обраду. И овде је успех већи у колико се ово орање изврши раније док има више топлоте. Дубина овог орања треба да износи 20 см., па и више, према томе да ли се располаже слабијом или јачом вучном снагом и да ли је земљиште раније обрађивано дубље или није. На слабим земљиштима, која су стално орана плиће, не сме се одједанпут прећи на дубље орање, него то подубљивање треба извести у току неколико година и то упоредо са ђубрењем. Корови ће на овај начин бити највећим делом уништени, земљиште ће моћи да прими у себе много више јесенске и зимске влаге, а уз то на овако узорано земљиште благотворно утичу и зимски мразеви. Важност оваквог рада најбоље се огледа у томе што ће земљиште идућег проле-

ћа и лета располагати једном извесном резервом влаге, тако да ће се оно моћи сасвим успешно да бори са сушом, која се у нашим крајевима јавља готово увек, нарочито крајем пролећа и преко лета.

Овакво земљиште чак и није потребно поново орати у пролеће, ако је јесен била умерено влажна, а зима доста оштра. На неколико дана пред сетву треба само површину таквог земљишта припремити; тј. мора се земљиште довести у растресито стање и мора бити чисто од корова. Да би се постигао овај циљ није потребно да се земљиште поново преврће плугом, шта више то би било и штетно. Боље је ако место обичног плуга употребимо тако зване култиваторе, који не преврћу земљу, него је разривају, дробе и површину очисте. Да би се површина заравнила и корови изнели ван њиве, одмах после овог рада се употреби и дрљача. Ако се не располаже каквим култиватором, онда се за ову сврху можемо послужити са више или мање успеха и обичном прашалицом — прашачем.

Међутим, многи пољопривредници не могу никако да се одвикну и да и у овим случајевима не употребе плуг. Ово је врло штетно, нарочито онда ако не буде влаге доцније, ако наиђе суша. Поновним орањем упролеће земљиште може да изгуби велики део резерве влаге, зато што се на површину износи доњи влажнији слој. Али стварањем растреситог слоја на површини без превртања земље, ова се у многоме сачува од губитка резервне влаге.

Ако се земљиште после скидања стрног усева неће употребити за сетву у идућем пролећу, већ ће се на њему засејати опет неки озими усев, онда треба гледати да се ово дубоко орање обави што раније, а најдаље до краја лета. Ово се мора чинити због тога да се има што више времена за сазревање земљишта, да оно буде у могућности да припреми поново биљну храну, као и да се потпуно слегне до сетве. Доцнијом обрадом ово се тешко постиже, јер земљиште има на располагању краће време до сетве, а и топлота је тада мања, која је такође потребна за постигнуће добре обрде.

Инж. Милан Милић

ПРИКУПЉАЊЕ И ЧУВАЊЕ ВОЋНОГ СЕМЕНА[1])

У току лета указује се потреба да се сакупи семе воћака које ће послужити за добијање подлога. Ту долазе у обзир углавном џенерика, бресква, бадем, и дивље јабуке и

[1]) Уместо одговора Живадину Бор. Јотовићу из Туљаје.

крушке. Семе џенерике треба узимати од стабала осредње бујности, здравих и напредних, које дају плодове осредње крупноће или ситне. Плодови од којих ће се семе узети морају бити сасвим зрели. Од коштица месо одвојити, а потом их ставити да се просуше, али не према сунцу, већ у хладу. Да би ово семе сачувало своју клијавост потребно је одмах после одвајања коштица од меса, чим се просуши, ставити га у влажан песак (стратификовати). Песак треба да је осредње влажан и чист. Ставља се слој песка дебљине једног прста, па слој семена. За ту сврху употребљава се какво сандуче, или какав суд, чија величина зависи од количине семена која се има стратификовати. После тога се суд са семеном унесе у умерено суву и хладнију просторију. Овај посао се мора благовремено извршити, јер је довољно да семе џенерике стоји на сувом и топлом месту само месец дана па да буде неспособно да клија исте године по сетви. Семе џенерике које се не сачува како треба клија обично тек у другој години, иако се сетва изврши благовремено.

Треба још истаћи да се семе не сме узимати од ма које одлике или сорте. Показало се да у том погледу постоји велика неједнакост код џенерика. Има их на којима шљиве, због велике бујности, врло слабо или никако не рађају, а има их, исто тако, које на појединим земљиштима дају одличне резултате. То је само због тога што се никад није водило рачуна од којих се сората и одлика узима семе.

Семе других шљива које би се искористило за производњу подлога сакупља се и чува на исти начин, те се и оно мора, чим се одвоји од меса и просуши, ставити у влажан песак. Исти је поступак са бресквама и бадемима, с том разликом што се приликом узимања семена од зрелог бадема не мора семе остављати да се просуши, пошто је већ довољно суво. Ваља напоменути да је боље узимати семе од позних бресака, које имају ситнији плод, јер њихово семе боље клија и младице ће бити напредније.

Да би се семе дивљих јабука и крушака одвојило од кућице у којој се налази потребно је њихове плодове оставити нешто навлажене на гомили да иструле, па онда испирати семе помоћу нарочитог сита.

Ово семе се мора такође одмаxx стратификовати, пошто се претходно просуши.

Стратификовање семена треба вршити без обзира да ли ће се сетва обављати у јесен или у пролеће. Једино на тај начин може сигурно да се очува клијавост семена и да се обезбеди његово равномерно и благовремено ницање. С времена на време семе треба прегледати, јер може да се

деси да се песак сасвим осуши. Ако се то запази онда га овлаш навлажити.

Кад и како се сеје воћно семе? То може да се врши одмах по дозревању плодова појединих врста и сората, дакле преко лета, затим ујесен и упролеће. Сејање воћног семена преко лета врши се заједно са плодовима, не одвајајући семенке од плода. То треба обављати чим су плодови добро зрели. Међутим, ова сетва је ризична и не даје увек добар успех, јер семе воћака може преко лета да страда од суше и да се његова способност клијавости знатно умањи. Осим тога, разни глодари би могли семе оштетити, те би ницање било слабо. Овим сејањем се уствари ништа не би добило, јер би ницање настало тек наредног пролећа, а ако би штогод и никло, младице би преко зиме настрадале од хладноће, јер се не би могле добро развити и здрвенити.

Најбоље успехе показује сетва ујесен, и то у новембру. Може се сетва извршити и у току зиме, када то време дозволи. Резултати ће бити врло добри ако је сетва извршена до фебруара месеца. Ако у земљишту где ће се воћно семе засејати има мишева, треба посејати гушће, а за сваки случај ставити нарочита затрована зрна пшенице или кукуруза која се добијају у апотекама, у појединe рупе мишије, да би се миши потровали.

Ако се остави да се сетва обави упролеће, треба то што раније учинити, чим се земљиште процеди. У том случају треба чешће заливати.

Семе воћака сеје се у редове, у добро припремљену ситну земљу. Шљиве се сеју на једну шаку дубине, а јабуке и крушке нешто плиће. Не треба сејати густо, да се не би семе додиривало, јер би, ако је добро ницање, пораст младица био слабији.

Инж. **Душан Станковић**

НЕГУЈТЕ ВИНОГРАДЕ ОШТЕЋЕНЕ ГРАДОМ*)

И ове године град је једном делу винограда причинио веће или мање штете. И ако је незахвалан посао давати савете о нези винограда оштећених градом, ипак им се мора пружити потребна нега да би се, с једне стране колико било сачувао остатак грожђа а с друге стране, што је и важније, да би им се што боље обезбедио род за идућу годину. Чокот оштећен градом је један болесник-рањеник. Поред тога грожђе, ластари и лишће оштећени градом лако подлежу другим болестима а нарочито пероноспори, која доврши

*) Уместо одговора Аћиму Ђ. Живковићу из Бабушнице.

оно што је град започео. Стога је потребно поред осталог, чешће прскање бордовском чорбом, без обзира да ли има нешто грожђа или не.

Ако је град падао сувише рано док су ластари били мали, обично их град очене или толико повреди да их морамо оченути. Из побочних, споредних окаца развију се нови ластари. Исти носе мање рода, али могу сазрети. Падне ли град доцније, крајем маја, почетком јуна, штета је највећа. Често су оштећени цели ластари. Сачека се један дан да се јасно види шта је оштећено. Слабије оштећени ластари се оставе и ране им зарасту. Повређени гроздићи се осуше. Ластаре који су јако оштећени, тј. који су сасвим остали без лишћа, а потребни су за следећу резидбу орезати на 1—2 окца. Из тих окаца развије се 1—2 заперка

Сл. 115. Са прошлогодишње пољопривредне изложбе
У Битољу — Награђени бик

управо ластара, од којих се један уклони а други остави. Остављене ластаре благовремено закинути односно заломити. Одмах после града извршити прскање, јер су услови за ширење пероноспоре веома повољни. А и доцније чешће прскати јер увек има новог лишћа које треба заштитити. Да би се потпомогло брже развијање ластара препоручује

се ђубрење оштећеног винограда осоком и чилском шалитром. Оштећене винограде треба ујесен јаче загрнути.

Ако град падне крајем јуна, почетком јула највише оштети лишће и горње делове ластара, који су још сасвим зељасти. Доњи делови ластара, који су делимично здрвењени претрпе мању штету. Грожђе страда јаче или слабије према јачини града. Испод оштећених делова ластара јавља се већи број заперака. Исте треба скидати, изузев ако служе за продужење оштећених ластара. И те преостале заперке заломити када достигну висину коју би требало да има ластар.

Град који пада крајем јула и у августу, наноси мање штете ластарима а више лишћу и грожђу. Последице ће се мање осећати у идућој години. Јављају се нови заперци, које треба закидати на 2—3 листа, да би ново лишће заменило оштећено. И овде вршити прскање ради заштите новог лишћа. Грозд ударен у петељку се сасуши и отпадне. Повређене бобице отпадну или са ударене стране не сазре. Услови за развијање оидијума, беле трулежи и других гљивица су повољни, те је потребно прскање и запрашивање, да се поменуте болести спрече. У противном поменуте болести су у стању да униште остатак бербе. Вино од грожђа оштећеног градом има често један специјалан мирис и укус, који потиче од богате гљивичне флоре, која се развије у рањеним повређеним бобицама, а које стварају неке материје, које дају више непријатан укус и мирис.

Инж. **Вукашин Тоскић**

„БУЂ" НА БОБИЦАМА ГРОЖЂА

Све су чешће жалбе на појаву „буђи" на младим бобицама; већ сада је нанета осетна штета а до бербе биће сигурно још већа. Све је то великим делом последица неблаговремено извршених прскања, те ћемо и овом приликом на то упозорити наше виноградаре како се не би и убудуће исте грешке понављале.

Беличаста навлака којом су покривене младе бобице („буђ"), није ништа друго до многобројне семенчице оне исте гљивице која изазива пламењачу на лишћу и ластарима. Како се на бобицама ређе јавља — када су прилике нарочито повољне, као што је случај ове године — то многим виноградарима није довољно позната.

Пламењача се јавља најчешће на млађим бобицама, које се убрзо спаруше и потамне, тако да се често пута на целом грозду нађе само гдегде здраво зрно. Старије бобице бивају нападнуте; на њима се готово никада не појав-

љује беличаста навлака. Са појавом шарка престаје опасност од пламењаче.

Како је заражавање бобица семенчицама пламењаче могуће од заметања па све до појаве шарка, то приликом свих прскања која би се вршила у том времену треба обратити што већу пажњу да и све бобице буду што боље испрскане.

Увек смо наглашавали да успешно сузбијање пламењаче може бити само под условом, да сва прскања буду благовремено и правилно извршена. Три прскања која су код нас уобичајена, опет понављамо, довољна су само у оним годинама које нису кишовите; за кишовите године, као што је била ова, она су недовољна. Број прскања не сме се никада утврђивати унапред већ се има једном руководити према климатским приликама у сваком виногорју.

Штета коју су претрпели виноградари не може се умањити; али зато нека она послужи као опомена да се и идуће године не би исто поновило.

Инж. **Драгомир Стојановић**

ТРУЛЕЖНИЦА КОРЕНА ВОЋАКА И ВИНОВЕ ЛОЗЕ

Трулежница је једна од честих и опасних болести на оним воћкама и виновој лози а чија је животна снага ослабљена после јаких мразева, суше, напада других болести и штеточина или ако су засађена и таква земљишта која не могу да им обезбеде правилан развој. То је нарочито чест случај са влажним и збијеним земљиштима која поред тога што су сиромашна у појединим хранљивим материјама, не могу да створе кружење ваздуха у довољној мери, који је за живот биљака потребан, те се тако стварају врло повољни услови за развиће изазивача трулежи.

Трулежница захвата само корен и жиле, који се најчешће осуше за 4—5 година, али нису ретки случајеви где оно нагло настаје. Оболео корен и жиле не могу да снабдевају биљку непрерађеним хранљивим материјама (вода у којој су растворене разне соли), те она слаби: лишће постаје ситније и малобројније, поједине гране и гранчице се суше, доношење рода је неуредно и већ после неколико година (што у великој мери зависи од спољних чинилаца) биљка се осуши.

Кора на корену и жилама губи своју природну боју, постаје више мрка и покривена је с места на место једном беличастом навлаком коју чине многобројни кончићи гљивице испреплетани међу собом. Она је нарочито раширена између коре и дрвета и од ње полазе читаве врвце (постале

сплетом више кончића), које, пробијајући се између честица земље, долазе у додир са суседним жилама и жилицама на којима изврше заразу. Ово подземно ширење врло је карактеристично за ову болест јер око делимично или потпуно сасушених биљака настаје сушење других биљака.

Сузбијање трулежнице скопчано је са многим тешкоћама и никаква средства која су досада употребљавана нису дала задовољавајуће резултте. Оболеле биљке не могу спасти и морају да се осуше. Зато је потребно онемогућити уопште појаву болести или ако се она ипак појави онда одмах предузети мере да се спречи њено даље ширење. То се може постићи тако, ако се воћњаци и виногради подижу само на таквом земљишту, која ће моћи да обезбеде правилан развој биљака. Влажна земљишта, на којима се трулежница најчешће јавља, треба избегавати или прво извршити дренажу, да би се одвођењем сувишне воде регулисало испирање хранљивих материја и кружење ваздуха у земљишту, те се на тај начин његове рђаве особине у великој мери умање. Исто тако избегавати подизање воћњака и винограда на крчевини пошто ће се ту врло вероватно болест појавити. Ако нема погоднијег земљишта, онда се морају претходно што пажљивије повадити сви пањеви, жиле и други отпаци и одмах спалити, пазећи при том да ништа од њих не преостане, јер се на њима могу да сачувају изазивачи трулежнице па да доцније заразе новоподигнути воћњак или виноград.

Ако се трулежница већ појавила, одмах треба око оболелих биљака ископати јарак дубок око 60—80 см. како би се онемогућило ширење болести подземним путем. Препоручује се да се копање јарака и око оних воћака које се налазе у близини болесних, јер постоји могућност да су и оне оболеле само се нису појавили знаци болести. Поред тога треба све суве биљке повадити најпажљивије заједно са свима жилама и жилицама а и одмах уништити и на том месту садити друге воћке тек после неколико година.

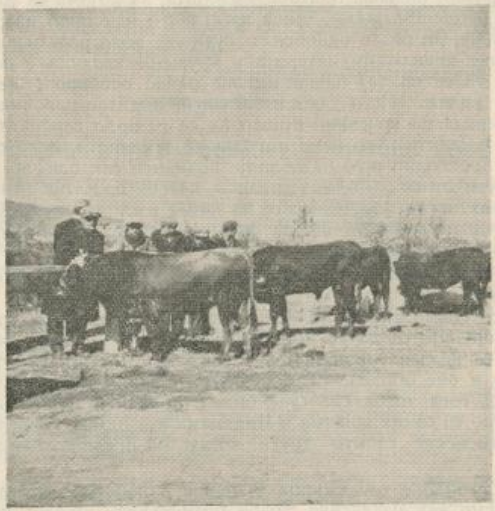
Сузбијање трулежнице је тешко и напорно. Стога, као што смо већ нагласили, треба онемогућити њену појаву стварањем повољних услова за нормалан развој воћака и винове лозе, а ако се већ појавила, предузети одмах у почетку све потребне мере да се спречи њено даље ширење, јер свако одуговлачење у томе, не само што повећава штету сушењем воћака и винове лозе него је доцније сузбијање много теже а успех је несигурнији.

Инж. Драгомир Стојановић

ВРАЊЕВИ, ЧЕПОВИ И ЛЕЖИШТА — ПОДВАЛЕ ВИНСКИХ СУДОВА

Наши виногадари не обраћају довољно пажње на врањеве и чепове који служе за затварање отвора на винским судовима, па врло често исте затварају са згужваном хартијом, кочањком од кукуруза, и ако они играју важну улогу у квалитету вина, па је у њиховом интересу потребно скренути им пажњу на ово.

Сваки вински суд, буре и бачва, има два отвора; на горњој страни отвор је нешто јачи и зове се врањ, а на бачвама које служе за превирање црних вина, отвор се прави у виду вратанца и тада се зове трап. Отвор пак с предње стране суда, на данцету је нешто мањи код бурадi и он се

Сл. 116. Са прошлогодишње пољопривредне изложбе у Битољу — Бикови домаће расе и мелези са монтафонском

затвара помоћу чепа. Бачве на предњем данцету имају отвор у виду вратанца који се назива „враца". Отвор за чеп на бурадима, као и враца праве се при дну данцета, али ипак толико високо, да испод суда може да се подметне судшафољ за претакање вина. Већина старих мајстора, па чак

и данас, праве враца на бачвама на средини данцета. Ово не ваља, јер се тешко у бачву улази, а и комина се теже избацује напоље. Враца треба да су на дну данцета и толико велика да кроз њих радник лако може да уђе унутра, ради прања бачве.

Врањеви и чепови се обично праве од тврдог дрвета, храста, багрема или јасена. Врањ треба да је такав да потпуно затвара отвор врања и никако се не сме омотавати крпом или рогозом, пошто се крпа овлажи и кроз њу се испарава вино а често се буђа те квари вино. Врањ треба да је толико дугачак, да бар неколико сантиметара долази у вино, пошто тако набубри и потпуније затвара отвор, а спољна страна мора да вири неколико сантиметара, како би се руком или ударом чекића лакше могао да вади.

Бурад која иду са вином на пут, нарочито она која се превозе железницом треба да су чврсто затворена, што се најбоље постиже са врањевима од меког дрвета, липе или тополе са струганим тестерицом до саме дуге, те како би се избегло, да се у путу отворе и вино проспе.

Враца на бачвама морају потпуно да затварају цео отвор и то се најбоље постиже, када се враца обавију рогозом или још боље намажу топљеним лојем.

Бачве као и већа бурад, која служе за негу и чување вина непокретна су у подруму и њих треба ставити одигнуте од земље, на лежиштима - подвале, које су од дрвета или цемента. Бачва мора да лежи на подвалама, тако да убухвата размак између два обруча и толико високо, да шафољи могу да се ставе под славину при претакању вина. Са лица, предње стране, бачве треба да су симетрично у једном правцу поређане, а између зида и бачве, треба да је толико растојање да радник може да приђе и обрише бачву и под а по потреби и оправи ако бачва процури.

Инж. Рад. Барисављевић

БИСТРЕЊЕ И ФИЛТРИРАЊЕ ВИНА

Познато је да природно бистрење вина иде релативно доста споро, што је од штете за обична трговачка вина која се морају брзо продати, те се одавна желело да се оно на неки начин вештомогне, убрза и побољша. У ту сврху се и прибегло вештачком бистрењу а и филтрирању, радњама које побољшавају квалитет вина и које му омогућавају да добије лепши изглед и да се дуже одржи.

За брзо бистрење вина служе нам: а) материје за бистрење и б) филтрација.

Под вештачким бистрењем подразумевамо додавање вину извесних материја које су у стању да из њега таложе разне састојке који проузрокују мутноћу. Тиме се вино брзо избистри, понекад обезбоји, ослободи од страних мириса и укуса а мање више и од разних клица. Само ова сретства нису увек довољна да нам обезбеде трајност бистрења; често морамо да употребимо и друга, допунска сретства као нпр.: сумпорисање, мешање вина и сл.

Употребом вештачких сретстава за бистрење задире се мање или више и у природни састав вина. Оно може бити повољно али често и неповољно по вино. Тако се употребом вештачких материја за бистрење вину може променити укус, одузети му букетне материје итд. Због тога се не прибегава у сваком случају вештачком бистрењу већ се гледа да се оно по могућству што више ограничи и искористи само у најпотребнијој мери. Ипак вештачко бистрење, у колико се њиме не уносе у вино материје сасвим страног састава а у колико надовезује природни ток бистрења, има добрих страна.

Циљ филтрирања је исти као и бистрења што ће рећи да се принудним путем уклоне из вина материје и клице које вино муте. То се постиже пропуштањем вина под извесним притиском кроз шупљикаве зидове материја али таквих које вину не могу да измене састав или од којих вино не може да добије никакав стран задах. И филтрирање има својих мана као што је: одузимање угљене киселине, која даје вину свежину или „умарање" вина — али се ово да лако поправити дужим стајањем вина у миру. Ради што ефикаснијег дејства обично се оба ова начина вештачког бистрења често заједно употребљавају, допуњују и комбинују.

Коме ће се начину вештачког бистрења прибећи и у које време мора се за свако вино понаособ одредити. Уопштавања овде нема. Зато је потребно у сваком поједином случају стручно испитати узрок мућења па тек на основу резултата испитивања одредити начин бистрења, сретство и количину, јер мућење није једноставна појава; оно је последица разних узрока који су углавном хемијског или бактеролошког порекла.

За бистрење имамо разних сретстава. Она се могу поделити на две групе: на сретства са хемијским и на сретства са механичким дејством. У прву групу би дошли калијев фероцијанид, желатин, беланце од јајета, или албумин, плављено млеко или казеин и рибља бешика. Друга група обухвата сретства са механичким дејством тј. таква која својом тежином као и тежином упијеног вина падају на дно повлачећи за собом мутљаг из вина. Овде можемо убројити

биљни и животињски угаљ, шпанску земљу или каолин. При употреби ових средстава важно је познавати извесна општа правила а то су:

1. Вино које се бистри мора да садржи довољно танина, 2. Вино не сме бити у превирању, 3. Температура просторије у којој се врши бистрење не сме јако да колеба, 4. Вину се мора додати тачно одговарајућа количина средства за бистрење, 5. Вино мора бити што боље измешано са средством за бистрење, 6. Вино се мора по завршеном бистрењу (после 3 до 4 недеље) оточити од талога.

Што се тиче времена када се младо вино има да бистри то се оно има да врши када вино престане са тихим врењем односно кад дође у доба мировања што је обично у шестом месецу старости. За финија вина се бистрење препоручује тек по првој години старости, обично у јесен.

Као што имамо средстава за бистрење разних тако имамо и различитих филтер-апарата. Они се углавном деле према материји кроз коју се филтрирање врши. Тако би један од најстаријих био филтер кроз који се цеђење (филтрирање) врши кроз рукаве од платна или фланела. То је тзв. филтр са рукавима. У модерне филтре би пак дошли они од азбеста и целулозе као и од порцулана који се нарочито у Француској употребљавају.

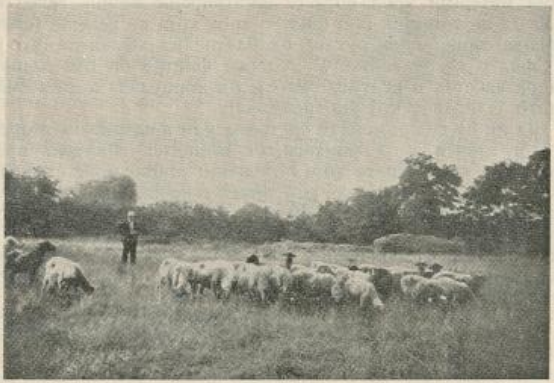
Да ли ће се применити бистрење или филтрирање поред осталог зависи и од финансијског момента. Филтри представљају скупе апарате које појединци тешко могу сами да набаве. Они су пак како смо видели неопходно потребни савременом винарству. Да би и мањи винари могли да се користе тековинама савременог подрумарства једино и најбоље средство у данашњим тешким данима је удруживање у винарске задруге. У њима лежи успех и напредак рационалног винарства.

Инж. Властимир Црнчевић

НИШКО КИСЕЛО МЛЕКО

Скоро сваки крај познат је са својим млечним прерађевинама. Ниш се истиче својим специјалитетом званим „нишко кисело млеко", кога су вероватно још од давна трговци упознали у Малој Азији и пренели у садање крајеве Србије. Нишко кисело млеко није млечни производ који се преко лета тражи само у Нишу и ближој околини, већ је данас један од главних конкурената јогурту, те услед тога његова превласт осећа се данас много више, него што је то раније, по већим градовима и опоравилиштима.

За справљање киселог млека служи првенствено овче млеко, а у оскудици овог замењује се мешавином крављег млека са млеком биволица, које је иначе масно и има непријатан укус, те га као самостално при употреби млекаџије не користе. Козје млеко при изради киселог млека не долази у обзир. Добро кисело млеко почиње се справљати од јануара, дакле када се јагњад продају, док се мужење оваца не заврши. Чим се мужење оваца заврши долази у обзир мешавина од млека крава и биволица. Прикупљено млеко пре израде се процеди и кува док исто не проври, после чега се охлади на температуру од 40°Ц. Чим је ова температура постигнута, што млекаџије знају стављањем малог прста у судове са млеком, онда се расхлађеном млеку додаје „маја"-фермент, који треба да буде што свежији. Као маја употребљава се обично кисело млеко, које није старије од једног дана. Та маја садржи ситна жива бића (бакциле) која утичу да се састојци у млеку кроз извесно време про-

Сл. 117. Липске овце

мене на киселину млечну и да само млеко добије пихтијаст изглед и пријатан кисео укус. Обично се узима маје на 50 литара свежег млека око 200 гр. киселог јучерашњег млека са којим се врши подмесивање. Што се пак тиче неких прашкова или препарата о њима за сада не постоје никаква позитивна мишљења, да би својим особинама могли да замене обично кисело млеко као мају. Пошто је завршено подмешивање, тј. расхлађеног млека са мајом, млеко се

разлива у земљане судове разних димензија да заврши последње процесе врења и да ту сазри за употребу.

С обзиром на околност да је млеко било у свежем или прерађеном стању осетљиво на мирис разних предмета, као и на нечистоћу која се приликом израде може створити, справљање млека врши се било у здравим просторијама заштићеним од инсеката, или се судови одмах после подмешивања прекривају платненим добро испраним и чистим материјама, да би млеко штитиле од инсеката и прашине.

Право кисело млеко може се за употребу чувати свега до три дана. Али ипак у срезу нишком постоји начин справљања, да се кисело млеко прелива отопљеним буњканим маслом, ставља у ћупове и као такво може знатно дуже да издржи, јер постаје чврше, слично сиру и може се ножем сећи.

Са здравствене стране кисело млеко је одлична храна за оне, који пате од оболења желуца. Неки сматрају да се дуг живот чобана у брдским крајевима поред осталог има приписати и употребом самог млека.

Миодраг Л. Марјановић

СИРЂЕ ОД ШЉИВОВЕ ЦИБРЕ У ЉУДСКОЈ И КОМИНА ОД ГРОЖЂА У СТОЧНОЈ ИСХРАНИ

У место одговора на питање:

1) Јанка Т. Николића претседника Надзорног одбора Пољопр. подружине — Врујци;

2) Спире Ђирковића из Козара — Грделица.

Познато је да се у неким нашим крајевима, где нема винограда, справља сирће од разног воћа. У неким шљиварским крајевима сирће се справља од превреле кључа од шљива, т. ј. од превреле сока, који се назива „шљивош". Оточи се нешто поменуте течности и на уобичајени начин остави се да се укисели. Прелазак шљивоша у сирће састоји се у превођењу алкохола, који се у њему налази, у сирћетну киселину, која је најважнији састојак сирћета. У неким пак крајевима за справљање сирћета употребљава се течни део цибре, која остане после печења ракије, који се такође назива шљивош. Сирће добијено од ове цибре, у колико се уопште може назвати сирће, је веома слабог квалитета. Поменута цибра не садржи алкохола (или га садржи врло мало), да би се створила сирћетна киселина, која карактерише сирће. Кисео укус таквог сирћета потиче мањим делом од сирћетне киселине а већим делом од киселина које су се налазиле у шљивама, као што је тзв.

јабучна киселина и од ње створена млечна киселина. Вероватно је да се одигравају неке друге промене које га још погоршавају. Сирће у опште, па било и најбоље винско сирће нема велику хранљиву вредност, те и не служи као намирница за исхрану. Исто се употребљава као додатак уз оброк, да би нека јела постала мекша, сварљивија и укуснија. Лети се пак сирће више троши, због свог киселог укуса, ради освежавања. Хранљива вредност поменуте џибре делимично је испитана у исхрани стоке, па се дошло до закључка да је иста врло мала и ако су поједине домаће животиње у могућности да џибру боље искористе него човек.

У неким виноградарским крајевима искоришћава се комина од грожђа преостала од печења ракије, за исхрану стоке, нарочито говеда и оваца, и то преко зиме. За ову сврху добро је употребити свеже печену комину. У противном се још врућа комина из казана слаже у кацу, нагази и посоли да би се боље чувала до употребе.

Хранљива вредност комине није најбоље проучавана, али се на основу досадашњих испитивања мисли да је слабија и од лошег ливадског сена. Сматра се да 300 кгр. комине има приближно исту вредност као 100 кгр. најобичнијег сена. Обично се комина меша са трицама, кукурузом, плевом итд. Количина комине у овој смеши не би требало дневно да пређе од 8—10 кгр. за говеда а упола мање за ситну стоку. Животиње овако припремљену комину троше радо, а са њоме и сламасту храну.

Инж. Вукашин Тоскић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Зашто се све може употребити поздер од конопље?

Матија Поповић
члан Пољопривредне подружине из с. Врбића Крупањ

Одговор: Приликом прераде конопљиног стабла добија се од 100 кгр. стабала: око 25 кгр. влакна и око 75 кгр. т. зв. поздера. Овај поздер није ништа друго до дрвенасти део стабла, тј. дрво.

Дрвенасти део стабла-поздер може се искористити на различите начине:

1. као материјал за огрев у крајевима где је оскудица у дрвету;

2. може се спалити и пепео добивен од њега употребити за ђубрење њива — и то поглавито оних на којима ће

се у идућој години гајити конопља, и најзад

3. поздер се може искористити за ђубрење њива пошто се распадне — као распаднута органска маса.

Овај последњи начини употребе поздера најбољи је, само претходно треба учинити да се што боље распадне-згори. Ево како се то ради:

Дрвенасте отпатке од конопљиног стабла заједно са другим отпатцима: ђубретом са путева, стаза и дворишта, прикупљеним коровом, отпатцима из кухиње и т. д. треба ставити на једну гомилу четвртастог облика производње дужине — што зависи од количине отпадака, 1—2 метра ширине и 1—1;5 м. висине. Када се овако направи гомила онда је треба с времена на време поливати водом, али само толико да отпатци буду влажни. Због влажења и ваздуха који се у њима налази отпатци се почињу загревати, због чега настаје распадање. Пошто се дрвенасти део конопљиног стабла тешко распада, препоручује се да се гомила меша, бар у два месеца једанпут. Мешање се врши тако што се гомила пребацује с једног места на друго. Да би се убрзало распадање важна је ствар да отпатци буду увек у влажном стању. Ако се овако ради после 4—6 месеци може се добити ђубре.

Добивено ђубре на овај начин зове се компост или мешанац. Оно се може употребити за ђубрење земљишта испод свих усева: кукуруза, конопље, сточне репе, лана, ливада и пашњака, поврћа и т. д.

Инж. Властимир Ђ. Ђорђевић

*

Питање: Како се и када сеје борово семе?

Живадин Јаћовић
из Тулаје — Прокупље

Одговор: Семе бора не мора се стратификовати, али га треба чувати у каквој кеси на месту које није много топло и суво. Сетву обавити упролеће, обично у марту. Земљиште треба да буде добро припремљено, иситњено. Пред сејање семе треба да проведе око десет часова у млакој води. Кад се сејање обави, извршити једно осредње заливање, да би се честице земље приљубиле уз семе и да би било довољно влаге за ницање. Семе бора сеје се на дубини од 3—4 см.

Инж. Душан Станковић

*

Питање: М. И., пољопр. из Лешнице, упутио је неколико питања, на које дајемо следећи

Одговор: 1) Брескве испрскане 2% бордовском чорбом када су пупољци кренули неће бити довољно заштићене од болести „коврчавости листа" коју изазива гљивица Тафрина деформанс. Прскање је успешно када се изврши најдоцније на 3—4 недеље пред кретање вегетације. Разуме се да је увек боље и сигурније да се изврши нешто раније, да се не чека последњи моменат. При томе, боље је узети 3% раствор чорбе него 2%. Прскање осталих воћака у исто доба и истим средством је непотребно и некорисно.

2) Изданак је врло добар за размножавање шљива, али шљиве подигнуте из изданака имају особину да и саме терају изданке у већој или мањој мери, тиме се изнурују и имају краћи век. Озбиљан недостатак изданка је и слабо развијен корен. Да би се из изданка добиле добре шљиве, потребно је изданке узимати само од стабала која дају првокласне плодове и добро рађају (запажено је да у том погледу нису сва стабла подједнако добра), али се и у том случају изданци морају већ ујесен прве године извадити, пренети у растило и тамо неговати до сађења на стално место. Ако се жели да се од појединих стабала добије што више изданака, могу се та стабла рано упролеће сасећи до земље или на 10 до 20 см изнад земље. Тиме се изазове много јаче стварање изданака, али ово није неопходно, те се може препоручити само у случају када су дотичне воћке дотрајале или престариле, па није штета да буду сасечене. Ујесен претходне године земљиште око таквих шљива треба дубље да се пооре и подрља, или ако је мања површина, прекопа и поравна, тако да се унеколико и жиле повреде. Тиме ће се изазвати јаче развијање изданака који ће се појавити идућег пролећа. Обрађена површина земљишта обезбеђује бољу влажност и исхрану младих изданака, те ће се они брже развијати. Исте године када су изданци избили, рано ујесен када лист отпадне, треба изданке пресадити у растило, на добро припремљену и плодну земљу и ту их одгајити до сађења на стално место. Наредне године рано упролеће изданке скратити на десетак см изнад земље (за једну шаку), да би се добило боље стабло и да би се изазвало јаче развијање корена. Из тако орезаних изданака избиће неколико младара. Најразвијенији треба оставити недирнут, да се из њега развије стабло, а остале само закинути (пинцирати) када достигну око 20 см висине. Остављањем већег броја младара корен ојача, што је врло важно за изданак, који обично нема добро развијене жиле. По потреби земљиште у растилу заливати и прашити, да би се изданцима обезбеди што повољнији услови за њихово развијање и напредовање. У растилу изданци остају две до три године, док се из њих не добију добре, лепо развијене

саднице, са образованом круном, које ће бити способне да се саде на столно место.

3) Јабука јовача је локална сорта без вредности за трговину. Под истим именом се у разним крајевима налазе различите сорте, те би било тешко добавити баш ону на коју се у постављеном питању мисли.

Инж. **Д. Станковић**

*

Питање: Орах рађа сваке године, али пред зрење језгра се спари и поцрни. Има ли начина да се ова штета отклони?

Ранко М. Дугалић
Рашка

Одговор: За сада не би се имало ништа нарочито да препоручи. Скупљање и уништавање болесних плодова и опалог лишћа, ма да би било корисно, у пракси је теже изводити.

Једино је за препоруку предузети прскања бордовском чорбом рано с пролећа (2—3 пута), што је дало у неким земљама врло добре резултате.

Подробнија упуства о броју и начину прскања, биће својевремено објављено у „Тежаку").

Д. С.

ДОПИС СА СЕЛА

ПСИ ЛУТАЛИЦЕ ПРЕНОСЕ ЗАРАЗЕ

После земљорадње сточарство је у нашој држави главна привредна грана занимања и главни извор богатства. Но, иако је сточарство стуб, без којег се земљорадња не да ни замислити, оно је у многом запостављено. Поред тога што се не придаје нарочита пажња избору пасмине, правилној нези и храњењу наше сточарство страда и од многих заразних болести, а све стога, што се никада благовремено не пријави властима први случај оболења стоке у селу, те се не предузму хитно потребне мере цепљењем, против болести од које прети опасност. Болесно грло се ретко кад одваја од здраве стоке, већ се пушта да иде докле га ноге држе. За случај угинућа, лешине се бацају у текуће воде, баруштине или се ретко кад плитко закопају. На тај начин болесно или угинуло грло је сигуран извор заразних клица, које ће се на разне начине, а понајчешће пси луталице, за најкраће време разнети и заразити стоку по читавим селима. Многи сматрају да своју стоку држе у ограђеним просторима, например свиње у оборима, које се не дотичу са туђим свињама, те их се не тиче што на крају села пустоши „свињска куга", „ваљда не лети из обора у обор", или их се још

мање тиче како се поступа са лешинама заразне стоке која угињава. Но уколико се избегава састајање здраве стоке са болесном, ту су пси луталице, који, пуштени ноћу, обиђу око педесет домова тражећи остатке хране, лижу бучуке, односно корита код оболеле стоке, затим прелазе у друга дворишта где ће лизати судове за храњење, остављајући заразу са језика, а преносе их и на ногама. Исто тако пси луталице преносе заразу и на тај начин, што ваде плитко закопане лешине, једу их, развлаче по пољима сејући заразне клице које ће стока при прогону нагазити или, при напасању, прогутати. На тај начин пси навуку у дворишта својих власника парчад меса, и нанесу заразу која је неумољива и понегде уништи до последњег грла стоке. Ово се не би десило да су пси везани, или да је двориште тако ограђено да они не могу унутра.

Стога се пси луталице могу сматрати као најопаснији разносачи сточних зараза, противу којих треба повести најенергичнију борбу, а нарочито се позвати на полицијску одредбу, према којој су прописане најстрожије казне за сваког који пушта псе на слободно кретање ван дворишта, па било дању или ноћу. Другим речима, сваки савестан домаћин неће ни дозволити да му пси јуре ван дворишта слободно, јер поред тога што могу лако побеснети, некога ујести (за чије последице одговоран је власник) пуштени пси преносиће ревносно из дворишта у двориште „свињску кугу", „сланавку" (шап) „црни пришт" и друге заразне болести, које се у околини појаве. У првом реду пренећи их у двориште свога власника, који се у заблуди пита шта ли је згрешио Богу, те му стока цркава, или ће помислити да је посреди неки урок, враџбина, клетва, што је јео мрсно петком и томе слично, док се из изложеног види до кога је главна кривица те се сточне заразе тако брзо шире „као да их рука носи". Зато треба и за случај да оболи које грло, па било своје или суседне стоке, одмах пријавити властима и позвати ветеринара, иначе редовно сву стоку, док није оболела, шприцати, псе луталице (скитнице) везати и од других то захтевати, стоку добро и правилно хранити, појити и неговати, па ће иста увек здрава и напредна бити, и онда се не треба бојати ничега, па ни мрсења петком.

Душан Р. Удовичић

ГОДИШЊЕ СКУПШТИНЕ ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПОДРУЖИНА

По правилима за пољопривредне подружине, које су у саставу и чланству Српског пољопривредног друштва, редовне годишње скупштине подружинских чланова дође се сваке године у току месеца јануара. Већина подружина поступиле су по правилима и скупштине на време одржале, а било их је које

због разних узрока то нису могле урадити у јануару већ у фебруару, а неке у марту, па чак и у априлу месецу.

Из године у годину чланство у пољопривредним подружинама све више расте а тако исто и број подружина. Пољопривредне подружине нису више установе мањега значаја, већ моћна удружења пољопривредника са којима се могу изводити разни корисни послови и у васпитно-пропагандистичком и у пословно-посредничком погледу. Са њима на многим корисним пословима сарађују бановински пољопривредни органи и пољопривредне установе, пошто им је циљ и задатак скоро истоветан. У подружинама су окупљени и учлањени махом напреднији и добронамерни пољопривредници. За „Тежак" и за Пољопривредни календар, као најбоље пољопривредне новине и читанке зна велики број пољопривредника — преко 16.000. Годишње скупштине доброга броја подружина биле су лепе и достојанствене манифестације. На њима су пред великим бројем присутних (100, 200, 300 па чак и до 400 и више људи) поред дневнога реда по правилима, одржана и разна стручна и социјална предавања и чуле су се дискусије, којима могу да позавиде и многе централне организације.

И по броју присутних чланова и по примерном реду истичу се скупштине подружина у Зворнику, Пожеги, Прокупљу, Чачку, Зајечару, Власотинцима, Сопоту, Петровцу, Гор. Млановцу, Краљеву, Сремским Карловцима, Нишу, Ваљеву и другим местима.

Друштво је на годишње скупштине поменутих и других јачих подружина упућивало своје делегате, који су скупштинама присуствовали и погодна предавања одржали.

Подружине у Сопоту и Гор. Милановцу последњих 4—5 година, приликом држања годишњих скупштина приређују и пољопривредне лутрије, а неке по одржаним скупштинама предавања са филмом или пригодне забаве за своје чланове и њихове породице.

Бор. Љ. Нешић

ПЛОДАН РАД ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАДРУГЕ У ЉИГУ

Здравствена задруга у Љигу основана је међу првим здравственим задругама са 200 чланова-задругара. Ова задруга је за кратко време проширила свој делокруг рада на територију среза Качерског и један део среза Колубарског, те је својим плодним и корисним радом успела да придобије око 900 чланова-задругара.

Задруга је преко Савеза задруга издејствовала помоћ за своје задругаре у циљу подизања бетонских ђубришта, нужника, чесми итд. Тако, подигнуто је: 18 бетонских ђубришта, 20 хигијенских нужника, 2 школска нужника, 3 чесме, 5 бунара,

5 школских пумпи, 1 купатило са 10 тушева, 18 стаја, 3 свињца и 1 живинарник.

Поред тога при задрузи организован је одељак задружне омладине са намером, да се омладина просвећује и проучава, да се упозна са неопходно потребним научним знањима из хигијене, из домаћинства и пољопривреде. Организованој задружној омладини сваке недеље задружни лекар одржава поучна предавања из хигијене а из пољопривреде повремено стручњак-агроном Савеза здравствених задруга; такође случајевима када се појаве заразне сточне болести свињска куга итд. долази задружни ветеринар и врши пелцовање задругарске стоке по врло ниској цени.

Здравствена задруга претставља сељачки санаторијум. — Здравствена задруга у Љигу успела је са својим задругарима да подигне задружни дом у коме су смештене: задружна апотека, прегледаоница, амбуланта за указивање помоћи за хитне случајеве као и стан лекара.

Сл. 118. Дом Здравствене задруге у Љигу

Задругари ове задруге имају велике повластице. Тако они плаћају лекарски преглед по 20 дин., а задругари који уплаћују по 5 дин. сваког месеца имају бесплатан преглед за све чланове породице. и лекове за 30% јевтиније од државне таксе. Задружни лекар г. др. Берковић, врши бесплатно преглед ђака основних школа сваке друге године а по указаној потреби врши такође бесплано и пелцовање школске деце. Поред тога када дете оболи има бесплатно преглед и лекове, а незадругарска деца плаћају само лекове.

Такође задружни лекар врши бесплатно преглед трудних жена а затим и одојчади до године дана и даје мајкама савете и упутства како треба децу неговати и хранити. У случају пак тешких порођаја задружни лекар указује хитну лекарску помоћ.

У последње време Задруга, да би усавршила и даље свој рад на здравственом подизању села набавила је и Рентгенов апарат, који је смештен у задружном дому и употребљава се при прегледу болесних задругара. Тако је ова здравствена задруга постала прави сељачки санаторијум.

Здравствена задруга у Љигу, за постигнуте успехе на здравствено-економском подизању села и сељака, награђена је 1. наградом Управе фонда Њ. В. Краља Александра I у 1932 год. и тиме је добила признање са највишег места за свој досадањи плодан рад.

Ракари — Мионица Агр. **Света Радојчић**

ЗАПИСНИЦИ

Извод из записника Управног одбора Српског пољ. друштва; 15 седница (6-IV).

Одлучено је да се усвоје сви учињени предлози књижевног одбора и да се примљени рукопис „Ђубре, ђубрење и ђубриште" од В. Ђорђевића преда на преглед г. Ник. Белобрку а потом да се штампа у 5000 примерака као X свека „Тежакове" библиотеке.

Пошто се претседник г. др. Младен Јосифовић захвалио на даљем уређивању „Тежака", то је изабран за уредника „Тежака" г. инж. Вукашин Тоскић, доцент Пољопривредног факултета и члан Управног одбора.

По предлогу претседника изабран је за уредника „Пољопривредног календара" за 1940 год. г. др. Павле Вукасовић.

Одлучено је:

Да се прими знању извештај Финансијског одбора, да је извршен преглед касе и рачуна за месец март т. г. и да је нађено да су сва документа, како примања тако и издавања правилно књижена;

Да се не може дати никаква помоћ Српском православном манастиру „Св. Богородице" у Калишту, срезу струшком; да се Друштву за помагање сиротиње и сузбијање просјачења одобри уобичајена помоћ од Дин. 100.—; да се прими к знању извештај благајника да је у току последње недеље наплаћено на име потраживања из ранијих година Дин. 10.610,50.

Одлучено је да се набави и то: 1) 5 комада плугова „Идеал" од фирме Полих и Варга и 5 комада плугова од домаћих фаница, с тим да се прликом набавке плугова од домаћих фабрика тражи уверење Завода за испитивање материјала; 2) 50

комада дводелних дрљача марке „Бик", тежи тип; 3) 30 комада ветрењача од Осјечке љеваонице; да канцеларија изради цену плавог камена за сваку железничку станицу где има наших интересената и то како за набавке 5 до 15 тона за готово тако исто и за набавке на кредит.

Одлучено је: да се не може изаћи у сусрет молби Александра Л. Арсенијевића из Влашког Дола и Љубомира Михаиловића из Страгара, срез трстенички ради оснивања подружина у тим местима, пошто раније постојеће подружине нису још ликвидирале и нису своје обавезе према Друштву испуниле. да се не може усвојити предлог подружина у Превешту и Руњанима за исплату хонорара њиховим секретарима-благајницима за рад у 1938 години све докле подружине своја дуговања не ликвидирају; да се одобри исплити хонорара и то:

1) Миодрагу Ј. Рогићу, секретару подружине у Младеновцу у Дин. 264.— и 2) Боривоју Поповићу, секретару подружине у Сребрници у Дин. 110.—

Да се усвоји предлог Подружине у Белановици да дужну суму Друштву у Дин. 38.437,50 Подружина исплаћује у једнаким месечним ратама од 1-VI до 1-XII т. г. у противном наплату тражити судским путем.

Да се Пољопривредној подружини у Краљевном Селу — Андрејевцу одобри сума од Дин. 300.— колико јој је већ послато на име помоћи за држање предавања; да се не може изаћи у сусрет молби г. Вјачеслава Братинског, учитеља и управ. школе у Ласињском Сјеничаку, срез Вргин Мост, за помоћ ради набавке једне прскалице; да се Соколској жупи у Сарајеву и Задружном удружењу за просвећивање села у Мијатовцу изда бесплатно по једна колекција разних књига у вредности Динара 100.—

Да се умоли г. Тих. Кузмановић, члан Надзорног одбора Друштва да изврши преглед рада Пољопривредне подружине у Рибнику, среза трстеничког.

Да се Пољопривредној подружини у Рипњу одобри помоћ од Дин. 1000.— у семену, материјалу и књигама за награде излагачима на изложби свиња, коју ће Подружина приредити у току овога пролећа, но с тим да Подружина настане да број чланова повећа.

Да се по позиву на сарадњу „Сељачког кола" Друштво за културно и економско унапређење села у Београду, одређују да воде преговоре чланови Програмског одбора.

Да се поводом предлога г. М. Лолића за штампање рукописа „Гајење поврћа у топлим лејама" извести г. Лолић да ће Друштво за пријем нових рукописа објавити конкурс у своје време.

(Наставак у идућем броју)

ПЛЕМЕЊАЧА

(пероноспора) највећи непријатељ винограда. Заражен виноград не можемо више излечити, али плавим каменом можемо појаву спречити. Употребите за ту сврху само плави камен марке

ЗОРКА

ЦЕНОВНИК

Сезонска потреба, које се могу добити код Срп. пољопривредног друштва Београд

Жетелице Мелихар са рудиносом и центр. мазањем Дин. 6600.—
„ „ са два рудоноса и центр. мазањем „ 7000.—
Копачице (Прашачи и огртачи) **Бехер и Еберхарт** Дин. 620.- и Дин. 700.-
Ветрењаче марке **„Бик"** са осам сита Дин. 1325.-
Запрашивачи за лозу (ручни и ледни-Верморел) Дин. 65.- и „ 330.-
Челичне **Атоматске грабуље** за сено (од 36 зубаца) Дин. 2850.-

Тријери Хајд	класа	I	марка	Ia	Дин.	2370.—
„ „	„	I	„	I	„	3050.—
„ „	„	I	„	II	„	3700.—
„ „	„	II	„	Ia	„	3060.—
„ „	„	II	„	I	„	3900.—
„ „	„	II	„	II	„	4320.—
„ **Сортирачи**	кл.	V	марка	I	„	5000.—

Семе **Мухара** Дин. 4.— семе **Угарњаче** „ 30.—
Манила, у клубадима од око 4 кгр. „ 56.—

Поруџбине вршити одмах, јер робе нема много. Подружине, код куловнее за готово, имају попуст.

ЖУПА А.Д.

ИНДУСТРИЈА ХЕМИЈСКИХ ПРОИЗВОДА

Крушевац - Дедина

Производи под познатом марком »Ж У П А«

П л а в и к а м е н
Сумпорну киселину
Г л а у б е р о в у со
З е л е н у г а л и ц у

Плави камен марке »Ж У П А« пружа вам највећу гаранцију да сачувате наше винограде зато купујте плави камен марке »ЖУПА« који је познат широм целе земље, јер је у практичној примени показао о д л и ч н е резултате. Плави камен марке »Ж У П А« израђен је из најчистијих сировина и садржи 99—100% јачине

КУПУЈТЕ ДОМАЋЕ ПРОИЗВОДЕ И ПОМАЖИТЕ ДОМАЋУ

ИНДУСТРИЈУ ЈЕР ТИМЕ ПОМАЖЕТЕ САМИ СЕБЕ

Штампарија „Слога" Душана Поповића Београд, Кнегиње Љубице бр. 4

ПОШТАРИНА ПЛАТ... У ГОТОВУ

Универзитетска библиотека
БЕОГРАД

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ Њ.В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

БЕОГРАД
15
ЈУЛИ
1939

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Словеначка народна ношња

САДРЖАЈ: Инж. ВЛАД. МАРТИНОВИЋ: Да ли треба огртати кукуруз; МИОДРАГ МАРЈАНОВИЋ: Исхрана радне стоке за време жетве; Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ: Можемо ли се топовима одбранити од града; Инж. РАД. БОРИСАВЉЕВИЋ: Овишавање нових винских судова; Инж. ДУШАН СТАНКОВИЋ: Када и како треба брати летње воће; АСЕН СТАНЧЕВИЋ: Како треба спремити компот од кајсија; Питања и одговори: Рад наших подружина: ПЕТАР ЖУГИЋ: Сточарска изложба Пољопривредне подружине у Ражњу; Пољопривредна књижевност; СТ. ЈЕШИЋ: Једно обавештење; Наши изврсни пољопривредници; Некролог: † Велимир Тодоровић; Извод из записника Управног одбора Српског пољопривредног друштва

ЦЕНОВНИК

Сезонска потреба, које се могу добити код Српског пољопривредног друштва

Београд

Жетелице Мелихар са рудносом и центр. мазањем Дин. 6600.—
„ „ са два рудоноса и центр. мазањем „ 7000.—
Копачице (Прашачи и огртачи) **Бехер и Еберхарг** Дин. 620.- и Дин. 700.
Ветрењаче марке „**Бик**“ са осам сита Дин. 1325.-
Запрашивачи за лозу (ручни и лећни Верморел) Дин. 65.- и „ 330.-
Челичне **Атоматске грабуље** за сено (од 36 зубаца) Дин. 2850.-
Тријери Хајд класа I марка Ia Дин. 2370.—
„ „ „ I „ I „ 3050.—
„ „ „ I „ II „ 3700.—
„ „ „ II „ Ia „ 3060.—
„ „ „ II „ I „ 3900.—
„ „ „ II „ II „ 4320.—
„ **Сортирачи** кл. V марка I „ 5000.—
Муљаче за грожђе, мање „Бик“ „ 640.—
„ „ „ средње „ „ 720.—
„ „ „ веће „ 800.—
„ „ воће средње „ 900.—
„ „ одвајање петељке м. „Бик“ „ 1.500.—
Пресе за грожђе од 115 л. „Бик“ „ 1.750.—
„ „ „ „ 170 „ „ „ 2.100.—
„ „ „ „ 220 „ „ „ 2.600.—
„ „ „ „ 350 „ „ „ 3.400.—
Семе **Мухара** Дин. 3.— семе **Угарњаче** „ 20.—
Манила, у клубадима од око 4 кгр. „ 56.—

Поруџбине вршити одмах, јер робе нема много.
Подружине, код куловине за готово, имају попуст

Поштарина плаћена у готову.

ГОДИНА 67, Бр. 14 БЕОГРАД, 15 ЈУЛИ 1939

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

Власник за Српско пољ. друштво
Председник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепартова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

ДА ЛИ ТРЕБА ОГРТАТИ КУКУРУЗ?

Ма да је по овом питању било речи у последњем броју „Тежака", због велике важности истог и због тога, што су ове године знатне површине под кукурузом, услед разних елементарних непогода, тек сада стигле за огртање, пружамо нашим читаоцима и овај чланак. Ур.

Кукуруз је наша најглавнија њивска биљка. У 1937 год. било је код нас под кукурузом 2,785.786 хектара или преко 36% од целокупне оранице. Просечни принос у току последњих десет година износи 16,1 товар (мц) по хтектару. Према томе ако нас задовољава велики број хектара, не можемо рећи да је то случај и са приносом, који би требао да је много већи.

Као што знамо на повећање приноса поред повољних природних услова — климе и земљишта, утичу и остали чиниоци: селекционисано семе, ђубрење, рационална обрада и друго.

Једно од спорних питања које мора имати утицаја на принос кукуруза јесте: да ли треба огртати кукуруз или не?

Скоро у свима државама, изузевши Америке, врши се мање-више огртање кукуруза. Мишљења су подељена да ли ова радња користи или чак и штети усеву кукуруза. Преовлађује мишљење код већине стручњака да је огртање ку-

куруза штетно осим у случају када је земљиште влажно, подводно или када наступи кишовита година. Осим тога препоручује се огртање и тамо где дувају јаки ветрови.

Из предњег би се закључило да је ствар врло проста и јасна. У свима подводним и ветровитим местима где се гаји кукуруз треба га огртати, а у другим крајевима место огртања дошло би окопавање — прашење. Пошто влажних крајева немамо много, углавном према овоме би требало код нас огртање избацити као сувишну и штетну меру.

Али ово питање није тако просто као што изгледа. Јер знамо да пољопривредници у најнапреднијим деловима наше државе — у Војводини и поред пропаганде противу огртања и даље врше овај посао. Конзервативизам, навика и недовољна пропаганда у овом погледу нису једини разлози што пољопривредници не напуштају огртање кукуруза. Сложеност овога питања види се и по томе, што се новија испитивања не слажу у свему са ранијим гледиштима. Из радова са огледима код кукуруза, не само што се није могло утврдити, да је огртање кукуруза код нас штетно, већ напротив добија се утисак о корисности ове радње и о повећању приноса. У другом погледу огртање кукуруза у ветровитим местима може се сматрати да више штети но користи. То долази отуда, што се огрнути део кукуруза учвршћује помоћу главних и споредних (секундарних) жила толико, да постаје нееластичан и под утицајем ветра лако се ломи изнад огрнутога места. Код неогрнутог кукуруза биљка се лако повија — еластична је и ветар поваљује струкове, али их не ломи. Касније се биљке полако враћају на свој првобитни положај. Али, ако се кукурузне стабљике и не исправе, то није толико штетно.

Тако се данас не може тврдити да огртање много користи у борби против ветра, као што се не може тврдити са сигурношћу да сва она земљишта која нису подводна не треба огртати. Додуше приликом огртања ствара се већа површина од 15—20% која је изложена одилажењу влаге из земљишта. Али се исто тако према новијим испитивањима на богатим и плодним земљиштима у многоме спречава губљење влаге дебљим слојем обрађене земље, који се ствара приликом огртања. Овај слој трошне земље не дозвољава успостављање — капиларности — и тако се чува влага у земљишту и приближно као и код неогрнутог, односно само окопаног кукуруза.

Као замена огртања, у Америци се употребљава браздача сејачица (Листер), која је у ствари плуг обртач са нарочитом направом у виду ребрастог котура за избацивање семена. Семе кукуруза пада у бразде, а са стране се стварају гребени, који се приликом окопавања заравњавају. На

тај начин семе дође дубље но иначе, што је нарочито важно за сушне крајеве.

Као оправдане примедбе и штете од огртања кукуруза наводи се стварање хумки (ако се мотиком огрће) или банкова (са плугом огртачем). Затим такав кукуруз се мора сећи високо што проузрокује задржавање кукурузног мољца. Огртање има и туману што се сматра завршним радом у погледу неговања кукурузног усева. На таквом земљишту отежано је сузбијање корова. Огртањем се, нарочито са плугом-огртачем, често коров још више подстиче у простору и размножавању.

Из свега овога може се закључити, да огртање има својих ћавих и добрих страна и да још нисмо сигурни, када, где и у којим приликама треба огртање употребити. Овај посао свакако треба првенствено да обаве позване установе — пољопривредне огледне и контролне станице, свака у своме делокругу и реону рада. Само онда, када у сваком крају наше државе где се гаји кукуруз буде стручним вишегодишњим огледима утврђено да ли треба огртати кукуруз или не, моћи ће се у појединим местима препоручити или одбацити ова мера. А за ово време пољопривредник треба и сам да се помогне, јер цео огледно-истраживачки рад у пољопривреди је самопомоћ. За сада можемо препоручити у том погледу пољопривредницима ово:

1) Огртање кукуруза може се препоручити на стално подводним земљиштима, а евентуално и на осталим земљиштима за време кишовите године;

2) У сваком случају потребно је обратити пажњу на што већи број прашења-окопавања. Ово нарочито важи за јужне, југоисточне и сушне крајеве наше државе. Тамо се већином узима само једно прашење, а после тога када кукуруз одрасте (до ½ метра), врши се огртање као завршни посао, што је свакако недовољно;

3) Пошто нисмо сигурни да ли огртање користи (осим код влажних земљишта) и ако користи у којој мери, потребно би било поред чешћег прашења, према степену закоровљености и покорици, (нарочито после кише), да бар напреднији пољопривредници изврше сами огледе са огртањем и неогртањем. Огледи би се извршили на тај начин, што би се изабрала по могућности равна и оцедна њива, правилног облика, у сваком погледу изједначеног земљишта или ако није равна да буде бар истог пада. На целој њиви треба да је претходно био исти усев (предусев) и да је земљиште довољно осветљено и чисто од корова. Не може се узети за овакве огледе њива која је до пола ђубрена, а друга страна остала нећубрена. Уколико је већа површина и равномерније земљиште под оваквим огледом, утолико је боље. После одприлике другог прашења, подели се њива

тачно на два дела. За време огртања једна се половина кукуруза огрне, а друга само праши. Тако би се на пример једна половина кукуруза окопала два пута па огрнула, а друга три пута само окопала. Овакве огледе треба провести најмање три године узастопце, али не на истој њиви. У јесен треба посебно измерити принос сламе и клипова (односно зрна) и ове податке тачно бележити ради коначнога закључка.

Иако овакви једноставни огледи нису у складу са огледном техником пољопривредних станица, верујемо, да би много помогли за решавање овог питања. Уједно пољопривредници треба да се оспособе да и сами проверавају рентабилност свога садашњег рада и да уносе савршеније методе у пољопривреди.

Инж. **Влад. Мартиновић**

ИСХРАНА РАДНЕ СТОКЕ ЗА ВРЕМЕ ЖЕТВЕ

За савлађивање пољских радова користимо код нас првенствено говеда и коње. Да би пак радна кондиција ових врста животиња била што боља за време жетве, као и после жетве, потребно је да одгајивачи стоке обрате пажњу храни и њеним састојцима, врсти хранива и самом начину храњења радне стоке.

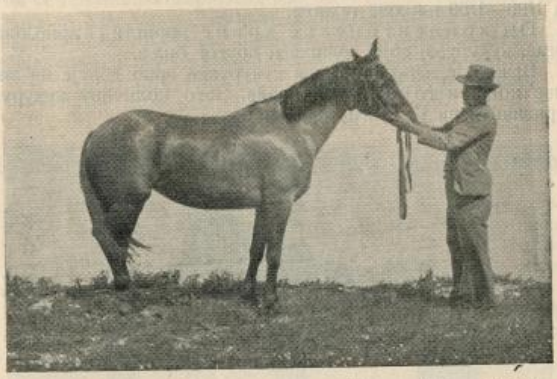
1) Храна коју пружамо радној стоци мора да има двоструки значај. Пре свега да одржи животињу у доброј снази, као и да својим хранљивим састојцима омогући накнаду за изгубљену телесну топлоту, радну снагу и друго. У првом случају говоримо о храни за самоодржање животиње, а у другом о храни за производњу.

Храна за самоодржање животиње подмирује се код радне стоке кабастом храном (сеном, сламом, шашом, зеленом пићом итд.), док за производњу рада потребну храну налазе животиље делимично у кабастој, али много више у концентрисаној храни (овсу, јечму, кукурузу, мекињама, индустријским отпадцима итд.). Количина хране за самоодржање и производњу одређује се према тежини саме животиње, врсти рада, тако да се једна општа формула за радну стоку не може поставити. Други случај јесте са самим станьем животиња. Коњи као радна грла троше више хране од волова. Бременита стока која доји младунче троше много више од првих.

У дневном оброку радних грла морају бити заступљени сви потребни састојци као: вода, беланчевине, масти, угљени хидрати и соли. Али специјално за радна грла највећу важност имају беланчевине и угљени хидрати. Беланчевине су

неопходне за накнаду животних радњи. Рачуна се да на једно радно грло од 500 кгр. живе тежине треба да је у дневном оброку заступљено најмање 250 гр. беланчевина. Ако је радно грло уз то бременито, младо или пак дојн младунче, ту се и количина беланчевина знатно повећава. Потребне беланчевине стока прима давањем мекиња, јарме, детелине, сена, уљних колача и других хранива.

После беланчевина најважнији састојак у оброку радних грла морају бити угљени хидрати, који су доста распрострањени у свима хранивима. Они имају преимућство што

Сл. 119. Из Пољопривредне школе у Букову: Млад пастув.

су јефтини, могу се употребити у знатним количинама без икаквих штетних последица и главни су произвођачи топлоте и радне снаге. Поред свега тога они могу заменити и улогу масти у животињском организму.

2) Ма да у периоду жетве постоје разна хранива, ипак ограничићемо се овде првенствено на храну коју може сам пољопривредник да произведе и да радној стоци пружи. А то су:

Зелена храна одликује се великом садржином воде и других састојака. С обзиром на садржину воде не препоручује се да се радној стоци у великим количинама полаже јер изазива зујење, пролив, опуштен желудац и тромост у раду. У количини од 15 кгр. дневно може се употребити уз придодатак друге суве кабасте или концентрисане хране.

Што се тиче свеже детелине она замара коње, а код говеди проузрокује надун.

Слама употребљава се за коње тврђа, јер мека слама

овса и јечма проузрокује колику, а слама од махунастог биља затвор. Говеда хране се сламом меком, која се у недостатку може заменити сламом: соје, боба, грашка и другог. Количина сламе у летњем оброку за време жетве зависи од придодатка хранива и не треба је давати више од 3—5 кгр.

Сено је главна храна радних животиња. Полаже се у дневној количини од 4—9 кгр. у колико се оскудева у сувој кабастој храни. Младо сено не треба користити, јер штетно делује на организам радних грла.

Највећу потребу за сувом кабастом храном имају преживари. Зато се овим сува храна треба пружити у количини од 1/90—1/50 њихове тежине.

Од концентрисане хране користи се зрно овса, јечма, кукуруза, соје, грашка и другог биља.

Важно је напоменути да кукурузно зрно делује на зној ење коња и гојење самих грла. Зато количину кукуруза ограничити на 1—3 кгр. дневно.

Сл. 119. Из Пољопривредне школе у Букову: Двогодишња омица.

Овас је једна од најважнијих хранива код коња. Даје се истог према тежини грла и послу од 3—9 кгр. по грлу. За старија грла ова два хранива могу се дати прекрупљена или изгњечена.

Поред свега радној стоци треба дати и соли и то коњима по 20 гр., а говедима по 60 грама дневно.

3) И начин храњења радне стоке утиче на само искоришћавање радне стоке. Преживари имају дужи канал за варење од коња, па им је потребно више времена за варење хране. Коњи и животиње које брже варе и примају сочнију

храну морају бити чешће храњене. Ако се пак прима сува кабаста храна она се код преживара ређе полаже да би се могла сварити.

Дођели стока заморена, знојава или покисла, она се не сме хранити, све док се не одмори и не сасуши. Кад је се стока одморила и осушила онда се понуди водом, затим зрнастом храном и на крају кабастом. Појење стоке изводи се у половини храњења, као и пре поласка стоке на рад.

Радна стока храни се три пута дневно, тако да храну за коње треба највише увече полагати.

Преживарима за време рада треба дати храну снажнију, да би се преживање скратило, или их у подне оставити дуже у стаји уз придодатак кабасте хране, да би исту могли да ствере. После храњења радној стоци мора се дати потребан одмор и то коњима 1½ до 2, а говедима 2—3 часа.

Миодраг Л. Марјановић

МОЖЕМО ЛИ СЕ ТОПОВИМА ОДБРАНИТИ ОД ГРАДА

Г. Драгић Шугмић земљ. из Трбуња, срез Прокупачки упутио је следеће питање: „Већ 3 године узастопце туче град наше винограде, док је и раније било града, али не сваке године. Наш срез се граничи са жупским а жупљани из године у годину растерују градоносне облаке са све већим бројем топова. Постоји ли могућност да се тим топовима растера град и да се градоносни облак натера на суседни срез".

Питање је од интереса и за остале читаоце те одговор на исто дајемо у виду овог чланка. Познато је да град причињава велике штете пољопривреди а нарочито виноградарству. Разумљиво је што се врло одавно почело са покушајима да се нађе начина да се град спречи. Деценије су већ прошле а до резултата се није дошло. У низу тих покушаја били су и такозвани топови против града. Крајем прошлог и почетком овог века појавили су се ти топови, који су називани Штигерови. Уведени су у Француској, Италији и Аустрији. У исте је полагана велика нада. Набавила их је и Краљевина Србија за своје лозне расаднике. Тако су доспели и у Жупу у Лозни расадник. Доцније, када се у другим земљама дошло до закључка да су исти без вредности, топови из Лозног расадника, односе винограда ри на највише положаје у Жупи, и продужују пуцање. У уверењу да су корисни, виногради се удружују и повећавају број топова, тако да данас сваки брежуљак, пољана, потес има свој топ. У уверењу да се са топовима растерује град из Жупског у

суседне срезове, њихов број се повећава и у тим срезовима, што нам потврђује и горње питање.

Виноградари у Жупи и околним срезовима су уверени да пуцање тим топовима спречава град и ако готово сваке године један део Жупе страда, као што је случај и ове године. Поменуте земље које су топове прве увеле одавно су их и напустиле и то после вишегодишњих огледа, изведених под строгом контролом. У бившој Аустрији те огледе је изводио професор Прохаска чији извештај у изводу гласи:

„Године 1904. 23. маја облак са градом ширио се са југозапада на северо-исток, преко области са које се пуцало. Падање града које је у почетку било слабо достиже највећу јачину за време најјачег дејства топова. Исте године 3. јула оштећен је део среза одакле се највише пуцано."

Исте године изведени су огледи и у Италији и извештај д-р Похетина, који је руководио огледима гласи:

„Имали смо два случаја који су нас потпуно убедили да су топови без вредности. Град је пао 23. маја у јужној зони брањене области и није се показала ни најмања корист од пуцања. Напротив 12. јула падао је град у граничном срезу. Код нас није падао и ако није пуцано."

На основу већег броја неповољних извештаја испитивање је обустављено и топови одбачени.

Професор Бласерна подноси о топовима Талијанској влади следећи извештај:

„Опити су изведени на једној области од 6000 ha коју је често тукао град. Област је снабдевена са 200 најбољих топова тј. са дупло већим бројем, него што су њихови фабриканти захтевали. Левкови (кратери) топова били су дугачки 4 метра. У прангију се стављало по 200 грама „летећег" барута. Поред ових набављено је 22 топа, који су пуњени ацетиленом. Један од њих имао је левак висок 14 метара. Међутим градом су биле оштећене највише оне области, које су снабдевене најбољим топовима, док су области са топовима мањега калибра претрпеле мању штету, а потпуно су остале без града области које нису биле заштићене. Тј. десило се обрнуто ономе што се очекивало. Ја се нисам овим задовољио и ако сам остао једини, који се од града брани топовима. Продужени су опити. И после рата против града, који је трајао 3 године, исти се завршио са нашим поразом. Разумљиво је да би било корсније и пријатније да смо били у стању да победимо великог непријатеља талијанске пољопривреде. Али ипак је добро када се и ово завршило макар и на нашу штету."

На основу ових огледа Међународна конференција у Грацу, донела је одлуку да се даљи огледи обуставе и да је пуцање топовима против града без вредности. Исто је после тога одбачено и у Француској, где се покушало са

ракетлама, бомбама и другим средствима, што се и данас чини. Са овиме је пак за све земље пуцање топовима против града завршена ствар. Уверени смо, кад би се и у нашој земљи ово пуцање подвргло стручној контроли, да би се дошло до истих резултата, јер примењени топови су далеко од тога да одбране један крај од града, а још даље да отерају градоносни облак у суседан крај. Истина виноградарима је некако лакше кад, у очекивању града, чују пуцњеве ових топова, али верујемо да би били сигурнији, ако би се спровело обавезно осигурање против града.

Инж. **Вукашин Тоскић**

ОВИЊАВАЊЕ НОВИХ ВИНСКИХ СУДОВА

Вински судови се граде у већини од храстовог дрвета, а пошто ово дрво садржи у себи већу количину танина и смоластих материја горког укуса, то се нови судови морају предходно припремити, па тек онда употребити за превирање и чување вина, иначе се дешава, прве две три године, да танин пређе у вино и исто добије горак укус и није за употребу као пиће. О овоме сам имао прилике, да се уверим ових дана у једној винарској задрузи. И поред површног прања са врућом водом, вино у њима је непријатног, горког укуса, изгубило је природну, а добило мрку боју и тешко да ће се поправити, да се употреби као пиће, већ ће вероватно морати да се испече за ракију и тако бар до некле искористи.

Сваки нови дрвени вински суд мора предходно добро да се опере и ослободи смоластих материја и танина, па онда употреби за превирање или чување вина. Има више начина да се суд ослободи танина, али су се у пракси показали само два начина као добри: водена пара и хладна вода.

Постоје нарочити апарати који се зову запаривачи, а који служе за чишћење и запаривање винских судова. У нарочитом казану вода се загрева и претвара у пару, која се помоћу једне цеви одводи кроз врањ или отвор чепа у вински суд и тако га загрева и чисти. Водену пару треба пуштати у буре све дотле док из њега излази црна и пржава вода, па га оставити да се охлади и испрати хладном водом. У још врућe буре се не сме одмах сипати хладна вода, пошто може да се деси, да се буре нагло охлади и попуцају дуге. Добро је ово парење извршити два пут узастопце по прању са хладном водом, пошто је тако успех сигурнији.

Ови запаривачи су доста скупи а за препоруку су само за веће виноградаре, винарске трговце и винарске задруге, које прераде по више вагона грожђа и које експедују веће

количине вина и чија се бурад скоро увек враћају буђава и кисела, па их треба поново довести у исправно стање, што се најбоље постиже воденом паром. Мали виногради код којих је код нас и највише, могу се помоћи загревањем воде до кључања у неком казану, например у казану за печење ракије, и тако врућу воду сипати у буре, које се затим добро завраћи, па проваља и остави да се охлади, па испере хладном водом, што се понавља све док излази пљава и црна вода.

Други пак начин је јефтинији и практичнији. Ново буре или бачва се напуни до врха хладном изворском чистом водом и тако пуно остави три четири дана, да вода извуче из дуга све горке и смоласте материје. После овога времена вода се источи, буре исцеди и осуши, па онда поново исто тако напуни хладном водом. Ово се понавља неколико пута, све док из бурета излази црна и пљава вода. За препоруку је, ради бољег чишћења, да се у хладну воду дода и мало обичне соли, шака две на хиљаду литара.

Неки виногради нове судове употребљавају, нарочито веће бачве и каце, прве две три године само за чување комине и за превирање кључа или шире, па тек онда за чување вина или у њих сипају шљиве, да превре, нарочито у каце. Ово и ако је оправдано, ипак се не може сваки пут да изведе, па је најбоље постарати се и нове судове на горњи начин овинити.

Наши виногради у већини случајева набављају судове тек пред саму бербу и онда им не остаје времена да их благовремено овине већ пошто их површно оперу употребљавају за превирање шире и чување вина, па се после чуде, што им вино није добро. Винске судове треба набавити или израдити благовремено, преко лета, и онда остаје довољно времена да се ваљано и како треба припреме.

И ако из праксе наши виногради знају, да у ново буре или бачву прве године не треба сипати и чувати вино, ипак не умеју да се помогну, ма да овињавање нових судова није ни тежак посао ни скуп.

Надам се, да им је ово неколико реди од користи, ако се тога буду придржавали и хтели да помогну.

Инж. **Рад. Борисављевић**

КАКО И КАДА ТРЕБА БРАТИ ЛЕТЊЕ ВОЋЕ

Од правилног брања зависи у великој мери квалитет плодова воћа

Дозревају плодови раних, летњих сората воћака — крушака, бресака, јабука. Обавља се берба — посао пријатан

и лак. Рекло би се да није ништа једноставније него обрати дозреле плодове. То би и био случај када би се плодови на лицу места јели. Али воће је већим делом намењено тржишту, потрошачима, а да би до тржишта доспело, потребно је да издржи дужи или краћи пренос. Квалитет плодова у вези с тим и цена, зависи не само од особина сората него — у врло великој мери — и од стања у коме плодови доспевају на тржиште. Дешава се код нас још увек да се добије првокласно воће, али кад се изнесе на тржиште оно изгуби много од своје вредности. Рђав изглед воћа одбија купце, те и они што би хтели да га купе одустају од тога. Напротив, леп изглед воћа привлачи потрошаче, те и они што нису намеравали да га купе, чине то врло радо само

Сл. 121. Из Пољопривредне школе у Букову: Дрворед шљива, сорте Пожегача.

ако им се воће много свиди. То значи: воће доброг квалитета и привлачног изгледа намеће се потрошачима, има добру пролу и постиже готово увек добре цене.

У каквом ће стању свеже воће приспети на тржиште зависи у великој мери од благовременог брижљивог преноса. О овоме треба водити рачуна више него што се то досада чинило. Не треба губити из вида да брзо кварење воћа и његов рђав изглед настају најчешће услед неправилног брања и небрижљивог паковања и транспорта. А која је вајда кад се тај квалитет умањи рђавим поступањем са све-

жим плодовима, пре него што ти плодови стигну до потрошача.

Треба одмах истаћи да није ни лако постићи потпун успех у одржавању доброг квалитета и привлачног изгледа плодова летњих сората воћака, јер је летње воће веома нежно према повредама и према спољашњим условима (топлота, светлост и влага), те је као такво подложније краткотрајнијем чувању у свежем стању. Услед тога се и догађа да воће приспева на пијацу у рђавом стању. Али баш због тога треба брању, паковању и преносу воћа посветити већу пажњу.

Кад и како треба брати летње воће па да се оно одржи што дуже и што боље у свежем стању и да до потрошача дође са неумањеним квалитетом и привлачним изгледом?

Летње сорте крушака и јабука треба брати три до пет дана пре њеховог потпуног дозревања, што зависи од трајашности плодова појединих сората, удаљености тржишта и подесности преноса (паковање, путови, превозна средства). Уколико је тржиште ближе а саобраћајна средства подеснија, може се берба обавити и нешто доцније, што ће зависити и од нежности самога плода. Напротив, уколико су плодови нежнији, а тржиште удаљеније а саобраћајна средства неподеснија, бербу треба обавити утолико раније. Кад су плодови потпуно зрели, то је лако утврдити: кад су достигли највећу крупноћу, својствену дотичној сорти, када им покожница постане јаче обојена — жућкаста у основи а живоцрвенкаста са присојне стране — када им месо постане меко под притиском прстију, када имају арому и када се лако одвајају. Тада плодови имају најбољи квалитет и били би најбољи за потрошњу у свежем стању. Али тако дозрели плодови су осетљиви према повредама и према спољашњим условима (топлоти и влаги), те би се тешко очували у добром стању после извесног времена, које мора да протекне од брања до изношења воћа на тржиште. Због тога се воће мора брати нешто пре потпуног дозревања на дрвету, како би неповређено издржало пренос. За неколико дана, колико обично протекне од дана до потрошње, плодови таман достигну потпуну зрелост.

С друге стране, треба строго водити рачуна и о томе да се воће не бере прерано. У том случају квалитет плодова и њихов изглед (боја покожице) били би осетно слабији. (Ово је нарочито случај код кајсија, бресака и неких сората крушака).

Брање треба отпочети оног дана када се на воћкама примете први зрели плодови, или када зрели (не црвљиви) плодови почну сами отпадати. Треба нарочито настојати да се воће не бере по великој врућини — већ изјутра кад спадне роса и пред вече. Преко дана брање обуставити. Ако

има доста да се бере, боље је узети више радника. Убране плодове одмах уносити у какву хладнију просторију. Плодови убрани по топлом времену и изложени да стоје према сунцу, на топлоти, загреју се, те су услед тога подложнији бржем кварењу. У том случају и најбрижљивијим паковањем и преносом не би се могао сачувати неумањен квалитет и изглед плодова.

Плодови се беру целом шаком, хватајући за петељку палцом и кажипрстом. За брање треба имати плитке корпе, обложене каквом меком материјом или постављене. У њих спуштати плодове лагано, не бацати их.

Сл. 122. Берба бресака.

Врло је важно да се брање врши постепено — како плодови дозревају — а не све одједанпут. На тај начин ће плодови који су убрани бити уједначени по зрелости, као такви ће боље изгледати, те ће и бољу цену имати. Када се неуједначено зрели плодови пакују и преносе, догађа се редовно да се зрелији плодови као мекши и нежнији повре-

ћују у додиру и под притиском чвршћих мање зрелих плодова.

У току лета приспевају и бресквe, а кајсије увелико дозревају. И за њих у погледу брања важи оно што је изнесено за крушке и јабуке. Али бресквe и кајсије се морају много пажљивије брати и паковати, јер су врло нежне и подложне кварењу. Довољно је само јаче притиснути плод бресквe и кајсије прстима, па да се доцније примети повреда.

Бресквe и кајсије треба брати само два до три дана пред њихово потпуно дозревање. Ако се оберу раније, неће никад у потпуној мери достићи квалитет какав имају плодови који су нормално дозрели на дрвету.

О изнесеним напоменама треба водити рачуна. Тиме ће се са мало труда сачувати добар квалитет воћа и постићи увек боља цена.

Инг. Душан Станковић

КАКО СПРЕМИТИ КОМПОТ ОД КАЈСИЈА

Воће треба да заузме у људској исхрани оно место, које му и припада, да буде саставни део човечје хране а не луксуз или деликатес. Са здравствене тачке гледишта воће би требало бити оно што су данас на пр.: јаја, млеко, маст и др. Али на жалост, воће се код нас слабо троши. Потрошња му је нешто већа једино за време сезоне, када га има у изобиљу, док преко зиме и пролећа његова је употреба сведена на минимум. Да не би организам трпео никакву штету у исхрани преко зиме и упролеће, са успехом може свака кућа (како варошка тако и сеоска) извесну количину конзервисати у виду компота, пошто је он најефтинији, а уједно и најлековитији и најхранљивији за човечји организам.

Како кајсија, због свог лепог и љупког плода, чија арома меса превазилази све врсте воћа, изузев бресквe, спада у ред деликатног воћа, које се цени због великог садржаја витамина, то ће у овоме чланку бити речи о справљању компота од ње. За компот употребити само чврсте и зреле плодове, који су обрани рано ујутру по хладовини, зато што су тада сасвим свежи, те ће задржати свој укус и јединствен мирис. Затим обране плодове опрати чистом хладном водом, исећи их на полутке и отстранити им коштицу. Потом полутке пажљиво ножем ољуштити. Неки препоручују да се исечене кајсије на полутке баре у кључалој води 1 до 2 минута, па онда им покожицу скинути прстима. Но и после барења често пута се покожица опет те-

шко љуштити, а месо плода се јако распадне, те на око плодови нису ни мало лепи. Зато љуштити небарене плодове танким ножевима, па ољуштене плодове стављати у чисту хладну воду, којој је на сваки литар додато 1 гр. лимунтоса. Када се све кајсије ољуште, онда припремити тегле за пуњење. Тегле, било да су патент или обичне, опрати прво чистом хладном водом, па онда врућом којој додати нешто вима (средство за чишћење). У случају ако се нема вима, онда тегле прокувати десетак минути у кључалој води.

Затим у чисте тегле сложити кајсије, пазећи при томе да спољна страна кајсије буде окренута зиду тегле, ради лепог изгледа. При слагању у тегле гледати да се кајсије што боље сабију, како би што више стало. Могу се и целе кајсије рећати у тегле, али им је тешко извадити коштицу, а да се полутке не раздвоје. А када би се рећали плодови са коштицама, компот би био штетан по организам због амигдалина који семенке и коштице садрже у себи, зато што је амигдалин цијановодично једињење. Напуњене тегле кајсијама налити топлим сирупом, који се справља од 300 грама шећера и литра воде, коме додати исцеђен сок од једне четвртине лимуна, или пак парче лимунтоса, величине пасуљевог зрна. Лимунска киселина се додаје компоту ради што пријатнијег укуса, а и ради задржавања боје кајсија, која се донекле губи при стерилисању. Са једним литром сирупа могу се налити 3 тегле од по литар. Ако су тегле патент, онда на њих ставити гумени прстен, поклопац и металну опругу. Ако су обичне везати их прво пергамент хартијом и то тако: што се хартија двоструко исече, па покваси у чист алкохол или рум, стави на отвор тегле, разапне и канапом добро увеже. Затим се преко овога тегле повежу још и танком крпом. Затворене тегле поређати у стерилизатор или какав бакрач, или, пак, казан, на чијем дну мора бити решетка од прућа или летава. Ако су тегле патент у којима се справља компот, онда у стерилизатор, односно казан, налити воду за три прста изнад тегле. Ако су тегле обичне, онда вода мора бити за 2—3 см испод грла тегле, јер би у противном вода ушла кроз пергамент у теглу. Када се вода налије, онда тегле с компотом стерилисати 25 минути на температури од 75°С. По извршеној стерилизацији тегле одмах извадити из воде, метнути их на сто и покрити нечим, да би се хлађење постепено извршило, јер у противном од наглог хлађења тегле би попуцале. Затим код патент-тегла опробати да ли је стерилизација успела, а то се ради овако: Скинути опругу са поклопца, па руком ухватити теглу за поклопац и подићи у вис. Ако се поклопац не одвоји од тегле значи да је стерилизација успела. Потом тегле обрисати сувом крпом, етикетирати их и чувати у сувим, хладним и не-

довољно светлим просторијама. Спремљени компот у обичним теглама може се сачувати највише до пролећа наредне године, док у патент теглама 2, 3, па и више година, а да се не поквари и измени и укус и мирис.

Асен С. Станчевић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ:

Питање: Приликом брања трешања пронашао сам на више места јаја од неких штеточина које вам шаљем и молим да ми се преко тежака одговори о чему се ради.

Драг. Б. Павловић

Одговор: Добивена јаја су од биљних стеница. То су повеће бубе, понекад до 1 см па чак и више дуге, јако пљоснате. Има их разних боја, понајчешће зеленкасте и мрке. Јаја су снесена у гомилицама, међу собом су слепљена и донекле личе на мала буренцета. Боје су сивкасте или и мрке. Има их свуда, на гранчицама, на кори, по плотовима итд.

Међу овим стеницама има и врло опасних, као на пр. купусне стенице које често грдне штете наносе, нарочито када су сушна лета. Поједине наносе квара и воћкама, поглавито крушкама. Својим рилицама убадају младе плодове, сишу сокове из њих и нападнута места отврдну, не расту те се плодови неправилно развијају, искриве се и често губе сваку вредност. Најзад, неке од стеница сишу млада, сочна зрна пшенице и таква зрна дају касније брашно врло рђавог квалитета. На сваки начин, у овом случају, ради се сигурно о стеницама које нису опасне и које су, срећом, још понајмногобројније.

Др. П. Вукасовић

Питање: Молим за обавештења преко „Тежака" како да уништавам црве који су ми до земље појели моју луцерку, детелину. Пробао сам да влачим са браном, од трња исплетеном, али детелина се много чупа и повређује, а против црвића слабо помаже. Молим за одговор што раније.

Милорад Пејић, члан пољопр. подруж. Александровац

Одговор: Требало би најпре знати ко је поједен, детелина ли луцерка, пошто су то две сасвим разне биљке и свака од њих има своје особене штеточине. Наш народ у томе много греши што меша ове две разне биљке те се ствара непотребна забуна.

Претпостављам да је овде у питању луцерка, јер колико ми је познато, код нас детелина још нема тако опасног не-

пријатеља. Према томе овде би била у питању **луцеркина буба,** која се у нашој земљи све више шири и све веће штете наноси. Њени „црвићи" су док су сасвим мали скоро сасвим црни, затим постају све блеђи. Али увек на њему се види већи број црнкастих брадавичица са црним длакама. „Црвићи" могу да израсту до 1 см. дужине.

Одрасла пак буба личи доста на бубамару, само је ужа и пупчастија. Боје је црвене са црним пегама.

Буба је страшна штеточина, само срећом „црви" ће ускоро да израсту и да оду у земљу да се учауре и претворе у одрасле бубе, те ће и штета престати. Други откос или сасвим младе луцерке понајвише страдају.

Најбољи лек који би вам могао за сада препоручити јесте да се поједена луцерка искоси и одмах испрека са неким од арсенових средстава које можете добити у Друштву, а по упутству које ће вам се дати при куповини. На испрекано луцериште за око 3 недеље не сме се пуштати стока да пасе нити да се коси, док се отров не сперe.

Идуће године поступићете овако: чим на луцерки приметите већи број „црва", покосите је сву, скупите и са поља однесите сено, а кошевину добро испрекајте арсеновом чорбом и за ту годину бићете мирни од бубе. Све друго слабо помаже, и на крају скупље испада.

Др. П. Вукасовић

Питање: На воћњацима и јабучњацима налази се на гранама и лишћу много паучине у којој се скрива велики број гусеница, које су за сада обично ситније и голе. Да ли ће бити веће и обучене, видеће се. Гусеница прави штету, тј. једе лишће па и род пригриза. Од чега је ово произашло не знамо, јер гнезда из којих су се исплодили нису се на воћкама приметила.

Молимо Друштво да нам преко наредног броја „Тежака" одговори од чега је ово могло произаћи и на који начин и са чиме се може најбоље спречити и потаминити.

Здр. П. Бојовић, пољопривр.
Таково

Одговор: Гусенице на које се жалите било је сигурно и прошле и претпрошле године, само у малој мери па је нисте прметили. Свако зло почне са малим, па ако му нико не стане пут, постане велика несрећа.

Гусенице које су напале ваше воћке су гусенице једног малог лептира, званог **јабучни мољац.** О њему се сваке године у „Тежаку" пише. Оне су сада већ скоро завршиле своје развиће и не израсту веће од око 1 см. а увек остају голе. Сада ће, у последњем гнезду, да опреду своје мале, беле чау-

рице, скупа једна крај друге, и да се у њима претворе у луткице и мале, свиласто беле лептириће. Дакле већ сада можете почети са уништавањем штеточине. Нека деца скупљају са воћака гнезда са чаурицама и нека их уништавају пре но што се лептирићи излегу и тако ћете, бар делом, предупредити заразу идуће године.

Лептирићи остају скривени међу лишћем. Женке носе гомилице јаја на кору али она су јако ситна и боје сличне кори да се не могу приметити. Младе гусенице јавиће се тек идућег пролећа, те према томе имамо свега 1 годишњи нараштај.

Јабуков мољац напада нарочито јабуку, али ове године има га много и на шљивама. Идуће године може врло лако да га буде још више, јер његове навале обично трају 3—4 године. Најбољи лек од њега је најпре чишћење и уништавање гнезда са гусеницама уколико се може, а затим прскање воћака са неким од арсенових средстава која можете добити у Друштву. Прскати треба с пролећа, чим се примети прва паучина. Једно прскање, добро извршено, обично је довољно да спасе воћке. Ако је зараза и сувише јака или није се добро прскало, поновити прскање за недељу-две..

Др. П. Вукасовић

Питање: Да ли раствор плавог камена, намењен за справљање бордовске чорбе за прскање винограда и воћњака, губи од свога дејства, ако се не употреби истог дана, када је справљен, већ се из неког разлога бордовска чорба справља другог дана.

Здр. П. Бојовић, пољопривр.
Таково-Таковски

Одговор: Раствор плавог камена у чистој води може се чувати дуже времена а да ништа не изгуби од свога дејства. У већим виноградима-воћњацима, справља се јачи раствор плавог камена обично један дан раније, да би следећег дана справљање бордовске чорбе ишло брже. И кречно млеко може се чувати неколико дана а да се знатно не измени. Напротив бордовска чорба мора бити свежа и употребљена стог дана. Ако је немогуће утрошити чорбу истог дана а да иста не изгуби од свога дејства, препоручује се на један хектолитар чорбе, да се дода 100 грама шећера растворено у нешто воде, уз енергично мешање.

Инж. Вукашин Тоскић

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА:

СТОЧАРСКА ИЗЛОЖБА ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОДРУЖНИЦЕ У РАЖЊУ

„Пут рада води путу успеха".

И ако је Срез ражањски у пољопривредном погледу претежно ратарско-сточарског типа, ипак сточарство није на оној висини, на којој се налази у напредним сточарским крајевима Моравске бановине. Међутим, теренски, климатски и привредни услови среза су такви, да би са планским и организованим радом сточара, за релативно кратко време, били постигнути задовољавајући резултати на унапређењу сточарства овога краја.

Да би се у овој грани кренуло напред, Пољопривредна подружина Српског пољопривредног друштва за Срез ра-

Сл. 123. Са Пољопривредне изложбе у Ражњу: Крава „Цвета" Милутина Божиновића, награђена I-ом наградом.

жањски, у своме програму рада за 1938 год., предвидела је и сточарску изложбу. Благодарећи пуном разумевању и новчаној помоћи Министарства пољопривреде, Банске управе Моравске бановине, Српског пољопривредног друштва и Пољопривредне коморе у Нишу, Подружина је организовала и одржала Сточарску изложбу за Срез ражањски 8 децембра 1938 године у Ражњу. Ова изложба била је заказана за 23 октобар, али због појаве слинавке и шапа код већег броја папкара, морала је бити одложена, да би се по општој жељи сточара одржала доцније.

За последњих десет година у Срезу ражањском није одржана ниједна изложба ове врсте, те је разумљиво, што је код пољопривредника, у пркос болести слинавке и шапа и зимског времена, за исту владало велико интересовање. Тако, на изложби је било изложено: Бикова 7; бикчића 3; крава са теладима и без телади 37; јуница 36; пастува 5; ждребаца 5; кобила са ждребадима и без ждребади 16; омица 7; оваца 12 стада (по 5 оваца и 1 ован у стаду); коза 3 стада; свиња 10 крда; два стабла кокошака и једно стабло гусака.

На дан изложбе у 10 часова пре подне, у присуству изасланика: Банске управе Моравске бановине г. д-р Душана Росића, Српског пољопривредног друштва г. инж. Аћима Банковића, излагача и заинтересованих, отворио је изложбу секретар Подружнице и објаснио њен циљ. Поздрављајући изасланике Банске управе и Српског пољопривредног друштва, говорник их је замолио, да се заузму код меродавних, да рад Подружине на унапређењу сточарства, као најглавније привредне гране у срезу, морално и материјално помогну.

Затим је говорио г. д-р Душан Росић о важности сточарских изложби, позивајући излагаче стоке, да уложе што више труда и рада око одгајивања стоке, како би повећали своје и државне приходе.

Изасланик Друштва г. Банковић, поред осталог, изјавио је, да ће Пољопривредно друштво у границама својих средстава, као и до сада, морално и материјално помагати сваку акцију за подизање сељака и села.

После овога Оцењивачка комисија састављена од г.г. д-р Росића, Банковића и потписатог, извршила је класификацију грла стоке и одредила награде.

Додељено је 12 првих, 37 других, 46 трећих и 19 четвртих награда.

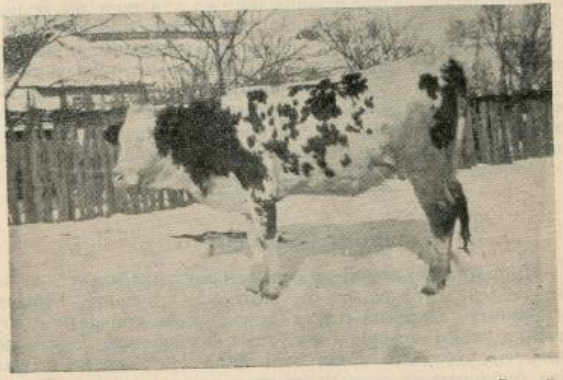
Награђенима су подељене награде у справама, алатима и књигама у укуп. вред. од 14.000 динара.

На овој изложби извршен је преглед приплодне стоке свих врста са којом располажу сточари у срезу ражањском. Излагачима је указано на добре и рђаве стране њихове стоке и њиховог сточарења. Излагачи и заинтересовани, којима је жеља да сточарство овога краја буде напредније, сигурно је, да су на овој изложби утврдили: којим путем и начином треба поћи, да би се остварили њихове жеље.

Пољопривредницима-сточарима овога среза, да би постали угледни и примерни одгајивачи стоке, мора служити као правило ово: **Разумна исхрана стоке (засејати веће површине земљшта сточним биљкама — луцерком, црвеном детелином и сточном репом); пажљива припрема сточне хране; одржавање чистоће — тимарење стоке са пожртво-**

вањем; строги и редовни избор приплодних грла; подизање удобних и хигијенских стаја, овчарника, свињаца и живинарника; задружна набавка сточних лекова и сузбијање заразних сточних болести, и задружно уновчавање-продаја стоке и сточних производа.

Сељаци, који се налазе на челу Подружине у Ражњу, ради унапређења сточарства овога краја, предузели су акцију на оснивању сточарских задруга. Тако, је основана

Сл. 124. Са Пољопривредне изложбе у Ражњу: Јуница „Булка" Милутина Божиновића награђена I-ом наградом.

Сточарска задруга у селу Плочнику, недалеко од Ћићевца. Чврста је одлука ових сељака, да згодном приликом продуже са оснивањем сточарских задруга у планинским селима среза ражањског, а уз пуну сарадњу (заједничким радом) свих сточара и пуну моралну помоћ истинских и правих пријатеља села. Успех у овом раду биће сигуран, ако се ма у виду поучна изрека: „Пут рада води путу успеха".

Петар Жугић, ср. пољ. референт.

Пољопривредна књижевност

ОДЈЕЦИ НОВОСАДСКЕ ИЗЛОЖБЕ И САЈМА СТОКЕ

Недавно одржана успела изложба и сајам стоке у Новом Саду нашла је жива одјека како у дневним листовима, тако и у стручној штампи, не само нашој, него и страној. У 11 броју „Пољопривредног гласника", налазимо уводно осврт на ову приредбу из стручног пера г. Д-ра Драг. Ни-

колића, у коме аутор разматра квалитете изложене приплодне стоке, констатујући код појединих врста знатнији напредак. — Затим следује, у преводу, посебан чланак о Изложби што га је у угледном мађарском часопису објавио одлични мађарски сточарски стручњак Е. Ото, који је, као специјални изасланик мађарског Министарства пољопривреде, подробно размотрио изложени материјал. Разлагања истакнутог мађарског стручњака могу послужити као корисне смернице за даљи напредан рад у започетом правцу, а свакако је похвална чињеница коју аутор подвлачи: да се „у рукама југословенских пољопривредника налази већ такав материјал из којег се — целисходним одгајивачким поступком, — могу у великом броју произвести такви примерци који ће задовољити захтеве ма којег, и већег, југословенског одгоја". — Свеска доноси и многобројне снимке награђених најврснијих грла са ове изложбе.

ЈЕДНО ОБАВЕШТЕЊЕ

На расписани стечај за израду практичне поуке као посебне свеске „Тежакове" библиотеке „О ђубрету, ђубрењу и ђубришту", Управни одбор Српског пољопривредног друштва на својој седници од 27 децембра прошле године донео је одлуку да се прими и штампа као X свеска „Тежакове библиотеке" рукопис поднет под шифром: „Покажи ми ђубриште, а ја ћу ти рећи какав си пољопривредник", чији је писац г. Инж. Властимир Ђорђевић, директор Пољопривредне огледне и контролне станице у Скопљу.

На истој седници Управни одбор је даље донео одлуку, да се и рукопис, који је примљен под шифром „Ђубре је злато", пошто има вредности, може у одломцима штампати у „Тежаку", ако на то писац пристане, с тим, да се хонорисање тих чланака врши према хонорару, који се даје писцима за „Тежак".

На основу ових одлука, рукопис г. Ђорђевића штампан је као X свеска „Тежакове библиотеке", под насловом „Стајско ђубре".

Од другог рукописа, чији је писац г. Хаџи-Тодор Димитријевић, штампан је само један чланак који је изашао у броју 8 „Тежака", стр. 247, под насловом „Одржавајмо живот у земљи".

Српско пољопривредно друштво морало је после свега овога да буде изненађено, када је дознало да је исти тај рукопис г. Димитријевића штампан у издању Друштва „Аграрна мисао" под насловом „О гнојиву, гнојишту и гнојењу", са ознаком: „Наградило Српско пољопривредно

друштво на конкурсу стручњака". Према извештају примљеном од „Аграрне мисли", ова ознака стављена је на основу писмене изјаве писца да је његов рукопис награђен.

Српско пољопривредно друштво сматра за потребно да обавести своје чланове и читаоце „Тежака", да оно није расписало никакав „конкурс стручњака", а још мање награђивало рукописе. То се види и из самог позива на стечај, оштампаног на стр. 155 „Тежака" за прошлу годину. У томе позиву се каже: „Да рукопис који буде оцењен као најбољи, постаје својина Друштва, и биће хонорисан и штампан са потписом писца у издању Друштва".

Према томе, Српско пољопривредно друштво изјављује, да оно није у којој прилици наградило рукопис г. Хаџи-Тодора Димитријевића, који је под насловом: „О гнојиву, гнојењу и гнојишту" изашао као посебна књижица у издању „Аграрне мисли", а штампан је и у истоименом часопису.

НАШИ НАПРЕДНИ ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ

По нашим селима, широм целе наше лепе државе, има велик број пољопривредника који неуморно раде за добро својих породица, своје околине и државе. Они раде не у циљу да постану славни или да за то добију неко признање, већ само ради тога да би се у селу створили бољи услови за живот. Ове наше заслужне пољопривреднике мало ко познаје. Они раде не истичући се.

Ближа и даља околина Ваљева има доста ових заслужних и напредних сељака. Овом приликом „Тежак" ће упознати своје читаоце са једним од таквим пољопривредника, г. Обрадом Селенићем, пољопр. из Диваца, који бесумње спада у ред тих људи.

Господин Обрен Селенић управља својим имањем које је велико 57 хектара и породицом од дванаесторо чељади. Пошто је г. Селенић увек у вези са пољопривредним стручњацима, имање је тако уредио да може многима послужити као леп пример уређеног и добро обрађеног имања. Под воћњацима има осам хектара земљишта. Највише гаји јабуке и шљиве. Његови воћњаци редовно и добро рађају и доносе добре приносе.

Гаји сименталско говече које на његовом поседу даје врло добре резултате. Он је подигао врло добре стаје и производи довољно и добро сточне хране.

Поред многих послова које има овај вредни и напредни пољопривредник на своме прилично великом поседу, он се ипак истакао као врло активан и велики јавни радник у многим се-

љачким организацијама. За члана Окружне пољопривредне подружине у Ваљеву уписао се, као што сам каже, већ давно.

— Не сећам се тачно, господине, које је то године било. А мислим да сам изабран за редовног члана Српског пољопривредног друштва 1925 год. Био сам претседник управног одбора подружине, а већ више година сам претседник надзорног одбора, на коме сам положају и данас.

Г. Обрен Селенић био је двадесет и шест година претседник општине у Дивцима .И данас је претседник те општине. Он сарађује и на здравственом задругарству. Потпретседник је

Обрен Селенић из Диваца

здравствене задруге у Словцу. Члан је соколске чете у Дивцима, претседник сточарских задруга у Ваљеву и Дивцима, члан надзорног одбора Дивачке набављачке задруге итд.

Овај велики радник на земљорадничким организацијама нека послужи за добар пример нашим млађим напредним пољопривредницима.

Ст. Јешић

НЕКРОЛОГ

† ВЕЛИМИР ТОДОРОВИЋ

члан Пољопривредне подружине у Житковцу

Нестало је још једног борца из наших иначе врло ретких пољопривредних редова. Угасио се живот Велимира Тодоровића, угледног и вредног пољопривредника из села Лознаца, Среза моравског и дугогодишњег члана подружине и њеног Управног одбора. Престало је да куца његово благо и племенито срце, у 60 година живота, у доба када су нам његове седе власи биле најпотребније. Његово здравље оронуло је у вечитом раду.

Напредна пољопривреда интересовала га је још у младо доба. Све гране на његовом газдинству биле су напредне. Прва окалемљења јабука у селу било је његово дело. Његов дом никада није био без разних врста воћа и увек је био отворен свима онима, којима је за оронуло здравље био потребан освежавајући воћни сок. На изложби у Нишу, 1925 године, награђен је дипломом за добро одгеговану стоку, а на изложби у Алексинцу, 1932 године, награђен је дипломом за семе луцерке и детелине. Његово газдинство располагало је свим најпотребнијим справама и алаткама. То је била права мала радионица.

Није било ни једнога подухвата подружине а да он није активно у раду учествовао. Његово знање, његова пракса и његови очински савети увек су користили нама млађима.

Одлазе један по један. Одлазе они који су се одликовали поштењем, великом енергијом, неуморним радом, карактером, храброшћу, одлучношћу и патриотизмом. Одлази генерација којој је било суђено, да на својим леђима и својом жуљевитом руком створи Велику Југославију. Одлазе они, који су за све имали времена, који су свуда стигли, и који су први пошли стазом осветљеном зрацима нове и напредне пољопривреде. Оде и наш Вељa.

Остаје генерација која треба да сачува створено и створи нешто ново. Ми у њу верујемо. Њој припада будућност.

Нека ти је, драги Вељо, слава и велика хвала. Нека теби и твојој жуљевитој руци, ово неколико редака, буду на твоме гробу скромна воштаница и букет цвећа од твојих другова-чланова Подружине.

Ч. Петровић

ЗАПИСНИЦИ:

Извод из записника Управног одбора Српског пољ. друштва; 15 седница (6. IV)

(Наставак из прошлог броја)

Да се одобре кредити следећим Пољопривредним подружинама и то: Пољопривредној подружини у Белој Води Дин. 18.900.—; Пољопривредној подружини у Бабаићу Дин. 5.000.—; Пољопривредној подружини у Младеновцу Дин. 44.400.—; Пољопривредној подружини у Марковој Цркви Дин. 3.000.—; Пољопривредној подружини у Жабарима—Топола Дин. 28.200; Пољопривредној подружини у Степојевцу Дин. 6.000.—; Пољопривредној подружини у Лозовику Дин. 33.900; Пољопривредној подружини у Рибнику Дин. 7.200.—; Пољопривредној подружини у Сувом Долу Дин. 6.900.—

У циљу извршења програма рада Друштва за ову годину одлучено је и то:

1) Да се распишу стечаји за напредније начине рада и то:

а) За правилно подизање ђубришта и нужника и хигијенско уређење куће за становање и дворишта. За ове да се изда 25.000.— динара на 50 утакмичара по 500.— динара;

б) за подизање хигијенских стаја за стоку. За ово да се изда 10.000.— динара на 10 утакмичара;

в) за подизање угледних орашара и гајење ораха, да се изда 5.000.— динара;

г) за штампање поучних књига, које би дошле као следеће свеске „Тежакове" библиотеке и то:

1) Производња сточне хране;

2) Производња поврћа;

3) Исхрана стоке.

Све три књиге да буду намењене у првом реду пољопривредницима и да износе до 5 штампаних табака.

2) Да се за држање предавања, курсева, течајева и обављање екскурзија утроши до 20.000.— динара.

3) Да се за стечајеве, курсеве и предавања уместо буџетом предвиђених 50.000 утроши 60.000.— динара а за изложбе уместо предвиђених 50.000.— да се утроши 40.000.— динара.

4) Да се од подружина затраже извештаји о приредбама, које оне желе да приреде ове године и о помоћима, које су им за исте потребне;

5) Да детаљне услове за расписивање стечаја пропише Програмски одбор и да их што пре поднесе Управном одбору на одобрење.

Тим поводом, а по предлогу претседника одлучено је да се раније израђени програм рада за ову годину достави г. Др. Драг. Николићу, новоизабраном члану Управног одбора да га прегледа и евентуалне примедбе поднесе.

Саопштења и предлози. — Секретар чита одговор г. Јоветића, чинов. Друштва поводом његове поднете оставке и одустанка, па је одлучено:

1) Да се примедбе г. Јоветића за прековремени рад не могу усвојити пошто је наредбом већ одређено канцеларисko време;

2) Да се поднета оставка г. Јоветића уважи, с тим да на дужности има остати до краја овога месеца, докле је и плату примио;

По предлогу претседника одлучено је да се путем огласа преко „Политике", „Времена" и „Правде" распише конкурс за попуњавање места помоћника пословође са средњом спремом, првенствено пољопривредне или евентуално трговачке школе.

Г. Белобрк реферише, да је 2 ов. мес. одржао предавање члановима Пољопривредне подружине у Банатском Карађорђеву. Како чланови те Подружине показују велико интересовање за слична предавања, то је одлучено, да се Подружина извести да ће Друштво врло радо дати предаваче ако Подружина организује предавања и то из области које Подружниа жели. Ово нарочито с тога што су чланови ове Подружине сви насељеници.

По предлогу г. Мих. Јанковића, пољоприв. из М. Црнуће да Друштво закаже једну конференцију са темом: „Моторизација и интензивна пољопривредна производња код нас", одлучено је да се тај предлог прихвати.

Примљено је 147 чланова и установа за помажуће чланове Друштва, заведених у књизи помажућих чланова од броја 538 до 685.

Извод из записника Управног одбора Српског пољ. друштва; 16 седница (13 IV).

Одлучено је да се набави 25 примерака књиге „Ново виноградарство" од М. Станојевића.

Да се прихвати понуда Пољопривредне подружине у Крагујевцу, која суму од Дин. 35000 ставља Друштву на расположење, с тим да се Подружини плаћа 5% камате, а да отказни рок буде 30 дана.

Да се све штедне књижице које су својина службеника Друштва, ставе сопственицима на слободно руковање.

Да се прими к знању извештај књиговође о стању књига и рачуна на дан **31-III** т. г. са констатацијом да је стање друштвене имовине задовољавајуће. Да се прими к знању извештај благајне, да је у току прошле седмице наплаћено на име потраживања из прошлих година Дин. 7.263.

Да се Краљевској банској управи у Цетињу понуди калемарски алат по нижој цени, с обзиром на већу набавку.

Да се Краљевској банској управи Нови Сад понуде само прскалице за воћке;

Да се набави 30 вагона плавог камена по понуђеним ценама и условима.

Да се молби Пољопривредне подружине у Голубовцу за помоћ у справама и препаратима ради сузбијања штеточина и болести на воћкама не може изаћи у сусрет, пошто су помоћи Народне банке и Фонда извозничког удружења још ранијих година утрошене.

Да се исплати хонорар Радојици Благојевићу секретару-благајнику Пољопривредне подружине у Жабарима у Динара 262.—

Да се умоли г. Тихомир Кузмановић, члан Надзорног одбора Друштва, да изврши преглед рада и стања пољопривредних подружина у Страгарима и Рибнику.

Да се изда бесплатно једна колекција разних књига у вредности Дин. 100.— Соколској чети у Опарској код Приједора.

Да се одобри кредит следећим подружинама: У Сврљигу Дин. 10.000.—; у Оџацима Дин. 14.100.—; у Сирапежу Дин. 9.000.—; у Ратају Дин. 41.000.—; у Дадинцу Дин. 18.000.—; у Голубовцу Дин. 3.500.—; у Тупаловцу Дин. 2.700.—; у Калудри Дин. 8.200.—

Да на изложбу вина, коју приређује Главни савез виноградара и воћара у Новом Саду, поводом изложбе сајма приплодне стоке 29-IV т. г., Друштво не може узети учешћа.

Да се упути Министарству пољопривреде предлог за израду Закона о пољопривредним друштвима, нарочито с обзиром на субвенције које поједина друштва треба да уживају, а нарочито захтевати да се прецизира делокруг рада тих друштава и удружења.

Да се усвоји предлог за напреднији начин рада.

Поводом извештаја г. Радојка Томића, члана Управе друштва, да ће се сваке недеље одржавати предавања члановима Пољопривредне подружине у Сопоту, одлучено је да на првом предавању које ће се одржати 16-IV у име Друштва узму учешћа инж. В. Тоскић и др. Д. Николић.

Одлучено је да се кредити ново уписаним члановима појединих подружина отварају само до 31-V т. г., о чему известити све подружине.

Извод из записника Управног одбора Српског пољ. друштва; 17 седница (20-IV).

Одлучено је:

Да се прими к знању извештај Финансијског одбора и благајника да је у току прошле недеље наплаћено на име потраживања из ранијих година Дин. 7.016,50.

Да се набави и то: 1) 50 комада „Бехерових" прешача; 2)

2000 килограма сумпора у праху; 3) 60 килограма пломби за пакете; 4) једна каса по поруџбини.

Да се прими у састав Друштва ново основана Пољопривредна подружина у Пепељевцу, среза колубарског, бановине Дринске.

Да се исплати хонорар секретару-благајнику Пољопривредне подружине у Рашкој г. Живојину Шумарцу, за рад у 1938 години у 238.— дин.

Да се бесплатно изда 100 примерака књиге „Оплемењивање старих воћака прекалемљавањем" од Др. Јосифовића, пољопривредном референту среза љубићског, бановина Дринска.

Да се изда бесплатно једна колекција разних књига у вредности 100.— Удружењу пензионисаних официра и војних чиновника.

Да се изда Пољопривредној подружини у Урошевцу на име помоћи за приређивање петодневног калемарског течаја 300 динара и то 200.— динара у воћарском алату, а 100.— динара у књигама.

Да се за делегата Друштва на конференцији по питању уновчавања овчије вуне, одреди г. др. Драгиша Николић, члан Управног одбора.

Да се предложени нацрт стечаја за напредније начине рада усвоји и штампа у наредном броју „Тежака".

Да се може утрошити и то:

1) За подизање ђубришта и нужника 50 награда по 500.— динара, свега 25.000.— динара.

2) За подизање хигијенских стаја за стоку 10 награда по 1000.— динара, свега Дин. 10.000.

3) За подизање сило јама 20 награда по 500.— динара, свега Дин. 10.000.—

4) За подизање угледних орашара и гајење ораха Динара 5.000.—

5) За хонорисање радова за 4 практичне поуке, односно рукописе по Дин. 800.— од штампаног табака, с тим да поуке о производњи сточне хране и поуке о производњи поврћа износе до 6 штампаних табака, рукописи за поуку о исхрани стоке до 5 табака, а рукописи о подизању сило јама и спремању силаже до 3 штампана табака.

Да се по предлогу претседника г. др. Јосифовића, израђен списак питања, која имају служити као теме за предавања и која се имају штампати као посебни летци, умножи и разда члановима Управног одбора ради уношења евентуалних исправки и допуна. За писање ових предавања признаће се писцима по дин. 100.— а она има да изнесу по 1 страну величине канцеларијског формата штампаног текста.

Да се подружинама све књиге друштвеног издања дају

са 30% попуста, а књиге које се од писаца купују са 20% попуста, без обзира на висину поруџбине.

Да се јачим и активнијим подружинама може послати по једна колекција књига друштвеног издања на углед, са налогом, да их уколико их не продаду, врате у исправном стању. Са износом вредности књига да се тереги текући рачун подружина.

Да се умоли Министарство просвете, краљевске банске управе и школски надзорници, да се књиге друштвеног издања употребе за награде ђацима.

Да се усвоји предложена замена књига за „Пољопривредне клендаре" из прошле године, уколико се не може потреба намирити календарима.

Да се одобре кредити следећим Подружинама: У Сараорцима Дин. 15.000.—; у Рошцима Дин. 8.000.— у Жагубици 9.300.—; у Руднику Дин. 10.000—; у Превешту Дин. 10.800.—; у Душанову-Призрен Дин. 5.000.—; у Д. Крчину Дин. 50.000.—; у Рашкој Дин. 39.300.—; у Жабарима Дин. 14.700.—; у Д. Трепчи Дин. 3.600.—; у Коминицама Дин. 1.800.—; у Сопоту Дин. 4.000.—

Саопштења и предлози: По предлогу претседника одлучено да се за адвоката Друштва ангажује г. Чедомир Тодоровић, адвокат, са истом платом и условима под којима је био г. Миљаковић, с тим да се сви послови које је почео да води г. Миљаковић повере њему да их и даље води као икакве плате већ само за уговорени проценат. Г. Миљаковићу плата има престати 1 маја т. г., кога ће дана почети да тече плата г. Тодоровићу.

Г. Др. Драгиша Николић и г. инж. Вукашин Тоскић поднели су реферат о отварању празничне школе за чланове Пољопривредне подружине у Сопоту, које је извршено 16 т. м. и на коме је г. Николић одржао предавање из сточарства, а г. Тоскић о резидби винограда, па је и практично показао рад у једном од оближњих винограда. За 26 т. м. одлучено је да одржи предавање г. Др. Драг. Николић о исхрани стоке, а В. Живојновић о одбрани воћака од штеточина.

Претседник г. Др. Јосифовић извештава да је у току прошле недеље био службеним послом у Аранђеловцу и Крагујевцу и да је од тамошњих подружина добио сагласност за отварање празничних школа, па је на захтев претседника одлучено да се овласти претседништво да евентуално одреди предавање према свом нахођењу.

По позиву Савеза сокола Краљевине Југославије на 11 редовну годишњу скупштину, одлучено је да Друштво заступа г. Б. Нешић.

По позиву Министарства пољопривреде на конференцију по питању реорганизације наше статистичке службе, одлучено је да Друштво заступа г. Никола Белобрк 25 априла т. г.

По позиву Министарства пољопривреде на утакмицу плугова која је одржана 17, 18 и 19 т. м. у Смедеревској Паланци,

секретар извештава да услед краткоће времена Друштво на овој утакмици није ни могло бити заступљено, што је примљено знању.

Извод из записника Управног одбора Српског пољ. друштва 18. седница (27 IV).

Одлучено је да се приме сви учињени предлози књижевног одбора, и да се набави ради препродаје 50 примерака књиге „Из историје домаћичких школа" од Наталије Ђуровић, с тим да се у будуће ова књига прима у комисиону продају.

Одлучено је да се Пољопривредној подружини у Дадинцу пошаље поручени плави камен у траженој количини, с тим да подружина има вишак изнад одобреног кредита у Дин. 3.800.— одмах исплатити по пријему камена, јер подружина има за то менично покриће.

Примљен је к знању извештај благајне, да је у току прошле седмице наплаћено на име дуговања из ранијих година Дин. 770.—.

Одлучено је: да се исплате хонорари за рад у 1938 години секретарима-благајницима следећих пвдружина: 1) Радославу Андрејевићу секретару и благајнику — Превешт 214.—; 2) Велимиру Ранковићу, секретару — Почековина 166.—; 3) Ђорђу Антићу, — Грудаш 34.— дин.

Да се исплати хонорар секретару Пољ. подружине у Љубовији за 9 одржаних предавања у срезу азбуковачком у Дин. 270.— с тим да Подружина поднесе извештај; да се исплати хонорар функционерима подружине у Прокупљу г.г. М. Прокићу, Бориши Филиповићу, Величку Пејковићу и Предрагу Николићу за 16 разних одржаних предавања у Дин. 800.—; да се молба Пољопривредне подружине у Грудашу ради подизања дома, узме у разматрање тек када подружина поднесе доказе да је поклоњени плац прешао у њену својину.

Да се одобре кредити следећим подружинама и то:

У Конопници Дин. 10.400.—; у Рујишнику Дин. 55.200.—; у Шишави Дин. 21.600.—; у Петровцу Дин. 30.000.—; у Губеревцу код Лесковца Дин. 26.100.—; у Брестовцу Дин. 3.000.—; у Лазаревцу код Трстеника Дин. 15.600.—; у Азањи Дин. 6.300.—.

Саопштења и предлози: Г. Др. Драгиша Николић извештава да је присуствовао конференцији о вуни, која је одржана у Министарству пољопривреде и да је одлучено да нарочити одбор нађе споразум између произвођача и индустријалаца за заједничку сарадњу на производњи. Даље г. Николић извештава да је одржао предавање у Сопоту у недељу 23 ов. мес., ко и да је на истом присуствовало око

50 чланова. Одлучено је да се умоли С. Живојиновић, асистент Пољопривредног факултета да у недељу 30 о. м. одржи предавање „О штетним инсектма". Тим поводом одлучено је да се изради списак стручњака на чију би сарадњу требало рачунати за држање предавања у пољопривредним подружинама.

Г. Никола Ж. Петровић извештава да је присуствовао, уместо г. Николе Белобрка конференцији у Министарству пољопривреде по питању реорганизације наше статистике.

У вези набавке плавог камена одлучено је да се нарочитим расписом обавесте све подружине да се фабрикација плавог камена у фабрици „Жупа" врши под контролом државе, те да је и он исто тако добар као и плави камен фабрике „Зорка".

Г. Др. Јосифовић саопштава, да би у интересу експедитивности посла у Друштву требало завести дежурство чланова Управе, па је одлучено да се дежурство уведе, с тим да дежурни члан има да потписује сву текућу пошту и све набавке за које је одлука донета, а платне налоге и чекове за П. а. б. потписиваће претседник, односно када је он заузет потпертседник. О овој одлуци обавестити Привилеговану аграрну банку.

На основу предње одлуке, одређен је за дежурног члана за идућу недељу г. Никола Белобрк.

Г. претседник даље извештава, да је г. Јоветић разрешен дужности чиновничког приправника, те је на његово место привремено ангажована г-ца Радојка Стефановић са платом од Дин. 40 дневно, што је примљено знању, с тим, да се г-ца Стефановић пријави за осигурање.

Одлучено је: Да на годишњој скупштини, Бановинске задруге за пољопривредни кредит у Нишу, која ће се одржати 30. априла, Друштво заступа г. Милутин Ђулзибарић из Ниша;

Да на скупштини Шумарског удружења — подружница Београд, која ће се одржати 7. маја у Београду, Друштво заступа г. др. Мих. Градојевић.

Одлучено је да се приме за помажуће чланове 125 лица која су заведена у књизи помажућих чланова од бр. 686 па до бр. 811.

ПЛАМЕЊАЧА

(пероноспора) највећи непријатељ винограда. Заражен виноград не можемо више излечити, али плавим каменом можемо појаву спречити. Употребите за ту сврху само плави камен марке

НАША НОВА ИЗДАЊА

У издању Српског пољопривредног друштва, а у „Тежаковој библиотеци недавно су изашле из штампе следеће књиге и то:

1) „Справљање и нега вина“ од инж. Вукашина Тоскића Дин. 8.—
2) „Гајење ораха“ од инж. Душана Станковића „ 6.—
3) „Стајско ђубре“ од инж. Властимира Ђ. Ђорђевића „ 6.—

Новац треба послати унапред на чековну уплатницу бр. 50-350, додајући и 1.— динар за поштарину.

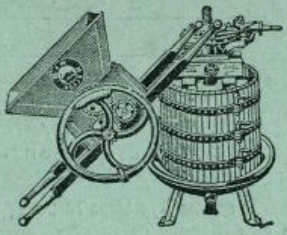
Ортостан

штити пшеницу од главнице и осигурава добар принос Пре сетве запрашите семе са овим сретством.

ЗОРКА

БЕОГРАД, Краља Александра 70

DOBROG I MNOGO VINA možete imati samo onda ako pravovremeno naručite muljaču i prešu za grožđe sa zaštitnim znakom **BIK**. Dobivaju se u svim većim mestima kod trgovaca poljoprivrednih strojeva. Detaljn opis šalje:

Knezy Petar

NOVI SAD, Br. Ribnikara ul. 11

Штампарија „Слога" Душана Поповића Београд Кнеж. Љубице бр. 4

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

Универзитетска библиотека
БЕОГРАД

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869

БЕОГРАД
1
АВГУСТ
1939

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

На раду у лозном матичњаку

САДРЖАЈ: Д-р ДРАГИША НИКОЛИЋ: Одгајивачи овоца треба благовремено да набаве добре приплодне основе; Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ: Неке новије сорте из Мађарске за стоно грожђе; Инж. РАД. БОРИСАВЉЕВИЋ: Борба и изношење стоног грожђа на тржиште; Д-р ПАВЛЕ ВУКАСОВИЋ: Шта треба знати о никотинским препаратима за сузбијање штеточина; Инж. ДРАГОСЛАВ МИЛИСАВЉЕВИЋ: Зашто пропадају кајсије; РАДОЈЕ ЈОВАНОВИЋ: Како правити добро вино од купина; ВИЂА МАТИЋ: Опомена на време; БОР. Љ. НЕШИЋ: Потреба сарадње; Рад наших подружина — МИОДРАГ Л. МАРЈАНОВИЋ: Калемарски течај Окружне пољ. подружине у Нишу; Пољопривредна књижевност; Некролог: † Стева Савић, †. Живојин Савић; Извод из записника Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

Обавештење

Друштво Југословенска домаћа радиност овим извештава подружине Српског пољопривредног друштва, које су му се јавиле, за одржање течаја, народне ношње и радиности и послове у домаћинству, да му је немогуће одазвати се свима подружинама, које су му се јавиле, јер нема довољно учитељица, које би више течаја обавиле, јер скоро све подружине захтевају држање течаја у августу и септембру.

Пробраћемо подружине у крајевима, где је домаћа радиност већма заостала, па ћемо код њих одржати течај, о чему ћемо их писмено известити на време. Оне подружжине, у којима течај ове године не можемо одржати, молимо да нас извину. Водићемо их у списку па чим будемо могли у будуће одржаћемо течај и код њих.

Подружине, које су нам јавиле, да ће домаће радове приказати на изложбама, које ове године приређује Српско пољопривредно друштво, похваљујемо и стараћемо се да наградимо најбоље предмете, колико нам средства дозвољавају.

При држању течаја ово друштво, поред учитељице, о своме трошку шаље своје разбоје и преслице на којима учитељица рад показује. Оно и учитељицу плаћа за време течаја, а Подружина јој даје стан и храну. Подружина о своме трошку треба да припреми локал у коме се течај одржава. Ако би се разбој и преслице, преносиле из једног села у друго или из једне подружине у другу, тај би пренос платиле подружине, а тако и превоз учитељице из једног места у друго. Број ученица неодређен. Локал може бити и приватан.

Ово је одговор на сва питања, која су подружине упутиле овоме друштву приликом јављања за држање течајева.

Из Млекарског Завода:

МЛЕКАРСКИ ТЕЧАЈ

На државном млекарском заводу у Шкофјој Локи (Дравска бановина) отвориће се 15 септембра о. г. нови двогодишњи млекарски течај. Примају се младићи од 17—24 год. старости са основном школом, потпуно здрави, снажно развијени и доброга владања. Молбе за пријем имају се упутити надлежним краљевским банским управама најкасније до 15 августа о. г.

Тачне информације даје Дирекција држав. млекарског завода у Шкофјој Локи.

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 67, Бр. 15 БЕОГРАД, 1 АВГУСТ 1939

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепартова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

ОДГАЈИВАЧИ ОВАЦА ТРЕБА БЛАГОВРЕМЕНО ДА НАБАВЕ ДОБРЕ ПРИПЛОДНЕ ОВНОВЕ

Већини наших пољопривредника познато је да мушка приплодна грла играју врло велику улогу у побољшавању свих врста стоке, и да она могу ако се правилно употребљавају да буду од врло велике користи. Добра мушка приплодна грла су од великог значаја за побољшање запата, ради тога што она дају у току године далеко већи број потомака него женска грла и што мужјаци обично боље преносе своја својства на потомство него женке. Све ово важи и за приплодне овнове, те стога сваки одгајивач оваца треба да се стара да за мркање својих оваца употребљава што боље овнове. Због тога се треба сваке године благовремено постарати за довољан број добрих приплодних овнова. Пошто мркање оваца почиње већ кроз месец дана то је крајње време да се сваки одгајивач оваца одмах постара за довољан број добрих овнова.

За приплод треба употребљавати само добре овнове. Добри овнови су они који су пре свега потпуно здрави; добро и правилно развијени; који су обрасли по целом телу густом и меком (рудом) чисто белом вуном; који воде порекло од добрих и млечних родитеља и који нису млађи од 1½ ни старији од 7—8 година. Добро и правилно развијен ован је онај који има дубок и широк грудни кош, широку карлицу, права и добро везана леђа, јаке и средње

дуге ноге правилно развијене полне органе, средње дуг и јак врат, изразито мушку и не превелику и претешку главу. Он не сме бити мршав нити претерано угојен. Његова тежина треба да се креће од 60—80 килограма. Приплодни ован треба да је што боље обрастао густом, меканом и чисто белом вуном, јер у колико је боље обрастао и вуна гушћа и мекша у толико више и боље вуне даје. Нарочито треба пазити да је ован обрастао и по трбуху. За приплод не треба употребљавати шарене нити црне овнове већ само са чисто белом вуном, јер се бела вуна више тражи и боље плаћа.

На једног добро развијеног овна треба рачунати 45—55 оваца. Ако ован први пут мрче онда овај број треба смањити на 35. Добар ован, ако се правилно употребљава за приплод тј. ако не мрче већи број оваца него што је наведено и ако се правилно храни и негује, може да служи за приплод 6—7 год. Код већине наших одгајивача постоји погрешно веровање да овна не треба држати за приплод више од две године односно два мркања. Ради овог погрешног веровања трпи наше овчарство врло велику штету, јер се често и најбољи овнови пре времена избацује из расплода. Данас је сасвим тачно утврђено да се расплодне способности ма ког мушког грла могу најбоље оценити по његовом потомству. Стога сваки одгајивач треба да пази какво му потомство даје сваки појединн приплодни мужјак па оне који дају лоше потомство да шкартира, а оне који дају добро потомство да што дуже задржи и искористи за приплодне сврхе. Да би се избегло да се ован пари са својим потомством, што може имати штетних последица ако се више година спроводи, треба овна бар сваке треће године променити са неким добрим одгајивачем оваца али само за исто тако доброг овна који није у сроству са нашим овцама. Одгајивачи који држе више оваца него што може један ован да омрче треба овце за време мркања да раздвоје у групе тако да у свакој групи буде око 50 оваца са једним добрим овном. На овај начин се може тачно знати коју је овцу који ован омркао и које јагње потиче од којих родитеља. Разуме се да се овце морају обележити неким знаком (ушним минђушама са бројевима, ровашењем ушију или утискивањем бројева у уши помоћу специјалних клешта и фарбе за тетовирање) и уписати у матичне књиге. На овај начин овнови из сопственог запата могу се употребљавати за приплод, а да дужи низ година не дође до парења у сроству. Овакав начин рада захтева мало више трошкова али је зато далеко бољи. Помоћу њега може сопственик тачно да зна и одређује овце за сваког овна и да на тај начин постиже брже успехе у побољшању свога запата. Најбоље овце треба парити са најбољим овном и њихово добро потомство употребљавати за приплод, а остало потомство употребљавати

за клање. Ако се овако поступа онда се запат оваца може знатно побољшати само за неколико година.

Приплодни се овнови за време мркања врло много троше, јер мркање траје обично кратко време тј. око месец дана, а кадкад и мање. На тај начин ован треба сваког дана да омрче 2—3, а некад и више оваца. Да би он могао да овај задатак обави што боље од почетка до краја мркања треба га за то време добро хранити. Поред хране коју ован за ово време налази на паши или поред сена које добије

Сл. 125. Испаша оваца на Сувој планини

треба му давати и ½—1 кг овса на дан, а према тежини овна и каквоћи паше. Овас је за приплодне овнове добра храна и утиче врло повољно на њихове полне способности. Већина наших одгајивача оваца о овој необично важној ствари не воде довољно рачуна па им овнови услед недовољне исхране већ после десетак дана од почетка мркања постају слаби и исцрпљени тако да нису у стању да више оплођавају. Ради тога се и дешава да приличан број оваца остану неомркане тј. јалове, а колика је штета од тога то сваки одгајивач оваца најбоље зна. **Правилна исхрана овнова пре ко целе године, а нарочито за време мркања је од пресудног значаја за дужину искоришћавања овна за приплод као и за вредност његовог потомства. Само правилно храњени овнови могу дуго служити за приплод и дати очекиване користи. Ово важи и за овце а нарочито за јагњад. Стога правилној исхрани овнова, оваца и јагњади треба посветити особиту пажњу ако се жели да се од њих има што више користи.**

Што се тиче расе односно соја овнова које треба употребљавати за приплод досада су се показали као најбољи за мање поседе у свим равнијим крајевима нарочито у Војводини, Посавини и Поморављу овнови цигаја расе. У осталим крајевима и то: у источном делу Србије показали су се као добри сврљишки (гулијански) овнови, у западним деловима државе сјенички (пештерски) овнови, а у Јужној Србији овчепољски и шарпланински овнови. Сва обавештења и упутства о томе коју расу односно соју оваца треба гајити у ком крају; како овце треба неговати и хранити; како се воде матичне књиге и обележавају овце; како треба спроводити селекцију оваца; где се могу набавити добри приплодни овнови и т. д. може сваки заинтересовани добити бесплатно од Завода за испитивање вуне који се налази у Топчидеру у улици Генерала Ковачевића бр. 5. За обавештења се треба обратити Заводу писмом, картом или доћи лично.

Др. Д. Николић

НЕКЕ НОВИЈЕ СОРТЕ ИЗ МАЂАРСКЕ ЗА СТОНО ГРОЖЂЕ*

Поред избора места положаја, земљишта и подлоге за производњу стоног грожђа, најважнији је избор погодних сората. Тај избор није тако лак ни прост, јер добрих стоних сората немамо тако много као винских. У нашој земљи гаји се знатан број стоних сората али многе од њих су локалног значаја. На I Земаљској конференцији о грожђу, која је одржана у Смедереву 1932. године препоручене су следеће стоне сорте:

1) **Најраније иране:** Јулски мускат (Чабски бисер), Кармелитанка (Љуљатика, Ранка), Слатки Марсељац, Шасла фонтенебло, Црвена Шасла;

2) **Мускатне:** Мускат Хамбург, Мускат Александријски, Мускат жути, Мускат терацијски;

3) **Позне:** Афус-Али, Цибиб бели, Смедеревка, Пагадебит Сплитски, Солин бели;

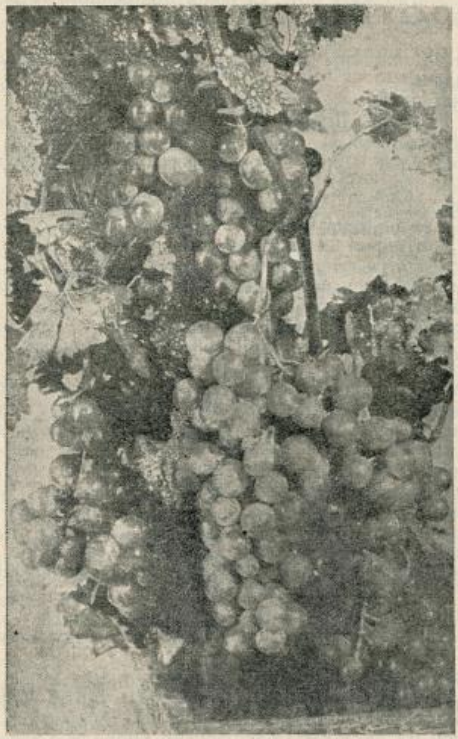
4) **Најпозније:** Валондовски црвени дренак, Тројка, Криваља бела, Солин црни, Шљива Херцеговачка.

Од ових су за препоруку: Јулски Мускат, Шасле, Мускат Хамбург, Мускат Александријски, Афус-Али, Смедеревка и Валондовски црвени дренак. Остале долазе више у обзир за Далмацију.

---

* У место одговора г. Никодију Р. Марковићу, члану Пољопривредне подружине из Сопота.

У последње време један наш приватни расадник продаје неколико стоних сората, које је створио Матија Јован укрштањем у Мађарској, и којима се приписује велики број

Сл. 126. Мускат краљица винограда

добрих особина. Да би наши виногрдари били о њима обавештени, и да би те особине могли да контролишу, дајемо приказ тих сората:

Мускат И. Оливер. О овој сорти се нема још много података и искуства. Добијен је укрштањем Беле Братиславке и Јулског муската (чабског бисера). Према мађарској литератури сазрева једновремено са Јулским мускатом. Пошто

је један родитељ — Бела Братиславка позниja сорта, то не би било искључено да Мускат И. Оливер стигне нешто касније од Јулског Муската.

Грозд му је дуг, пирамидалан, није збијен. Бобице су округле, златно жуте боје, са јаком покожицом, те је погодан и за дужи транспорт. Има веома јак мускатни мирис и укус.

Захтева плодније земљиште, сунчане положаје и бујније подлоге.

Бернат Јован. — И о овој сорти се нема много података ни искуства. Добијен је укрштањем Скадарке и Муската супруге Матијас Јована. Како је овај последњи доста рана сорта то и Бернат Јован сазрева почетком септембра те спада у раније црне сорте.

Облик грозда је пирамидалан са збијеним крупним бобицама, црвено-црне боје. Шира му је богата у шећеру. Грожђе је отпорно против трулежи, те може остати дуго на чокоту, али га, због велике сласти, нападају осице. У колико се не потроши као стоно грожђе, може се употребити и за вино високог квалитета.

Чокот је бујан са јаким ластарима. Може се орезивати дугачко и кратко, јер и при краткој резидби даје добар принос.

Мускат краљица винограда. — Ова је сорта добијена укрштањем Краљице Јелисавете и Јулског муската. Од овог последњег наследио је рано сазревање. Рана је стона сорта, сазрева између Јулског муската и Шасле, тј. одприлике истовремено са Мадлен Анжевином и Мадлен Роајалом.

Гроздови су му велики издужени и разгранати. Бобице су крупне, јајасте, затворено жуте боје. У погледу грозда и бобица може да се упореди са сортом Афус-Али и мађарски стручњаци тврде да овај последњи превазилази у лепоти, јер има једну лепшу жуту боју. Има изванредно пријатан укус и слабо мускатан мирис, што Афус-Али нема. Сматра се као једна од најлепших стоних сората.

Чокот му је довољно бујан. Подноси кратку и дугачку резидбу.

Краљица Јелисавета. — О овој сорти има више података и искуства. Створена је укрштањем сорте: Успомена на 1000-годишњицу Мађарске и Duc of Buccleuch Сматра се за један од најбољих Матијасових хибрида. Сазрева од краја септембра до средине октобра.

Гроздови су велики, дубоки, растресити. Бобице крупне овалне, меснате. При потпунијој зрелости имају бледо-жуту-зеленкасту боју, са доста петељка. Меснате су и слатког и пријатног укуса. Грожђе подноси добро паковање и издржи доста дуг транспорт. Грожђе обрано пре потпуне зрелости може доста добро да се очува преко зиме. Чокот и грожђе су слични сорти Афус-Али.

Чокот је бујан, са јачим ластарима. Добро цвета и правилно се оплођава. Врло је родна сорта, али се не сме сувише оптеретити родом, јер се успорава сазревање а и бобице не могу да се потпуно развију. Најбоље је ако се према јачини чокота на истом остави 2—4 грозда. У овом случају чокот донесе 1½—2 кгр. грожђа, јер потпуно развијени гроздови мере 550—600 грама. Ради овога код ове сорте је врло важно лачење.

При гајењу уз притку потребно је растојање бар 110×110 см. Хладовину не подноси и тражи сунчане приојне положаје. Тражи средње плодно земљиште и умерено ђубрење. Осетљива је према зимским мразевима, те је огртање неопходно, нарочито оних ластара који ће служити за лук и кондир. При благој и јако влажној зими могу окца на поваљеним и огрнутим ластарима иструнути, те је најбоље да се поред једног дела поваљених и огрнутих ластара, остави неколико усправних и неогрнутих. Добра је резидба на лукове, које пак по резидби привезати за притке-жицу, тако да им врхови буду повијени на ниже. На чокоту се остави један или највише два краћа лука.

Лишће је у почетку вегетације осетљиво према бордовској чорби, те ej потребно вршити чешће прскање сваких 7—9 дана са 0,5—0,6% бордовском чорбом. Доцније се може употребити и јача чорба.

Мускат супруге Матијас Јована. — Сорта је добијена укрштањем Мускат Отонела и Црвене шасле. Најинтересантнији је Матијасов хибрид. При средњој родности сазрева средином септембра а при јачој родности доцније.

Гроздови су средње дужине, цилиндрично - крилати, средње збијени. Бобице су округле, величине шасле, црвене боје, са јачим пепељком. Јако су слатке, изванредног мускатног укуса и мириса. Карактеристика ове сорте је што бобице одмах после цветања имају црвенкасту боју. Грожђе подноси добро паковање и дужи транспорт.

Изискује кратку резидбу. На плодном земљишту даје велики принос. Без обзира одакле су избили, сви ластари носе грожђе. Толики број гроздова не би могао да сазри, те се мора вршити лачење и уклањање грожђа и то два пута. Први пут кад се на ластарима распозна грожђе. Тада се уклоне ластари избили у средини чокота и из старог дрвета. Други пут се опет изврши лачење после цветања. Уклоне се новоизбили ластари а и слабији гроздови. Приликом лачења води се рачуна да се оставе 6—7 ластара потребних за идућу резидбу. Исто тако треба вршити уклањање заперака. Ако је чокот преоптерећен, не само да доцније сазрева, почетком октобра, него и бобице се не развију потпуно и при кишовитом времену испрскају, почну да труле, те се грожђе не може употребити као стоно. Сазревање се може убрзати ако се у августу уклони лишће при дну чокота.

Због осетљивости лишћа, треба прскати сваких 7—9 дана са 0,5—1% бордовском чорбом. Крајем јула, нарочито ако је кишно време, извршити запрашивање у циљу одбране од оидијума. Због осетљивости грожђа, сумпор или сумпорни препарат растурати по земљи испод чокота, а не директно на грожђе.

Захтева плодно земљиште или јаче ђубрење сваке друге године. Најбоље се исплати ђубрење са добро однегованим и зрелим стајским ђубретом. На сунчаним брежуљцима при гајењу уз притку, најпогодније је растојање 110 × 110 см.

Ове податке износимо на основу стране литературе. Неки виногадари из Војводине, на основу личног искуства, мисле да ће горње сорте испунити наде које се у њих полажу. Наше искуство у погледу поменутих сората, је још недовољно, да би о њима могли дати свој суд, јер мора се имати у виду, да су климатске прилике и услови за гајење стоног грожђа другачији него у Мађарској. Виногадари не треба да се поводе за рекламом, већ на мањем броју чокота нека провере наводе о овим сортама. Они пак које су већ засадили нешто од ових сората много би допринели, да се донесе суд о њима, ако би нам своја опажања саопштили.

Инж. **Вукашин Тоскић.**

БЕРБА И ИЗНОШЕЊЕ СТОНОГА ГРОЖЂА НА ТРЖИШТЕ

Од како је медецина пронашла улогу и значај витамина у људској исхрани, потрошња поврћа, свежег воћа а специјално грожђа из године у годину све више и више се повећава, и наши виногадари, нарочито који имају ту срећу, да су у близини већих вароши или железничких пруга, сваке године узму лепу пару за свеже грожђе. Сваким даном и код нас све више и више је оних који немају своје винограде, — чиновника, официра и радника, који се снабдевају преко пијаце и у изгледу је све већа и већа потрошња свежег грожђа. Само наши виногадари не обраћају довољно пажње приликом бербе, паковања и изношења грожђа на домаћа тржишта, већ то раде онако како су и њихови стари радили, не узимајући у обзир, да су се захтеви потрошача у многоме изменили са напретком културе и животних услова. Са овим чланком хоћу да упознам наше виногадаре са оним, што је важно приликом бербе, паковања и изношења грожђа на тржиште, те како би и лакше уновчили и више новаца за њега добили.

Истина наши виноградари не располажу са довољно финим сортама за јело, као што су Афуз-Али, Хамбург, разни мускати, Смедеревка и др., мада последњих година и сами то увиђају и подижу све више и више винограде са стоним сортама, али и од обичнога грожђа, као што су пловдина и прокупац могу се одабрати бољи и лепши гроздови и лепо уновчити у свежем стању.

Сл. 127. Брање и паковање грожђа у Смедереву

Грожђе за јело мора бити потпуно зрело, а о томе шта треба предузети, да грожђе раније и боље сазри, оштампан је мој чланак у Тежаку бр. 12 од 1. јуна ове године, јер потпуно зрело грожђе је много слађе, укусније и миришљавије. Да ли је грожђе потпуно зрело, то лако распознају сви виноградари, те и није потребно о томе нарочито говорити. Затим грожђе за јело треба да је што крупније и сочније, што се постиже одабирањем само што крупнијих гроздова, и то са онога чокоћа које није страдало од пероноспоре. Најзад, грожђе за тржиште не сме да има трулих, замазаних блатом или сумпором попрсканих зрна. Зато се приликом бербе строго прегледа, и све то очисти и опере, па се тек тада пакује и износи на пијацу. Берба овога грожђа врши се пошто спадне роса. Најбоље је пред вече набрати потребну количину, ову спаковати у корпе, па ујутру рано, изнети га на пијац. Ако се грожђе бере изјутра, са њиме се унесе и доста воде од росе, тиме грожђе више тежи, али пре почне да труне и то одбија купце, пошто се већина њих снабдева само пазарним даном за целу недељу дана.

Само паковање грожђа за тржиште треба вршити у специјално за то припремљеним корпама или сандуцима. Ове корпе и сандуци имају бити плитки а широки, да се грожђе, при преносу до пијаце, што мање гњечи и у њих треба да стане само два до три реда грожђа. Рећање гроздова у корпе треба да је подједнако, како на врху тако и на дну корпе, а не као што у већини случајева раде наши виногради: на врху најлепше, па приликом продаје долази до непотребног објашњавања, а често и до свађе између продавца и купца. Лепо и укусно спаковано, а при том и чисто грожђе привлачи купца, и, купац радо даје већу цену.

Корпе пак и сандуци морају такође бити потпуно чисти и укусно направљени, јер и то много привлачи купца, а не као што многи виногради раде, пренос грожђа врше у прљавим корпама у којима су купљене шљиве, а које су чак служиле, да не помињем, и за избацивање сметлишта.

Пренос грожђа до пијаце треба извршити тако, да се грожђе ни мало не изгњечи и измуља, већ кад стигне на пијац треба да има лепу природну боју и као да је ту на лицу места брано. Ово се најбоље постиже ако се пренос врши на рамену људи или коња и магарца или на колима са федерима. Пренос на обичним колима у многом поквари грожђе, нарочито по нашим рђавим сеоским путевима или још више преко турске калдрме по варошима. На све ово треба обратити пажњу и при преносу грожђа до железничке станице, ако се исто транспортује возом до пијаце.

Инж. **Рад. Борисављевић**

ШТА ТРЕБА ЗНАТИ О НИКОТИНСКИМ ПРЕПАРАТИМА ЗА СУЗБИЈАЊЕ ШТЕТОЧИНА

Никотин је већ познат нашим читаоцима — он је главни и најважнији састојак екстракта дувана, за кога сваки зна.

До сада смо у нашој земљи имали само екстракт дувана који справља монопол дувана. Искоришћавали смо га за сузбијање биљних вашију а понегде и против грожђаних мољаца или ситних гусеница. Нажалост, имао је велику ману да је садржавао врло мало чистог никотина и стога, да би се добила довољно јака чорба, требало је узимати по неколико литара екстракта на 100 литара сапунице.

Добра чорба треба да садржи бар 100 грама чистог никотина на 100 литара воде па да дејствује против лисних вашију, а за грожђане мољце мора да има и свих 125 грама никотина. Наш екстракт дувана имао је, према акту Монопола од пре три-четири године, свега око 30 грама никотина на 1000 грама екстракта, те је према томе за чорбу против

вашију требало узети око 3 до 4 литра екстракта на 100 литара чорбе, а против грожђаних мољаца и свих 4 до 5 литара. Оваква чорба није више задовољавала ни најобичније захтеве. Била је сувише густа и нико је није смео употребити против гусеница мољаца у гроздићима, јер су гроздићи остајали слепљени и штета је била већа од користи. Употребљена против вашију давала је различите резултате. Ако је у суду екстракт био редак, било је користи. Ако је био густ, често као катран, лишће је остајало сувише улепљено, а код бресака дешавало се да су и плодови отпадали. На сваки начин, тешко је било препоручити овакав продукат тим пре, што ради доброг дејства екстракт треба мешати са сапуницом, а дешавало се да сипан у сапуњаву воду даје громуљасти талог, услед велике количине разних смола које је садржавао.

Монопол дувана увидео је све недостатке екстракта, а знајући у коликој је мери потребан никотин за сузбијање вашију, где остаје још увек као једно од најбољих средстава, решио се да нашој пољопривреди пружи једно заиста добро средство и на овом му само треба честитати. Колико ми је познато, већ прошле године требала је да почне производња једног новог препарата који се састојао из скоро сасвим чистог никотина, и чак је било дошло само дотле да се спреми упутство, и то на највећу брзину. Затим, све је застало, и ево већ скоро годину дана о новом средству се више ни речи не чује.

Иако налазим да је био и сувише велики скок да се од ранијег екстракта пређе наједном на чист никотин, ипак је овај ненадни застој за јако жаљење. Наше воћарство очекивало је са највећим нестрпљењем један добар никотински препарат, без кога се не може. Он је исто тако неопходан као и плави камен за иоле модерније воћарство, његова примена је необично многострука, разноврсна, и право је да се нашем пољопривреднику он што пре пружи, без обзира на све могуће сметње. Решили би се великог броја штеточина, упростили би борбу са многима од њих и од овога би видео користи не само воћар, баштован, ратар па и сточар — (никотински препарати су одлични и за поједине сточне паразите), већ и цела земља, јер свима постаје јасно најновије начело немачке пољопривреде, да сузбијање штеточина није више ствар појединаца и питање личне користи, већ од опште важности и чак долази међу најважније државне проблеме.

Од колике је важности и користи никотин за сузбијање штеточина најбоље се види по све већој потрошњи једног страног средства које се увози и за које плаћамо скупе новце, а које у основи није ништа друго него скоро чист никотин (95—98% чистоће). И тако, пошто не може да нађе у својој земљи потребно средство, наша га пољопривреда

увози са стране, помаже тућу индустрију и у данашње време износи новац из земље. И покрај свега тога још је срећна и пресрећна, што је дошла до једног заиста доброг, корисног средства, и оно се без икакве рекламе све више шири, јер најбоља су му реклама постигнути резултати. Тако увек све код нас иде... Извозимо сиров бухач за мале новце а сувим златом плаћамо његове прерађевине, разне флајтоксове; купујемо никотин у иностранству а могли би ми друге земље да снабдевамо; имамо огромна лежишта арсенових соли и могли би за целу Европу да справљамо јефтина арсенова средства а сва их увозимо из иностранства итд.

Али вратимо се на препарат никотина који се увози из иностранства и све се више шири. Наши људи нису довољно упућени у ствари и нико им није довољно скренуо пажњу колику опасност он претставља за живот. О томе је изашао свега један добар чланак у Пољопривредном прегледу од госп. Жоржа, али како је тај лист ограничен на мањи круг читалаца, потребно је наново покренути ово питање.

Никотин је један од најопаснијих отрова за човека и животиње. Две до четири капи стављене само на језик псу или мачки убијају их за неколико минута. За птице је довољно додирнути им кљун са стакленом шипком замоченом у никотин па да угину. За човека је смртна доза отприлике 1 милиграм на 1 килограм тежине. Дакле стоти део грама убија дете од 10 кила тешко, десети део грама човека од 100 килограма итд. Зна се за већ врло велики број случајева тровања, било хотимичних, било нехотичних са никотином, и колико ми је познато, у Мађарској, где се овај препарат никотина и справља и употребљава, само прошле године настрадало је више радника. Треба знати да никотин убија када уђе кроз уста, али да може да нашкоди чак и када дође у додир са сасвим здравом кожом, затим када се удише као пара при прскању. При озбиљнијим случајевима смрт може наступити већ за неколико минута, иначе за неки час. Знаци тровања никотином су: најпре гађење а затим повраћање, јако лучење пљувачке, знојење. па даље болови у глави и телу, слабост, поремећаји у виду, узетост, грчеви, гушење и најзад, смрт, услед слабости срца. Разуме се, према јачини тровања, јавља се мањи или већи број ових знакова. У озбиљним случајевима и ако се одмах предузму све мере, може се спречити да не дође до саме смрти. Као средства против отрова дају се танин и јодкалијум, али треба што брже и што активније приступити лечењу, не губећи времена.

Као што се види, при употреби никотинових препарата мора се бити врло опрезан и гледати најпре да чак ни здрава кожа не дође у додир са неразблаженим средством, а затим и да се не удишу паре за време рада. Иначе, једном справљена чорба много мање је опасна и са њоме се могу

прскати плодови па и зелен за јело, под условом да се не смеју трошити за неко време, док кише не сперу отров са њих. Уосталом, о овим ћемо накнадно опширније говорити, када нам га Монопол почне да спрема и по прихватљивој цени даје.

Др. П. Вукасовић

ЗАШТО ПРОПАДАЈУ КАЈСИЈЕ

Сушење кајсија (апоплексија, падавица, „капља") постала је последњих неколико година једна од оних појава која задаје озбиљну бригу воћарима. Стога је предлог г. Рајчића у Тежаку бр. 8 од ове године сасвим на своме месту и за сваку похвалу.

Сваке године видимо да се понека кајсија осуши усред лета, а каткад то сушење бива у врло широким размерама. Рачуна се да је за последњих неколико година угинуло код нас око 20% од укупног броја стабала, а што је најгоре, већином се суше оне воћке које су тек почеле да дају пун род. Отуда је важно да се овом питању посвети већа пажња. Потребно је да се путем анкете утврди распрострањеност појаве, ток њеног наступа и све оне околности које би, евентуално, могле бити у вези са њом. Одмах ћу напоменути да је сушење кајсија у околини Вршца узело велику размеру. Лична опажања која вршим већ више година још ми не дозвољавају да дам једно одређено и дефинитивно мишљење о узроку сушења. То ћу оставити за касније јер је потребно да се огледи понове и прошире. А сада, на почетку ове анкете, желим да изнесем стање тога питања у Француској.

У Француској кајсија се гаји у већој мери нарочито у долини реке Роне. И баш у тој долини оне највише пропадају Према прорачуну једног писца угинуло је у тој долини за десет последњих година око 50% од целокупног броја стабала. То је, сасвим природно, дало повода многим француским научницима да проучавају узроке пропадања. Chabrolin који је дао прву студију о пропадању кајсија у долини Роне тврди да то изумирање не проузрокује ниједно живо биће; болест је, према томе, чисто физиолошке природе, изазвана сушом, претераном влагом или рђавим особинама земље. Додуше овај научник је нашао на оболелим или већ угинулим кајсијама већи број гљивица али ниједну од њих не сматра главним проузроковачем болести. То исто мишљење дели и Gujot. Paillot међутим прво је тврдио да сушење кајсија проузрокује један поткорњак, Scolitus ru-

gulosus али се касније уверио да овај инсекат игра сасвим споредну улогу, а да главну улогу игра један дрвобушац, Xyloborus saxeseni. Ово тумачење није наишло на одобравање код већине научника који су се бавили питањем пропадања кајсије. Познато је, наиме, да поткорњаци и дрвобушци нападају само она стабла која су већ оболела од неке болести и која су изнурена у толикој мери да им се животна активност више не може повратити. Поткорњаци се могу наћи на скоро свакој болесној кајсији али врло често они долазе тек када се кајсија осуши. Због тога Dufrenoy одбацује сваку улогу поткорњака и уопште инсеката у појави

Сл. 128. Са Топчидерског брда

сушења кајсије и тврди да у тој појави главну улогу игра једна гљивица (Verticillium sp.) која живи у судовима дрвета, дакле у оним цевчицама кроз које се пење вода са минералном храном из земље у лишће. Исто мишљење изразио је и један други научник, Jocssel, који је дуго година проучавао појаву пропадања кајсија у долини Роне. Rives међутим проучавањем ове болести у околини Тулузе дошао је до сасвим новог закључка; по њему узрок болести би била једна бактерија која живи, као напред споменута гљивица, у судовима дрвета.

Има још неколико претпоставки о узроку пропадања кајсије. Највише се опомињу вируси као проузроковачи болести. Вирусне болести или **„вирозе"** несумњиво су утврђене на многим биљкама али придаје им се често пута много већи значај но што га оне уствари заслужују.

Што се тиче утицаја подлоге и састава земљишта, мишљења су такође подељена. Џанарика као подлога није више популарна поред осталог и због тога што се верује да на њој кајсија рано пропада. Искуство је међутим показало да то веровање није увек тачно јер се увидело да у истој мери пропадају и оне кајсије које су накалемљене на друге подлоге као и оне које су добивене из семена без калемљења. Кречу се такође придаје велики значај али изгледа да садржај креча у земљишту нема утицаја на падавицу. Што се тиче подводних и тешких терена који не одговарају кајсији, није искључена могућност да узрок болести буде трулежница.

Из овог кратког прегледа види се да проблем пропадања кајсије није једноставан као што би се на први мах могло претпоставити. Начин изумирања је у свима случајевима сличан али узроци могу бити врло различити. Врло је вероватно да гљивице играју најважнију улогу о чему ћемо свакако имати прилике да пишемо касније.

Инж. **Драгослав Милисављевић**

КАКО СПРАВИТИ ДОБРО ВИНО ОД КУПИНА

У многим нашим крајевима има велике количине купина, свуда поред путева и ограда, по брежуљцима и утринама. Но ипак она се код нас мало цени. Користи се само утолико, што је чобанчићи узгред једу или где који набере неку корпицу за продају у вароши. Међутим купина се код других народа цени и искоришћава као и остало воће, па су од ње створене и добре питоме сорте, које се гаје око воћњака и башта, негују, орезују и тако добивају лепи плодови. Она по својој хранљивој вредности не изостаје од другог воћа. Сок (шира) од купина садржи око 6% шећера око 8‰ киселине, затим доста витамина, гвожђа и фосфора, што нарочито добро утиче на појачавање крви код деце и малокрвних. Садржи и врло лепу плаво-црну боју, те се при преради може да меша са другим слабо бојадисаним и неугледним воћем, ради поправке боје.

Када већ не гајимо купину треба да користимо дивље, јер и од њих има врло крупних и укусних. Њена је хранљива вредност драгоцена, па би било штета дозволити да пропадне неискоришћена. Ово нарочито важи за планинске крајеве, где винова лоза не може да успева а тамо обично купине има у великим количинама, те пољопривредник може за своје потребе да справи врло лепо купиново вино. Поред тога добро справљена вина од купина продају се по вели-

ким варошима у флашама као неки деликатес, по врло високој цени.

Како се справља вино од купина. За ову сврху купине не треба брати зелене, нити пак чекати да сувише презре и пређу у трулеж и распадање. При брању избацити лишће, гранчице, земљу и труле плодове. Код купине су чести случајеви да се на презрелим плодовима још док су на биљци, појаве сирћетне бактерије (ситна жива бића голим оком невидљива), које производе сирћетну киселину (стварају сирће). Поред тога треба имати у виду да купине сазревају и прерађују се углавном августа и септембра, када су дани топли и тиме ствара повољна могућност за развиће ових бактерија, које баш воле високу топлоту. Ради тога се много пута вино укисели још за време прераде. Зато купине треба брати изјутра или пред вече по ладовини и по могућству што пре измуљати и испресовати.

Купине се у неком чистом суду изгњече, затим ставе у цедило од ланеног или каквог другог платна и обеси над судом да се цеди. Да би се убрзало цеђење стави се на астал, сличан ономе за цеђење сира, преко тога круг од даске и притисне са каменом. Овако се добије око 50—60% сока.

Да би се врење правилно извело треба на 100 литара добивеног сока додати 8—10 грама калијумметабисулфита. Код презрелих купина, још ако се и прерада врши на високој топлоти, соку се може додати 15—20 грама овог средства на 100 литара сока. Овако засумпорисани сок остане преко ноћи да се сталожи, па сутра дан оточи у судове за превирање.

Додавање шећера и воде. Да би од добивеног сока (шире) добили добро вино, мора му се пре врења додати извесна количина шећера а ако су плодови били недозрели и нешто воде. Квалитет вина зависиће у многоме од тога колико ће се и како додати шећер и да ли треба и у којој количини додати воде, ради смањења киселости. Од купина се скоро искључиво справља само десертно вино, јер није подесна за стона вина. Али се од купина справљају два типа десертног вина: 1) опоро (са мање шећера) које садржи: око 7‰ киселине и око 8—10% алкохола са нешто шећера, који се дода накнадно вину при разливању у флаше; и 2) слатко десертно вино које садржи: 7—8‰ киселине, 14—16% алкохола и око 60—100 грама шећера у литру. Купине са јужних каменитих места садрже више шећера а мање киселине, док оне поред потока и на влажним јаким земљиштима мање шећера а више киселине. Најбоље би било да се пре прераде широмером измери количина шећера и испита колико има киселине, па се на основу тога лако израчуна колико треба додати шећера и воде за добивање вина са горе назначеним саставом. Но за мања домаћинства ово је неизводљиво, те је ипак на основу више проба утврђено колико тре-

ба додати шећера и воде па да се у сваком случају добије добро вино. Наводимо следећи пример из кога се види потреона количина шећера и воде на 1 литар сока (шире):

Какво вино желимо	Од каквих плодова је сок	На 1 л. сока да се дода литара воде	На 1 л. мешавине од сока и воде грама шећера
1. За право десертно вино	од довољно недозрелих плодова	$^1/_2$	300—350
	од зрелих плодова	$^1/_8$-$^1/_4$	280—300
	од недозрелих плодова	$^1/_2$	220—250
2. За опорија десертна вина	од зрелих плодова	$^1/_8$-$^1/_4$	200—220

За сок који је добивен од потпуног зрелих плодова није потребно додавати воду.

Да би сок добро проврео, не сме се сав шећер од једном да дода, већ у три маха. Од целокупне количине која се додаје соку узме се $^1/_3$ и раствори у неколико литара сока. Ако се додаје и вода, шећер се раствара у њој, па тако растворен додаје соку. Да би се шећер брже растворио може се сок или вода загревати па затим остави да се охлади и тек тада дода соку у суд где ће се вршити превирање. Чим наступи бурно врење дода се половина од преосталог шећера а после 2—3 дана и остатак. На овај начин врење ће се правилно обавити и у вину добити највише алкохола,

Судови за врење. Најзгодније је за врење узети стаклене балоне или ако имамо већу количину, дрвену бурад. Судови се пре употребе морају добро опрати, тако да се из њих отстрани сваки задах и вода са којом се пере потече чиста, без страног мириса и укуса. Ово се нарочито пажљиво мора да обави код дрвених буради, која имају буђ или какав други непријатан задах. У сваком случају настојати да се за врење, по могућству узму здрави судови, јер и најмањи непријатан мирис прелази од бурета на вино. Да се вино још за време врења не би укварило, на отворима судова треба ставити т. зв. врељњаче (врањеве за врење) у које се налије вода. Тиме је спречен приступ свима микроорганизмима а угљени двоокисд, који се ствара за време врења, може слободно да изилази и чист ваздух у суд да улази. Ако ове врањеве немамо, може се место тога узети платнена кесица, која се напуни са добро испраним чистим песком и стави на отвор. Код балона се може отвор овлаш затворити са фатом, која ће да служи исто тако добро као и кесица са песком. Судове у којима се врши врење не треба

потпуно напунити, већ оставити за 1/5—1/4 суда празно, јер би се за време врења извесна количина просипала. Врење треба вршити по могућству у одељењу где је топлота испод 20° С.

Нега вина после врења. Код купина се врење доста брзо сврши. Обично после 8—10 дана вино преври и почиње да се бистри. Чим се избистри треба извршити прво претакање. При томе имати у виду да је боље за неки дан извршити раније него доцније, јер би вино могло да добије од стеље непријатан мирис и укус. За време претакања пазити да се талог не узмути. Преточено вино стави се у чисте стаклене балоне или дрвену бурад. Ови судови се, пре него што у њих дође вино засумпоришу, на тај начин што се запали сумпорна пантљика и стави на жицу па одозго кроз отвор (врањ) увуче у суд где сагори. У овако засумпорисане судове сипа се преточено вино али тако да се судови сада потпуно напуне и затворе са обичним дрвеним врањевима. Но дрвени врањеви не смеју бити јако набијени, већ лабави да би угљени двооксид, који се ствара накнадним превирањем могао да одилази. Када се вино и по други пут умири и избистри, што бива обично у новембру или децембру, не треба чекати већ на време извршити и друго претакање. Вино се и после тога може чувати у бурадима или балонима али је тада обично већ сазрело и довољно бистро да се може разливати у флаше.

Пре пуњења у флаше избистреном вину се додаје на сваки 1 литар по 60 до 100 грама шећера. Ко жели слађе вино може да дода и више шећера, нарочито ако вино има доста киселине. При пуњењу, флаше треба да остану за 2 до 3 см. празне. Напуњене флаше се запуше са добрим запушачима, затим замочи отвор (грлић) флаше у загрејану житку црну смолу или парафин или још боље у лак за флаше, који је само скупљи. Овако спремљене флаше најбоље је држати поређане положено по песку у неком хладном подруму.

Радош Јовановић

ОПОМЕНА НА ВРЕМЕ

Ове године родило је воће, као ретко до сада. У свима воћарским пределима наше земље, оно је понело обилне и напредне плодове. Изузимају се места градом оштећена, но њих, срећом није одвећ много.

Настаје велика брига, како да се воће преради и уновчи. Места ближа жељезничким пругама и пловним рекама, могу уновчити сирово воће и узети леп новац. Али она даља од жељезничких пруга и пловних река, питају се и бри-

ну, шта ће са својим воћем? Јабуке и крушке које како уновчиће, нешто одмах по брању, нешто ће оставити у трапове и склоништа. Тако и орахе. Али шљиве не могу лако савладати. Зато им препоручујемо да одмах по жетви и вршидби жита, предузму оправљање старих сушница и подизање нових ко може. Имућнији нека праве сушнице по плану Г. Др. Веље Стојковића, који могу набавити од Српског пољопривредног друштва у Београду. Сиромашнији нека се задовоље старим и мањим сушницама, које кад се пажљиво изграде, могу лепо да осуше шљиве, као што су их некада пољо-

Сл. 129. Са Топчидерског брда

привредници сушили, па су добре биле. Ако при сушењу не пазе и не труде се да их умерено осуше, а да их не пресуше, ни на најбољој сушници неће бити добре. Пажња и труд, вреде колико и сушница.

Невоља је велика што нема дрва за сушење шљива. Ово неколико година за време кризе, исечене су шуме и народ нема довољно дрва ни за огрев преко зиме и теже ће их набавити за сушење шљива. Зато нека се сваки благовремено постара, да дрва спреми нека су готова кад дође време сушењу.

Колико ће моћи трајати сушење шљива, зависи од времена. Буде ли лепше време, сушење ће трајати дуже и осушиће се више шљива. Али ако настане кишно време, сушење не може трајати више од 15 до 20 дана. Зато нека за овај случај и иначе, земљорадници припреме, прегледају и оправе старе каце, да у њих покупе остатак шљива од сушења и испеку ракију. Али је ипак много боље, да што више

осуше шљива, које се извозе на страну, а то је много корисније и за пољопривреднике и за државу. За ракију ће бити довољно, да се ситније и напрсле шљиве одвајају у кацу, а крупније и лепше да се мећу на лесе у сушницу и суше.

Али шта ћемо за она места и крајеве, где је народ сиромашан, па нема ни сушница, нити их може начинити, а нема ни каца, нити их може, ма са које стране добити? Не остаје му ништа друго, већ да копа рупе у земљу у виду каца и да их около омаже чврстом иловачом, па да у њих покупи шљиве и испече ракију. То је истина последње средство, које може донети врло мало користи, али и ово је боље, него да шљиве сасвим пропадну и иструле.

За оне крајеве где народ нема ни сушница ни каца, најбоље је шљиве дати на пекмез. Зато чинимо апел на наше трговце и индустријалце, да се благовремено постарају и у тим местима припреме казане, за кување пекмеза, да од народа шљиве откупе, пекмез укувају и уновче.

Министарства Пољопривреде и Трговине и индустрије, врло би добро учинила, да се постарају и нађу купце, који би шљиве од народа откупили и у пекмез прерадили. Али да у томе не би било злоупотреба, разумно би било, да се **утврди откупна цена шљивама. Веома је похвално и за народ и државу корисно, што су ова Министарства, утврдила откупну цену пшеници.** За шљиве, **то је још много потребније, јер шљиве не могу дуго да стоје непродате и непотрошене, подложне су кварy.** Тим утврђивањем цена, пољопривредници би добили стварну вредност у новцу за своје шљиве, а и трговци би добили пристојну зараду за свој труд. Отклониле би се злоупотребе, да трговци, кад се довезе много шљива, нарочито за пекмез, обарају цену и тиме изазивају оправдан револт, код пољопривредника. Наш народ има добру душу, па увек каже: „нека брате и трговац заради што је право." Али та зарада не би смела бити превелика и на штету произвођача, каквих је злоупотреба било. Свакоме треба да живи и да пристојно заради, па меродавни и надлежни морају и треба свакоме то да обезбеде.

Вића П. Матић

ПОТРЕБА САРАДЊЕ

Задружних и пољопривредних организација на културном подизању и економском јачању народа.

Поред Српског пољопривредног друштва, у Београду и другим местима наше државе, постоји велики број организација, које поред осталих послова раде са више или мање успеха и на економском и културном подизању села. Рад свих ових организација на овом послу остао је разједињен. Свака организација радила је на остварењу свога задатка по својим правилима и програму, у границама својих могућности, обазирући се врло мало или ни мало на то шта нека друга слична, а често пута и истоветна организација у истом крају или месту ради. Несумњиво је да би успех на овом важном и корисном народном послу био далеко већи, када би између свих организација које на њему раде, постојала извесна тешња сарадња односно координација рада.

Да би се остварила могућа сарадња већине организација, а у првом реду задружно-пољопривредних, Управа Српског пољопривредног друштва обратила је се апелом на централне организације, које имају седишта у Београду, прво у циљу једног информативног састанка а затим ради држања једне шире конференције, на којој би се израдио план и програм за сарадњу — координацију рада.

Ова акција Друштва наишла је на најлепши пријем и одзив код свих задружних и пољопривредних организација. Нарочито интересовање и добру вољу показали су највиши претставници Главног савеза српских земљорадничких задруга истичући готовост да акцију на остварењу што тешње сарадње, Савез са Друштвом заједнички спроводи.

Први информативни састанак одржан је 21 јуна т. г. у сали друштвеног дома, од претставника Главног савеза српских земљорадничких задруга, Српског пољопривредног друштва, Српског пчеларског друштва, Главне просветне задруге, Удружења југословенских агронома и Удружења југословенских пољопривредних стручњака. На овоме састанку било је лепих и практичних предлога и сугестија за сарадњу. Дискусија по главном питању и мишљењима појединих претставника текла је у лепој и искреној атмосфери.

После важности самога питања сарадње, одмах треба истаћи истоветност мишљења свих претставника за њено спровођење и да је акција иако подоцкан ипак дошла у добри час.

Састанак је трајао пуна 2 сата (19—21). Претседавао је претседник Друштва г. Др. Младен Јосифовић.

Наредни састанак одржаће се у првој половини јула.

Резултате другога састанка „Тежак" ће објавити својим читаоцима а централне организације ће упутити апеле својим организацијама у народу, задругама, подружинама и секцијама да се сарадња спроводи од центра до најмањег села.

Бор. Љ. Нешић

Рад наших подружина

КАЛЕМАРСКИ ТЕЧАЈ ОКРУЖНЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ У НИШУ

Да би проширила што више своју делатност, Окружна пољопривредна подружина у Нишу на иницијативу свога претседника и управника бан. лозно-воћног расадника г. Милутина Ђулизибарића, а у споразуму са Секцијом удружења југословенских пољопривредних стручњака, приредила је у

Сл. 130. Калемарски течај Окр. пољопр. подружине у Нишу

времену од 22 до 31 марта т. г. десетодневни калемарски течај у бановинском лозно-воћном расаднику у Нишу.

На овом течају узело је учешћа преко седамдесет младића из свију општина среза нишког, као и из граничних општина суседних срезова, тако да према одзиву учесника управа долази до новог сазнања за свој будући васпитно пропагандистички рад на селу.

У име подружине течај је отворио претседник подружине, који је у свом сажетом говору истакао важност виноградарства у срезу нишком, као и неупућеност пољопривред-

ника овог краја у рационалне методе рада у виноградарству и винарству, што све скупа из године у годину погоршава материјалне прилике у њиховим газдинствима

Од стране Секције удружења југословенских пољопривредних стручњака у Нишу, учеснике овог течаја поздравио је Миодраг Марјановић, који је у свом излагању учинио осврт на важност оваквих приредби специјално за оне сеоске младиће, који су потребама газдинства спречени да стручно упознавање пољопривреде стекну путем пољопривредних школа, напомињући, да овакве приредбе из разних пољопривредних грана, остају као најкорисније методе и средства за стручно упознавање и употпуњавање њихових недостатака.

После завршених поздрава отворио је рад течаја стручним предавањем о: подлози, виоци, потребном материјалу за калемљење, калемљењу, припреми калемова у сандуцима и стратификовању управник г. Ђулизибарић.

Поред г. Ђулизибарића као једног од главних предавача на овом течају, потпомогли су рад овог течаја стручним предавањем и г. г. Петар Михаиловић, инспектор Пољопривредног оделења банске управе, чланови управе подружине Милан Анастасијевић, референт за воћарство и виноградарство банске управе у пензији, Миодраг Марјановић, див. учитељ пољопривреде и В. Милановић, помоћник управника лозно-воћног расадника у Нишу.

Завршетак овог течаја изведен је пригодним говором г. Ђулизибарића и Марјановића, пропитивањем учесника и расподелом награда добивених од стране Краљевске банске управе Моравске бановине, Српског пољопривредног друштва и Окружне пољопривредне подружине у Нишу. Све награде издате су учесницима у справама, алату и књигама, као и по неколико окалемљених воћних младица, које су учесници сами спремили.

Успех учесника на овом течају био је врло добар.

Миодраг Л. Марјановић

ПОЉОПРИВРЕДНА КЊИЖЕВНОСТ

За унапређење млекарства Јужне Србије. Унапређењем млекарства Јужне Србије, које онде стоји још на ниском степену, знатно би се подигао социјално-привредни ниво тога краја. Какве би мере ваљало предузети за то унапређење, казује се у посебном чланку публикованом у „Пољопривредном гласнику" бр. 13 (свеска за 1 јул), а из пера г. Б. Т. Добросављевића, млекарског стручњака Пољопривредне школе у Битољу. Занимљива је констатација ауторова да кад би мле-

ткарство Јужносрбијанских крајева било организовано задружним путем и ишло упоредо са напредовањем сточарства, у Вардарској би бановини, поуздано, производња млека била годишње око 5 милиона хл, а то претставља годишњи приход од најмање 750 милиона динара.

Некролог

† СТЕВАН САВИЋ

Архитект из Чикага — Америка

Далеко од свога завичаја и отаџбине, у Новом Свету — Америци, преминуо је 23 маја ове године Стеван Савић архитект из Чикага и почасни члан Чачанске пољопривредне подружнице.

Пок. Савић кроз цео свој живот делао на свом архитектонском послу, чији су радови заузимали видно место у архитектури, не само Америке већ и Југославије. Поред тога његове мисли и осећаји заузимали су такође видно и узвишено место у љубави спрам груде — краја где се родио, спрам Југославије, коју је волео и љубио свим срцем и душом својом. Овај његов став утврђују његове речи које је упутио Чачанској пољопривредној Подружници да му дозволи да пројектује изради план за нови подружински дом, како би се колико било одужио својој отаџбини Југославији."

Његови пројекти и цртежи у изградњи два плана новог подружинског дома толико су прецизни, опсежни и до детаља израђени да би то све стало великих материјалних жртава, али овај племенити човек све је то без икакве новчане награде израдио и о свом трошку послао.

Ради свега тога и љубави овог племенитог човека спрам наших установа у којима се дела на просвећивању и економском јачању наших пољопривредника, пок. Савић је једногласно на скупштини Чачанске пољопривредне подружине изабран за њеног **почасног члана** и као таквом послата му диплома.

Чачанска Пољопривредна Подружина у изградњи је свога новог дома по пројекту и плану пок. Савића и његова ће увећана фотографија красити салу у истом дому и овековечити име овог доброг и племенитог Југословена и колико било пружити утехе његовој племенитој госпођи, малом синчићу и осталој родбини.

Нека му је слава.

Мил. В. Поповић

---

† ЖИВОЈИН САВИЋ

члан пољопривредне Подружине у селу Лепојевићу

Преминуо је у 63 год. живота. Био је угледан и напредан земљорадник из Лепојевића и цео његов живот био је испуњен марљивим и поштеним радом.

Стални кадар одслужио је у пешадијској Краљевој Гарди 1896. год. Као врло храбра војник учествовао је кроз цело време у Светском рату, рањен је на Гучеву. Као напредан и озбиљан пољопривредник стекао је поверење међу грађанима и уживао леп углед. Подизао је винограде и воћњаке. Међу члановима пољопривредне Подружине у селу Лепојевићу уживао леп углед.

Претседник Подружине
Животије Матић

ЗАПИСНИЦИ:

ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА Управног одбора Српског пол. друштва. 19. седница (4. V).

Усвојени су предлози Књижевног одбора с тим да се понуђена књига „Слике из производње крмпира" од др. Марка Мохачека набави само у једном примерку за библиотеку, да се писцу одговори, да би књига евентуално могла да се узме у комисиону продају.

Одлучено је: Да г. Жигмунд Калман за време од 5 месеци, колико је био ван Београда плати, на име огрева и осветљења за стан бр. 27 месечно динара 500.

Примљен је к знању извештај благајника, да је у току прошле недеље наплаћено на име потраживања из ранијих година Дин. 3.700.—.

Саслушан је реферат књиговодства о стању Друштвених рачуна на дан 30 априла т. г., па је констатовано да је стање задовољавајуће, да је робни промет знатно повећан

према прошлогодишњем, али да је тражња на кредит и сувише велика, а нарочито плавог камена, о чему се у будуће приликом одобравања кредита и давања робе на кредит водити рачуна.

Одлучено је: Да се прими у састав Друштва ново основана Пољопривредна подружина у Заклопачи, среза грочанског, бановине дунавске;

Да се исплати хонорар секретарима-благајницима и то: Пољопривредне подружине у Власотинцима Светозару Арбутини 1.476.—, Пољопривредне подружине у Тулешу Ивку Радивојевићу 166.—.

Да се по молби Пољопривредне подружине у Белушићу, коначна исплата њеног дуга у Дин. 1.926.— продужи до 1 августа 1939 г.

Да се бесплатно изда једна колекција разних књига у вредности Дин. 100.— Соколској чети у Дебелици, среза тимочког.

Да се у циљу стручног просвећивања и усавршавања пољопривредника, предузму потребне мере за слање младића у напредније крајеве наше државе и у иностранство, те се за ово треба обратити Мин. пољопривреде и тражити помоћ.

Да се одобре кредити следећим подружинама: Власотинци Дин. 41.400.—; Дашница Дин. 10.000.—; Тржац Дин. 25.800.—; Тулеш Дин. 36.000.—; Лебани Дин. 16.800.—; Смољинац Дин. 3.338.—; Велико Орашје Дин. 13.200.—; Трбуње Дин. 8.400.—; Томиславац Дин. 30.600.—; В. Врбница Дин. 16.200.—; Сибница Дин. 11.800.—; Ваљ. Каменица Дин. 5.000.—.

Саопштења и предлози: Г. Никола Петровић, извештава да су, сходно ранијој одлуци Управног одбора, он и г. Николић разговарали са претставницима „Сељачког кола" и да су дошли до закључка да се сарадња са овом организацијом може начелно препоручити. Тим поводом господин доктор Драг. Николић је предложио да се позову све организације које раде на економском подизању села и сељака и њиховог просвећивања, те да се по могућству оснује један савез, па је одлучено да се тај предлог прихвати, с тим да се за сада позову само организације из Београда ради договора.

Радојко Томић извештава да је у недељу 30 априла т. г. у празничној школи одржао предавање г. С. Живојиновић, асистент Пољопривредно-Шумарског факултета о штетним инсектима. Примљено је к знању, с тим да се умоли г. Пилић, асистент Пољопривредно-Шумарског факултета да 7. т. м. одржи предавање о обради земље.

Пошто је г. Чедомир Тодоровић, адвокат известио Друштво да му је немогуће да се прими за хонорарног

адвоката Друштва, одлучено је да се претходно ликвидирају односи са г. Миљаковићем, коме је звање хонорарног адвоката отказано, па да се питање избора новог адвоката тек онда изнесе на даљи рад.

Секретар чита акт Управе Огледног добра Пољопривредно-шумарског факултета — Земун, у коме се тражи да им се одобри вредност дрвене бараке, па је одлучено да се извести да је барака прешла у својину Друштва по споразуму са Задругом државних службеника, те према томе Факултет има да исплати целу дугујућу суму од Дин. 28.700.—.

По предлогу претседника г. др. Јосифовића, одлучено је да у дућој недељи од 7.—14. буде дежуран г. Никола Ж. Петровић, члан Управног одбора.

Секретар извештава да су г. Белић и Друштво Адемп тражили суперколадициону комисију, за дефинитивни пријем зграде и централног грејања, па је одлучено да Друштво као своје чланове комисије одређује и то: г.г. Др. Јосифовића, Рашковића, Белобрка, Ивацића, Волохова и Банковића.

Одлучено је: Да се Удружењу југословенских пољопривредних стручњака за 14. т. м. уступи сала ради држања годишње скупштине бесплатно.

Да на академију Савеза трезвене младежи, која ће се одржати 7 т. м., заступа г. др. Вукасовић или г. Мустецић.

Претседник реферише да је Секција Удружења агронома Моравске бановине заказала у Краљеву и Зајечару течајеве за агрономе, па је умолила да Друштво одреди једног претставника, који би за рачун Друштва, одржао по једно предавање, па је одлучено, да предавање у Краљеву одржи г. др. Младен Јосифовић.

Потпретседник реферише, да је одржана конференција о Моторизацији у пољопривреди, што је примљено знању с тим, да се поводом говора који су се чули на тој конференцији, умоли г. Рашковић да обиђе село Ћелије код Лајковца, и о правом стању ствари поднесе реферат.

20. седница (11-V).

Примљени су предлози Књижевног одбора, па је одлучено да се набави ради препродаје 50 примерака „Воћарство" од Никетића и 50 примерака књиге „Резидба лозе" од Б. Ранковића.

Примљен је к знању извештај благајника, да је у току прошле недеље наплаћено на име потраживања од подружина из ранијих година Дин. 2.620.

Одлучено је да се набави: 3 жетелице и једна косачица; 1000 до 1200 килограма чилске шалитре.

Поводом реферата, секретара, благајника и пословође, констатовано је да су прекорачена предвиђања требовања

плавог камена за кредит, па је одлучено да се плави камен уопште више не даје на кредит и то како оним подружинама, које су кредит само делимично исцрпеле, тако исто и оним подружинама које нов кредит траже, без обзира да ли су оне до сада набављале плави камен или не.

Поводом извештаја претседника г. др. Јосифовића, да у магацину Друштва има 25 „Нехвилових" прскалица, које су биле прошле године послате у Ћевћелију по поруџбини Мин. пољопривреде, па су враћене, да се замене прскалицама „Плац", одлучено је да се ове прскалице прегледају, а да о њиховој продајној цени Набављачки одбор направи предлог.

Тим поводом по предлогу претседника начелно је одлучено, да Друштво у будуће не сме никоме слати оно што не тражи, јер у сваком случају даља одговорност пашће на онога ко ову одлуку буде прекршио.

По предлогу Програмског одбора, одлучено је:

Да се прими у састав Друштва ново основана подружина у селу Љубишу, среза златиборског, бановине дринске;

Да се исплати хонорар секретарима благајницима за рад у прошлој години и то:

1) Никодију Стаменковићу, ранијем благајнику Пољ. подружине Београд Дин. 360.

2) Живојину Јанковићу, секретару и благ. Пољ. подружине Каменица Дин. 300.

Да се, по молби Пољопривредне подружине у Мионици за помоћ у плавом камену, не може изаћи у сусрет.

Да се усвоји предлог Пољопривредне подружине у Урошевцу да одређену помоћ у Дин. 300.— за држање 5-дневног калемарског течаја, који се није могао одржати у току прошле године, утроши на исту сврху за течај, који ће се одржати у току ове године, с тим да Подружина претходно о томе тражи сагласност Друштва.

Да се предлози пољопривредних подружина у Ваљеву, Иригу и Чачку за оснивање већих друштвених слагалишта, испитају накнадно на једној од наредних седница, пошто пословођа и инспектор спреме један исцрпан реферат о добрим странама овога посла.

Да се прими знању извештај Пољопривредне подружине у Љубовији о одржаним предавањима, зашта јој је већ раније дато 270 динара.

Да се одобри кредит следећим подружинама и то: Љубави Дин. 6.300.—; В. Поповићу Дин. 1.600.—; Рињцу Дин. 13.800.—; Заклопачи Дин. 6.800.—; Трбуњу Дин. 4.200.—; В. Орашју Дин. 5.100.—; Калудри Дин. 600.—; Тржцу 1.800.—.

По предлогу претседника одлучено је да се у будуће досадањи калемарски течаји назову воћарско-виноградарски, пошто тим течајевима није само циљ калемљење, него

и давање општих појмова из воћарства и виноградарства те на основу тог израдити програм за ове течајеве.

Саопштења и предлози: Секретар реферише да је предузимач г. Белић, а у смислу уговора који има са Друштвом, извршио главне оправке у друштвеном дому. Г. Белић је молио да му се врати кауција, па је одлучено да се г. Белићу може вратити 130 бона Ратне штете.

Секретар чита извештај г. Пилића, асистента Пољ. шум. факултета, да је 7. ов. мес. у празничкној школи у Сопоту одржао предавање о обради земље, па је одлучено да се услед претстојеће сезоне пољских радова са овим предавањима престане.

Одлучено је да на 4. редовној годишњој скупштини Удружења Југословенских пољопривредних стручњака. Друштво заступа г. Никола Ж. Петровић.

Одлучено је да се прими 51 лице за помажуће чланове Друштва а који су заведени у књигу помажућих чланова 812 до 863.

21. седница (17. маја).

Одлучило се да се предлози Књижевног одбора усвоје с тим, да се књига „Модерна техника искоришћавања воћа" од Рефес Ремизова може примити у комисиону продају.

По предлогу Финансијског одбора, одлучено је: да се усвоји предлог г. Св. Рајковића, пољопривредног референта среза раваничичког да исплати дуговање Пољопривредне подружине у Ражњу у Дин. 216,50 с тим, да се остатак потраживања тражи од осталих потписника на меници;

Да се по молби г. Душана Михајловића, хонорарног стручњака за пореске ствари за повећање хонорара не може изаћи у сусрет;

Да се штампање „књиге рачуна" у 100 примерака повери штампарији „Скерлић" за Дин. 1.550.

Да се прими знању саопштење да је у току прошле недеље наплаћено на име потраживања из 1938 године од подружина Дин. 900,—;

По предлогу Набављачког одбора, одлучено је, да се набави 50 прскалица „Митри";

По предлогу Програмског одбора одлучено је:

Да се Пољопривредној подружини у Орашју, среза темничког изда бесплатно једна колекција разних књига ради награђивања посетилаца пољопривредног течаја Пољопривредне подружине;

Да се одобри кредит следећим подружинама и то: Чуруг Дин. 10.400.— (накнадно); Смољинац Дин. 520.— (накнадно); Пепељевац Дин. 5.400.— с тим да се ти кредити могу користити за сву робу по ценовнику изузев плавог камена;

Да се предлог Пољопривредне подружине у Скопљу за оснивање филијале усвоји само утолико, што ће се подружини ставити задатак да настави и даље своју акцију за добијање плаца за подизање зграде за филијалу, док се сви други радови имају одложити до побољшања друштвених новчаних прилика.

Да се издаду бесплатно 2 колекције књига Удружењу београдског „Гајрета", у циљу оснивања сеоске читаонице у срезу тузланском и то тек онда када се од Удружења буде добио конкретан предлог о сарадњи с Друштвом.

Прочитан је записник I редовне седнице Надзорног одбора, одржане 7, 8 и 9 маја 1939 године, па је, пошто су саслушани извештаји појединих референата, одлучено да се за наредну седницу спреми и то:

1) Извештај о књиговодственом стању портфеља меница и стања у благајни. Извештај ће спремити књиговођа г. Т. Петровић.

2) Стварно стање магацина на дан прегледа за све оне артикле за које је Надзорни одбор вршио штих пробу. Ово стање сачиниће набављачки одбор.

3) Извештај о уређењу самог магацина и о одржавању чистоће, који ће спремити пословођа г. А. Петровић.

Поводом тог извештаја даље је констатовано, да је канцеларији било немогуће водити картотеку робе услед заузетости особља сезонским пословима, што је Надзорном одбору познато, али ће се картотека робе довести у ред за време мртве сезоне, а то је у месецу јуну, јулу и августу.

Саопштења и предлози: Секретар реферише да је по позиву Удружења југословенских студената и питомаца београдског Гајрета, одржао 14 маја т. г. у поменутом Удружењу предавање о раду Српског пољопривредног друштва, и да је том приликом постигнут начелно споразум да Српско пољопривредно друштво ступи у што тешњу сарадњу са поменутим удружењем што је примљено знању.

По предлогу претседника одлучено је да у току идуће недеље од 22 маја до 29 маја о. г. буде дежуран г. Милутин Никетић, члан Управног одбора С. п. д.

По замолници Среског суда у Лазаревцу одлучено је да се предложе за проценоце по маси поч. Т. Станошевића и то: гг. А. Ћаја, Аћим Банковић, Милан Криштоф, наставник Пољ. факул., а њему за заменика Јарослав Шеварлић, асистент Пољ. шум. факултета.

22. седница (23. маја).

По предлогу Финансијског одбора, одлучено је да се прими знању извештај благајне, да је утврђено стварним чињеницама, да заоставштина Пољопривредне подружине у Урошевцу износи 414,50 динара, те се та сума има послати новооснованој подружини у Урошевцу.

Да се прими знању извештај колаудирајуће комисије о примљеној инсталацији централног грејања, с тим, да пошто два радиатора не функционишу а немогуће их је оправити пре него што почне да се ложи централно грејање, то предузећу задржати суму од Дин. 3.000,— до коначног довођења радиатора у ред. На случај да фирма „Адемп" пружи довољну гаранцију, да ће довођење инсталације у ред извршити чим прилике дозволе, онда „Адемпу" вратити целу гаранцију од Дин. 20.000,—.

По предлогу Набављачког одбора одлучено је да се набави:

а) 60 комада муљача и 20 комада преса од Осјечке леваонице,

б) 20 комада „Еберхартових" плугова од фирме Кузман Николић.

По предлогу претседника одлучено је, да се за ове као и за све будуће набавке установи роковник, у који ће се тачно убележавати износ извршених наруџбина са ознаком доспелости исплате.

По предлогу Програмског одбора одлучено је:

Да се припадајући хонорар за рад у прошлој години у Пољопривредној подружини у Белој Паланци исплати по пола Адаму Предићу и Радивоју Ракићу у укупном износу Дин. 156,—;

Да се бесплатно изда једна колекција књига Друштву народне књижнице и читаонице у Љумбарди, среза ђаковичког, бановине зетске;

Да се по питању Пољопривредне подружине у Сребрници дозвољава учешће једног утакмичара на 2 или више објекта, а по расписаним стечајима за напредније начине рада;

Да се бесплатно изда по један примерак брошуре „Пољопривредне зграде" свима пријављеним утакмичарима по расписаном стечају за напредније начине рада, пошто је од Мин. пољопривреде добијено 150 примерака бесплатно.

Да се прими знању извештај Пољопривредне подружине у Ражњу о увођењу празничних предавања на територији Подружине;

Да се усвоји молба Пољопривредне подружине у Превешту за набавку једног „Хајдовог" тријера на кредит у вредности од Дин. 3.700,—, с тим, да Подружина одмах положи 500,— динара, а 1 октобра и 1 новембра т. г. положи такође по 500, —динара, 1 децембра т. г. 1.000,— динара, док ће последњу рату од 1.200,— динара положити најдаље до месеца марта 1940 године, с тим да за покриће овога дуга подружина изда меницу са акцептом подружине и потписима свију чланова Управног и надзорног одбора.

Да се одобре накнадни кредити следећим пољопривредним подружинама и то: у Стрмову Дин. 2.400,—; у В.

Каменици Дин. 2.000,—; У Бан. Карађорђеву Дин. 300,—; с тим да подружине овај кредит могу користити за сву робу изузев плавог камена.

Саопштења и предлози: Претседник г. Др. Јосифовић предлаже, да се донесе одлука о подизању Трифолин станице, пошто је наступио моменат када то питање треба да буде решено, па је после краће дискусије одлучено, да се стави у дужност Набављачком одбору да прикупи тачне податке о подизању зграде, која би имала да послужи стриктно за смештј машине уколико би дозвола за зидање једне такве зграде могла да се добије, па да се то питање изнесе Управном одбору на решавање, пошто архитекта г. Ивацић у том смислу изради нов план и предрачун.

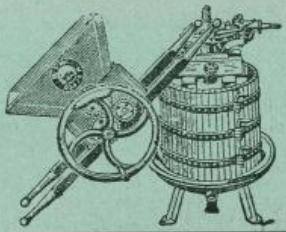
Поводом предлога г. др. Ћаје, да би требало на неки начин стати на пут подизању винограда, а нарочито у оним крајевима који су погодни и за друге културе одлучено је, да се умоле г. Вук. Тоскић и г. М. Никетић, да израде један напис у коме ће се апеловати на земљораднике да виногради више не подижу, и у коме ће се изложити криза која тек претстоји виноградарству услед таквог рада, с тим д се тај напис штампа у „Тежаку" и другим пољопривредним листовима, као и да се исти штампа као засебан летак, а да се поводом претстојеће суперпродукције која ће се још у току ове сезоне наступити, испита могућност одржавања једне конференције по том питању.

Претседник г. др. Јосифовић предлаже, да се поводом катастрофалне поплаве која је задесила Белу Паланку и околину ,помогне члановима Пољопривредне подружине у Белој Паланци, па је одлучено да се од поменуте подружине тражи хитан извештај, шта би Друштво могло да предузме и на који начин да помогне оштећеним члановима, па да се тај извештај, по добивеном извештају поднесе Управном одбору на решење.

Претседник г. др. Јосифовић извештава да је као претставник Друштва одржао у Краљеву на течају агронома предавање из биљне патологије а нешто мало из воћарства, пошто је то била жеља присутних.

Претседник извештава, да је данас посетио Друштво г. др. Милорад Недељковић, директор Поштанске штедионице и претседник „Аграрне мисли" са жељом да „Аграрна мисао" ступи у што тешњу сарадњу са Српским пољопривредним друштвом. Г. Претседник се том приликом споразумео са г. Недељковићем, да „Аграрна мисао" узме учешћа на претстојећој конференцији друштва, која раде на унапређењу села, а која би се одржала у Српском пољопривредном друштву по питању сарадње.

По предлогу претседника одлучено је да у току идуће недеље од 29-V до 3-IV закључно буде дежуран у Друштву г. Алек. Рашковић.

Dobrog i mnogo Vina
možete imati samo onda ako pravovremeno naručite muljaču i presu za grožđe sa zaštitnim znakom **Bik.** Dobivaju se u svim većim mestima kod trgovaca poljoprivrednih strojeva. Detaljni opis šalje:

KNEZY PETAR
NOVI SAD, Br. Ribnikara ul. 11

ЦЕНОВНИК

Севонских справа, које се могу добити код Српског пољопривредног друштва Београд

Ветрењаче марке „**Бик**" са осам сита	Дин.	1325.—
Тријери Хајд класа I марка Ia	„	2.730.—
„ „ „ I „ I	„	3.050.—
„ „ „ II „ II	„	3.700.—
„ „ „ II „ Ia	„	3.060.—
„ „ „ II „ I	„	3.900.—
„ „ II „ II	„	4.320.—
Тријери сортирачи кл. V марка I	„	5000.—
Муљаче за грожђе, мање „Бик"	„	640.—
„ „ „ средње „	„	720.—
„ „ „ веће „	„	800.—
„ „ веће средње „	„	900.—
„ „ одвајање петељке м. „Бик"	„	1.500.—
Пресе за грожђе од 115 л. „Бик"	„	1.750.—
„ „ „ „ 170 „ „	„	2.100.—
„ „ „ „ 220 „ „	„	2.600.—
„ „ „ „ 320 „ „	„	3.400.—

Како сејеш,
тако ћеш и жњети.

Да би добили добар принос здравог зрна запрашите семе пре сетве

Ортостаном

ЗОРКА

БЕОГРАД, Краља Александра 70

Стаpo пошmуј
ново купуј!

»Митри« казан је за напредно домаћинство, служи за све **домаће потребе** а рекордер за брзо и **лако печење и чистоћу алкохола,** са водом се залепљује а за секунду прекретом испражњује при томе ватра се не загашује.

Модел за 1939 год. знатно појачан, практичнији и усавршенији. Добити се могу код Српског пољ. Друштва у Београду, а ценовник шаље на захтев бесплатно предузеће

»МИТРИ« прскалица и казана Крушевац Тел. 70

Штампарија „Слога" Душана Т. Поповића — Београд, Кнегиње Љубице 4

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

Универзитетска библиотека
БЕОГРАД

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ ... А II

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

БЕОГРАД
15
АВГУСТ
1939.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Из Црначког виногорја: Годиње

САДРЖАЈ: Инж. ВЛАСТИМИР ЂОРЂЕВИЋ: Сило јаме за ансилирање хране; ДРАГОЉУБ Ж. ИВАНОВИЋ: Контрола млечности важан фактор унапређења говедарства; ФРАЊА СВЕТЛИЧИЋ вет.: Заостајање постељице код краве; Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ: Сладосок од грожђа и воћа; АСЕН С. СТАНЧЕВИЋ: Калемљење воћних дивљачица на спавајући пупољак; ДРАГОЉУБ М. ВАСИЋ: Гајење зелени и зимске салате; МИРОСЛАВ Н. БОЈОВИЋ: Гајење зимског купуса; Питања и одговори; Разне вести; Рад наших подружина — ЈАНКО А. НОВАКОВИЋ: Воћарско-Виноградарски Течај Под. подружине у Салашу; Наши напредни пољопривредници; Пољопривредна књижевност; Некролог: † Атанасије-Таса Радојковић; Извод из записника Управног Одбора српског пољопривредног друштва.

УПУСТВА ЗА ПРЕРАДУ ВОЋА

Како се воће може прерадити, било сушењем, кувањем или стерилисањем можете наћи упуства у следећим књигама:

1) „Конзервисање воћа и поврћа сушењем" од Др. Вељe Стојковића цена Дин. 12,—,

2) „Конзервисање воћа и поврћа стерилисањем" од Др. В. Стојковића цена Дин. 6,—,

3) „Једна практична сушница" од Др. В. Стојковића цена Дин. 3,—,

4) „Чување свежег воћа и поврћа" од Др. В. Стојковића цена Дин. 25,—,

5) „Јагодичасто воће" од Павла С. Петковића цена Дин. 5,—,

6) „Воћке и воће" III део од Б. Д. Тодоровића цена Дин. 40,—,

7) „Прерада воћа" од М. Никетића цена Дин. 6,—,

8) „Од бербе до продаје" од Др. В. Стојковића цена Дин. 15,—.

„Модерна техника искоришћавања воћа" од Др. М. Рефес Ремизова — цена дин. 150.—.

Све се ове књиге могу набавити у Српском пољопривредном друштву Адмирала Гепрата бр. 64. Новац се шаље преко Поштанске штедионице на чековни рачун бр. 50-350. Поред одговарајућих сума за вредност књиге треба послати и 1,— динар за поштарину.

МЛЕКАРСКИ ТЕЧАЈ

На државном млекарском заводу у Шкофјој Локи (дравска бановина) отвориће се 15 септембра о. г. нови двогодишњи млекрски течај. Примају се младићи од 17—24 год. старости са основном школом, потпуно здрави, снажно развијени и доброга владања. Молбе за пријем имају се упутити надлежним краљевским банским управама најкасније до 15 августа о. г.

Тачне информације даје дирекција држав. млекарског завода у Шкофјој Локи.

РАЗНО

Обавештавају се наши чланови који желе да набаве **ангорске зечеве,** да исте има Државна душевна болница у Ковину на својој економији.

За продају има око 70 пари зечева.

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 67, Бр. 16 БЕОГРАД, 15 АВГУСТ 1939

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гемартова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

СИЛО ЈАМЕ ЗА АНСИЛИРАЊЕ ХРАНЕ

Више пута писано је у „Тежаку" о сило јамама и о ансилирању (кишељењу) хране у њима. Поново се враћамо на ово питање, јер је оно од велике важности за обезбеђење домаће стоке потребном храном за исхрану током зиме и раног пролећа. Ансилирање зелене сточне хране нарочито велику важност има за сушне крајеве — где је оскудица у храни готово редовна појава. Стога ћемо се овим питањем опет позабавити.

Ансилирање зелене сточне хране може се вршити у си осима и сило-јамама или сило-коморама. За нашег пољопривредника — ситног поседника подесније су за ансилирање сило јаме од силоса, с разлога што њихово грађење стаје јевтиније, што се у њима лакше справља силажа и са мање ризика. За то ћемо у овом чланку говорити само о сило јамама и о справљању силаже у њима.

Сило јаме (коморе) нису ништа друго до од бетона израђене јаме делом у земљи, а делом над земљом, округлог или четвртастог облика. Пре него што се приступи грађењу сило јама, потребно је да се изабере подесно место на коме ће се подићи. Место за сило јаме треба да испуни ове услове: да је оцедно и да је у близини стоке — како би се из њих храна лакше и брже преносила у стају.

Напред је речено да се сило јаме граде од бетона округлог или четвртастог облика. Округле сило јаме боље

су од четвртастих, јер се у њима може боље сложити храда, али их је теже израдити. Због овога се сило јаме најчешће граде четвртастог облика са уобљеним зидовима на ћошковима. Бетон за сило јаме справља се од шљунка, песка и цемента, у размери 1 : 5—6 (на пет до шест делова шљунка и песка један део цемента). Песак и шљунак, да би бетон био чвршћи, треба да су чисти — да не садрже земље и страних материја.

Величина сило јаме зависи од броја стока на газдинству и дужине храњења стоке ансилираном храном. Ако на газдинству има већи број стоке, онда се могу подићи две или три сило јаме, и то једна до друге, тако, да поједини зидови служе као преградни зидови за две или више сило јама. Претерано велике сило јаме не треба подизати. Колико ће се сило јама подићи на једном газдинству лако је одредити простим рачуном. Ако се стока храни шест месеци ансилираном храном, што обично и бива у пракси, онда је за једно одрасло грло потребно месечно — рачунајући просечно по 15 кг дневно — 450 кг силаже. Према овоме за једно грло, за шест месеци потребно је 2700 кг силаже. Ако на газдинству има 4 одрасла грла, или три одрасла и два мала или 2 одрасла и 4 мала — онда је за исхрану њихову за шест месеци потребно 10.800 кг силаже. Како се у простору од 1 куб. метра сило јаме може сложити око 800 кг силаже, то је за смештај 10.800 кг силаже потребна јама од 13.0 куб. метара запремине, а то је јама дубине 3,5 метара, а ширине у квадрату 2 метра. У случају да газдинство има већи број стоке — онда мора подићи две или више сило јама.

Сило јаме као што је речено граде се делом у земљи а делом под земљом. Обично се над земљом иде до 1 метра висине. Према овоме сило јама од 3.5 метра дубине била би 2.5 м. у земљи и 1 метар над земљом. На влажним и подводним земљиштима треба ићи мање са дубином у земљу, него на сувим и оцедним. Грађење сило јама започиње се копањем рупа у земљи на одређеном месту. При копању рупа треба водити рачуна да оне буду дубље и шире за дебљину дна и зидова, а то је око 20—25 см. Пошто се ископају рупе онда се приступа грађењу.

Бетон за грађење сило јама справља се тако што се одређеној количини шљунка и песка додаје одговарајућа количина цемента (рецимо на пет до шест колица шљунка и песка једна колица цемента). Песак, шљунак и цемент треба најпре добро лопатама измешати, а затим постепено поливати водом и мешати све дотле, док маса не добије једноличан изглед. Бетонска маса не сме бити ни сувише густа ни ретка. Стога воду треба додавати у толикој мери, колико је потребно, да се добије једнолична маса средње густине.

При грађењу сило јама најпре се гради дно а затим зидови. Бетонску масу приликом грађења дна и зидова треба набијати, јер ће се тако добити јача сило јама. Дно се гради тако што се бетон сипа до дебљине 20—25 см. и набија. Пошто се изради дно онда се граде зидови. Да би се могли изградити зидови сило јама, потребно је направити најпре рам од дасака, и то са унутрашње стране од дна до 1 метар изнад земље, а са спољашње стране само изнад земље. Овај рам држи бетон док се не стегне. Када се бетон стегао онда се рам скида и приступа се малтерисању свих зидова цементним малтером. Овај малтер треба добро углачати. Цементни малтер прави се од песка и цемента у размери 1 : 2 (на један део цемента два дела песка). Са овим је грађење сило-јаме завршено.

Да би трајашност сило јаме била дужа потребно је исту покрити. Покривање сило јаме може се извршити подизањем обичне настрешнице од 4 дирека, на које треба ставити рогове, а одозго сламу, шашу или што друго. Поред овога око сило јаме треба насути земљу да одбија воду, а мало даље ископати канале коју ће хватати воду и одводити је даље. Овде ће бити корисно да се напомене још нешто, што иде у прилог трајашности сило јаме, а то је да сваке године пре слагања хране у сило јаму, треба унутрашње зидове премазати једном течношћу која се зове „Инертол". Ова се течност може добити код гвожђарских радњи, а и код Српског пољопривредног друштва у Београду. Улога инертола у чувању сило јаме састоји се у томе што он спречава нагризање бетона од органских киселина, које се јављају при ансилирању зелене хране.

Овде смо изнели како се граде сило јаме. У једном од наредних чланака изнећемо како се справља силажа — односно како се ансилира храна у сило-јамама.

Инж. Властимир Ђ. Ђорђевић

КОНТРОЛА МЛЕЧНОСТИ — ВАЖАН ФАКТОР УНАПРЕЂЕЊА ГОВЕДАРСТВА

У више махова било је чланака у нашим пољопривредним часописима, о завођењу контроле млечности код крава. Овом приликом хоћу понова, да о истој теми проговорим неколико речи, јер сматрам да је увек актуелна; да има велики задатак, и да су резултати тога исто тако драгоцени, као и они на пољу биљне производње, до којих се лакше и брже долази, јер је рад сконцентрисан у највише случајева са једногодишњим биљкама. Овај чланак је искључиво посвећен сточарима, који сами својим радом суделују око

одгоја стоке, који лично улажу свој физички напор, и који директно у томе гледају резултат свога рада.

Контрола млечности крава за сточаре српског дела наше домовине, као и за оне у јужном, а делимично и у северном делу је новост, о којој су само можда слушали од наших пољопривредних стручњака и из тога сазнали да је важна и да је проширена и у дело спроведена у западним земљама, а делимично и код нас у северозападном делу.

Сл. 131. Једна добро однеговања јуница у Шумадији

Шта се жели контролом млечности установити?

На ово питање би био кратак одговор: пронаћи грла, која имају задовољавајућу количину млека квантитативно (по количини) и квалитативно (по квалитету — масноћи млека).

Познато је да родитељи своје особине преносе на потомство, што је доказано Законом о наслеђивању. У највише случајева добри родитељи остављају добро потомство. Ми у пракси по томе и поступамо, те од добрих родитеља остављамо потомство за даљи узгој, а од лоших из даљег приплода искључујемо. Тај се посао не може одједном свршити, т. ј. установити само да су родитељи добри, и сад од њих без даљњег, остављати потомство за приплод, не уверавајући се да ли је потомство тако исто добро као и предци. Закон о наслеђивању нас упозорава, да и добри родитељи у извесним случајевима могу оставити лоше потомство. Деца врло често попримају и особине не само родитеља, већ и даљњих предака. Оваква појава нас

неће изненадити, ако водимо пореклописне књиге говеди, а у којима се може унатраг за десетине година видети какви су били који предци.. На томе се и базира унапређење нашег сточарства, које има једини и главни ослонац у задругарству.

Познато је да су сва жива бића променљива; на њихову промену може утицати: клима, положај и састав земљишта, исхрана, нега и др. На основу тога данас сточар постаје у неку руку вајар, али много већи и вештији уметник од вајара, јер живо животиско тело дотерује онако како хоће и како му је најподесније. При томе се обилно користи одабирањем — селекцијом — најбољих грла.

Што се тиче важности контроле млечности, горњи наводи дају стварност доказа, да је и она важан фактор у селекцијском раду.

Доказано је, да је млечност наследна особина, а контрола млечности може нам послужити као гарантија, да ли ће потомци дотичних грла, а на која се може разним средствима и променама утицати, бити исто тако млечни, т. ј, бољи или лошији од предака.

Данас се говече претежно гаји за производњу млека, док рад и остале продуктивне особине долазе на другом месту, те је контрола млечности утолико и важнија.

Техничко извођење контроле млечности оснива се углавном на установљењу количине млека од телења краве па до засушења, т. ј. у једној лактационој периоди. Лактациона периода не сме бити дужа од 315 дана, јер се сматра у редовним приликама да се крава мора телити сваке године, и од засушења до поновног телења треба да прође најмање 45 дана. Дешава се, да се понеке краве музу до последњег дана пред ново телење, а грешка код тога лежи у томе, што се не води рачуна о датуму кад је крава примила бика и кад треба да се отели. Рачуна се у редовним приликама дужина стеоности крава 278—284 дана. Период од засушења до поновног телења треба да буде најмање 45 дана због тога, да теле које долази на свет баш у том периоду, треба највише хране за изградњу свога тела, а ако би се крава тада музла, сво млеко би било одузимано на штету његовог организма. Код случајева где се крава музе до последњег дана пред телење, теле је увек мршаво и слабо.

Време за контролу музности узима се од 6-ог дана по телењу (јер је млеко од 6-ог дана већ добро за употребу) па закључно до 308 дана (ово зато што многе краве засуше и раније од 315 дана, те је узета средина). Количина млека, која се добије за ово време т .ј. за 303 дана је продукција једне контролне лактације.

Контрола музности не иде за тим, да установи само продукцију млека, већ да установи и количину чисте млечне

масти у добивеној количини млека, пошто је млечна маст најглавнији састојак млека. Установљавање количине чисте масти у добивеном млеку током контролне лактације установљава се мереньем % масти у млеку месечно једанпут или у крајњем случају мереньем једанпут у једном годишњем добу т. ј. 4 пута током контролне лактације (ово друго узима се због тога, што се краве током године у појединим годишњим добима хране различитом храном, те се у вези са променом количине и квалитета хране, мења и % масноће млека).

Тачна продукција млека се може најбоље установити, ако се свакодневно убележавају намужене количине млека. Приближна се продукција може установити контролисањем сваконедељно или пак сваких 15 дана, па се нађена количина млека помножи са периодом дана од једне контроле до друге. Просечни % масти за целу контролну лактацију установљава се на тај начин, да се укупна количина млека намужена у једном периоду за који је мерен % масноће, помножи са нађеним постотком масти и сви ти производи међусобно саберу и поделе са количином млека. Чиста млечна маст за целу лактациону периоду добива се, када се укупна количина млека у литрима помножи са 1,033, т. ј. тада ће се добити количина млека у килограмима, и ова помножи са просечним % масти и подели са 100, а овај цео резултат се помножи са 0,93 (специфична тежина млечне масти).

Драгољуб Ж. Ивановић

ЗАОСТАЈАЊЕ ПОСТЕЉИЦЕ КОД КРАВЕ*

Ово обољење долази код крава племенитих пасмина, а поготово оних које се држе стално у стаји и које су се више пута телиле, т. ј. старих крава; затим код крава које су имале двојке или једно, али веће теле; као и код оних које су некада имале упалу материце или су се много мучиле код самог телења па је материца уморна и не може да избацује постељицу, и коначно код крава које се хране индустријским продуктима. У свим таквим случајевима може постељица да заостане или врло тешко изађе сама, и стога треба готово увек у тим случајевима да се помогне. Да то предусретнемо, немогуће је, јер наше знање и предвиђање унапред какав ће бити случај не вреди много, јер је познато да су једне краве исте пасмине које су живеле под истим хигијенским као и хранидбеним приликама, лако избациле

* Уместо одговора на питање Златибора Јовановића из Рипња.

постељицу, док су друге могле то да учине само уз помоћ стручњака. Исто тако и крава која је једном или више пута тешко избацила постељицу, наједном и неочекивано врло лагано се ишчисти, док се обратно догађа да крава која је увек лако избацивала постељицу, наједном услед неразјашњених узрока не може то да учини.

Стога тек онда када имамо застајање постељице, можемо да се дадемо на лечење. Препоручује се као најбоље средство, ако се у року 6—8 часова после телења крава не ишчисти, да се стави руком 3—5 угљених штапића у материцу са којих се пре тога мора скинути восак што је најбоље учинити руком. Сама рука мора пре, него што се са њом иде у материцу да се спреми на следећи начин: Нокте на руци сасећи и то што краће, затим целу руку опрати у млакој води и сапуном, а затим читаву руку намазати добро зејтином (или барем машћу). Тако спремљеном руком узме се један по један од горе поменутих штапића и уносе се стиснутом шаком, што је дубље могуће између материце и постељице. Све се то ради опрезно и без већег тискања, јер би се иначе лако могла да пробуши материца, која је у то време врло мекана.

Ако се тако поступи и ако се све то добро направи постељица ће онда сама, а без икаквих штетних последица у року од пар дана да испадне. Ако је немогуће да се то проведе, онда ваља да се руком извади опрезно постељица, а затим да се испере материца којим благим раскужним средством. Ово последње мора да се повери ветеринару или човеку који је вешт томе послу. — Као правило важи, у случају када неће постељица да испадне сама, да се чека у љетно доба највише два дана, а у зимско 3—5 дана. После тога времена нужно је да се позове стручњак ветеринар.

Фрања Светличић, ветеринар

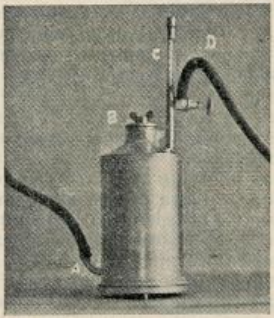
СЛАДОСОК ОД ГРОЖЂА И ВОЋА

Познто је да се грожђе до скора прерађивало са малим изузетцима у вино, а воће у колико се употребљавало за производњу каквог пића, то је опет било јабуковача, крушковача, а од шљива готово искључиво ракија. Међутим последњих година траже се и други путеви и начини за прераду. То потиче с једне стране што у алкохолним пићима а нарочито у вину и ракији постоји суперпродукција, која се састоји у већој производњи од потрошње, а с друге стране многе земље теже да грожђе и воће искористе што боље

* Уместо одговора на питање Миодрага Савићевића, економа Матаруге.

у народној исхрани. Из тих разлога почела је у многим земљама да расте производња безалкохолног сока од грожђа и воћа, који се краће у последње време назива сладосок.

Одавно је познато, а у новије време се знање у томе све више проширује, да је грожђе и воће веома хранљиво и да се може корисно употребити и за децу и за одрасле и за здраве и за болесне. Сладосок није ништа друго него течно грожђе и воће, т. ј. сок исцеђен на разне начине из грожђа и воћа, да би се лакше сачувао, на разне начине и што мање промењен, јер познато је да се воће, а нарочито грожђе не може чувати дуже у свежем стању.

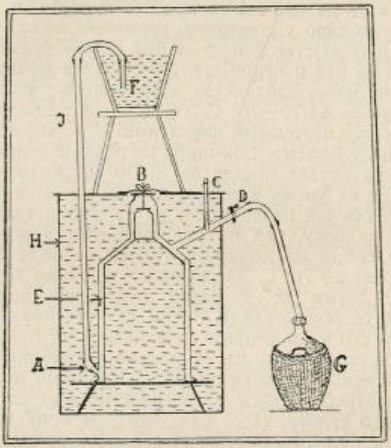

Сл. 132. Сајцово за пастерисање шире — спољни изглед

Грожђани и воћни сок — шира, садржи шећер, који врло брзо подлеже алкохолном врењу, т. ј. из шећера се ствара алкохол и др. производи. Код справљања сладосока, мора се спречити врење, т. ј. да се шећер, као веома хранљиви састојак сачува од врења. Ово се постиже на више начина, од којих су за мање произвођаче у примени: 1. Додавање воћном и грожђаном соку хемијских средстава и 2. Загревање — пастеризовање грожђаног и воћног сока.

Грожђе и воће које се употребљава за производњу сладосока мора да буде здраво и чисто. Муљање се врши на муљачама за воће односно грожђе. Цеђење односно одвајање сока — шире, врши се на обичним цедницама-пресама. Сок-шира се сипа у каце, које се налазе у што хладнијој просторији и одмах се изврши сумпорисање. За ову сврху довољно је додати на сваки хектолитар 10—15 грама калијум-метабисулфата. Исти се претходно раствори у нешто сока-шире у једном лонцу, па се сипа у кацу и добро измеша.

После овога приступа се бистрењу. За ту сврху, најбоље је употребити желатин и танин, чија је количина креће од 5—20 грама по хектолитру. Потребна количина танина раствори се у мањој количини сока-шире, сипа се у кацу и добро измеша. Желатин се раствори у нешто сока-шире, у емаљираном лонцу на 30—40° С, охлади се, сипа у кацу и добро измеша. Бистрење — таложење обично траје 24 часа. Поред бистрења добро би било извршити и филтрирање макар помоћу холандеског филтра (филтра са платненим кесама).

Сл. 133. Сајцово звоно за пастерисање шире — шематички пресек

Пре тога треба припремити судове за чување сладосока, т. ј. бурад и боце. Бурад морају бити потпуно исправна, савршено чиста и без икаквог страног мириса. Пре употребе их добро запарити, опрати хладном водом и засумпорисати. Отвори за врањ и чеп морају бити потпуно исправни да се буре може добро затворити. Чепови и врањеви се морају пре употребе потопити у 5% раствору калијум-метабисулфита. Боце такође морају бити чисте. Пре употребе се потопе и држе 30 минута у топлој води у којој је додано нешто соде. Затим се исперу у 5% раствору калијум-метабисулфита, и добро оцеде. Плутни запушачи за боце, који морају бити првокласни, пре употребе се исперу у млакој води и потопе у 2% раствору калијум-метабисулфита, у коме се оставе око 6 часова.

Најлакши је и најјефтинији начин конзервисања или стерилисања сока-шире додавањем хемијских средстава. За ширу је дозвољен препарат Нипакомбин А II. Од овог средства додаје се 75 грама по хектолитру. Одмерена количина се претходно раствори у нешто сока-шире, дода се избистреном и филтрираном соку-шири и добро измеша. Сок-шира се разлију у бурад, која се добро затворе или у боце, које се такође добро затворе, запарафинишу и оставе у хладнијем делу подрума.

Ма да је описани начин најлакши, а свакако и најјевтинији, исти је далеко од тога да је и најбољи. Поменуто средство се, додано у сок-ширу, временом мења, губи своје конзервирајуће дејство а и сок-шира добије временом један неприродан па чак и непријатан укус. Стога је више за препоруку и за мања газдинства конзервисање пастерисањем т. ј. загревањем на 70—75° С. То се може вршити директно у боцама, или у нарочитим апаратима. У мањој количини се обично врши у боцама. Сок-шира се разлије у припремљене боце, које се оставе празне за 8—10 м. Затворе се запушачима, који се увежу канапом да при загревању не искоче. У један обичан казан стави се на дно и около сламе, па се боце полажу, ред по ред, додајући довољно сламе, да се међу собом не додирују. Налије се воде да покрије боце и загрева до 70° С. Загревање се одржава 15 минута на 70—75° С. Затим се у казан постепено додаје хладна вода, да се боце охладе. Затим се исте поваде из казана, ставе на сто у просторији заштићеној од промаје. Грлићи од боца се обришу, па се потопе у растопљену смешу парафина и воска. Боце се положе у хладнији подрум и чувају до употребе. Услед загревања обично се у боцама створи нешто талога, те се пре употребе боце држе усправно да талог падне на дно, па се сладосок процеди кроз чисту безмирисну фату.

Од апарата за загревање шире навешћемо тзв. Сајцово звоно за справљање сладосока.

То су у ствари два звона увучена једно у друго и спојена помоћу гумених прстенова и завртња В, а између њих је узани простор за загревање сока-шире. Звоно се потопи у какав било казан, на шематичком пресеку слике означен са Н. Налије се вода да покрије звоно и загреје се до кључања. При дну звона код А улази сок-шира, помоћу гумене цеви J из суда F и загрева се врло брзо у уском међупростору Е. Температура се контролише помоћу термометра С. Чим се иста попне на 70—78° С, сок-шира се пусти да излази кроз славину D у суд G. Чим се судови напуне, затворе се, парафинишу и чувају као што је напред поменуто.

Овде су наведена само два најјевтинија начина за производњу сладосока, међутим постоје савршенији али и

скупљи начини. Сви ти начини описани су у скоро изашлој књизи „Модерна техника искоришћавања воћа" од Др. М. Рефес Ремизова, која се добија у Српском пољопривредном друштву.

Инж. Вукашин Тоскић

КАЛЕМЉЕЊЕ ВОЋНИХ ДИВЉАЧИЦА ОЧЕЊЕМ НА СПАВАЈУЋИ ПУПОЉАК

Воћне дивљачице могу се облагородити калемљењем на више начина, међу којима првенство носи очење на спавајући пупољак. А то је зато, што се овим начином најбрже и најлакше калеми, што није потребан калемвосак за премазивање рана и што је проценат примања највећи 95, па и 98% код доброг калемара. Сем тога, при калемљењу се не стварају велике повреде, те ране и брзо зарашћују, а у случају ако се неки калем не прими, дивљачица се може лако прекалемити након десетак дана после првог калемљења. Поред овога, калем се брже развија, но што је случај код других начина. Ако се дивљачица калеми до земље онда ће се образовати право, снажно и глатко стабло, што се код других начина не може лако постићи. И на послетку, што код овог начина калемљења нису потребне притке за одгајивање стабала, зато што се калем привезује за патрљ дивљачице.

Код овога начина врло је важно знати време калемљења. Јер ако се дивљачице сувише рано окалеме, може пупољак до јесени потерати у младар, те неће моћи да се здрвени и преко зиме ће измрзнути. Ако се, пак, сувише касно окалеме, попуљак неће моћи срасти с подлогом, те ће калемљење бити безуспешно. Такође је важно знати да се све врсте воћа не калеме баш у исто време. Трешње, вишње и мареле треба калемити најраније, т. ј. у првој половини августа. Шљиве, кајсије и брескве, ако се калеме на џенерику, јулијанку, маријанку, шљиву рановачу и белошљиву, у другој половини августа; док ако се калеме предње врсте на бадему, а кајсија на дивљу кајсију и бресква на дивљу брескву, онда почетком септембра. Јабуке и крушке калемити у другој половини августа, док дуњу и мушмулу у првој половини септембра. У сувљим и топлијим крајевима (Приморје и Повадарје) калемити нешто доцније, да се не би пупољци до јесени развили.

Пре но што се отпочне са калемљењем, треба на десетак дана раније скратити врхове и побочне гранчице подлогама-дивљачицама. Саму, пак, подлогу за 10 до 20 см над земљом очистити од гранчица и лишћа ради калемљења.

Да би успех у калемљењу био што сигурнији, дивљачица мора бити што сочнија, како би се кора на њој лако одвајала. У случају, ако дивљачице нису довољно сочне, т. ј.

Сл. 134. Калемљење очењем на спавајући пупољак дивљачица рашељке (магриве)

Сл. 135. Окуланти трешања произведени калемљењем очењем предњих дивљачица рашељке

немају мезгре, онда их треба на 3—4 дана пред калемљење добро залити водом и на тај начин донекле им повећати сочност.

За овај начин калемљења, калемгранчице сећи истога дана, када се и калемљење врши. Ако се добављају из другог места, онда се морају упаковати у влажну маховину или струготину од дрвета, да не би до калемљења увенуле.

Сл. 136. Садница трешања произведене окулирањем у круни

Нож — „калемар" за калемљење мора бити врло оштар и беспрекорно чист, јер тупим и нечистим ножем неће се примити ни један калем. Тупим ножем не може се лако скинути пупољак, а и при скидању ликини сноп ићи ће се посувратити. Прљавштина, пак, на нечистом ножу запушиће судове на пупољку те ће зарашћивање бити врло отежано. **Зато при калемљењу нож треба чешће оштрити и при окулирању сваке дивљачице брисати га о чисту крпу.**

Само калемљење изводи се на следећи начин: калемгранчица се држи у левој, а калемар у десној руци. Затим се ножем на калемгранчици за један сантиметар изнад и пола сантиметра испод пупољка начини мали зарез и тиме обележи дужина пупољка, па пупољак полако скине са мало дрвета. Затим се на подлози што ближе к земљи обично са северне стране, где је кора глатка и здрава, начини зарез у облику слова Т у величини исеченог пупољка, па ушицама калемарског ножа, где је зарез извршен, одлуби кора па пупољак умести и добро увеже рафијом (ликом). Након 10 до 14 дана може се утврдити да ли је калем примљен или не. Када се прстом додирне петељка на окалемљеном попуљку и она падне, знак је да је калем примљен. У противном, дивљачицу током исте јесени прекалемити.

Након месец дана по калемљењу везе на калемовима одрешити, да се не би рафија усекла у дрво.

Овим начином могу се дивљачице калемити и у круни, што је и за препоруку за коштичаво воће као: за кајсију, брескву, трешњу и вишњу, јер ће мање страдати од смолоточине, а кајсије и од падавице (апоплексије).

Асен С. Станчевић

ГАЈЕЊЕ ЗЕЛЕНИ И ЗИМСКЕ САЛАТЕ

Благодарећи природној особини, да извесне отпорније сорте поврћа могу издржати зимске мразеве, можемо га производити тако да већ и изникло презими зиму. Ово зимско поврће користи најпознију јесењу, повремену случајну зимску и прву пролећну топлоту земље и у том међувремену стално расте. На овај начин јесењом сетвом или сађењем поврће можемо произвести најраније, и врло често најуспешније.

Гајење „зелени". У ову групу спада: першун, шаргарепа (мрква), пашканат и целер. Све ове биљке, имају, не само сличну употребу у људској исхрани, него и сасвим слично гајење. Могу успевати на свим земљама, али најбоље су за њих лаке песковите иловаче, гајњаче. За њих се никад претходно не ђубри земљиште, већ је увек неки предусев пред њима. Обрада земљишта треба да буде што боља и дубока, бар 30—25 см. Припремљено земљиште за сетву треба да буде што ситније, јер је и њихово семе ситно. После припреме земљишта извуку се леје, равне са површином земљишта, а широке 1,20 м. и дужине према парцели земљишта. Иначе сва „зелен" може се гајити у засебним редовима, а употребљава се и као међуусев, затим по банковима и ивицама леја. Најпрактичније је њено гајење у засебним лејама. На једној припремљеној леји ширине 1.20 м. извуку се малом мотичицом пет плитких браздица, на подједнаком растојању.

Сетву „зелени" вршимо у два годишња доба, сада у јесен, од краја августа па до краја септембра. У пролеће сеје се што раније, чим се земља раскрави. Јесењом сетвом производимо најранију „зелен", која се може почети да троши, као млада, већ у априлу. У то време „зелени" најмање има, а највише се тражи, те тиме и најскупље продаје. Поред тога ова зелен је врло укусна и сочна.

Семе за сетву је најбоље када га сами од добре сорте „зелени" произведемо. Производња семена „зелени" и уопште коренастог поврћа је врло лака и изводљива од стране

наших земљорадника. Иначе, код семенара може се добити исто добро семе новијих и бољих сората. Клијавост семена код свих „зелени" траје 2—3 године. Сорте „зелени" имамо многобројне и скоро све могу послужити за јесењу сетву. Од шаргарепе најбоље је узети: Нантес, Амстердамску или Викторију, а од першуна и пашканата изабране домаће сорте. Семе се сеје нешто гушће, тако да семенка од семенке падне на један сантиметар растојања, у браздицама 2—3 см.

Сл. 137. Сетва

дубоким и одмах покрије ситном земљом, која се мало збије. Ако после сетве не буде кише, добро је да се ради бржег ницања посејано семе залије 1—2 пута. Нарочито јесења „зелен" треба што пре да изникне, јер она до зимских мразева треба да образује већ корен, јер тако боље презими.

Пред појаву јачих мразева, то јест смржњавања земљишта, цела површина под изниклим биљкама покрије се са 15—20 см. дебелим слојем сламе или крупнијом плевом. По овом сламеном покривачу, да се исти неби од ветра растурао набаца се мало земље или сламастог ђубрета. Под сламом још у току зиме корење „зелени" једра, тако да већ

половином априла буде дебело као средњи прст у човека. Першун под сламом тера младо лишће, које се као зачин може употребљавати преко зиме за разне зачине јела.

Као што смо казали „зелен" иначе не тражи неку нарочиту негу у свом гајењу. Плеви се и праши по потреби. Прорећује се кад се почне употребљавати и то се први вади крупније корење, а ситније се оставља на размаку 4 до 5 см. Чим се земља раскрави, обично још пред крај фебруара, сламени покривач се скида.

Од половине априла, па до половине јуна „зелен" се постепено вади, према потреби и продаје као врло рана и сочна „зелен", све до времена док не стигне „зелен" посејана с пролећа.

Гајење зимске салате. Најранију, најкрупнију и за продају најбољу салату производимо најуспешније гајењем зимске салате. При успешној раној производњи зимске салате, може свака главица салате да буде крупна као средња главица купуса. Такве главице продају се, у повољним приликама, на комад и то обично по један динар. Употребом салате, у човечји организам уносе се скоро највише корисних састојака за његово нормално здравствено стање.

Салата није велики пробирач. Најбоље успева на нешто плоднијим и влажнијим земљама. За успешнију производњу зимске салате, треба преко зиме да буде заштићена од северних хладних ветрова. Салата воли јако ђубрење, било са стајским ђубретом или компостом. Оба ђубрива треба да буду у потпуно прегорелом стању.

После ђубрења и добре обраде земљишта, направе се леје 1,20 см. широке, а према потреби дугачке. На овим лејама извуку се малом мотичицом, на подједнаком растојању, четири, 1—2 см. плитке браздице. На спремљеним лејама салата се може одмах као на сталном месту посејати. Боље је да се семе салате посеје претходно у засебну леју, у тако звано семениште, где се омашке посеје семе зимске салате. Ова сетва може се вршити у два маха, обично половином августа и почетком септембра. За праву зимску салату боље је када се сеје септембра, јер салата посејана нешто раније у августу, за време лепе јесени завије се често већ те јесени, што нам код зимске салате није циљ. После сетве семе се покрије просејаним компостом или ситном земљом, само толико дебелим слојем, колико семе да се не види. По покривању семена земља се мало утаба и залије. Ова леја залива се сваке вечери, када нема кише, док салата изникне, а после ницања залива се по потреби.

По ницању, три до четири недеље, када салата добије четири до пет листића и добро развијен корен са бочним ситним жилицама, најбоља је за расађивање. Пред само вађење расада, леја са салатом добро се залије да би се исти што лакше извадио и са што више земље око жила.

По вађењу прекраћују се сржне, дугачке жиле, а оставе се све друге у дужини 4—5 см.

Расађивање салате врши се на спремљеним лејама у четири плитке браздице. Као и свако поврће и салата се расађује за време хладовине, садиљком, у „крст". При расађивању пази се да салата нипошто не дође у земљу дубље но што је била у семеништу. По сађењу салата се мора одмах залити, са онолико воде да се напуни оно мало удубљење око салате, које се узгредно прави садиљком при расађивању.

У касниј у негу салате дошло би прашење и заливање. Заливање салата добро награђује, јер је вода за успешно развијање салате неопходно потребна. Јесење, па и пролећно заливање зимске салате ређе се врши, то јест само у случају кад нема кише. Тада се залива једанпута недељно са кантом преко решетке, сипа се на сваку салату око четврт литре воде.

Све сорте салате нису добре за зимску сетву, јер нису отпорне према зимским мразевима. Салате које ће презимети расађене морају бити зимске сорте, од којих је најбоља Нансен и Жута зимњача.

Зимска салата стиже за употребу већ у априлу и као прво свеже поврће, које се троши у пресном стању, много се тражи и врло добро плаћа.

Драгољуб М. Васић
Ада

ГАЈЕЊЕ ЗИМСКОГ КУПУСА

У околини Топлице и Мораве као и на другим местима, врло се мало или се уопште не гаји зимски купус који служи за пролетњу и летњу потрошњу. Ово је нарочито од штете за пољопривреднике, који се налазе поред великих вароши или установа.

Зимског купуса има више сората а то су: Амагер, Брауншвајски, Српски мелез, Босански зимски, и Љубљански. Семе се може добити од Севера и Комп из Љубљане или Београда. Исти се сеје за расад у августу а расађује се у септембру, или октобру. Расад стиже на пресађивање на стално место за 5—7 недеља или кад добије 5—6 листића. Од 20 грама семена може се произвести 3000 струкова расада. Тих 20 гр. семена треба посејати на један квадратни метар, и то у редове размакнуте за 10—15 см један од другог.

На добро припремљеној земљи треба извући „ровчиће" дубоке 12 с/м, у правцу истока и запада, па на дну посадити расад. Приликом прављења ровчића, треба земљу

избацивати на северну страну, да би се та обала што више уздигла и послужила као заштита од хладноће. Добро је да се пред сађење оно место где ће се расадити, добро натопи водом. Расад се сади на растојању од 70—80 см.

Расађивање треба предузети кад је облачно време пред кишу или за време вечерње хладовине, јер се онда расад најлакше прима. Пре него што се расад намењен за пресађивање извади из леје, треба да се земља добро полије да се ухвати за жиле.

Треба одбацити струкове који су јалови („слепи"). Вешто око може лако да примети у леји поједине струкове, који су израсли изнад осталих. Те струкове и ако изгледају најлепши, треба одбацити, јер неће да завију главицу, него ће терати у лист. Сађење се обавља садиљком. А после сађења треба одмах биљку добро залити. Да се засади 1 ар земљишта потребно је 180—250 струкова, који могу дати принос од 500—600 кгр. купуса.

Купус треба редовно окопавати и пратити га од корова. Прва копња треба да се обави на 15 дана после расађивања, а затим се према потреби још 1—2 праши и загрне корен до листа. Ако је јесен сушна, купус треба заливати бар једанпут недељно. Ако земљиште није снажно, треба да се разблажи један део осоке (пиштевине) са 4 дела воде, и са том смешом се добро залије земља око струка. На тај се начин добију лепе главице и на слабијем земљишту. Деси се да купус неће благовремено да завије главице, у том случају се помажемо на више начина. Према једном, треба ашовом забоденим у косо дубоко у земљу пресећи корен, а према другом опет, треба ножем засећи корен, под самом главицом за трећину дебљине. Осим тога може да се деси да главице почну да прскају. Да би се то спречило, таква главица треба да се „протегли", тј. главица се ухвати рукама и повуче навише, док почну жиле да се кидају (пуцају) и прскање главица ће престати. Ове сорте купуса стасавају се 200—300 дана, а то зависи од времена, јер биљка за време велике хладноће мирује.

Од штеточина најчешће на купус напада „бувач".

Најбоље средство против те штеточине је прскање (кропљење) дуванским екстрактом.

Али има још једно примитивније средство, и што је још лакше, и јефтиније за сељака а то је: пепео од згорелог дрвета, чега хвала Богу има доста по сеоским кућама; са којим се треба сваки струк ујутру по роси посути, и то треба поновити неколико пута.

Мирослав Н. Бојовић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питања: 1) Да ли је корисно мућати шљиве да би се убрзало њихово превирање? Постоји ли какав прашак који убрзава превирање шљива.

2. Да ли се крушке могу помоћу воска или којих других средстава оспособити да се дуже очувају у свежем стању?

Бошко Марковић
из Дедеваца (ср. Жички)

Одговор: 1) Врло је корисно да се шљиве, пре него што се ставе у каце, бар унеколико измућају. Тиме се постиже не само убрзавање превирања, већ се обезбеђује и правилност превирања, јер том приликом квасне гљивице које изазивају врење дођу у додир са мањим делићима меса шљиве. Али брзина врења зависи у великој мери и од температуре. Због тога, ако би се јавило захлађење испод 15° С, требало би просторију у којој се налазе судови са шљивама мало загрејати. Међутим, то се вероватно неће догодити.

Не постоји никакав прашак који убрзава превирање шљива, осим селекционисани квасац који се примењује у винарству. Али се у томе сваки воћар може сам помоћи на следећи начин. Пре него што ће се обавити купљење шљива у кацу треба за сваких 100 кг шљива набрати по 3 кгр зрелих шљива, измућати их и ставити у какав чабар или качицу (ако их има више). Ово мешати неколико пута да дође у додир с ваздухом док не преври, а после овим преливати шљиве накупљене у каце, тако да плодови буду окрашени. То ће у знатној мери убрзати превирање. Још један савет: судове у које се стављају шљиве никад не напунити до врха, већ оставити за једну петину празне, да се приликом врења џибра не би просипала. Ако ноћи буду доста хладно, судове нечим покривати, да се џибра не хлади, јер би то успоравало и само превирање.

Мућање шљива може да се изврши и обичним мућачама за грожђе, али је потребно ваљке мало размакнути да се не би коштице разбијале, јер би на тај начин из семенки излазио један састојак који би отежавао превирање и давао ракији нарочиту љутину и укус.

2) Не користи много премазивати плодове крушака воском. Постоји у страним земљама примена нарочитих воштаних материја, које служе за премазивање целе покожице сваког појединог плода, у циљу спречавања губљења, испаравања воде из плода, што изазива смежуравање његове покожице. Ово се употребљава са доста успеха само кад јабука, док код крушака нема корисне примене, услед њихове мале трајашности у свежем стању. Те специјалне воштане материје не постоје у трговини у нашој земљи.

Инж. Д. Станковић

Питање: Направио би цементну јаму за шљиве, како се иста прави, да не би улазила вода или излазио течни део кључка и која је величина подесна?

Да ли је добро да се комина ради бољег чувања премаже иловачом?

Миодраг Перовић
Каленић — Лајковац

Одговор: Цементне јаме-каце могу се добро употребити за превирање шљива. Подижу се на чврстом оцедном земљишту. Дно се прави од бетона дебљине 15 см. Дебљина зидова зависи од величине каце. Н.пр. ако узмемо да је ширина односно дужина основа 3 метра, онда ће бити дебљина зидова $3 \times 3 = 900 : 30 = 30$ cm. Препоручује се следећа смеша: ½ кубног метра песка ½ кубног метра шљунка и 350 кгр. цемента. Изнутра се зидови каца премажу цементном глазуром, тј. чистим цементом, дебљине 1—2 cm а дно и са 2—3 cm. Величина каце зависи од количине шљива, али са величином не треба претеривати. Нпр. каца: дужине, ширине и висине од по 3 метра има запремину од 27.000 литара. Преко тога може се ићи, али зидови морају бити много јачи.

Да би се кључк од шљива сачувао у отвореној каци добро је да се преко истог простре слој чисте сламе, па да се преко сламе премаже слојем иловаче. На тај начин каца ће бити затворена, спречиће се дејство ваздуха, укишељавање клука и испаравање алкохола.

Инж. **Вукашин Тоскић**

Питање: Како се лече брадавице код стоке?

Михаило Игњатовић
Велика Крсна

Одговор: Брадавице су израслине на кожи које по свој прилици настају преношењем са једне животиње на другу. Углавном појављују се код говеда, али их добијају често коњи, као и све остале домаће животиње и људи. Појављују се или појединачно или што је чешће појаве се у великом броју, па тако више пута изнаказе изглед животиње. Оне могу и саме да отпадну, али се могу и поново јавити. Тако стоји и са њиховим лечењем са арсеном, помоћу којег оне прођу, али за лечење треба дуго времена, и опет се могу појавити. Стога се препоручује операција-сечење које врши ветеринар, који ће уједно да испали корен у кожи, па се неће више понављати. Иначе сам власник не може код тога ништа да учини, јер ако их и изреже оне ће се поново појавити и то још у већем броју.

Светличић Фрања, ветеринар

РАЗНЕ ВЕСТИ

Набавка приплодних оваца и свиња. — Министарство пољопривреде одредило је две стручне комисије и једну упутило у Француску за набавку приплодних оваца расе „Рабилет" а другу у Енглеску за набавку приплодних свиња расе „Јоркшир" и „Беркшир". Овце ће бити раздате произвођачима у Војводини у циљу поправке домаће расе, а свиње у крајевима где се гаје бекон свиње у циљу поправке њихове производње.

Потрошња шећера у свету 1938 год. — По статистичким податцима, потрошња шећера у свету износила је у 1938 години на једног становника килограма: Југославија 5.7, Италија 9.1, Немачка 21.1, Бугарска 5.4, Мађарска 11.8, Холандија 29.1, Румунија 5.9, Чехословачка 27.5, Турска 6.6, Данциг 19.8, Пољска 14, Финска 29.1, Француска 29.8, Енглеска 50.3, Швајцарска 41.4, Норвешка 34.4, Шведска 48.6, Ирска 40.8, Јужно-Афричка Унија 28.1, Аустралија 53.2, Северно америчке државе 46.4, Куба 40, Бразилија 23.7, Кина 1.6 и т. д.

Као што се из ових података види највише шећера троше становници у Аустралији, а најмање у Кини. Југославија, Бугарска, Румунија и Турска по утрошку шећера доста су приближне. Турска и Румунија троше нешто више а Бугарска нешто мање од Југославије.

Извоз кајсија из Мађарске. — Из Кечкемета — центра производње кајсија у Мађарској у сезони бербе и извоза, извожено је дневно по 20 до 24 вагона кајсија за Немачку. По месту Кечкемет носи име и једна врло добра сорта кајсија зв. „Кечкеметска ружа."

Мађарски трговци извозници покушали су ове године да кајсије извозе и у Пољску, Швајцарску и Белгију.

Помоћ виноградарским задругама. — У циљу појачања рада и откупа што већих количина грожђа од задругара, Министарство пољопривреде дало је помоћ виноградарским задругама у Смедереву, Тетову, Горњем Матејевцу код Ниша, Књажевцу, Славонском Броду- Грделици, Цетињу и Потосју по 100.000 а у Омашници код Трстеника 50.000 динара.

Помоћ шљиварским крајевима — На предлог г. Министра пољопривреде, Министарски савет одобрио је 900.000 динара да се разда пољопривредницима у шљиварским крајевима као помоћ за подизање сушница за сушење шљива. Ово је једна похвална акција од предузетих за што повољније уновчавање овогодишњег рода шљива.

Одобрена помоћ распоређена је по бановинама према шљиварској производњи. Највећу суму добила је бановина Дринска 324.000, затим Дунавска 153.000, Врбаска 135.000, Вардарска 90.000, Савска и Дравска по 72.000 и Зетска и Приморска по 27.000 динара.

Вештачка вуна. — Од пре скоро 20 година у Немачкој се производи вуна. Вуна се производи односно израђује од целулозе-девета. Вештачка вуна се сада производи још и у Италији, Енглеској, Јапану и Америци, али је њена највећа производња ипак у Немачкој где је и пронађена. Вештачка вуна потпуно замењује природну вуну и много је тражена. На овогодишњем међународном сајму у Лајпцигу били су изложени лепи примерци вештачке вуне и тканина од ње.

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА

ВОЋАРСКО-ВИНОГРАДАРСКИ ТЕЧАЈ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ У САЛАШУ (КРАЈИНА)

Пољопривредна подружина у Салашу, одржала је петодневни воћарско-виноградарски течај од 13. до 17. марта 1939 год. при Бановинском воћном расаднику, а за обуку сеоских младића у калемљењу, подизању и нези воћака и винограда.

Сл. 138. Воћарско виноградарски течај Пољ. подружини у Салашу

Узело је учешћа 35 сеоских младића из среза. При отварању течаја младићима је одржано предавање о Српском пољопривредном друштву, пољопривредним подружинама — циљу и раду истих, као и неколико речи о значају истих, као и неколико речи о значају овога течаја за бољи и рационалнији рад у пољопривреди.

Течајем су руководили управник расадника Јанко А. Новаковић, претседник пољ. подружине и пољопривредни референт Божидар Р. Игњатовић, секретар благајник пољоприв. подружине.

Одржана су предавања из свих грана пољопривреде, али претежно из воћарства и виноградарства.

Управа пољопривредне подружине мисли да и идуће године одржи такође један калемарски курс-течај из воћарства у месецу августу, на коме би био вероватно већи број младића.

По завршеним предавањима вршено је пропитивање прећеног градива, као и оцењивање младића, од којих су 9 показали одличан, 15 врло добар а 10 добар успех.

Српско пољопривредно друштво на име помоћи за одржање калемарског течаја доделило је 400 дин. као и сама пољоприв. подружина у Салашу из својих сретстава издала је 100 дин. на име помоћи. Као награде течајцима издато је 19 калемар. ножева; 2 ком. књ. пољ. календар, 8 ком. књига „Нега и гајење оваца"; воћних калемова крушака калемљених из руку и калемарског воска.

Јанко А. Новаковић

НАШИ НАПРЕДНИ ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ

Пољопривредна подружина у Крагујевцу међу својим члановима има вредних и добрих пољопривредника, који се својим радом у пољопривреди видно истичу. Један од њих је Борисав Павловић земљорадник из Добраче.

Сл. 139. Борисав Павловић пред својим пчеларником

За време светског рата Борисав је остао сироче без оца, а по ослобођењу имао је тек 15 година, када је примио управу куће и имања које је ратом знатно упропашћено. Вредан и марљив на послу Борисав је ценио и примењивао рад школованих пољопривредника и напредовао. Оснивањем потрошачке, кредитне и сточарске задруге у Добрачи, Борисав ступа у редове задругара и ради на унапређењу истих. Оснивањем Пчеларског удружења и Пољопривредне подружине у Крагујевцу постаје и тамо члан тежећи да што више научи.

Читајући лист „Тежак", пољопривредни календар и др. стручне листове и часописе Борисав се усавршио у свим пољопривредним гранама а нарочито у пчеларству, тако да није осећао кризу ни у критичним годинама. Неких година примао је само за мед 8000 динара. Његови воћњаци су једини у селу који нису оштећени биљним штеточинама, јер их брани и прска разним срествима против биљних болести и штеточина.

Борисав Павловић, спада данас међу најнапредније пољопривреднике у својој околини. Његов посед знатно увеличан може послужити као пример осталима.

Александар Симовић

ПОЉОПРИВРЕДНА КЊИЖЕВНОСТ

Стари и нови назори о биљној исхрани. И биљска исхрана има своју историју. У прапочецима земљорада, земљишта су била плодна, те је владало мишљење да су неисцрпна. Касније, сама стварност уверила је човека о противном. О проблему биљске исхране, разним перипетијама схватања, и важним открићима о томе до најновијих сазнања о неопходности гнојења земљишта за биљне културе, — налазимо, у „Пољопривредном гласнику", бр. 14—15 (двосвеска за 15 јул — 1 август) из пера г. Јаше Јањића опширан чланак. Ауторова разлагања, научно документована, почивају на провереним историским податцима, и вредно је публиковати их и у посебној књижици.

Узорна исхрана стоке. На недавно одржаној пољопривредној изложби у Лајпцигу, претстављена је, као потпуна новина, у посебном одељењу „Дом исхране", рационална исхрана стоке. Ту су се очигледно могли видети и резултати храњења појединим установљеним оброцима, јефтиним а смишљеним, што је за праксу сточара од изванредне важности. Подробније о томе, и о стоци изложеној на овој великој смотри, која је у многоме дала смернице и за напредан пољопривредни и сточарски рад других земаља, налазимо у најновијој свесци „Пољопривредног гласника" (бр. 14—15, за 15 јул — 1 август). Чланак је из пера г. Д-ра Јована Белића, асистента Универзитета.

Некролог

† АТАНАСИЈЕ-ТАСА РАДОЈКОВИЋ

поседник из Ниша, утемељач и редован члан Српског пољопривредног друштва.

Другог јануара т. г. неумољива судбина одузела је још једног узорног пољопривредника, великог националисту и једног од првих оснивача приватних лозних расадника у бившем округу нишком, покојног Танасија Радојковића.

Рођен у старој патријархалној породици у Сићеву, радио је у свом родном месту пуних 30 година на унапређењу пољопривреде, као и на привредном подизању села. Касније прелази у Нишку Бању, где са пуно воље и разумевања обнавља започети рад у Сићеву и ствара једно узорно пољопривредно имање, а по одобрењу Министарства за народну привреду оснива се и први приватни лозни расадник.

Са колико је воље и разумевања радио, сведочи нам чињеница, да су пре рата ученици Винодељско-воћарске школе, као и школе за сточарство и планинско газдовање из Краљева скоро сваке године били редовни посетиоци овог узорног имања, којим је покојник сам управљао, а које и дан данас служи као пример.

Његово имање пре и после рата било је истовремено и школа за многе данашње угледне домаћине, који су на овом имању радили обучавали се у калемљењу и другим пољским радовима.

За свој рад на пољу пољопривреде, награђиван је дипломама, а године 1907 изабран је за редовног члана Српског пољопривредног друштва.

И као национални раденик покојни Танасије има великих заслуга, јер је на олтар слободе приложио своја два сина, од којих једног официра а другог ђака. У најкритичнијим моментима бугарског тиранства за време Светског рата позвати су грађани Поморавља да подпишу изјаву о присаједињењу Бугарској. Покојни Танасије, је и по цену свога живота, херојски и часно одбио да потпише и позвао остале грађане да следују његовом примеру.

Покојни Танасије имао је широке погледе и на друштвене и националне организације, које је увек морално и

материјално помагао. Независно од помогања националних, културних и других организација у којима је сарађивао, био је дугогодишњи одборник општине нишке, а скоро пуних 50 година члан и управник Нишке задруге.

За тај његов рад, а нарочито за националне заслуге, поред других одликовања одликован је орденом Карађорђеве звезде IV. степена.

Да би име покојника и даље било сачувано у трајној успомени, члан управног одбора и сестрић му г. Сима Радојковић, преседник Пољопривредне коморе, уписао је покојника за члана добротвора Окружне пољопривредне подружине у Нишу. Нека ово неколико речи буде покојнику топла воштаница за његово рајско насеље.

Слава му и вечан помен!

Миодраг Марјановић

ЗАПИСНИЦИ

ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА Управног одбора Српског пољ. друштва. 23. седница (1 јуна).

Одлучено је:

Да се тражи нова понуда за штампање „Тежака" и то од свих оних штампарија, које су показале интересовање приликом тражења понуда у децембру месецу прошле године с тим, да се у будуће штампа само са непроређеним гармондом;

Да се одобри рачун штампарије „Скерлић" з штампање рукописа „Стајско ђубре" од Вл. Ђорђевића, као X свеска „Тежакове" библиотеке, с тим да се писцу призна на име хонорара по Дин. 600 од једног штампаног табака, да му се бесплатно изда 25 примерака, да се по један примерак бесплатно пошаље: Министарству, начелницима одељења, банским управама, пољопривредним школама, огледним станицама, добротворима, као и члановима управног и надзорног одбора.

Примљен је к знању извештај финансијског одбора, да је извршен преглед стања касе за мај месец т. г. и да је нађено стање исправно.

Одлучено је да се набави и то:

1) 2000 килограма семена „чисквантина" (кукуруза) од Огледног добра Пољопривредног факултета у Земуну директном погодбом.

2) 1000 килограма маниле од фирме Симнон.

Одлучено је:

Да се изда бесплатно по једна колекција разних књига у вредности Дин. 100.— и то:

1) Соколској чети у Браљини, среза ражањског;

2) Месном одбору „Гајрета" у Прибоју на Лиму;

3) Пољопривредној подружини у Грабовици срез деспотовачки;

4) Да се по молби Соколске жупе у Карловцу за литературу за безалкохолну прераду воћа, издаду бесплатно 3 примерка књиге „Конзервисање воћа и поврћа сушењем и стерилисањем" у вредности Дин. 54.; на случај да истој затреба већи број ових књига, онда их известити, да ће им Друштво исте уступити са 30% попуста.

Да се прими знању извештај г. Тихомира Кузмановића о извршеном прегледу и нађеном стању пољопривредне подружине у Рибнику, с тим да се подружини препоручи да поступи по примедбама г. Кузмановића ,а да се г. Кузмановићу исплати на име путних и подвозних трошкова Дин. 168.—.

Да се не може исплатити хонорар секретару-благајнику Пољопривредне подружине у Пироту за рад у 1937 и 1938 години, јер Подружина својим радом није испунила услове за исплату хонорара, о чему известити Подружину и ургирати наплату њеног дуга из прошле године.

Да се прими знању извештај Пољопривредне подружине у Чачку за подизање подружинског дома, с тим да се подружини препоручи:

1) Да Подружина подигне дом према својим сопственим сретствима, јер није сигурно да ће добити какву осетнију помоћ од државних установа.

2) Да Подружина може рачунати да ће од Друштва добити помоћи највише до 5000 динара што ће зависити од резултата рада и промета у овој години.

3) Да Друштво није могло да изађе у сусрет никакву повластицу за набавку 5 вагона цемента за подизање подружинског дома и да Подружина не може да добије Беочински цемент пошто је то против одредаба картела.

Да се не може примити пријава г. Максима Марковића, члана Пољоприв. подружине у Косјерићу, којом се пријављује за утакмичара на расписане течајеве за напредније начине рада са стајом за стоку, пошто Друштво прима пријаве само за објекте који ће се тек подићи, а не и за објекте који су раније подигнути.

Поводом катастрофалних поплава у Белој Паланци и Мионици одлучено је:

Да се Пољопривредној подружини у Белој Паланци, а на основу раније упућеног писма Друштва и њеног одговора, изда на име помоћи пострадалим а сиромашним члановима у семену „чинквантина" до Дни. 2000.—,

Да се остави претседништву да исто тако може издати помоћи у истом износу у истој форми и Пољопривредној подружини у Мионици и осталим подружинама тога краја настрадалим од поплаве.

Саопштења и предлози: Г. Рашковић у име набављачког одбора извештава да је на основу одлуке Управног одбора од 23 маја т. г. набављачки одбор постигао споразум са г. Ивацићем, архитектом, да се зграда за трифолин станицу подигне у свему према старом плану, па је одлучено да се тај предлог прихвати с тим да се изда налог г. Ивацићу да одмах приступи изради предрачуна и тражењу одобрења од Техничког одељења Београдске општине, да би се што пре приступило подизању саме зграде.

Прочитан је извештај колаудирајуће комисије о дефинитивном пријему друштвеног дома, пошто је поступљено према раније учињеним примедбама од стране комисије па је одлучено, да се одобри г. Белићу да може подићи кауцију која се састоји од 150 бонова ратне штете, но с тим да г. Белић изда гаранцију, да ће, чим прилике буду дозволиле, израдити нову кошуљицу на бетону у продавници и ходнику код продавнице.

Поводом других учињених предлога од стране колаудирајуће комисије за неке допунске радове у Друштвеном дому, одлучено је да се то оставља претседништву да оно те радове изврши према потреби и у границама могућности.

Да се за поправку молераја у друштвеном дому г. Чохаџић обрачуна фарбање масном фарбом по Дин. 25.— од 1 кв. метра, тако да тај рачун износи 5.240.— динара и да се тај издатак учини пошто г. Ивацић тај рачун овери.

Секретар извештава да је по примедбама Надзорног одбора добијен одговор од књиговође Т. Петровића и одлучено је:

1) Да се на основу реферата књиговође г. Петровића констатује да је стање меничног портфеља исправно, јер се менице у износу од Дин. 359.201.50 налазе код адвоката, што Надзорни одбор приликом утврђивања стања меница није узео у обзир.

Примљена су за помажуће чланове Друштва лица уписана у књигу помажућих чланова од бр. 864 до 987.

По предлогу претседника одлучено је да ће током идуће недеље дужност дежурног члана отправљати сам претседник, што је примљено знању.

24 седница (8 јуна 1939)

Одлучено је:

Да се по молби настојника Миодрага Јовановића, да му се призна утрошак осветљења за Дин. 71,25, не може изаћи у сусрет, пошто је тај утрошак и сувише велики, већ му се има признати само Дин. 40.— месечно.

Да се „Тежак" шаље по раније поруџбини Краљевске банске управе у Новом Саду, пољопривредним референтима,

пољопривредним школама и бановинским расадницима.

Примљен је к знању извештај благајника да је у току прошле седмице наплаћено на име потраживања из прошле године Дин. 5.776.—.

Том приликом књиговођа је прочитао месечно стање Друштва за месец мај, па је после краће дискусије констатовано да је стање друштвене имовине потпуно задовољавајуће, али да треба и даље најенергичније настати да се наплата потраживања из ранијих година реализује.

Одлучено је да се набави: 1) 420 кгр. дуванског екстракта и 2) 50 комада прскалица марке „Митри“ по 400.— динара, франко Београд.

По предлогу Програмског одбора, одлучено је:

Да се учини следећи распоред средстава за изложбе, предавања, курсеве, течајеве и екскурзије у овој години, а на основу тражења појединих подружина поднетих на захтев Друштву и то:

		Динара
1)	Подружини у Рипњу за изложбу свиња	1.000.—
2)	„ „ Нишу за течај 700 и за предавања 500	1.200.—
3)	„ „ Пироту за предавања	300.—
4)	„ „ Течићу за изложбу 1.000 и за предавања 150	1.150.—
5)	„ „ Крагујевцу за изложбу	3.000.—
6)	„ „ Свилајнцу за екскурзију 2000 и и за предавања 500	2.500.—
7)	„ „ Банатском Карађорђеву за ткач. течај	200.—
8)	„ „ Параћину за течај за предавања 300	550.—
9)	„ „ Зворнику за изложбу 2000 и за предавања 200	2.200.—
10)	„ „ Салашу за изложбу 1.500 и за течај 400	1.900.—
11)	„ „ Чуругу за екскурзију 1000	1.000.—
12)	„ „ Ресну за течајеве 100, за предавања 100 и за изл. 1000	1.200.—
13)	„ „ Пожези за изложбу 2000, за екскурзију 500 и за течај 500	3.000.—
14)	„ „ Белој Паланци за течај 300 а за предавања 200	500.—
15)	„ „ Бабушници за течај 200 за предавања 300	500.—
16)	„ „ Зајечару за изложбу 4.000 а за течајеве и предавања 500	4.500.—
17)	„ „ Цариброду за течај 300 и за предавања 200	500.—

18)	„	„ Иригу за курс 400, течај 500 и предавање 500	1.400.—
19)	„	„ Ужицу за изложбу 3500, за течај 300 за предавање 300	4.100.—
20)	„	„ Александровцу — жупском за течај и предавања	250.—
21)	„	„ Тополи за пољоприв. течај	400.—
22)	„	„ Љубовији за озложбу 3000, за предавање 300 и за течајеве 500	3.800.—
23)	„	„ Чачку за изложбу 4000 за предавање 500	4.500.—
24)	„	„ Руднику за изложбу	2.000—
25)	„	„ Шапцу за изложбу 4000, за течај 300 и за предавање 300	4.600.—
26)	„	„ Житковцу за два течаја 300, за предавања 500	800.—
27)	„	„ Соко Бањи за изложбу 1000, за течај 300 за предавања 300	1.600.—
28)	„	„ Ариљу за изложбу 2500 за 2 течаја 600	3.100.—
29)	„	„ Забрђу за течај 300 за предавања 200	500.—
30)	„	„ В. Поповићу за течај 300 за превања 200	500.—
31)	„	„ Прокупљу за изложбу 4000, за предавања 800, за течајеве 600 за екскурзије 2.000	7.400.—
32)	„	„ Босанској Дубици за предавање	300.—
33)	„	„ Петровцу за 2 течаја 600 за предавања 500	1.100.—
34)	„	„ Јагодини — женској за течај у теглама 400 у новцу 200	600.—
35)	„	„ Приштини за предавања 300, за курс 400, за изложбу 3000	3.700.—
36)	„	„ Краљеву за изложбу 4000 за течај 1000 за предавања 600	5.600.—
37)	„	„ Књажевцу за предавања	200.—
		Андрејевцу за течај 300, за предавања 200	500.—
39)	„	„ Ражњу за течајеве 1000 за предвања 500	1.500.—
40)	„	„ Убу за изложбу 3000, за 1 течај 500, за II 300, за пред. 200	4.000.—
41)	„	„ Пећи за теч. 300, за пред. 200	500.—
42)	„	„ Сврљигу за изложбу 1.800 за предавање 200	2.000.—
43)	„	„ Београд за 2 течаја за конзервирање воћа и поврћа	1.000.—

44)	„	„	Горњем Милановцу за изложбу 3000, за течај 500 за пред. 200	3.700.—
45)	„	„	Вишеграду за изложбу	1.500.—
46)	„	„	Сремским Карловцима за предавања (раније издато)	875.—
47)	„	„	Крушевцу за теч. (ран. издато)	500.—
48)	„	„	Становима за теч. (ран. издато)	300.—
49)	„	„	Урошевцу	300.—
			Свега Дин.	88.275.—

Ова се помоћ има давати и то: за изложбе 70%, у справама а 30% у књигама, а за течајеве 50% у књигама а 50% у справама и алату.

Да се исплати хонорар Милисаву Стевановићу, секретару-благајнику Пољопривредне подружине у Руњанима у Дин. 196.—

Да се прими знању да је Министарство пољопривреде послало бесплатно Друштву 50 комада књига „Подизање дудова" од А. Г. Јовановића, с тим да се те књиге распореде у колекције, које се бесплатно шаљу разним удружењима, књижницама и читаоницама.

Да се по молби Пољопривредне подружине у Старом Селу за нов кредит у справама и материјалу без плавог камена, не може изаћи у сусрет.

Да се по молби Удружења питомаца београдског Гајрета „Осман Ђикић" за помоћ у књигама и материјалу за спровођење акције на културном подизању села у Босни и Херцеговини, могу дати по једна колекција књига за пољопривредне и друге књижнице и читаонице, које удружење буде основало.

Да се бесплатно изда један комплет „Тежака" за раније године и једна колекција разних књига Народној библиотеци у Билећу.

Да се према извештају г. Тихомира Кузмановића о прегледу рада и стања Пољопривредне подружине из Страгара, нареди Подружини да њеног секретара и благајника Милана Милићевића оптужи суду за проневерену суму од 4.561,30 динара.

Да се по предлогу г. Косте Поповића, редовног члана Друштва упути молба Народној банци, да нам банка у будуће даје девизе за пољопривредну производњу.

Саопштења и предлози: Претседник г. др. М. Јосифовић извештава да је се споразумео са Саветом српских културних друштава да се конференција ради увођења сарадње свих друштава која раде на подизању села и пољопривреде одржи у недељу 18 т. м. у 9 часова пре подне у просторијама Српског пољопривредног друштва што је примљено знању.

Секретар извештава, да је пољопривредна комора Дунавске бановине Нови Сад, својим писмом бр. 1560, позвала Друштво на конференцију ради израде уредбе и правилника о хмељу, која ће се одржати 16 т. м. у Н. Саду, па је одлучено да овој конференцији од стране Друштва присуствују и то: г. г. Никола С. Белобрк, члан Управе Друштва и Драг. Арсић, редовни члан Друштва.

По позиву Друштва за заштиту животиња и растиња на своју годишњу скупштину, ради оснивања Југословенског савеза свих организација, које се баве питањем о нези и заштити животиња, па је одлучено да на истој Друштво претставља г. др. А. Ђаја, или инж. А. Банковић.

По предлогу претседника одлучено је да идуће недеље дежура члан Управе г. Никола С. Белобрк.

ЦЕНОВНИК

Севонских справа, које се могу добити код Српског пољопривредног друштва Београд

Ветрењаче	марке „Бик“	са осам	сита	Дин.	1325.—
Тријери хајд	класе	I	марка	Ia	„	2.730.—
„	„	„	I	„	I	„	3.050.—
„	„	„	II	„	II	„	3.700.—
„	„	„	II	„	Ia	„	3.060.—
„	„	„	II	„	I	„	3.900.—
„	„	„	II	„	II	„	4.320.—
Тријери сортирачи	кл.	V	марка	I	„	5.000.—
Муљаче за грожђе, мање »Бик«						„	640.—
„	„	„	средње	„		„	720.—
„	„	„	веће	„		„	800.—
„	„	воће	средње	„		„	900.—
„	„	одвајање петељке м. »Бик«				„	1.500.—
Пресе за грожђе			од	115	л. »Бик«	„	1.750.—
„	„	„	„	170	„ „	„	2.100.—
„	„	„	„	220	„ „	„	2.600.—
„	„	„	„	320	„ „	„	3.400.—

ЧИТАВУ ГОДИНУ можете трајно спремити

МОШТ (ШИРУ)

од грожђа, као и све воћне сокове **без икаквих парата, без стручне спреме, без губитка времена помоћу НИПАКОМБИНА А/II.** Одличан проналазак данашње науке! Једноставно! Јевтино! Хигијенски! Одобрено по Министарству пољопривреде.

Упуте и ценовник шаље бесплатно.
РАДОСАН, Загреб, Дубљанинова улица 1

Штампарија „Слога“ Душана Т. Поповића — Београд, Кнегиње Љубице 4

Старо поштуј ново купуј!

»Митри« казан је за напредно домаћинство, служи за све **домаће потребе** а рекордер за брзо и **лако печење и чистоћу алкохола,** са водом се залепљује а за секунду преокретом испражњује при томе ватра се не загашује.

Митри за 1939 год. знатно појачан, практичнији и усавршенији. Добити се могу код Српског пољ. Друштва у Београдру, а ценовник шаље на захтев бесплатно предузеће

»МИТРИ« прскалица и казана Крушевац Тел. 70

Zemljoradniče

Ne zaboravi da za nekoliko nedelja počinje sadjenje uljane repice i sejanje pšenice. Pre ovog posla nahrani svoju zemlju veštaćkim gnojivom pa ćeš na godinu biti sa žetvom zadovoljniji.

Uputstva daje besplatno tvornica.

ZORKA

Beograd, pošt. fah 669

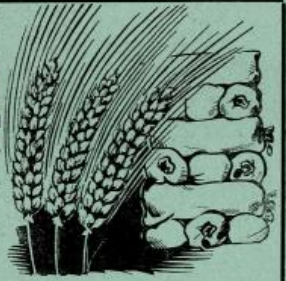

Širina vjetrenjače 800 mm, Širina sita 550. Težina 103 kg Dnevni učinak oko 10.000 kg. 8 rezervnih rešeta.

Specijalna konstrukcija (sistem Kalmar). Nenadmašiva je u kvaliteti rada.

Podesna za čišćenje svih vrsti zrna od najsitnijeg do najkrupnijeg. — Interesenti neka se obrate radi detaljnog opisa na trgovce poljopr. strojeva u najbližem mjestu ili na **Knézy P. Novi Sad.** Broj Ribnikara ulica 11

Ортостан

штитити пшеницу од главнице и осигурава добар принос. Пре сетве запрашите семе са овиа сретством

ЗОРКА

БЕОГДАД, Краља Александра 70

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

Универзитетска библиотека
БЕОГРАД

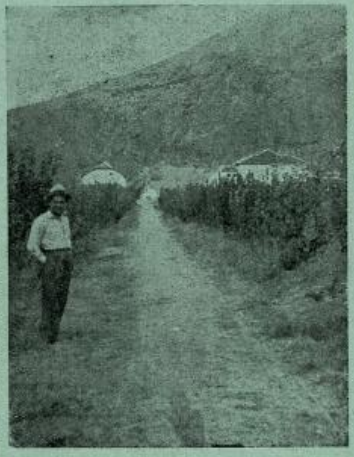
ПОД ПОКРОВ

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869

БЕОГРАД
1
СЕПТЕМБАР
1939

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Из Јужне Србије — Расадник у Штипу

САДРЖАЈ: Инж. ДУШАН СТАНКОВИЋ: Како најбоље искористити воће; Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ: За што већу потрошњу свежег грожђа; Инж. ВЛАСТИМИР Ђ. ЂОРЂЕВИЋ: Обрађивање земљишта и припрема семена за сетву озимих жита; ДОБРОСАВ Л. КОВАЧЕВИЋ: О исхрани и нези телади; Инж. ВЛАСТИМИР Ђ. ЂОРЂЕВИЋ: Како се справља анисиложа у сило-јамама?; ДРАГОЉУБ ВАСИЋ: Проношења семена од поврћа, чије се изводнице с јесени спремају и саде; Рад наших подружина — У. ДРАГОЈЕВИЋ: Течај Пољопривредне подружине на Убу; Питања и одговори; Некролог: † Драгиша Лапчевић; Извод из записника Управног одбора српског пољопривредног друштва.

ИЗ УРЕДНИШТВА: У последњем броју „Тежака“ (бр. 16 од 15 августа) у тексту испод слике на насловној страни поткрала се грешка, тј. место „Из црначког виногорја“ треба да стоји: „Из црмничког виногорја“ те молимо читаоце да то исправе.

ОБАВЕШТЕЊЕ ЧЛАНОВИМА

Услед повећаног броја чланова наших подружина у овој години, раздати су и нестали су бројеви „Тежака“ од 1. до 15.

Стога се овим скреће пажња ново-уписаним члановима, да ће убудуће примати само оне раније бројеве „Тежака“ које још имамо, а од дана уписа на даље редовно ће примати „Тежак“.

Према томе, није потребно вршити посебне рекламације, јер старих бројева немамо за накнадну пошиљку.

УПУТСТВА ЗА ПРЕРАДУ ВОЋА

Како се воће може прерадити, било сушењем, кувањем или стерилисањем можете наћи упутства у следећим књигама:

1) „Конзервисање воћа и поврћа сушењем“ од др. Веље Стојковића цена Дин. 12.—
2) „Конзервисање воћа и поврћа стерилисањем“ од др. В. Стојковића „ „ 6.—
3) „Чување свежег воћа и поврћа“ од др. В. Стојковића „ „ 25.—
4) „Једна практична сушница“ од др. В. Стојковића „ „ 3.—
5) „Јагодичасто воће“ од Павла С. Петковића „ „ 5.—
6) „Воћке и воће“ III део од Б. Д. Тодоровића „ „ 40.—
7) „Прерада воћа“ од М. Никетића „ „ 6.—
8) „Од бербе до продаје“ од др. В Стојковића „ „ 15.—
9) „Конзервисање воћа и поврћа“ од Наталије Ђуровић „ „ 15.—
10) „Модерна техника искоришћавања воћа“ од др М. Рефес Ремизова „ „ 150.—

Све се ове књеге могу набавити у Српском пољопривредном друштву Адмирала Гепрата бр. 64. Новац се шаље преко Поштанске штедионице на чековни рачун бр. 50-350. Поред одговарајућих сума за вредност књиге треба послати и 1.— динар за поштарину.

ЧИТАВУ ГОДИНУ можете трајно спремити

МОШТ (ШИРУ)

од грожђа, као и свеће воћне сокове **без икаквих апарата, без стручне спреме, без губитка времена помоћу НИПАКОМБИНА А/П.** Одличан проналазак данашње науке! Једноставно! Јевтино! Хигијенски! Одобрено по Министарству пољопривреде.

Упуте и ценовник шаље бесплатно.
РАДИОСАН, Загреб, Дубљанинова улица 1

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 67, Бр. 17 БЕОГРАД, 1 СЕПТЕМБАР 1939

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепартова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

КАКО НАЈБОЉЕ ИСКОРИСТИТИ ВОЋЕ

Треба за домаћу потрошњу спремити што више пекмеза и сувих шљива

Како најповољније да се уновче шљиве којих ове године има у врло великим количинама? То је за све наше воћарске, односно шљиварске крајеве, главно питање. Досада брига за искоришћавање шљива није била тако велика. Прво, због повољнијих услова за извоз шљива у свежем и прерађеном стању; друго, због тога што ниједне године није било оволиких количина шљива. Раније година, поред веома великог извоза свежих шљива шљиве су у великој мери биле подвргаване сушењу, а доста је употребљавано и за пекмез.

Ове године изгледа да ће се највеће количине шљива искористити за ракију, јер неће моћи да се извезе онолико колико би требало, а цене одређене за суву шљиву ретко кога могу да задовоље услед знатног повећања трошкова сушења (скупа дрва). Земљорадници сматрају да ће на тај начин најповољније искористити шљиву, јер се ракија готово увек уновчавала по повољној цени, а могла је неограничено дуго да се чува, без бојазни од кварења, те је било могуће да се сачекају цене које задовољавају.

Али ове године могу се врло лако преварити у рачуну. Ако се већи део шљива употреби за ракију, као што изгледа према припремама које се на све стране запажају, догодиће

се да ће се овај производ добити у количинама које више струко превазилазе домаће потребе. Треба имати у виду чињеницу да ракија готовои не долази у обзир за извоз. Досада је скоро сва произведена количина трошена у земљи. Разуме се да се и у будуће не може рачунати на извоз већих количина ракије. А то је за народну привреду велика штета.

Сл. 140. Са изложбе у Прилепу

Ове године су и ранке шљиве родиле као никада досада, те ће ракије бити утолико више, јер се ове шљиве, ни за шта друго не могу искористити. Кад би се ракија испекла само од ранки и од плодова пожегаче који се ни за шта друго не могу корисније употребити, било би је знатно више него ранијих година, те ће бити сигурних тешкоћа око њеног уновчавања.

Кад се томе додају још огромне количине ракије која ће се испећи од плодова пожегаче, који би се комотно могли употребити за прераду у пекмез, компоте и конзерве, онда се може сматрати да ће само оне количине ракије што се добију ове године бити довољне да најмање за три године подмирују домаће потребе. Они који буду продавали ракију одмах добијаће за њу сигурно веома малу цену. Они који буду могли да чекају, могу да сачекају још коју овако родну годину када ће се произвести нове количине ракије, То се сигурно може догодити. Може се сматрати да само идућа година шљива неће дати добру бербу због тога што су у овој години преродиле, али у другој години се већ може добити добра берба.

Разуме се да ће, на тај начин, бити тешкоћа не само за повољно уновчавање ракије него и за њено уновчавање уопште.

Због тог се треба старати да се нађе други излаз, да се производња ракије сведе на мању меру, а уместо ње да се шљиве прерадом искористе као храна.

Најбоље је да се, подесном прерадом, шљиве искористе као храна

Свежи плодови шљива садрже неколико најкориснијих хранљивих састојака, међу којима је нарочито важан шећер. У свежим шљивама има око 9—12% шећера. Овај се састојак храни и јача тело, даје му снаге и способности да издржи напоран рад. (Познато је да многи земљорадници добију по неколико кила у тежини само због тога што једу доста шљива). Остали састојци шљиве (пектинске материје, киселине, минералне соли, витамини) такође веома корисно утичу на човечји организам, тиме што потпомажу и појачавају варење, крвоток,лучење и друге радње. Утврђено је да шљиве (као и остало воће) појачавају способност организма да савлада дејство разних болести. Колико је све то корисно није потребно нарочито доказивати. Међутим, кад се од шљива справи ракија, сви ти корисни састојци се губе, а од шећера се добија алкохол, који ракији даје љутину и јачину. Овај састојак нема никакву хранљиву вредност. Од ракије никад човек није ситији. А само му се чини да добија снагу и окрепљење.

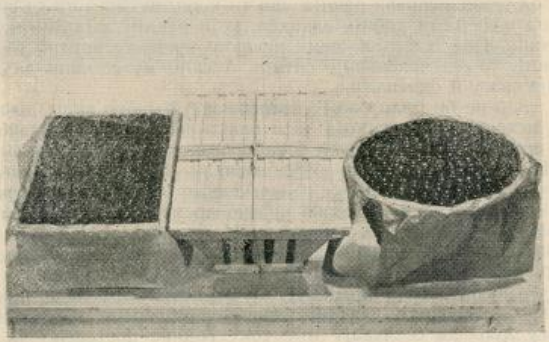
Зар не би било боље употребљавати много више шљиве за исхрану народа, која је и онако веома слаба? Свакоме је познато да је то много боље, али сељаци нису навикли на воће као храну. На то нису навикли становници у нашој земљи уопште. Шљиве се не могу дуже одржавати у свежем стању. Зато њихова сезона кратко време траје. Али шљиве могу веома добро да се прераде. И код нас, у нашим воћарским крајевима, одавно се врши прерада шљива: сушење и справљање пекмеза, поред печења ракије. Могу шљиве и на друге начине да се прерађују: у компоте, мармеладе, воћне конзерве и друго. На тај начин, овако прерађене, шљиве могу дуго да се чувају и у току године постепено да се троше уз храну. Тиме би се народна исхрана у великој мери побољшала.

С обзиром на велике користи шљиве као хране — у прерађеном стању (пекмез садржи око 40% шећера, а суве шљиве 30—40%) а како нису нарочито повољни изгледи за уновчавање ракије, потребно је да свака кућа код нас — како у селу тако и у вароши припреми за зимницу што више шљивиних прерађевина — пекмеза, сувих шљива, компота. Кад би то урадили сви, остало би много мање шљива за

продају, за тржиште, а тиме би се и то што је намењено за продају лакше и повољније уновчило. Не треба никад губити из вида да би се тиме не само побољшала народна исхрана, него би се олакшало и само искоришћавање овогодишње изобилне бербе шљива. Има још једна важна ствар. Познато је да је исхрана народа код нас не само слаба услед једноличности хране, него је и недовољна по количини, а код већине становништва у нашим главним шљиварским крајевима, једва се има хлеба до новог жита — једва се саставља крај с крајем. Када би се прерађевине шљива у већој мери трошиле као храна, исхрана би била боља, и могла би се сачекати — готово код свих — ново жито. Због тога је највише у интересу самих земљорадника-воћара да спреме за домаће потребе што више пекмеза и сувих шљива, а што мање ракије.

У интересу је воћара — произвођача и потрошача да се за домаће потребе добије што бољих сувих шљива и пекмеза

Изобилан род шљива ове године задаје и воћарима и надлежнима веће бриге него раније година. У питању је читаво једно народно богатство чија вредност премаша ми-

Сл. 141. Правилно упаковано воће за извоз

лијарду динара. Не само то: у питању је и даљи успешан развој нашег воћарства. Ако воћари од овогодишње бербе не буду имали довољно користи, сигурно је да ће изгубити сву вољу да подижу нове воћњаке и да подигнутим воћњацима пружају потребну негу. Међутим, за једну земљу као што је наша изобиље воћних плодова требало би не да забрињава, већ да нас радује, јер постоје могућности да се то

народно богаство добро искористи, и то тако да од тога имају велику корист и произвођачи и потрошачи. Нужно је само учинити све што је потребно да сваки крај Југославије у свако доба има на расположењу шљива, односно шљивиних прерађевина, али по много приступачнијој цени него што је то данас случај. Не сматрамо да произвођач треба јефтиније да продаје. Напротив, он треба да добије бољу цену, али и потрошач да добије јефтиније. То би се постигло када би се посредничка зарада, која је за воће веома велика, смањила. Тиме би се у врло великој мери повећала потрошња воћа у земљи, што би допринело добром искоришћавању шљива. На тај начин би се и народна исхрана побољшала, те би народ и у здравственом погледу много добио, јер су шљиве веома здрава храна.

Прерађевине од шљива не само да ће се лакше трошити у земљи — пошто се могу дуже времена чувати — него ће бити, у већој или мањој мери и извожене иностранство. Због тога је за највећу препоруку да воћари, поред печења ракије, врше прераду шљиве и на друге начине; бар да скувају пекмеза и нешто осуше, ако нису упућени у остале начине прерађивања шљива.

Добра сува шљива може се добити само од сасвим зрелих и добрих сирових шљива

Боље је уопште шљиве не сушити него их осушити рђаво. Вредност, односно цена, суве шљиве зависи највише од квалитета сирове шљиве, од њене крупноће, дозрелости, од количине шећера који садржи. Ситне шљиве не треба сушити. Боље је искористити их за прераду на који други начин. Квалитет суве шљиве зависи у највећој мери од стања дозрелости. Само од потпуно зрелих шљива могу се добити првокласне суве шљиве, сјајног изгледа, довољно слатке и укусне, са нарочитом пријатном аромом. Од недовољно зрелих шљива не могу се добити првокласне суве шљиве ни уз најбрижљивије сушење, ни на најсавршенијој сушници. Сасвим зреле шљиве се брже и боље осуше, те тиме се за њихово сушење и мање дрва потроши, а осим тога увек боље изгледају, имају у сваком погледу бољи квалитет, и редовно су теже на кантару. Кад су шљиве сасвим зреле потребно је непуних 300 кг за 100 кг сувих, а кад су недовољно зреле — потребно је увек више од 300 кг. Због тога нико не треба да суши недовољно зрелу шљиву.

Осим тога, потребно је да се за сушење употребљавају приближно подједнако зреле шљиве јер ће се у том случају добити уједначеније суве шљиве бољег квалитета, а и сушење ће се вршити равномерније и боље. Да би се то постигло, потребно је шљиве намењене за сушење не млатити мотком све наједанпут, као што се код нас редовно практи-

кује, него их кад довољно дозре податресати у два три маха, у размацима од по неколико дана, јер ни на једној грани, а камо ли на једној воћки или у целом воћњаку, сви плодови не дозревају једновремено. Тако се ради у напреднијим шљиварским земљама, те оне увек имају бољу суву шљиву него што је наша. Довољно дозреле шљиве, када падају на земљу неће прскати, као што је случај са недовољно дозрелим плодовима. Ово прскање је врло неповољно, јер приликом сушења исцури доста слатког сока, те се добију шљиве слабијег квалитета.

У вези с тим важно је да се благовремено почисти земљиште под шљивама, да се уклони коров, крупније камење, грање, бусење и сви други предмети о које би се плодови могли убијати.

Пред сушење, приликом стављања плодова на лесе, потребно је извршити и сортирање по крупноћи, да би и сушење било равномерније и боље.

Ако време дозволи добро је да шљиве на лесама остану 1 до 2 дана напољу, према сунцу, „да се мало провену" Том приликом из њих нешто воде испари и створи се мало шећера, те је после и квалитет сувих шљива бољи.

Потребно је придржавати се строго свих изнесених напомена, јер од тога зависи у великој мери квалитет суве шљиве. Ове напомене нарочито истичемо, јер се у пракси о њима код нас није водило рачуна у довољној мери.

И за друге прерађевине треба да су шљиве потпуно зреле

О кувању пекмеза, које ове године требада се врши више него досада, није потребно ништа нарочито напомињати. Тај посао је добро познат свакој домаћици на селу, исто тако као и сваком воћару. Треба само нагласити да и за пекмез плодови шљива морају бити потпуно зрели. Пекмез скуван од потпуно зрелих шљива бољег је квалитета, садржи више шећера (око 40%), тежи је и дуже се чува. Потпуно дозреле шљиве садрже мање воде него недозреле, те се кување брже заврши. Потребно је да се и за пекмез употребљавају уједначено дозрели плодови, а не мешавина од недозрелих до презрелих. Због тога треба и у овом случају обратити пажњу на брање и обављати га као и за сушење. Јако повређене, натруле, шљиве или недозреле плодове шљива не треба искористити за пекмез.

Најзад, много је боље и корисније да се и за ракију употребљавају сасвим зрели плодови шљива, јер такви плодови садрже више шећера, те ће се добити и јача ракија, односно више ракије. У том случају и превирање шљива ће бити боље и равномерније.

Ето неколико главних напомена о најважнијим и најшире примењеним начинима прераде шљива, изнесених са

циљем да се наши воћари упуте у правилније методе рада, како би добили производе бољег квалитета, за које ће цене бити веће.

Али да би ове напомене користиле потребно је не само познавати их него их се у потпуности придржавати.

Инж. Душан Станковић

ЗА ШТО ВЕЋУ ПОТРОШЊУ СВЕЖЕГ ГРОЖЂА

Последњих година готово у свима земљама води се пропаганда за што јачу потрошњу грожђа усвежем стању. Пишу се чланци, држе се предавања, конгреси, установљавају се „дани грожђа", станице за лечење с грожђем и т. д. Разлози за ову пропаганду су вишеструки. На првом местује велика производња грожђа у многим земљама у којима не може сво произведено грожђе да се потроши у виду вина. Производња вина је у свету све већа а потрошња истог не расте заједно са потрошњом и дотичне земље морају да траже пута и начина да се произведено грожђе утроши. Међутим видимо сличну пропаганду и у земљама које не трпе од сувишне производње грожђа и које чак увозе вино. Разлози за пропагирање што јаче потрошње свежег грожђа нису само економско-трговачке природе, већ ту игра велику улогу и народна исхрана.

Познато је да се раније вредност животних намирница ценила на основу садржине беланчевина у њима, а нарочито се ради тога ценила исхрана месом. У последње време се у народној исхрани све више цени воће. Воће се раније сматрало више-мање као луксуз на столу, што је код нас још врло често, док се данас сматра, саставни део оброка. Нарочито је порасла вредност воћа од кога се утврдило да исто садржи извесне састојке који су неопходни за одржавање човечјег организма и који су познати под именом витамини. Међу воћем у погледу хранљиве вредности прво место заузима грожђе. Хранљива вредност грожђа не потиче само од поменутих витамина којих има у истом у знатној количини већ од садржине воћног шећера. Један велики хемичар је казао: „Оно што је за аутомобил бензин то је за човечји организам воћни шећер". Он даље тврди да један килограм грожђаног шећера, што одговара 5—7 кгр грожђа даје толико енергије (снаге) са којом се један тежак човек може попети на вис од преко 2500 метара. Велика вредност шећера лежи у његовој брзој сварљивости, услед чега један организам може трошити дневно знатне количине грожђа.

Многи страни писци тврде да грожђе по хранљивој вредности превазилази млеко. Хранљива вредност истог не

потиче само од шећера, већ и од азотних материја, киселина, фермената једињења грожђа и тд. При обилнијој употреби грожђа, 2—3 кгр. дневно, у организам се уноси знатна количина воде, која потпомаже лучење мокраће што је у многим случајевима за организам повољно. Затим се са грожђем у организам уноси и знатна количина гвожђа, често више него са неким минералним водама. Грожђе садржи минералне и органске соли које су неопходне за грађу ткива, костију, мишића нерава и т. д.

Сл. 142. Припрема и паковање грожђа за извоз у Варни — Бугарска

Поред велике улоге у исхрани, грожђе игра велику улогу и у лечењу многих болести. Овај начин лечења је много раширен у Италији и Француској и неким другим земљама. Уређене су нарочите станице за лечење грожђем у виноградарским крајевима болесници долазе и по савету лекара, као бање, употребљавају одређене им количине грожђа, и лече желудачне и разне друге болести.

Код нас је потрошња грожђа релативно мала. С једне стране што је у великим потрошачким центрима доста скупо услед транспорта, разних такса (трошарина) и посредничких зарада, те га најмногобројнији слојеви не могу купити. С друге стране услед тешких транспортних услова, многи невиноградарска крајеви остају жељни грожђа, које је за њих реткост. Међутим нама изгледа да је један од главних разлога што се грожђе не троши у већој мери у свежем стању и у крајевима где га има доста и где цена није у питању, непознавање његове вредности у исхрани и у лечењу, што је уосталом случај и са другим врстама воћа.

Инж. **Вукашин Тоскић**

ОБРАЂИВАЊЕ ЗЕМЉИШТА И ПРИПРЕМА СЕМЕНА ЗА СЕТВУ ОЗИМИХ ЖИТА

Обрађивање земљишта за озима жита

Поред правилног одабирања и припреме семена за сетву и обрађивање земљишта при гајењу озимих жита игра важну улогу, јер од тога како је оно изведено зависи развиће жита, па и исход будуће жетве. Обрађивање земљишта чини основу у њиховој производњи и њиме се постижу многобројни циљеви, као: припремање хране за биљке, сузбијање коровних биљака, лакше и боље развиће биљних корена а тиме и боље укорењавање усева, регулисање влажности земљишта и др. Отуда обрађивању земљишта треба поклонити пуну пажњу и увек настојати да се оно што боље изведе.

Озима жита могу се сејати после различитих усева, али се најчешће сеју после окопавања (кукуруза, сточ. и шећерне репе, кромпира и др.) или после пиљних биљака. Ређе се дешава, да се озима жита сеју после других усева. Стога ће се у овоме чланку изнети, како треба обрађивати земљиште за озима жита, када она долазе после окапавина, а како када долазе после пиљних биљака.

Обрађивање земљишта — односно орање — за озима жита после окапавина врши се одмах после бербе окопавина, и то на пуну дубину. Разлог што се земљиште после окопавина оре одмах и на пуну дубину, лежи у томе, што окопавине, као усеви који се за време развића окопавају и праше, остављају земљиште доста чисто од корова и у мање више угареном стању — тј. у њему су храњиве материје припремљене за исхрану биљака. Поред овога разлога постоји још један, који нам налаже, да обрађивање земљишта после акопавине, вршимо одмах и на пуну дубину. Тај разлог су временске прилике. Често се пута дешава да јесени буду кишовите, те се обрађивање земљишта због овога мора одложити или извести на брзу руку — без довољно пажње, и не онако ваљано, као када се има довољно времена на расположењу. Ова околност добија нарочиту важност, када се озима жита гаје после позних окопавина (позног кукуруза, сточне репе, позног кромпира). Одлагање обрађивања због кишовитог времена или извођење обраде на брзу руку — повлачи за собом слабије развиће озимих жита. У првом случају због касне обраде и сетве — озима жита могу мање или више измрзнути — јер улазе у зиму недовољно развијена, а у другом, на рђаво обрађеном земљишту не могу се правилно развијати. И једна и друга околност утиче на смањивање приноса у будућој жетви. Стога после окопавина орање треба вршити добрим гвозденим плуговима, и дубину подесити тако, да не буде мања од 15 ни већа од 20 см

Дубина између 15 и 20 см. довољна је за успешно развиће жита. Ако је на њиви био кукуруз, онда треба шашу посећи готово до саме земље, да не би заостале патрље ометале правилно орање земљишта. На овоме месту мора се истаћи још једна важна чињеница, а та је, да орање треба вршити по лепом времену и када је земљиште умерено влажно. По кишовитом времену и када је земљиште претерано влажно орање се не сме изводити, јер ће тада бити више штете него користи. Када се земљиште оре у претерано влажном стању, онда се оно лепи за плуг, а плужна даска и плаза замазују дно бразде и саму бразду, те земљиште постаје непропустљиво за воду, ваздух и топлоту.

Пошто се земљиште пооре, онда га треба одмах припремити за сетву и извршити сејање жита. Како се земљиште припрема за сетву и како се врши сејање жита, говорићемо у засебним чланцима.

Обрађивање земљишта за озима жита, после пиљних биљака, се другојачије изводи. Ово обрађивање, иако захтева више посла, не мора се вршити са великом журбом, као после окопавине. Земљиште на којем су биле пиљне биљке може се увек благовремено и ваљано обрадити, само је потребно да пољопривредник води рачуна о томе, да обраду предузме на време.

Обрађивање земљишта испод пиљних биљака, за разлику од обрађивања земљишта после окопавина, не врши се одмах на пуну дубину, већ најпре плитко, на 8—10 см., а затим после 4—6 недеља дубоко (15—20 см.). На овај начин врши се обрађивање тешких, збијених и влажних земљишта. На растреситијим земљиштима обрађивање се може и после пиљних биљака изводити одмах на пуну дубину. Разлог, што се на тешким и збијеним земљиштима обрађивање не врши одмах на пуну дубину је у томе, што се распадање остатака од пиљних биљака тешко врши. У тешка, збијена и влажна земљишта, ваздух и топлота, као најважнији чиниоци, који уазивају распадање органских материја, не могу да уђу, услед чега остаци од пиљних биљака остају у земљишту дуже време у нераспаднутом стању. Због тога је потребно на тешким земљиштима, да се пре дубоког орања изврши једно плитко — на 8 до 10 см. Ово орање омогућава, због јачег притицаја ваздуха и топлоте да се органски остаци у пиљних биљака брже распадају и претварају у храну за биљке. Дубоко орање изводи се на 4—6 недеља после плитког.

Плитко орање или како се оно назива „љуштење" у циљу заоравања остатака од пиљних биљака може се вршити обичним или вишебраздним плуговима. Вишебраздни плугови (дво и тробраздни) за овај посао су подеснији, јер омогућавају брже и јевтиније свршавање посла. Пошто се њива плитко преоре, онда је треба оставити 4—6 недеља, да лежи,

а затим извести дубоко орање, и то управно на правац првог плитког орања.

Дубоко орање изводи се на исти начин, као што је описано при обрађивању земљишта за озима жита, када она долазе после окопавина.

Припремање семена озимих жита за сетву

„Само од доброг и ваљаног припремљеног семена може се добити добра жетва".

Ускоро ће наступити сетва озимих жита. За овај важан посао од кога у многоме зависи исход будуће жетве треба земљорадници да припреме семе. За сетву треба употребљавати само добро и здраво семе. Семе кржљаво, болесно и у коме има уродице не сме се употребљавати за сејање. Овакво семе не може дати добро развијене биљке, па према томе ни добру жетву. Зато пољопривредници припремању семена за сетву треба да обрате нарочиту пажњу.

Припремање семена за сетву обухвата низ послова, који се изводе један за другим. Ти послови су: чишћење семена од нечистоће (уродице коровног семена, плеве, земље и т. сл.), одабирање семена по тежини и крупноћи, испитивање клијавости и дезинфекција семена противу биљних болести.

Чишћење семена од нечистоће је важан посао у припремању семена за сетву. За сејање треба употребљавати само чисто семе. Семе у коме има семена коровних биљака не сме се употребљавати за сејање, јер ће из коровног семена развити одговарајуће коровне биљке. Исто тако из семена за сетву треба отстранити и другу нечистоћу (земљу, плеву, сламу и др.) јер ова нечистоћа не само да смета правилно извођење сетве, већ може садржати клице од биљних болести. Из ових клица могу се развити биљне болести, које ће нанети штете усеву.

Чишћење семена од нечистоће врши се обично машинама: ветрењачама, тријерима, селекторима и др. машинама. Све ове машине, изузев ветрењача, подешене су не само да одвајају нечистоћу, већ и да класирају семе по крупноћи и тежини. Отуда се тријерима и селекторима може једновремено постићи и чишћење семена од нечистоће и класирање п отежини и крупноћи.

Одабирање семена по тежини и крупноћи. Казали смо напред да се тријерима и селекторима једновремено са чишћењем семена постиже и класирање семена по тежини и крупноћи, те се о овом питању не би морало ништа друго рећи. Али овде морамо истаћи једну другу важну ствар: да најкрупније семе не мора бити и најтеже. Стога при припремању семена за сетву треба обратити пажњу да се издвоји најтеже семе, а не и најкрупније. Најкрупније семе

не мора увек бити и најтеже. Најбоље семе за сетву је оно које је најтеже и средње крупноће. Само тешко семе правилно је изграђено, и оно носи у себи све оно што је потребно да се из њега развије здрава и снажна биљка. Из трулог, лаког и болесног семена, неће се никад развити јака, већ само кржљава биљка.

Испитивање клијавости. И ово је важан посао у припремању семена за сетву. Шта је клијавост семена? Под клијавошћу семена подразумева се способност семена, да из њега, када оно дође у повољне услове, избије клица. Клијавост семена зависи од зрелости семена, чувања и старости семена. Недозрело и зелено семе и семе које је чувано у влажним просторијама не може клијати. Исто тако семе поступно губи своју клијавост са старошћу. Зато за сетву треба узимати само зрело, добро чувано и од једне године старости семе.

Клијавост семена испитује се лако и просто. Треба узети један земљани тањир или плех, ставити у њега једну влажну ланену крпу и по њој поређати 100 зрна семена чија се клијавост испитује. Семе затим треба опет покрити влажном ланеном крпом, а затим све унети у неку одају обичне топлоте. После 6—8—10 дана што зависи од топлоте, сва здрава и правилоно развијена зрна клијаће. Пребројавањем клијавих зрна, долази се до резултата о клијавости семена. Ако је од 100 зрна, колико је стављено у тањир, клијало рецимо 92, онда је клијавост тога семена 92% (процената), што значи да од 100 кгр. семена 92 кгр. може да клија- а 8 кгр. није способно да клија или је из неких разлога изгубило клијавост.

Код жита клијавост семена треба да буде 90% најмање па да се семе може употребити за сејање.

Дезинфикција семена против биљних болести. Познато је да жита нападају различите болести. Клице од биљних болести обично се налазе у самом семену. Да би се клице биљних болести уништиле, потребно је да се семе за сетву дезинфикује. За дезинфекцију семена постоје многобројна средства, од којих се нека употребљавају за запрашивање семена, а друга у облику раствора, за потапање. Прва се зову сува, а друга влажна. Овде се нећемо упуштати у оцену појединих средстава, већ ћемо се ограничити на то, да проговоримо само о употреби једног средства, а то је плави камен. Плави камен врло добро уништава клице биљних болести на житима, а у исто време доста је јевтин. Како се плави камен употребљава за дезинфекцију видеће се из даљег излагања.

Плави камен се за дезинфекцију семена употребљава у облику 10% раствора (на 100 литара воде 1 кгр. камена). У раствор плавог камена семе се потапа и држи 10 минута. Раствор плавог камена припрема се тако што се на дан ра-

није одређена количина плавог камена стави у одговарајућу количину воде да се раствори. Најбоље је ако се плави камен стави у једну платнену кесу и обеси у буре у коме се налази вода. Буре треба да буде дрвено — никако гвоздено. Када се плави камен раствори, онда треба приступити потапању жита. Потапање жита може се вршити на различите начине: у корпама, врећама и т. сл. Жито стављено у корпу или врећу треба замочити у раствор плавог камена и држати 10 минута, а потом извадити и разастрти по некој поњави или поду да се суши. У 100 литара раствора плавог камена може се дезинфиковати 250—300 кгр. семена.

Инж. Властимир Ђ. Ђорђевић

О ИСХРАНИ И НЕЗИ ТЕЛАДИ

У већини случајева исхрани и нези телади не поклања се ни изблиза довољна пажња, те отуда свакодневно виђамо закржљалу и недовољно развијену телад, која за годину дана свога живота достигну једва око 100 кгр. живе ваге. Таква су телад обично са несразмерно великим и отпуштеним трбухом, дугом длаком и несразмерно великом главом. Оваква грла споро стасају, слаб је прираст телесне тежине, слабије искоришћавају храну, за приплод доцније стижу, продукција меса и млека је слабија, код волова радна способност је мања, због своје недовољне телесне тежине таква говеда не долазе у обзир за извоз у иностранство, за собом повлачи дегенерацију говедарства и ненадокнадив материјални губитак у народној привреди.

Ако овоме потражимо узрока, установићемо да он лежи по најчешће у недовољној исхрани и нези телади од телења па до године дана старости, а нарочито за време сисања и да за ово, у највише случајева, носе грех наше планинке, које теладима при мужи не остављају довољно млека, те ова гладују у времену кад им је мајчино млеко најпотребније. За ово не сносе одговорност само планинке, већ исто толико и домаћин куће што теладма не пружа најпотребнију негу, што мужу не контролише и што о исхрани телади не води више рачуна.

Одгајивач, чим му теле дође на свет, треба да буде начисто за коју ће сврху теле одгајивати, наиме да ли за рад и приплод, или за гојење за клање, те према томе да подеси начин одгоја. Ако се одгајивач одлучи да теле гаји за приплод, или рад, а да доцније одговара својој сврси, у том случају треба овако да поступи:

Чим теле дође на свет, мајка га олиже, очисти од слузи, мало се окрепи и стане на своје ноге, мора се задојити или

напојити првим мајчиним млеком, које називамо колостралним млеком, које је за новорођенче незамењиво. Ово млеко поред тога што је богатије од обичног млека албумином, казеином, сувим материјама и разним солима има и чудотворну моћ прочишћавања пробавних органа, која изостаје код обичног млека. При овом мора се пазити да

Сл. 143. Из Јужне Србије: Крава Монтафонске расе

се теле овим млеком не предоји односно препоји, јер би се у овом случају изазвао пролив, доцније, можда, и катарално оболење пробавних органа. Остатак млека треба што боље измузати и дати га крави да попије ради регулисање столице, која је често неуредна после телења. Теле за првих 4 до 8 недеља не сме ни у ком случају да оскудева у млеку, али исто тако не сме се ни предојити. За прва три дана, рачунајући и дан телења, телету треба дати да посише, или из суда да попије $1^1/_2$ а највише 2 литра млека. После овог дана треба сваког дана повећавати по $^1/_2$ литра млека док се не достигне количина од 8 до 10 литара дневно. Да би се ово могло контролисати, препоручује се напајање телета испод краве топлим и свежим млеком, пошто се теле врло лако привикава. Поред овога напајање има ту предност што је лакше теле одучити и што се боље може искористити млечност краве.

Напајање телета изводи се на тај начин што се телету док је још младо стави њушка у крављачу (ведрицу) а из млека стави му се прст у уста на који теле почне одмах да сише. Доцније се теле привикне и млеко само без прста пије.

После 8 до 10 дана телету треба давати по мало финог сена или детелине. После четири недеље треба постепено теле одучавати од пуног млека. Ово одучавање не сме бити

нагло, јер би се у противном изазвао застој у нормалном порасту телета. Да би се надокнадила вредност пуног млека најбоље је употребити оплављено прекувано слатко млеко, којег треба додати дневном оброку $^1/_2$ до $^1/_3$ литра смањивши исту количину пуног млека. Мањак масти у млеку треба надокнадити овсеним брашном, или гњеченим ланеним семеном додавши у млеко 30 до 40 грама на сваких $^1/_2$ литра плављеног млека. Поред овога врло је препоручљиво у млеко стављати по 2 до 3 размућена јаја. Сасвим је разумљиво да телету треба давати према потреби чисте воде да пије. По телењу 15 до 20 дана телету треба давати $^1/_4$ до $^1/_2$ кгр. јечменог и грашковог брашна, или пшеничних мекиња у које треба ставити по врло мало соли. У колико је теле старије и веће наведену количину брашна односно мекиња треба повећавати док се не достигне после 6 месеци старости до 2 кгр. дневно, када теле намењено за приплод, или рад треба да престане да добија и оплављено млеко односно коначно се одбије од млека.

У брашно односно мекиње потребно је додавати 5 до 10 грама креде, кречног фосфата, или ситно као прах утуцане љуске од јаја. Ова се сретства додају ради јачања костију. Од четвртог месеца треба телету поред повећане количине сена давати и репе, мркве, или ансилаже.

Није довољно теле само добро хранити, већ врло велику улогу игра кретање, чистоћа самог телета, довољно топла, чиста и светла стаја, као и удобна простирка. За кретање нарочито су погодни ограђени испусти у виду пашњака на којима телад треба што више да се креће, као и да се привикавају паши, која и доцније код доброг сточара не сме бити главна летња храна, већ само испуст за кретање, а паша споредна.

Одгајивачи којима још телад сишу, а не напајају се као што је то напред речено, треба да неизоставно сваких 10 до 15 дана врше контролу колико теле издаје млека на тај начин, што ће измузати и измерити целу количину млека, па ову количину упоредити са мужом код које је теле сисало у коме ће случају разлика показати колико теле добива млека. На овај начин моћи ће се приближно видети колико теле добива млека, те према томе повећавати му или смањивати дневни оброк млека.

Телад која се гаје за тов или клање треба после 8 дана по телењу да сишу што више, или да се напајају са што већом количином млека, која не сме прећи $^1/_5$ од телесне тежине телета. Уз ово телету треба давати више концентрисане беланчевинасте хране. Телад треба да сишу 4 до 5 пута дневно, док телад за приплод и рад треба да сишу 3 пута дневно. Телад за тов затварају се у што ужи простор да се што мање креће како би се постигла за кратко време што већа тежина.

Добросав Л. Ковачевић

КАКО СЕ СПРАВЉА АНСИЛАЖА У СИЛО-ЈАМАМА

У прошло чланку писали смо о грађењу сило-јама. У овоме ћемо говорити о справљању ансилаже у њима.

Ансилажа (силажа) је укишељена зелена храна, која се добија млечно киселим врењем. Млечно кисело време изазивају бактерије млечне киселине. Ове бактерије прерађују шећер из зелене хране у млечну киселину, а млечна киселина чува храну од квара. Због тога је као што ћемо видети најбоља храна за ансилирање она, која садржи доста шећера. Хранива која не садрже или садрже мало шећера, када се засебно ансилирају, не могу дати добру ансилажу Као најбоља хранива за ансилирање сматрају се зелени кукуруз, сирак, сунцокрет — јер садрже знатне количине шећера. Детелина, грашак, грахорица и остале легуминозе због оскудице у шећеру нису подесне за ансилирање нити могу када се засебно ансилирају дати добру ансилажу. Ова хранива садрже велике количине беланчевине. Али с друге стране хранива богата шећером оскудевају у беланчевини, те се од њих добија, када се засебно ансилирају, ансилажа мање хранљиве вредности. Зато је потребно, ако се жели, да се добије добра и веће храниве вредности ансилажа, да се хранива богата шећером мешају са хранивима богатим беланчевином, и да се заједно ансилирају. Другим речима зелени кукуруз и остала хранива богата шећером треба мешати са детелином — као хранивима богатим беланчевином

Млечно кисело врење може бити двојако: хладно и топло. Према овоме може бити речи о хладној и топлој ансилаже. Хладна ансилажа добија се врењем при топлоти од 20—35°С. У сило јамама справља се хладна ансилажа, а у силосима топла. Пошто наш чланак има задатак да упути пољопривреднике у справљање ансилаже у сило-јамама, то ће се овде говорити само о справљању хладне ансилаже.

Справљање ансилаже у сило-јамама је доста прост посао. Са мало труда и пажње сваки земљорадник може да справи добру ансилажу. Ево како се справља ансилажа у сило-јамама:

Храну намењену за инсилирање (кишељење) треба поступно косити у доба цветања и онако зелену превлачити код сило јаме. За време док се зелена храна коси и превлачи, треба већ раније донесену храну сецкати, слагати у сило јаму и у исто време набијати, што се ради гажењем. Сецкање хране може се вршити на обичним сецкалицама за шашу, сламу или сено. Гажење исецкане зелене хране у сило јами — односно набијање потребно је ради тога, да би се из ње истерао ваздух, јер бактерије млечне киселине не могу радити у присуству ваздуха. Због овога ће се храна покварити. Да би се постигло што боље набијање зелене хране, а тиме и истискивање ваздуха, потребно је

да се храна што ситније сецка. Уколико је храна ситније исецкана, утолико се може боље набити. Овако треба чинити све дотле док се сило јама не напуни за 20—25 см испод врха. После овога сило јаму треба затворити.

Затварање сило јаме врши се земљом, и то слојем 20—25 см дебљине. Изнад хране у сило јами, да не би земља додиривала храну, треба ставити слој плеве или даске, а затим земљу. Земљу за затварање сило јаме треба најпре наквасити, а затим убацити у сило јаму и добро набити. Како земља услед сушења пуца, треба сило јаму чешће надгледати, и све пукотине које су се сушењем појавиле поново замазати. Са овим је справљање, пуњење и затварање сило јаме завршено.

Овом приликом морамо напоменути једну важну ствар о којој треба водити рачуна при пуњењу сило јаме, а то је да пуњење сило јаме треба извршити за што краће време. Започети посао не треба прекидати и одлагати, јер ово може да изазове кварење хране. Када се започне пуњење сило-јаме треба га по могућству што пре завршити.

Врење зелене хране у сило јами траје обично 6—8 недеља. После овога рока ансилажа је готова, те се сило јама може отворити и храна употребљавати за исхрану стоке. Сило јаму никада не треба отварати раније, пре него што се отпочне храњење стоке ансилажом.

Ансилажа се може употребити за исхрану свих врста домаћих животиња, али се најчешће употребљава за исхрану говеда. Одраслим грлима, што зависи од величине њихове, може се давати дневно од 10—20 кгр., а младим од 3—10 кгр. У почетку храњења силажом па било да су одрасла или млада грла, треба давати мање ансилаже. Доцније, када се стока привикне на њу, може се давати у пуној мери. Исто тако и при крају храњења — у дневним оброцима количину силаже треба смањивати.

Инж. Властимир Ђ. Ђорђевић

ПРОИЗВОДЊА СЕМЕНА ОД ПОВРЋА, ЧИЈЕ СЕ ИЗВОДНИЦЕ С ЈЕСЕНИ СПРЕМАЈУ И САДЕ

Шта вреди и значи добро семе, уопште, најлепше нам каже наша народна пословица: „Каква сетва, таква жетва.“ Али, на жалост, ипак наши земљорадници мало пажње поклањају сопственој производњи повртног семена. Добро семе треба да је клијаво, селекционирано (одабирано), здраво и да одговара дотичној сорти, а поред тога да не буде прескупо. Зато, остаје као најбољи начин да сами повртари производе семе од поврћа.

По правилу „изводнице" се одабирају према њиховим особинама, које оне показују у току целе године, тј. које имају највише добрих особина. Али, код већине површа, могу се и сада, с јесени, одабрати добре „изводнице". Код главичастог зељастог површа, уз сваку одабрану главицу „изводницу", побада се један прутић, или се другим нечим обележи да је то „изводница." Код коренастог и другог површа, које се вади из земље, обично се „изводнице" бирају одмах по њиховом вађењу. При избору „изводница" треба строго водити рачуна да се међу најбољим, изаберу најбоље. Лоше и сумњиве „изводнице" не смеју се нипошто узимати.

Најбоље су „изводнице" које су средње крупне и правилног одређеног облика и боје. Затим све „изводнице" морају бити потпуно зреле, развијене, здраве и неповређене. Болесне се „изводнице" не смеју нипошто узети. Код главичасто зељастих „изводница" пази се да су њихове главице потпуно тврде и добро завијене. Код коренастих „изводница" не смеју бити бочне жилице по корену, нити да имају високи и велик „врат" корена. За најраније површе остављају се најраније стасале „изводнице", за средње ране оне које су после раних и за позне које су најкасније стасале, сазреле.

По вађењу изабраних „изводница" из земље, сви лиснати, надземни делови корења се одрезују. Ово одрезивање врши се, на месту до близу „врата" корења, тако да за 2—3 см. штрче одрезани патрљци лиснатих дршака, да се не би повредило „срце" корења. Код купуса и кеља се спољни, незавијени листови, одбаце све до главице, а код келерабе слично се одрезује лишће као код коренастих „изводница." Примећено је, кад се код „изводница" купуса и кеља, скрати њихово корење за 5—6 см. испод главице, да из њиховог семена добијамо купус и кељ са краћим кореном, што је за њихово успешно гајење боље.

Све поменуте „изводнице" могу се садити преко целе јесени и рано с пролећа. Када имамо згодну празну површину и време нам дозвољава, добро је, да сађење изведемо с јесени. При јесењем сађењу избегавамо један сувишан посао око трапљења „изводница". „Изводнице", које се из ма којих разлога не могу посадити ујесен, оставити на таквом месту где не могу ни измрзнути, нити услед топлоте потерати. Обично се стављају у подрум покривене песком или у трапу. Најобичнији су надземни трапови, када се „изводнице" ређају у виду купе или призме на оцедном месту. При ређању, најбоље је када гомила не пређе 1 м ширине и 1/2 м. висине, ради чега се могу „изводнице" трапити у више малих гомила, трапова. На почетку ређања „изводница" по средини гомиле усправи се један снопић прућа, што ће служити као вентилатор. Сваки ред „изводница" треба да се међусобно одвоји малим слојем песка, колико

да се „изводнице“ не додирују. До појаве јачих мразева, трап може бити овлаш, привремено, покривен, малим слојем земље или шашом. Пред смржњавањем земље трап се покрије са слојем земље од 30—40 см. и то тако да стране трапа буду косе, ради сливања кише са њих. Около трапа ископа се један мали јарак, ради одвођења воде, која ће се сливати са трапа.

За сађење „изводница“ може послужити свако земљиште само да није превлажно, подводно, нити да је свеже ђубрено, јер тада „изводнице“ дају много ластара и лишћа, а мало доброг семена. Добро је да је земљиште изложено сунцу, присоју, а заштићено од севера. Најзгодније су места по крајевима градине, уз стазе, ограде и томе сличном. По могућству то место треба да буде у близини пољопривредниковог дома, да би у доба зрења семена могао исто бранити од птица; тада се оно мора чешће надгледати и збирати.

Земљишта за сађење „изводница“ ради уништавања корова треба изорати с јесени. После ове основне обраде треба за јесењу садњу припремити јамице за сађење. За пролећно сађење треба у току зиме изјамити одређену површину. Величину јамица копамо према величини изводнице.

Растојање зависи од тога да ли „изводнице“ имају мањи или већи пораст. Свака изводница треба да има толико простора да може своју цваст потпуно развити, а да при томе једна другој не смета. Купус, кељ, келераба, цвекла и зимска ротква саде се по 1 на 60—80 см. у квадрату. Сва „зелен“ црни и прази лук, може се садити у редовима који су удаљени 50—60 см. са размаком 10—15 см. у реду.

Пред сађење неопходно је потребно да се засебно саде „изводнице“ чији цветни прах, полен, може утицати на тако звано „мележење“. Све сличне врсте „изводница“, као купус, кељ, келераба као и све сорте овог поврћа могу се врло лако, ако су у близини „измелезити“. Зато, исте врсте поврћа, на пример купус и кељ морају бити најмање 100 мет. један од другога удаљени. У случају да се не може дати потребно растојање између сродних изводница, између њих засејати усеве као заштитне појасеве. За заштитни усев сеје се обично по 5—6 редова сирка.

Приликом сађења, „изводнице“ се саде на истој дубини на којој су и биле. По затрпавању јама код сваке се пободе један прутић, а касније се он замени притком. Око „изводница“, с јесени посађених, направе се хумићи 3—4 см. високи да изводнице, преко зиме, не измрзну. Исти се с пролећа рано растуре.

Даља нега по сађењу састоји се у томе да се „изводнице“ по потреби праше, надгледају и бране од штеточина. Пред зрење семена, пошто сво једновремено не са-

зрева треба га повремено побирати, иначе се врло лако растура. Време сазревања и побирања семена се познаје потоме што махуне почну жутети и чим семе добије своју природну боју и величину треба га брати. Код купусних биљака сасецају се повремено гранчице; код других „изводница као роткве, цвекле и „зелени" сече се цела цваст са једним делом стабљике и стави се на неки стари застор. Семе на овако посеченим цвастима још мало узри, досуши се и лакше збира. Када су се, било махуне или главице, добро сасушиле, онда се семе на разне начине млаћењем, трљањем, одваја и прибира.

Добивено семе се на ветру проведе, да се уклони све штуро и лако семе, које је самим тим лоше. Затим се семе по потреби просеје на сита са мањим или већим рупицама, тако да остане за сетву само најбоље семе. Најбоље је када поуздано знамо да је сво семе клијаво, јер онда смо највише сигурни да ће нам свака посејана семенка исклијати и дати добру биљку. Иначе, код мешавине доброг и лошег семена не можемо никад извршити ни добру сетву, већ обично прегусту или ретку.

Семе се најбоље чува у платненим кесицама, које треба да су обешене у некој промајној и сувој просторији. Претходно у свакој кесици стављa се белешка о сорти семена и година његове производње. Место где се чува семе, у кесицама, треба да буде неприступачно мишевима, јер они могу семе уништити. Ако се семе чува правилно, на описани начин, може се његова клијавост највише сачувати и то: од купуса, кеља и келерабе једну до четери; од „зелени" и од црног и празилука једну до три године. Али, најбоље је сејати семе од једне године старости, а зато је сопствена производња семена најсигурнија.

Драгољуб М. Васић
учитељ

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА

ТЕЧАЈ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ НА УБУ

У току пролећа — почетком марта месеца — ова Подружина је одржала један петнаестодневни пољопривредни течај за сеоске младиће а синове чланова пољ. подружине.

Конкурс за пријем курсиста расписан је преко среског начелства путем општине за младиће од 15—20 година. Јавило се 146 кандидата а примљено је 40, ма да су и одбијени имали услове за пријем.

Течај је био организован на интернатској основи. Сви примљени кандидати донели су са собом: 20 кгр. пшенич брашна, 5 кгр. пасуља или кромпира, ½ кгр. сланине или 1 кгр. масти, кашику са виљушком, чинију за примање јела, и покривач. За све је образована заједничка кујна и пре-

воћиште у згради ср. начелства, тако да је канцеларија пољ. и ветеринарског референта била претворена у спаваоницу. Примљено брашно дато је пекару а за исто добијан је бели хлебац свакога дана. За спремање јела и вођење кујне узето је било нарочито лице.

Настава течаја организована је на овај начин: Пре подне и поподне до 4 сата течајци су обучавани разним начинима калемљења и практичним радовима на имању среске пољ. станице. Од 4 сата по подне обављена је теориска настава у Убској основној школи и иста је трајала некада до 9 сати увече. Течајци су обучавани из свих грана пољопривреде, марвеног лекарства и хигијене. Овим течајем је руководио ср. пољ. референт. Наставници течаја су били г. г. Драгојевић, ср. пољ. референт, Др. Катић, ср. ветеринар, Др. Путниковић, санитетски референт и Др. Мијушковић, приватни лекар.

Сл. 144. Пољопривредни течај Пољопривредне подружине на Убу.

По завршетку течаја направљена је екскурзија у циљу упознавања Бановинског воћног расадника у Мионици, Средње пољ. школе у Ваљеву и Ваљевске пиваре са фабрикацијом пива. Ову екскурзију је водио Алекса Алексић, претседник подружине, Добросав Марјановић, прет. Убске општине и чл. Подружине са секретаром Подружине. На завршетку течаја обављен је мали испит и свима слушаоцима дати су поклони у воћарском алату, разним препаратима и стручним књигама.

По свршеном течају устројена је једна књига за све курсисте и сваки од њих има своју страну на којој је убе-

лежено име и презиме са осталим подацима. За време течаја свима је задат известан задатак шта који код своје куће треба да уради у току пролећа, лета и јесени а за ово време сваког од њих обићи ће помоћу у току лета срески пољ. референт. У току наредне зиме биће позвати опет сви на бар један дан ради саветовања и подношења реферата шта је који урадио на свом имању где ће сваки подлећи критици. Резултат рада убележиће се у устројену књигу и тако ће се имати преглед и успех рада ових младића на својим имањима.

Овај течај организовала је пољопривредна подружина из својих сретстава уз скромну помоћ Српског пољ. друштва у књигама и алату у вредности Дин. 500.—

Одржавању овог течаја доста су допринели г. г. Алекса Алексић, претседник подружине, који је позајмио кујнско посуђе, Мирослав Станковић, трг. и члан подружине који је поклонио 2 м.³ дрва за кујну и огрев.

Ова Подружина има намеру да у току ове године одржи по могућности још два течаја за младиће и један за женску децу. Интересовање код пољопривредника у срезу је велико за ове течајеве јер су многи ради да своју децу бар донекле образују у пољопривредној науци.

Ј. Драгојевић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Може ли се чађ употребити за ђубрење усева јер сам чуо да може да замени вештачко ђубре.

Илија Јовановић
секретар Беловодске пољопривредне подружине

Одговор: О чађи као ђубрету погрешно сте обавештени. Она се не употребљава за ђубрење, нити садржи хранљиве састојке за биљке. Према овоме не може бити речи о томе, да чађ може у потпуности заменити вештачкога ђубрива.

Чађ се у пољопривреди може употребити за местимично посипање њива засејаних оз. житима, када се на њима током зиме ухвати снажна ледена кора. Ова кора не дозвољава да свеж ваздух долази до усева, због чега може наступити угушивање. Јара чађи у уништавању ледене коре састоји се у томе, што она као црна упија добро топлотне зраке,те се испод ње ледена кора брзо топи. Због овога свеж ваздух долази до усева и отклања могућност угушивања.

Инж. *Властимир Ђ. Ђорђевић*

Питање: У близини Пећи нико не гаји печурке а слушао сам за ту врсту површа, па бих молио за упутство о гајењу и за препоруку неке књиге о томе.

Обрад А. Јошовић
редован члан
Срп. пољ. друштва

Одговор: Изванредно велике добити, које би према прорачунима могла да пружи рационална производња питоме печурке код нас, нису до сада заголицале предузимљивост само једног привредника. Како и не би, кад се печурка за јело на нашој пијаци одлично продаје, у свако доба године и по врло доброј цени. Зар је мало њих који су за бербу од једног незнатног круга самораслих печурака, нађених у необрађеном пољу, или шуми, добили више новца него за продате друге врсте плодова, са несразмерно већег и најбрижљивије ораног и копаног земљишта? И зар се није при томе, у глави сваког привредника родила помисао и жеља за редовним гајењем и умножавањем печурке, ради стварања једног лепог и сталног дохотка? Нарочито ако и у њему као што већини наших предузимљивих привредника постоји потреба за ноћем и то за што више и што пре, а ни једна од других врста производње не ставља у изглед добијање тако много новца, тако брзо и олако, без орања и копања, као питома печурка, која израсте тако рећи „преко ноћи".

Уствари за рационалну производњу печурке, за добијање непрекидне бербе и лети и зими треба имати погодан лагум, подрум, или другу подземну просторију и треба располагати са довољно коњског ђубрета. То су основни услови материјалне природе, чије изобиље код нас наводи неупућен свет на најпримамљивије комбинације, у којима се редовно губи из вида, да производња печурке поставља још један, трећи услов, пречи и важнији од материјалних средстава и од пијаце, а то је знање и умење.

Основна знања која су неопходна за успешну производњу питоме печурке, иако нису богзна колико велика, ипак се не могу скупити у кратка упутства од неколико редића, она мора да заузму бар неколико страница једне књиге. Тако је упуство о производњи питоме печурке за јело описано у књизи „Повртње и његово гајење" на стр. 149, 150 и 151. Та књига стаје 40. —дин и можете је набавити од Српског пољопривредног друштва.

Тима Владисављевић

Питање: Зашто ми је паприка у топлим лејама била бујнија и много се доцније оплодила. Да ли ово долази од земље или од чега другог.

Радоје Марковић
Маклиште — Бела Паланка.

Одговор: Великој бујности и слабој оплодњи паприке могу бити више узрока:

1) Много азота — сувише ђубревита земља може изазвати велику бујност паприка али не и неродност, ако су и остали услови за пораст испуњени. Да би се сувишна бујност избегла треба при узимању земље за топле леје додавати мање згорелог ђубрета, ако је земља јако хумусна или место ђубрета узети компост. Мало је вероватно да је рђав састав земљишта узрок великој бујности и слабој оплодњи, јер би у том случају неродност остала стална.

2) Неподесан избор сорте. Извесне сорте паприка прво бујно расту, развију се у парасту па тек после цветају

3) Недовољна топлота. Да нека биљка цвета, да се ти цветови оплоде и плод напредује у порасту потребан је известан минимум топлоте. Ако тај минимум топлоте није испуњен биљка може да расте и развија вегетативне делове, али мало цвета и у колико цвета слабо се оплођавају цветови, а плодови су кржљави, ситни и неугледни. Када се услови измене, тј. када наступе топлији дани паприка више цвета, цветови се добро оплођавају и плодови нормално напредују. Ово је вероватно био узрок неродности паприке у топлој леји, јер је топлота ђубрета била недовољна и тек када су наступили топлији дани паприка је почела нормално да цвета и плодови да се развијају.

Драг. Васић, учитељ
Зајечар

Некролог

† ДРАГИША ЛАПЧЕВИЋ

„Наши дани све су блеђи,
а јунаци све су ређи".

После дужег боловања, преминуо је 14 августа 1939 год. у Београду, и сахрањен 15 истог месеца у београдском гробљу наш надалеко чувени, стари пољопривредни ветеран, велики народни трибун, вођа социјалиста и велики добротвор Српског пољопривредног друштва, Драгиша Лапчевић.

Драгиша је рођен у Ужицу 13 октобра 1864 године, од сиромашних, честитих родитеља Јеке и Николе. Отац му је био пекар и кафеџија. Преселио се за послом из Ужица у Пожегу. Ту је Драгиша, дечко необичне бистрине и немирнога духа, изучио основну школу. Даље се, као сиромах, није могао школовати. Али обдарен великим геније̂м и тежњом за науком, учио се сам и радио са народом за народ. Као што је наша Шумадија родила и одгајила Великога Вожда Карађорђа и ужичке гудуре Милоша, тако су и наше ужичке горе и стене, родиле и одгајиле умногa

великана, пољопривредника, родољуба и оратора, трибуна Драгишу Лапчевића. Врло је редак пример у свету, да се дечко са три разреда основне школе сам учи и изучи да постане вођа народа, најпре у своме крају, ужичкој Пожези, па онда вођа једне велике радикално социјалне партије.

Читајући разне књиге као дечко за овцама, потом, као писарчић општине пожешке, у коју га је, због његовог изванредно лепог рукописа и бистрине, поставио тадањи претседник општине Милан Жујић. Од своје мале платице, као општински писар, набављао је разне књиге и законе, читао их и оспособљавао се за општинске послове који су му, кад се развио, омогућили, те је изабран за претседника општине пожешке. Што му се више давала прилика да чита и учи, све је више набављао књиге. Да би их што више набавио, јер их је читао предано и страсно, отворио је у Пожеги своју књижарницу, коју је кратко време држао, док му је требала. У књижари су му дошле до руку између осталих књига и дела радикално социјална Светозара Марковића и Васе Пелагића. Он их је са усхићењем читао и нашао у програму радикалне странке најважније начело: *„унутра народно благостање, а споља независност, ослобођење и уједињење и осталих делова српства."* *То је распалило његову бујну машту* и као расни Србин, горштак, кога је пожешка равница нешто упитомила, налазио је начина и пута, како да тај програм оствари и у дело приведе.

Да би замишљено народно благостање остварио, Драгиша Лапчевић је најпре пригрлио рад Српског пољопри-

вредног друштва у Београду и постао његов дописник и сарадник. Његов први рад штампан је у „Тежаку“ бр. 12 од 1889 године о положају земљорадника и о могућности да се развије и унапреди, нарочито воћарство. Од тада за 40 година, Лапчевић је, кроз све борбе политичке стално сарађивао са Српским пољопривредним друштвом. Установио је у Пожези Воћарску задругу, подружину Српског пољопривредног друштва и Плетарску школу. У овим установама одабирајући боље сорте, *нарочито јабуку Будимку, која се у томе крају најбоље показала;* пчеларењу са кошницама њерзонкама, гајењу стоке и живине, плетарству, сејању и гајењу пиљних биљака, бољем неговању ратарских усева, *јер је ралицу у своме крају заменио гвозденим плугом.*

Ови народни радови створили су му необично добар глас и углед, те га је народ лично заволео и политички истакао. После 1 априла 1893 године развио је најживљу акцију у народу са протом Миланом Ђурићем и Зотовићем. И народ га је са највећим одушевљењем изабрао за претседника општине пожешке. *Одатле је, кроз цео округ ужички, грмео својим беседништвом и освајао масе до заноса.* Али на положају претседника општине пожешке није дуго остао, јер је укидањем устава од 1888 год. Драгиша уклоњен са претседничког положаја.

То је Драгиши дало нове снаге у народу и полета за борбу. Он је још јаче наставио радове на унапређењу пољопривреде, обновио Пољопривредну и Плетарску школу, установио воћни расадник, практично и теоријски поучавао је сељаке бољем газдовању, а раднике занатлије упућивао, те су се у занатима усавршавали. Одушевљавајући тако и сељаке и занатлије, *он је у Пожези приредио 1899 године прву изложбу земљорадничких производа, стоке, живине, пчела и занатлијских справа и алата.* Овој изложби присуствовало је преко 1000 пољопривредника, међу којима и претставник земљорадничких задруга г. Раша Милошевић и Пера Тодоровић, новинар, *који су овај Драгишин рад необично похвалили.*

Али тадашњим власницима Драгиша је био трну оку. Гонили су га, али он их се није плашио. *За време Ивањданског атентата претресли су његову богату библиотеку, какву је ретко ко имао у Србији, затворили су га и оковали тешким оковима.* Затим је спроведен преком суду у Београд и пошто је издржао извесно време у београдским казаматима, враћен је суду у Ужице, *који га је осудио на 20 година робије.* Амнестиран је године 1902 и пуштен из Пожаревачког казненог завода на слободу.

Колико је свестран рад Драгише Лапчевића био многострук, велики и по народ и државу користан, јасно се видело и за његовог живота. *Али се његова горостасна слика још изразитије показала при његовој сахрани у вечну кућу.*

Том приликом листови „Политика“ и „Време“ од 15 августа ове године, уз слике Драгише Лапчевића и вође бугарских социјалиста Јанка Саказова и слике Драгишине са његовим унучићем, изнели су цео бриљантан рад и живот Драгише Лапчевића као народног посланика бираног у Београду, Крагујевцу и подринском округу, *као пољопривредника, помагача пољопривредне индустрије и домаће радиности у фабрици ужичких тканина, са пок. Малишом Атанасковићем из Ужица*, затим његове подвиге *као народног борца и политичара, вође радничког народа, плодног књижевника и сарадника у свима листовима у предратној Србији и многим страним листовима*. Драгиша Лапчевић је прикупљао и народне песме из свога краја и публиковао их.

Из „Политике“ и „Времена“ узео сам неколико података који ми у детаљима нису били, као савременику Лапчевића, довољно познати, те сам их у овоме чланку изнео за читаоце „Тежака“. *Али све што се о Драгиши Лапчевићу рекло и написало, мало је да претстави замашност и плодност његовога националног рада, какав је у ствари био за државу и народ.*

Када је Драгиша Лапчевић прослављао педесетогодишњицу свога плодног и неуморног рада, коснула га је прва и велика љубав према Српском пољопривредном друштву. Да делом то докаже, *поклонио је Српском пољопривредном друштву своје књиге у вредности 50.000 динара. Тиме је постао Велики добротвор Српског пољопривредног друштва.* На томе му је честитао и заблагодарио од стране Српског пољопривредног друштва његов претседник господин Др. Таса Митровић у бр. 2 „Тежака“ од 15 јануара 1933 год. Том приликом г. Митровић је опширно изнео плодан рад Лапчевића, именовао је све пољопривредне књиге које је написао и листове у нашој земљи и на страни у којима је Лапчевић сарађивао. Г. Митровић је нагласио како је Драгиша Лапчевић, долазећи у Српско пољопривредно друштво, *изјављивао да је остављао свој политички штап пред вратима друштвеног дома.*

При завршетку најискреније и пријатно поздрављамо одлуку одбора општине пожешке на својој комеморативној седници, да се подигне споменик Драгиши Лапчевићу. Слободни смо умолити одбор за подизање тога споменика, *да учини апел на цео наш народ да у споменику прилозима учествује, да споменик буде изграђен тако, да стварно послужи пољопривредним и социјалним циљевима народа какве је за целога свога живота Лапчевић истицао и на њима радио. За себе ништа а за народ све дао је Драгиша Лапчевић и умро као сиромах, док су себичњаци и грамзљивци приграбили тро и четворопратне палате а нису имали ни десети део способности и радљивости за народ и државу као Драгиша Лапчевић.*

Да завршим оном познатом крилатицом којом су се, по имену Лапчевића, сретали људи, још одавно у целој предратној Србији са узвиком: „Друже Лапчевићу.“ Нека је слава Драгиши Лапчевићу и вечан му помен.

Вића П. Матић
бив. народни посланик

ЗАПИСНИЦИ:

ИЗВОДЦИ ИЗ ЗАПИСНИКА управног одбора Срп. пољ. друштва, 25. седница (16-IV).

Одлучено је да се набави 50 примерака „Резање лозе“ од Б. Ранковића, 50 примерака „Гајење површа“ од Т. Владисављевића, 50 примерака „Луцерка и детелина“ од М. Николића, „Винарство за школе и народ“ — последње издање од Б. Ранковића; да се прими у комисијону продају 50 примерака књиге „Модерна техника искоришћавања воћа“ од Др. М. Р. Ремизова с тим да продајна цена буде 150 дин. и да се иста може давати Пољопривредним стручњацима на шестомесечну отплату тако да купци пошаљу унапред 35 дин. (5 динара за поштарину), а остатак по 20 дин. месечно; код куповине за готово давати уобичајени попуст од 20%; да се по 1 примерак књиге друштвеног издања „Справљање и нега вина“ од В. Тоскића пошаље бесплатно пољопривредним школама и др. ради препоруке ђацима.

За штампање Тежака у другом полугођу т. ј. од 1-VII до 31-XII т. г. одлучено је да се овлашћује претседништво да штампање Тежака уступи једној од штампарија, које су поднеле понуду, пошто претходно уредник лично провери могућност и капацитет штампарија које долазе у обзир, водећи рачуна не само о цени већ и о квалитету рада како би техничка израда била задовољавајућа.

Одлучено је: да се набави: 1) до 500 кг. квасије; 2) 100 ком. алки за извођење бикова; 3) од фирме Кунде: а) 200 ком. воћ. тестерица бр. 116/35; б) 200 ком. воћарских ножева бр. 3 Е 10 1/2 см.; г) 200 ком. берила са кесицама. По тражењу Даруварске ливнице да јој се уступи преса за циглу ради израде модела, одлучено је, да јој се преса уступи с тим, да ливница пресу поправи и да она сноси подвоз до Дарувара и натраг. Даље је одлучено, да се понуда фирме Мелихар усвоји само у толико да се може примити једна жетелица у комисијону продају, а да се остале по потреби диспонирају телефоном, јер Друштво нема простора у магацину за смештај већег броја ових машина.

По предлогу претседништва за хитно свршавање предрадњи за зидање зграде за Трифолин станицу одлучено је: да друштвена канцеларија одмах предузме све мере са ар-

хитектом Ивацићем за добијање дозволе ради зидаља зграде, како би се потом могло приступити даљим радовима, те да станица за јесењу сезону буде готова.

Одлучено је: да се Пољопривредној подружини у Марковој Цркви, по њеној молби за помоћ од штете од града, пошаље 100 кг. семена кукуруза чинквантина са плаћеним подвозом до Словца; да се не може изаћи у сусрет молби Матеје Илића деловође општ. у Љигу за продужење рока тражене наплате дуга, као члану Подруж. у Белановици, већ се има тражити наплата од свих потписника менице у месечним ратама почев од 1. т. м. до 1. XII. т. г.; да се по молби Удружења Шумадинаца за бесплатно уступање 20 примерака књига од последњих друштвених издања ради раздавања сеоској деци као награде по свршетку школе, не може изаћи у сусрет већ да се поменутом Друштву понуде књиге за ову сврху са 30% попуста од продајне цене по ценовнику; да се, по молби Подружине у Смед. Паланци одобри помоћ за приређен течај и предавање у износу динара 500 и то 250 дин. у готову за предавања и 250 дин. у књигама и алату за награде течајцима; да се не може одобрити помоћ Пољопривредној подружини у Ваљев. Каменици за приређивање екскурзије својих чланова пошто су средства раније распоређена; да се по молби Подружине у В. Каменици за распродају неких старих и неупотребљивих ствари и др. робе, препоручи Подружини да одлуку о продаји донесе у заједници са Надзорним одбором, а да од прве наредне скупштине подружинска управа тражи накнадно одобрење за тај поступак.

Саопштења и предлози. Претседник г. Др. Јосифовић саопштава да је по питању сарадње са другим организацијама у раду на културном и економском подизању села, разговарао о томе са г. Војом Ђорђевићем, претседником Главног савеза српских земљорадничких задруга. Том приликом је обавештен, да је Управни одбор Савеза начелно прихватио сарадњу и поздравља акцију Друштва у том правцу. Иначе Савез се слаже с тим, да иницијативу за овај подухват води Друштво, али да позиве који ће бити упућени осталим организацијама потпишу заједнички Друштво и Савез.

На томе састанку г. Јосифовића и г. Ђорђевића ,уговорено је да се сазове један ужи састанак, на коме би се израдио програм будућег рада. У раду тог састанка би учествовале следеће организације: Српско пољопривредно друштво, Главни савез српских земљорадничких задруга, Удружење Југословенских агронома, Удружење југословенских пољопривредних стручњака, Српско пчеларско друштво и Главна просветна задруга. Ову претконференцију сазвати током идуће недеље. После тога односно до краја месеца сазвала би се шира конференција, на коју позвати

све оне организације које долазе у обзир за сарадњу. Предње саопштење г. Јосифовића Управни одбор прима знању и одлучује да се уради шта треба за сазив ужег састанка.

По питању ангажовања новог адвоката за правне послове Друштва, г. Јосифовић саопштава да је постигнут споразум са адвокатом г. Јованом Здравковићем, па је одлучено да се именовани ангажује под условима које му је Друштво дало писмом бр. 8477 од 13 т. м. и његовим примедбама достављеним писмом од 16 о. м. Г. Здравковић ову дужност има преузети од 1 VII. т. г., а до тог времена имају се сви послови ликвидирати са досадашњим адвокатом.

Г. Тоскић саопштава да је имао прилику да виду књигу „Ђубрива и ђубрење" од Тодора Хаџи Димитријевића, код које испод наслова стоји „Награђено на конкурсу Српског пољопривредног друштва", иако ову књигу Друштво није наградило. По предњем је одлучено да се упути писмо Друштву Аграрна мисао, у чијем је издању изашла ова књижица, са захтевом да у првом броју свога листа оштампа потребну исправку.

Г. Вукашин Тоскић извештава да је на седници Управе Савеза земљорадничких задруга Нови Сад изражена жеља да Друштво пошаље Савезу своја нова издања. Поводом тога је решено да се Савезу пошаље списак нових друштвених издања као и ценовник књига.

Г. Никола Белобрк саопштава да је од стране Друштва, са г. Драг. Арсићем, присуствовао конференцији о хмељу у Новом Саду, коју је сазвала Пољопривредна комора Дунавске бановине, и да је у истој узео активног учешћа. На овој је конференцији донет правилник, да се производња хмеља постави на задружној основи, што је примљено знању.

По позиву Савеза земљорадничких задруга Нови Сад, да Друштво упути свога делегата на годишњу скупштину, која ће се одржати 19 .о. м., одлучено је да као изасланик Друштва учествује поменутој скупштини г. В. Тоскић члан Управног одбора.

Г. А. Банковић секретар Друштва, поднео је претставку да му је по савету лекара потребно најмање 10 дана болничког лечења, што се прима знању и именованом одобрава потребно осуство за лечење.

Г. Илија Мустећић, чин. Друштва је поднео писмен извештај да је због отсутности г. Др. Ђаје присуствовао у име Друштва скупштини Друштва за заштиту животиња и растиња, што је примљено знању.

Г. Мустећић даље извештава да је присуствовао обавештајној конференцији Омладинске секције Савеза српских културних друштава и установа. У писменом извештају изнео је рад ове конференције. Том приликом г. др. Ђаја даје извесне сугестије о правцу у коме би требало упутити

рад ових Омладинских секција. Предњи извештај г. Мустећића је примљен знању и одлучено, да се Савету поднесе писмена пријава, да Друштво као чланица Савета делегира за свога претставник у Омладинску секцију г. Др. Александра Ђају, члана Управе, а за његовог заменика г. Илију Мустећића, чиновника Друштва.

По предлогу претседника одлучено је да током идуће недеље дежуран члан буде г. Никола Ж. Петровић, члан Управног одбора.

Брзопарни котао »ТИТАН«

потребан је
у сваком
газдинству
у сваком
млекарству
у сваком
винарству
у сваком
домаћинству
и за печење ракије.

Тражите
проспекте
и цене

Модерно млекарство »ТИТАН« — Београд, Кр. Наталије 13

Казан за печење ракије на колицима са мешалицом

Израђујем сода водне машине, филтере за винарство и све врсте апарата по најновијем систему као и калаисање свих врста апарата и посебне делове, оправљам казане за печење ракије и коњака, дестилат апарате са и без паре.

ИЛИЈА ПАРЛИЋА Радионица **»БАКАРНА РУДА«**
БЕОГРАД, Хајдук Вељков венац 10

Zemljoradniče

Ne zaboravi da za nekoliko nedelja počinje sadjenje uljane repice i sejanje pšenice. Pre ovog posla nahrani svoju zemlju veštačkim gnojivom pa ćeš na godinu biti sa žetvom zadovoljniji.

Uputstva daje besplatno tvornica.

ZORKA

Beograd, pošt. fah 669

»JUGOSLAVIJA«

Domaće osiguravajuće društvo

BEOGRAD, Prestolonaslednikov trg 10

OSIGURAVA:

Nesrećne slučajeve (nezgode) ● Život i rentu po raznim praktičnim kombinacijama ● Požar (zgrade, robu, nameštaj, fabrike itd.) ● Zakonske odgovornosti ● Automobile ● Poljske useve od grada i tuče ● Stoku (konje i goveda ● Staklo od loma ● Opasne krađe (provalne krađe, trgovine, magacine, stanove itd.) Transport na suvu i vodi.

Ima zastupstva u svim mestima Kr. Jugoslavije a filijale u: BEOGRADU, ZAGREBU, LJUBLJANI, OSIJEKU, NOVOM SADU, PETROVGRADU, SARAJEVU I SPLITU.

Старо поштуј ново купуј!

»Митри« казан је за напредно домаћинство, служи за све **домаће потребе** а рекордер за брзо и **лако печење и чистоћу алкохола,** са водом се залепљује а за секунду преокретом испражњује при томе ватра се не загашује.

Митри за 1939 год. знатно појачан, практичнији и усавршенији Добити се могу код Српског пољ. Друштва у Београду, а ценовник шаље на захтев бесплатно предузеће

»МИТРИ« прскалица и казана Крушевац Тел. 70

Пиће се поправља **филтрирањем**. Препоручујем моје филтре, сопствене израде из најбољег материјала. Дајем гаранцију. Капацитет 500--2000 литара дневно.

За мање сопственике препоручујемо **ФИЛТЕР-КЕСЕ,** врло практичне, трајне и јаке уз ниску цену. Израђујем патент казане за ракију.

За цене обратите се МИЛАНУ ЛАЗАРЕВИЋУ казанџији

БЕОГРАД, Краља Александра 30

Улаз из улице Св. Марка или Српском пољ. друштву.

Svakom kupcu prepuštamo naš plug sa zaštitnim znakom **BIK** na 1—2 dana pokusnog oranja, da se sam osvjedoči o dobrom radu i prvorazrednom čeličnom materijalu.

Obratite se na trgovce koji prodaju plugove sa zaštitnim znakom BIK ili njegovog zastupnika

P. KNÉZY

NOVI SAD, Braće Ribnikara ul. 11.

КАКО СЕЈЕШ, ТАКО ЋЕШ И ЖЊЕТИ!

Да би добили добар принос здравог зрна запрашите семе пре сетве

Ортостаном

ЗОРКА

БЕОГРАД, Краља Александра70

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

Универзитетска библиотека
БЕОГРАД

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ Њ.В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

БЕОГРАД
15
СЕПТЕМБАР
1939

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Из Жупе — Пренос грожђа
са брдских положаја

САДРЖАЈ: Инж. МИЛУТИН НИКЕТИЋ: Овогодишњи род воћа треба искористити за разноврсну прераду; АСЕН СТАНЧЕВИЋ: Спремање компота од крушака; ПАВЛЕ С. ПЕТКОВИЋ: Вредност крушке „караманке" за нашу домаћу употребу; АСЕН СТАНЧЕВИЋ: Како се справља мармелада од јабука; Инж. РАДИСАВ БОРИСАВЉЕВИЋ: Како што боље искористити овогодишњу обилну бербу грожђа; ЉУБ. Р. ТОМАШЕВИЋ: Шира у домаћој употреби; Инж. ВЛАСТИМИР ЂОРЂЕВИЋ: Припремање земљишта за сетву озимих усева; ДРАГОЉУБ М. ВАСИЋ: Вађење и сређивање кромпира; АСЕН СТАНЧЕВИЋ: Како конзервисати воћњиву стерилисањем; Инж. ЛЕОНИД ПЕТУХОВ: Исхрана супрасних крмача; Питања и одговори; Из књижевности; Рад наших подружина — СЛАВКО ДИМИЋ: Течај Пољопривредне подружине у Великом Поповићу; Некролог † Марко Ружичић; Извод из записника Управног одбора Српског Пољопривредног друштва.

ОБАВЕШТЕЊА: Свима подружинама и члановима СПД.

Распис Бр. 12. Друштво је у могућности да, преко Кр. Банске Управе у Новом Саду, испоручи својим члановима и подружинама потребне количине семена пшенице БАНКУТ, тријерисане и запрашене, по дневној цени. Цене ће се разумети франко утоварна станица, те ће подвоз пасти на терет купца, због чега је за препоруку да се више чланова удруже и заједнички поруче најмање 5000 кгр. овог семена. Вреће плаћа купац, по цени коштања.

Ова пшеница је подесна за равне и плодније земље, док се за брдовита и посна земљишта не препоручује.

Распис Бр. 13. На многобројна питања Друштво овим извештава све оне који имају семена луцерке и детелине за продају, да ће оно и ове године откупљивати те производе по **дневним ценама.** Продавци нека шаљу мустре, уз извештај о количини, а Друштво ће им јавити по којој се цени тога момента роба може платити.

Распис Бр. 14. Друштво је набавило известан број винарских справа (преса и муљача) чије су цене већ објављене, а оне и у овом броју излазе. Препоручује се члановима и подружинама да своје потребе, било директно или преко Прив. агр. банке **што скорије** подмире, јер ће се касније испоруком ове робе ићи теже.

УПУСТВА ЗА ПРЕРАДУ ВОЋА

Како се воће може прерадити, било сушењем, кувањем или стерилисањем можете наћи упуства у следећим књигама:

1) „Конзервисање воћа и поврћа сушењем" од др. Веље Стојковића цена Дин. 12.—
2) „Конзервисање воћа и поврћа стерилисањем" од др. В. Стојковића „ „ 6.—
3) „„Чување свежег воћа и поврћа" од др. В. Стојковића „ „ 25.—
4) „Једна практична сушница" од др. В. Стојковића „ „ 3.—
5) „Јагодичасто воће" од Павла С. Петковића „ „ 5.—
6) „Воћке и воће" III део од Б. Д. Тодоровића „ „ 40.—
7) „Прерада воћа" од М. Никетића „ „ 12.—
8) „Од бербе до продаје" од др. В. Стојковића „ „ 15.—
9) „Конзервисање воћа и поврћа" од Наталије Ђуровић „ „ 15.—
10) „Модерна техника искоришћавања воћа" од др. М. Рефес Ремизова „ „ 150.—

Све се ове књиге могу добити у Српском пољопривредном друштву Адмирала Гепрата бр. 64. Новац се шаље преко Поштанске штедионице на чековни рачун бр. 50-350. Поред одговарајућих сума за вредност књиге треба послати и 1.— динар за поштарину.

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 67, Бр. 18 БЕОГРАД, 15 СЕПТЕМБАР 1939

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепартова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

ОВОГОДИШЊИ ОБИЛНИ РОД ВОЋА ТРЕБА ИСКОРИСТИТИ ЗА РАЗНОВРСНУ ПРЕРАДУ

Ове године је наше воће родило као ретко до сада. У јавности је настала забринутост шта ће се са толиким воћем урадити. Како ће се оно најбоље уновчити да би наши воћари од њега добили што више користи. Кад год се говори о томе: „Како воће најбоље искористити“ много мисле највише на извоз. А када воће обилато роди нама највише бриге задаје шљива јер ње највише има.

У оваквим случајевима сви се обраћају на државу. Сви од ње траже да воћу што више извоз омогући, да уведе употребу прерађеног воћа (пекмеза и суве шљиве) у војсци. Ко познаје привредне прилике у свету и могућности уновчавања воћа тај би одмах схватио како се од државе не може много да очекује. Томе би било јасно како су могућности уновчавања воћа, тај би одмах схватио како се од државе не може много да очекује. Томе би било јасно како су могућности извоза воћа постале доста ограничене и то из два разлога: **Прво,** што наше воће није једино на светским тржиштима. Оно трпи конкуренцију са многих страна и поједине државе, које су јуче као воћарске биле слабе, данас су постале врло јаке и производе велике количине воћа које извозе и са којим се наше воће среће на тим светским тржиштима. Када се посматра развој воћарства у тим државама нама постаје сасвим јасно да ће конкуренција убу-

дуће бити још тежа. **Друго,** па и многе државе које су до сада важиле као најјачи потрошачи страног воћа чине разна ограничења за увоз. Пре свега оне покушавају све могуће да саме производе воће како би га што мање увозиле. Затим код њих се покреће у јавности једно питање а наиме, да ли је воће неопходно у људској исхрани. Оне државе које морају да увозе жито, стоку, разне сточне производе, дрво, памук, руде и друго што је неопходно како за исхрану, развој и одржавање индустрије, оне чине сва могућа ограничења увозу оних артикала који нису бар за сада неопходни. То су баш оне државе које су до сада биле најјачи потрошачи страног воћа па и нашег.

Ко је пропутовао Немачку у месецу јуну, онда када је код нас било у изобиљу разног воћа, јагода, раних шљива и кајсија, изненадио се када је видео да овог воћа тамо нигде нема. Нема га зато што је увоз ограничен, скоро онемогућен. Можемо очекивати да ће се и за остало воће чинити ограничења која ће наше воћарство јако да погоди.

У оваквим случајевима сви се окрећу на државу да она помаже. Међу разним захтевима тражи се на првом месту да се сви ти артикли који се тешко уновчавају уведу у исхрану код војске. То траже воћари за пекмез и суву шљиву, виногадари за вино, сточари да се повећа порција меса. Има граница до које се потрошња ових артикала у војсци може учинити преко које се не може ићи.

Ми морамо да тражимо још једног потрошача а то је да се код нас воће како свеже тако и прерађено што више троши. За варошко становништво се тражи да воће и воћне прерађевине буду што јевтиније како би га трошили сви без разлике а не само они који имају доста пара. Да би било јевтиније ми тражимо да се ослободи великих трошарина, да се смање подвозни трошкови, да се уреди домаће тржиште и слично.

Запажено је да се свеже и прерађено воће врло мало троши у самом селу. Познато је да се у многим крајевима јабука, крушка и дуња остављају за болесника, да се понесе по који плод када се пође у госте и слично. А познато је и то да се за болесника или за онога који се после болести опоравља у појединим местима тражи јабука од куће до куће. У крајевима где се суши шљива врло мало се оставља суве шљиве за потрошњу, а домаћа потрошња пекмеза је такође недовољна.

Позната је ствар да је на нашем селу исхрана негде недовољна а негде и сасвим рђава. Као последица тога опажа се из године у годину телесно опадање како код мушког тако и код женског света. Затим слаби организми лакше оболевају од разних па и врло тешких болести. Болести још више изнуравају човека и чине га неспособним за ма ка-

кав озбиљан рад било физички или умни. Слаби и рђаво развијени родитељи не могу да даду ни здрав пород, те тако се добија подмладак који није способан да преузме терет који живот носи. Да једно газдинство напредује потребно је да сваки члан буде потпуно здрав и снажан. Ако је само један неспособан да од себе даде све онда такво газдинство не може да напредује.

Сл. 145. Воћке у околини Ваљева под теретом овогодишњег рода

Ако се од једног телета хоће да створи во, јак и снажан, онда се том телету мора пружити све што је потребно за његово развиће почев од првих дана његових па све док не стигне у пуну снагу. Ако се та снага хоће да одржи у пуној мери да би тај во дао оне користи које се од њега очекују онда се он мора стално хранити таквом храном која ће му ту снагу држати на једној одређеној висини. Не само да је исти случај са човеком. Код њега је потребна физичка и умна снага која се добија на првом месту пра-

вилном исхраном још од детињства. Удео жене у једном сеоском газдинству је једнак оном код човека. Од ње се све више тражи да у привредном животу буде изједначена са човеком. Поред тога њој је природа доделила улогу да рађа. Само здрава и снажна мајка може да роди здраву децу. Потпуно здрави родитељи могу створити здраву децу и одгајити код њих пуну снагу.

Имао сам пуно прилика да видим и чујем како поједини у селу лепо живе, лепо се хране, уредили живот у кући па он тече као сат и то боље него многи други чија је имовина већа. Такође сам имао прилика да видим обратно: имовина велика, кућа пуна укућана. Сви се разломише радећи а сви на исхрани толико штеде да се претворило у стварно мучење. Због тога су деца бледа, мршава и трбушаста, слабо развијена и нема изгледа да ће се боље развити. Често побољевају. Врачаре имају пуне руке посла. Никако да се крене напред већ се почиње и назадовати.

Када сам овакве случајеве проучавао дошао сам до закључка да све то зависи само од једног човека. Док је први умео са мање средстава мудро да уреди живот у својој кући други то није умео са више средстава. Први је за себе и своје укућане створио могућност за правилну исхрану почев од кратких зимских па све до дугих и напорних летњих дана. Други је имао једнолику исхрану која се за време најтежих летњих дана свела на такву која ни мало не одговара тим напорним пословима.

Ове године имамо обилати род воћа. Постоји бојазан да ће се воће у бесцење продавати. Што значи да ће други у бесцење јести наше свеже и прерађено воће, а ми, односно онај који га је произвео, јешћемо га најмање. Воће се код нас мало једе не зато што га ми не волимо већ зато што на њему штедимо или што не умемо да га прерадимо и као такво искористимо.

Узмимо за пример пекмез од шљива и суву шљиву. Наша шљива пожегача (мађарка) садржи доста шећера и пекмез од ње је врло хранљив и пријатан за јело. Он садржи око 35% шећера, а притом има врло пријатан мирис. Оволика сласт и овај пријатан мирис његов изазвали су сумњу код неких држава које га купују. Оне не верују да је то природан пекмез, већ мисле да ми у њега додајемо шећер и разне миришљаве есенције. Зато уз сваку пошиљку пекмеза мора да се прилаже уверење којим се гарантује да је он природан.

Тај свет тамо једе наш пекмез и плаћа га врло скупо. Он се тамо сматра као деликатес, докле га ми, који га производимо, једемо врло мало. Излишно је овде говорити о томе, колико је пекмез од шљиве хранљив како за одрасле тако и за децу. Њега треба да скува свака сеоска кућа и да

га уведе у оброк за све време јесени, зиме и цело пролеће. Поред тога што је пекмез хранљив он добро делује на органе за варење, на освежење; он је добар, како за здравог тако и за болесног.

Иста је ствар и са сувом шљивом. Она су у другим земљама сматра као деликатес, а у многим земљама се она продаје у апотекама и дрогеријама где је лекари преписују болесницима. Има на жалост, код нас доста случајева да, у крајевима где се шљива суши за продају, пољопривредници сву сушену шљиву продају а за кућу или оставе врло мало или нимало. Сува шљива као кувана је врло слатка. Она свако јутро може да послужи као храна за доручак, а уз ручак и вечеру као додатак уз јело. Она има двоструку вредност: прво, служи као храна за одржавање људске снаге, а друго, најбоље од сваке друге хране она регулише стомачно варење, отклања затвор а са тим и разне болести.

Зато свака кућа где се шљива суши за продају, треба да остави за кућну потрошњу бр 100—300 кгр. према броју укућана; а онде где се сува шљива не продаје треба осушити за кућу што више. Где нема сушница треба шљиве цепати и сушити на сунцу.

Инж. **Мил. Ј. Никетић**

СПРЕМАЊЕ КОМПОТА ОД КРУШАКА

Како су воћке ове године родиле као ретко кад, то ће с јесени бити разноврсног воћа, које ће бити доста јефтино а добро, те ће се моћи прерадити велика количина у разне прерађевине. Међу тим прерађевинама превагу носи **компот** зато што је он једина прерађевина, код које се могу **витамини** потпуно очувати здрави.

Како међу јесењем воћу крушка предњачи и доминира својим укусом, мирисом и аромом, као и великим садржајем витамина, затим фосфором, угљеним хидратима и др. над осталим воћем, то ће у овоме чланку бити речи о справљању компота од крушака.

За компот су најбоље јесење сорте крушака, зато што садрже више шећера у себи од летњих сората, те ће и компот бити бољи. Сем тога, њих на пијаци има понајвише, због чега су врло јефтине. Од свих сората као најподесније за справљање компота су: Вилјамова, Хардијева (Гелертова), Авраншка, Коломасова, Боскова (тиквица) и Жодоањка. За компот бирати зреле крушке, које нису гњиле и које су обране истога дана. рано ујутру по хладовини, зато што су тада свеже, те ће задржати свој укус и мирис.

Компот од крушака се може спремити тако, да се у тегли ређају сасвим цели плодови, или, пак, исечени на

половине и четвртине, а ређе на кришке. Сем тога, покожица им се може сасвим ољуштити или, пак, на свака 2 см. ољуштеног плода оставити танке појасеве од 3 мм. неољуштене покожице, било уздуж или попреко, због чега ће плодови изгледати савршено лепи, поготову када се поређају и тегле и прелију шећерним сирупом. Овако спремљени компот видео сам у Вишем девојачком пољопривредном — домаћичком институту у Татар-Пазарџику и у женској Средњој пољопривредној школи у Аитосу (Бугарска).

Сл. 146. Компот справљен у Пољопривредној школи у Букову

Пре но што се отпочне са припремањем и љушћењем крушака, исте треба добро опрати у чистој хладној води, па их тек онда љуштити или шарати. Ако се справља компот од целих плодова, онда им се остављају и петељке (дршке) целе или скраћене, што зависи од њихове дужине. Ако се, пак, плодови секу на полутке или четвртине, онда им одбацити семене кућице са семенкама и чврстим деловима меса, као и чашичне листиће, а петељку (дршку) уздуж исећи на пола, односно четвртину. Петељка се на плодовима оставља прво због лепог спољашњег изгледа, **а друго и због танина и јабучне киселине, која прелази и у сируп, те га чини лековитим.** Ољуштене плодове или кришке стављати одмах у хладну воду, којој додати ½% кухињске соли, т.ј. на 1 литар воде 5 грама соли. Упротивном, ако се љуштење врши обичним ножевима, кришке ће поцрнети због оксидисања. Пре но што се плодови или полутине и четвртине сложе у тегле, треба их обарити у кључалој води. Барити их 1½ минут, па их тек онда сложити у тегле и прелити обичним шећерним сирупом, који се справља од 250 грама ше-

ћера и 1 литра воде. Ради што бољег укуса, препоручује се да се свакој тегли од 1 литра дода по једна шипка ваниле или по 10 комада каранфилића; а да би се компот што дуже очувао онда му треба додати 1 до 2 кришке свежег лимуна или 100 грама чистог здравог вина. Како се врши затварање обичних и патент стаклених тегли било је речи у 14. броју „Тежака". По затварању, тегле одмах стерилисати у стерилизатору или обичном суду 25 минути на 78°С. После стерилизације извадити тегле из воде и опробати их да ли је стерилисање успело.

Охлађене тегле обрисати сувом крпом, етикетирати их и чувати до употребе у хладним, сувим и недовољно светлим просторијама, где температура зими не пада испод 5°С. Добро спремљен компот у патент стакленим теглама може се чувати више година и што више стари све ће бити бољи, јер се изграђује и постаје финији, те ће добити савршен букет. При Женској средњој пољ. школи у Аитосу (Бугарска) имао сам прилике да једем компот од крушака стар 12 година, чији је укус био префињен, а мирис јединствен.

Асен С. Станчевић

ВРЕДНОСТ КРУШКЕ „КАРАМАНКЕ" ЗА НАШУ ДОМАЋУ УПОТРЕБУ

Ове године крушке „караманке" обилно су родиле и у већим количинама јављају се на домаћем тржишту где их наше домаћице радо траже и добро плаћају. Она је наша стара и добро позната домаћа сорта, која се из године у годину, све више размножава.

Извршеним огледима на општем пољопривредном течају, **код Пољопривредне Подружине у Сопоту** скуван је од караманке **пекмез**, на дан 29. и 30. августа ове године, који је био одличног квалитета и вредности.

Пекмез је скуван на овај начин: Изабрани су зрели плодови али не гњили. Добро опрани у хладној води, ољуштени, исечени на ситне комадиће — кришке у каквом суду, где је била слана вода (додато на 1 литар воде 30 грама кухињске соли). Ово је урађено стога, да крушке не би поцрниле. Одатле су крушке одмах извађене, па пропране у две до три чисте воде. Затим у другом суду са мало воде толико обарене, да су се могли добро изгњечити, кроз подесно сито. Процеђена каша — чорба сипана је одмах у плитку већу глеђисану шерпу и на јачој ватри брзо кувано, непрестано мешајући дрвеном мешаљком, да не загоре и све дотле, док се није добро згуснуло. Да је пекмез добро скуван и густ, познаје се по томе, кад са дрвене мешаљке не спада лако,

већ се отеже као тесто или мед. Још као врео сипа се у ћупове и др. подесне судове, који треба да су чисти, суви и мало загрејани. Напуњени судови метну се у какву пећ или оставе на сунцу, да се горњи део просуши и образује кора. Затим повежу најбоље пергамент хартијом (дунст папиром), која се премаже истопљеном смолом и чува на хладном и сувом месту до употребе. Ако се сипа у обичне тегле, онда се пергамент хартија замочи у препечену комовицу и двапут са њом тегле повежу.

При кувању додате су кришке од лимуна, ради добијања киселине и освежавајућег укуса. **Пекмез је био веома сладак бледо-жуте боје, одличног укуса и каквоће,** да је код курзиста и осталих, наишао на опште допадање. У место додавања лимуна, може се додати и чорба-каша од јабука и то од сорти бољег укуса и каквоће. У воћарским местима, где су крушке караманке јевтине и не могу се искористити продајом у свежем стању, од њих се може зготовити пекмез, који је много бољи и хранљивији него пекмез од шљива, услед већег процента шећера а притом се лако може скувати без и мало шећера. Овај пекмез ако се добро зготови, **може да замени и саму мармеладу** а која се кува од разног воћа и то са већим додатком шећера, који је данас веома скуп.

Караманка је врло добра стона и привредна сорта. Добра за јело у свежем стању и разноврсну прераду. Може се исушити у местима, где је цена ниска. Одлична је за прераду у пекмез и мармеладе. Не треба је са гране брати зелену, јер онда увене, постане кртоласта и неукусна. Може да издржи и удаљенији транспорт ако се добро упакује, па се тиме повећава њена трговачка вредност.

Заслужује највећу пажњу да се што више размножава. На Београдској пијаци плаћа се 3—6 динара килограм.

Павле С. Петковић

КАКО СЕ СПРАВЉА МЕРМЕЛАДА ОД ЈАБУКА

Мермелада је врло здрава и пријатна прерађевина, која у домаћинству игра видну улогу. Она може да замени преко зиме многе оброке, зато што је врло хранљива и јако пријатна. Јер зими, када је неопходна разноврсна храна, и када не можемо увек за трпезом имати свеже воће, она ће бити изврсна и чиниће храну разноликом.

Пошто је ове године воће родило као ретко када, те ће га бити у изобиљу, а поготову јабука, које нећемо моћи све уновчити у свежем стању, то се од њих може справити врло пријатна мармелада. За ту сврху не морају се употребити првокласне, здраве и лепо обојене јабуке. Напротив,

ове задржати за уновчавање у свежем стању, а ситније, набијене и флекаве узети за мармеладу, како би она испала што јефтинија. Западне европске земље, као: Француска, Енглеска и Немачка, сваке године спреме велику количину мармеладе и џема само од јабука.

Сл. 147. Из Пољопривредне школе у Букову — берба јабука

За мармеладу бирати ароматичне, сочне и накиселе јабуке, које претходно опрати у чистој хладној води, одбацити им чашицу и петељке, па их онда сећи на кришке — четвртине. Покожица им се не скида, већ им се само отстрањују семене кућице и повређени — црвљиви делови. Затим парчад ставити у плитке а широке судове или шерпе, прелити их чистом водом колико да огрезну у њој, па кувати на ватри све док се не раскувају. У случају, ако су јабуке

биле доста киселе па желимо да им смањимо киселину, а уједно и да им се покожица што боље раскува, препоручује се да се кришке прелију базичном водом (цеђем од пепела). На 1 кгр. јабука додаје се 50 грама те воде. Она се справља на овај начин: узети чист дрвени пепео, ставити га у повећи дубок суд, па пепео прелити кључалом водом. Када се вода сасвим избистри оцедити је, па тек онда употребити за преливање јабука. Чим се јабуке раскувају пропасирати их на пасирачу (ко нема пасирач може их пропустити кроз сито), па онда кашу измерити, због додавања шећера, сипати је у чисте а широке и плитке судове и ставити на ватру да се кува. За време кувања кашу непрестано мешати да не би загорела. Када мармелада буде укувана за ½ (једну половину), онда јој додати шећер. На 1 кгр. пропасираних јабука додаје се 200 до 400 грама шећера, што зависи од % шећера кога садрже сами плодови јабука, а и од укуса потрошача. Потом продужити са кувањем све док мармелада не буде готова. Да ли је мармелада добро укувана познаје се по томе, што варјача протерана по дно суда оставља бразду, која не ишчезава брзо и што се од варјаче лако одваја.

Ако се жели да мармелада има неки мирис, може јој се додати при крају кувања лимун или андриш, или, пак, ванила, каранфилић, анасон, резетла и др. При кувању, ако је мармелада добила нежељену боју, може се поправити купиновим или малиновим соком. Такође, мармелада се може фарбати у разним бојама, но обично се узима црвена посластичарска боја.

Када се мармелада скине с ватре, треба је одмах изручити у припремљене, савршено чисте и суве судове (стаклене тегле, земљане ћупове, дрвене качице и др.) које одмах не затварати, како би се на површини створила покорица. Затим судове затворити. Они се затварају тако, што се на отвор суда стави пергамент хартија прилепљена на чисто платно па добро увеже канапом. Преко хартије сипа се салицилов прашак. Судови се могу затворити и на тај начин што се преко мармеладе сипа танак слој чистог растопљеног парафина, па остави да се стегне. Мармеладу до употребе чувати у сувим, чистим и хладним просторијама, где се може вршити проветравање. **Ако мармелада није добро укувана прокиснуће, т. ј. почеће да се квари. У случају ако се то примети треба јој одмах додати још мало базичне воде.**

Асен С. Станчевић

КАКО ШТО БОЉЕ ИСКОРИСТИТИ ОВОГОДИШЊУ ОБИЛНУ БЕРБУ ГРОЖЂА

Према садањем стању, изгледи су, да ће берба грожђа, бити једна од обилних и ако јесен буде лепа, што је скоро редовна појава код нас у предратној Србији, и квалитет ће бити као и сваке године одличан. Поставља се сад питање, како најбоље оволику количину грожђа уновчити

Сл. 148. Жупа — превоз грожђа у колима

по задовољавајућој цени, да би виногради покрили учињене расходе око обраде својих винограда и бар ухватили толико, колико износе утрошене наднице у току године. И ранијих година берба грожђа су биле обилне, а питање уновчавања се и тада постављало али не као ове године, пошто су виногради имали ту срећу, да воће а нарочито шљиве, последње две године нису биле родиле, те је велика количина грожђа прерађена у ракију. Али ове године све врсте воћа су обилно родиле и нема изгледа да ће се грож-

ће и у најмањој количини употребити за печење ракије, у толико пре, што се шљивовица и радије пије и јевтиније стаје.

И ако се потрошња свежега грожђа из године у годину повећава на домаћим тржиштима, ипак ту не можемо рачунати на велико олакшање, јер ове године бостан и разно воће, које је врло јевтино, смањују и онако мало потрошњу грожђа. Али ипак треба настати путем пропаганде, да се троши што више свеже грожђе.

Извоз свежега грожђа у иностранство би био једна ефикасна мера, али на жалост, неповољни трговински уговори, спречавају извоз.

Прерада грожђа у друге прерађевине, сем вина као пекмез, мармеладу, слатко вино и др. је код нас још неразвијена, и ту се и може много да очекује.

Остаје нам једино прерада у вино које ће се после пласирати на домаћем тржишту а што је могуће извести у иностранство. Наши виногради већином сами прерађују своје грожђе и после као вино продају винарским трговцима, или најчешће месним гостионичарима, који га даље стављају у непосредну потрошњу. Овде се такође може врло мало помоћи. Једино треба настати, да виногради добију што боље вино, како би га затим лакше и скупље уновчили, а ово ће се најбоље постићи путем упућивања виноградара за бољу прераду грожђа и негу вина, а нарочито настати, да се са бербом не жури већ сачекати, да грожђе потпуно сазри, те како би квалитет вина био што бољи.

Мањи број виноградара прода своје грожђе винарским трговцима који га после прераде и даље уновчавају већином локалним или београдским гостионичарима. Овакав се систем нарочито одомаћио у Жупи где се и добијају првокласна вина, јер трговци врше прераду са више знања и у већој количини, (често и до педесет вагона) па су у могућности да примене и савременије справе при преради и рационалнију прераду као и бољу негу вина. Овај систем заслужује пажњу и треба га помагати, јер он знатно доприноси унапређењу виноградарства.

Сасвим мали број виноградара предаје своје грожђе винарским задругама које га затим прерађују, негују вино и даље продају. И ако је држава, увиђајући корист од задружне прераде грожђа, помогла, да се у важним виноградарским крајевима оснују и сазидају модерни подруми ипак је то још недовољно. Врло је важно пружити задругама што веће кредите и то по могућству као бескаматне или са врло малом каматом, како би биле у могућности да од својих задругара прикупе што веће количине грожђа, плаћајући у напред једну половину вредности од унешеног грож-

ђа, пошто су задругари већином слаби материјално и не могу да чекају док се вино прода па да дођу до свога новца, ово у толико пре, што је многим задругарима потребан новац за набавку хране за себе а често и за своју стоку. Овим би се привуко већи број чланова и стекло веће поверење у задруге нарочито код оних почетних задруга, које још нису стале на здраве ноге. Поред кредита задругама често немају и стручне подрумаре, већ тај најважнији посао, врше сами задругари са недовољно разумевања. Било би од врло велике користи ставити им на расположење способне стручне подрумаре из реда државних или бановинских чиновника, који би често били од веће користи него у канцеларијама. Под руководством стручних подрумара добио би се бољи квалитет вина, а они би били нека врста споне између задруге и државе и водили би рачуна, да се дати кредит правилно употреби.

Трговину вина у унутрашњем промету треба што више помоћи смањењем превозних такса на железницама, а нарочито је потребно укинути и све терете државне и самоуправне, који директно и индиректно погађају виноградаре као што су разне трошарине, кантарине, калдрмине и др.

Треба наћи пута, да се што већа количина вина извезе у иностранство путем трговинских уговора и тиме растерети унутрашње тржиште. Ово би требало учинити у толико пре што и виногради своје справе набављају већином из иностранства.

Потрошњу вина у земљи треба путем пропаганде, изложби и сајмова што више истаћи на рачун других мање хранљивих пића као: ракије, пива и других напитака, јер то национални интереси захтевају.

Инж. **Рад. Борисављевић**

ШИРА У ДОМАЋОЈ УПОТРЕБИ

пекмез-рецељ

Пекмез или како га називају рецељ од шире-мошта је одлична људска храна.

Да се спреми добар пекмез-рецељ од шире-мошта треба урадити овако:

Убрати најбоље зрело грожђе, рано ујутру чим роса спадне. Није добро брати грожђе када је росно и влажно, нити када је загрејано, јер би у првом случају у ширу дошла непотребна вода, а у другом се не би сталожио груби талог, пошто би одмах после муљања настало врење.

Када смо убрали грожђе, онда га на муљачи измуљамо, и исцедимо на преси. Када смо добили оцеђену ширу онда

је оставимо у какав чист суд на хладном месту да се сталожи. За то време припремимо казан који мора бити **калајисан**. У калајисан казан ставимо око 200 литра сталожене шире да се кува. Ватра не сме бити сувише јака, јер шира врло лако кипи. Да би то спречили, додамо мало хладне шире које морамо имати при руци. Када добијемо напола укувану ширу, онда је уклонимо са ватре и оставимо опет на хладно место. У једну кесу од платна ставимо око два кгр. чистог просејаног пепела привежемо за канап и тако оставимо у ширу до изјутра. За то време припремимо по укусу какав додатак: бундеве или дуње. Исте се очисте од коре и изнутрине, и секу на већу или мању парчад.

Ширу која је се под утицајем пепела сталожила уз стално мешање кувамо поново до потребне густине. Док изводимо ово друго укуваваље припремимо кречно млеко. У 10 л. чисте воде стави се 1 кгр. гашена креча, добро се размути, па када се овај раствор добро избистри одвоји се од талога. У ову бистру кречну воду ставе се припремљена парчад да стоје 1 сат. Затим се после исперу у две чисте и хладне воде, ставе на какву чисту исплетену лесу од прућа да се оцеде, па пред крај укуваваља шире-пекмеза (т. ј. када ћемо скоро бити готови са кувањем) ставимо ову парчак која се са пекмезом кувају још 1 сат. Том приликом лагано мешати на тихој ватри да се парчад не раздробе, јер би се онда квалитет пекмеза умањио.

Нарочиту пажњу треба обратити да пекмез буде добро скуван јер ако би остао недокуван укиселио би се.

Скуван пекмез склонимо са ватре да се охлади, онда га сместимо у припремљене судове, који морају бити потпуно чисти, и то у ћупове од земље, који морају бити изнутра глеђосани, чабрице од храстовог дрвета или још што је као најбоље а и најскупље емаљирано посуђе или **стаклене тегле**, повежемо са пергамент-папиром или дуплим пак-папиром намоченим у уљу — зејтину.

Овакав спремљени пекмез одлична је допуна у домаћој потрошњи, јер својим квалитетом надмашује мармеладу.

Поред редовне употребе пекмез од грожђа у зимске хладне дане, може се употребити за кување: теја, чаја па и топле ракије — како се то нарочито практикује у старо-србијанским крајевима, јер замењује **шећер** који је много скупљи од овог пекмеза. За ову сврху пекмез се спрема од што чистије по могућству филтриране и слађе шире. А и кување се изводи на други начин. Ставимо ширу у чист емаљирани суд, повећи лонац а овај у још већи у коме је вода. Под утицајем ватре вода се загрејава и почиње да превире — кључа, те у овом другом суду производи испаравање а дужим кувањем добијемо пекмез. Када исти буде

готов и расхлађен, сместимо га у тегле повежемо и чувамо на хладном месту до употребе.

Сваке године у јесен вршим кување на оба начина и увек сам имао успеха, па би и осталим пољопривредницима препоручио да изврше пробу и увере се да је заиста добро и корисно.

Љуб. Р. Томашевић,
школ. економ — Рataје

ПРИПРЕМАЊЕ ЗЕМЉИШТА ЗА СЕТВУ ОЗИМИХ ЖИТА

Припремање земљишта за сетву, са осталим пословима, које смо изнели у ранијим чланцима у гајењу озимих жита, игра важну улогу. Да би семе озимих жита могло правилно клијати и ницати, потребно је да се створе што повољнији услови за клијање и ницање, наиме потребно је да се семену обезбеди довољно ваздуха, топлоте и влаге, и да се оно покрије плитким трошним слојем земље. Разуме се да ово важи и за семе осталих усева. Стварање повољних услова за клијање и ницање семена може се постићи правилном припремом земљишта за сетву. Стога овоме послу, као и дубокој обради земљишта, припреми семена за сетву и осталим пословима, треба посветити што је могуће већу пажњу.

Припремање земљишта за сетву, као што је речено има за циљ, да обезбеди семену потребне услове за што брже клијање и ницање. Ово обезбеђивање услова за клијање и ницање постиже се стварањем трошног слоја земље на површини оранице. Према овоме припремање земљишта за сетву није ништа друго, до стварање плитко трошног слоја земљишта на површини њиве. У овако створеном трошном слоју семе ће имати све оно што му је потребно за клијање и лако ће ницати.

Припрема земљишта за сетву изводи се на неколико дана пред сетву. За ову сврху употребљавају се оруђа (справе) за површинско обрађивање земљишта: дрљаче, ваљци, тањираче, култиватори и др. справе. Да ли ће се употребити за овај посао, ова или она врста оруђа зависи с једне стране од физичких особина земљишта — односно његове растреситости, а с друге стране, од тога како је извршено основно обрађивање земљишта, тј. дубоко орање земљишта. Уколико је земљиште бољих особина — растреситије, и уколико је боље извршено дубоко орање, утолико ће се припремање земљишта за сетву лакше извести, и обратно. Зато основно обрађивање — односно дубоко орање — пошто од њега умногоме зависи извођење припреме земљишта за

сетву, треба обавити што боље и са више пажње. На земљиштима која су по својми природним особинама растреситија и на којима је дубоко обрађивање земљишта ваљано извршено, припремање земљишта за сетву може се извршити лако. На оваквим земљиштима довољно је употребити само дрљачу — па се припрема земљишта за сетву може ваљано извести. На тешким — збијеним земљиштима, или земљиштима — на којима дубоко орање није на време и ваљано изведено — употреба дрљаче за припрему земљишта није довољна. Поред дрљаче, на оваквим земљиштима морају се употребити друге справе — које јаче дејство чине на земљиште — односно које јаче дробе (ситне) земљу, као што су то тањираче, култиватори, ваљци и т. сл.

Сл. 149. Из околине Скопља — Ралица за коњску запрегу

При припремању земљишта за сетву треба имати на уму, да се са ситњењем земље не претера. Наиме земљиште се не сме иситнити толико — да се претвори у прашину — јер се на превише иситњеном земљишту, врло лако после мале кише, ствара покорица. О овој ствари нарочито треба водити рачуна, када се припремање земљишта врши упролеће. Стварање покорице по површини земљишта не само да омета ницање семена, већ изазива и јаче испаравање воде из земље, што може бити врло штетно по даље развиће усева. Стога припремање земљишта за сетву треба извршити тако, да земљиште не буде иситњено до прашине, већ на ситне грудве и грудвице.

Припремање земљишта за сетву, као и све остале послове око обраде земљишта треба вршити по лепом времену — када не пада киша, и када је земљиште у умерено влажном стању. По кишовитом времену или када је земљи-

ште сувише влажно — ваљана припрема земљишта не може се извршити. Употребљена оруђа при овоме послу замазиваће земљу, а ситњење земље неће се моћи постићи. Исто тако ваљана припрема земљишта не може се извршити, ако се обавља, када је земљиште претерано суво. У овом случају оруђа неће моћи да ситне грудве или ће их трошити (ситнити) на врло ситне честице — тј. у прашину, те ће се на овако припремљеном земљишту лако и брзо стварати покорица. Према овоме, припрему земљишта за сетву треба вршити само по лепом времену и када је земљиште у умерено влажном стању.

Пошто се изврши припрема земљишта за сетву, треба приступити извођењу саме сетве. О сетви озимих жита говорићемо у наредном чланку.

Инж. **Власт. Ђ. Ђорђевић**

ВАЂЕЊЕ И СРЕЂИВАЊЕ КРОМПИРА

Најглавнији моменат, од којег зависи вађење кромпира, је његова зрелост. Тек када су кртоле потпуно зреле, треба их вадити. Знаци, потпуне зрелости кромпира су: потпуно сасушене биљке, затим када исчупамо суву биљку, кртоле треба да остану у земљи и када се покожица на кртоли не љушти лако прстом. На зрелост кртола, који ће се оставити за семе и за чување преко зиме мора се добро пазити, јер само потпуно зреле кртоле најбоље су за семе и за чување преко зиме. Кромпир, не ваља, ни да остане дуго у земљи, нарочито, у влажној земљи, после киша, када не само може да потера клице, него од дугог стајања у земљи кртоле могу добити красте и тако звану „шугу".

Мале површине кромпира најбоље се ваде са зубчастим мотикама, чији су зубци при врху заокругљени, тупи, ради мање повреде кртола. Са оваком мотиком, вађење кртола, врши се много лакше и боље но са обичном мотиком, којом се код нас већином ваде кртоле. Веће површине кромпира, најбрже и најлакше се ваде са нарочитим плугом за вађење кртола. Овај плуг могу направити и сеоски ковачи. При вађењу кромпира, главно је, да се све кртоле изваде са што мање повреда. Поред тога, важно је да се вађење подеси у згодном моменту, по лепом времену, када је земља просушена те се кртоле ваде чисте, брзо и лако.

Скупљање кромпира врши се одмах по вађењу и зато је најбоље употребити слабу радну снагу, нарочито децу и томе слично. (*У Швајцарској*, где се кромпир гаји много деца из основних школа распуштају се ради њихове помоћи при вађењу кромпира). Кртоле се купе на мање гомиле где се оставе 2—3 часа на сунцу и ветру да се провену.

При вађењу и скупљању кртола, врло је важно, да се врши његово одабирање за семе и уопште класирање кртола за употребу. Одабирање кртола за семе, по правилу, треба вршити из оних оцака, који су из раније, у току пораста, посматрани и обележени као најразвијенији и најздравији. Одабирање кртола, за сађење, може се вршити и при самом његовом вађењу, али не тако добро, као када се одабирање врши и према изгледу биљке. При вађењу кртола, одабирање се може добро вршити, у циљу боље родности, тј. избирају се кртоле из оних оцака који су највише родили.

По величини, за семе, најбоље су средње крупне кртоле, у величини кокошијег јајета. Сувише ситне, не ваља узимати, јер њихова ситноћа може бити наследна; крупније исто није добро узимати, јер тада иде много семена по хектару, а сећи их не ваља због лаке заразе. Према томе, најбоље кртоле за семе, су средње крупне, правилног одређеног облика и боје њихове сорте; затим да су потпуно зреле, развијене и здраве, са довољно клица, као и да су не повређене и да им је употребна вредност жељеног квалитета Нарочито треба бити обазрив, да се кварне кртоле не смеју нипошто узети за семе, јер њима се разне болести најлакше преносе, које много хрђавих последица изазивају, на принос и квалитет кртола.

Прво класирање кромпира, за употребу, врши се одмах по вађењу. Најситније и повређене кртоле одвајају се на страну, у намени за исхрану стоке. Од осталог бољег кромпира један део се одваја за потрошњу у кући, а други за продају, који ако му је цена добра даје се одмах, или се чува до боље цене.

Кртоле за семе и оне које ће се чувати за зиму, трабају, по вађењу да се припреме за чување. Ове кртоле, разастру се у тањем слоју на сувом и промајном месту, где треба да буду изложени промаји, а заштићени од кише и сунца. Овако добро просушене и пробране здраве кртоле узимљавају се у трапове, или подруме, пред појаву мраза. За време чувања, до трапљења, добро је, кад се има времена, да се кртоле 1—2 пута проберу и из гомиле уклони свака кртола која се почела кварити. Врло је важно, да се при свим радњама, од вађења, па до употребе, строго води рачуна, да се кртоле непотребно не убијају, гњече и у опште ничим не повреде, јер само такве кртоле, могу се сачувати здраве, до пролећа.

Ако се за чување кртола, нема добар, сув, умерено топал и промајан подрум; онда кртоле треба преко зиме оставити на таквом месту где не могу измрзнути, нити услед топлоте да потерају своје клице. Мање количине кртола, стављају се у подрум, за потрошњу преко зиме, а веће ко-

личине чувају се напољу у надземним траповима. За трап се изабере оцедно, суво, заклоњено и близу дома пригодно место. На изабраном месту, ређају се кртоле, у виду пирамиде (хумке) чија ширина у основи не треба да пређе преко једног метра у ширини, нити у висини. На почетку ређања по средини хумке усправе се снопићи прућа на сваки 3—4 корака, ови снопићи, треба нешто да вире, изнад потпуно покривеног трапа, да би кроз њих могао кружити ваздух у трапу и из трапа. Овако, сређен трап, треба до појаве мразева бити покривен, привремено, са сноповима шаше Пред смржњавањем земље, цео трап се покрије, пшеничном сламом, у слоју за један педаљ па затим, преко ове сламе стави се слој земље од 25—30 см. и то тако, да стране трапа буду нагнуте, ради бољег сливања кише са њих. За одвођење ове кише ископа се јарак, око трапа.

Трап преко зиме треба надгледати да не буде нападнут од мишева, који ако се у њему напате могу знатне штете нанети кртолама. У току зиме, трап се може, са бочне стране, отварати, за време топлих дана, ради узимања потребне количине кртола; после чега направљени отвор, мора се добро затворити. На овај начин, кромпир из трапа, може се продавати у току зиме и пролећа, када му продајна цена, често пута, буде знатно већа, но сада, преко јесени.

Драгољуб М. Васић

КАКО КОНЗЕРВИСАТИ БОРАНИЈУ СТЕРИЛИСАЊЕМ

Боранија је врло здраво поврће, зато што садржи поред витамина и друге хранљиве материје, које благотворно утичу на изградњу и одржавање човечјег организма. Али њу наш народ троши само за време сезоне, тј. преко лета и јесени, док преко зиме и с пролећа, када је потребно трошити што разноврснију храну, боранију ретко која кућа троши. То је зато, што њу ретко која домаћица конзервише. И ако се нешто конзервише, то се обично суши, али при сушењу боранија изгуби и сочност и свежину и укус и мирис, те за јело ни мало није пријатна. Да би је преко зиме и с пролећа имали у врло мало измењеном саставу за јело. то је треба **конзервисати стерилисањем** у стакленим патент теглама, или плеханим кутијама или кантама. Ово последње врло је подесно за сиромашније породице, пошто су трошкови ту скоро незнатни.

Конзервисање боранije стерилисањем врши се преко целога лета и јесени, но обично се изводи онда, када је она најефтинија, како би се могла изабрати што подеснија за ту сврху. Боранију за стерилисање бирати што млађу и то

без кокана, као што су сорте: путер бораниja, бела бобета и црначки краљ. Бербу вршити ујутру по хладовини, чим роса опадне, јер је тада бораниja сасвим свежа и врло сочна.

Обрану бораниjу опрати у чистој хладној води, очистити јој врхове, па је онда барити у кључалој води. Барење се врши да би бораниja што више омекшала, како би упила што више сланог сирупа, јер ће једино тада задржати свој укус, а лако ће се касније кувати. Барити је 13 минути у кључалој води, а после барења одмах је потапати у чисту хладну воду да би јој се повратила свежина, а донекла и скупила. У хладној води остаје 5 минути, када се вади и ређа у тегле или канте.

Тегле за ту сврху морају бити патент од чистог стакла без мехурића, јер у противном при стерилисању би попуцале*). Тегле се обично употребљују када се бораниja конзервише на мало, док плехане кутије већином у индустрији. Канте, пак, употребљују се, када нема довољно стаклених тегли, или ко није у стању да их набави. Пре слагања тегле треба брижљиво опрати и то прво у хладној, а затим у топлој води којој додати нешто вима. После тога, тегле оплакнути чистом хладном водом, оцедити их, па тек онда бораниjу слагати у њих. Канте, пак, за стерилисање узимају се обично од гаса или зејтина, које треба претходно добро опрати. Ако су канте од гаса, онда их прво отворити, али тако, да се поклопац до саме ивице пажљиво отсече, па канте онда напунити сламом и запалити, како би заостали гас по зидовима изгорео. Потом се приступа прању са врућом водом и **вимом** (ко није у стању набавити вим, онда са песком и пепелом).

Када се тегле, односно кутије и канте, добро оперу онда приступити слагању бораниje у њих. У стаклене патент тегле бораниja се слаже усправно, било у једном или два реда, ради лепог изгледа, док у плех. кутијама и кантама положено, при том притискујући бораниjу да што више стало. У овако напуњене тегле канте с бораниjом, налити млаку прокувану воду, којој се додаје на сваки литар по један мала кашика соли и по један грумен лимунтоса величине пасуљевог зрна, због укуса а и ради дужег чувања. Потом тегле се затварају тако, што се на отвор тегле стави гумени прстен, који се такође мора претходно добро опрати или прокувати, па се на прстен стави поклопац, а поврх њега метална опруга, која причвршћује поклопац за теглу. Плехане кутије затварају се специјалном справом, која кошта око 800.— динара. Канте, пак, затварају се тако, што

* Најбоље су тегле за ту сврху марке „Вајсман" које се могу добити код Српског пољопривредног друштва у Београду.

се исти поклопац од канте пажљиво калајем залеми, пазећи да калај не падне у бораниј.

Овако напуњене тегле и канте треба стерилисати. Најбоље је стерилисање извршити у аутоклаву. За ту сврху потребне су и биксле у којима се тегле или лименете кутије са бораниј поређају. Биксле са теглама или кутијама остају у аутоклаву 25 минути на четврт (1/4) атмосвере, т.ј. 105°С. Како је аутоклав прилично скуп те се не исплати набављати га за омања газдинства, то се стерилисање може вршити и у стерилизаторима или обичним судовима. Стаклене тегле, односно лимене кутије или канте, поређају се у стерилизатору или суду (котлу-казану), на решетку од прућа или летава, пазећи да се међусобно не додирују, па се налију водом да огрезну за 3 до 4 см. и суд стави на ватру. Како у стерилизаторима и обичним судовима не може се добити температура од 105°С., то стерилизација мора трајати скоро 4 пута дуже, тј. 90 минути на 100°С. После стерилизације стерилизатор, односно суд, скинути с ватре па тегле и канте одмах извадити из воде и покрити их ћебадима, како би се хлађење обавило што постепеније.

Како у бораниј поједине бактерије могу да издрже температуру и од 100°С, па ипак да не угину, то се препоручује да се она загрева на 105°С. Но пошто је то могуће само у аутоклаву, зато што је херметички затворен, то се у стерилизаторима и обичним судовима исти циљ постиже када се стерилисање изврши још једанпут, након 24 часа после прве стерилизације.

Чим се тегле или лимене кутије и канте охладе етикетирати их и чувати до употребе у сувим, промајним и недовољно светлим просторијама.

Асен С. Станчевић

ИСХРАНА СУПРАСНИХ КРМАЧА

Супрасна крмача не сме бити нити много мршава, нити много угојена. Угојена крмача даје слабе прасце, а и не може им пружити ни довољно хране, пошто има мало млека, које је сувише масно. Уз то се такве свиње тешко крећу, те често газе своју прасад. С друге пак стране, мршава крмача нема у своме организму довољно резерве, да би могла правилно одхранити прасце и снабдети их довољном количином млека. Велики утицај на развиће прасади и на млечност мајке-крмаче има састав хране у доба супрасности. Правилно састављен оброк мора садржати доста беланчевина за грађу беланчев и на организма; калциума (Са) — за грађу костију и витамина за нормалан промет материја. Највећи део

оброка свиња добије обично у зрну. Међутим зрнаста храна не одговара потпуно потребама супрасних крмача пошто садржи мало калциума. Према подацима прасе новорођенче има у себи 11—22 грама CaO. Дакле за прашење 10 комада прасади потребно је 110—220 грама калциума, тј. супрасна крмача мора добити преко 300 грама Са, да би ту потребу надокнадила. Ако се ова количина подели у другој периоди бременитости долази, да супрасна крмача мора добити

Сл. 150. Са Беља — једногодишње свиње мангалице

дневно 5—6 грама Са, а ову количину са садрже 20 килограма кукуруза, 5.7 килограма јечма, 3.3 кгр-ма мекиња, 7.8 кгр-ма ражи итд. Дневни пак оброк супрасне крмаче не прелази 2.5—3.5 кгр-ма зрнасте хране. Очигледан је огроман недостатак калциума у таквом оброку. Зато је зрнаста храна у оброку довољна онда, кад су свиње уз то на доброј паши, или пак добију добро сено са пуно лишћа од луцерке, обрано млеко итд. Обрано млеко ипак је најбоља и најефтинија допуна дневном оброку у зрну, те је оброк од зрна, обраног млека и луцерковог сена одлична комбинација хране за супрасну крмачу. Храну је боље дати влажну, да се не би губила, али не сувише течну, јер је воду боље дати посебно. Само у случају да је свињац хладан ваља воду дати у храни, јер зими свиња слабо пије. Зрно се боље искористи у облику прекрупе, али не куване, пошто кување понижава његову хранљиву вредност.

Неколико дана прије, него што ће се крмача опрасити, треба јој смањити њен дневни оброк хране и пружити лаку

храну. Неисправност у раду желуца веома је опасна по крмачу у доба супрасности. Пракса препоручује укидање зрна у оброку бар у пола, док у храну ваља увести мекиње, лан и друге врсте лаке хране. После прашења нарочиту пажњу захтева исхрана крмаче прве недеље, јер ова има пресудан значај по „млечност" крмаче. Посно млеко, мекиње, млевени овас, напој од јечма јесу првокласна храна у овој периоди. Искусни одгајивачи свиња дају крмачи првога дана након прашења само чисту млаку воду, другога дана 0.5 кгр. смесе у зрну, трећега дана 1 кгр-м, четвртога 1.5 кгр-ма, док задња 3 дана у недељи 2 кгр-ма.

Свиња-дојиља потребује хранљивих материја исто као и крава музара, тј. захтева оброке, који су богати беланчевинама и минералним једињењама — нарочито Калциум (Са) и фосфор (Р). Количина пак млека, коју даје свиња у периоди дојења варира у веома широким границама у вези са старошћу, исхраном, броју прасади итд. Добра крмача у добрим условима даје око 200 литара млека у току 8 недеља, тј. просечно око 3.5 литара на дан. За продукцију ове количине млека постоје разне комбинације оброка, испитане и препоручене од стране многих практичара. Од оброка који се примењују у Америци, наводимо следеће: 1) Кукуруз прекрупа, јечам или сирак 50 кгр-ма; овас-прекрупа или мекиње — 50 кгр-ма; уз то посног млека или сурутке по 1.5—2 кгр-ма на сваки килограм смесе у зрну. 2) Кукуруз, јечам, сирак те посно млеко или сурутке по 2 кгр-ма на сваки 1 кгр-м зрна.

Правилна и обилна исхрана крмача нарочито је важна у првом месецу старости прасади, пошто се ови још не користе другом храном. Највећу млечност достижу крмаче у петој недељи након прашења, али прасци већ немају онда довољно млека, те почињу да једу и другу храну. Као храна за додатак добри су јечам и овас, а уз њих одлично је и кравље млеко — у почетку по $^1/_8$ литра на дан по комаду, повећавајући до 1 литра ка времену одбијања.

Инж. **Леонид Петухов**

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање. — Како раније тако и сада имам неколико крава музара, које се на време све оплоде и отеле. И у овој години све су се у исто време оплодиле.

После равно два месеца од оплођења побациле су две краве телад у величини пилета.

Да ли овај побачај долази од прошлогодишњег шапа, од којег су болести опасно боловале, или од бика, који је био заражен кад је врши ооплођивање. Краве су имале јаке

болове при мокрењу. После испирања са хипермангапом зараза је престала.

Није случај само код мене са тим побачајем већ има и код осталих крава доста случајева у целоме селу и околини.

Јовић П. Пауновић,
члан Чачанске Пољопривредне подружине

Одговор. — Слинавка и шап оставља код животиња које су преболеле ту болест секундарна оболења која се развијају на ралзличитим органима. Та оболења појављују се услед деловања отровних клица вируса који изазива болест. Те отровне клице, изазивају у тим органима различите дегенерације и упале које често тек после завршетка заразе долазе до израза. Најчешће од свих органа оболи срце, а онда и остали органи, међу којима и полни. У зидовима материце и њезином епителу долази до промена, које спречавају зачеће, или, ако је уследило долази до недовољне исхране плода и услед тога до побачаја.

Ф. М.

Питање: — Имам два силоса у висини од 9 метара. Дебљина зида је 16 см. пречник 4,27, у земљи су 1,50 метара, а изнад земље 9 метара висине. Оба силоса служе за силажу хране. Да ли је препоручљиво у њих ставити шљиву за ракију? и да ли је препоручљиво премазати их парафином?

Станковић Мирослав,
члан Пољопривредне подружине УБ

Одговор: — Никада већа оскудица у судовима за прихватање шљива за печење ракије није била као ове године. Велика берба шљива одувек је нагињала појединце да се на разне начине помажу, а један од тих начина био је копање рупа у земљи и метање шљива да у њима превиру. Ово је крајња нужда која се примењује само онда када се шљива нема где сместити.

По нашим селима има доста силоса а нарочито сило јама. Они сви могу лепо да послуже за смештај шљиве и за превирање њено. Силоси и сило јаме су од цемента, а цемент се и препоручује за смештај шљиве у оскудици дрвених судова. Чак се дају и савети како цементне каце треба правити, како их треба одржавати да би што дуже трајале. Из године у годину ће се све више осећати оскудица у дрвету и дрвеним кацама па не остаје ништа друго до да се граде цементне каце.

Када је реч о силосима и сило јамама, а наиме да ли се

у њих може ставити шљива и вршити превирање онда се може дати овај савет.

1) Мале сило јаме могу без икакве бојазни послужити за прихватај шљиве. Исте се морају очистити од разне прљавштине а нарочито од остатака силаже да се не би на ракију пренео мирис који није пожељан.

2) Велики силоси могу да послуже за превирање шљива. Њихову унутрашњост очистити од прљавштине и остатака силаже. Дно, које се од земље треба превући танким слојем цемента да чорба не би у земљу усањавала.

3) Велики силоси могу да имају само једнуману, а наиме: што су хладни, што примају велику количину шљива, што су на отвореном пољу, па се може десити да се врење шљива неће моћи извршити на време и потпуно, а нарочито ако у време бербе шљива, па и доцније, захладни.

4) Сигурно је да би било боље када би се унутрашњост силоса и сило јама премазивали парафином или сличним материјама, али је то скупо а притом није неопходно. Цемент ће мало утицати на шљиву и њен сок али ће то бити тако мало да се у пракси неће примећивати. Имали смо слу.чајева да је једна винарска задруга држала вино више од 6 месеци у цементним, тек направљеним, цистернама, које још нису биле обложене стаклетом нити су биле чиме изнутра премазане. Вино је било у директном додиру са цементом па ипак се није осетио никакав укус нити је хемијском анализом примећено у вину присуство каквих материја које би неповољно могле да утичу на вино.

5) Прве године не треба дуго држати шљиву у силосима, већ ракију пећи чим шљива потпуно превре. Прво пећи ракију из силоса па после из других дрвених судова. Али зато шљиви у силосима треба поклонити већу пажњу, а та пажња би се састојала у томе да се шљива по неколико пута преко дана промеша да би се врење убрзало и да би правилно оно текло.

6) Друге године, и доцније, шљива се у силосима може држати дуже.

7) Једино се поставља питање да ли ће чорба протицати на саставним местима или на евентуалним прслинама. То се оставља сваком домаћину да процени и да се са те стране предузме осигурање. И то је један разлог што се препоручује да се ракија пече чим се шљива преври.

8) Бесумње да ће маса изнутра чинити притисак. Ако је силос изграђен солидно штете са те стране не би требало да буде; У сваком случају за ово треба питати најближег инжењера.

Мил. Ј. Никетић

ИЗ КЊИЖЕВНОСТИ

Вардарска бановина — Број 16—18 Пољопривредног Гласника од 15 авг. 1 и 15 септ.

Низ својих посебних издања бројева, посвећених најпре пољопривредама страних земаља, а повремено и наших појединих области, као на пр. Словенији пре неколико година, допунио је Пољопривредни Гласник својим последњим тробројем о Вардарској бановини.

Као и све раније, и ова опсежна свеска Гласника одликује се одличном опремом. Али изгледа ми да нарочито треба истаћи, нарочито нагласити врло велики број (84) углавном одличних и одлично репродукованих фотографија. Многе су не само интересантне као документа за илустрацију текста, већ су врло лепе и узете саме за себе, као фотографије.

Недостатак, који се код наших издања нарочито осећа у поређењу са страним и највише пада у очи и јесте баш сиромаштво у илустрацији чланака и понајчешће доста рђава израда слика. Ова свеска Пољопривредног Гласника показује нам да је код нас, са нашим људима и нашим материјалом, могуће остварити исто што и иностранство даје, али колико је само за ово морало бити утрошено труда, напора, колико је воље и истрајности требало — ово могу знати само појединци који су имали срећу да уређују неко од наших пољопривредних издања.

У седамнаест чланака обухваћене су углавном све важније гране пољопривредне радиности Вардарске бановине, као и понеки од њених најважнијих проблема: колонизација која је од необичне важности, пољопривредна пропаганда итд. Сви су чланци од наших одличних стручњака и међу њима налазимо најчешћа и најпознатија имена из пољопривредних стручних листова. Чланци се одликују врло интересантном садржином, понеки од њих су врло занимљиви и за лаике са својим новим и непознатим подацима о животу и раду тамошњег живља. Сви скупа они дају врло лепу, једну прегледну слику садашњег стања пољопривреде и уопште живота нашег југа, коју уредништво Гласника назива национално значајном за цео наш народ а која има да постане и економски једна од најважнијих целе земље. Из њих се види шта је до сада урађено на општем бољитку, назиру се огромне могућности за будућност, али аутори су искрено подвукли и све мане, све недостатке, отворено указали на сва болна места, као сатирање шума, тешкоће на које рад на бољитку наилази итд.

Уредништво је врло добро изабрало област којој треба посветити за сада највећу пажњу. Својим оваквим радом оно нас је све задужило и треба му захвалити што нам даје могућности да се на брз и лак начин упознамо са масом чињеница до којих је иначе тешко доћи. Остаје само да и даље истраје у овом правцу, на послу који заиста није лак.

Др. П. Вукасовић

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА

ТЕЧАЈ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ У ВЕЛ. ПОПОВИЋУ

На дан 22 јануара 1939 године основана је Пољопривредна подружина у Вел. Поповићу. Данас подружина броји око 50 чланова најистакнутијих и најбољих љубитеља пољске привреде из Великог Поповића.

Као прва тачка свога програма била је пољопривредној подружини, да одржи један воћарско калемарски течај за своје чланове и њихове породице. Течај је одржан у ба-

Сл. 151. Течај Пољопривредне подружине у Вел. Поповићу

новинском воћном расаднику у Вел. Поповићу од 27 марта до 1 априла 1939 год. Овај течај помогло је Српско пољопривредно друштво са 300 динара и то 200 дин. у ситном воћарском алату и 100 динара у стручним пољопривредним књигама. Течај је посетило 13 курсиста који су предавања практична и теориска са пажњом слушали и добро схватили. По завршеном курсу сви су курзисти били награђени са воћарским алатом и књигама.

Предавања на курсу из воћарства и виноградарства практично и теориски предавали су г. г. Јовић Милорад срески пољопривредни референт и Димић Д. Славко секретар подружине и управник бановинског воћног расадника у Великом Поповићу.

† МАРКО РУЖИЧИЋ

свештеник и бивши народни посланик — претседник Посавотамнавске пољопривредне подружине

У пуној снази живота, дана 25 фебруара тек. год. угасио се је живот једног примерног и искреног народног пријатеља. Умро је Марко Ружичић, инспектор Министарства правде у пензији, бивши свештеник и народни посланик за срез Посавотамнавски.

† Марко Ружић

Рођен у историјском селу Свилеуви, у чувеној кући Ружичића, која је народу дала више угледних људи, међу којима и бившег епископа Нишке епархије. Никанора, стрица пок. Марка. Пок. Марко се још из малена — као дете запајао свима врлинама једног племенитог и ретког човека, који је доцније кроз цео свој живот био непоколебивог карактера и пуне моралне вредности.

Као свештеник пок. Марко је се истакао својим радом на свим пољима народног живота тежећи свагда да кроз свој рад послужи своме народу и својој околини и тиме допринесе општем народном напретку. Доцније као народни посланик он се је свестрано залагао за напредак свог среза, учинивши за то време много корисних услуга целој Посавотамнави.

За свој рад одликован је, поред осталих одликовања и орденом Св. Саве II степена.

Сви Маркови пријатељи и његови познаници, искрено и са болом у души искрено жале његову прерану смрт и са поштовањем пуног пијетета одали су му последњу пошту на дан сахране.

Слава му и вечан помен.

Љ. Н.

ЗАПИСНИЦИ:

ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА управног одбора Срп. пољ. друштва, 26 седница (22 јуна).

Одлучено је: Да се прими знању да је у току прошле недеље наплаћено на име потраживања из ранијих година Дин. 400.—.

Да се набави:

1) 1000 килограма маниле;

2) 3 комада жетелице;

3) 1 преса за сено од Даруварске љеваонице у комисиону продају.

Да се прими знању извештај Набављачког одбора по примедбама Надзорног одбора. Према том поднетом извештају констатовано је, да Надзорни одбор приликом вршења штих проба није водио рачуна о налозима, који нису разведени почевши од 20 маја, па све до 9 јуна 1939 године, када је преглед вршен.

Да се траже од подружина подаци о изгледима на жетву семена луцерке и црвене делетине.

Одлучено је: Да се пољопривредним подружинама у Мионици и Стрмову, које су страдале од града, пошаље у смислу ранијих одлука, семена и то: Пољопривредној подружини у Мионици у вредности од Дин. 800.—, а Пољопривредној подружини у Стрмову у вредности Дин. 300.—.

Да се по молби Пољопривредне подружине у Голубовцу ради приређивања екскурзије кроз Бугарску у смислу раније донете начелне одлуке не може изаћи у сусрет.

Да се по молби Петра Гавриловића, инж. капетана II класе не може изаћи у сусрет.

Г. Гавриловић је молио да се за наплату потраживања Друштва од Пољопривредне подружине у Белановици укоколико пада на масу његовог оца поч. Миливоја Гавриловића, наплата одложи до коначног окончања спора који та подружина води са масом.

Да се по молби Пољопривредне подружине у Голубовцу одобри помоћ у износу од 1500 динара ради приређивања изложбе.

Да се прими у састав Друштва ново основана подружина у Бучју, среза заглавског, бановине моравске.

Саопштења и предлози: Секретар чита одговор г. Петровића, пословође Друштва по питању враћања аутоматских прскалица, које је Министарство пољопривреде било наручило у 1938 години, па је одлучено да се претходно на сваки начин пронађе оригинална поруџбина Министарства пољопривреде, па по том то питање изнесе Управном одбору на решавање.

Секретар извештава да је пријављен већи број за помажуће чланове Друштва, па је одлучено, да се сва пријав-

љена лица и установе приме за помажуће чланове, да се заведу у књигу помажућих чланова од броја 988 до 1060, укупно дакле 72 члана.

Секретар реферише да је потребно да се за идућу недељу одреди дежурни члан, па је одлучено да у току идуће недеље дежура г. Александар Рашковић, потпретседник Друштва.

27 седница (23 VI 1939).

Одлучено је да се прихвати понуда г. Ивана Колара, приватног чиновника за скупљање огласа за „Тежак" и „Пољопривредни календар" са 30% провизије с тим да се претседништво писменим путем са њиме споразуме о другим условима, пошто се претходно изђејствује и формални раскид уговора са „Фамом".

Да се Пољопривредној подружини у Тулешу призна на 400 килограма плавог камена попуст од 0,30 динара по килограму, што чини Дин. 120.—

Да се прими знању извештај о стању друштвених фондова с тим: а) да се за фонд Паје Тодоровића по свему поступи по постојећем правилнику тога фонда, пошто је тај фонд постигао предвиђену главницу од 50.000.— динара. б) Да се фонд Фрање Вшетачког постепено повећа на 50.000 динара, а да се по овом фонду и даље награђују теми на Пољопривредно шумарском факултету, но с тим да тему благовремено даје Српско пољопривредно друштво, а тема увек има бити у непосредној вези са радом Српског пољопривредног друштва.

в) Да се главница фонда Димитрија Грујића из Уровице повећа на Дин. 20.000.— и тек по том троши на предвиђене сврхе.

— Наставиће се —

ЧИТАВУ ГОДИНУ можете трајно спремити

МОШТ (ШИРУ)

од грожђа, као и све воћне сокове **без икаквих апарата, без стручне спреме, без губитка времена помоћу НИПАКОМБИНА А/II.** Одличан проналазак данашње науке! Једноставно! Јевтино! Хигијенски! Одобрено по Министарству пољопривреде.

Упуте и ценовник шаље бесплатно.
РАДИОСАН, Загреб, Дукљанинова улица 1

ЦЕНОВНИК

Севонских справа, које се могу добити код Српског пољопривредног друштва Београд

Ветрењаче	марке „Бик"	са осам	сита				Дин.	1325.—
Тријери хајд	класе	I	марка	Ia			„	2.730.—
„	„	„	I	„	I		„	3.050.—
„	„	„	II	„	II		„	3.700.—
„	„	„	II	„	Ia		„	3.060.—
„	„	„	II	„	I		„	3.900.—
„	„	„	II	„	II		„	4.320.—
Тријери сортирачи	кл:	V	марка	I			„	5.000.—
Муљаче за грожђе,			мање	»Бик«			„	640.—
„	„	„	средње	„			„	720.—
„	„		веће	„			„	800.—
„	„	боће	средње	„			„	900.—
„	„	одвајање	петељке	м.	»Бик«		„	1.500.—
Пресе	за	грожђе	од	115	л.	»Бик«	„	1.750.—
„	„	„	„	170	„	„	„	2.100.—
„	„	„	„	220	„	„	„	2.600.—
„	„	„	„	320	„	„	„	3.400.—

KAKVA SETVA — TAKVA ŽETVA

Nijedno zrno nesme nenapršeno doći u zemlju, ako želite da Vam žetva bude zdrava i obilata!

CERETAN

prašivo za dezinfekciju semena čuva useve od opasnih bolesti:

Glavnice pšenice i ječma, gare ovsa, prugavosti ječma, snežne plesni raži i pšenice, plesni na korenu kukuruza, lana itd.

Odlike CERETAN-prašiva jesu:

sigurno dejstvo, jednostavna primena, štedljivost kod upotrebe, povoljno delovanje na klijavost!

ZELIO — **zrna** su sigurno i jeftino sredstvo za tamanjenje poljskih i kućnih miševa.

ZELIO — **pasta** ima nenadmašivo dejstvo protiv štakora i voluharica.

Dobiva je kod Srpskog Poljoprivrednog Društva i negovih podružina, te izravno od firme

»JUGEFA« k. d. — Odelenje za zaštitu bilja

ZAGREB, Preradovićeva ul. 16

Zatražite besplatna uputstva i prospekte!

КОНКУРС

За утакмицу у напредном пољопривредном раду, са великим бројем награда и главном наградом од

10.000.— динара у готовом

расписао је стручни пољопривредни лист

„ПОЉОПРИВРЕДНИ ПРЕГЛЕД“

Пољопривредници који желе учествовати у овом конкурсу нека се јаве са тачном назнаком свога имена и презимена, места, општине, среза и бановине на адресу

„ЗОРКА“ Д. Д. за хемијску индустрију
одељење за „Пољопривредни преглед“
Београд, пошт. фах 669
или код

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА, Београд

где ће добити сва потребна обавештења и упутства бесплатно ва конкурс.

Пиће се поправља **филтрирањем**. Препоручујем моје филтре, сопствене израде из најбољег материјала. Дајем гаранцију. Капацитет 500—2000 литара дневно.
За мање сопственике препоручујемо **ФИЛТЕР-КЕСЕ**, врло практичне, трајне и јаке уз ниску цену. Израђујем патент кезане за ракију.

За цене обратите се МИЛАНУ ЛАЗАРЕВИЋУ казанџији
БЕОГРАД, Краља Александра 30
Улаз из улице Св. Марка или Српском пољопривредном друштву.

ОБАВЕШТЕЊЕ

Дирекција Пољопривредне огледне и контролне Станице у Топчидеру обавештава интересенте — пољопривреднике да нема могућности да шаље количине семена од по 25—100 кг. из разлога што се њени магацини налазе у Панчевачком риту удаљени око 12 км. од железничке станице и поште и на тај начин проузрокују велике режиске трошкове. Станица препоручује да се прикупи поруџбине више интересената тако да поруџбина износи бар 800—1000 кг.

Станица продаје следеће семе:

1. Озими овас мрки (бр. 18/7) за сиромашнија и сувља земљишта са приносом од 17 до 30 товара по 1 хектару;
2. Озими овас бели (бр. 234) за богатија и влажнија земљишта са приносом од 30—34 товара по 1 хектару;
3. Озиме пшенице бр. 0133, 0136 квалитетне и родне за боља земљишта;
4. Озима пшеница бр. 0826 за слабија земљишта;
5. Банкут пшеница;
6. Озими јечам дворедац пиварски, сорте бр. 309 и 44/10 родне и квалитетне.

Цена је за овас 170 динара за 100 кг. без вреће,, у магацину Станице. **За превоз до железничке станице 17 динара од 100 кгр.** Вреће у потребној количини купац мора доставити благовремено или послати за њих новац на адресу Станице, а на име инж. Сергија Ломејка, са назнаком да је за набавку вреће, рачунајући по 14 дин. за једну вреће. Новац за семе слати приликом поруџбине на адресу: **Пољопривредна огледна и контролна станица Београд — Топчидер;** на упутници назначити да се новац шаље за поручено семе.

Цена семена пшенице је 200 дин. за 100 кг. без вреће, у магацину Станице; **подвоз до железничке станице 21 дин. за 100 кг.** Остали услови као код овса,

За јечам је цена 210 дин. за 100 кг. у магацину, без вреће. **Подвоз до железничке станице 21 дин. за 100 кг.** Остали услови као код овса, Семе је из 1939 год. здраво, крупно и врло строго и пажљиво чишћено и сортирано у Станици. Због ове строго припреме семена за сетву цене су знатно више од тржишних, али кад се узме у обзир велики проценат отпадака који се добије при овом строгом чишћењу и сортирању, горње цене би једва биле нешто више од цена обичне трговачке робе.

Са поруџбинама треба журити, јер станица може задовољити потражњу само оних које се на време јаве.

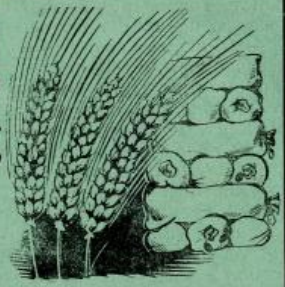
СЕМЕ ОЗИМИХ УСЕВА

продаје Државно Добро Беље за јесењу сетву на мало и велико. Семе је првокласно, властите селекције и то: озима панонска грахорица, озими бели и црни овас те 5 разних узгоја озиме пшенице бркуље и шишуље.. Опис о особинама и одликама ових врста семена као и услове продаје шаље интересентима на захтев бесплатно: **Станица за селекцију биља Државног Добра Беље** — З. п. **Кнежеви виногради** (Брестовац).

(ЗИ канцеларије Дирекције Држ. Добра Беље, Кнежево бр. 17371-39 од 11 августа 1939 год.)

ОРТОСТАН

штити пшеницу од главнице и осигурава добар принос. Пре сетве запрашите семе са овим сретством.

ЗОРКА

БЕОГРАД, Француска 9

Старо поштуј ново купуј!

»Митри« казан је за напредно домаћинство, служи за све **домаће потребе** а рекордер за брзо и **лако печење и чистоћу алкохола,** са водом се залепљује а за секунду преокретом испражњује при томе ватра се не загашује.

Митри за 1939 год. знатно појачан, практичнији и усавршенији. Добити се могу код Српског пољ. Друштва у Београду, а ценовник шаље на захтев бесплатно предузеће

»МИТРИ« прскалица и казана Крушевац Тел. 70

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

Универзитетска библиотека
БЕОГРАД

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ Ј.В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

БЕОГРАД
1
ОКТОБАР
1939

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Жупа — Берба грожђа

САДРЖАЈ: Радити и бити спокојан; Инж. ВЛАСТИМИР ЂОРЂЕВИЋ: Како се може обезбедити довољно сточне хране за пролеће; Инж. ДРАГОМИР СТОЈАНОВ-ЋЋ: сузбијање главнице на пшеници; Д-р М. РЕФЕС РЕМИЗОВ: Нови путеви искоришћавања вода у Југославији; Инж. МИЛАН СРЕЋКОВИЋ: Берба и превирање шљива за ракију; АСЕН С. СТАНЧЕВИЋ: Преврда дуња; Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ: Да црно вино буде јаче обојено; НИКОЛА Љ. РОСИ, срески ветеринар Сузбијање сапњске куге; Инж. БОГОЉУБ Ж. СТЕВИЋ: Како да добијемо добар кајмак; Разне вести савети и обавештења; Рад наших подружина; Из пољопривредне књижевности; Извод из записника Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

УПУРСТВА ЗА ПРЕРАДУ ВОЋА

Како се воће може прерадити, било сушењем, кувањем или стерилисањем можете наћи упуства у следећим књигама:

		Дин
1)	„Конзервисање воћа и поврћа сушењем“ од др. Веље Стојковића	12.—
2)	„Конзервисање воћа и поврћа стерилисањем“ од др. В. Стојковића	6.—
3)	„Чување свежег воћа и поврћа“ од др. В. Стојковића	25.—
4)	„Једна практична сушница“ од др. В. Стојковића	3,—
5)	„Јагодичасто воће“ од Павла С. Петковића	5.—
6)	„Воћке и воће“ III део од Б. Д. Тодоровића	40.—
7)	„Прерада воћа“ од М. Никетића	12.—
8)	„Од бербе до продаје“ од др. В. Стојковића	15.—
9)	„Конзервисање воћа и поврћа“ од Наталије Ђуровић	15.—
10)	„Модерна техника искоришћавања воћа“ од др. М. Рефес Ремизова	150.—

УПУСТВА ЗА ПРЕРАДУ ГРОЖЂА

Како се грожђе може прерадити у вино и ракију, као и како се вино има неговати и чувати, можете наћи упуство у следећим књигама:

		Динара
1)	Винарство IV издање од Боже Ђ. Ранковића	50.—
2)	Закон и правилник о вину од Б. Ђ. Ранковића	15.—
3)	Употреба калиметабисулфита у винарству од Б. Ж. Бошковића	12.—
4)	Широметар и његова употреба од И. Бошњака	10.—
5)	Болести и мане вина од др. Драгаша	30.—
6)	Справљање и нега вина од инж. В. Тоскића	8.—

Све се ове књиге могу добити у Српском пољопривредном друштву улица Адмирала Гепрата број 64.

Новац слати унапред преко Поштанске штедионице на чековни рачун бр. 50-350.

Поред одговарајуће суме за вредност књиге треба послати и 1.— динар за поштарину.

ЧИТАВУ ГОДИНУ можете трајно спремити

МОШТ (ШИРУ)

од грожђа, као и све воћне сокове **без икаквих апарата, без стручне спреме, без губитка времена помоћу НИПАКОМБИНА А/П.** Одличан проналазак данашње науке! Једноставно! Јевтино! Хигијенски! Одобрено по Министарству пољопривреде.

Упуте и ценовник шаље бесплатно.
РАДИОСАН, Загреб, Дукљанинова улица 1

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 67, Бр. 19 **БЕОГРАД, 1 ОКТОБАР 1939**

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепартова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

РАДИТИ И БИТИ СПОКОЈАН

Данашње прилике у свету, обзиром на ратно стање које постоји између највећих држава у Европи, имају јак утицај на све гране државног и привредног живота наше земље. Покретање каквих нових акција за напреднији рад у пољопривреди тешко иде а и извршивање раније утврђених послова слабо се изводи. Сада се свршава само оно најнужније, а све без чега се може у овом тренутку, оставља се за повољнија времена. Већина се инстинктивно брине о ономе што може да наступи, а мало их је који на све догађаје који су се десили и који се у будуће могу десити, гледају спокојније и рачунају само са стварним чињеницама, не упуштајући се у сва могућа предвиђања.

Међутим не треба заборавити да пољопривреда и пољопривредна производња, у приликама какве су данас у свету, играју изванредно важну улогу. Народи и државе који се најбоље буду снашли и своју производњу буду добро организовали најбоље ће проћи. Тако исто најбоље ће проћи и појединци, који се не осврћу на несрећне прилике у свету, већ се старају да у своме послу истрају и своју производњу појачају и по количини и по каквоћи.

Разна нагађања и мишљења појединаца изазивају дуге неплодне разговоре и објашњења и наносе велике штете. Састанци на којима се ови разговори воде одбијају народ од свакодневних његових послова и уносе немир и не-

спокојство у душу његову. Они су често узрок нераду и запуштености а каткад и кажњивим поступцима.

Ми сматрамо да наши пољопривредницзи не смеју рачунати са несигурним предвиђањима, него **сва њихова пажња** мора се сконцентрисати добијању што веће количине добрих производа на свом газдинству.

Пољопривредник не сме да чека зиму ако се није обезбедио са људском и сточном храном и ако није засејао озиме усеве. Тако исто он не сме да чека пролеће и лето ако није обрадио, засејао и засадио све површине са којих очекује жетву и бербу.

Због тога ми апелујемо на наше подружине, на наше и подружинске чланове, на све привреднике и грађане ове земље, да одбаце све предрасуде и нагађања и да се посвете својим редовним и свакидашњим пословима у циљу повећања и побољшања своје производње, чиме ће обезбедити и своје породице и ојачати своју слободну отаџбину. Нека најзад нико не заборави да су нам данас здрави разум, рад и штедња потребнији него икад, па са таквим мислима продужимо свој рад са пуно воље, јер ћемо само тако са што мање тешкоћа превродити све недаће које нам због данашњих догађаја у свету могу престојати.

Српско пољопривредно друштво

КАКО СЕ МОЖЕ ОБЕЗБЕДИТИ ДОВОЉНО СТОЧНЕ ХРАНЕ ЗА ПРОЛЕЋЕ

Храна у сточарству чини основу. Без довољне и добре хране нема добре стоке. Само добро урањена стока може дати доста млека, меса, масти, рада и др. производа. За то је потребно да се домаћим животињама обезбеди довољно хране током целе године.

Од свих годишњих времена несташица у сточној храни осећа се најчешће у пролеће. Залихе хране остављене за исхрану стоке преко зиме или раног пролећа, обично се до пролећа утроше. Стога су пољопривредници приморани или да слабије хране стоку, или пак да је пуштају на пашу по ливадама и пашњацима. Услед овога стока слаби, даје мање производ, а ливаде и пашњаци кваре се, те дају мању жетву. Да би се избегло и једно и друго, потребно је обезбедити стоку за рано пролеће, довољним количинама зелене сточне хране, која ће допунити несташицу хране из прошле године. Ово се може лако постићи гајењем озимих пићних биљака. Зато сваки пољопривредник треба да гаји озиме пићне биљке.

Озимих пиљних биљака има више. Овде ће се напоменути само две, и то најважније. То су озими сточни грашак и озима грахорица. Ове две пиљне биљке могу се у нашој држави готово у свима крајевима успешно гајити. Како се ове две биљке гаје видеће се из даљег излагања.

Озими сточни грашак и озима грахорица гаје се на исти начин, те стога нећемо говорити посебно о њиховом гајењу. Само ћемо изнети разлике у погледу њиховог успевања. Озими сточни грашак за своје успевање захтева нешто тежа и влажнија земљишта, а озима грахорица средња и оцеднија. Иначе обе траже дубока плодна земљишта и са умереним садржајем креча. На бескречним земљиштима слабо успевају. Иначе у сваком другом погледу у гајењу ових двеју пиљних биљака нема разлике.

Да би ове две пиљне биљке што боље успевале, па према томе дале и веће приносе, потребно је у првом реду, да се земљиште што боље обради. Уколико се обрађивању земљишта поклони више пажње, утолико је успех већи и сигурнији. Обрађивање земљишта треба извршити не само на време и ваљано, већ по могућности што дубље. Пред сетву треба извршити и припрему земљишта за сетву. После тога треба приступити сејању.

Сетва озимог грашка и озиме грахорице врши се крајем лета или почетком јесени. Најподесније време за сејање ова два усева је друга половина месеца септембра, али се могу сејати и до краја прве десетине месеца октобра. У сваком случају сетву треба извршити што раније — како би се усев до почетка зимских мразева што боље развио и оспособио за презимљавање. Касно посејан усев може, ако буду оштре зиме, да пропадне. Али ове две биљке не треба сејати ни много рано — јер могу да прерасту — што такође није добро, због тога, што под снегом могу да иструле. Према овоме сетву ових биљака треба вршити у горе означено време.

Озими грашак и озима грахорица не сеју се чисти, већ у смеши са неким озимим житом. Разлог овоме, лежи у томе, што ове две биљке имају нежна стабла, која полежу. Жито у овом случају игра улогу притки (ослонца). Стабла грашка и грахорице закачињу се за стабла жита, и тако се одржавају у усправном положају. Отуда пред сетву семе озимог грашка или озиме грахорице треба помешати са семеном жита. На 100 кгр. семена грашка или грахорице додаје се 20—25 кгр. семена жита (оз. ражи, оз. овса, оз. јечма). После овога треба приступити сетви.

Сетва оз. грашка и оз. грахорице може се вршити на редове — врстачним сејалицама — и омашке (руком). Боље је да се сетва врши сејалицама, јер се постиже не само уштеда у семену, већ и омогућава и боље развиће усева. За један хектар потребно је 150—170 кгр. семена грашка и

око 35—40 кгр. семена неког жита. Озиме грахорице треба мање — пошто јој је семе ситније. Озиме грахорице потребно је од 100—120 кгр. семена по хектару. Овој количини треба додати 25—30 кгр. семена жита.

По извршеној сетви њиву треба подрљати, да би се семе земљом покрило.

Нега озимог грашка и озиме грахорице састоји се у ваљању и дрљању усева. Оба ова посла врше се у пролеће Ваљање се предузима после зимских мразева, у циљу да се земља прибије уз жиле. Зимски мразеви издижу земљу, услед чега жиле остају оголићене — те могу измрзнути или се делимично осушити. После ваљања — за седам до осам дана — треба извршити дрљање. И ваљање и дрљање треба обављати, када је земља по површини довољно сува. Ако се о овоме не води довољно рачуна — онда се усев може у великој мери оштетити — јер ће га ове справе залепити за земљу или утиснути у земљу.

Озими грашак и озима грахорица стасавају за употребу у другој половини априла или мају месецу, што зависи од временских прилика током пролећа. Ако пролеће почне раније, а уз то је и топло, онда ће усев раније стасати.

Жетва озимог грашка и озиме грахорице за исхрану стоке врши се од почетка цветања па до краја цветања. Жетву треба почети што раније, чим се појаве први цветови — како би се сав усев могао до краја цветања искористити за исхрану стоке. Жетва се врши кошењем.

По хектару ове две биљке могу дати при повољним условима успевања и доброј нези од 12.000 — 16.000 кгр. зелене пиће или 3000—5000 кгр. сена.

Зелена пића и сено од озимог грашка и озиме грахорице може се употребити за исхрану свих врста домаћих животиња.

Инж. Властимир Ђ. Ђорђевић

СУЗБИЈАЊЕ ГЛАВНИЦЕ (ТВРДЕ СНЕТИ) НА ПШЕНИЦИ

Главница се готово искључиво преноси зараженим семеном; оно се најчешће заражава приликом вршидбе када се главничава зрна дробе, те се тако ослободе многобројне семенчице гљивице које се највећим делом налепе по површини зрна (нарочито у „бразди" и „бradици" „четкици"), док један знатан део заостаје у самој вршалици (дрешу). Исто тако може се заразити и приликом преноса у џаковима и врећама, затим сејалицама, тријерима, ветрењачама и др., само ако је у њима претходно била главничава пшеница.

Када се посеје заражено семе, готово једновремено са његовим клијањем клијају и семенчице глувице у један веома ситан и нежан кончић који продире у младу клицу те на тај начин изврши заразу. Клица најчешће бива заражена од семенчица која се налазе на површини зрна, али је исто тако могу заразити и оне које се налазе у земљишту у непосредној близини, где су биле донете ветром или ђубретом.

Зато, да би се успешно могла сузбити главница, морају бити уништене све заразне семенчице које се налазе на самом семену и да се спречи клијање оних семенчица које се налазе у земљишту. То се постиже употребом таквих хемиских средстава која уништавају семенчице, али која не смањују клијавост нити ометају пораст клице. Од свих тих средстава најпознатија су: плави камен, формалин и разни нарочити препарати.

Плави камен је најраније познато средство које се употребљавало за сузбијање главнице. Семенчице глувице уништава потпуно, само има велики недостатак, што може знатно да смањи клијавост семена, нарочито ако је зрење вршено под неповољним условима (јаке кише или суше) или ако је приликом вршидбе јаче повређено. Исто тако доста велику тешкоћу претставља и само сушење семена после потапања, јер ако се због рђавог времена сушење не може брзо да изведе, семе може лако да се убуђа или проклија. Штетан утицај плавог камена на клијавост, доцније је отклоњен потапањем семена у кречно млеко или запрашивањем негашеним кречом у праху, чиме су његове рђаве особине готово потпуно отклоњене.

Потапање семена у раствор плавог камена. Пре него што се приступи потапању семена, потребно је да се отклони сва нечистоћа, нарочито прашина и земља, како би се омогућило да раствор потпуно и равномерно обавије свако зрно.

Када је семе припремљено, онда се у неком бурету, кацу или чабру, чија величина зависи од количине семена која ће се употребити, раствори се на сваких 100 литара воде по 1 кгр. плавог камена. Растварање плавог камена најбрже се постиже ако се претходно што боље иситни, стави у кесу од ретког платна и потопи у воду само толико да потпуно огрезне у њој.

Када се плави камен растворио (раствор треба да буде до половине бурета), лагано се семе сипа уз непрекидно мешање све док изнад њега не буде раствора од прилике за једну шаку. Сла главничава, штура и поломљена зрна, семење коровских биљака, плеву и др. која испливају на површину помоћу решета се скупљају и доцније спаљује. Ако је семе слабије заражено довољно је да стоји у раствору 10 минута; међутим код јаче заразе треба га држати нешто

дуже. Препоручује се често пута потапање само 4—5 минута, само тада треба врло енергично мешати. Када је семе стајало одређено време, пусти се да раствор отекне (код чега ставити густу решетку да би се спречило одилажење семена), и одмах се потапа у кречно млеко (3—5 кгр на 100 литара воде), где остаје 5—10 минута када се вади и распростире у што тањи слој да се просуши; после сушења може се одмах приступити сетви. Уместо потапања семена у кречно млеко може се запрашити негашеним кречом, чиме се једновремено спречава и штетно дејство плавог камена на клијавост семена и изврши сушење.

Да би се избегло отакање раствора плавог камена што одузима доста времена и да би се извршила уштеда у судовима, семе се не сипа у буре, него се у мањим количинама ставља у џакчиће или врећице које се потом потапају у раствор. Овај начин није добар је је онемогућено отклањање главничавих зрна и друге нечисти, а још уз то и самоквашење семена није равномерно. Много је боље ставити семе у неку корпу (не треба је напунити), па је потопити толико да изнад ње буде раствора за 3—4 прста. Ту је омогућено и мешање семена и отклањање нечистоће. Корпа треба да је густо оплетена како зрна пшенице не би испадала али ипак не толико како би раствор могао несметано да проалзи. У случају да нема погодне корпе, онда се може употребити ма каква само се са унутрашње стране обложи ретком крпом или саргијом.

Један исти раствор плавог камена може се употребити више пута, само треба долити оно што је семе упило или се при раду просуло (око 20 литара).

Под условом да је потапање правилно извршено, семе је заштићено и од семенчица које се налазе на његовој површини и од оних које се налазе у земљишту.

Преостало семе после сетве не може се употребити за сточну и људску храну јер је отровно.

Бордовска чорба употребљава се у 2—4% раствору тј. 2—4 кгр плавог камена на 100 литара воде. Припрема се на исти начин као и за прскање винограда, само што се додаје нешто више креча. Само потапање је истоветно као и код потапања у раствор плавог камена. Употреба бордовске чорбе сматра се донекле згоднијом од употребе плавог камена, јер овде је потребно потапање семена у кречно млеко чиме се добија у времену.

Формалин. Употреба формалина као средства за сузбијање главнице, била је много раширена у иностранству. Само и он, као и плави камен, има велики недостатак што понекад може штетно да утиче на клијавост семена. Поред тога, што је веома важно, семе иако је потапано може доцније да се зарази семенчицама било за време преноса или од семенчица које се налазе у земљишту.

Сузбијање главнице може се вршити потапањем у раствор формалина, што је бољи начин ма да захтева више посла, или поливањем (шкропљењем).

Потапање семена врши се слично потапању у раствор плавог камена. У буре или чабар наспе се 100 литара воде, додаје 1/4—1/2 литра формалина и полако сипа семе уз непрекидно мешање. Семе остаје потопљено око пола часа, потом се вади и ставља на асуру или чист под, покрива џаковима или пољавама које су претходно натопљене формалином, где остаје 4 часа. Потом се распростире у што тањи слој да се просуши и одмах потом може да се сеје.

У случају да се сетва не може извршити благовремено, да би се уклонио формалин који се налази још на површини зрна који би могао да смањи клијавост, семе треба брижљиво оправи у хладној води.

Семе потапано или шкропљено формалином, после прања у води или када формалин испари, може се без икакве опасности употребити за људску или сточну храну.

Приликом рада са формалином треба обратити пажњу на следеће:

1) Да раствор буде увек одређене јачине.

2) Пре него што почне са потапањем семена, раствор добро промешати како би свуда био подједнаке јачине.

3) Не употребљавати раствор који је стајао више од једног дана, јер услед брзог испаривања формалина, доцније нема довољну јачину за уништавање семенчица.

4) Сви џакови и вреће у којима се преноси семе морају исто тако бити натопљени у раствор формалина; сејалице исто тако треба испрати формалином.

5) Не вршити сетву у сува или хладна земљишта, јер се тада може клијавост знатно да смањи.

Разни нарочити препарати. („Порзол", „Порзол У", Церетан, Ортостан, Абавит нови, Гермизан и др.) Да би се избегли недостаци плавог камена и формалина, покушало се са употребом нових средстава за сузбијање главнице. Нарочито после рата видимо читав низ препарата који се употребљавају било за запрашивање или за потапање семена. Нећемо овде ниједан од њих нарочито да истичемо Многи су давали одличне резултате при сузбијању главнице и што је нарочито важно запрашивање се може извести на неколико месеци пре сетве без икакве опасности да ће се клијавост семена смањити. Недостатак им је само у томе што се запрашено семе не може употребити за људску и сточну храну, и што при раду треба заштитити очи, нос и грло (стави се мокра крпа и нарочите наочари) јер су отровни.

Начин употребе налази се на омоту сваког пакетића, те стога о томе овде неће бити речи.

Инж. Драгомир Стојановић

НОВИ ПУТЕВИ ИСКОРИШЋАВАЊА ВОЋА У ЈУГОСЛАВИЈИ

Отворено писмо Др. М. Рефес-Ремизова свим онима, који нису равнодушни према судбини југословенског воћа

Протекло је три године дана, откако сам написао своју прву књигу „Недостаци искоришћавања воћа у Југославији" па до своје последње књиге „Модерна техника искоришћавања воћа". Југословенско воћарство за ово време није се ништа променило: сваке године доноси благословена земља небројено богатство у воћу; сваке године бележи званична статистика око две милијарде килограма разноврсног воћа, што се у ствари једва примећује, јер воће исто тако нагло нестаје са пијаце, као што се нагло и појављује; сваке године се говори о томе, да је Југославија „воћарска земља" и најзад, сваке године плаћа градско становништво Југославије много више цене за воће од становника Берлина, Париза или Рима, који добијају боље квалитете воћа много дуже време. Откуда то долази?

Домаћице, које приликом куповина на пијацама радо расправљају далекосежне економске проблеме, наћи ће на ово питање једноставан одговор: „Добро воће се извози у иностранство, а слабије се продаје овде уз много веће цене." Ово наравно није никакво објашњење и не одговара чињеницама. Постоје многобројни разлози, због чега стотине милиона килограма воћа у Југославији не долазе до правих потрошача у земљи, а те разлоге објашњава моје учење о правилном искоришћавању воћа у Југославији. У ствари из Југославије се извози много мање воћа, него што би се могло и требало извозити. То се може видети из података табеле, које узимам из своје најновије књиге „Модерна техника искоришћавања воћа":

Грожђа извозимо свега 0,7% од произведене количине, шљива 12,1%, јабука 25,%, крушака 0,17%, трешања 0,4%, вишања, 16,5%, док је извоз бресака и кајсија сведен на нулу.

Ради умирења југословенских домаћица можемо дакле одлучно тврдити, да код многих врста воћа извоз у иностранство уопште не игра значајну улогу. Шта значи на пр. ако од грожђа извозимо само 0,7%, од трешања 0.4%, а од бресака и кајсија скоро ништа! Као што је познато ове смо године у Југославији имали више него обилну бербу воћа, бербу каква се не памти. А шта се дешава са ценама? Воћар у свом селу не зна шта да уради са воћем, а ми у Београду, па и у Шапцу, Нишу, Загребу, Љубљани плаћамо за трешње и вишње 3—4 дин, по кг., за бресквe и кајсије 4, 6 и 8 дин по кг, а за јагоде и малину чак и 8—10 дин. по кг; крушке плаћамо сада у јеку бербе 4, 6 и 10 дин. Какве дакле користи има онда становништво по градовима од овогодишње

„фантастичне“ бербе? Да ли ће добити јефтиније воће, које му толико недостаје? Не. А с друге стране, можда има од тога неке користи воћар? Можда је најзад добио заслужену награду за свој труд и бриге? Ни то. Па каква је то необична појава? Да је била рђава берба, сасвим би било разумљиво, да се у градовима плаћају високе цене за воће. Али кад једанпут већ имамо тако „фантастично обилну“ бербу као ове године, онда од тога нема користи ни потрошач, ни произвођач?! Откуд је ово могуће?

Сл. 152 Са имања Раде Поповића, Синошевић — Сушење воћа
(Снимак: Инж. Тадија Поповић)

Ова појава претставља симптом хроничног оболења југословенског воћарства, које се може донекле упоредити са познатим оболењем људског организма — рђавом изменом материје. Ако неки човек нагло ослаби, лекари ће поставити дијагнозу: рђава измена материја. Ако се неки човек претерано угоји, дијагноза ће опет гласити: рђава измена материја. У великом привредном организму Југославије, где би воћарство могло да одигра улогу од прворазредне привредне и хигијенске важности, можемо запазити ове аналогне појаве: при рђавој берби, воћно тржиште наравно упадљиво ослаби, а при доброј берби према статистици оно се нагло поправи, да кажемо угоји. Самом организму југословенске пољопривреде не користи много ни једна ни друга појава: он је болестан, а болест се зове рђава измена материја или у овом случају „рђаво искоришћавање воћа.“ Ову болест морамо неодложно излечити, ако желимо да спасемо

југословенско воћарство. Положај воћарства је много озбиљнији, него што се мисли. Правилне закључке можемо донети само на основу пажљиве анализе југословенског тржишта искоришћавања воћа и то у вези са положајем светског воћарског тржишта. Југославији не тежи аутаркији; Југославија хоће да извози воће и да га претвори у новац, а пре свега да га и сама троши. Овде мора да притекне у помоћ **рационална политика искоришћавања воћа**, једна практична наука, која је врло интересантна, а за Југославију апсолутно неопходна. Али ова је наука још скоро непозната и готово нимало популарна у Југославији, те броји за сада само врло мали број поборника и стручњака.

Треба да одамо признање Министарству пољопривреде и великом штабу југословенских агронома за њихова настојања и постигнуте резултате у једном правцу, наиме што се тиче квантитативног и квалитативног унапређивања југословенског воћа. Последњих 20 година не само што је југословенско воће врло много напредовало у погледу количине, већ је у неким крајевима добило и квалитативно побољшање. Али у овом напретку југославенског воћа лежи велика опасност, иако ово можда на први поглед звучи као парадокс. Ако Југославија настави, да из године у годину производи увек веће количине воћа, шта ће да учини са том воћном поплавом, ако се све остави по старом? Уместо да се постигне побољшање на југословенском воћном тржишту, води оваква ситуација до катастрофалне хиперпродукције, дакле до појаве, која баш ове године нарочито пада у очи.

Овде се опажа, шта Југославији недостаје. Делатност југословенских пољопривредних снага треба наравно ванредно поздравити, али је потребно да ова делатност буде координирана са **планским, на модерној научничкој основи и пре свега веома строго организованим искоришћавањем воћа.** Овакво искоришћавање воћа уопште не постоји у Југославији, јер примитивни пекмез и на примитивни начин сушене шљиве, које сељак производи на основу свог сопственог нахођења, само су кап воде на велики пожар. Јер, кад ми говоримо сељаку: **„сади више воћа, настој да ти воће лепше уроди, не штеди ни издатака ни труда!“**, тада смо дужни да му пружимо и доказе, да ће из тог воћа нешто и да буде, те да ће добити накнаду за своје издатке и труд. Да ли то чинимо? Не чинимо.

Са нарочитим задовољством треба овде да констатујемо, да је приватној иницијативи уз сарадњу писца ових редова успело, да створе једну организацију јуна месеца 1938 године, која је себи ставила за циљ, да нађе тачно решењу проблема искоришћавања југословенског воћа. Та организација зове се: „Централа за хигијенско искоришћавање воћа у Југославији“ — скраћено **Центрохив.** Име **Цен-**

трохив не само што је у року од годину дана постало популарно у Југославији, него је постало и у иностранству потпуно одређени озбиљан појам. Имао сам прилике, да ове године посетим Шведску, Финску, Данску, Немачку, Швајцарску и Италију и да говорим са најмеродавнијим стручњацима и интересентима на воћном пољу. Свуда сам могао да утврдим, да се од **Центрохива** очекује, да ће обавити потребан посао на потпуној реорганизацији југославенског искоришћавања воћа. У иностранству постоји жеља и могућност, да се купи **двадесетерострука** количина оног воћа, које Југославија данас продаје, али под условом, да Југославија лиферује оно и онакво, како то инострани потрошачи желе. Мора дакле да постоји у Југославији једна установа, која ће:

Сл. 153. Са имања Андре Поповића, Синошевић — Са воћем се храни стока
(Снимак: Инж. Тадија А. Поповић)

1) потпуно тачно знати, **шта** има да се произведе из југословенског воћа, да би се оно могло пласирати на иностраним тржиштима;

2) потпуно тачно знати, **на који се начин** има југословенско воће има предадити у најпогодније воћне производе;

3) имати потребно искуство и разумевање за то, који ће воћни производи у самој земљи моћи најбоље да се продају;

4) окупити око себе такве радне снаге, које ће умети снажно да спроведу претстојећу гигантску организацију односно рад око те организације.

Таква једна установа постоји. Она се зове **Центрохив.** Али та установа није у могућности да развије свој радни потенцијал, јер јој недостају за то потребна сретства. Не сме да се трпи, да једна организација толикот значаја, као што је **Центрохив,** и која је толико већ урадила, пропадне због недостатка сретстава. Пропаст **Центрохива** значила би смрт идеје скоре практичне реорганизације југословенског искоришћавања воћа. У свим земљама постајале су сличне организације, као што је **Центрохив,** такође приватном иницијативом. У свим земљама такве организације добиле су одмах најјачу потпору владе и постале су значајни фактори воћног сектора пољопривреде.

Центрохив је спреман, да целу своју организацију и сав свој досада скупљени научењачки, технички и трговачки материјал **бесплатно** преда држави или једној полудржавној организацији, уколико би се задаци и идеје **Центрохива** на тај начин могле брже и сигурније спровести у дело.

Цехтрохив не сме да пропадне, југословенском воћару и југословенској држави Центрохив је потребан, јер без организације нема напредовања у југословенској воћарској привреди, а **Центрохив** је са појмом „организација" — индентичан.

Са овом реченицом завршавам своје писмо, упућено свим онима, којима је стало до тога, да се југословенско воћно тржиште једном већ ослободи једне хроничне болелести.

Др. М. Рефес Ремизов

БЕРБА И ПРЕВИРАЊЕ ШЉИВА ЗА РАКИЈУ

Да ли ће се добити добра или рђава ракија зависи на првом месту од квалитета сировина које се употребљавају. Ми ћемо овде говорити искључиво о добивању ракије од шљива-шљивовице.

Шљивовица се може справљати од сваке врсте односно сорте шљива, али је најбоља она, добивена од шљиве пожегаче-мађарке или цепаче. Ово долази отуда, што су шљиве пожегаче најбогатије од свих шећером, а поред тога имају и доста киселине па ће услед тога и квалитет шљивовице бити изванредан. Напротив, друге сорте шљива дају ракију лошијег квалитета, а нарочито немају добру арому.

Ово питање о добивању ракије намеће нам се тим пре, што је овогодишњи род шљива врло велики. Било је доста речи како ће се и на који начин шљиве најкорисније прерадити. Немогућно је, целокупну бербу шљиве предадити једнострано. Пожегача има свестрану употребу. Тако се од ње може справљати пекмез било за домаћу употребу било

за извоз, затим може се сушити, а има и велику употребну вредност за продају у свежем стању. Ми о ракији нећемо говорити као о извозном трговачком артиклу, јер се целокупна производња потроши у нашој земљи. И ако се код нас добива велика количина ракије, ипак је у већини случајева лошег квалитета. Од чега то зависи? По среди су многи узроци, које би требало отклонити, па да се добије шљивовица добре каквоће. Сматрамо да неће бити на одмет да на овоме месту покажемо читаоцима „Тежака" шта би све требало да раде, да би могли доћи до жељених резултата.

1. Кад је шљива добра за печење ракије?

Тачно време, када треба брати шљиве за печење ракије, зависи не само од сорте шљива, већ и од места где се налази дотични шљивари, да ли су на падинама брега, у подножју или у равници. Затим зависи од положаја воћњака, да ли је окренут југу, истоку, северу или западу. Да ли ће се шљива брати раније или доцније зависи још и од године, т.ј. да ли је година била сушна, кишовита итд. Потом, да ли су шљиве биле ометане у току свога пораста каквим другим елементарним непогодама или болестима и штеточинама. Све се ово мора имати у виду, па према томе и бербу треба подешавати. Шљиве се не смеју одједанпут брати већ постепено; то важи не само за један шљиварски реон него и за једну општину, па и за један шљивар. Шљиве за ракију морају бити потпуно зреле, јер од њихове зрелости зависиће њена јачина као и квалитет. Зелене шљиве нису добре, јер се од зелених шљива добива кисела и недовољно ароматична ракија. Постоји на селу ружан и штетан обичај, што шљиве млате моткама. Млаћењем се ломе не само родне гранчице, него се у исто време млате и недовољно зрели плодови. Неоправдан је онај разлог, што га наши пољопривредници наводе, да ће се ракија добити боља у колико се шљиве раније оберу. Најбоље је шљиве повремено потресати, јер ће при томе опадати само оне, које су потпуно сазреле. Пре ове радње неминовно је потребно, да буде воћњак чист од траве. Није никада за препоруку, да се пусте воћњаци да се заледине, јер трава црпи велику количину воде из земљишта, па је према томе омогућено брже и лакше опадање још недовољно зрелих шљива. Испод дрвета шљива распрострети танак слој сламе, како се плодови не би упрљали приликом пада на земљу, а поред тога не прскају, јер се из напрснутих плодова губи слатка течност. О овој чињеници треба водити рачуна у толико пре, у колико је воћњак удаљенији од куће. Наши пољопривредници преносе шљиве готово увек у колима, а не у судовима, како би се спречило губљење шећера. Шљи-

ве не треба никада брати по киши или непосредно иза кише, пошто се са плодовима уноси доста воде, која разблажује доцније ракију. Ово је опасније онда, ако шљиве падају у блато, те се тиме каљају, а у исто време уносе се још и разна нечистоћа, која ће сигурно имати утицаја било на укус, мирис или боју будуће ракије.

2. Судови за превирање шљива.

Обране и пренете шљиве до куће морају се одмах ставити у какав суд или бачве. У недостатку дрвених судова могу се ископати јаме у земљи. Јаме могу бити набивене земљом-иловачом или цементиране. Боље су цементиране јаме за врење шљива. У крајњој нужди прибегавамо јамама. Оне имају великих недостатака, нарочито нецементиране јаме, јер се шећер заједно са соком губи, а ракија у већини случајева добива непријатан мирис на земљу, особито ако се налазе у каквом земљишту у коме се врши распадање разних органских материја.

Каце, у којима ће се извршити врење шљива, морају по правилу имати поклопце од дасака, који имају за задатак, да штите улазак сирћетних мушица. Кад се у великој мери налазе сирћетаре шљиве се укиселе, па ће и сама ракија бити кисела. Неки пољопривредници стављају плеву у каце изнад шљива. Ово није увек за препоруку, а нарочито онда, ако је плева буђава. Плева игра улогу спречавања уласка сирћетних мушица. Напротив, други стављају пепео. Ово ни у ком случају, под нормалним условима, не можемо да им одобримо. Било би идеално, ако би пољопривредници набавили бургундске врањеве, који не стају скупо, а врло су практични. Практичност им се састоји у томе, што се стављају на поклопце каца или бачви. Ови врањеви спречавају како улазак разне нечистоће, тако и улазак сирћетних мушица, те се на тај начин врши правилно алкохолно врење.

Шљиве у кацама или бачвама треба претходно измуљати. При муљању треба нарочито бити обазрив, да се не би коштице разбиле, односно језгре, из којих се лучи једна опасна и отровна киселина, која при печењу прелази у ракију и смањује јој употребну вредност као и квалитет. Судове са измуљаним шљивама не пунити до врха, већ оставити једну четвртину од целокупне запремине одпражњену. Још се код наших пољопривредника виђа једна нежељена појава, а то је, што судове са преврелим шљивама одозго облепљују или говеђом балегом или блатом. И балега и блато су нечисти, па та нечистоћа доспева доцније и у саму ракију. Облепљивање би требало вршити искључиво тестом.

Кад је потпуно завршено врење шљива у судовима не треба их одмах пећи, него их оставити најмање 20—30 да-

на, а по могућству и дуже времена. Ово је потребно због тога, јер у колико дуже времена стоје превреле шљиве, у толико ће се добити боља и ароматичнија шљивовица. Уз то потребно је, водити рачуна још и временском моменту, тј. пећи ракију за време зимских дана, када се има највише слободног времена на расположењу. Преврелу шљиву чувати на хладном и промајном месту како се не би укиселила или убуђала.

Инж. **Милан Срећковић**

ПРЕРАДА ДУЊА

Од дуња се могу спремити највећи број прерађевина, које се све одликују својом укусношћу и аромом. Сем тога, све те прерађевине су врло лековите, јер дуња садржи у себи доста пектинастих материја, које прелазе при преради и у прерађевине. Нарочито су поједине дуњине прерађевине подесне противу пролива, одлива крви, храничног катра и разних запаљења (по Ритигу и Тодоровићу). Зато, домаћице, не треба да пропустите прилику да бар од једне доле наведених прерађевина оставите зимницу. Те прерађевине углавноме су следеће: компот, слатко, сулц, китинкес, мармелада, пекмез, џем, воћне кобасице, сок, сируп, ликер и ракија.

Познатије сорте дуња

Пре него што почнем са описом и излагањем појединих прерађевина, изнећу укратко опис и особине појединих сората дуња, како би се особе, које прерађују дуње, упознале и при куповини односно избору знале које ће сорте узети. Најпознатије и најраширеније сорте код нас су углавноме: врањска (дуњци), лесковачка, охридска, шампијон, бериескова и мамутова крупна.

Врањска дуња је врло крупна сорта, чији плодови у извесним приликама и појединих година премашају тежину од једног килограма. Облика је издуженог-неправилно крушкастог површина је јако гукаста и неравна. Боја покожице је златножута и обасута је мањама. Месо је сунђерасто, меко и врло брзо прозукне. За прераду није баш подесна, зато што јој је месо меко, зрнасто и што је по површини неравна те се тешко љушти. Једино је добра за пекмез, мармеладу и ракију. Од ње ниуком случају не правити слатко и компот. Слична овој сорти је

2. **Охридска** која је од предње дугуљастија и крупнија, али зато јој је месо лошијег квалитета.

3. **Лесковачка дуња.** Ова је једна од најбољих сората дуња како за прераду, тако и за чување, јер је правилно јабучастог облика, те се при преради лако љушти, а сем то-

Сл. 154 Лесковачка дуња на роду

га месо јој је чвршће и збијеније са много јачим израженим мирисом. Слична овој сорти је крушевачка, која је у мањој мери распрострањена код нас.

4. **Шампион** је америчка сорта дуње, чији су плодови врло крупни, али по површини доста неравни, те и та сорта није за прераду богзна каква.

5. **Бериескова** чини средину, по квалитету меса, између лесковачке и врањске, односно шампиона, те је ипак згодниja за прераду од врањске дуње.

6. **Мамутова крупна** је слабија сорта чији плодови су најподеснији за ракију. Врло је крупна што јој и само име каже.

Из предњега изилази да су најподесније сорте: лесковачка, па онда бериескова, те зато на пијаци првенствено њих тражити. Од прерађевина описаћемо прво:

Справљање компота од дуња

Компот од дуња је веома здрава и пријатна закуска, те због тога је он јако омиљен у домаћинству. За компот узети првенствено дуње јабучастог облика (лесковачка, крушевачка и бериескова), јер је њихово месо сочније, мириш-

Сл. 155 Компот од дуња ољуштен зупчастим ножем

љавије и мање зрнасто. Ма да се за поједине прерађевина препоручује да дуње буду мало устајале на складишту, ипак је за компот најбоље употребити дуње које су истога дана обране. Свеже и добро зреле дуже обрисати чистом крпом, ољуштити их и исећи на кришке. Све тврде делове отстранити. За љуштење и сечење дуња најбоље је употребити бронзани нож, јер гвоздени ножеви у додиру с киселинама поцрне и оксидишу се, услед чега воће изгуби леп спољашни изглед и својствен мирис. Да би кришке имале што лепши изглед могу се љуштити специјалним зупчастим ножићима (који се употребљавају обично за салату од цвекле).

Како при спремању кришке од дуња обично поцрне, то се препоручује да се воће одмах потапа у хладну воду, којој додати ½% кухињске соли, т.ј. на један литар воде 5 грама соли. Сем тога првобитна боја дуњама може се поправити и белењем. Белење се изводи помоћу сумпорног дима. Осушене дуње ставити у корпу од прућа или у сито, окачити у један повећи суд и у њ' запалити сумпор у праху, или сумпорну пантљику. За кубни метар потребно је око 20 до 30 грама сумпорног дима. Затим суд покрити чаршавом и ту дуње оставити 15 минута. Потом дуње извадити барити их у кључалој води 3½ минута. Бареље се врши да би дуње добиле што бољи укус, да би омекшале и да би упиле што више шећерног сирупа, због чега им се укус знатно побољша, а мирис ипак задржи. При барењу сумпор ће се јединити с водом и учинити сумпорасту киселину, због чега ће се сумпор отстранити од воћа, те неће организму при употреби ништа шкодити. Обарене дуње пажљиво и лепо сложити у стаклене тегле, које су претходно опране вимом или стерилисане у кључалој води. При слагању пазити да лепши делови парчића буду окренути зидовима тегли, због лепог изгледа (в. сл.). Поготову, ако су дуње љуштене зубчастим ножем изглед ће бити јединствен. Напуњене тегле налити средњим сирупом, који се справља у размери 1 : 2, т. ј. на један део шећера два дела воде. Како се справља сируп било је речи у ранијим бројевима „Тежака". Наливеним теглама (ако су патент) ставити гумени прстен, који не сме бити употребљен више од једанпут, преко прстена поклопац, а поврх њега металну шипку. Ако су, пак, тегле обичне, онда их повезати пергаментском хартијом, најмање двоструком дебљином и онда стерилисати. Стерилисање се врши у стерилизаторима (Рексов, Вековв или аутоклав), или, пак, у обичним казанима или дубљим бакрачима, на чије се дно мора ставити решетка од прућа или летава. Затим поређати тегле на решетку, налити у суд воду за три прста изнад тегле и тегле стерилисати 20 минута на температури од 80° С. После стерилизације тегле одмах извадити из воде, поређати их на даску или ћебе, а никако на бетон или камену плочу, јер би попуцале; потом их нечим покрити да се постепено хладе. Када се охладе опробати их да ли је стерилизација успела, етикетирати их и чувати до употребе у сувим и недовољно светлим просторијама. Компот од дуња справљен у стакленим теглама има јединствени изглед, због чега је јако примамљив.

Асен С. Станчевић

ДА ЦРНО ВИНО БУДЕ ЈАЧЕ ОБОЈЕНО

Познато да се у северним крајевима наше земље не могу добити добро обојена црна вина. Исти је случај по некад и у јужним крајевима када грожђе услед временских прилика и непогода није добро сазрело. Има и сората које не дају по боји добро црно вино, ма да је по другим особинама, исто врло добро. Ово је дало повода да се у неким крајевима засађује међу осталим сортама и нешто бојадисера обично Отела, који би обојили ширу. Међутим стављање оваквих вина у промет је забрањено. С друге стране покушавало се да се разним начинима прераде извуче што више боје и покожице. Један од тих начина је и врење кључа на што вишој температури или загревање кључа пре почетка врења. Ово је дало повода Вишем државном школском огледном заводу за винарство, воћарство и вртларство у Клостернајбургу, да се позабави питањем утицаја температуре на појачавање боје црних вина. Резултате тих огледа објављени су у листу „Das Weinland" број 8. 1939 и ми их доносимо у изводу јер могу да буду од интереса и за наше читаоце.

За оглед је узето грожђе Црног Бургундца и Ст. Лаурента, које је имало и нешто трулих бобица. Берба је извршена 20. октобра 1938. донето у путњама у радионицу и ту подељено на четири дела који су прерађени на следећи начин:

1. Грожђе је измуљано, одвојена петељка, стављен селекционисани квасац и препуштено да преври у затвореном суду.

2. Грожђе је измуљано, одузета је петељка затим је кључ загрејан у једном отвореном бакарном казану на 80°С, затим у кади охлађен, додан селекционисани квасац и препуштено да преври на исти начин.

3. Од ових сората прављена је шира, која је загрејана на 80° С. У ту ширу потопљено је грожђе свега 20 секунди. Пошто је се охладило, одузета је петељка, затим су бобице измуљане, додан је селекционисани квасац и врење извршено на исти начин.

4. Одузета је петељка, затим су мање-више повређене бобице потопљене 20 секунада у ширу загрејану на 80° С. Пошто је се охладило измуљано је, додан је квасац и препуштено врењу на исти начин.

Отакање и слабије пресовање извршено је 28. октобра. Прво претакање извршено је 14. новембра уз слабо сумпорисање (2 грама сумпордиоксида на 1 хектолитар). Друго претакање обављено је 7. јануара 1939. Прво комисијско кушање и оцена вина извршена је 18. новембра 1938., друга средином децембра а трећа 12 јуна 1939 године. Резултати прве две оцене били су следећи:

Прво вино: има карактер црног вина, боја затворено црвена; пријатан укус, танин и киселина нарочито се не истичу; по мирису а нарочито на укусу осећа се мало трулеж.

Друго вино: Шо мирису јако ароматично, јако слабо потсећа на амилацетат; боја јако затворена; на укусу се осећа киселина, и опораст, мање хармонично. Није могао да се примети укус на трулеж, на кување, на петељку или какав други страни укус.

Треће вино: Слично првом, нешто питкије.

Четврто вино: Чистог мириса, умерено ароматично; боја затворенија него код првог и трећег вина. Укус хармоничан; није се могао утврдити укус на трулеж или какав други страни укус.

Вина су подвргнута анализи која је дала следећи резултат:

Вино №	Алкохол Vol %	Екстракт гр | лит	Киселина гр | лит	Испар. киселине гр | лит	Танин гр | лит	Пепео гр | лит
1	13.3	34.5	5,3	0,3	0,8	3.9
2	13.3	41.7	7,0	0,4	1.8	3.9
3	13,1	33,4	4.5	0,4	0.8	3.9
4	13,2	34.5	6,2	0,4	0,8	3,9

Даље је извршена оцена боје. Ради лакше оцене боја првог вина означена је вредношћу 100. У упоређењу са првим вином боја другог вина износила је 345, трећег 125 а четвртог вина 175. Ови резултати показују да се дејством високе температуре знатно повећава и извлачење боје из покожице. Дејство температуре је било најслабије код трећег вина где је у врућу ширу потапано цело грожђе, док је код четвртог вина где су делимично повређене бобице потапане у врућу ширу дејство већ јаче. Најјача је боја код другог вина где је нешто дуже загреван сам кључак.

Само загревање није имало већег утицаја на укус. Обрнуто укус на трулеж био је слабији код загреваног кључка. Температура је утицала и на садржину танина, јер га код другог вина, где је загреван кључак има дупло више него код осталих. Вино је опоро као што су јужна црна вина која се употребљавају за купажу.

При поновном кушању и оцени вина 12. и 13. јула 1939. установило се следеће:

Прво вино је сасвим изгубило укус на трулеж.

Друго вино било је нормално опоро и сва вина су се добро изградила и била су једначена.

У погледу боје, прво вино означено је вредношћу 100, док је друго имало 187, треће 125 а четврто 175. Вина 1, 3 и 4 задржала су приближно своју првобитну боју, док је вино број 2 изгубило скоро дупло више боје него вино број 1 справљено на обичан начин.

Као закључак би био следећи: Применом температуре, тј. загревањем кључка као и потапањем бобица у загрејану ширу црно вино добије много више боје, него што је могуће на уобичајени начин прераде. Без сумње да је на овај начин могуће и у годинама када је грожђе слабије сазрело и када садржи мање боје, да се добију добро затворена црна вина, која се могу трошити као самостална или се могу употребити за купажу и бојење отворенијих црних вина.

Инж. **Вукашин Тоскић**

СУЗБИЈАЊЕ СВИЊСКЕ КУГЕ

Тек што сам краће времена на служби у срезу пожешком имао сам прилике више пута да ме сељаци питају о свињској куги, њеном ширењу и сузбијању, и нарочито о заштитном цепљењу против те заразе.

Пошто сам уочио, да многи сељачки домови у моме срезу примају редовито „Тежак", то мислим да је најзгодније ако им ово питање објасним путем гласника којег велики део сточара чита и у њему тражи разне савете.

Пошто је о свињској куги доста писано, то ћу се ограничити само на сузбијање ове опасне сточне заразе.

У сваком случају успех сузбијања заразе зависи у првом реду од провођења ветеринарско-полицијских мера. Баш несавесно извршење свих постављених ветер.-полицијских мера пригодом појаве свињске куге доводи до обрнутог резултата тј. доводи до ширења, а не до сузбијања заразе. Код нашег сточара влада лоша навика, да чим примети да му са свињама није нешто у реду, он их одма тера на пијацу или вашар, да би их се што пре решио, не мислећи да ће тим нанети штету и себи и другима. То ће још пре учинити, ако му је које свињче угинуло.

Угинуло грло баци за плот или суседу на ливаду или у неки поток, а остатак свиња истера на пијацу. На тај начин створио је два извора заразе и то прво бацањем угинулог свинчета на место где долазе несметано свиње или друге животиње, а друго терањем преосталих свиња на пијацу. Уколико пак за новац од продатих свиња купи друге, сигурно је да ће се са њима десити исто што и са првима, пошто зараза влада у том дворишту.

Кад би наши сточари већ једном увидели, да ветеринарско-полицијске мере нису ради некога другог већ баш ради њих самих, ради општег интереса, онда би сузбијање свињске куге сасвим другачије изгледало.

Кад би се свака појава заразе пријавила, заразно двориште у правом смислу речи држало затвореним, лешеви

безопасно острањивали и дезинфекција ваљано извршила, а промет са свињама између зараженог и слободног подручја сасвим спречио, а не да се заражене свиње терају на пијаце и заједничку пашу, онда би се далеко лакше сузбила зараза. Међутим се прекршаји свих ветеринарско-полицијских мера дешавају из дана у дан. Настоји се на све могуће начине да се власти преваре, не мислећи да прекршитељ при том чини штету себи и другима.

Ето, ту смо ми ветеринари немоћни. Ветеринар не може са пушком у руци чувати заражена подручја, а они којима је то дужност и одвише лабаво врше своју одговорну задатак.

Уз горње мере код сузбијања свињске куге долази још у обзир цепљење. Данас се највише цепи заштитно тј. серумом и вирусом, док се само серумирање мање примењује. и то више као лековито средство тј. кад су се знаци болести појавили, али како се ветеринар касно позива, то обично серумирање остаје без ефекта, пошто се успех постиже само првог и донекле другог дана болести.

Данас долази уобзир највише симултано (заштитно) цепљење, а оно је и најсигурније само га ваља извршити док су свиње сасвим здраве и способне за симултано цепљење, те са квалитетним цепивом и довољном количином истога. То је најважније код симултаног цепљења против свињске куге.

После симултаног цепљења свиња против свињске куге, исте ће показати реакцију, која се састоји у нешто повишеној температури и слабијем апетиту, те дрхтању. Ређе је да реакције буду јаче истакнуте. Ако се пак даје већа доза серума, то је реакција незнатнија, а може да прође и без ње. То је обично оно стање за које сточар каже ветеринару да су му свиње неколико дана по цепљењу слабије јеле и да се нису добро осећале, а сада су сасвим добро.

Често пута могу се десити и губитци и поред цепљења, па се баца кривица на ветеринара и са неповерењем гледа на заштитно цепљење свиња против свињске куге. Међутим потребно је сточарима разјаснити како могу настати губици и поред цепљења, а да ни цепиво ни ветеринар нису криви. Рекли смо да се иза цепљења јавља реакција, а јачина те реакције зависи у првом реду од здравственог стања цепљених свиња тј. оне морају бити здраве, ваљано исхрањене, да нису у јачој мери нападнуте са разним паразитима или да се у њима не крију које друге болести. Зна се десити да слабо храњење свиње или пак грипозне, заостале свиње након цепљења почињу нагло да цркавају. Често се пута иза цепљења јавља антракс (гроница), а то само ради тога што је клица болести била већ у телу цепљене свиње, а она је ради реакције након цепљења ослабила, па је узроч-

ник гронице могао лакше да развије своје разорно деловање.

Мањак минералних соли у храни, а нарочито мањак креча, фосфора и грожђа често је узрок јачим реакцијама након цепљења, а понекад и узрок угинулима.

Јаче реакције, а понекад и угинућа знају настати ако се цепе свиње непосредно иза штројења или се штроје одмах иза цепљења или ако су прасци тек одбити од сисе или ће се по цепљењу одма одбити. У оба случаја мора да прође бар 14 дана, па да се онда штроје или одбију или пак да се најмање 14 дана по штројењу или одбитку цепа.

Јаче дакле реакције и угинућа цепљених свиња даду се избећи само онда ако су цепљене свиње сасвим здраве и правилно исхрањене, те ако је цепиво доброг квалитета и дато у довољној количини. Код таквога цепљења губитака по правилу нема.

Никола Љ. Роси
срески ветеринар

КАКО ДА ДОБИЈЕМО ДОБАР КАЈМАК

Кајмак је врло тражени млечни производ чија се потрошња и популарност сваким даном повећава. Нарочито се много троши у већим градовима предратне Србије, затим у Босни и Далмацији. За њега се не може рећи нити да је сир, нити да је маслац, али је зато укуснији него што су сиреви, а хранљив скоро као маслац.

Свуда се спрема на исти начин и врло примитивно и не поклања му се никаква пажња. То је посао жена (планинке, станаре), људи о томе не воде рачуна и не раде га. Али са мало више пажње при раду и много више чистоће у млекарама и судовима, могао би се добити кајмак изванредног укуса и мириса и који би се могао дуго чувати.

Ми ћемо овде изнети како треба радити да би се добио добар кајмак и из исте количине млека како да се добије више кајмака, само да би наш чланак постигао циљ, треба да га домаћини прочитају својим женама које кајмак израђују.

Припрема млека. Пре свега млеко које је намењено да се кајмачи треба да је свеже, јер млеко које је ускисло не може се кувати пошто се одмах прогруша. Пре мужње треба виме опрати млаком водом и обрисати чистом сувом крпом. Руке морају бити чисте, нокти нарочито на палцу треба да су обрезани. Судови у којима се музе и сипа помужено млеко треба да су испарени врелом водом и испрати хладном непосредно пред саму мужу. Помужено млеко одмах по мужњи процедити, па ако се млеко не би одмах кувало

(на пр. вечерње млеко се кува тек са јутарњим) добро је да се млеко одмах охлади у хладној води. Најбоље и најбрже се хлади на тај начин, што се у какав већи дрвени суд наспе хладне воде и у њу стави канта са млеком. Да би се млеко брже охладило, добро је променити воду неколико пута и пресипати млеко из суда у суд.

Сл. 156 Кајмак у различитим судовима на пијаци у Краљеву

Хладно млеко најбоље оставити у каквом уском а дубоком суду чији је отвор повезан са каквом чистом крпом Ако је суд у коме се држи млеко добро затворен млеко добије гадан мирис, и каже се „задушено млеко."

Кување млека. Најбоље кувати заједно вечерње и јутарње млеко, нарочито зими кад је време хладно и кад се лакше може чувати млеко преко ноћи да се не ускисне, јер у колико се веће количине млека од једанпут кувају у толико је процентуални губитак млека услед кувања мањи и процентуално мање горива треба. Није исто ако се кува два литра млека од једанпут и десет литара млека, јер на два литара млека кад би се кувала четврт сата по кључању изгуби се око 15%, а на 10 литара ако се кува за исто време само 3%.

Најбоље је кувати у глеђосаним судовима на шпархету, ако се располаже са мањим количинама млека, у противном случају у великим поцинкованим казанима директно на ватри. У оба случаја загревање треба да је постепено и ватра да је тиха да не би млеко загорело. До кључања нема потребе млеко мешати, а кад прокључа не треба га одмах скидати,

већ утулити ватру тако да млеко слабо кључа још 10—15 минута, при томе се може лако мешати, да не би млеко искипело и да би се спречило нагомилавање пене или хватање кајмака. После овога, ако је у млеко приликом кувања пала каква нечистоћа, она се заједно са пеном скине, а млеко разлије у судове за издвајање кајмака. Пена на површини разливеног млека не утиче ни на количину ни на квалитет кајмака, али ипак се више тражи кајмак са потпуно равном површином, те треба избегавати пену јер она даје кајмак чија површина прошарана округлим удубљењима која су остала пошто се пена растурила.

Инж. **Б. Ж. Стевић**

РАЗНЕ ВЕСТИ, САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА

Конгрес економиста. — Одржан је почетком септембра ове год. у Београду. Позабивио се, поред осталог, питањем преоријентације наше пољопривреде и њене производње. Препоручује се производња индустр. биљака, да би се домаћој радиности дале потребне сировине. За извозне артикле повећати квалитет, јер само тако могу конкурисати на страним тржиштима.

По питању индустријализације, предлаже се планski рад, од кога би село и његови становници имали стварне користи, како би могли постати добри потрошачи индустр. производа.

Дирекција за проучавање и организацију пољопривреде у сврху исхране. — Уредбом Минист. савета, са законском снагом, основана је ова Дирекција, а у циљу срећивања и олакшавања економских прилика у земљи. Многе државе имају и нарочита Министарства за ову сврху, те је и код нас лепо примљена ова установа, на коју се много рачуна, како у рату, тако и у миру.

V. Сајам и изложба стоке и воћа у Младеновцу. — Одржан је у времену од 16. до 19. септ. т. г. Сајам је успео, али су послови, због међународних догађаја, знатно умањени. Трагови сточних болести, слинавке и шапа којих је било доста, оставили су трагове на стоци. Организацију целог посла успешно је извела Пољопр. комора Дунавске бановине.

Водовод у селу. — Уведен је у селу Брезовцу, ср. Орашачки, благодарећи свесном раду задругарства и грађана, који су га из својих средстава подигли, те данас имају довољно и добре воде за пиће, у којој су раније оскудевали. Водовод је свечано освећен 3 септембра т. г. у присуству великог броја грађана и задругара из целе околине.

Овај пример нека послужи и осталим безводним селима да се, сложним радом, па и са мало средстава, може много учинити и постићи.

Задружно осигуравајуће друштво. — Основано је иницијативом Главног Савеза Срп. земљ. задруга, као задруга са ограниченим јемством. Вршиће све врсте осигурања, под повољним условима и уз ниске цене. Желети је да се и наши пољопривредници почну служити осигурањем, као што се то, на страни, у великој мери ради.

Међународни јесењи сајам у Београду и Велика пољопривредна изложба у Нишу. — Одложени су на неограничено време, а све због данашњих нејасних међународних односа.

Нова Пољопривредна школа у Босни. — Ове јесени почеће рад ново-основ. нижа пољопривредна школа, коју подиже Врбаска бановина у Дервенти. Ова ће школа бити од великог значаја за унапређење заостале пољопривреде тога краја, али недовољна да задовољи потребу пољопривредног образовања тамошњих земљорадника.

Згодитци ратне штете. — Застаревају за годину дана, рачунајући од дана вучења. Скреће се пажња имаоцима обвезница Ратне штете да се увек и на време увере да њихове обвезнице нису добиле неки згодитак и то из Званичне листе вучења, коју свака општинска управа добија бесплатно и дужна је да је изложи на јавном месту, како би је сви грађани дотичне општине могли прочитати.

Кошеве за смештај кукуруза треба сви земљорадници да доведу још сада у ред. Све натрулеле и поломљене летве или прутове да замене здравим и исправним, а кров да прегледају и осигурају, јер влага која отуда дође може упропастити целу бербу кукуруза. Ово се све постиже са мало трошка и труда, док се нехат може скупо платити.

Наградни конкурс за пољоприв. годину 1939/40 за утакмицу у пољоприв. раду расписао је „Пољопривредни преглед" у свом септембарском броју. Ради се о сузбијању биљних болести и штеточина, те о употреби вештачких гнојива на првом месту суперфосфата. Услове и обавештења тражити од фабрике „Зорка" А. Д. п. фах 669 Београд (Одељење за Пољопривредни преглед). Биће стотину награда, од којих **прва** у готовом новцу, а у суми од Дин. 10.000.—

Термометри за сушнице воћа. — Корисни су и врло потребни при овом важном раду. Помоћу њих никад се неће десити да се шљиве или друго воће превише осуше или пак да се недосуше. Термометар није скуп (стаје око 30.— динара), а може послужити и за друге сврхе (стратификалу, топлу леју, сточну стају итд.) те би свака кућа требала да га има.

Заједничка употреба пољоприв. справа. — Може се и код нас корисно и успешно спроводити, само ако се наши домаћи и најближи суседи лепо сложе и договорно раде. Заиста, једна већа и скупа справа и машина скоро никад се не исплаћује ако ју има један домаћин, јер она може успеш-

но да обави посао за више домаћинстава. Ово у толико пре, што код нас преовлађује мали посед. Овде, на првом месту, долазе у обзир врстачне сејалице, тријери, разне винарске справе, жетелице, вршалице, казани за ракију, млекарске справе итд.

160 Пољопривредних школа има наш сусед — Бугарска, као и две школе за културу дувана. Кад се има на уму да у Бугарској има свега око 5 и по милиона становника који се баве земљорадњом, онда се види како смо ми далеко заостали иза браће Бугара, јер ми, на 12½ милиона становника имамо свега око 40 ових школа.

18 дана на путу по Италији провела је једна група наших пољопривр. стручњака овог лета, предвођена од стране г. Стеве Лукића. То су били, већином, наши управници расадника, који су видели, поред осталог, многе угледне расаднице, узорна воћарства и установе које их непосредно интересују. Верујемо да ће наши стручњаци изнети и применити све оно што су на том путу видели и научили, како би се и наши шири слојеви користили њиховим запажањима.

Уредба о држању пшенице, продате Призаду недавно је прописана. По тој уредби, лица и задруге, које су продале пшенице Призаду, дужне су чувати исту све до преузимања од стране означене установе, уз правичну накнаду. За оне који су робу продали, а не испоруче је, предвиђене су велике и строге казне, које могу ићи и до милион динара! Исто тако предвиђене су строге казне и за оне који своју (продату) пшеницу не буду одржавали како треба, већ се она ужижљиви, убуђа и поквари. И те казне иду до пола милиона динара! Скрећемо пажњу наших читалаца на ову уредбу и препоручујемо им да се са њеним одредбама упознају.

Јесењи овас даје знатно већи принос у зрну од пролетњег, раније стиже за жетву, отпорнији је према болестима и штеточинама, а поред тога никад не страда од суше, као што је то чест случај са јарим — пролетњим овсем. Поред тога, земљорадник увек има више времена за правилну припрему земље с јесени него с пролећа, што такође треба имати у виду при гајењу овса, те сејати само озими, а само у изузетним случајевима може се сејати пролетњи.

Рад наших подружина

ПОЉОПРИВРЕДНА ПОДРУЖИНА У ВАЉЕВУ ОСНОВАЛА ЈЕ ШКОЛУ ЗА СВОЈЕ ЧЛАНОВЕ

Ова Пољопривредна подружина не истиче се са великим бројем чланова. Она има свега око 200 вредних и марљивих пољопривредника у своме чланству. Та цифра постигнута је прошле, а ево задржана је и ове године. Али она се, несумњиво, истиче својим агилним радом, нарочито на просветно-пропагандистичком пољу.

Сл. 157 За време предавања пољ. подруж. у Ваљеву

Још прошле године Подружина је организовала једну серију од 25 предавања која су држана у виду савета и разговора. Предавања су држана сваке друге недеље у сали среског начелства. Предавачи су прво говорили о појединим темама, па су онда настајала питања и разговори. Пољопривредници су постављали разноврсна питања на која су предавачи давали одговоре. Обично су третирана питања која долазе у везу са наступајућим радовима у току следеће две недеље.

Ове године Подружина је организовала праву школу за своје чланове. Предавања се држала сваке недеље од 10 до 12 часова пре подне у сали среског начелства. Опет је задржан систем савета и разговора. Предавањима је руководио и на њима учествовао председник Подружине г. Мита Николић, директор Средње пољ. школе, професори и економ Средње пољ. школе, пољопривредни, санитетски и ветеринарски референт. Предавања су држана и са пројекцијама и демонстрацијама. Предавање је посећивало око 100 чланова. Овакав рад подружине заслужује сваку хвалу и пажњу и нека послужи као добар пример озбиљног рада без кога нема напретка.

Ст. Ј.

Из књижевности

КУВАР ЗА СЕОСКЕ ДОМАЋИЦЕ

Изашла је из штампе ова књига коју је написала Наталија Ђуровић, позната јавна радница чији су чланци упућени нашој сељанки били од уредништва „Тежака" врло радо примани и од наших читалаца са задовољством читани.

Књига „Кувар за сеоске домаћице" даје упут нашој сеоској домаћици о свему ономе што је једној културној жени потребно да зна. Књига по своме садржају дели се углавном на три дела: у **првом делу** изнети су општи појмови о храни и њеном утицају на човечији организам, о јеловнику, кухињи, одржавању чистоће у кухињи и судова, ред који домаћица треба да заведе у кухињи и њено пхођење пре и за време јела; у **другом делу** изнето је како се справљају разна јела почев од разних врста чорбе до разна варива, умокци, печења, салате и теста до финијих посластица; у трећем делу изнето је како се кува храна за болеснике и како се искоришћава заклана свиња;

Наше село иако има свега у изобиљу врло је оскудно у погледу исхране зато што сеоска жена није вична да справи разноврсна јела међу којима има врло простих, врло јевтиних а притом укусних. Стално се наглашава како је исхрана нашег села једноставна: пасуљ, кромпир и купус се протеже скоро у току целе године. Ово није случај у другим напреднијим земљама где у погледу начина исхране и справљања јела нема никакве разлике између села и вароши.

Нама свима је познато да сеоска жена није слободна у оноликој мери као варошка. Она често пута ради са човеком и најтеже послове у пољу. Гајење стоке је великим делом на њу пренето, а у кућама инокосним жена је више него робиња незаробљена. У овом случају трпи цела кућа са две стране: с једне што је оптерећена тешким и напорним пословима а с друге рђавом исхраном.

Последњих година чине се велики напори да се кроз домаћичке школе и течајеве што више сеоских жена обучи домаћинству да што већи број њих прође кроз ове школе и течајеве, јер се увидело да без напредне жене нема добре исхране, нема здраве и чисте деце, нема чисте куће, чистог кревета и софре, нема умесног васпитања деце; другим речима нема свега оног што је напредно. Свака сеоска жена не може бар за једно догледно време да прође кроз ове школе, али зато свака жена може да има добру књигу која ће јој заменити живу реч, књигу где ће да научи оно што до тада није знала.

Књига Наталије Ђуровић „Кувар за сеоске домаћице" је прва књига ове врсте. Она је писана лаким и разумљивим језиком па је може разумети сваки па и најпростији

човек. Код справљања јела она узима онај материјал који има наше село, са ретким додацима онога што се са стране може набавити. У књизи се може наћи како се справља разноврсно јело: са месом и без меса, посно, скупље, јевтино, за породицу имућну као и сиромашну. Свака кућа може у књизи да нађе како ће од онога што има справити бољу исхрану.

Зато ову књигу препоручујемо свакоме и радоваћемо се ако она што више продре у наша села и што већи број наших сеоских жена је буде имала као приручник при справљању јела и рада у кухињи. Цена књизи је 15,— дин. Може се купити код Српског пољопривредног дурштва. Приликом поруџбине ван Београда новац увек унапред на новчани рачун бр. 50350 додајући горњој суми и 1 дин. за поштарину.

М. Ј. Никетић

ЗАПИСНИЦИ:

ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА управног одбора Српског Пољопривредног друштва, 27 седница (29 јуна).

— Наставак —

г) Да се главница фонда Драгише Лапчевића постепено повећа на 15.000.— динара, па тек по том троши за намењене сврхе.

г) Да се у фонд пок. Персиде и Блаже Тодоровића унесе сума од Дин. 370.— за колико има продатих књига до сада, као и да се и убудуће вредност од продатих књига стално уноси, уколико се књиге буду продавале.

ђ) Да канцеларијаизради у што краћем времену један правилник, који ће се односити на све фондове. Тај се правилник има поднети Управном одбору на одобрење.

Да се прими знању извештај благајне да је у току прошле седмице наплаћено на име потраживања из ранијих година Дин. 1500.—

Да се набави 10 комада крушача за кукуруз.

Да се Васи Росићу, учитељу из Варјаша, Румунија, по његовој молби за ову годину бесплатно шаље „Тежак", да се по молби Пољопривредне подружине у Ваљевској Каменици одобри 1500 динара на име помоћи за приређивање изложбе. Да се по молби Пољопривредне књижнице у Новом Селу да и она учествује на зборовима Српског пољопривредног друштва не може изаћи у сусрет, јер за то нема ослонца у правилима. Да се Пољопривредној подружини у Маљевићу изда бесплатно као помоћ 200 килограма селекционисаног семена пшенице и то у другој полови месеца септембра т. г., пошто је тад време сетви; Да се преглед Пољопривредне књижнице и читаонице у Ошљану код Вучитрна изврши тек када се буде вршио преглед осталих подружина, те за наредну седницу спремити распоред пре-

гледа. Да се Пољопривредној подружини у Горњој Топлици-Мионица одобри да своје заостало дуговање у Дин. 1.703 положи најдаље до 15-IX-1939 године.

Саопштења и предлози: Г. претседник др. Јосифовић предлаже, да књиговодство у што краћем року спреми један пробни биланс, који се има поднети Управном одбору у информативном циљу, с тим да се попис робе не врши него да Набављачки одбор изврши само штих пробу, што је једногласно и усвојено. Г. претседник саопштава да је у среду 22 т. м. у 19 часова у Српском пољопривредном друштву одржана конференција за заједничку сарадњу на којој су учествовали претставници: Главног савеза срп. земљорад. задруга, Главне просветне задруге, Удружења агронома, Удружења пољопривредних стручњака, Српског пчеларског друштва и Српског пољопривредног друштва. На тај је седници било одлучено, да све те организације пошаљу свој план рада на терену, на основу кога би се израдио план за заједнички рад за ову јесен.

Како је г. Ивацић израдио предрачун за трифолин станицу, одлучено је да се цене траже и од г. Белића, као и друга два предузећа која покажу интересовање за овај посао, а претседништво се овлашћује да на основу појединих понуда, када их буде добило, закључи погодбу са најповољнијим понуђачем, а Управном одбору ту своју одлуку поднесе на санкционисање.

По предлогу претседника одлучено је да се у току месеца јула и августа седнице одржавају 14-дневно.

Секретар извештава да је г. Здравковић дао дефинитиван пристанак да се прима за адвоката Друштва по поднетим условима, што се прима знању.

Пошто је „Аграрна мисао" дала свој одговор по питању штампања књиге „О гнојиву, гнојењу гнојишту", коју је издала „Аграрна мисао", и на коју је утиснута ознака, да је ту књигу наградило Српско пољопривредно друштво на конкурсу стручњака, одлучено је да се у наредном броју „Тежака" објави и објасни цео случај а да се „Аграрној мисли" упути исправка.

Пошто је Друштво позвано на VI Југословенски конгрес трезвености, који ће се одржати 2 ов. мес. у Сарајеву, одлучено да се умоли г. Бора Станисављевић, начелник Пољ. одељења Краљев. банске управе из Сарајева и у име друштва на овом свечаном конгресу присуствује.

По предлогу претседника одлучено је да у будуће сву пошту потписује претседништво, или неко од чланова управе, коме то буде било могућно.

KAKVA SETVA — TAKVA ŽETVA

Nijedno zrno nesme nenaprašeno doći u zemlju, ako želite da Vam žetva bude zdrava i obilata!

CERETAN

prašivo za dezinfekciju semena čuva useve od opasnih bolesti:
Glavnice pšenice i ječma, gare ovsa, prugavosti ječma, snežne plesni raži i pšenice, plesni na korenu kukuruza, lana itd.

Odlike CERETAN-prašiva jesu:
sigurno dejstvo, jednostavna primena, štedljivost kod upotrebe, povoljno delovanje na klijavost!

ZELIO — **zrna** su sigurno i jeftino sredstvo za tamanjenje poljskih i kućnih miševa.
ZELIO — **pasta** ima nenadmašivo dejstvo protiv štakora i voluharica.

Dobiva je kod Srpskog Poljoprivrednog Društva i negovih podružina, te izravno od firme

»JUGEFA« k. d. — Odelenje za zaštitu bilja
ZAGREB, Preradovićeva ul. 16
Zatražite besplatna uputstva i prospekte!

ЦЕНОВНИК

Севонских справа, које се могу добити код Српског пољопривредног друштва Београд

Ветрењаче марке „Бик" са осам сита							Дин.	1325.—
Тријери хајд класе			I	марка	Ia	„		2.730.—
„	„	„	I	„	I	„		3.050.—
„	„	„	II	„	II	„		3.700.—
„	„	„	II	„	Ia	„		3.060.—
„	„	„	II	„	I	„		3.900.—
„	„	„	II	„	II	„		4.320.—
Тријери сортирачи кл: V марка I						„		5.000.—
Мућаче за грожђе, мање »Бик«						„		640.—
„	„	„	средње	„		„		720.—
„	„	„	веће	„		„		800.—
„	„	воће	средње	„		„		900.—
„	„	одвајање	петељке	м.	»Бик«	„		1.500.—
Пресе за грожђе			од 115	л.	»Бик«	„		1.750.—
„	„	„	„ 170	„	„	„		2.100.—
„	„	„	„ 220	„	„	„		2.600.—
„	„	„	„ 320	„	„	„		3.400.—

ЗЕМЉОРАДНИЦИМА

Сто јанаца првокласне оранице земље на реци Црници, крај Параћина—Бошњане са зградама и воденицом од четири витла, издаје се у закуп или само земља У НАПОЛИЦУ породици која има стоку и алате.

Писати: „ЕКОНОМИЈА ЕВГОВИНА" пошта ПАРАЋИН БОШЊАНЕ или лично.

Против ОНДИЈУМА-ПЕПЕЛНИЦЕ на виновој лози, цвећу и поврћу сигурно средство је:

СУЛФАЛОР

Воће а нарочито грожђе, ако се испрска **Сулфалором** непосредно пред бербу, дуже траје и издржава најдужи транспорт.

Чувајте од заразе свиње, стоку, коње, живину и дезинфекујте штале, оборе и живинарнике, спасоносним средством:

КРЕОТАНОМ

За наступајућу сетву запрашите (офарбајте) семе

ПОРЗОЛОМ

који је најбоље средство против ГЛАВНИЦЕ. ПОРЗОЛОМ се појачава клијавост зрна. Семе офарбано Порзолом не једу ни мишеви ни птице.

Подсиравајте млеко Сириштем „БИЉАНА“

Тражите упутства и ценовнике од Фабрике „БИЉАНА“ А. Д.

Београд, Прешернова бр. 14 (Душановац)

КОНКУРС

За утакмицу у напредном пољопривредном раду, са великим бројем награда и главном наградом од

10.000.— динара у готовом

расписао је стручни пољопривредни лист

„ПОЉОПРИВРЕДНИ ПРЕГЛЕД“

Пољопривредници који желе учествовати у овом конкурсу нека се јаве са тачном назнаком свога имена и презимена, места, општине, среза и бановине на адресу

„ЗОРКА“ Д. Д. за хемијску индустрију
одељење за „Пољопривредни преглед“
Београд, пошт. фах 669
или код

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА, Београд

где ће добити сва потребна обавештења и упутства бесплатно за конкурс.

Старо поштуј ново купуј!

»Митри« казан је за напредно домаћинство, служи за све **домаће потребе** а рекордер за брзо и **лако печење и чистоћу** а кохола, са водом се залепљује а за секунду преокретом испржиће при томе ватра се не загашује.

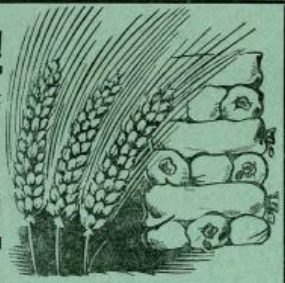
Митри за 1939 год. знатно појачан, практичнији и усавршенији. Добити се могу код Српског пољ. Друштва у Београду, а ценовник шаље на захтев бесплатно предузеће

»МИТРИ« прскалица и казана Крушевац Тел. 70

КАКО СЕЈЕШ, ТАКО ЋЕШ И ЖЊЕЈАТИ!

Да би добили добар принос здравог зрна запрашите семе пре сетве

Ортостаном

ЗОРКА

БЕОГРАД, Краља Александра 70

Универзитетска библиотека
БЕОГРАД

ПОД ПО ПЕТРА II

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

БЕОГРАД
15
ОКТОБАР
1939

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Млекарска задруга у Чачку

САДРЖАЈ: Dr ДРАГИША НИКОЛИЋ: Са овогодишње изложбе и сајма приплодне стоке у Младеновцу; МИОДРАГ МАРЈАНОВИЋ: Одмарање стоке; Инж. БЛАГОЈЕ Ж. СТЕВИЋ: Шта утиче на квалитет и количину квасца; Инж. ЂОРЂЕ ВАКАЊАЦ: Гајење озимог дворедог јечма; ДРАГОЉУБ ВАСИЋ: Сушење паприке; Инж. РАД. БОРИСАВЉЕВИЋ: Како да се помогнемо; Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ: При преради натрулог грожђа потребно је таложити шире; АСЕН СТАНЧЕВИЋ: Прерада дуња; Питања и одговори; Разне вести, новости, обавештења и савети; Рад наших подружина: Предавања из пчеларства; Пољопривредна подружина у Грабовици; Из пољопривредне књижевности; Некролог: † Коста Главинић; Извод из Записника Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

ШЕЋЕР ЗА ПЧЕЛЕ

Господин Министар финансија на молбу Српског Пчеларског друштва одобрио је услед дуготрајне суше да се и ове године изда пчеларима по (5) пет килограма денатурисаног шећера паприком за прихрану пчела по свакој кошници живих пчела.

Ко жели да набави овај денатурисани шећер за прехрану пчела мора да узме уверење од своје општине колико има кошница живих пчела, рачунајући ту и ројеве, па то уверење да му овери срески пољопривредни референт и среска Финансијска контрола и онда да га пошаље Српском Пчеларском друштву Катићева бр. 5. Београд, са новцем за шећер.

Шећер стаје од 50 кгр. па навише из фабрике шећера Чукарица 6 динара по килограму уз трошкове експедиције и преноса до железничке или паробродарске станице, а у друштвеном магацину по 6.50 динара килограм уз трошкове преноса ако друштво експедира.

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 67, Бр. 20 **БЕОГРАД, 15 ОКТОБАР 1939**

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепартова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

СА ОВОГОДИШЊЕ ИЗЛОЖБЕ И САЈМА ПРИПЛОДНЕ СТОКЕ У МЛАДЕНОВЦУ

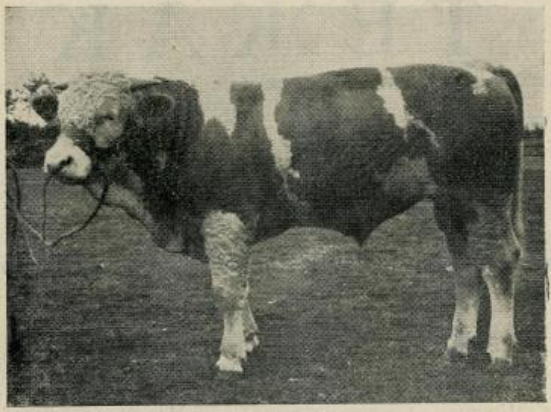
Прошлог месеца одржана је у Младеновцу пета изложба и сајам приплодне стоке. Била су изложена говеда, свиње и нешто живине. Ради тешких међународних прилика, чије су се последице осетиле и у нашој земљи, одзив излагача није био велики. У свему је било изложено 296 бикова, крава и јуница; око 350 нерастова; 60 овнова и оваца и 23 кавеза живине. Квалитет изложене стоке није био задовољавајући. Било је изложено и првокласних грла, нарочито јуница, али је њихов број био мали. Узрок овоме је свакако слинавка и шап које су до недавно владале на територији одакле потичу изложена грла као и чињеница да је већи број добрих приплодних грла из јужних крајева Дунавске бановине био изложен и продат на овогодишњој априлској изложби у Новом Саду.

Изложени бикови, краве и јунице припадале су мањим делом чистокрвној сименталској раси, а већим делом полукрвној сименталској раси односно домаћем шареном говечету сименталског типа, које се данас са успехом гаји без малог по целој Дунавској баонвини и суседним срезовима.

Од свиња углавном је била заступљена бела мангалица која се све више шири у јужном делу Дунавске и суседним

бановинама. Поред ове расе било је изложено по неколико грла беркширске и јоркширске расе.

Од оваца једино је била заступљена цигаја раса која је доскора гајена само у северним деловима Дунавске бановине, а у последње време се са успехом гаји и у свим равнијим крајевима јужног дела ове бановине.

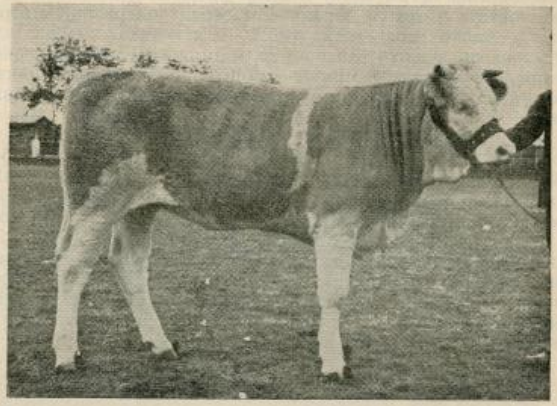

Сл. 158. Симентаlски бик „Адам" награђен највећом наградом. Одгајивач Вељко Николић члан Дубљанске сточ. задруге (сл. Д-р Николић)

И на овогодишњој изложби и сајму приплодне стоке у Младеновцу највећи број првих награда за бикове, краве и јунице однели су чланови сточарских задруга у Брзану, Дубљу, Марковцу, Лапову и Младеновцу. Већина њих су мали поседници са свега неколико хектара земље. Код свих њих се осећа велика љубав према овом послу. С тога се ми надамо да ће они у скорој будућности постићи још веће успехе. Има само две ствари на које би они морали обратити већу пажњу. Прва је побољшање исхране младих грла у првој години живота. И ове године као и раније запажено је да су већина изложених младих грла, бикова и јуница, остала прилично ситна што једино може бити последица недовољне исхране односно недостатка потребних хранљивих састојака у храни. У „Тежаку" је већ више пута писано да је правилна исхрана телади најважнија и да је кравље млеко најбоља и незаменљива храна за њихов правилан развитак. С тога ко хоће да одгаји доброг бика или јуницу мора пазити да теле добије довољну количину хране,

а у првом реду довољну количину млека у првих шест месеци старости.

Друга важна ствар за одгој добрих приплоднинх бикова и јуница је кретање на слободном простору. Код изложених бикова ове као и раније године запажено је много грешака које настају већином услед сталног држања у шта-

Сл. 159. Сименталска јуница „Грлица", награђена пехаром Њ. В. Краља Одгајивач: Живота Митровић, члан Брзанске сточ. задруге (сн. Др. Николић)

ли. Рђав став ногу, нарочито задњих, недовољна јачина костију и мишића, недовољна дубина и ширина грудног коша и рђави папци су углавном грешке које наступају услед сталног држања грла у штали, које је у нашим крајевима врло честа појава. Да се ове грешке избегну треба млада грла држати што више на пашњаку или у испусту где се могу по води кретати. Ово је готово исто толико важно за постигнуће успеха као и правилна исхрана. С тога се препоручује нашим вредним одгајивачима бикова и јуница да поред штале ограде према могућностима и броју грла већи или мањи простор и да ту дању и ноћу кад год није време сувише хладно држе млада приплодна грла. Најбоље је ко има пашњак да га огради и да млада грла држи тамо дању и ноћу све док је време лепо и топло. Само првих неколико месеци иза телења треба теле држати у штали која мора бити чиста, светла, умерено топла, добро проветрена и сува.

Једна корисна ствар коју су посетиоци овогодишње изложбе и сајма могли видети у Младеновцу су хигијенске

штале за козе и говеда, свињац за приплодне свиње, свињац за товљење свиња, живинарник, сило-јаме и кош за кукуруз. Ове грађевине подигнуте су на самом изложбеном простору где ће остати стално тако да ће сваки пољопривредник који буде хтео да зида коју од ових грађевина моћи да оде у Младеновац и да види како треба да их зида. Идуће године на истом месту подићи ће се и кућа за становање и остале потребне зграде. Све зграде одговарају потребама сељачког газдинства од 20—25 хектара земље, али оне могу послужити као пример за подизање мањих зграда за потребе мањих газдинстава. Још једна необично корисна новина на овогодишњој изложби су сталне велике зидане штале за излагање стоке. Ове штале су од великог значаја за даљи рад на унапређењу нашег сточарства. У њима се могу држати изложбе и сајмови у свако доба године без обзира на временске прилике. Наши вредни сточари неће у будуће када дођу на изложбу и сајам у Младеновац са својим скупоценим грлима стрепити од кише и ветра које су им раније, док су грла излагали у привременим шаторским шталама, задавали много бриге и страха. Подизањем ових сталних изложбених штала као и уређењем сељачког дворишта са свима потребним хигијенским зградама Младеновац постаје важан центар за унапређење сточарства у предратној Србији.

Dr. Д. Николић

ОДМАРАЊЕ СТОКЕ

Одмарање стоке у ма ком облику преставља, поред многих других мера предузетих у погледу неговања домаћих животиња, још једну допуну свакодневној нези. Са физиолошког и привредног гледишта, одмарање стоке пружено у ма којој форми повољно делује на прибирање нове енергије утрошене радом у току дана, повољно делује на производе животињског порекла, нарочито млека чије је лучење много веће код стоке која преко дана има правилно распоређен одмор, од стоке која је радом преоптерећена. Исти је случај и са гојазним животињама, које под повољним условима дужег одмарања и добре хране повећавају своју живу меру стварањем меса, масти и лоја. Правилним одмарањем повећава се и употребна вредност стоке намењена разним привредним циљевима.

Према томе, у каквој се форми и са каквим циљем пружа одмор, можемо га поделити по дужини трајања у ове три карактеристичне групе и то:

1) **Преданци** — то су краћи одмори са трајањем од неколико минута, највише до пола часа, који се дају радној, бременитој и јахаћој стоци, која је радом или напорним кретањем заморена. Ако пак тежина рада или кретања својом јачином пређе физичку моћ самог грла настаје умор, који се испољава у убрзаном дисању, малаксалости органа за кретање, нагомилавању угљене киселине у крви и знојењу тела, услед чега и сама животиња тражи да се што пре ослободи рада или терета. Чести преданци нарочито су потребни код бремените стоке, која се лако замара тежином плода у утроби. Зато су код овакве стоке краћи и чешћи преданци нарочито потребни.

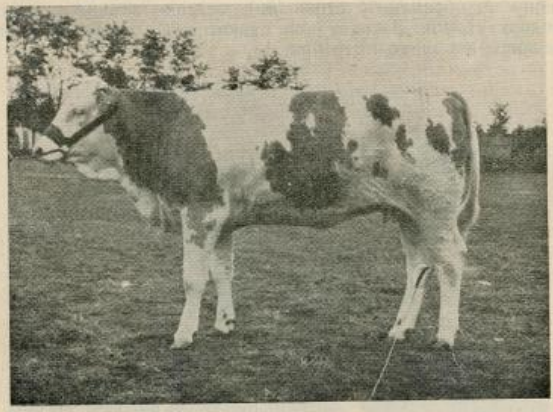
Сл. 160. Сименталски бик „Гомбре" награђен на изложби и сајму у Младеновцу I-а наградом. Одгајивач Војислав Исаковић члан Лаповске сточарске задруге (сн. Д-р Николић)

Код јахаћих коња преданци се изводе једноставно променом врсте кретања, т. ј. да коњи који су раније терани у ходу, прелазе у кас, галоп или обратно. Код волова краћи преданци, као и код бивола дају се и за време мокрења, јер се више лучи мокраће без икаквог напрезања.

2) **Починци.** — Ова врста одмора разликује се од претходног у дужини трајања, која може да износи и по неколико часова. Они се могу дати стоци која је под запрегом или пак која је испрегнута. Честе починке под запрегом добија стока при краћем утовару или истовару робе, чекањем пред кафанама, железничким станицама, пристаништима и у многим другим приликама. Такво одмарање стоке под за-

прегом није препоручљиво, јер стока не добија потпун, већ делимичан одмор од претходних напора или рада. Уз то ако је још знојава, непокривена и изложена ваздушним променама, па се остави да чека, могу код исте настати разна оболења и назеб.

Много подеснија форма починка јесте у стаји кад је стока испрегнута, јер се лакше одмара од оне, која је под запрежним прибором. Починци се обично дају пре и после

Сл. 161. Сименталска јуница „Грета", награђена на изложби и сајму у Младеновцу I-а наградом. Одгајивач: Милија Митровић члан Брзанске сточ. задруге (сн. Д-р Николић)

храњења. Време трајања не може се узети као једнолико, јер дужина починака стоји у вези са врстом стоке, начином исхране и физичким стањем саме стоке. Познато је да коњи и непреживари за варење хране траже много мање времена од преживара. Зато се узима да је за боље варење и апсорбовање хране потребно после храњења дати стоци починак и то коњима 1½ до 2, док преживарима 2½ до 3 часа.

Радна стока која се враћа са рада треба претходно да се очисти од зноја и да се ослободи запрежног прибора, како би и сам починак био што успешнији и кориснији. Знојава и заморена стока треба пре храњења нешто да отпочине, па тек онда да јој се храна пружи, јер у супротном случајау стока губи апетит за храном.

3) **Одмор и сан** — су најдужа форма одмора, која се стоци пружа било у стаји или испусту. Одмор и сан повољно делују на варење хране и прибирање утрошене енергије.

Да би одмарање стоке било што удобније потребно је, да је стаја снабдевена довољно чистом, сувом и меком простирком, која ће за време кишовитих или снежних дана омогућити уштеду и у самом храњењу. Ниске, мрачне стаје које немају довољно вентилације ремете одмарање стоке, јер скупљањем разних гасова драже органе за дисање, омогућују разним штеточинама склониште, те се стока у њима не само за време дана, али и преко ноћи не може одмарати. За време лета и у крајевима где су ноћи топлије, стока се много подесније одмара у испусту, зато што је смештена на свежем ваздуху.

Дугачки одмори повољно утичу и на количину масти у млеку, као и на повећање живе мере код гојазних животиња. Прекомерни одмори стоке у стаји су штетни како за органе за кретање, тако и за привредне подобности самих животиња.

Мнодраг Л. Марјановић

ШТА УТИЧЕ НА КВАЛИТЕТ И КОЛИЧИНУ КАЈМАКА

Какви треба да су млекари.

За каквоћу и количину кајмака од пресудне су важности ове чињенице: масноћа млека, дужина и начин кувања млека, брзина хлађења разливеног млека и вентилација — промаја. У колико је млеко масније и у колико се дуже кува, (највише пола сата по кључању, јер млеко дуже кувано промени боју и укус) у толико више кајмака; али, у колико нам се разливено млеко брже охлади и има мање промаје (вентилације), у толико се мање кајмака добије. То су запазиле и наше домаћице, јер веле, да се зими мање кајмака добије, тако исто кад је време облачно или кад пада киша, јер тада нема никакве вентилације.

Према овоме треба и млекари да буду подешени, да би одговорили своме задатку. Пре свега млекар би свакако била посебна зграда сазидана на отвореном простору (како би имала што бољу вентилацију) са најмање две оделења: једно, где би се кајмак издвајао и друго, у коме би се чувао кајмак и сир. Величина првог оделења подесила би се према броју карлица које се на појединим газдинствима употребљавају. Ово оделење треба да има два велика прозора озидана на супротним зидовима, који би били затворени ситном мрежом од жица, али би ипак имали и дрвене капке, да би се могли прозори према потреби затварати. Ови широки прозори омогућили би потребну вентилацију целе просторије.

Сл. 162. Млекар у околини Чачка са 2 одељења (сн. Инж. Стевић)

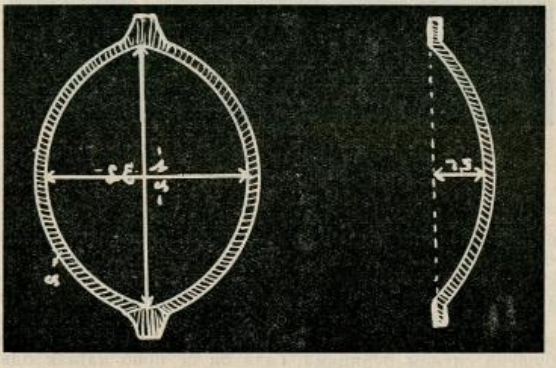
Сл. 163. Млекар у околини Чачка, са дрвеном решетком место прозора (сн Инж. Стевић)

Унутра би се изградиле стелаже, које би биле толико високе, да би површина карлице била у истом нивоу са прозорима. Ради се на томе да се створе специјални стелажи, на којима би се могло према потреби разливено млеко у судовима загревати (зими), или хладити (лети).

Друго одељење, које би могло бити и добро вентилиран подрум, треба да има дебеле зидове, како би ова просторија имала што нижу и сталнију топлоту. За бели српски сир и кајмак, најпогоднија би топлота била за њихово зрење 12—15° С, а за њихово чување још и нижа.

Судови за издвајање кајмака.

Млеко које се кајмачи, разлива се у судове различитог облика и материјала. Није све једно, да ли је то каква глеђосана шерпа, карлица или земљана чинија; као ни, да ли је суд широк и плитак, или је узан и дубок. Највише је одо-

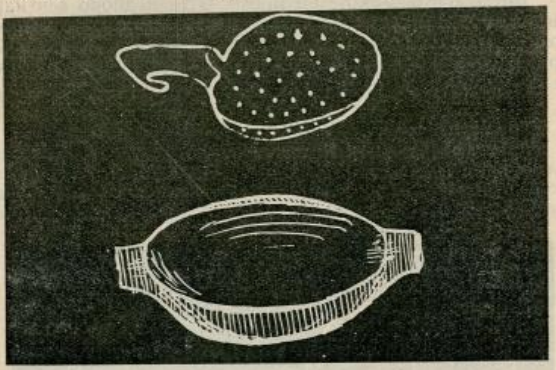
Сл. 164. Уздужни и попречни пресек карлице за разливање млека за кајмак (сн. Инж. Стевић)

маћена дрвена карлица, јер она још понајбоље задржава топлоту разливеног млека, те се нешто више кајмака добије. У колико карлица буде израђена од тврђег дрвета, у толико ће бити боље. Не значи да зато карлице од врбе, јове или тополе нису добре, јер ипак дају нешто више кајмака из исте количине млека, него судови од другог материјала.

Утврђено је, да у колико карлица има већу површину, у толико се добије више кајмака, те треба избегавати карлице дугољасте и узане. Дубина карлице не треба да прелази 6—8 см, јер у колико је дубља кајмак се теже издваја,

а у плићој млеко се брзо охлади те се добије мање кајмака.

Могли бисмо препоручити да отвор карлице буде широк 32 см., дуг 42 см. и да карлица буде дубока 7,5 см, тако да јој обим отвора буде 136 см, а запремина 6 лит.

Сл. 165. Спољни изглед карлице и кашике за скидање кајмака (сн. инж. Стевић)

На крају да напоменемо да није добро да се кајмак скида са млека на тај начин, што се карлица нагне и млеко преспе у други суд, тако да кајмак остане у карлици одакле се кашиком покупи. На овај начин остаје у кајмаку доста млека (млечевина) које брзо било поткисели кајмак, или га сасвим поквари. За ову сврху може се набавити широка, плитка плехана кашика која би била на малим растојањима избушена ситним рупицама. Тада би се прво кајмак одвојио од ивице карлице и лагано прстима повукао преко млека и кашика подвукла испод кајмака. Кад се кашика лагано издигне кајмак остане на њој, док све млеко исцури кроз рупице на кашици. Кајмак треба увек подизати рано ујутро, док је још свеже и ваздух хладан и треба сваки слој кајмака посебно посолити.

Да би се добио кајмак доброг и уједначеног квалитета потребно је да се не ради овако појединачно, као што је сад случај по нашим селима, где скоро свака кућа на свој начин израђује кајмак, већ да се производња врши на једном месту. Млекарске задруге би поред других производа могле најуспешније и кајмак да израђују, што већ Земљорадничка млекарска задруга у Чачку у велико врши, где су и извршени горњи огледи да се квалитет кајмака побољша.

Инж. Б. Ж. Стевић

ГАЈЕЊЕ ОЗИМОГ ДВОРЕДОГ ЈЕЧМА

У почетку одмах треба да се нагласи, да ће овде бити речи о гајењу озимог двореДог Чермаковог јечма, који служи за сточну исхрану. Расмотривши годишњу статистику о засејаним површинама и приносу у нашој држави видеће се да јечам по важности и по величини засејане површине долази на треће место. Јечам уопште, као што је познато, по својој употреби може да служи за сточну и људску исхрану, у пиварству, као помоћни материјал при фабрикацији шпиритуса, а и за саму производњу шпиритуса од јечма.

Као биљка јечам се разликује од осталих житарица што су његови класци на вретену поређани у извесне редове. Отуд имамо двореди, четворедн и шестореди јечам. С обзиром на време сетве разликујемо озиме (јесење) и јаре (пролетње) сорте. Код форме дворедих јечмова општа одлика је да спадају у главном у јаре сорте и највећим делом се употребљавају као пиварски јечам. Али је укрштавањем добивена и озима сорта, као што је овај Чермаков дворедац, специјална сорта која служи за сточну исхрану. Ова сорта озимог јечма гаји се на имању Више пољопривредне школе у Ади већ 4 године, те ће се овде описати поступци при његовом гајењу и дати практични упути према стручној књижевности.

Јечам у погледу распростирања и према климатским приликама има широку границу прилагођавања. Може се с успехом гајити, како у хладнијим крајевима далеко на северу, тако и у јужнијим топлим пределима, а иде и до знатне надморске висине у планинским пределима. Он је отпоран против зиме, има краћи период развића, брже сазрева од осталих житарица и боље искоришћава влагу него ли друге житарице. Наравно то све зависи од спољних услова и чинилаца развића, затим од сорте и способности његог прилагођавања.

Према земљишту јечам треба сејати на плодном земљишту са довољно хранљивих састојака. Сувише песковита, тешка глиновита, слана или мочварна земљишта нису за јечам. Јечам нарочито добро успева на оном земљишту где и репа, особито шећерна репа. Черноземни реон са типом плодне иловасте црнице (ченозем) одличан је за гајење јечма.

За ђубрење јечма, што претгавља посебно питање о коме ће се још говорити другом приликом, треба имати у виду ово: Са вештачким допунским ђубривима јечам се може непосредно ђубрити, али се никад не практикује директна примена стајског ђубрета при гајењу јечма, већ је увек боље нађубрити с овим претходни усев. Стајског ђубрета ваља применити око 300 товара по 1 хектару и то под претходни усев (најчешће која окопавина).

У плодореду јечам је најбоље сејати после ђубрених окопавина (сточна, шећерна репа, кукуруз, кромпир, мрква и дуван). После лептирастих биљака и житарица јечам не треба сејати. Први случај нарочито је штетан при гајењу пиварског јечма, јер се повећава садржај беланчевина, пошто лептирасте биљке обогаћују земљиште знатно азотом. За сточни јечам сетва после пиљних биљака не би била у том смислу штетна.

Припрема земљишта за јечам мора се обавити добро, а обрада ваљано. После позних јесењих усева, кукуруза и репе често се мора хитати са орањем. Код нас најчешће јечам долази после кукуруза и репе. Пре орања кукурузишта неки препоручују дрљање попреко редова, нарочито у случајевима када је кукуруз био огртан. Кукурузовину треба сећи што ниже, а џомбе ваља повадити мотиком и скупити.

Главни је циљ обраде овде да се што више прикупи и што боље сачува влага у земљишту. Дубина орања не треба да пређе 18 см. За озими јечам бразду не ваља изоравати прешироко. После орања препоручује се одмах дрљање. Ово је особито потребно када се после орања нема довољно времена да се поорано земљиште стави коју недељу дана да се слегне. А јечам је увек боље посејати у нешто слегнутије и збијеније земљиште. У случајевима сетве после шећерне репе и кукуруза, као и других окопавина, има се довољно времена да се земљиште благовремено припреми за сетву, док код сточне репе, која се много доцније вади, са сетвом се задоцњава, те је ту бољи јари усев.

Семе за сетву мора бити здраво, једро са добро развијеном клицом. Оно мора бити што једноличније по крупноћи и тежини и очишћено од корова и других примеса. Стога семе ваља тријерисати. Потом потапати или запрашити против биљних болести. Најбоље је сетву обавити сејалицом у редове. То је боље него сетва омашке руком. Ширина редова при сетви озимог јечма износи око 15 см., а дубина око 3—5 см. Количина семена по 1 ха је 160 кгр. (обично од 140—160 кгр.).У колико је јечам ређе посејан, утолико јаче бокори. Гушћи усев пак лакше полеже. Време сетве озимог јечма треба да је што раније. За 4 године гајења Чермаковог дворедца (1936, 37, 38 и 39 г.) јечам је био посејан по реду: 15 октобра 1935, 17 октобра 1936, 30 септембра 1937 и 4 октобра 1938 године, дакле у времену од 30 септембра до 17 октобра. У черноземном реону најпогодније време сетве је прва половина октобра.

Код неге усева примењује се дрљање, по потреби пре ницања, а редовно у пролеће после ницања. Пре исклијања биљчица, ако се ухвати покорица и појави много коров, при дрљању се примењује лака дрљача са густим и пљоснатим и не косим већ усправним зупцима. Дрљање изниклог усева пред бокорењем у пролеће врши се обично почетком

марта. Циљ је овом да се разбије покорица, уништи коров, растресе измрзнуто бусење и потстакне бокорење. Препоручује се истовремено и ваљање јечма то по могућности са ваљком који има зупце (јежаст), иначе обичним дрвеним ваљком. Ваљање се нарочито примењује када усев страда од голомразице, да би се издигнута биљка приљубила јаче уз земљу. У случајевима када је усев прегуст, у пролеће могу се пустити овце, које само у пролазу закидају биљке при врху; то је т. зв. скрњивање усева. У случају да јечам јако полегне, нарочито ако је полегање наступило после обилних киша, као што је то био случај у мају ове године, ту се не може много помоћи. Једина мера предохране је избегавање прегусте сетве и обилног ђубрења стајским ђубретом.

Жетва јечма, за разлику од пшенице, обавља се када је зрно потпуно дозрело или чак нешто и презрело. Наравно не сме се чекати толико да зрно почне да испада, већ погодити прави моменат жетве. Зрно тада треба да садржи најмање влаге. Руководи јечма одмах се вежу у снопове, садевају у крстине, превози се, смешта у камаре и по могућности први овршe.

Принос јечма може бити различит, што зависи од многих услова. Међутим, у поређењу са четвороредним јечмом, који је, такође гајен на имању школе и чији је просечан принос износио 19,32 мет. центи, види се да је принос Чермаковог дворедца знатно већи. Поштo је и квалитет Черманоков озимог јечма веома повољан за сточну исхрану, моње се његово гајење топло препоручити.

Инж. Ђорђе Вакањац

СУШЕЊЕ ПАПРИКЕ*

За сушење и млевење најбоље су дугачке паприке са 2 или 3 ребра и које су потпуно зреле. Паприке су зреле када добију затворено црвену боју и када су под прстима меке. Брање зрелих паприка врши се повремено, како сазревају, а пред појаву јесење слане, све се паприке побирају и оне које су делимично поцрвенеле могу се после брања, када стоје неколико дана на сунцу да узру. Паприке за сушење морају се брати са петељком. По брању паприке се распростру у плитком слоју под стрејом, да не кисну, а да буду изложене сунцу и промаји 2—3 дана док се петељке просуше.

Низање паприка у венце предузима се после 2—3 дана сушења, чим њихове петељке нешто увену. Низање се

* У место одговора Богдану Кумановићу секретару Пољопривредне подружине Мрчаљевца.

ерши са нарочитом иглом, дугачком око 30 см., на канапу дужине 6 м. Приликом низања паприке се прво нижу на игли и то тако да игла пролази при основи петељке, т. ј уз саму паприку. Ради бољег сушења нанизаних паприка, у венце оне се нижу унакрсно, једна од других у три правца, тако да у готовом венцу паприке заузимају положај у три унакрсне стране. При низању паприке треба збијати једну уз другу што боље.

Нанизани венци паприка одмах се износе на сушење. За сушење су најбоље просторије под кровом, тако да паприке буду изложене промаји и сунцу, а заштићене од влаге. У недостатку простора под кровом паприке се могу сушити и напољу. Обешени венци суше се 5—10 дана, што зависи од јачине грејања сунца. После овог времена паприке се донекле сасушиле да се са чишћењем њихових ребара може почети.

Иначе, ако се нанизане паприке не мисле продавати одмах, оне се могу оставити тако под стрејом и чувати до 2 године, чекајући на њену бољу цену.

Чишћење паприка предузима се ради острањивања њених ребара, које јој дају највећу љутину, док се данас много више тражи и троши слатка паприка. Поред одбацивања ребара са паприка, при чишћењу се збира и њено семе, које даје паприку најбољег квалитета. Упола сасушене паприке на сунцу, или у сушници, скидају се са венаца и чисте. Раднице узимају паприке са гомиле и једним потезом ножа разрежу је по једној страни, затим ножем скину ребра и семе одвоје. Овако очишћене паприке одмах се нижу на канап веће дужине. За сушење очишћених паприка праве се рамови. Рамови се праве од 2 дужне и 2 ширинске летве дужине око 1,50 м., или друге величине, што зависи какве се величине рамови могу најбоље сместити у сушницу. Чим су паприке нанизане, везују се у редове за ексере, побивене с једне и с друге стране рама, на сваких 7—8 см., тако да се ниске не додирују, а исто и паприке на ниски не смеју се додиривати.

Одвојено семе, због своје велике љутине, мора се добро прати. Најбоље се испере када семе сипамо у један џак, који вежемо и ставимо у суд са водом, па газимо по њему. Овако се семе испира у неколико вода докле год вода не буде чиста, т. ј. када семе по проби није љуто. После прања семе се стави на раму, од чешће плетене жице, да се суши 3—5 дана на јаком сунцу, ако пак нема сунца, семе се мора сушити на поменутом раму у сушници и то тако да буде суво да пукне под зубима. Осушено семе продаје се заједно са сувом паприком.

Сушење очишћених паприка на рамовима може се сушити на сунцу, само то сушење дуго траје, зависи од јачине грејања сунца. Најпрактичније сушење је у сушницама,

после чега се паприка може одмах млети. За сушење паприка на мало могу донекле послужити и друге празне сушнице, па и хлебне пећи, али ту при сушењу треба бити обазрив, јер паприка не сме, услед веће топлоте, да изгуби своју црвену боју.

Једна обична домаћа сушница за сушење паприка изгледа као мала собица са једним малим прозором и једним улазом. Висина те одаје треба да буде толика да кад се рамови обесе о таваници остане слободан простор, од пола, до доњих ивица рамова око 1,50 м. На средини таванице ставља се један отвор у величини око 15 см. у квадрату, који служи као вентилатор, за одилажење водене паре из паприка.

У овим сушницама за сушење служи једна повећа плехана пећ, чија је висина и ширина око 50—70 см., за већу одају потребне су две овакве пећи, ове пећи одигнуте су од земље на ножицама високим 30—35 см. Од пећи продужују се цеви плехане, около свих зидова одаје, на висини од 40—50 см. од пода и на крају одаје спроведене су у димњак.

Код сушења паприка у поменутој сушници, унесу се рамови са пуним нискама очишћених паприка и обесе о таваници, све један до другога, али тако, да буде остојање између њих око 10 см. Поред очишћених паприка у сушници се суше и тек нанизане паприке у венце, које се суше у сушници 1—2 дана, док омекшају, потом се чисте и накнадно суше. Када обешени рамови, или венци заузму сав простор у одаји онда се пећ заложи. Пећ се ложи стално тако да се температура креће од 40—50° С. За цело време сушења отвор на таваници мора бити стално отворен, а и врата по мало отворена, у случају, пак, да се у сушници примећује велика пара мора се одмах отворити и прозор, који се затвара по изласку сувишне паре. Очишћене паприке обично се у сушници суше око 24 часа, управо паприке су суве када добију загасито црвену боју, када се под прстима ломе и када паприке са виске под малим притиском почну саме падати. Сасушене паприке скидају се са венаца, пакују у вреће и продају, са семеном, 28—30 динара по килограму.

Драгољуб М. Васић

КАКО ДА СЕ ПОМОГНЕМО

Чудио сам се, када сам читао званичну статистику извоза нашега свежега грожђа и просто у себи негодовао упоређујући је са извозом грожђа из Бугарске. Наш извоз у упоређењу са извозом из Бугарске није достигао ни пет од сто, и ако је наша држава три пута већа по простран-

ству, а има исто тако добрих виноградарских крајева као и Бугари. Претпостављао сам, да је разлог овоме, што наши виногради немају, што је и тачно, добрих стоних сората грожђа за јело и кад год ми се указала прилика, и писмено и усмено, саветовао сам нашим виноградарима, да нове насаде винограда подижу само стоним сортама грожђа, а нарочито са Афуз-Али, која се једино извози из Бугарске, јер сам се надао, да ћемо и ми са већом производњом и бољим квалитетом моћи, као главном потрошачу, и транспортни квалитетом моћи да рачунамо на извоз у толико пре, пошто смо ближи Немачкој, ка оглавном потрошачу, и транспортни трошкови мање стају. Међутим познато нам је да трговински уговор Немачке повлашћује извоз грожђа, вина и баштенских производа из Бугарске, а нама даје првество за извоз стоке, масти и вуне. Ма да трговински уговори нису за вечита времена, ипак, бар за сада, наши виногради морају с тим да рачунају.

Тачно је да ми нисмо правовремено обратили довољно пажње гајењу стоних сората грожђа, већ смо пустили, да сваки виноградар сади оно што нађе за сходно, а он је подизао виноград од оних сората које су биле ту при руци, а то су скоро искључиво прокупац и пловдина, сорте за вино, а никако за јело у свежем стању. Оно истина и оне могу да се једу, кад се нема друго боље грожђе, као што и дудиње могу да се једу у место јагода. Није се ни рачунало на брзи развој транспортних сретстава — железнице, па се подизало и садило оно што се најлакше и најскупље уновчи на домаћем односно на локалном пијацу. Наши расадници и сами нису знали, шта треба радити, већ су и они размножавали и препоручавали, оно што се ту на лицу места лако уновчи, сорте за вино. Меродавни пак нису настојали, а нису ни имали сретстава, да оснују тако потребну виноградарску станицу, која би вршила научна и практична истраживања у виноградарству, а нарочито радила на проналажењу бољих сората како винских, а нарочито стоних сората грожђа. И тако се сада наше виноградарство налази у тешкој кризи: много вина, не баш завидног квалитета, а мало стонога грожђа за домаћу потрошњу, а за извоз врло мало.

Изгледа да је ова последња година достигла највећи степен кризе. Виногради не могу ни по најнижој цени да уновче своја вина, и велике количине вина поквариће се и отићи у казан за ракију, да се добије бар нешто: колико за плави камен па ипак они и даље раде, негују, бране своје винограде у нади на боља времена.

Излаза из овога стања би можда и било ако би виногради били свесни, да то у многоме зависи од њих самих и потрудили се. Пре свега квалитет наших вина није на оној висини на којој треба да је, кад би наши виногради умели и хтели боље да праде своје добро грожђе и боље да негују своја вина. У овом смислу последњих годи-

на и држава увиђајући овај недостатак притекла је виноградарима у помоћ, давањем новчане субвенције виноградарским задругама у важнијим виноградарским крајевима Тако већ сада имамо неколико села са модерним задружним подрумима који примају већи део бербе, прерађују, негују и по довољној цени уновчавају. Само држава не може све. Виноградара је много а сретства нису велика. Али ипак почетак је ту и на виноградарима је, да и свој удео допринесу удруживањем у винарске задруге и уложе и они сами, и ако је криза, по коју пару и добру вољу. Знам да је сада свака пара виноградару скупа, али се баш у кризи и стварају заједнице, јер кад је сваком добро, онда се и не осећа потреба за бољим. Ово је можда једини пут излазу из садање кризе, удруживањем у задруге, које ће прерадити заједничко грожђе у боље вино и тако конкурисати успешно пиву, ракији и другом пићу. Затим, удружени, виногради ри ће лакше, него појединачно, бранити своје интересе, кад то затреба.

Поред удруживања у виноградарске задруге којим ће се помоћи у садањој кризи, виногради ри не смеју да заборав и будућност, да њихови синови па и унуци не буду њихове среће. Треба предвиђати и прилагођавати се времену, јер времена се мењају, а са временом и човек прилагођава. Некада није било ни петролејске лампе, а сада се многи не задовољавају ни електричном сијалицом.

Ми виногради ри смо дужни, јер од тога живимо, да производимо и то што више и што боље, а све што се једе и пији потроши се, ако не исте оно наредних година. Културни народи никада и не пију ново, већ само старо вино, па некада и од неколико година.

Потрошња свежег грожђа из године у годину се стално повећава не само код нас већ и у оним земљама, где оно услед климе, не може да сазри. Транспортна сретства, железнице, лађе и аероплани преносе га све брже свуда, а вероватно, да ће нам и наука и техника помоћи, да грожђе конзервишемо и у свежем стању пружимо потрошачима преко целе године, а не као сада месец два у години. С тога је у интересу виноградара, да будуће винограде подижу што више стоним грожђем и то првокласним, а то је за сада Афуз-Али. Нека се не плаше виногради ри, да га неће моћи уновчити по пристојној цени. Нису само Немци који једу грожђе са којима имамо неповољан трговински уговор по виноградаре. Има још и других народа, који су жељни грожђа. С тога све старе пропале винограде, подижите и обнављајте стоним сортама, где год за њих има услова — земљиште и клима и водите рачуна да то буду што боље сорте. Сматрам да је ту спас виноградарима и једини прави пут излаза из кризе: Удруживање у виноградарске задруге и преоријентација гајења стоних грожђа.

Инж. Рад. Борисављевић

ПРИ ПРЕРАДИ НАТРУЛОГ ГРОЖЂА ПОТРЕБНО ЈЕ ТАЛОЖИТИ ШИРУ

Последње кише нанеле су доста штете грожђу које је при крају у сазревања, нарочито у крајевима где се берба грожђа обавља нешто доцније од половине октобра. Грожђе је код многих сората почело да трули. Прерада оваквог грожђа изискује више пажње него што је случај са здравим грожђем. На првом месту се од натрулог грожђа не може добити црно вино, те је и црне сорте боље употребити за справљање ружичатих и белих вина.

У трулом грожђу налази се велики број штетних гљивица и бактерија које изазивају разне болести. Поред тога се у таквом грожђу врше и неке хемијске промене које изазивају доцније и разне мане код вина. Сувише труло грожђе боље је прерадити у ракију. Натруло грожђе које се прерађује у вино одмах измуљати и ширу одмах одвојити од комине. Таква шира садржи много нечистоће, гљивица, плесни, бактерија и земље, исто треба одвојити таложењем.

У ту сврху шира се сипа у веће бачве — каце и да би се спречило врење засумпорише се са 15-30 грама калијум метабисулфита по хектолитру. За 12—24 часа шира се сталожи, што зависи од степена натрулости и запрљаности шире. На овај начин не само да сталожи највећи део нечистоће и штетних гљивица и бактерија, већ се спречи и дејство ваздуха на материје које изазивају мрки прелом.

Пошто је извршено таложење, шира се разлива у бурад за врење. Да би врење ишло брже и боље додати домаћи, или селекционисани сулфитни квасац.

Детаљније о свему овоме наћиће те у књизи: „Практичне поуке о справљању и нези вина" од В. Тоскића, у издању Срп. Пољ. Друштва, цена 8 дин.

Инж. Вукашин Тоскић

ПРЕРАДА ДУЊЕ

1. Справљање слатка

За слатко се обично бирају дуње јабучастог облика, зато што су оне тврђе, збијеније и мање зрнасте, а друго, по површини су доста равне те се лако љуште. Најбоље је да те дуње по берби престоје бар десетак дана, када су најмиришљавије. Дуње ољуштити и исећи на парчиће жељене величине (обично $1^1/_2$ см. у квадрату), па онда извршити бељење помоћу сумпорног дима од сумпора у шипкама или сумпорних пантљика на начин како је то описано у справљању компота. Циљ бељењу дуња је повраћање своје својствене боје, која се је изгубила оксидисањем. Избеље-

не дуње потопити неколико пута у хладну воду, да би се отстранио сумпорни дим и ставити их у ћевћир или сито, да би се оцедиле од воде. За то време треба припремити шећер. На 1 кгр. дуња узмите 1¼ кгр. шећера, прелити га са пола литра воде и кувати на јакој ватри. Да би се отстранила нечистоћа ваља при кувању додати једно беланце од јајета, које ће сву нечистоћу покупити к себи и избацити је као пену, када све отстранити кашиком. Затим шећер укувати до жељене густине, скинути с ватре и у њега поређати парчиће дуња. Шерпу опет ставити на ватру и кувати даље док дуње не омекшају и слатко буде готово. Када је слатко укувано познаје се по томе, што кад се узме мало софта и спусти у виду капљице у чашу пуну с хладном водом и ако се капљица у води не расплине, већ цела падне на дно чаше, знак је да је слатко укувано. Када је слатко готово шерпу скинути с ватре, покрити је чистом крпом и оставити да пренoћи, па сутрадан сипати у тегле. У овакво слатко није потребно додавати нити мирис нити киселину, зато што саме дуње имају јединствен мирис, а такође и доста киселине. Ради сгурности, да не би слатко ухватило одозго пљесан, може се додати две грумуљице лимунтоса, или винске киселине, величине пасуљевог зрна. Затим слатко изручити у претходно опране тегле и повезати пергаментом Патент тегле нису потребне због велике концентрације шећера.

2. Справљање сулца

(Пихтије, дрхтавице, желеа, ледетине)

Сулц од дуња је изврсна прерађевина, која је одлична храна за малу децу. Нарочито се цени због пектинастих материја, које сулцу дају својство лековитости, због чега се употребљава противу пролива и разних запаљења. Да би сулц био што финији, бирају се дуње, које имају што више пектинастих материја, а то су дуње јабучастог облика. За сулц дуње добро избрисати од мања, отстранити им петељке и ољуштити их. Коре од дуња и семене кућице ставити у шерпу и налити с водом да огрезну у њој, па метнути на ватру и кувати. Месо, пак, од дуња употребити за компот, слатко или мармеладу. Када се љуске раскувају, оцедити сок од њих кроз сито, које је пуно пектина, затим сок понова процедити кроз чисту крпу, да би био што бистрији, па на сваки литар сока додати 750 грама шећера. Ово кувати у плитким а широким шерпама на јакој ватри. При кувању течност стално мешати и пену скидати. При справљању сулца је врло важно ухватити моменат укувавања, јер ако се сулц прекува, неће се добро згрушати и маће тамну боју. Да ли је сулц готов познаје се по томе, што се на тањирић, или поклопац од тегле кане кап-две сулца

Ако се те капи одмах згрушају у грумуљице, знак је да је сулц готов и да га одмах треба скинути с ватре. Још док је сулц врућ сипати га у стаклене тегле, које треба претходно загрејати у врућој води да не би од нагле топлоте попуцале. Затим тегле, ако нису патент, повезати пергамент папиром и чувати до употребе. Добар сулц мора имати отворенобраун боју и бити прозрачан без иједног труна.

3. **Справљање китинкеса**

(Воћни сир, пасте)

Китенкес је једна од деликатнијих прерађевина, која се много цени у домаћинству. Много се прави у Немачкој, те отуда је и код нас одомаћен под именом „китинкес", што значи воћни сир. Домаћице га обично исеку у мале правоугаонике, узму обланде исте величине и прилепе с горње и доње стране, па њима служе као с колачима. За справљање китинкеса узети добро зреле дуње, исећи их на парчад и отстранити им тврде делове. Једној половини кришака ољуштити кору, а другој половини задржати због пектинастих материја. Затим све то ставити у повећу шерпу и кувати све док се дуње потпуно не раскувају. Раскувану кашу пропустити кроз пасирач, измерити и сипати у широке а плитке шерпе и кувати на јакој ватри. Када се каша буде укувала за једну трећину додати шећер. На 1 кгр. пропасиране каше додаје се 800 до 1000 грама шећера, што зависи од укуса и зрелости дуња. Затим даље кувати и непрестано мешати да не би каша загорела. На сваки кгр. каше препоручује се додати сок од једног лимуна, или, пак, нешто лимунтоса. Да ли је укувавање готово познаје се по томе, што кад се узме каша кашиком, уздигне и пушта наниже пада у виду грумуљица. Чим је китинкес готов скинути га с ватре и изручити у специјалне калупе зв. „форме", које се могу набавити у трговини. Калупе претходно треба овлажити водом, како би се касније из њих могао што лакше истрести китинкес. Калупи („форме") за китинкес могу бити у виду рибе, корњаче, зеца и т. сл. У калупима оставити китинкес да преноћи, па сутрадан га изручити на чисту хартију; мало га просушити на сунцу или у рерни, повезати пергамент хартијом и чувати на сувом месту до употребе.

Асен С. Станчевић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ :

Питање: — 1) Да ли су за пресецање врења шире дозвољена средства „Нипакомбин А/II" и „Микробин G"; који је од ових два препарата бољи и од којег је боља у доцнијем времену.

2) Да ли је за сузбијање болести код вина бољи „Калијумпиросулфит" или „Зоркин винобран".

Вукашин Миљковић,
Глобедер

Одговор: — 1. По нашем Закону о вину и Правилнику за његово извођење, за пресецање врења шире, односно за справљање безалкохолног сока (сладосока) од грожђа, нарочитим решењем Министарства Пољопривреде, за сада је дозвољено само сретство: Нипакомбин А/II, и то за сок који је намењен продаји. Од досада познатих, ово сретство се сматра за најбоље, ма да у пракси, ни оно не даје резултате који би били без приговора, јер шира после извесног времена добија нарочити укус.

2. Калијумметабисулфит, калијумпиросулфит и „Зоркин винобран" је једно исто сретство. Фабрика Зорка је калијумметабисулфиту дала име „винобран" односно калијумметабисулфит марке винобран, из трговачких разлога. Вредност калијумметабисулфита уопште па и винобрана, зависи од његове чистоће и чувања. Потпуно чист, садржи 57,6% **сумпордиоксида** (који у ствари спречава разне болести и мане код вина и донекле их и лечи) док се за практичне сврхе узима да садржи свега 50%. У трговину долази у два облика: У кристалу и у таблетама-пастилама од 5 или 10 грама, упакован у нарочитој хартији да не ветри тј. да не губи сумпордиоксид.

Кристали треба да буду чисти, безбојни, провидни.

Ако стоје дуже на ваздуху, губе сумпордиоксид и кристални облик и побеле нарочито на површини. Овакав калијумметабисулфит је лошији од напред описаног. Да би се спречио губитак сумпордиоксида а и ради лакшег одмеравања фабрике израђују калијумметабисулфит у таблетама, које су обично по 10 комада упаковане у омоту од пергамента или парафинисане хартије.

Инж. Вукашин Тоскић

Питање: Душан Шарац, ратар из Чалме — Срем, пита како би, лечио винову лозу од хлорозе и где би могло да се испита колико има креча у земљишту.

Одговор: Ако је земљиште одвише влажно, неопходно је потребно дренажом одвести сувишну воду, чиме ће се смањити растварање креча а самим тим донекле смањити хлороза.

Исто тако, бољом обрадом и ђубрењем, треба што више ојачати винову лозу, јер је запажено да је јача лоза отпорнија према хлорози од слабе и изнурене. Само треба избегавати ђубрење свежим стајским ђубретом, пошто оно повољно утиче на ширење хлорозе.

За сузбијање хлорозе употребљава се и зелена галица, мада неки сматрају да она не користи у оној мери колико се то у широкој пракси обично сматра.

Већ сада, чим лишће опадне, треба све непотребне ластаре потпуно отсећи — орезати углаву, а остале скратити на 20—30 см., па пресеке премазати врло јаким раствором зелене галице (3—4 кгр. галице растворити у 10 литара воде). Приликом премазивања пазити да раствор не накваси и окца, јер може да их оштети.

Препоручује се прскање лишћа слабим раствором зелене галице (1 кгр на 100 литара воде); треба пажљиво радити пошто се може догодити да лишће буде спржено.

Може се посипати зелена галица око сваког чокота, само је то веома скупо, јер су потребне велике количине. што већина виноградара није у могућности да поднесе.

У последње време чине се покушаји са употребом неких нових средстава за сузбијање хлорозе, али о томе нема још сигурнијих података.

Што се тиче установе где бисте могли да прегледате колико има креча у земљишту, обратите се Пољопривредној огледној и контролној станици у Топчидеру, Генерала Ковачевића ул. број 3.

Д. Ст.

Питање: Шта да радим са кокошком којој опада перје

Станимир Голубовић
Пожаревац

Одговор: — 1) Узрок опадања перја може бити слаба и мањкава исхрана. Кокошкама треба у првом реду кретања, зелене хране и нешто зрна. Ако кокошка није затворена у затвору, она нађе себи све потребне састојке хране, те таквој слободној кокошк и не испада перје.

2) Исто тако узроком испадања перја могу бити и разни кожни паразити (Црвена кокошја вашка) који муче животињу сишући јој крв. Против тих паразита можете покушати напрашити кокошку „Бухачем" који можете добавити у свакој бољој трговини. Место где кокошке спавају треба окречити.

Никола Бунтак,
ветеринар

РАЗНЕ ВЕСТИ, НОВОСТИ, ОБАВЕШТЕЊА И САВЕТИ

Светска трговина — у другом тромесечју 1939 године порасла је за преко 5%, а то је, између осталог, разлог великом наоружању и куповини потреба за резерву, јер се касније предвиђа да ће цене скакати.

Правилник о контроли извоза перја — недавно је прописан. Њиме се регулише правилан извоз овог важног артикла наше спољне трговине, а у исто време ставља се на сигурну основу унапређење и координирање овог посла.

Уљана репица — садржи око 40% уља у свом плоду, те је врло важна индустријска биљка код нас. Гаји се као озима и јара. Семена је потребно око 12 кгр. по хектару. Жетва се обавља већ у јуну месецу, те на истом земљишту може доћи још један усев до краја године. О овој репици и осталим уљаним биљкама могу се наћи опширнији податци и упутства у књизи **Уљане биљке** од ВластеЂорђевића, издање Срп. пољ. друштва, а цена јој је свега 6.— дин.

Млинарски отсек — основан је при Средњој техничкој школи у Петровграду, иницијативом тамошње Трговачк оиндустријске коморе. Кад се има у виду карактер тамошње привреде и пољопривредне производње, јасна је потреба једне овакве школе за тај крај и њено оснивање се мора поздравити, јер ће она добро доћи да попуни једну осетну празнину у млинарској струци овог нашег краја, да јој створи потребно стручно особље и да унапреди производњу и прераду једног важног народног производа.

Дан грожђа — приредиће Савез хрв. виноградара и воћара у Загребу. Тога дана ће моћи продавати неограничене количине воћа и грожђа свуда и на сваком месту, по улицама и кућама сви виногради и воћари са територије Хрватске бановине.

Извоз кукуруза и пасуља — забрањен је, како би се осигурале довољне количине ових производа за домаћу потрошњу, а у исто време да би се спречило велико скакање цена истих.

Цене памука — који је произведен у нашој држави, утврђене су на 16.— и 12,50 дин. кграм, према дужини влакна и времену сазревања. Памук који је зрео пре слане и има бар 17 мм. дужине, плаћаће се по првој цени, а онај који сазри после слане, плаћаће се по другој — нижој цени.

Удружење за насељавање земље у Енглеској — ради на томе да се незапослени радници врате земљи, на тај начин што им осигурава мали посед, самосталан у производњи, како би ова последња била у могућности да повећа количину производа потребних за исхрану становништва. Реч је о индустр. радницима, који се иначе тешко враћају земљи, јер се око 40% опет враћа у град, али они који су остали као земљорадници, изјављују да се боље осећају на

својој земљи, него у граду пуном неизвесности и беспослице.

Задружни покрет на Балкану — узима маха, развија се у једну јаку организацију, која већ броји на стотине хиљада чланова и на стотине милиона задругарских удела.

У Грчкој има 2925 разних задруга, са 266.000 чланова и близу 250 милиона драхми удела. Тамо је највише развијено кредитно задругарство.

У Румунији има 6525 разних задруга, а тамо такође преовлађује кредитни тип. Интересантно је напоменути да земљорадници у Румунији чине преко 85% чланство свих задруга, а међу њима више од 83% чине ситни поседници, т.ј. они који немају више од 10 хектара земље.

За бугарско задругарство немамо бројног стања, али судећи по уделима и фондовима задружних установа, који су још 1936 достизали суму од близу 2 милијарде лева, судимо да је оно врло развијено.

Главни кредитор бугарског земљ. задругарства јесте њихова Земљорадн. и задружна банка, која је само у 1936 г. (каснијих података немамо) одобрила кредита задругама за 1,184.000.000.— лева.

Око 2000 Задруга за заједничку употребу пољопривр. машина постоји у Француској. — Оне чине драгоцене услуге француским пољопривредницима, нарочито за време жетве и вршидбе, јер су машине (комплетне гарнитуре) за ове послове најскупље, те их појединци тешко набављају, а и радна снага, у којој се тамо и иначе оскудева, такође је лети врло скупа.

Техничка служба око ових машина, затим набавка горива мазива, делова итд. концентрисана је на једном месту, отуда врло повољне цене и мањи трошкови погона, те и већа рентабилност уложеног капитала у машине.

Аграрна реформа у Мађарској — покренута је, а спремљен је и законски предлог за њено успешно извођење. По званичним извештајима, 1600 великих поседника у тој држави имају 3,780.000 кат. јутара земље, док постоји преко милион земљорадника без имало земље. С друге стране, зна се да 82 велика поседника имају од 10.000 к. ј. земље, а једна породица држи чак 400.000 к. ј.!

Државна, комунална и црквена имања неће се парцелисати. Њихова се површина цени на 1,850.000 к. ј.

Да би се осигурао рентабилитет малих поседа, који су у стварању, предвиђа се велики број зимских пољопривредних течајева, ради обуке аграрних интересената који ће ту земљу добити. На тај начин не само да рентабилитет неће бити смањен дељењем великих поседа, него се предвиђа да ће он бити већи и бољи.

Уредба о шећерној репи — недавно је донета. Она регулише цену шећерној репи, за сваку кампању посебно, а

према њој је установљена и „Продајна централа за шећер", којој је стављено у задатак да дирigује шећерном привредом код нас. Ово је, у ствари, озакоњење досадашњег картела фабрика шећера, с том разликом што у њеној управи седе и претставници привредних министарстава.

Државна фабрика шећера — биће подигнута у Шапцу, са капацитетом прераде од 1000 вагона годишње. Земљорадници из Шапца и околине моћи ће један део својих оранича да ставе под културу шећерне репе, а да смање гајење житарица и кукуруза.

Око 6000 вагона сувих шљива — имаћемо ове године за извоз на страна тржишта. Више од половине овог броја даће Брчко и Ваљево. Призад је предузео кораке да се цела наша производња сувих шљива благовремено пласира.

Принос сунцокрета износи око 4000 вагона у целој земљи, а откупна цена му се креће око 170.— динара за 100 кгр. док је минимална (утврђена) цена била одређена, за откуп од произвођача, са 153.— динара на 100 кгр.

Извоз наших говеда за Италију — регулисан је. Недељно ће се извозити по 400 волова и нешто крава, а и цене су побољшане. Извоз ће се кретати преко Ријеке, а треба да почне већ ових дана.

Гајење уљарица у Мађарској нагло се повећава. До сада је површина под овим усевима износила око 40.000 кат. јутара, док су сада предузете мере да се она удвостручи, а то ће се вршити на рачун житарица, водећи рачуна да се уљане биљке гаје тамо где је клима за њих најподеснија.

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА

ПРЕДАВАЊА ИЗ ПЧЕЛАРСТВА

Пољопривредна подружина у Чачку писмом од 18-VI т. г. извештава да је г. Светозар Ђорђевић претседник Управног одбора Српског пчеларског друштва у Београду, 17 и 18 јуна т. г. одржао је два врло успела предавања из пчеларства.

И Пчеларска подружина у Чачку је врло активна у раду. Њеним агилним радом од пре 10 година она је много утицала напретку пчеларства у срезовима трнавском, љубићском и драгачевском. Њен успешан рад привукао је пажњу и интересовање претседника Друштва г. Ђорђевића те је међу њеним члановима и другим интересентима поменута предавања одржао.

Пољопривредна и Пчеларска подружина у Чачку координирају у раду и сретно се допуњују у жељи и пропаганди за просветно подизање и економско јачање пољопривредника.

Б. Љ. Н.

ПОЉОПРИВРЕДНА ПОДРУЖИНА У ГРАБОВИЦИ, СРЕЗ ДЕСПОТОВАЧКИ

Фебруара т. г. обновила је рад Пољопривредна подружина у Грабовици. То је ишло тешко јер је ранија Подружина услед несавесности појединих чланова, претрпела неуспех. Заслуга за обнављање прирада највише Радосаву Ст. Симићу омладинцу из истог села. Он је успео да у подружину окупи око 20 чланова, ообрих пснљоцривредника. И ако је млад човек њему су чланови поклонили повереље, а поклонили су му повереље стога што је и ако са мало школе (2 раз. гимназије и 2 пољопривредна течаја) у газдовању на своме имању показао леп успех. Подигао је воћњак и виноград; набавио је племените расе говеди, оваца и живине; на пијацу први изнесе рано пролеће. Остали пољопривредници из истог села, користе се доста његовим искуством и успехом, и то им је дало повода да са њиме оснују Подружину, која ће окупити већи број чланова и која ће дати повода за оснивање других организација (здравствене задруге и др.).

Сл. 166. Радосав Ст. Симић, пољопривредн. из Грабовице Деспотовац

Своме успеху Симић има доста да захвали стручним листовима, као што су „Тежак“ и друге које редовно прима и пажљиво чита.

Како је секретар душа подружине, а Симић је изабран за секретара, то се надамо да ће Грабовачка Подружина у кратком времену показати леп успех.

В. Т.

Из пољопривредне књижевности

БОЛЕСТИ И МАНЕ ВИНА ОД В. САЈФЕРТА, ПРЕВЕО НА НАШ ЈЕЗИК А. ТАЛАН

Свако вино које је од здравог и дозрелог грожђа припремљено може и мора бити добро и укусно. Важно је код тога још да буде потпуно здраво и без икакове мане. Летњи месеци су врло опасни за здравље вина. Многи наши виноградари, крчмари и гостионичари претрпе сваке године знатне штете, јер им се извесне количине вина покваре.

Вино је најосетљивији производ. Сваку промену временску лако осети ако није заштићено. Брзо се квари те је изложено разним променама, болестима и слично.

Топлина у летњим месецима погодна је за развој узрочника разних болести и промена у вину. Сетимо се самовинског цвета, оцтикавости, заврелости и слично. Све су то веома штетне и неугодне појаве у вину, којима погодује у развоју топлина, а које често умањује вредност вина, могу га учинити неупотребљивим.

Лепо каже народна пословица „лакше је болест спречити него лечити". Да, али зато је потребно знање. Без знања је немогуће одржати вино здравим, а још је мање могућности поправити га или излечити, када већ оболи или се поквари.

Таково потребно знање не поседује сваки виноградар, крчмар, нити гостионичар. Оно што човека мањка мора тражити. Знање о чувању вина здравим, о лечењу и поправљању вина у случају оболења или кварења — можеш наћи само у доброј стручној књизи.

Такву књигу издао је познати пољопривредни стручњак и писац пољопривредних чланака, г. **А. Талан,** учитељ пољопривреде. Књига је превод са немачкога, а потиче од стручњака светског гласа **W. Seiferta.** Преведена је до сада на шест европских језика.

У овој књизи наћи ће сваки виноградар, крчмар, гостионичар, хотелијер, као и свако лице које има посла са вином драгоцене упуте, за поступак око чувања вина здравим. Осим тога наћи ће опис свих појединих болести и мана вина које се појављују и које умањују вредност вина. Даље, у књизи ће наћи све потребне упуте за лечење и поправљање оболелих и покварених вина, као и средства која се у појединим случајевима употребљавају.

Цена је књизи 20.— динара више 2.50 динара за трошкове паковања и поштарине. Новац се шаље на чековни рачун број 31.435 на наслов **Талан Адам,** учитељ пољопривреде, Загреб, Зајчева улица 13/I. На исту адресу шаљу се и наруџбе за књигу.

Т.

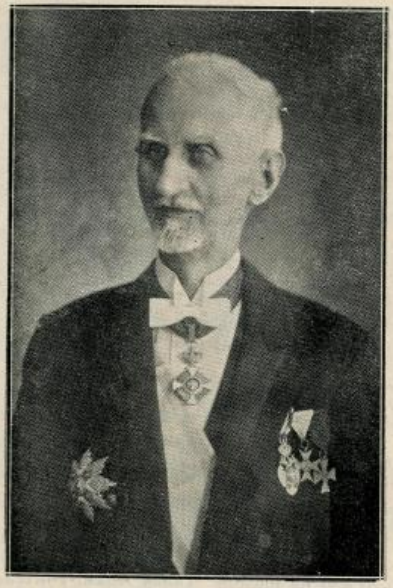
---

† КОСТА Д. ГЛАВИНИЋ

редован и члан утемељач Српског пољопривредног друштва, бивши министар Народне привреде, професор и ректор Велике школе, претседник Београдске општине итд.

На дан 26 септембра ове године угасио се живот Косте Д. Главинића, врло заслужног за економско и културно подизање наше земље. Он је својим особинама како умним тако и моралним чинио част својој земљи. Спадао је у нај-

истакнутије и најконструктивније јавне раднике предратне Србије а доцније Југославије. Био је обдарен ретко високим моралним и културним особинама. Припадао је малобројној групи високо цењених, уважених, поштованих и опште познатих људи. Био је редован члан Српског пољопривредног друштва скоро пуних педесет година, пошто је

† Коста Д. Главинић

за таквог члана, због стечених заслуга, изабран на годишњем збору друштвених чланова још 1890 године. Затим, он се уписао и за члана утемељача још 1896 године. Дакле, у Српском пољопривредном друштву сарађивао је педесет година. И не само да је увек и редовно у свима подухватима, потребним и за народ корисним, Друштво снажно помагао, већ је у тим подухватима његов ауторитет високо отскакао. Његова огромна искуства, висока култура и безгранична љубав према српском селу и сељаку били су од пресудног утицаја у делању Српског пољопривредног друштва — те наше старе и заслужне установе.

Покојник је до најситнијих детаља познавао потребе нашег сељачког живља у свима крајевима наше земље. И својски и свесрдно се трудио и истински залагао да се нашем земљораднику побољша живот, да му се производња повећа а да квалитет производа буде бољи те да се повољније уновчава. Његова дела и у том раду опште су позната. „Главинићева сушница" за сушење шљива, уведена још пре четрдесет година, распрострањена је у свима шљиварским крајевима наше земље. Та сушница допрла је и до најсиромашнијег земљорадника у брдским и планинским селима. Свуда је она позната као Главинићева и свуда је народу много користила, јер му је помагала да добије бољу и већу цену за своју шљиву. А покојник, иако јако оптерећен другим врло важним функцијама, није жалио труда да иде из места у место те да обучава људе у изградњи сушнице и у раду са њоме. Та сушница је најлепши споменик његове личности у нашем народу.

Исто тако велика је заслуга покојника и за изградњу задружних подрума у нашој земљи, нарочито оног у селу Бањи код Аранђеловца, који је доцније послужио као одличан модел за изградњу других задружних подрума у другим местима.

Покојни Главинић конструисао је и подесну хигијенску пећ за сеоске домове.

Био је члан Управног одбора Главног савеза српских земљорадничких задруга у Београду, претседник надзорног одбора Главног задружног савеза, претседник надзорног одбора Савеза здравствених задруга, претседник Комитета за одевање нашег села помоћу кућевне одавне радиности итд. На свима тим положајима чинио је огромне услуге нашем пољопривреднику.

У државној служби заузимао је највеће положаје: био пуних двадесет година професор Велике школе на техничком факултету, где је заузимао положај декана и ректора: био је одборник Београдске општине од 1886 до 1903 године, када је изабран за претседника општине, на коме је положају, три пута биран, остао до 1910 године; био је у 1908 и 1909 години Министар народне привреде и од 1911 до 1924 године био је владин комесар при Народној банци.

Рођен је у Београду 16 јануара 1858 године. основну школу свршио је у Шапцу, где му је отац био претседник општине, а реалку и технички факултет Велике школе у Београду; затим је као државни питомац свршио техничке науке на Високој школи у Берлину.

Погребу овог ретко заслужног човека, извршеног 28 септембра о. г. присуствовали су многобројни његови поштоваоци и пријатељи као и претставници званичних установа и других корпорација, у којима је покојни Главинић дуго времена и веома корисно радио.

Опроштајне говоре одржали су г. г. протојер Божић у име хришћанске цркве; др. Заћина, професор Универзитета од стране Београдског Универзитета, који је истакао научан и практичан дух покојника као професора, декана и ректора Велике школе; Боривоје Ђуричић, помоћник Министра саобраћаја у пензији, у име Удружења инжињера и архитекта, чији је оснивач био покојни Главинић; Андреја Динић, касациони судија говорио је у име Друштва „Стеван Дечански", које је Друштво основао покојник; др. Људевит Пројаска, начелник Мин. пољопривреде у пензији и претседник Савеза здравствених задруга, говорио је у име здравственог задругарства, у чијем раду покојник има великих заслуга; Никола Ж. Петровић, инспектор Министарства пољопривреде у пензији и члан Управног одбора Српског пољопривредног друштва, опростио се са покојником у име Друштва; Милош Милошевић, земљорадник из Великих Крчмара и члан Управног одбора Главног савеза српских земљорадничких задруга, говорио је у име истог Савеза и др. Милорад Драгић говорио је као члан Комитета за одевање нашег села помоћу кућевне одевне радиности.

Својим непрекидним и неуморним радом за добро сељака покојни Главинић је задужио нашег земљорадника и заиста заслужио да у нашим успоменама вечито живи и да другима послужи као светао пример како треба ардити за добро и напредак народа и отаџбине.

На комеморативној седници одржаној 28 септембра о. г. Управни одбор Српског пољопривредног друштва решио је да покојног Главинића за његове многобројне заслуге упише за друштвеног добротвора са улогом од 1000 динара.

Нека му је слава и хвала!

Ник. Ж. Петровић

ЗАПИСНИЦИ:

ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА Управног одбора Српског Пољопривредног друштва, 28 седница (13 VII)

Одлучено је: да се прими знању да је извршен преглед друштвених рачуна и стања касе за месец јуни текуће године и да је нађено стање исправно. Да се прими знању извештај благајне да је у току протеклих 15 дана наплаћено на име потраживања из прошле године Дин. 950.—; Књиговођа чита информативни биланс на крају првог полугођа текуће године и извештај о стању готовине, робе, потраживања, дуговања итд. Извештај је примљен знању са констатацијом да је биланс активан и стање уопште задовољавајуће.

Одлучено је:

Да се набави:

1) 12 комада тријера „Хајд" Кл. II м. II, по фабричној понуди и ценама испоруке. 2) 20.000 килограма семена чикванитина од фирме Галовац, а за рачун Министарства пољопривреде, пошто је, решењем Госп. мин. пољопривреде одобрена сума од Дин. 40.000 за помоћ пострадалима од града с тим, да се од испоручиоца изузме мустра, тако да семе и квалитативно мора у свему да одговара условима. Да се прими знању извештај чланова Набављачког одбора о у првом полугођу а према извршеним штих пробама. Да се у будуће само саопштавају оне набавке за које већ постоји наруџбина.

Одлучено је:

Да се по молби Радоја Петровића из Бачије пошаље бесплатно једна књига „Пољопривредне зграде", ради подизања куће. Да се не може продужити рок исплате тријера до краја 1941 године Пољопривредној подружини у Руњанима, већ да исплату има извршити уодређеном року. Да се по молби Пољопривредне подружине у Ивањици, не може исплатити њеним члановима г. г. Драг. Јелићу и Рајку Кушићу помоћ од по 500 динара, а за подигнута ђубришта по расписаном стечају за 1937 годину, пошто је извештај о подигнутим објектима био поднет после годину дана од одређеног рока, а сретства за ову сврху су већ исцрпљена. Да се исплати Дин. 300.— пољопривредној подружини у Ужицу на име хонорара претседнику и секретару исте за одржана предавања. Да се прими знању извештај Пољопривредне подружине у Тодорин-Долу, да је касно за семе које Друштво нуди на име помоћи пострадалима од града, с тим, да се друга помоћ не може дати. Да се продужи рок исплате дуга у 16.399,50 динара Пољопривредној подружини у Михајловци-трстеничком до 1 октобра т. г. Да се не може исплатити хонорар секретару Пољопривредне подружине у Пироту за рад у 1937 и 1938 години, пошто је дуг из 1937 год. Подружина измирила тек ове године. Да се по молби државног течаја за домаћице у Доброти, код Боке Которске, изда бесплатно 20 књига „Конзервисање воћа и поврћа стерилисањем" од Др. Стојковића у вредности 120 динара, ради награде најбољи мученицама, с тим да се на овим књигама утисне печат „Поклон Српског пољопривредног друштва"; Да се изда бесплатно на име помоћи једна колекција разних књига у вредности Дин. 100,— Пољопривредној књижници и читаоници у Јаковљу, среза моравског. Да се начелно усвоји предлог редовног члана Друштва г. Тиме Владисављевића о оснивању пољоривредних књижница и читаоница с тим да то буде без интервенције власти, односно да се ради по овом предлогу уз акцију коју Друштво иначе у том правцу спроводи. Да се преглед рада и стања подружина од стране инспектора друштва одложи за јесен.

Пошто је г. инж. Банковић, секретар друштва поднео молбу да му се одобри поред одмора још 20 дана ради бањског лечења, а по савету лекара одлучено је да се г. Банковићу одобри тражено боловање с тим да на дужности има бити 1 августа 1939 г.

Заступник секретара затим саопштава да је Љубисав Петковић, пензионер, поднео преставку којом моли да га Друштво постави за свога чиновника, па је одлучено да се именовани извести да се његовој молби не може изаћи у сусрет, пошто Друштво за сада има довољан број чиновника и не поставља се питање постављања нових службеника.

Г. Нешић, инспектор Друштва саопштава, да је на дан 7 т. м. одржана друга конференција претставника организација које су узеле учешћа и на првој конференцији одржаној 22 јуна т. г., а попитању сарадње и координације рада на селу. На тој конференцији по свима питањима је постигнут споразум и сагласност, па је решено да се изради један заједнички проглас, који ће потписати претставници ових организација. Тај проглас ће после свака организација достављати својим чланицама и члановима на терену ради поступања по истом.

Претседник г. др. Јосифовић затим саопштава како се замишља ова заједничка сарадња у прво време, као и који су послови по којима се још у току јесени има радити.

Претседник г. др. Јосифовић даље извештава, да су добивене свега две понуде за подизање трифолин станице, па је с обзиром на то да се са изградњом мора похитати одлучено да се сачека неколико дана, јер ће можда још неко од заинтересованих поднети понуду, а онда да се исте отворе. Затим, да канцеларија Друштва заједно са архитектом Ивацићем предузме што пре потребне мере, да се од Грађевинског одбора издејствује одобрење за зидање.

Том приликом, а пошто су цене материјалу знатно повећане, дискутовано је о изналажењу неке друге могућности за монтирање трифолин машине, па је решено, за случај да понуђене цене за зидање зграде буду високе да се одмах не мора приступити зидању исте, већ да се испита могућност смештаја машина у стару зграду на друштвеном плацу, или евентуална поправка исте.

Одлучено је да се сви пријављени помажући чланови приме у чланство и заведу у књигу помажућих чланова од броја 1061 до 1089, дакле у укупном броју 28.

Против ОНДИЈУМА-ПЕПЕЛНИЦЕ на виновој лози, цвећу и површу сигурно средство је:

СУЛФАЛОР

Воће а нарочито грожђе, ако се испрска Сулфалором непосредно пред бербу, дуже траје и издржава најдужи транспорт.

Чувајте од заразе свиње, стоку, коње, живину и дезинфекујте штале, оборе и живинарнике, спасоносним средством:

КРЕОТАНОМ

За наступајућу сетву запрашите (офарбајте) семе

ПОРЗОЛОМ

који је најбоље средство против ГЛАВНИЦЕ. ПОРЗОЛОМ се појачава клијавост зрна. Семе офарбано Порзолом не једу ни мишеви ни птице.

Подсиравајте млеко Сириштем „БИЉАНА"

Тражите упутства и ценовнике од Фабрике „БИЉАНА" А. Д.
Београд, Прешернова бр. 14 (Душановац)

МАШИНСКА РАДИОНИЦА и ЛИВНИЦА

Израђујем све врсте винарских пумпи и све потребне арматуре

ЈОХАН ЕГЕР

Телефон бр. 37-058. **ЗЕМУН** Новоградска ул. 29-б.

Окалемљене лозне и воћне саднице!

Корењаци и резнице америчке лозе, воћне дивљаке те рибиали, огрозди, малине итд. све у најбољим многим сортама и квалитети.

Старо познато „специјално стручно" пословање препоруча се интересентима.

Велерасадници
ЈАНКО ШАРИЋ
дипломирани економ за виноградарство и воћарство
ПЕТРОВАРАДИН (СРЕМ)

Илустровани ценовник бесплатно.

Старо поштуј ново купуј!

»Митри« казан је за напредно домаћинство, служи за све **домаће потребе** а рекордер за брзо и **лако печење и чистоћу** **алкохола,** са водом се залепљује а за секунду преокретом испражњује при томе ватра се не загашује.

Митри за 1939 год. знатно појачан, практичнији и усавршенији. Добити се могу код Српског пољ. Друштва у Београду, а ценовник шаље на захтев бесплатно предузеће

»МИТРИ« прскалица и казана Крушевац Тел. 70

КОНКУРС

За утакмицу у напредном пољопривредном раду, са великим бројем „награда" и главном наградом од

10.000.— динара у готовом

расписао је стручни пољопривредни лист

„ПОЉОПРИВРЕДНИ ПРЕГЛЕД"

Пољопривредници који желе учествовати у овом конкурсу нека се јаве са тачном назнаком свога имена и презимена, места, општине, среза и бановине на адресу

„ЗОРКА" Д. Д. за хемијску индустрију одељење за „Пољопривредни преглед" **Београд,** пошт. фах 669 или код

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА, Београд

где ће добити сва потребна обавештења и упутства бесплатно ва конкурс.

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

Универзитетска библиотека
БЕОГРАД

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ Њ.В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

БЕОГРАД
1
НОВЕМБАР
1939

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Берба грожђа у Виноградарској школи Александровац – Жупа

САДРЖАЈ: Инж. ЂОРЂЕ ЂОРЂЕВИЋ: Ансилирање зелене хране на површини земље; Dr. РЕЉА В. ПОПОВИЋ: Како се шири заразна болест црни пришт код стоке и људе; Инж. ВЛАДИМИР СПАСОЈЕВИЋ: Значај и начин рилања на дубину од два ашова; Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ: Обратите пажњу на завршетак вршења код вина; Инж. МИЛАН СРЕЋКОВИЋ: Чување воћа преко зиме; АСЕН С. СТАНЧЕВИЋ: Још неколико начина прераде лубења; МИХАЈЛО ГУРЖИЋ: Моја борба са јабучовим црвом и грожђаним мољцем; АСЕН С. СТАНЧЕВИЋ: Како укиселити купус за зиму: Допис са села — АЛЕКСАНДАР СИМОВИЋ: Цигани, скитачи преносе заразе; Разне вести, новости, обавештења и савети; Рад наших подружина; Једна стручна екскурзија чланова Пољопривредне подружине у Ст. Бечеју; Наши напредни пољопривредници; Нове књиге; Некролог: † Војин Ж. Миковић; † Чеда Којић; Извод из Записника Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

ИЗ УРЕДНИШТВА

Умољавају се сарадници „Тежака“ да своје рукописе за сезонске чланке достављају благовремено, тј. бар 15 дана раније него што излази број у коме желе да се чланак одштампа.

Даље се умољавају сарадници да рукописи буду написани само са једне стране, што читкије, а најбоље машином, и то са проредом.

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 67, Бр. 21 БЕОГРАД, 1 НОВЕМБАР 1939

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепартова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

АНСИЛИРАЊЕ — КОНЗЕРВИРАЊЕ ЗЕЛЕНЕ ХРАНЕ НА ПОВРШИНИ ЗЕМЉЕ

Овај начин спремања зелене сточне хране практикује се последњих година у немачким сељачким газдинствима у простору ограђеном балама од пресоване сламе.

У овоме правцу, по налогу Министарства пољопривреме, провео сам један оглед са зеленим кукурузом на имању угледног пољопривредног добра „Добричево" у Ћуприји.

За ансилирање употребљен је зелен кукуруз у целим стабљикама, а за зидове место бала пресоване сламе коришћене су две камаре старе сламе, које су по својој дужини стајале паралелно. Дужина камаре сламе износи 22 метара, а растојање од камара 3,60 метара.

Тринајестог јула кошен је коњском косачицом зелени кукуруз просечне висине око 1—1,20 метара. Кукуруз је сеја густо у редовима од 25 см., није никако прашен. У добу кошења налазио се у стадијуму ресања, а због јаких врућина, (40 C°) и велике суше, листови су преко дана били у јако усученом стању. Да би се при овако топлом времену сачувала сочност биљака, покошене стабљике одмах су товарене у кола, вожене и равно слагане између камара у слојевима разне дебљине од 0,40 м. до 1 м. Сваки наслагани слој гажен је темељно док не наступи јако сабијено тврдо стање. Гажење је извођено са два пара волова и једним коњем, који

се употребио искључиво за гажење ивица поред камара, пошто је коњ за ово погоднији од вола коме сметају рогови да приђе ближе камари. Кола натоварена зеленим кукурузом ишла су преко наслагане масе са једнога краја растоваривајући се и као празне силазила су на други крај. Ради тога направљени су навози од сламе и преко ње наслаганог кукуруза, у виду стрме равни.

У почетку извођења овога посла сумњао сам у успех, док нисам приметио, да сабијање целих стабљика кукуруза сточним гажењем успева савршено добро или боље рећи идеално. Посао слагања и гажења завршен је за два дана. Лимензија наслагане и угажене масе износила је 18 метара дужине, 3.60 метара ширине и око 1,30 метара висине. Трећега дана по целој површини тврдо угажене масе посуто је око 10 см. плеве и по истој гажено пола дана са два пара волова и једним коњем. Четвртога дана гажено је само три сата и више није гажено. Истога дана метнуте су греде преко камара, преко греда гране, па слама и направљен кров односно сувота изнад ансилиране масе.

За ансилирање употребљено је око 36.000 кгр. зеленог кукуруза.

За време превирање температура у маси пела се до 55 C°.

После месец дана начета је ансилирана маса и отпочето је са храњењем. Сва стока, говеда и коњи, једу је халапљиво. Приликом коришћења ансилиране масе установљено је, да је маса гажењем одлично сабијена као најбољом пресом. Лист је цео, зелено жуте боје, а целокупна маса веома пријатног мириса. Неупотребљивог слоја има са стране до сламе око 10—15 см. а по површини само око 5 см. Овај слој изгледа да служи као изолација и спречава свако даље кварење. Има већ два месеца од како је извршено ансилирање, а месец дана како се свакодневно сече и храни. Садржина се налази још увек у истом стању, веома пријатног мириса, листови цели, зелено жуте боје, а цела маса довољно влажна и сочна. Неупотребљив слој је још увек исте дебљине.

Мишљења сам, да је овај начин ансилирања зеленог кукуруза потпуно успео и да је веома прост, јевтин и за наше прилике лако прихватљив, јер отпада скупо сецкање хране и грађење скупих бетонских силос-јама и силос-торњева. Убеђен сам, да се за наше прилике због недостатка преса за пресовање сламе може користити и само једна страна камаре сламе, а њој паралелно исковати ограду од лепо сложених тараба, па да се ансилирање изврши и у томе међупростору са добрим успехом, јер успех ансилирања зависи од темељно изведеног гажења масе, а нарочито крајева ивица, при чему се мора строго водити рачуна, да се средина увек нешто више пуни и да ивице

поред камаре сламе добију што зеленије и сочније биљке.

Чело и зачеље у опште није потребно ограђивати, већ навоз (део стрме равни) по завршеном гажењу, треба само вертикално отсећи до места докле је добро гажено, а недовољно угажени део стрме равни, у колико у њему има зелене хране, употребити одмах.

Један део овако спремљене хране оставиће се и неће се трошити, да би се установило да ли иста после дужега времена подлежи каквим променама, односно докле се може сачувати.

У току ове јесени извршиће се на имању горе поменутог добра још и следећи огледи:

а) Ансилирање сировог резанца шећерне репе између камара сламе;

б) Ансилирање сировог резанца шећерне репе између једне камаре сламе и паралелно искованих тараба и

в) Ансилирање зелене луцерке уз додатак меласе (сладак отпадак при фабрикацији шећера), између камара сламе.

Успех ансилирања луцерке са меласом биће од важности за наше климатске прилике за најпознији откос и нарочито за први откос луцерке који извесних година, услед јаке бујности и кишовитог времена, пропада.

О постигнутим резултатима, у колико исти буду повољни и од интереса, објавиће се једним чланком преко истога листа.

С обзиром на наше климатске услове, сматрам, да се овај начин ансилирања треба првенствено применити код позне јесење сачме и других пићних биљака, које се услед недовољног сунца не могу осушити, односно изложене су пропадању. Осим тога и код првог откоса луцерке, црвене детелине, озимог грашка, озиме грахорице итд., када су пролећа кишовита и откоси бујни, те се не могу такође осушити.

Инж. **Ђорђе Ђорђевић**

КАКО СЕ ШИРИ ЗАРАЗНА БОЛЕСТ ЦРНИ ПРИШТ КОД СТОКЕ И ЉУДИ

Готово увек приликом мојих излазака у село у циљу сузбијања сточних зараза забринуто ме питају сељаци: „Докле ће, господине, владати слабост код наше стоке?

Одговор је увек исти: Све дотле док се заразе не буду пријављивале (да би се могле спровести ветеринарско-полициске мере на заражена дворишта) и док се лешеви угинулих животиња не буду затрпавали.

Овај случај, о коме ће бити овде реч догодио се је у нашем срезу, у месецу августу ове године. Мислим, да

ће бити од користи да у „Тежаку" кажемо коју реч о њему као и о самој болести о којој се је овде радило. Ово велим ради тога, што готово све наше српске напредне сељачке куће примају „Тежак" и што сам имао прилике да се лично уверим, да се исти сматра као најомиљенија литература код сељака. Због свега овога мислим, да ће ова моја излагања бити поучна.

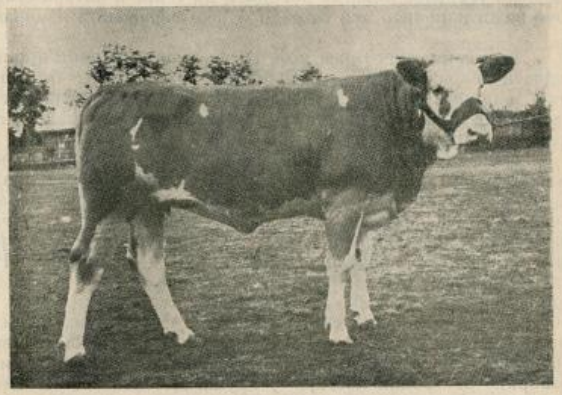
Домаћину Н. Н. из села С. угинуо је во од црног пришта. Са истог је одрао кожу а леш је оставио незатрпан у шуми, где су га пси развукли на све стране тако да су се делови тела угинуле животиње вукли по суседним двориштима. И шта се је догодило? После двадесет дана, у једном суседном дворишту угинула су два говечета, а после два дана од последњег угинућа у другом дворишту угинула је овца, једна крава и во. За појаву заразе сазнао сам тек после последњег угинућа које је сам власник пријавио. За све ово време нагађало се је све, али само не оно на што је било потребно да се посумња. Као и увек мислило се је „Да су се говеда окрвила, да их је ударила сунчаница, да је дошла зла година" итд. Али све ово није се само са овим завршило. Драњем коже са угинуле животиње заразиле су се три одрасле особе и једно осмогодишње дете. Благодарећи тој околности, што су заражене особе биле одмах упућене на лечење у болницу нико није платио главом.

Свему овоме поред нехата узрок је и незнање — непознавање ове опасне заразне болести, јер народ мисли да постоји само један тип ове болести и то: Нагли — код кога угинуће наступа одједном, без икаквих претходних знакова оболења. За све друге облике наивно мисли — да се ради само о „окрвављењу" и приступа зарезивању ушију. Због свега овога треба бити врло опрезан и избегавати свако зарезивање ушију у циљу пуштања крви.

Ову болест изазивају заразне клице црног пришта које су способне у повољним приликама да стварају тзв. споре, а које се одликују великом отпорношћу. Благодарећи овој њиховој особини оне могу живети на мразу од 14 степени више од десет дана; у повољним приликама могу живети више од десет година; у кључалој води живе неколико минута и за ово време не губе способност за изазивање оболења. Из овога се лепо види од колике је важности уништавање ових клица и спречавање њиховог ширења за борбу противу ове заразе. Ова болест највише влада у крајевима мочварним и плавним. Стока се зарази на пашњаку, који је заражен са клицама ове болести, а које су овамо допрле било из животињског тела које их излучује из себе за време болести или преко распаднутих лешева који нису били затрпани.

Незатрпани лешеви остављају за собом милионе и ми-

лионе клица ове опасне болести, које се за време поплава још више рашире по пашњацима и остану на трави коју после попасе стока и тако се зарази. Знаци оболења јављају се после 1—14 дана од уласка заразних клица у тело животиње. Ми ћемо за сваку врсту домаћих животиња посебно описати облике и знаке оболења.

Сл. 167 Симентаљска јуница „Гордана„ награђена на последњој изложби и сајму у Младеновцу -А. наградом. Одгајивач Милан Здравковић, Лапово. (Св. Др. Николић)

Код говеда постоје три облика оболења: Први облик оболења је нагли. Животиња угине без икаквих претходних знакова оболења. Болест наступа изненада. Говече се одједном сруши и за врло кратко време угине. Други облик оболења траје дуже времена — најчешће три дана. Животиња неће да једе, накостреши се, има затвор, после чега наступи крвав пролив — узнемирена је и шкрипи зубима, јављају се отоци на разним деловима тела — особито у грлишту; код музних животиња млеко пресуши или се у ређим случајевима измузе мало крвавог млека; крв иде на све природне отворе (уста, нос, чмар и стидница). Трећи облик болести ређи је а може по некад трајати до 15 дана. Знаци оболења слични су као и код другог облика болести.

Код коња може болест трајати од 8 сати па до 8 дана. Најчешће траје 3 дана. Прво се јаве јаке колике; коњ је јако узнемирен после чега добије крвав пролив и мокри крв. На плећки и с унутарње стране бута налазе се отоци.

Код свиња се болест јавља најчешће у грлу које услед овога много отекне. Наш народ ово оболење назива гроница и мисли да је ово нека друга болест а не црни пришт.

Код оваца ова се зараза јавља најчешће у наглом облику — одједном наступи угинуће без икаквих претходних знакова оболења. Ако се одмах не предузму потребне мере за њено угушење може се догодити да угине и читаво стадо. Ово важи нарочито ако се ради о јако зараженом пашњаку.

*

Код свих животиња, које су угинуле од црног пришта лешеви се разликују од осталих по томе што се брзо надују и почну брзо да заударају. Из носа, уста, стиднице и чмара иде црна катранаста крв; гузње црево је испало и надувено. Исти је случај и са плодом.

Код човека се ова зараза јавља у три облика: 1. На кожи као „чир", прво бубуљица — врло црвена као малина, а што се најчешће догоди код оних особа које су дерале кожу угинуле животиње или путем опанака који су начињени од коже животиње која је угинула од црног пришта на нози; 2. „Унутарњи црни пришт" — у гревима. Настаје када човек једе месо од животиње која је боловала од црног пришта или је угинула од те болести. Зато се оболеле животиње не смеју преклати. Овај облик болести може настати и ако се пије вода која је загађена са овим заразним клицама (ако је леш затрпан близу бунара или извора). 3. Облик настаје у плућима, зато се и зове „плућни". Настаје удисањем заразних клица.

Начин сузбијања црног пришта

1) У крајевима где стално влада ова зараза мора се сва стока заштитно пелцовати противу ове заразе. Ово се мора обавити још у рано пролеће — пре испуста на пашу. За ово постоји сигурно и врло јевтино сретство а које производе Државни бактериолошки заводи.

2) Сва угинућа и оболења морају се пријављивати властима како би исте могле да предузму све мере за спречавање ове опасне заразе.

3) До изласка марвеног лекара ради установљења заразе, леш угинуле животиње мора се покрити са сламом или сеном да не би муве разносиле заразне клице.

4) Да би се спречило ширење клица помоћу исцедка који излази из носа, уста, чмара и стиднице — морају се запушити са гуњвама сена или сламе и

5) Са угинуле животиње не сме се скидати кожа. Леш се мора закопати у најмање два метра дубоку јаму далеко од бунара, потока, реке и извора. Место где је лежала угинула животиња треба испрскати са капоритом — хлорним препаратом. — Исто ово важи за стају и предмете који су били у додиру са угинулом животињом. Слама са којом је била покривена угинула животиња мора се спалити.

Др. **Реља В. Катић**

ЗНАЧАЈ И НАЧИН РИЉАЊА НА ДУБИНУ ОД ДВА АШОВА

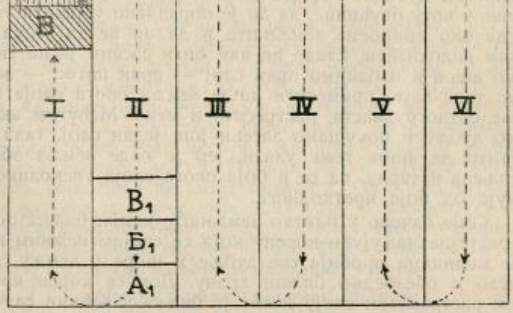
Орање на дубину од 35—40 см., па и више, иако је препоручљиво ипак је код нас још увек веома тешко изводљиво или у многим приликама чак и неизводљиво, јер су за орања на таквим дубинама потребни снажни трактори и специјалне врсте плугова којима наш пољопривредник не располаже. Међутим то не значи да наш пољопривредник није у стању ни свој врт или део намењен нарочитим и интензивним културама дубоко прерићати, слично ономе као што се то ради у винограду. Могли би се запитати каква је корист од дубоког орања на њиви или риљања на два ашова у врту окућнице, да ли је оправдано уложити толико труда око припреме земљишта и да ли ће тај труд бити нечим надокнађен. Ствар ће нам бити сасвим јасна ако узмемо ашов и избацимо први слој — први патос — земљишта; тада ћемо приметити да је земља овога слоја вишемање ситногрудваста, растресита и мека. Међутим ако пођемо дубље и покушамо засећи још један слој, тада ћемо осетити да ашов теже улази, јер је овде земља збијена, слепљена и тврда, па се и боја овога слоја унеколико разликује од боје претходнога.

Семе бачено у плитко земљиште клија, биљка почиње да расте захваљујући корену који се својим нежним и ситним жилицама пробија све дубље и шире у земљу, да би усисао и обезбедио биљци храну. Док се корен креће у оном растреситом слоју дотле је биљка у већини случајева обилато храњена. Међутим када корен почиње да се пробија у онај други тешки и збијени слој, нежне жилице наилазе на јак отпор слепљене и тврде као камен земље, чак се често цепају, ломе и сл., јер је понекад овај слој прошаран и камењем. Осим тога у њему ретко има довољно влаге да би биљка могла подмирити своје потребе. Овде треба подвући да се баш у тој периоди обично јављају суше, те онај плитки горњи слој лако и за релативно кратко време изгуби готово сву влагу, а у доњем слоју, као што рекосмо, или је нема или је корен тешко може користити То је разлог да биљка пре времена почиње завршавати своју вегетацију, а плодови пре времена сазревати остајући при томе ситни, кржљави, спарушени и наборани. Они су, дакле, увек и слабе каквоће и мале тежине.

Да бисмо отклонили ову незгоду истовремно и себи и биљци потребно је на њиви извршити уколико је могуће дубље орање, а у врту обавезно риљање и то на дубини од два ашова. За извођење овога последњег рада најзгоднија је шема приказана на слици.

Дакле пре свега целу парцелу поделимо по могућству на паран број пантљика, чија је ширина 1,5 м. ако ради

један радник, односно 3 м. ако раде два радника. Затим спремимо два тања штапа од по 1 м, дужине и 2 мала кочића. Риљање почиње од **А** (види шему) на тај начин што претходно штаповима одмеримо по један метар дуж обе стране прве пантљике и на крајевима штапова забодемо кочиће, а затим уклонимо штапове и помоћу мотике направимо плитку браздицу од једног до другог кочића. Сада

Сл. 168 Риљање на дубину од 2 ашова

приступамо избацивању првога ашова земље. Најзгодније је ако тај први ашов избацујемо одмах у колица и преносимо сву земљу првога ашова на једну гомилицу на слободном простору код **Ш** (види шему) последње пантљике. Исто то учинимо и са другим ашовом, само ову гомилу морамо одвојити од прве. Сад смо добили празну јаму (јарак) дубине од 2 ашова на месту **А**, стога поново узимамо штапове и кочиће, одмеримо и забележимо као и малочас, а затим земљу првога ашова бацамо на дно јаме **А**. Када смо свршили са првим ашовом тада вадимо други и бацамо преко земље првога ашова. На тај начин смо попунили јаму (јарак) **А** али смо истовремено отворили јаму (јарак) **Б**; стога одмеравамо нов део **В** да би и са њим поступили као и са претходнима. Када је завршено са риговањем I пантљике на крају нам је остао празан јарак. Сада почињемо са риговањем пантљике II и то на супротном крају, тј. у $А_1$, на тај начин што земљу првог и другог ашова овог делића II пантљике пребацујемо у празан завршни јарак пантљике I. Такав рад се наставља, ситнећи упоредо грудве

земље и изравнавајући површину све док не дођемо до последње пантљике, где нам остаје завршна празна јама **Ш**, али за чије покриће смо се осигурали раније довезеном земљом из А. Стога узимамо гомилицу првог ашова из **А** и бацамо је на дно јаме, а за овом и гомилицу другога ашова. На тај начин смо завршили са риљањем целе површине бацивши горњи плодни слој доле, а доњи мање плодни на површину. Будући да је сиромашни слој дошао на површину намеће се потреба да му се дода ђубриво и да се још једанпут прериља али сада само на један ашов да би се тако ђубре измешало.

Риљање на два ашова неће бити потребно за известан период (најмање 5 година) ако је цео посао извршен савесно и марљиво.

Благодет оваквог рада осетиће се одмах, већ током идуће године, јер ће се земља проветрити, сасвим иситнити и претворити у једну богату, плодну и равну површину. Осим тога влага ће се добро задржавати у доњем плодном и растреситом слоју, те је неће недостајати па ма било и суше током године а то ће обезбедити правилно развиће и нормално сазревање биљци те ће нам уродити богатим плодом.

Инж. **Владимир Спасојевић**

ОБРАТИТЕ ПАЖЊУ НА ЗАВРШЕТАК ВРЕЊА КОД ВИНА

Као што видимо овогодишња берба обавила се и обавља се по веома промењљивом времену, тј. после 2—3 сунчана дана дођу неколико дана са кишом. Последица тога је већа или мања количина испрскалог, натрулог и земљом запрљаног грожђа. У прошлом броју „Тежака" напоменули смо да је неопходно вршити тзв. таложење шире уз примену калијум-метабисулфита а за врење употребити домаћи, селекционисани а још боље тзв. сулфитни квасац, који подноси веће количине сумпор-диоксида (односно калијумметабисулфита).

При свему томе врењу треба поклонити већу пажњу него у годинама када се берба врши по лепом времену а поготову ако за врење није употребљен квасац. Највећи део квасних гљивица сматра се да се налази на површини бобица, а када су честе кише исте сперу највећи део квасца те га у ширу и кљук дође врло мало. Ако се уз то не обрати пажња на врење исто неће ићи правилно и врло често се прекине пре времена. Да нам пак вино буде здраво треба на првом месту да је потпуно преврело. Врење се мора стално контролисати, а то је најлакше употребом врањева за врење — врелњача. Чим се примети да у истима

слаби онај познати звук — клокотање, треба вино кушаги. Ако је вино једва приметно слатко а уз то умерено топло, значи да је врење скоро завршено. Да би и онај мали остатак шећера потпуно превреo, довољно је да се вино у судовима добро измеша мешалицом или пумпом, или да се упумпа нешто ваздуха.

Сл. 169 Из Виноградарске школе Александровац - Жупа. — Део тунела од винове лозе

Да нас укус не би варао, може се врење контролисати и широмером. За ово је нарочито погодан Екслов широмер. Ако исти спуштен у вино, показује нулу, значи да је врење при крају. За контролу се могу употребити и Клостернајбуршки. — Бабови широмери ако им скала почиње са нулом.

Ако се пак покаже да у вину има још много шећера, треба наћи узрок, услед кога је врење ослабило или престало, па исти отклонити и понова изазвати врење. Ти узроци су обично следећи:

1. Сувише ниска или висока температура шире, кључка односно врионице.
2. Недовољан приступ ваздуха, односно кисеоника,
3. Висока количина сумпордиоксида
4. Висока количина шећера
5. Присуство веће количине штетних гљивица и бактерија које спречавају врење.

Да ли се ради о ниској температури довољно је једну флашу шире ставити у топлу просторију (20—25° C) и ако

наступи врење, значи да и осталу ширу треба загрејати, било делимичним загревањем саме шире, или ложењем просторије.

Да ли се ради о недовољном присуству ваздуха довољно је, узети једну флашу шире, добро је протрести — промућкати и оставити у истој просторији. Ако се врење настави, довољно је ширу проветрити претакањем.

Осећа ли се по укусу и мирису сумпордиоксид, може се шира такође проветрити, па ће врење отпочети.

Ако је температура шире-кључа преко 30° С, мора се вршити расхлађивање, претакањем у мање судове, кадешафоље, отварањем врата и прозора, поливањем пода водом.

Најтежи је случај, ако је врење престало услед високог шећера и штетних гљивица и бактерија. Ту се тешко врење може наставити напред поменутим мерама, већ се мора додати по хектолитру 2-3 л. селекционисаног квасца и то у првом случају, тј. кад је у питању шећер, директно, а у другом случају, по извршеном таложењу ако то већ није раније учињено.

Инж. Вукашин Тоскић

ЧУВАЊЕ ВОЋА ПРЕКО ЗИМЕ

Ово је једно врло важно питање, које ће, без сумње, зантересовати све наше пољопривреднике, као и варошко становништво. Воће треба имати онда, када му је цена висока, а то је преко зиме, јер га тада на пијацама има најмање. Воћа би требало имати све до идуће бербе. Цена воћу је најнижа онда, када га има у изобиљу а то је за време лета и јесени. Многи би набавили воће, када му је цена најнижа, али је исто врло тешко сачувати до зиме, преко зиме, па чак до идуће бербе. Ми ћемо се на овоме месту постарати да покажемо нашим читаоцима „Тежака", шта би све требало радити па да би им се воће могло очувати и преко зиме.

На првом месту бербу треба вршити по лепом и сувом времену, јер је познато, да је воће брано по киши или роси подложно јако трулењу и брзом пропадању. Тако исто потребно је да се воће прво пробере, па тек онда да се спрема за чување преко зиме. Многи наши пољопривредници не воде рачуна о начину бербе. Бербу воћа за чување требало би да врше пажљиво како би сачували плодове од разних механичких повреда. Уз то се мора водити рачуна о преносу као и о одвајању свију повређених и натрулих плодова, да не би зараза прешла и на здраве пло-

дове. Када се о свему овоме води рачуна, онда се тек може приступити спремању воћа за чување преко зиме.

Воће се може чувати на више начина. Сваки од њих има и добрих и лоших страна.

1) Чување воћа у разним порозним материјама

За чување воћа преко зиме могу корисно послужити многе материје, које имају за задатак да заштите воће од топлоте и хладноће. Од порозних материја, које долазе у обзир, требало би споменути следеће: стругогина од дрвета, слама, песак, хартија, пепео и др. Стругогина би требало да буде од листопадног дрвећа, а никако од четинара, јер има мирис на смолу, које воће лако привлачи. Слама за чување воћа мора бити сува и чиста, а никако плесњива (буђава), јер буђ може прећи и на плодове од које почињу да труле. За чување воћа може се употребити и песак. Он мора бити чист и не сме садржавати никакве отпатке. Песак треба да је сув, а никако влажан. И пепео се може употребити али само за мале количине воћа. Као добар и врло практичан материјал је хартија. Она се употребљава на тај начин, што се у њу завије сваки плод посебице. Тако завијени плодови ставе се у какав суд и у њему се чувају до потрошње.

2) Чување воћа у подрумима и другим просторијама

Воће се може добро чувати у подрумима и др. узгредним просторијама али под условом, да су добро осветљене, да нису много влажне, и промајне. Подруми морају бити потпуно чисти, без буђи и др. разних штетних гљивица, које могу лако проузроковати кварење и пропадање воћа. Пре уношења воћа у подрум или сличну просторију, морају се обавезно очистити и дезинфиковати. Дезинфекцију треба вршити палењем сумпора и кречењем зидова и плафона. Такође се мора извршити дезинфекција пода кречним млеком или содом. У подрумима треба имати стелаже за ређање воћа. Плодови на стелажама не смеју се додиривати. јер, ако је неки почео да трули, да трулеж не пређе и на здраве плодове. Кад се подрум напуни воћем мора се добро засумпорисати. Приликом сумпорисања врата се на подруму затворе. Ако се врата и прозори добро не затварају морају се облепити хартијом, да се сумпорни дим не би губио. Сваких 10—15 дана треба подрумска врата отварати и прегледати воће на стелажама (полицама). Све труле и натруле плодове треба избацити. Чешће или ређе сумпорисање зависи од просторије. Уколико се воће више квари, у толико ће се чешће сумпорисати.

3) Чување воћа у траповима

У недостатку просторија за чување воћа могу доста згодно да послуже и трапови. Трапови су исти као и они за кромпир. За трапове треба изабрати суво и оцедно место како се вода у њих не би скупљала. Они могу бити произвољне дужине, а широки 1—1,5 м. Дубина се креће око 50—60 см. Трапови могу бити и надземни. На дно трапа ставе се гране, а изнад њих слама. Плодови се поређају по слами. Кад је завршено са једним редом приступа се опет

Сл. 170 Једите што више воћа, јер је то у интересу вашег здравља.
(Сн. Ст. Јешић)

ређању сламе и тако редом до врха. Трап изнад површине земље је обично 1 м. висине. Кад дође и задњи ред плодова ставља се један слој сламе од 15—20 см. а изнад њега дебео слој земље. На сваких 1—2 м. наместити вентилаторе за одвођење водене паре и топлоте. За вентилаторе узима се сноп прућа или шаше, а може се направити и од дасака, који је најбољи. Изнад вентилатора увек метнути неку даску или плех да не би киша упадала у трап и квасила воће. Трапови не смеју бити велики, јер ако се трап начне мора се ускоро и потрошити. Утрапљено воће не вадити преко зиме него тек онда, када мине опасност од зимских мразева. Трапове отварати рано с пролећа. Да се вода не би скупљала у трап потребно је около ископати јарак за отицање воде.

4) **Чување воћа у сандуцима, качицама и бурадима**

Овај начин чувања воћа је врло добар и за препоруку је код оних људи, који немају велике количине. Судови не треба да су велики, јер се у мањим судовима воће боље и дуже чува. Остављење воћа врши се на овај начин: на дно суда ставити један слој сламе, па поређати плодове, али да се не додирују, па опет ред сламе, па ред плодова и тако редом до врха. Пошто је тако воће смештено, ставити поклопце изнад судова и чувати их на хладном месту до употребе. Бурад, качице или сандуке не остављати да леже на земљи, већ испод њих подметнути цигље или дрвене подметаче да би ваздух могао несметано да струји.

Инж. **Милан Срећковић**

ЈОШ НЕКОЛИКО РЕЧИ О ПРЕРАДИ ДУЊА

Мармелада

Мармелада од дуња је такође врло здрава прерађевина, која се много цени због своје лековитости. Она је била позната још старим римљанима под именом **мелапла-кунта.** За мармеладу бирају се обично добро зреле дуње без обзира на сорту. Дуње обрисати од маља, исећи их на кришке, отстранити тврде делове не љуштећи их, додати им мало воде и кувати док се кришке не распадну. Потом их протрати кроз пасирач за парадајз, па добивену кашу измерити и ставити на ватру да се кува. Када се маса буде укувала за једну половину, додати јој на сваки килограм по 300 грама шећера и кувати даље. Да ли је мармелада укувана познаје се на исти начин као и китинкес. Готова мармелада може се изручити у стаклене тегле, или, пак, глеђосане ћупове. Ако се мармелада сипа у ћупове, онда се затварање врши на овај начин: начини се колут од пергамент хартије, величине отвора суда, па се потопи у чист алкохол или рум и стави преко мармеладе. Затим се одозго, поврх хартије, поспе мало салицила, пазећи да не падне на мармеладу. Преко овога на отвор се опет стави пергамент хартија, завеже канапом и чува до употребе.

Пекмез

Пекмез од дуња се ређе кува сам, већ обично с јабукама или крушкама. То је уствари мармелада јаче укувана, без додатка шећера. Готови се на исти начин као и мармелада с разликом што се пекмезу додаје неки мирис: цимет, ванила или каранфилић. Да ли је пекмез готов познаје се

по томе, што се при мешању провиди дно у виду појаса, где је мешаљка прошла и кад се мешаљка уздигне пекмез пада у крупне комадиће.

Џем

Поред осталих прерађевина од дуња које се код нас справљају, спада и џем који је енглеског порекла, но ипак је код нас доста у примени. Он је у ствари пихтијаста мармелада, који се справља на следећи начин: узети дуње које су престојале на складишту најмање три недеље. Затим једну половину дуња исећи на кришке и са толико воде кувати их док не омекну; потом сок процедити кроз чисту крпу и исти кувати док се не почне згрушњавати. У том моменту додати му на сваки литар сока 250 грама шећера; потом ону другу половину дуња, пошто су претходно прокуване и пропасиране, додати и прокувати десетак минута. Затим џем изручити из шерпе, односно казана, у тегле или ћупове и чувати га на исти начин као и мармеладу.

Воћне кобасице

Интересантно је видети воћне кобасице. На први поглед свако ће мислити да су то кобасице од меса. За ту сврху ваља набавити сува црева (која се употребљавају за кобасице од меса) из месарске радње, чија је цена 1.— до 3.— дин. по метру. Црева добро испрати и оставити их да се оцеде од воде. За то време узети добро зреле дуње, исећи их на кришке и остранити им чврсте делове, па то прокувати у мало воде. Када дуње омекшају пропасирати их, па затим на сваки литар каше додати 1/2 кгр. шећера и кувати до густине мармеладе. Затим овом мармеладом напунити црева, па на растојању од десетак сантиметара извезати црева канапом, како би кобасице добиле леп изглед. Овакве кобасице просушити на сунцу или рерни и чувати до употребе.

Дуњовача ракија

Ако дуње не можемо ни на један од горе наведених начина прерадити, или их, пак, имамо у изобиљу па их не можемо уновчити, онда их у крајњем случају муљамо или сечемо на кришке и бацамо у кацу за превирање. Када превре пеку се у казанима исто као и шљивовица. Ракија од дуња, позната под именом „дуњовача", много се цени, јер има особен мирис, који јој повећава квалитет. За чување ове ракије најбоље је узети дудову бурад, која дају ракији специјалну боју.

Асен С. Станчевић

МОЈА БОРБА СА ЈАБУКОВИМ ЦРВОМ И ГРОЖЂАНИМ МОЉЦЕМ

У „Тежаку" од 11 маја 1939 г. објављен је чланак „Јабуков црв" од инжињера г. Драгослава Милосављевића. Ја ћу доле изложити, како се борим већ читав низ година и то успешно са овом штеточином.

Сл. 171 Јабука са навученим кесицама
(сн. М. Гуржин)

Употребљавам навлачење папирних кеса — тај данашњи начин примљен у Француској, где су потрошачи научили да цене прворазредни квалитет воћа. На јабуке и крушке у почетку и до средине маја ја навлачим папирне кесе, али претходно опрскам воћке бордовском чорбом за сузбијање гливичних болести. На једној кити остављам свега два најнапреднија плода, ресто покидам. На један од два остављена плода навлачим кесу — други остаје слободан у резерви. Кроз две недеље контролишем пораст и стање; ако се плод у кеси добро развија — откидам и резервни. У обратном случају кеса се премешта на бивши резервни, а основни се откине, ако сам не отпадне.

Спремање кеса: Праве се од хартије размере 15 x 125 см. У килограму има је 17—25 табака. Цена 12 дин. по килограму. Од једног табака може се направити 8 ком. Кесе се спремају у јесенско и зимње доба на тај начин, што се исечена хартија олепи са кромпировим штирком или лепком од пшеничног брашна. На кеси се прави бочни отвор, кроз који се умести плод унутра, а који исто време служи за циркулацију спољног ваздуха. Исеку се донекле и ћошкови кесе у истом циљу, пошто без спољнег ваздуха не може плод да сазри.

Навлачење кеса. Плод се увлачи у кесу кроз бочни просек. Кеса се затим увије (не да се завеже) меком и танком жицом на најближој гранчици. У току једног радног дана може се на тај начин обавити навлачење и учвршћивање око 500 џакчића.

Сл. 172 Јабука после скидања кесица
(сн. М. Гуржин)

Скидање кесе. За једно две недеље пред бербу кесе се скидају и то не по великој жези, — већ када је облачно. да не би на плодовима, ненавикнутим на директно дејство јаких сунчаних зрака, настале ожеготина коже. Црвене сорте јабука одмах лепо зарумене на сунцу.

Рентабилност. На изложени начин добија се воће потпуно чисто и допадљиве спољашности. Кесе се од киша обично не кваре, а пажљиво руковање осигурава трогодишњу употребу истих. Трошкови скопчани са овом радњом врло су незнатни, рад једноставан.

Ако пак не употребљавамо кесе то ће на првом месту 3/4 рода бити на земљи, корисно једино свињама за храну или нешто слично, а у преосталој 1/4 рода нећемо наћи ниједног плода без мане, а стабла за тај род троше снагу.

Рентабилност је ту очигледна. Само мало бриге.

Грожђани мољац у вароши

Поред осталог имам и винову лозу. Врт у вароши. Поред врта има једна електрична сијалица-фењер, а други исто у близини. Грађевине дају добра легла за разне врсте мољаца, који на миру презиме, да би затим с пролећа вршили своја разорна дејства. Грађевине ублажавају дејство ветра и на тај начин опет потпомажу њин удобни живот. Електрични фењер опет намамљује ноћне лептире. На тај начин на мој врт сваке године нарочито се врши најезда ноћних лептира — јабучног и грожђаног мољца.

Употреба џакчића на јабукама и крушкама врло је ефикасна, и ту сам победилац ја. Али грожђани мољац је мој непријатељ бр. 1.

Штету у првој половини лета не опажам у винограду. Али у другој половини, пред зрење грожђа, када се већ не сме прскати раствором арсеникових соли — ту грожђани мољац мене побеђује. Обилан род прворазредних стоних сорти грожђа морам кофом износити из винограда и бацати у помијару. Кесе од хартије не помажу, грожђе не може добро сазрети у кесама. Покушао сам са кесама од газе; али ни то није добро јер она лежи на плоду, и мољац слободно замеће на њему јаја. Пробао сам да мећем нафталин код гроздова у хартији од новина, али мољац подноси његов мирис. Намештао сам међу лозом храњиве мамке али без нарочитог резултата. Лети 1938 г. сваке недеље прскао сам гроздове дуванским екстрактом: 300 гр. екстракта на 10 литра + 250 гр. калијевог сапуна + чорба од 150 гр. квасије. Лишће је било опало а користи никакве.

Ако ће и ова четврта година бити без видног резултата, онда сам принуђен винову лозу уништити и посадити воће.

Био би много рад и захвалан, ако би неко од читалаца „Тежака" који има виноград у оваквим или сличним приликама поделио самном своје практично знање у борби са грожђаним мољцем.

Михајло Гуржин

КАКО УКИСЕЛИТИ КУПУС ЗА ЗИМУ

Кисео купус у исхрани има велики значај, зато што је врло богат у витаминима. Нарочито је значајан преко зиме и рано с пролећа када нам је избор поврћа сведен на минимум, те он служи и као допуна разноликости хране, а и као врло хранљив и користан по организам. Због тога свака кућа треба да остави извесну количину купуса за зиму, како не би оскудевала у тој неопходној храни. Јер поред витамина кисео купус садржи и доста млечне киселине, која знатно убрзава варење хране.

За кишељење купуса бирати по могућству касније сорте, чије су главице чврсте и тврде. Одабране главице оставити на сувом и промајном месту да стоје неколико дана, да би мало омекшале. Скинути им горња два-три нечиста листа, па их онда унакрс расећи до средине главице. За то време припремити суд у коме ће се оставити купус. Обично се узима качица или каца, што зависи од количине купуса која ће се оставити. Суд опрати прво чистом хладном водом и четком, па га затим опрати врућом водом да би се запарио. Потом у суд сложити купус, па сваку главицу поврх кочанке посолити кухињском сољу (по 30 гр. соли на главицу). Ради поправке мириса може се додати по нека кришка лимуна, јабуке или мирођије, а да би се добио расол розе боје треба додати неку главицу црвеног купуса, а у недостатку овога 2—3 црвене цвекле. Кад се суд напуни, ставити поврх купуса точак исплетен од граба или винове лозе, па га притиснути чистим речним каменом. То оставити тако 24 сата, па у суд налити хладну воду да купус огрезне у њој. Прве недеље саламуру претакати сваког дана, а после тог рока сваког другог-трећег. Ако се жели да се купус што пре укисели, онда га прелити врућим саламуром. Мора се након неколико дана проконтролисати да ли је довољно соли стављено у купус, јер упротивном постаће кашаст и укариће се.

Поред овог начина остављања, може се купус оставити и у виду резанца, који се употребљава за спремање подварка, салате и др. За ту сврху бирају се чврсте беле главице, које се ножем ситно исечу или, пак, сстружу на специјалном рендету или машини. Затим покрити дно суда целим купусним лишћем, па одозго сипати исецкани купус, равномерно га солити и чврсто притискати. Ради побољшања мириса може се такође додати по која кришка лимуна или јабуке, као и мало мирођије и рена. Када се суд напуни с купусом резанцем, онда га покрити целим лишћем и добро притиснути точком и каменом. Од притиска резанац ће сам по себи пустити воду те ће огрезнути у њој, а ако се то не деси мора га налити мало сланом водом.

Било ма на који начин да се оставља купус, мора се водити рачуна да се смести на сувом и хладном месту, где температура не прелази преко 18° С, јер ће у противном прокиснути.

Асен С. Станчевић

ДОПИС СА СЕЛА

ЦИГАНИ СКИТАЧИ ПРЕНОСЕ ЗАРАЗЕ

Познато је свима земљорадницима да им поред суше, града, неродице угињава и стока, то највеће благо, без којег се напредна земљорадња не да ни замислити. А баш за случајеве угинућа често је кривица самог сточара, а све стога, што прву оболелу животињу не одваја од осталих здравих, нити благовремено пријављује властима први случај оболења стоке у селу, те се не предузму хитно потребне мере цепљењем, против болести од које прети опасност. Многе општинске власти и кад сазнају да постоји сточна зараза у селу, не извештавају надлежне из бојазни да им надлежни срески ветеринар не забрани издавање сточних пасоша (билета).

Лешине угинуле стоке бацају се у текуће воде, или се због празноверице обесе о неко дрво подаље од кућа те се тако стварају читави расадници заразе. Сваке године по селима залазе и цигани скитачи — бакрачари који, тражећи посла обиђу по неколико срезова годишње, лутајући за послом. Цигани купе лешеве пернате живине, свиња, оваца и то употребљавају за храну, а често кад се селе у удаљене крајеве носе собом поменуте лешеве, употребљујући их уз пут за храну и тако гредом сеју заразу.

Имао сам прилике да видим да по доласку цигана у село, букне одмах колера пернате живине и свињска куга. Један мој пријатељ из суседног среза жалио се да је по доласку цигана у његово село букнула зараза у његовом дворишту те је остао без пернате живине и свиња.

Стога се цигани скитачи (бакрачари и мечкари) могу сматрати као најопаснији разносачи сточних зараза. Противу њих треба повести најенергичнију борбу, спречавати им купљење лешева, а нарочито достављати њихов долазак у село општинској власти која би требала да им пролаз и становање у селу забрани.

Дакле сваки савестан сточар треба будним оком да прати стање здравља стоке у своме крају, да редовно цепи сву стоку имајући у виду рокове трајања заштите, да све поменуте појаве о ширењу сточних зараза спречава. А да

старинске празноверице одбаце које су остале од старе многобожачке вере, да му стока црквава што ради у петку пред први март — пред Ђурђев-дан, у белу суботу и четвртак, што ради са стоком у мрсну среду.

Одбацивањем поменутих празноверица, а сузбијањем ширење сточних зараза, угинуће стоке свело би се на најмању меру.

Александар Симовић

РАЗНЕ ВЕСТИ, САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА

Белгија награђује гајење житарица. — Ради што веће производње пшенице, као и овса, јечма те ражи, за исхрану људства и домаћих животиња, у Белгији се дају нарочите награде (премије) на засејане површине, које се крећу од 250.— до 550.— франака по хектару.

Лук у праху. — Прерађује се у Египту, да би се жетва могла сачувати и уновчити и у месецима ван сезоне продаје овог важног артикла. Овај посао се показао погодан за одржавање цена преко целе године.

Продајна централа за квасац — основана је, уредбом, ових дана. Она има за задатак да регулише питање производње цена итд.

Шећер за прехрањивање пчела — могу пчелари добити под повољним условима, преко Продајне централе за шећер. За услове се обраћати Пчеларским друштвима и задругама, уз назначење броја кошница (ројева) које треба прихрањивати. Даје се до 5 кгр на 1 рој пчела.

Банска управа у Љубљани — основала је **фонд** за давање бескаматних зајмова виноградарима, **ради обнове винограда.** За време од 6 год. дотираће се по 1 милион динара из банов. буџета за остварење овог фонда.

25.000 кат. јутара земље — добиће наши добровољци у Панчевачком риту. Врши се деоба 15 хиљада јутара, а остатак од 10 хиљада биће подељен касније. У колико то не буде довољно, издаће им се државне обвезнице, које носе 4% камате годишње.

Кредит за откуп стоке и возила — стављен је на расположење Министарству војске и морнарице, тако да се у будуће неће ни стока ни возила земљорадничка одузимати без откупа. У случају потребе, могу се куповати и директно од произвођача.

Завод за производњу цепива — оснива се у Земуну. За сада је одређен кредит од 10 милиона динара, а касније се може, по потреби, и повећати. Кад се имају на уму огромне штете, које наше сточарство трпи, нарочито од за-

разних болести, онда се тек може појмити права вредност једне овакве установе за нашу земљу. Желети је да тај завод што пре отпочне рад на снабдевању цепивима противу сточних болести свих наших сточара, јер се зна да су та средства до сада била врло скупа и ширим масама скоро неприступачна. На тај начин обнова нашег сточарства кренуће боље и успешније, а и штете од помора свешће се на најмању меру.

Пакети са свежим воћем — примаће се на свима државним поштама у времену од 1 маја до 15 децембра, по изузетно ниској тарифи и то: за пакете до 8 кгр Дин. 5.— за пакете до 9 кгр. дин. 8.— и за пакете до 12 кгр. дин. 10.— за сваки пакет, без обзира на зону удаљености (као што је случај са осталим пакетима, који се наплаћују према удаљености, по три разне тарифе).

Овим јефтиним путем могу се слати све врсте свежег воћа и грожђа, правилно упакованог, у сандучиће, штајгне или плетене (округле) корпе. Потрошачи свежег воћа треба да искористе ове повољне ставове и да се снабду свежим воћем на време и по повољним ценама, а и произвођачи треба да користе исте погодности овим јефтиним путем. Ово нарочито важи за оне крајеве који немају жел. станице у близини.

Откупне цене семена уљаних биљака за жетву 1940 г. утврђене су од стране надлежних установа и то:

Семе	уљане и купусне репице	Дин. 275.—	за 100	кграма,
„	сунцокрета	„ 185.—	„ „	„
„	белог мака	„ 350.—	„ „	„
„	сезама (сусама)	„ 400.—	„ „	„
„	бундевских коштица	„ 235.—	„ „	„
„	рицинуса	„ 400.—	„ „	„
„	памука	„ 80.—	„ „	„
„	лана	„ 265.—	„ „	„

Што се тиче лана, индустрије ланеног уља добровољно су се обавезале да дају већу цену од напред утврђене и то Дин. 303,50 за 100 кг. По себи се разуме да та роба мора бити довољно чиста и за прераду уља употребљива. Сматрамо да се код ових цена производња семена уљаних биљака исплаћује и да њихову производњу треба форсирати.

Уредба о сузбијању скупоће, која је недавно прописана, не односи се на земљорадничке производе, на монополске предмете и на лекове који се продају у апотекама.

Старо гвожђе — кога у извесним местима има у већој количини, данас преставља робу са доста великом вредношћу, тражи се и лепо плаћа. Желети је да се организује ...ање овог драгоценог метала јер данас, у доба кад

се ништа не може замислити без употребе истог, оно не треба да лежи и да рђа по шупама и ђубриштима, кад се и за њега може узети лепа пара. Ово нарочито важи за разне старе машине, плугове, металне ограде итд. све то треба скупљати, сортирати и износити на тржиште.

Читање пољопривредних књига — у дугим зимским ноћима треба да је најомиљенија забава наших земљорадника, јер је њихово знање мало и ограничено, док је пољопривреда један од најкомпликованијих и најтежих заната који данас постоје. Она се не може научити само из праксе, нити пак само из књига, теориски, већ се мора и једно и друго комбиновати и допуњавати, јер ће се само на тај начин постићи прави циљ и стећи истинско знање. За сваку струку постоје данас лепо написане и корисне књиге, а списак истих добија се бесплатно од администрације нашег листа.

XVIII Редовна скупштина Савеза здравствених задруга — одржана је на дан 22 октобра т. г. На скупштини је узео учешћа велики број делегата свих здр. задруга из земље, са многим задружним заставама. Присуствовали су делегати скоро свих већих задружних и пољопривр. организација, изасланик Њ. . Краља, Мин. Социјалне политике и др. Извештај Управе је примљен једнодушно, те се прешло на претрес разних питања у вези са здравственом службом на селу. Нарочито је био запажен врло документован говор г. Чеде Стефановића проф. о скупоћи лекова, те о задружним лекарима и ветеринарима.

После подне су сви делегати посетили Београдски јесењи сајам.

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА

ЈЕДНА СТРУЧНА ЕКСКУРЗИЈА ЧЛАНОВА ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ У СТ. БЕЧЕЈУ

Пољопривредна Подружина у Ст. Бечеју у циљу пропаганде и унапређења пољопривреде на дан 15 јуна 1939. направила је са својим члановима дужи излет и том приликом посећено је Држ. добро „Бељe" творница обуће „Бата" у Борову, угледна добра: грофа Елца у Вуковару, кнеза Одескалкија у Илоку и г. Јоке Дунђерског Камендин. Излетници (њих 54) кренули су из Ст. Бечеја за Селекциону семенарску станицу Држ. добра „Брестовац" где нам је управник одржао интересантно предавање о начину селекције семена и развоју биља па нам је затим исто и на терену показано. У лабораторијуму је објашњено како се врши анализа земље.

После задржавања од око 2½ час. продужено је за Бели Манастир, где се налази млекара и кланица Држ. до-

бра „Беље". У млекари нас је дочекао управник Ковачевић и показао цео систем и начин рада. Млекара је потпуно модерно уређена тако да се од прерађеног млека прави казеин а сурутка се употреби у свињогојству. После детаљног прегледа млекаре и кланице посетили смо управу звану „Ширине".

Ту нам је показао неколико пастува и нешто говеди расе сименталске мешане са монтафонском. Око 12 часова стигосмо у главну дирекцију имања у Кнежеву. На овој управи прегледани су пољопр. стројеви, силос за сточну храну под кровом, доста лепих телади и неколико пастува. На суседном имању видели смо око 300 ком. крава које су доста млечне и ако нису чисте расе јер овде се пропагира мешавина сименталске и монтафонске расе. Још се запазио велики број свиња опет мешавина мангалице и Јоркшира.

Око 5.30 часова стигли смо у творницу обуће „Бата" у Борову. Управа нам је дозволила преглед постројења. Уређење творнице и колонија је савршено и видело се да управа предузећа није жалила ни труда ни материјалних средстава да до овог уређења доведе своју фабрику и насеље.

Сутрадан излетници су кренули из Вуковара на имање грофа Елца. На овом имању могли су излетници запазити савршен ред и чистоћу и добру стоку, као добрих свиња мангалица добрих крава и бикова и одличних коња. Овде се гаје коњи расе Нониус и Липицанери и могло се видети око 60 пастува чисте расае. Излетницима је приређена овде богата закуска, а затим је разгледано још једно имање овог властелинства где се видело више одличних кобила са ждребадима и млађим пастувима. Овако велики број добрих коња као овде ретко се виђа па је и интересовање код излетника било велико.

После детаљног прегледа наставио се пут према Илоку да се посети имање кнеза Одескакија На овом имању видели су излетници ретко лепе коње расе Арабера. Овде се видео један пастув — како управа каже — чија вредност достиже 200.000 дин. Такође овде се могло запазити нарочито лепих крава које се одликују величином, тежином и млечношћу.

Око 2 часа по подне излетници су стигли у Б. Паланку на имање г. Ђоке Дунђерског звано „Камендин". На овом имању видело се лепих свиња расе Беркшир и Јоркшир и то у необично великом броју. Овде се гаји и свиња укрштена Беркшир са Корнвалом, који су добри за добијање серума.

После овог разгледања и у добром расположењу излетници су око 6 часова стигли у Ст. Бечеј. Констатовали смо да су чланови наше подружине били нарочито задовољни са излетом јер се на овом путу дало доста видети и поучити.

Управа Подружине

НАШИ НАПРЕДНИ ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ

Пољопривредна подружина у Свилајинцу међу својим члановима има врло вредних и напредних који су се својим радом како на привредном тако и на задружном пољу истакли.

Од тих чланова овде ћу у неколико изнети рад пољопривредника члана и претседника пољопривредне подружине г. Животе Матића из Свилајинцу Г. Матић је међу првим пољопривредницима у Ресави увидео од колике је користи пољопривредна подружина за пољопривреднике, те се је међу првима заинтересовао за рад подружине и уписао се у њу за члана и у њој почео активно да сарађује. После краћег времена он буде биран као члан подружине за претседника исте, на коме се положају и данас налази ево већ 15 година без смене.

Сл. 173 Живота Матић

У времену када је подружина била у опадању у погледу чланства и рада подружине и када је изгледало да ће се она и угасити, он се је сам као тадашњи претседник подружине ѕаложио са неколико својих чланова-сарадника да се подружина одржи и да не ликвидира те је у томе и успео.

Што се тиче његовог рада на привредном пољу, он је увек предњачио и био увек међу првима да на своме имању примени најсавременије методе рада, а тако исто и да на своме имању заведе сејање и гајење разних врста усева које су препоручиване као најбоље. Поред овога његa највише интересује сточарство те се увек трудио и желео да одгегује најбољу приплодну стоку и да створи свој запат стоке од које ће производити добар подмладак. Данас се он сматра за једног међу најбољим одгајивачима говеди расе сименталске у Ресави, чија су грла добро однегована на изложбама и сајмовима односила прве награде и откупљивана за приплодне сврхе. Он се интересује и за рад других пољопривредних удружења и задруга и у њима видно сарађује као члан, а нарочито се интересује за сточарске задруге у Свилајинцу

Као добар пољопривредник-сточар, може многима послужити као пример. Међу пољопривредницима како члано-

вима тако и нечлановима цени се и поштује, а као доказ служи и то; што је као добар пољопривредник и сточар изабран и за већника пољопривредне коморе, те ће као такав користити како подружини тако и осталим задружним организацијама и њиховим члановима.

Пољопривредне књиге и часописе а нарочито лист „Тежак" радо чита и према штампаним поукама у њему се управља.

За свој рад како на привредном тако и задружном пољу похваљен је и одликован од стране надлежних.

Мијо Дугаљић, учитељ
члан упр. одбора подружине

НОВЕ КЊИГЕ

Архив Министарства Пољопривреде. Под уредништвом др-а Бранка Пешића изашла је 15. свеска, овог нашег научног часописа, који издаје Министарство Пољопривреде, а који доноси оригиналне радове и реферате из области пољопривреде и приказе важнијих домаћих и страних пољопривредних радова. Ова свеска има 200 страница великог октава и доноси осам оригиналних радова, три реферата и 53 приказа страних и домаћих публикација и то: из биљне производње 34; из зоотехнике 10; из ветеринарства 5; из аграрне политике 1; часописи и др. публикације 3.

Оригинални радови су: Др Миховил Грачанин: „Да ли је пропадање лозе на подлози Арамон Рупестрис Гансен I едафски увјетовано". Позната је чињеница да питање подлога у виноградарству још ни данас није решено. Јављају се случајеви пропадања винограда на појединим подлогама, за које се мислило да су добре. Такав је случај и са поменутом подлогом у Далмацији. Проучавањем овог питања проф. Грачанин, долази до закључка да су узроци пропадања ове подлоге: неповољно земљиште и филоксера и да се исту треба заменити бољом а да се, при засађивању тамошњих винограда не сме ђубрити стајским ђубретом, а и доцније употребити вештачка ђубрива; Др. П. Квакан: О неким господарским својствима крижанаца кукуруза I генерације; Др. Виктор Коуделка: Удио пљевица у саставу нашег пролетног и озимог пиварског јечма; Др. Бранко Хорват: Ре-

зултати контролног това, код свиња туропољске пасмине и багуна. Живко Славнић: Преглед најважнијих флорних елемената заслањених тала Југославије; Петар Сабионуело: Тамањење штакора (пацова) отровним мекама; Др. Ђорђе Зложковић: Хидрографске прилике околине Ресна у Боки Которској; Никола Баранов: Лет друге генерације маслиновог мољца у години 1938.

Реферати су: Тупајић: Годишњи састанак Међународног офиса, за сточне заразе у Паризу; Др. Михајло Вучковић: Организација житног режима у Француској; Лазар Стојковић: Оплемењавање житарица и принципи организације пољопривредног истраживачког рада у Чехословачкој.

„Архив" се може добити у Свесловенској књижари у Београду, Поенкареова ул. бр. 36 по цени од 20 динара.

Инж. **В. Тоскић**

Бесплатан каталог књига Државне штампарије. Државна штампарија у Београду, која је кроз више од 100 година свог опстанка издала читав низ разних научних, белетристичких и уметничких дела која у историји наше књижевности заузимају највиднија места, а која је последњих година обновила своју издавачку делатност, издала је каталог свих својих књига које се налазе у продаји. Државна штампарија у Београду, која не издаје књиге у циљу зараде него првенствено у циљу популарисања добре и добро опремљене књиге у што ширим народним слојевима, у могућности је, као државна установа, да нашој читалачкој публици пружи трајно вредна дела у најсолиднијој техничкој опреми, уз најниже могуће цене. Државна штампарија у Београду послаће бесплатно овај свој лепо опремљени каталог, у коме је опширно описана свака појединa књига, сваком ко га потражи дописницом. Адреса: Државна штампарија Београд, Бранкова 20.

НЕКРОЛОГ

† ВОЈИН Ж. МИКОВИЋ

Дугогодишњи Претседник и п.претседник Пољопривредне Подружине у Ђураковцу и редовни члан Српског Пољопривредног Друштва.

На дан 26 марта т. године, престало је да куца срце једнога честитог, искреног и ваљаног дугогодишњега члана Пољопривредне Подружине у Ђураковцу, и редовног члана Српског Пољопривреднога Друштва, **Војина Миковића.**

Рођен је у Војвођанском месту Србобрану, где се је још као младић истицао, као српски син, у националном покрету за српско ослобођење и национално уједињење свих Југословена. За време Светског рата из непријатељске Аустроугарске војске бежи својој браћи у Србији.

После ослобођења и уједињења опет. Војо заузима видно место, међу грађанима Србобрана, али он тежи да оде међу своју браћу на Југ, да са њима сарађује, те да би доказао да је његова мисао из ране младости била заиста национална.

Насељује се у близини Истока у до тада пустом месту, обраслом густом шумом. Носи пушку на рамену а будак у руци, те крчи пањ по пањ крвљу обливене шуме, да би својој нејакој деци израдио парче хлеба и осигурао им бољу будућност. Његов рад на томе пољу остаје видно запажен, јер уређује примерно своје газдинство и својим честитим радом и изванредно поштеним понашањем, постаје јако омиљен и угледан грађанин свога среза источкога, а нарочито новога насеља кога је он назвао **Нови Србобран.**

Делокруг његовога рада, не остаје само на томе, јер он задахнут алтруистичким духом, ради на оснивању националних, културних и пољопривредних органазација. Одмах по досељењу постаје члан четничког удружења у Истоку. Организује Народну одбрну, чији је увек члан. Учествује у организовању Црвеног Крста, Соколске чете и постаје њихов члан и сарадник. Својим завидним ауторитетом доприноси много на пољу ширења задружне идеологије, учествује у организовању Пољопривредне Подружине, сарађује са њом и убрзо постаје њен дугогодишњи претседник и потпретседник, на коме га је положају и смрт затекла. За свој рад на томе пољу Срп. Пољ. Друштво изабрало га је за

свога редовнога члана. Поред тога ради на организовању сточарске Селекционе задруге и заузима место њеног претседника од дана оснивања до изненадне смрти. Дуго година је био члан Управног одбора месне аграрне задруге.

Својим напорним радом пок. Војо је много допринео унапређењу села у Метохији те му она дугује вечну захвалност.

Слава и вечан помен Војину Миковићу.

Иван Ј. Ковачевић

---

† ЧЕДА КОЈИЋ

На дан 18 априла ове год. умро је Чеда Којић економ из Славковице срез колубарски у 77 години свог живота.

Пок. Чеда цео свој живот посветио је унапређењу села и пољопривреде. Он први у Колубари пчелари са кошницама са покретним саћем још деведесетих година прошлог века, учествује на изложби Српског пољопривредног друштва приређене у част II конгреса Савеза свесловенских пчелара од 6—14 августа 1911 год. када је одликован **повељом** за изложени мед и восак. Први у колубари подиже модерну „Главинићеву сушницу" још 1904 год. Затим као дугогодишњи председник Земљорадничке задруге у Славковици подиже **Дом** (први у Југославији) 1922 године, за народно просвећивање за који је рад одликован Орденом „Светог Саве".

Учествовао је у ратовима: 1885 године као активни поднаредник, одликован на Сливници и Врапчи, у Балканском и Светском рату као обвезник чиновничког реда. У политици није учествовао али је биран за председника општине као неутралан. До смрти се бавио поглавито пољопривредом у очи смрти тражи од мене подписатог да му набавим књигу о неговању и преради вина од. Г. Тоскића: сам вели „доцкан је за мене али опет", и седми дан умире

Слава и свака част пок. Чеди

Драгољуб Д. Павловић
ек. Бершићи

ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА Управног одбора Српског пољопривредног друштва 29 седница (27-VII).

Одлучено је:

Да се прими знању да је извршен преглед и овера друштвених рачуна и да је нађено стање исправно. Да се у будуће признаје паушално по 500 динара од једног броја „Тежака" штампарији „Слога", а по молби сопственика исте, пошто је цена хартији знатно поскупила, али да му се не може признати цела сума од 1104 динара, коју је он тражио.

Да се прими знању извештај о извршеним набавкама за које су већ постојале поруџбине као и извештај о друштвеним обавезама за робу на дан 26 јула 1939 године. Да се одобри предложена калкулација цена за круњаче, муљаче и пресе, по којој ће се у будуће вршити продаја. Да се не може прихватити понуда фирме „Маро" за набавку тријера, пошто су исти скупи, а да се члановима који у будуће траже овај систем понуди домаћи тријер „Хецел" који је знатно јевтинији.

Затим је на предлог претседника одлучено: Да секретар Друштва са пословођом и инспектором проучи питање и начин набавке семена луцерке и црвене детелине, те да се благовреме има утврђен план о томе.

На предлог Програмског одбора, одлучено је да се по молби Пољопривредне подружине у Јерменовцу одобри плаћање чланског улога за ову годину најдаље до краја августа текуће године. Да се не може одобрити помоћ за екскурзију Пољопривредној подружини у Гостивару, пошто су средства за ову сврху већ распоређена. Да се не могу накнадно изабрати за редовне чланове по предлогу Пољопривредне подружине у Гостивару г. Глигорије Каписазовић и Глатко Вајс, чланови исте, јер избор редовних чланова врши збор, али да Друштво именована лица предложи наредном годишњем збору. Да се по молби Пољопривредне подружине у Трбуњу преглед њеног рада изврши током ове јесени, када се буде вршио преглед и осталих подружина. Да се одобри бесплатно по једна колекција књига у вредности 100 динара Удружењу омладине „Слога" из Капиције, срез расински и Народној књижници и читаоници у Милушинцу, срез бањски. Да се по поновној молби Пољопривредне подружине у Пироту за исплату хонорара њеном секретару за рад у 1937 и 1938 години не може изаћи у сусрет. Да се по молби Пољопривредне подружине у Срем. Карловцима изда помоћ од 2000 динара за приређивање изложбе грожђа, вина и воћа 30-IX т. г. са напоменом, да се сада већа помоћ не може дати јер су средства за ову сврху раније распоређена, а Подружина је са тражењем помоћи закаснила. Да се на апел Министарства пољопривреде, за помагање разних акција за прераду и уновчавање воћа, умоли г. Никетић, да изради један летак о разним начинима прераде воћа, који би се

слао подружинама и члановима, за тим да се оштампа једна серија сличних чланака у „Тежаку", као и да се помажу и форсирају течајеви за конзервисање и прераду воћа.

Саопштења и предлози: Претседник г. Јосифовић саопштава, да су отворене понуде за зидање зграде за Трифолин станицу. Било је 5 понуда, а цене се крећу од 298.225 до 336.647,90 динара. Обзиром на то, да су цене знатно велике, а да одобрење планова за зидање још није добивено, одлучено је да се зидање зграде одложи за касније. У вези предњег претседник саопштава, да је г. Белобрк са арх. Ивацићем и инспектором и пословођом Друштва разгледао стару зграду на друштвеном плацу и установили, да се иста са малом поправком може подесити за смештај трифолин машине, па је одлучено да г. Ивацић одмах изради скицу за преправку зграде за смештај машине, а потом да се одмах приступи преправци исте, а г. Петровић, пословођа, да пронађе монтера те да се што пре машина пренесе и монтира, да би на време била готова за рад.

Г. претседник даље саопштава, да је г. инж. Дражић учинио све радове и спремио елаборат за одобрење парцелисања друштвених плацева, после чега ће грађевински одбор моћи да одобри планове за зидање.

Претседник саопштава да је г. Ивацић поднео молбу да му се исплати аконто радова око израде планова и других предрадњи за зидање трифолин станице у Дин. 2000.—, па је одлучено да му се тражена сума може исплатити.

Затим претседник саопштава, да је картотека била у застоју за неколико месеци, а пошто је неопходно да се иста ажурира, уступљена је г. Луки Глигоријевићу, чин. Монопола, да исту у свему ажурира са 31/VIII-1939 г. за суму од Дин. 800.71, што се прима знању и одобрава.

Г. Претседник још саопштава, да је он накнадно одобрио, поред већ одобреног осуства и то: г. Славки Белцер 10 дана, ради бањског лечења и г. Ратковићу, благ. 10 дана, с тим да га на дужности за то време заступа г. Мустецић, што се прима знању.

Заступник секретара, г. Нешић, чита достављени записник Савета српског културног удружења и установа, из кога се види да је у раду Савета обухваћена и акција коју Пољопривредно друштво спроводи за културно просвећивање села што је примљено знању.

Г. Нешић затим чита молбу књиговође г. Т. Петровића, којом моли да му се одобри 30 дана отсуства, па је одлучено да му се исто одобри с тим да рад у књиговодству ажурира чим се са отсуства врати.

Заступник секретара г. Нешић извештава да има пријављена 2 лица за помажуће чланове Друштва, па је одлучено да се пријављени приме и уведу у књигу помажућих чланова на број 1090 и 1091.

30 седница (10 августа)

Одлучено је: Да се прими к знању записник 2. седнице Надзорног одбора, пошто је констатовано да је поменутим записником од стране надзорног одбора утврђено стање како административно тако и књиговодствено, као и стање у магацину потпуно задовољавајуће; да Друштво узме учешћа на сајму књига који се има приредити приликом овогодишњег Београдског јесењег сајма, с тим да се потребни простор у површини до 5 мет.² раније ангажује. Такође израдити каталог књига које се имају бесплатно раздавати. Остали услови учешћа Друштва на сајму имају се накнадно утврдити;

Да се прими знању извештај књиговође са констатацијом да је стање Друштва потпуно задовољавајуће.

Да се усвоји понуда Банске управе из Новог Сада за пласирање семена „банкут" и у том смислу упутити распис подружинама. Да се набави:

10 комада тријера „Хајд" кл. 1 марка 2 по Р. М. 239, 6 комада казана за печење ракије марке „Митри", с тим да се у исто време прима знању да је раније набављено 6 казана, тако да се одобрава набавка за укупно 12 комада; да се по тражењу Аграрног повереништва из Скопља учини понуда за испоруку разних плугова; да се Пољопривредној подружини у Чуругу тражена преса за грожђе може дати на кредит с тим да Подружина плати 1 децембра т. г. половину куповне цене, а остатак најдаље до 1 августа 1940 године само у том случају ако је та преса намењена самој подружини. У противном Подружини препоручити да њен члан тражи кредит од Привилеговане аграрне банке.

Одлучено је:

да друштво узме учешћа на изложбама у Нишу и Младеновцу, с тим да на истима изложи крупне справе и машине, а да један део трошкова сноси Осјечка љеваоница са којом се има претходно постићи споразум; да се од подизања зграде за смештај трифолин машине одустане, пошто још дозвола није добијена, а тако исто да се одустане од адаптације за ту сврху дрвене бараке, пошто према мишљењу монтера та зграда није погодна за то. Чишћење семена у току ове године вршити на једној од приватних трифолин машина, зашта претходно тражити понуде од сопственика тих машина, водећи рачуна да се евентуално врши и магазинажа пречишћеног семена.

— Наставиће се —

Окалемљене лозне и воћне саднице!

Корењаци и резнице америчке лозе. Воћне дивљаке те рибизли, огровди, малине итд. све у најбољим многим сортама и квалитети.

Старо познато „специјално стручно" пословање препоруча се интересентима.

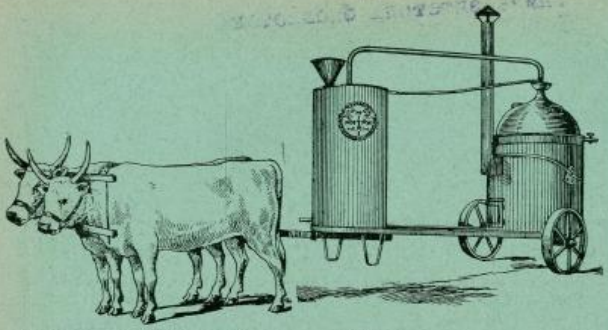
Велерасадници
ЈАНКО ШАРИЋ
дипломирани економ за виноградарство и воћарство
ПЕТРОВАРАДИН (СРЕМ)
Илустровани ценовник бесплатно.

STEFAN VIGH

BEOGRAD, Miloša Pocerca ul. 3.

Heag: Samovezačica, Žetelica, Kosilica, sejalice i prikolice Zettelmayer: Dizel-Traktori.

„Standart" Vršalice mlinski strojevi kao i sve ostale poljoprivredne sprave.

Најновији „МИТРИ“ казан са ПАТЕНТ апаратом и заштићеним жигом

Слика казана вам показује да смо конструисали казан са повећаним апаратом и хладњаком који омогућава боље хлађење и лакше руковање имамо велики избор готових казана са и без колица продаја по утврђеној цени у ценов.

Тражите бесплатно наш ценовник са садашњим илустрованим додатком из кога ћете видети опширан опис нашег новог изума. Предузеће

«МИТРИ« прскалица и казана Крушевац Тел. 70

Против ОИДИЈУМА-ПЕПЕЛНИЦЕ на виновој лози, цвећу и воћу сигурно средство је:

СУЛФАЛОР

Воће а нарочито грожђе, ако се испрска **Сулфалором** непосредно пред бербу, дуже траје и издржава најдужи транспорт.

Чувајте од заразе свиње, стоку, коње, живину и дезинфекујте штале, оборе и живинарнике, спасоносним средством:

КРЕОТАНОМ

За наступајућу сетву запрашите (офарбајте) семе

ПОРЗОЛОМ

који је најбоље средство против ГЛАВНИЦЕ. ПОРЗОЛОМ се појачава клијавост зрна. Семе офарбано Порзолом не једу ни мишеви ни птице.

Подсиривајте млеко Сиришћем „БИЉАНА“

Тражите упутства и ценовнике од Фабрике „БИЉАНА“ А. Д.

Београд, Прешернова бр. 14 (Душановац)

За сумпорење и негу

здравог и лечење болесног мошта и вина
сваки виноградар треба да употреби

KALIUM METABISULFIT

марке »ВИНОБРАН«

Употребом „ВИНОБРАНА“ вино
постаје здраво, бистро и укусно

Тражите бесплатно практична
упутсвта од СРПСКОГ
ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
Београд или од
заступника

ЗОРКА

Београд, пошт. фах 669

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

Универзитетска библиотека
БЕОГРАД

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ Ј.В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

БЕОГРАД
15
НОВЕМБАР
1939

Војни расадник у Трстенику — Главни улаз

САДРЖАЈ: Др. Д. Н.: Једно наше велико зло; Инж. МИЛ Ј. НИКЕТИЋ: Једна новина, која ће користити нашем воћарству; Инж. ВЛАД. П. МАРТИНОВИЋ: Наше ливаде и њихов принос; ЂИРИЛО МИЉЕВСКИ задружни ветеринар: Угрци код говеди; РАДУЛА ЂУРЂЕВИЋ: Справљање ђубрета и ђубрење винограда на слабо приступачним теренима; Инж. ДУШАН СТАНКОВИЋ: Један важан посао у воћњаку; АСЕН С. СТАНЧЕВИЋ: Прерада мушмула у компот и мармеладу; Инж. ЂОРЂЕ ВАСКИЈЕВИЋ: Обрезивање садница и њихово уравнотежење; Питања и одговори; Разне вести, савети и обавештења; Рад наших подружина — Средња Пољ. подружине у Свилајинцу са Друштвом Југословенска народна шкоља; Пољопривредна књижница и читаоница у Глумачу; Из пољопривредне књижевности; Некролог: † Борисав Остојић; † Душан Шипић; Извод из Записника Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Све врсте најсавршенијих пољопривредних машина

могу се добити и погледати у погону код **Мартин Хубер-а**, Панчево, Војводе Путника 15, Тел. бр. 36-037, као генералног заступника за Југославију **»Edele«** тј. Експортне заједнице немачких специјалних фабрика пољопривредних машина.

Мотори Diesel и Vergaser, прекупачи на ваљке и камене, сепаратори за млеко, Jauchenpumpe, ватрогасне пумпе, сејачице за жито и кукуруз, самовезачица Bautz, ручне спринцпумпе за поливање баште, селектори, апарати за бајцовање и справе за вештачко ђубрење итд.

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 67, Бр. 22 БЕОГРАД, 15 НОВЕМБАР 1939

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепартова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

ЈЕДНО НАШЕ ВЕЛИКО ЗЛО

Има у нашем народу много зала која му наносе грдну штету и спречавају његово брже економско и културно подизање. Једно од тих може да има тежих последица по даљи опстанак нашег сељачког народа, а с тим у вези и саме државе. То зло је стално физичко слабљење и исцрпљавање нашег земљорадника које у неким крајевима заузима страховите сразмере. Ако пођемо по нашим селима срешћемо мали број правилно и добро развијених младића. Тако ћемо напр. у Шумадији видети да је из дана у дан све мањи број оних предратних стаситих и крупних Шумадинаца који су били њен понос и дика. Ово зло најбоље осећају и знају регрутне комисије испред којих сваке године пролазе стотине хиљада сељачких синова. Ако би упоредили данашњи број привремено неспособних сељачких младића за војску са предратним добили би веома неповољне резултате. Пред овим чињеницама морамо се добро размислити и што пре наћи праве узроке томе и предузети мере за њихово сузбијање. Не учинимо ли то на време доживећемо, ако не ми, онда сигурно наша покољења, рђаве дане.

Ако потражимо узроке овоме злу видећемо да се они састоје у првом реду у слабој исхрани пољопривредног становништва у већем делу наше државе, слабој и већином нехигијенској одећи и обући, рђавим хигијенским приликама на селу и многобројним болестима којих је све више и

више. Наш народ на селу у великој већини случајева слабо се храни. У томе се могао свак уверити ко је бар неколико дана провео међу сиромашнијим породицама на селу. Мали је, нажалост, проценат оних који се добро и правилно хране. То су већином богатији сељаци у појединим богатијим крајевима.

Живот на нашему селу постаје из дана у дан тежи. Број сељачког становништва се повећава доста брзо, док се површина земље која се обрађује као и количина и каквоћа приноса повећава много спорије. Другим речима готово на истој површини обрадљиве земље, која даје исте или нешто веће приносе данас живи далеко већи број пољопривредног становништва него раније. Повећање сељачког становништва од 1921 до 1931 год. износи скоро 1,5 милион душа или око 16%, а до краја ове године ово повећање изнеће безмало 3 милиона душа или око 30%. У времену од 1921 до 1931 број пољопривредних газдинстава повећао се за 225.000 или 13%. Услед сталног повећања пољопривредног становништва сељачки поседи се распарчавају односно уситњавају. То уситњавање је отишло тако далеко да већ данас више од $^1/_3$ свих пољопривредних газдинстава у нашој држави имају мање од 2 хектара, а више од $^2/_3$ свих газдинстава мање од 5 хектара земље. На већини ових такозваних сићушних и малих поседа није могуће произвести ни потребну количину хлебне хране за број лица која на њиме живе. О производњи довољне количине других разноврсних производа а нарочито сточних продуката који су потребни за нормалну исхрану човека не може бити ни говора. Стога су сопственици ових поседа са својим фамилијама осуђени претежно на једноставну исхрану која је већином праћена гладовањем за краће или дуже време. Ово је у планинским крајевима где је земља слабије плодна готово редовн појава која наступа и у равнијим и плодњим крајевима када година подбаци услед суше, града, поплаве итд.

Но неповољна исхрана није својствена сићушним и малим газдинствима. Има тога зла и на газдинствима већим од 2 и 5 хектара па чак и на оним која су већа од 10 хектара површине. У колико би сопственици ових газдинстава и успели да произведу довољну количину разноврсне хране они већи део морају продати за подмирење разноврсних обавеза и потреба које се стално повећавају, а оно што им претекне не знају да распореде за целу годину и да је припреме онако како би најбоље одговарала потребама организма. Заосталост наше сељанке-домаћице у сваком погледу главни је узрок томе. Тако се дешава да се сељак кад највише ради најслабије храни и обратно, као и да се много материјала утроши а поред тога храна је неукусна. Није ни чудо кад у нашој земљи има 46% неписмених, а женског света на селу и читавих 80% као и доста крајева где никад није одржан ниједан домаћички течај.

Недовољна исхрана утиче штетно и на већ развијеног човека. Слаби га тако да лакше подлеже разним болестима, убија му вољу и слаби снагу за сваки рад. Но недовољна исхрана има далеко штетнији утицај на млад организам, на децу која се тек развијају. Услед слабе исхране деца закржљавају, остају малог раста, са узаним грудним кошем једном речју постају како то народ каже жгољава. Да се наша сеоска деца у огромној већини слабо хране може се свако лако уверити ако оде у коју сеоску основну школу и погледа шта деца доносе за храну. Испитивања која су вршили учитељи неких основних школа дају страховиту слику. Није онда никакво чудо што регрутне комисије из године у годину одбијају све већи број неспособних младића. Куда ово води јасно је свима!

С друге стране хигијенске прилике на нашем селу су врло рђаве. Има много кућа без кревета са малим и хартијом затвореним прозорима. Одећа је најчешће нехигијенска и оскудна. Она је већином иста у лето и зиму тако да се људи лети зноје и кувају, а зими формално мрзну.

Здравствене прилике на селу су врло рђаве. Лекара је мало, лекови скупи и приступачни само богатијим. Сељак се у сиромашнијим крајевима већином или уопште не лечи, јер нема срестава за то, или иде врачарама. Број смртних случајева, нарочито мале деце, још увек је врло велики. Смртност сеоских жена услед изазивања побачаја на све могуће начине достигао је страховите сразмере. Све теже могућности живота на селу приморавају сељанку на најопасније поступке са самом собом, који најчешће воде у смрт, само да би имала што мање деце. Туберкулоза и друге опасне заразне болести систематски уништавају и онако, услед слабе исхране исцрпљеног сељака. Није онда чудо што данас све ређе и ређе срећемо оне кршне Шумадинце и Шумадинке. Ако овако наставимо наши потомци гледаће их само на сликама.

Питање боље исхране сеоског становништва и стварање бољих здравствених прилика на селу је наш данашњи најтежи проблем кога треба што пре правилно решити. То је могуће постићи само упоредо са економским подизањем села. Потребно је предузети читав низ аграрно-политичких мера у корист села и сељака које ће омогућити њихово економско и културно подизање. Те мере нису досада предузимане ни приближно у оном облику у коме их је требало предузети с обзиром на значај пољопривреде и пољопривредног сталежа за целокупну државну привреду и даљи опстанак и развој државе.

Тек у најновије доба наговештавају се извесни знаци у погледу побољшања ситуације у овом погледу. Надамо се да ће се са речи и обећања прећи на дела и да ће се почети озбиљно радити на економском и културном подизању села.

Само оваквим радом моћи ће се одстранити постепено напред споменути узроци који утичу на ширење зла које је истакнуто, а које може довести до страховитих последица.

Д-р **Д. Н.**

ЈЕДНА НОВИНА КОЈА ЋЕ КОРИСТИТИ НАШЕМ ВОЋАРСТВУ

Министарство пошта увело је у унутрашњу поштанску службу пакете са свежим воћем са нарочито сниженом тарифом

Наше се воћарство из године у годину све више развија тако да нас већ сада забрињава уновчавање воћа. Наше воћарство није достигло још врхунац свога развоја. Још је пуно површина земљишта које ће се воћем засадити, а са тим ће из године у годину бити све већи приливи воћа. Има пуно крајева код нас који су највише на воћарство упућени било због непогодног земљишта за друге усеве, или због велике стрмени или пак због велике висине у планинским крајевима.

Питање уновчавања воћа и воћних прерађевина постоји државно питање код нас, јер од тога зависи опстанак читавих наших крајева. Држава предузима разне мере да воће и у најроднијим годинама има добру цену, бар толику да се пољопривреднику исплати труд и уложен новац око неге. У овом настојању држава наилази на врло велике тешкоће и уколико их она пребројава то је са врло великим жртвама. Да наведем само овај пример: сува шљива из Америке продаје се у Европи по 1,5 динар килограм. Кад је та цена на потрошачким местима онда се може знати пошто је она код произвођача — много нижа. Наша сува шљива плаћа се произвођачу најниже 2,5 а највише око 3,5 динара килограм. То је цена преко светских цена. Ту сву разлику држава на разне начине преузима на себе.

Предузимају се разне мере за побољшање цена воћа. Међу њима је једна коју је увело Министарство пошта, од кога треба наше воћарство да има велике користи јер ће се повећати промет воћа и многи пољопривредници као произвођачи дошли би у директну везу са потрошачима. Та новина је у томе што је Министарство пошта издало наређење да пакети са свежим воћем могу да се преносе као поштански пакети уз веома снижену цену. Изнећу овде главне одлике ове новине којима ћу дати потребно објашњење и то:

1 — **Пакети са воћем на нашим поштама уживају повластицу само за време од 1 маја до 15 децембра.** На овај начин је обухваћено и најраније воће па све до најпознијег. Ово

време претставља главну потрошну сезону. Даље од 15 децембра ова повластица не важи зато што је од тада наша пошта због зимских празника највише оптерећена и не би могла да прими ново оптерећење.

Сл. 174. Са једне изложбе јужног воћа у Дубровнику

2 — **У поштанским пакетима који уживају повластицу може се слати само свеже воће, а не суво нити прерађевине. То је воће: шљива, јабука, крушка, грожђе, кајсије, бресква, трешње и вишње, дуње, свеже смокве, лешнике, бадем и орах у љусци, кестење, а поморанџа и мандарина само ако је домаћа производња.** Јагода и малина су као мекано воће, које може да наноси штете у поштанском саобраћају искључени; лешник, орах и бадем у љусци су искључени јер су трговачки артикли. У једну исту пакетску пошиљку може се метати више врста воћа.

3 — **Пакет са свежим воћем не сме прелазити тежину од 12 кг бруто тежине.** Та је тежина усвојена као најпрактичнија и за извоз па се нашло да најбоље одговара интересима поште и потребама наших пољопривредника који не би радо прихватили веће пакете, а нарочито за мекано воће.

4 — **Судови могу бити од дрвета као сандуци, плетене корпе и затворени коси завоји од дасака.** Даље је прописано колике димензије треба да имају ови завоји. Зато се треба обратити за савет среским пољопривредним референтима који су од надлежних добили детаљно упутства о овоме. Наглашава се да се при одређивању димензија судова не иде за тим да се чине ограничења или отежавања већ да се избегну разни судови рогобатне величине и облика који би сметали поштанском промету. **Затим пакети не смеју бити печаћени.**

5 — **На спроводним листовима мора се назначити садржина и то са ознаком „свеже воће“.** Ово се чини зато да би се воће отпремало хитно и да се не би подвргавало под тарифу друге робе која не ужива подвозну повластицу.

6 — **Пакети се не могу отпремати са ознаком вредности.** Дозвољава се предаја уз откупнину и повратнину.

7 — **По једном спроводном листу један пошиљалац може послати највише 3 пакета свежег воћа, и то само за једног примаоца. Овакве пошиљке не могу бити оптерећене откупнином.** Ово значи: један пошиљалац не може са једним спроводним листом слати два или више пакета двојици или тројици, а ако се хоће слати на доплату — на повуку онда једном спроводницом може се слати само један пакет. Ово је пошта унела јер јој то олакшава посао око испоруке пакета.

8 — Пошто је воће лако подложно кварy то је пошта обавезна да воће отпрема редовним саобраћајним средствима и да доставља адресанту хитно. Овде је важно то што је дата олакшица у томе што прималац не мора да одлази на пошту и да узима своје пакете већ их пошта доноси својим средствима у кућу примаоца.

9 — Ако се деси да се воће не може, из разних узрока, предати адресанту, вратиће се натраг пошиљаоцу, без претходне обзнане о неуручивости. Што значи: пошто је воће подложно кварy то се нема времена да се пошиљалац извештава о тешкоћама насталим око неуручивости. Повратак воћа у овом случају не подлежи такси. Али ако се деси да је воће почело да се квари излаже се продаји и добијени новац доставља се пошиљаоцу. Ово није случај само са воћем већ и са другим намирницама које су подложне кварy.

10 — Ако се на пошти деси мањак у воћу пошта је дужна да штету надокнади пошиљаоцу рачунајући воће према пијачној вредности, али с тим да 1 кг воћа не може прећи вредност од 5 динара по једном килограму. Ако се цела пошиљка исплаћује онда се пошиљаоцу враћа и такса коју је око испошиљања воћа учинио.

11 — Пакети се на поштама неће примати ако су означени као хитни. Ово означавање хитности није ни потребно пошто је пошта обавезна да пошиљке шаље првим редовним саобраћајним средствима. Такође, пакети се неће примати ако су адресовани на пост-рестант, тј. ако није означено име и презиме, место и улица становања ако је веће место, а у мањим местима може и без назначења улице.

12 — Такса за пренос пакета са воћем је ова: до 6 кг динара 5, преко 6 до 9 кг динара 8 и преко 9 до 12 кг динара 10. Ове цене важе за сваку удаљеност. У ову цену је урачуната и такса за доставу на дому или за извештај о приспећу у местима где нема доставе на дом. Ова олакшица учињена је за воће а није за осталу робу.

Из свега овога даде се закључити да је ова одредба о слању воћа поштанским пакетима са оваквим повластицама од велике вредности и њу не видимо у другим земљама. Она треба да омогући директан додир произвођача и потрошача. Она не искључује и трговце. Њоме се омогућава да воће допире и у најзабаченије крајеве. Њоме се омогућује да једна корпа од 12 кг буде пренесена на растојање од само 10 километара и 100 километара по једној истој цени.

Позната је ствар код нас да невоћарски крајеви оскудевају у свежем воћу због скупог подвоза. Са овим одредбама се пренос воћа олакшава.

Ми би пољопривредницима могли да дамо овај савет: налазити начина да се дође у везу са потрошачем; данас има пуно потрошача који би радо куповали директно од произвођача него са пијаце. Али пољопривредници морају да строго воде рачуна на квалитет воћа. Кад један поручи воће на доплату он је платио воће „невиђено". Ако он буде са квалитетом незадовољан више никада неће овим путем поручивати воће и цела ова акција ће се осрамотити. Воће у једном пакету треба да буде једначито по крупноћи и по квалитету; избегавати подвале и трудити се да уживате пуно поверење купца.

Мил. Ј. Никетић

НАШЕ ЛИВАДЕ И ЊИХОВ ПРИНОС

Иако је сточарство једна од најважнијих грана наше пољопривреде, а ливаде главни извор исхране стоке, просечни годишњи приноси сена не износе ни једну трећину осредњег приноса у другим државама, мада су природни услови ливадарства код нас веома повољни.

Последњих година нарочито се наглашава да сточарству, као главној пољопривредној грани, треба поклонити пуну пажњу. Сточни производи и жива стока и поред свеопште кризе још увек налазе добру прођу, ако се добро организује квалитетна производња. Али је по себи разумљиво да се напредно сточарство не да ни замислити без добро уређених и негованих ливада и пашњака и без најкориснијих пиљних биљака, који су основ не само сточарства већ целокупног напретка у пољопривреди. Давно је већ речено: „ливада је мати оранице, основ сточарства, јака помоћ пољопривреди и богатство пољопривредника."

Досадашњи начин примитивног газдовања у ливадарству, да се изађе на ливаду једино онда када има да се покоси трава и садене сено, без икаквих претходних радова око неге и обраде ливада, давно је одбачен као штетан по

самог пољопривредника. Данас се у свима државама, и природним и вештачким ливадама као и другим пићним биљкама поклања нарочита пажња у циљу што бољег приноса и доброг квалитета сена. У омиљеној изреци „пола расе улази кроз уста стоке" може се с правом рећи да се мислило на добре ливаде. Без добрих ливада и пашњака нема добре и напредне стоке, нема добре расе ни лепо развијеног грла.

Ливадарству се мора дати оно место које заиста заслужује. Наш пољопривредник треба да зна да је за сваки посао потребан унапред припремљен план. Не могу се са успехом подизати ливаде ако је такво земљиште неподесно. Свако место није за ливаде. Истина, ливаде било природне или вештачке могу да поднесу различите типове земљишта, само ако у њих има довољно приступа ваздух, ако садрже довољно хранљивих састојака, ако не пате од велике суше ни велике влаге. Ливадске траве траже доста воде за своје развиће. За изградњу једног дела суве материје потребно је 300 до 600 пута толико воде. Према томе, сува песковита и каменита места нису за ливаде. С друге стране влажна, баровита или ритска земљишта су такође врло неповољна за ливаде. На таквом сувише влажном земљишту нагло се развијају барске киселе траве, док слатке брзо нестају. Према томе и једно и друго земљиште мора се искључити. Остала земљишта; хумусна, лапораста са довољно креча, тресетна и друга могу се успешно остављати за ливаде. У погледу нагиба најбоља су земљишта окренута југу, југоистоку или југозападу, што значи да треба избегавати подизање ливада које имају нагиб северу, јер се овакве ливаде теже загревају и због тога је пораст трава слабији, а принос сена мањи.

У погледу врсте ливада код нас преовлађује природне ливаде, са самониклим травама, остављене саме себи без неге и икакве обраде. Ту се могу наћи скоро све коровске и друге штетне биљке, а најмање праве ливадске траве. Професор Локот је испитивао ботанички састав трава са једне природне ливаде из околине Београда и једне вештачке из околине Ваљева, и нашао је да је и код једне и код друге мало правих ливадских трава. На стотину делова укупно свих трава проф. Локот није нашао ни једну трећину бољих и правих ливадских трава, а остале траве више од две трећине биле су лоше ливадске траве и корови. Ово је свакако једна жалосна чињеница, која указује да не само што имамо слаб састав трава на природним ливадама, већ нам нису боље ни вештачке ливаде. Без довољно неге и најбоље културне траве на вештачким ливадама брзо „подивљају" и буду угушене од отпорних коровских трава и других штетних биљака.

Доказано је научним испитивањима да су за исте количине млека и масла потребне различите количине сена, с

обзиром на његов квалитет. Тако, количина од 7,5 кг најбољег ливадског сена одговара, у погледу храњивости и производње млека и масла, количину од 13 кг сена од делимично киселих трава, или количини од 28 кг са потпуно киселих ливада и пашњака. Према томе храњивост појединих трава са добрих ливада више је но двоструко већа од других лоших трава.

Какав је принос са наших ливада

И поред тога што су врло повољни услови ливадарства код нас, приноси сена су необично мали, те се и тако добија утисак да се ливадама не поклања никаква пажња. Просечан принос са добро негованих ливада треба да буде 100 товара по хектру, а према неким подацима, са нарочито добро негованих, обрађиваних и добро ђубрених ливада, он износи и 120 до 150 товара сена од хектара. Због наше немарљивости коју показујемо у ливадарству није ни чудо што средњи годишњи принос сена са хектара износи просечно, за време од 1924 до 1933 године, свега 18,5 товара. Тако исто имамо слаб принос и код луцериште и детелиштва, који износи просечно годишње за горњи период времена 34 товара сена по хектару. Није боље ни са другим пићним биљкама.

Узмемо ли просечан принос не 100 већ само 60 товара по хектару за један нормалан принос сена са ливада, онда излази да више од две трећине могућег приноса сваке године губимо нашом немарљивошћу. Колико штете услед тога трпи наша пољопривреда и привреда уопште може се видети када рачунамо да имамо 1,744.871 хектар само под ливадама, не рачунајући ту 3,423.886 хектара под пашњацима и друге површине под пићним биљкама. Није редак случај да пољопривредник нарочито у сушним годинама, када приноси ливада подбаце, даје килограм пшенице за килограм сена, само да одржи домаћу стоку да не би угинула од глади.

Према томе штета, коју сносимо услед слабог приноса сена са наших ливада, сваке године износи на десетине и десетине милиона динара.

Инж. Влад. П. Мартиновић

УГРЦИ КОД ГОВЕДА

Добили смо једно писмо из Великог Крчимира следеће садржине:

Власник једног вола обавештава нас да је његов вол добио много поткожних кврга насталих од угрка. Власник је секао маказама кожу над овим квргама и видио угрк тако да су остале прилично велике ране које не зарашћују и које се никако не прекривају кожом. Оболела места су мазана зејтином у току месец и по дана, али до побољшања није дошло. Власник говечета пита како треба лечити оболело грло, да би ране почеле да зарашћују.

Описаћемо најпре оболење од угрка да би сточар знао шта му ваља предузети да оклони ово оболење.

Како болест изгледа? — Често пута се јаве испод коже код говеда кврге које су испочетка малене, доцније се повећавају па достигну величину ораха или чак мањег кокошијег јајета. Највише ових кврга има на леђима, слабини и крстима. Ускоро се у средини кврга јаве отвори из којих се цеди гној. Ове кврге настају од паразита (готована) које народ назива угрцима, а које је наука крстила низавом хиподерма бовис. Интересантно је понашање говеда када овај угрк леже своја јаја на говеду. То појава обично јако узруја говедо тако да оно удара задњим ногама у трбух, дигне главу, исправи реп и трчи безобзирно. Ако је у близини река, обично се баци у воду и ту остане често сатима.

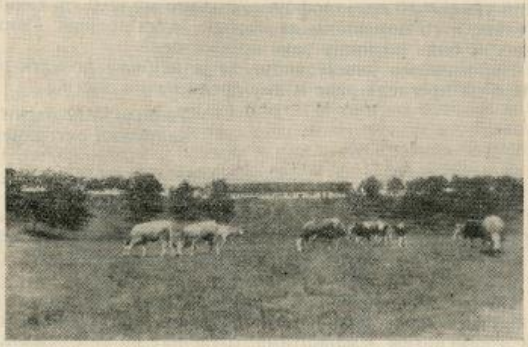
Штете од болести. — Штете које угрци проузрокују су вишеструке. Највећа штета настаје од тога што угрци избуше кожу баш на деловима који су од највеће вредности; услед тога се вредност коже јако смањи, јер су упропашћени њени најбољи делови. Осим тога оболело грло мршави постепено, тако да на тежини изгуби прилично. Млечност се исто тако смањи, тако да понекад крава даје у пола мање млека. Најзад ако се угрци населе у кичмени канал, изазову потпуну или делимичну узетост. Ове се кврге обично јаве у месецу фебруару и марту; али могу да се појаве и раније и касније.

Како се угрк отклања — лечи? — Постоје два начина за лечење угрка. Један је без лекова — механички; други је са лековима.

Најједноставније лечење без лекова састоји се у истискивању угрка. То радимо на тај начин, што обема рукама и то палцом и кажипрстом притискујемо квргу према њеној средини док се у отвору не појави угрк и док га не истиснемо потпуно. У колико нам ово не успе, употребимо пинцету, по могућству кукасту, њоме ухватимо угрк и извучемо га из кврге. Може се то по некад учинити и иглом. Сав посао обављамо у стаји, а истиснуте угрке покупимо и спа-

лимо. На овај начин успева нам често да животињу ослободимо угрка.

По другом начину лечења служимо се разним лековима. То чинимо на тај начин, што оболелу кожу перемо или трљамо лековима. То радимо онда када ових кврга има много. Најпре кожу ошишамо на оболелим местима, а онда је перемо односно трљамо са раствором обичне кухињске соли Овај раствор добијамо ако 1/4 килограма соли отопимо у 1 литар воде. Раствор утрљамо оштријом четком. Место четке могао би да послужи и комад грубога сукна (шајака), који се накваси добро у раствор и њиме трљају кврге.

Сл. 175. На паши

Исто дејство ће се постићи ако ошишамо кожу, наквасимо водом, а онда трљамо кврге са кухињском соли.

Ако ових кврга нема много, онда уштрцамо или згодно улијемо јодну тинктуру или креолински раствор кроз отвор на кожи.

Осим ових неколико споменутих лекова, постоји читав низ сретстава који добро делују; њих овде не спомињемо зато што сточар не може до њих лако да дође.

На горе споменуте начине, дакле, треба поступати код угрка.

Прелазимо сада на непосредно питање о лечењу рана на кожи вола насталих од резања коже. Сточар није смео да реже кожу, јер је тиме отклонио једно зло, т.ј. угрк, али је створио веће — т.ј. ране које тешко зарашћују.

Како се лече ове ране? Најбоље је да ветеринар прегледа оболелог вола и да утврди колико има ових рана и како оне изгледају. Обичан опис рана без детаљног стручног

прегледа не може да да тачну слику оболења. Даћемо ипак најпотребније савете.

Треба најпре ошишати околину ране и отстранити длаку. Кад смо то свршили, треба саме ране пажљиво и добро опрати прокуваном млаком водом или раствором креолина. Прање извршимо на тај начин што воду или раствор улијемо у левак односно иригатор, дигнемо суд што више и пустимо да вода тече кроз гумену цев у што јачем млазу. Кад смо тако испрали рану, премажемо је са Аирол-пастом или са јодоформом. Јодоформ прашак препоручујемо нарочито у случајевима где се из ране цеди каква течност. Чист јодоформ може се комбинирати са танином на следећи начин узмемо 10 гр. јодоформа, додамо му 30,0 гр. танинске киселине и то помешамо да настане један прашак. Овим се прашком онда посипају ране које се цеде.

Напомињемо још једанпут да је најбоље позвати ветеринара да прегледа ране и да одреди начин лечења.

Ћирило Миљовски
задружни ветеринар

СПРАВЉАЊЕ ЂУБРЕТА И ЂУБРЕЊЕ ВИНОГРАДА НА СЛАБО ПРИСТУПАЧНИМ ТЕРЕНИМА

Винова лоза је биљка која у погледу земљишта није пробирач. Успева одлично на прилично сиромашним, кречним и каменитим земљиштима. Штавише на тим земљиштима даје грожђе најбољега квалитета. Равнична, тешка и плодна земљишта не воли. На плодним земљиштима расте бујно, даје грожђе слабијега квалитета и лакше подлеже болестима.

Било да виноград имамо на плоднијем или сиромашнијем земљишту, морамо га ђубрити. Јер свакогодишњом бербом и резидбом односимо велике количине хранљивих материја из земљишта посредним путем. Вишегодишњим оваквим поступком се и најплодније земљиште исцрпи, те се приноси винове лозе толико смање да се њено гајење и не рентира.

Виногради се обично налазе на местима брдовитим и слабо приступачним, па је на таквим местима извожење ђубрета слабо могућно, а негде и немогућно. У оваквим приликама морамо се помоћи неком врстом компоста справљеним: од одпадака лозе, опалог лишћа, корова и других материја, које се налазе у непосредној близини винограда.

Справљање овога ђубрења бива на овај начин: на изабраном месту треба ископати компосну јаму, јама се копа обично у облику правоугаоника или квадрата. Дубина јаме

је најчешћа један метар до један-ипо, а дужина по потреби Већа дубина компосне јаме не ваља, јер је онда мешање компоста отежано.

После пролетње или јесење резидбе, острањени сувишни делови винове лозе износе се ван винограда. Неки ову лозу спаљују и пепео растурају по винограду као ђубриво. Овај начин није добар, јер се добија мала количина пепела с једне стране, а с друге стране пепео земљиште обогаћава само калиумом а другим састојцима врло мало, јер се налазе у пепелу у недовољној количини.

Боље је ако сваки ластар винове лозе исечемо на неколико комада па све лепо сложимо у компосну јаму. Изгледа да је сечење лозе нерентабилан и заметан посао, тако изгледа али је он доста брз и много користан. Јер се исечена лоза лепо сложи у јаму и брже трули. Чисту лозу стављати у јаму није добро, најбоље је ако стављамо: ред исечене лозе па ред опалог лишћа и корова, овако помешане материје много лакше и брже труну. У случају да немамо корова и лишћа, што је редак случај, ређамо ред исечене лозе па ред плодне земље. Земљу мешамо са лозом из разлога што је она скоро увек влажна и има у себи разних бактерија трулежи. А то су чиниоци који су нама потребни и који припомажу и врше брже трулење и зрење компоста. Око јаме ваља направити благ нагиб тако да се вода слива у јаму и тако подржава влажност материја које труну.

У току године ваља компост бар једанпут прекопати и измешати. Прекопавање и мешање треба почети с једног краја па завршити на другом. Сврха овога прекопавања је што боље мешање материја од којих је компост састављен. А ово има за последицу брже и потпуније зрење компоста. У нормалним приликама компост стиже за употребу после једне године дана проведене у компостној јами. Да ли ће компост пре или касније стићи за употребу зависи од материја које улазе у његов састав. Ако преовлађују траве и лишће онда ће он кудикамо пре стићи за употребу. Пред употребу компост се мора просејати кроз нарочита сита у ту сврху удешена. Просејавањем се одбацују чврсти и несатрули делови компоста који за ђубрење нису добри. Све оно што кроз сито прође може се са успехом употребити за ђубрење. А оно што остане са друге стране сита враћа се поново у јаму да се трулење доврши.

Ђубрење винограда овако спремљеним компостом може се извршити на више начина, а најчешће долазе у обзир ова три начина ђубрења:

1.) Растурање по површини ђубревног материјала пред јесењу или пролетњу дубоку копњу.

2.) Ђубрење између редова и

3.) Ђубрење појединачно око сваког чокота.

Који ћемо начин ђубрења употребити зависи од поло-

жаја земљишта и количине ђубривног материјала. Ђубрење растурањем по површини употребљава се при довољној количини ђубрета и на положајима равнијим. Пред јесењу или пролећну копњу растури се ђубре по површини и копањем помеша се за земљом. Боље је ово вршити с јесени јер имамо доста времена да се ђубре преко зиме доведе до повољних облика које винова лоза може искористити. Добра страна овога начина је у томе што се целокупна површина поправља у хемиском и физичком погледу. Други начин ђубрења врши се тако што се између редова изриља плитак јарак и у исти ставља ђубре, које треба земљом покрити. Копајући јарак морамо пазити да не повредимо жиле винове лозе које су испреплетане свуда између редова. Овај начин ђубрења складнији је за земљишта подложнија испирању.

Трећи начин ђубрења употребљава се у најоскуднијим приликама, када имамо најмање количине ђубревног материјала и када је земљиште јако подложно спирању. С горње стране чокота ископа се јама у којој се ставља добро згорело стајско ђубре или просејани компост. Ђубре ваља покрити земљом да не би испаравало. Утицајем кише и воденх талога уопште ђубре будући да се налази с горње стране спушта се до жила које га искоришћавају

За повећи виноград тешко је створити већу количину ђубривног материјала да се цео виноград у истој години пођубри. Зато је боље виноград поделити у парцеле и сваке године ђубрити по једну парцелу. Да ли ћемо виноград ђубрити после три или четири године, зависи од плодности земљишта, сорте винове лозе, начина обраде и других услова. Број ђубрења винограда у једноме крају не може важити за други крај, већ се равна по приликама дотичнога краја. Али ипак ово не преставља тако теажк проблем одређивања времена ђубрења, јер се оно може одредити сходно приликама у којима се виноград налази.

Радула Ђурђевић

ЈЕДАН ВАЖАН ПОСАО У ВОЋЊАКУ

Јесења обрада земљишта у воћњацима пружа вишеструке користи воћкама

Да би се воћке могле нормално развијати и давати редово довољно плодова доброг квалитета, потребно је да им се, поред осталога, обезбеди и добра влажност земљишта. Нарочито је то потребно у доба када воћке почну доносити пун род. Воћарима је довољно познато из искуства да се заметнути плодови не могу одржати нити достићи нормалну крупноћу и каквоћу, која је својствена за поједине сор-

те, ако се јави оскудица влаге у земљишту. Колико пута се десило да сушних година у току лета, услед недостатка влаге у земишту, отпадне више од 50% упола развијених плодова. У местима где је влаге било довољно, или где је примењивано заливање или наводњавање, сушна лета нису могла нашкодити воћкама, те су се заметнути плодови и одржавали.

Сл. 176. Из Пољопривредне школе — Зајечар — Јабучњак ниских облика (Сн. Д. Станковић)

Због тога, прва брига воћара треба да буде обезбеђење довољне влажности земљишта у воћњацима. Да ли воћар може да утиче на обезбеђење и регулисање влажности, која је потребна воћкама? Укорењено је схватање код воћара да, ако се изузме заливање и наводњавање које је у највише случајева практично неизводљиво, човек није кадар да утиче на влажност земљишта. Да ли је и колико ово схватање тачно?

Влага у земљиште доспева у облику водених талога — кише и снега углавном. Сасвим је јасно да човек нема никаквог утицаја на количину кише или снега. То значи да од воћара нимало не зависи колико ће влаге доспети до земљишта. Али треба одмах истаћи да воћар може у великој мери утицати на одржавање и регулисање влаге која се већ налази у земљишту. Шта више, воћар може учинити и то да земљиште прими, упије и задржи веће количине влаге. Треба само имати у виду ову чињеницу: кад киша падне на једну заледињену збијену површину, која је притом стрмо нагнута, највећи део воде се слије низ ту површину у потоке и реке; напротив, поорана површина задржи много више влаге. Али у овом погледу је разлика велика чак ако су у

питању и равнија земљишта, на којима се вода лакше задржава. Тврда, збијена, заледењена површина врло споро упија влагу, те вода више испари него што продре у земљиште; поорана површина, са растреситим горњим слојем много више упије него што остане да испари. То је једна важна ствар: оспособљавање земљишта да прими у себе веће количине влаге. Друга важна ствар — која исто тако зависи од воћара — јесте оспособљавање земљишта да што више влаге задржи, да не би испарила или да не би понирала у дубље слојеве, изван домашаја жила воћака. Како се то може постићи показаће даља излагања.

Јесења обрада земљишта у воћњацима претставља најпрактичнији начин за обезбеђење и регулисање влажности

Из ових неколико објашњења јасно је шта треба урадити да би се обезбедила и регулисала довољна влажност за воћке. Треба — сасвим једноставно — површински слој земљишта у воћњацима одржавати у растреситом стању, што значи обрађивати га. У низу мера којима се постиже обрада земљишта, јесење орање пружа највећу корист. Овим се постижу две важне ствари: уништава се онај биљни покривач који се састоји из права или корова, или из обадвоје заједно, и оспособљава се земљиште да прими и задржи више влаге, а исто тако и да створи више хране за воћке. Осим тога, јесењим орањем се покрива и тиме уништава опало лишће воћака које код појединих воћних врста садржи готованске гљивице, проузроковаче оних разноврсних пега или бушљика на листу, познатих под разним називима — решетовост лишћа, пламењача, рђа и др. На тај начин се умањује опасност од тих готованских гљивица које изазивају оштећења листа, а тиме и слабљење воћака.

Само уништавање корова и трава веома је потребно и корисно, јер су корови и траве штетни за воћке. Ова штетност састоји се у следећем: корови и траве збијају земљиште; одузимају много влаге и хранљивих састојака потребних воћкама; служе као склониште разним штеточинама Али јесење орање има веома велики значај као средство за сузбијање суше. Ако је ово орање довољно дубоко, њиме се у толикој мери омогући приступ влаге у земљишту, да се преко лета, макако оно било сушно, лако подноси оскудица у влази. (Познати су случајеви да је дубоким зимским орањем обезбеђен одличан принос кукуруза и у сушним годинама). Треба истаћи да се ова јесења обрада мора допунити упролеће или преко лета прашењем или дрљањем, ради потпунијег обезбеђења влажности.

Јесење орање треба да је осредње дубоко, онолико колико дозвољава дубина површинских жила, које се не смеју повређивати, јер би се на повредама јављале штеточине и готованске гљивице, које би воћке изнуравале па и упро-

пашњивале. Мора се поорати цела површина, јер се и жиле разграњавају по целом површинском слоју земљишта.

Али у једном случају ово орање не треба извршити јесен већ упролеће: када је земљиште јако стрменито и само по себи растресито. Када би се и овако земљиште поорало јесен, вода која се слива низ падину односила би и свалила земљу са горњих делова подине на доње.

Јесење орање у воћњаку не треба да пропусти ниједан воћар. У ово време нема корисније посла у воћњаку. Треба то да увиде наши воћари, који иначе добро знају да „ракију проси онај који воћњак коси."

Инж. Душан М. Станковић

ПРЕРАДА МУШМУЛА У КОМПОТ И МАРМЕЛАДУ

Мушмула је пореклом са истока, а код нас се гаји још од старина. Њен плод је добар за јело, тек када угњили, јер као зелен врло је опор, због велике количине танина и др. материја, које јако стежу уста. Док кад угњили опорост се изгуби и плод постане врло укусан. Што је најглавније мушмуле су врло лековите како у свежем стању, када су гњиле, тако и у прерађеном, јер оне и тада задрже својство лековитости; јер по г. др, Гостушком мушмуле регулишу рад црева и дејствују противу пролива, као и потпомажу организам у борби противу инфекције (заразе). Такође по г. др. Гостушком подесна је и као храна за болеснике који болују од плућа.

Од свију врста воћа, мушмула се најмање прерађује, скоро и никако, јер се обично каже, мушмула је просто воће, па зашто је онда прерађивати. Но када би произвођачи и потрошачи мушмула знали њену праву вредност, онда би се преради мушмула обратила већа пажња. Мушмула се може прерадити у: компот, мармеладу, пекмез, сируп и др.

Справљање компота. За компот узети лепе, округле и полугњиле мушмуле. Сасвим гњиле нису баш понајбоље. Мушмулама петељке скратити, а чашичне листиће маказицама сасећи, па затим мушмуле опрати у ћевћиру чистом хладном водом и ставити их да се оцеде. За то време опрати тегле топлом водом са додатком вима (сретство за чишћење) и оцедити их од воде. Затим у оцеђене тегле лепо сложити мушмуле. Да би касније компот имао леп мирис може се додати свакој тегли по једна шипка ваниле или пак који каранфилчић. Потом напуњене тегле налити топлим сирупом, који се справља на следећи начин: На 1 литар воде узети 500 до 600 грама шећера ставити у шерпу и

прокувати на јакој ватри. При прокувавању нечистоћу, која се скупља у виду пене, отстранити кашиком. Чим се тегле налију сирупом, затворити их. Ако су тегле обичне, онда у сваку теглу сипати ракијску чашицу рума или коњака, па на отвор тегле метнути парче чистог белог платна, а поврх платна наквашени пергамент папир, па тегле добро увезати канапом. Док ако су тегле патент, рум односно коњак није потребно додавати, већ по наливању одмах ставити гумени прстен, преко прстена поклопац, а поврх њега металну шипку и тегле стерилисати. И обичне и патент тегле стерилишу се на исти начин. Ако за стерилисање немате стерилизатор, онда узети обичан бакрач или лонац. На дно лонца ставити решетку од прућа и летава, или пак сламу, поређати тегле, пазећи да се међусобно не додирују, и у лонац усути воду, да тегле огрезну у њој. Затим лонац ставити на ватру и тегле са компотом стерилисати 15 минути на 75°C. На већој температури мушмуле се не смеју стерилисати. Чим стерилизација буде готова, тегле извадити из воде, ставити на сто и покрити их ћебетом да се постепено хладе. Обичне тегле, као и патент марке „Вајсман", можете добити од Српског пољопривредног друштва у Београду.

Справљање мармеладе. За мармеладу се бирају обично полугњиле и гњиле мушмуле, које се оперу чистом хладном водом и ставе у суд за кување. Затим се у суду изгњече и поврх њих сипа мало воде, па кувају на јакој ватри. Када се маса буде укувала за ⅓ онда додати шећер. На 1 килограм мушмула обично се додаје 600 грама шећера, па кување настави. Кува се дотле док каша не почне падати са варјаче у виду грумуљица или, пак, када се варјачом провуче кроз суд и види чисто дно.

Готова мармелада сипа се у загрејане стаклене тегле, а ако се у великим количинама кува, онда се сипа у земљане ћупове, или дрвене чаброве, обавије пергамент хартијом и чува до употребе у сувим, хладним и чистим просторијама.

Асен С. Станчевић

ОБРЕЗИВАЊЕ САДНИЦА И ЊИХОВО УРАВНОТЕЖЕЊЕ

С обзиром на почевшу сезону пошумљавања и њену пропаганду, која се врши и путем штампе, било би потребно упознати нестручну јавност са т.зв. „уравнотежењем" садница. тј. са отсецањем жила, бочних грана, као и о пресецању стабљика, будући да у многим случајевима руководаоци пошумљавања помоћу деце, војске и сл., већином нису стручна лица.

Искуство је показало, да негативан став неких шумара и пољопривредника према наведеним операцијама јесте је-

дно предубеђење, које се оснива свакако на лошим последицама неумешно и нестручно извршеног уравнотежења садница.

Напротив, скраћивањем жила, отсецањем гранчица и пресецањем стабљике постижу се многа преимућства, која се не би могла постићи без ове операције. Те су предности следеће и то:

1) Пресецањем јачег жиља испод кореновог врата образују се многобројне мале жилице-сисалице, које биљци омогућавају бољу и успешнију исхрану на новом месту, после пресађивања;

2) Отсецањем дужих, неједнаких жила корење добива једнаку дужину, чиме се увелико олакшава техника рада око паковања биљака и њихове садње на стално место;

3) Приликом вађења садница, жиле истих се озледе и поред најбоље пажње. Такве рањене жиле неопходно је потребно отсећи оштрим ножем или маказама (аналогно ампутацији неких озлеђених делова људског организма), јер у случају да се биљка засади са рањеним жилама — које су веома подложне за разне инфекције — она ће у већини случајева угинути, као што умире човек коме није извршена потребна ампутација.

4) Али, као што је то познато, биљке са малим жилама не смеју имати велике крошње (круне), како не би путем транспирације (испаравања) преко великих крошања испариле више влаге него што ће исте примити из земљишта путем смањене количине жила.

Да се такав случај не догоди потребно је извршити т. зв. уравнотежавање биљке, које се састоји у томе што се и стабљика пресече обично на истом отстојању од кореновог врата (место где се корен састаје са стабљиком) на ком отстојању, испод тог места, одрезане су и жиле. То отстојање горе и доле од кореновог врата у пракси се обично узима од око 25—30 см.

5) Међутим, може се догодити случај, да се приликом вађења садниде корен озледи у много већој мери него што би то допуштено било с обзиром на егзистенцију биљке, те након извршене ампутације озлеђених жила уратнотежење биљке не би било сигурно, ако би се жиле и крошња скратиле на истом отстојању од кореновог врата.

Зато у случају постојања такве сумње садница се оспособљава за живот на тај начин да јој се стабљика одреже на 5—10 см. изнад почетка корена, док дужина жила може да остане до 25—30 см. испод кореновог врата.

Такве биљке са кратко одрезаним стабљикама се зову кукасте, имају већу животну снагу од обично уравнотежених биљки и веома су способне за одгој т.зв. „ниских" шума. (Кукаста садња даје нарочито добре резултате код храста и багрема. У Шумадији сељаци, ако желе да имају

што мање избојака из пањева, обрезују стабљике и до висине 3 см. изнад кореновог врата).

Све напред изложено односи се, углавном, на саднице лишћара, јер код четинара саднице се обично не превршују, те њихово уравнотежење своди се у већини случајева само на отсецање озлеђених бочних жила и скраћивање главног корена.

Пресецање стабљике обично се врши у пролеће и код јесењске и код пролећне садње, а у сврху да би се избегле штетне последице акције атмосферских непогода на пресеку стабљике преко зиме док сокови мирују.

Инж. **Ђорђе Васкијевић**

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Многи пољопривредници се жале да им је ракија јака али кисела било што су им каце цуриле, било што су брали недовољно зреле шљиве. И мени се десило да ми је суд цурио па ми је ракија јака али кисела. Да ли се може ракија излечити а да се не би морала препећи.

Крста Т. Поповић
Велики Крчимир

Одговор: Први услов да се добије по укусу и мирису добра ракија, јесте да су шљиве добро сазреле. Други је услов да су шљиве добро превреле. У колико су шљиве зрелије и уколико су боље превреле, добиће се по укусу и мирису боља ракија, која ће уз то имати и више алкохола, тј. биће јача. Од недовољно зрелих шљива ракија је слабијег квалитета, нема онако пријатан мирис и укус као претходна, а у упоређењу са добро сазрелим шљивама добије се ракија и са мање алкохола т.ј. слабија је. То је и разумљиво када се зна да зрелија шљива садржи више шећера а алкохол постаје врењем од тога шећера. Према томе од недовољно сазрелих шљива може се добити јака ракија само мања количина.

Ако је се десило да је из суда исцурео течни део кључка, који садржи највише шећера односно алкохола добиће се слабија ракија, односно мања количина јаче ракије, али иста не би смела да буде кисела. Исто тако ракија не мора да буде кисела и ако су шљиве обране недозреле. Кисела ракија добије се од шљива чији се кључ за време врења или после врења укисели тј. претворио се делимично у сирће. Том приликом се из алкохола који се налази у шљивама односно кључку, образовала сирћетна киселина. На тај начин се од киселог кључка добије слабија ракија. Осим тога приликом печења ракије (дестилације) та сирћетна киселина

прелази у ракију и на тај начин се добије ракија киселог укуса.

Кисела ракија може се лечити а да се не препече на више начина. Најбоље би било да се купи чистог кречњака (калцијум карбоната). Размути се у нешто ракије па се тако направљени раствор (млеко) сипа у ракију и добро меша а с времена на време проба се са црвеним лакмусом. Чим се на истом јави плава боја, престане се са сипањем раствора па се у исту ракију дода нешто киселе ракије, коју смо претходно одвојили. Кад је се на лакмусу појавила плава боја значи да је сва киселина одузета. Међутим ракија треба да садржи нешто киселине и стога се и додаје нешто киселе ракије. Обично је довољно 200 грама калцијум карбоната на 100 литара ракије. Исти се добија у апотекама, дрогеријама и цена му је 10—20 дин. килограм.

Кад је се ракија избистрила оточи се од талога.

Инж. Вукашин Тоскић

Питање: Жито које сам оставио за сетву напала је нека штеточина. Шаљем вам заражено жито да видите и да ме обавестите да ли је заражено само семе или просторије у којима сам држао жито. Штеточину сам приметио и прошле године али у малој мери, док је ове године има много више. Молим да ме известите како да се браним.

Милош Манојловић, економ

Одговор: У зараженом житу (пшеници) нађене су гусенице једног малог лептирића мољца, чије је име **житни мољац** (научно име Tinea granella).

Штеточина је углавном редак, и до сада сам имао прилике да га свега два-три пута видим. Лептир је мали и мери свега око 6 мм дужине а 16 мм раширених крила. Боје је сивкасто-жућкасте; предња крила имају црне пеге. Јавља се једном на годину, средином лета, и напада само жита у разним склоништима. Женка носи јаја на гомиле жита и мале гусенице живе међу зрнима која се скупљају у гомилице од по неколико заједно помоћу паучине. Зрна само делом изгризу. Када израсту остављају жито и одлазе у разне пукотине зидова, таванице и друга склоништа где се претварају у луткице и остају до идуће године да током лета даду лептириће.

Често се намноже у толикој мери да је гомила жита превучена њиховом паучином.

Заражено жито треба што пре пропустити кроз тријер и очистити колико је могуће од слепљених зрна, гусеница и њиховог зрнастог измета. Затим, продати или послати у млин, а одају која му је служила за смештите најбрижљивије очистити.

Како ће се ово чишћење извршити зависи понајпре од природе и стања сместишта. Ако су у питању старе, дрвене магазе, амбари и житнице, запуштене и годинама неочишћене, као што се обично виђа, требаће много напора а успех ће бити мали. Главно је да се сва могућа склоништа за гусенице, као што су пукотине у зидовима, нарочито око врата и прозора, па затим пукотине у даскама таванице и пода у гредама итд. на неки начин затворе и униште. Најпре сву нечистоћу почистити па зидове добро олепити и окречити, додајући кречу и плавог камена. Прегледати сву дрвенарију и све рупе закитовати или испунити гипсом па после лепо префарбати. Што је немогуће овако урадити, замазати катраном. Подесити прозоре да могу остати и зими отворени да би било стално промаје. На прозоре ставити жичану мрежу да мишеви и птице не улазе. Обратити нарочиту пажњу на под ако је од дасака. Често се испод њих налазе права огњишта заразе у зрневљу које је ту запало.

Када се спремиште овако очисти, корисно је да се накади сумпором. За 100 кубних метара запремине потребно је 3 кг. сумпора и 200 грама шалитре, која се помеша са сумпором да би брже и боље горео. Прозори се најпре олепе хартијом, а када се сумпор запали и врата се олепе и остави се све затворено два дана.

Д-р П. Вукасовић

Питање: Како се оставља и чува семе од патлиџана.

Д. П. Павковић

Одговор: Добро зреле патлиџане треба расећи, одбацити меснате делове а семе са меканим деловима ставити у сито (решето). Затим пустити на решето са семеном јак млаз воде да спере све меснате и лепљиве делове. Овако испрано семе распростре се на платно или даску да се осуши. Сушење се врши у сенци-хладовини и пре но што се семе засуши треба га неколико пута промешати да се не лепи једно уз друго, а и да се не залепи за простирач, јер се слепљено семе доцније тешко раздваја односно одваја.

Добро осушено семе скупити , ставити у кесице од платна или хартије и чувати на сувом и промајном месту. Чување семена у лименим кутијама добро запушеним није за препоруку из разлога, што нема довољно проветравања те се загушљив и влажан ваздух од дисања и испаравања семена задржава у кутији око семена, те често тако остављено семе, при прегледу или пред сетву, нађемо слепљено у грудвице и убуђано. Природно је да под таквим условима чувано, семе губи известан проценат клијавости, а и оно које клија не даје здраве и снажне биљке. На исти начин остављају се семе и од плавих патлиџана.

Драг. Д. Васић

РАЗНЕ ВЕСТИ, САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА

Уредба о давању шећера за поправку шире — која не садржи довољан проценат грожђаног шећера, недавно је потписана. За сва обавештења о начину како се овај шећер и у којим количинама добија, виногради треба да се обраћају на своје винарске надзорнике, а где ових нема, среским пољопривредним референтима.

Око 1500 вагона уља за јело — троши се нормално годишње у нашој земљи. Наша производња уљарица довољна је, у данашњим приликама, да ову потребу покрије, те питање увоза сировина не долази у обзир. Па ипак, како се сазнаје, ми ћемо увести из Бугарске око 10 милиона кгр семена сунцокрета, што ће, свакако, служити стварању резерви уља за јело у нашој земљи.

Дирекција за исхрану — намерава да купи велике количине производа за стварање резерви за исхрану становништва и то око 35.000 вагона пшенице и кукуруза, те око 4500 вагона сувих шљива и пекмеза. Поставља се питање смештаја ових великих количина намирница и траже се подесне просторије за ту сврху.

Просечан принос (по хектару) износи, за најважније житарице у Белгији, Холандији и Данској, за последњих 7 година, у квинталима и то: јечма 21,8, пшеница 29,1, ражи 28,3 и зоби 25,6. Код кромпира је принос 191, а код шећерне репе 336,7. Овај принос у Балканским земљама износи просечно, опет за исто време од 1932 до 1938 године: 9, 9,5; 9,8, 8,8; 80,1 и 185,1. Ово је довољан доказ шта значи интензивна обрада земље, дубоко орање, довољно стоичног и вештачког ђубрета, јер се на тај начин повећава принос за два и три пута више. Овоме треба додати још и добро семе, ваљано препарирано и чисто од уродице и клица разних криптограмских болести.

Пољопривреда у Енглеској сматра се као врло важна делатност. Отуда су фармери (поседници већих површина зиратне земље) ослобођени од војне службе. Поред тога, створена је и „Женска земаљска војска", где се жене уче све у циљу повећања пољопривр. производње ради исхране пољопривредним пословима, руковању тракторима итд. а народа.

За пољопривредну службу обезбеђена је потребна количина нафте и бензина за тракторе и теретне аутомобиле, а осигурана је куповина вештачких ђубрива по повољној цени, да би се плодност земље одржала, па и поправила.

55 вагона семена шећерне репе увешће се без царине, како би произвођачи дошли до доброг и јефтиног семена Рачуна се да ће ова количина бити довољна да се засеју површине које ће осигурати довољно сировине за нашу индустрију шећера, у идућој години.

Немачка влада даје бескаматне зајмове оним градским породицама, које желе да купе мало парче земље у околини градова, ради гајења воћа и поврћа за исхрану. Ови се зајмови имају вратити у року од 20 година без камате, а износе по 300 марака (око 4500. —дин.) по једној башти.

Садиоци дувана учествоваће, у будуће, у разним комисијама које врше откуп дувана, премер, процењивање итд. На тај начин ће се избећи многе несугласице које су често настајале између садилаца дувана и откупних органа. Извршиће се и ревизија одредаба о сађењу дувана и тачно означити на којем се земљишту ова биљка може гајити.

55 милиона динара стављено је Поштанској штедионици на расположење, ради исплате помоћи (потпоре) оним породицама чији се храниоци налазе на војној дужности, а оне немају других извора за издржавање.

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА

Сарадња Пољопривредне подружине у Свилајинцу са Друштвом југословенска народна ношња

Било је већ неколико пута речи и у „Тежаку" о раду и сарадњи Пољопривредне подружине у Свилајнцу са Друштвом југословенске домаће радиности у Београду, чији је рад доста допринео да се народ, нарочито сељак у Ресави више заинтересује за домаћу радиност.

Друштво домаће радиности у Београду ценећи агилан рад подружине и њених чланова и функционера на пропаганди у народу за домаћу радиност и народну ношњу, решило је да одликује поједине подружинске чланове који су највише узели учешћа у пропаганди и највише помогли друштвени рад.

Друштво југословенске домаће радиности упутило је свога члана извршног одбора г. Вићу Матића, да на дан 16 јула ове године изврши предају повеља одликованим члановима од стране Друштва.

У присуству већег броја чланова подружине и осталих грађана, пре предаје повеља у име Друштва од стране г. Матића, г. Матић је одржао врло лепо предавање о домаћој радиности, нарочито се дотакао о потреби сејања лана и конопље, као и гајењу оваца тамо где има потребних услова, како би се произвео потребан материјал за израду одела. Кошуље од лањеног платна веома су добре, практичне и веома издржљиве. Исто тако и мушке хаљине израђене од вуненог сукна дуготрајне су, здраве и издржљиве Тако и од лана и конопље могу се израдити мушка одела за лето које је веома практично. Жене и девојке могу од лана израдити себи и мараме за повезивање, које се исто

тако могу лепо убелити као и куповно платно, али су зато много јаче и боље. Асталске чаршаве, јастучне навлаке и др. израђивати све од ланеног платна; сламњаче за кревете израђивати од најгрубљег кудељног платна.

По завршеном говору-предавању предао је повеље одликованим члановима у име Друштва југословенске народне ношње г. г. Животи Матићу, претседнику пољопривредне подружине, Мији Дугоњићу, члану управе подружине, г-ђи Дугоњић, учитељици и Миливоју Жујовићу, секретару подружине и пољопривредном референту .

Сл. 177. Одликовани чланови Пољ. подружине од стране Друштва Југословенска народна ношња са г. В. Матићем

По предаји повеља одликованим члановима захвалио се је Друштву у име одликованих г. Мија Дугоњић, учитељ, са говором који је завршио речима:

„Да би зауставили пропадање народне ношње потребни су нам борци, ми смо у овој подружини први позвани, јер је један од задатака нашег Српског пољопривредног друштва и пропагирање домаће радиности на селу прекопољопривредних подружина.

Ја вас позивам, браћо, по иницијативи Друштва југословенске домаће радиности и Српског пољопривредног друштва и свих нас који волимо наш народ, да све своје силе уложимо у пропаганду наше народне ношње.

М. Ж.

ПОЉОПРИВРЕДНА КЊИЖНИЦА И ЧИТАОНИЦА У ГЛУМАЧУ

Ова књижница и читаоница по оснивању, раду и успеху спада међу прве. Основана је 1929 год. на иницијативу г Страхиње Стакића. Почетак је био тежак, али ипак утешан. Од разних установа и чланова прикупљено је око 300 књига. На недељним састанцима узимале су се књиге на читање и претресана су разна корисна питања у присуству виђенијих и писменијих људи и сеоске омладине из села, која се дотле проводила у кафане у бескорисном ћаскању. Да би се обезбедила средства, основана је позоришна секција. Чланови су уложили велики труд и добру вољу за њен напредак. Број књига попео се на 700 а готовима на приплоду код Земљорадничке задруге на 2000 дин., набављен је орман за књиге, позорница и др.

Оснивач г. Страхиња Стакић и ако је добио службу и отишао из села, није заборавио књижницу и читаоницу, већ је постао њен добротвор са поклоном од 1300 дин.

Једно време у раду је настао известан застој, али су чланови увидели од колике је то штете, па су ипак сложно кренули напред.

Адам Дробњак, економ

ИЗ ПОЉОПРИВРЕДНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Напредан рад Средње пољопривредне школе у Букову — Неготин. Средња пољопривредна школа у Букову, средишту крајинског виногорја, служи већ низ година унапређењу виноградарства и воћарства не само у Крајини, него и у осталим покрајинама предратне Србије. О раду ове школе, њеној организацији и користима од ње налазимо у најновијем броју „Пољопривредног гласника“ (свеска 20, за 15 окт.) опширан, богато илустрован чланак од економа воћара исте школе г. Асена С. Станчевића. Ова велика пољопривредна установа — наглашује писац завршно — потпуно одговара својој сврси и задатку. У њој се ђаци не само спремају за будуће пионире пољопривреде, него се оспособљавају и за чисто научне радове и истраживања на пољу воћарства, виноградарства и сточарства.

НЕКРОЛОГ

† БОРИСАВ ОСТОЈИЋ

У свом селу Лозници код Чачка умро је 13 јуна тек. год. угледан и напредан пољопривредник Борисав Остојић, дугогодишњи редован члан Чачанске пољопривредне подружине.

Слава и вечан помен пок. Борисаву.

† ДУШАН ШИПИЋ

Члан управног одбора Пољопривредне подружине у Рујишнику. После дугог и тешког боловања преминуо је у 27 години живота 2 маја ове године Душан Шипић, пољопривредник из села Рујишника. Покојни Душан био је члан Пољопривредне подружине од његовог оснивања, па до своје смрти. Ове гндине био је и члан управног одбора. Умро је онда кад се од њега највише очекивало и у породици и међу друговима подружине. Био је добар радник и нарочито је аживао поверење међу својим друговима у омладини. Ова је подружина у њему изгубила једног од својих највреднијих чланова.

† Душан Шипић

Бог да му душу прости!

Хранислав Јовановић

ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА Управног одбора српског пољопривредног друштва, 30 седница (10 августа)

— наставак —

По питању набавке натуралног семена луцерке и црвене детелине одлучено је:

1) Да се још у самом почетку набавка врши што енергичније и то првенствено преко подружина затим лица која препоручи подружина или најзад преко повереника са којима је Друштво већ и раније радило. Тако исто у овом смислу ангажовати по могућству чланове Управе као и друштвене чиновнике. 2) Куповину семена вршити само за готово, а од оних којима се аванси буду давали тражити потребно покриће. 3) Набавка се има вршити по дневним тржишним ценама, што се има поверити канцеларији која ће тражити сагласност дежурног члана, с тим, да се свакој седници подноси извештај о набављеним количинама семена и о цени. 4) Да се набави за сада 5 вагона семена луцерке и 2 вагона семена црвене детелине, с тим да се за ово последње ступи у преговоре са солиднијим кућама у Славонији за испоруку ове робе, јер се у нашим крајевима црвена детели-

на врло слабо производи. 5) Да пословођа друштва буде у сталном додиру са комисијом за семе луцерке и црвене детелине преко Завода за унапређење сточне трговине где ће седницама од стране друштва присуствовати г. г. Белобрк и Петровић. 6) Да се одмах поручи 600 комада вреће за транспорт нечишћеног семена као и 500 комада вреће без шавова за чисто семе, као и да се изради отисак са друштвеном фирмом, који би се утиснуо на све друштвене вреће за куповину робе.

Одлучено је:

Да се не може исплатити хонорар за рад у Подружини Михаилу Јаковљевићу, секретару-благајнику Пољопривредне подружине у Ваљеву од 1933 до 1937 године, пошто је подружина своје дуговање из ранијих година измирила тек у овој години. Да се по молби Пољопривредне подружине у Ђураковцу за помоћ ради одржања течаја за домаће тканине са савршенијим справама, набави и пошаље истој две преслице, зашта се може издати до 300 динара. Да се прими у састав Друштва ново основана подружина у Новој Вароши, бановина Зетска. Да се изда бесплатно једна колекција разних књига у вредности дин. 100.—, Задружној књижници у Црвници, среза темнићског. Да се по молби Пољопривредне подружине у Урошевцу на име помоћи за приређивање опште пољопривредне изложбе изда Дин. 2.000.— у материјалу и књигама, а да јој се тражена помоћ за екскурзију не може одобрити. Да се поред учешћа Српског пољопривредног друштва на изложби у Нишу позову и све подружине на територији Моравске бановине да и оне на поменутој изложби учествују. Да се на основу претставке пољопривредне подружине у Нишу умоли Пољопривредна комора Моравске бановине и Банска управа да по могућству прихвати сарадњу пољопривредне подружине у Нишу око приређивања сајма и изложбе.

Саопштења и предлози: Претседник др. Јосифовић извештава, да је на основу решења Управног одбора, био у Лапову ради разгледања просторија Српског свиларског друштва у ликвидацији, па је по саслушању одлучено да се Свиларско друштво обавести, да ће Српско пољопривредно друштво о понуди Српског свиларског друштва водити рачуна.

Одлучено је да се приме пријављена лица за помажуће чланове и да се уведу у књигу Помажућих чланова од бр. 1092 до 1118.

31 седница (24 августа).

Претседник г. др. М. Јосифовић отвара седницу и поздравља г. Јована Дулића, редовног члана Друштва, који овој седници присуствује као гост.

Претседник затим извештава да је 14 ов. мес. преминуо Драгиша Лапчевић добротвор и почасни члан Срп. пољ. друштва као и један од најватренијих поборника рада Српског пољопривредног друштва на унапређењу села и уопште пољопривреде. И ако је пок. Драгиша Лапчевић већ добротвор Српског пољопривредног друштва ипак његов дугогодишњи предани рад изискује да му се Друштво одужи на видљив начин, **па је предложио да се породици пок. Лапчевића упути изјава саучешћа и да се фонду пок. Драг. Лапчевића дотира сума од 1000 динара, што сви присутни одобравају са узвиком „Слава му!"**

Примљено је знању да је извршен преглед стања касе и рачуна за месец јули т. г. и да је нађено стање потпуно задовољавајуће, као и да је у току месеца августа од разних подружина наплаћено на име потраживања из ранијих година Дин. 3.598.—.

Одлучено је: Да се приме за откупљаче натуралног семена луцерке и црвене детелине и то: Јевта Савков из Вел. Гаја, Михајло Спасић из Барича и Јовица Илић из Јунковаца, којима дати и то: првом 20.000, а другој двојици по 10.000 динара на име аванса за откуп семена, с тим, да као покриће издаду бланко менице са својим акцептом и прихвате све остале услове, који су од стране Друштва прописани за набавку семена. Даље је одлучено, да се под истим условима имају узети и други за набављаче семена под условима који су од стране Друштва прописани;

Како је добијена повољна понуда за узимање под закуп једног магацина за смештај трифолин машине, то је одлучено да се један такав магацин узме у закуп и инсталира трифолин машина;

Да се прими знању набавка 30 комада „Еберхартових" плугова као и да се поруче још 300 комада и то првенствено преко Главне земљорад. набавчке задруге.

Одлучено је:

Да се меница Пољопривредне подружине из Опарића-Рековац, не подноси суду, пошто је Подружина својом молбом обећала да ће обновити рад у идућој години и њен заостали дуг благовремено платити. Да се прими знању да ће Пољопривредна подружина у Сувој Реци одржати 21 ов. мес. ванредну скупштину па да се од ње тражи извештај о тој скупштини.

Да се молби Пољопривредне подружине у Житковцу не може изаћи у сусрет, да јој исплаћена сума у току ове године за одржана предавања стави на терет буџета из прошле године, јер се сви неискоришћени кредити на крају календарске године аутоматски гасе. Да се бесплатно изда неколико комада књига воћарско виноградарске садржине у вредности од 100 динара Воћарском виноградарском удружењу из Бање Луке. Да се прими знању да је Пољопривредна подружина из Сврљига одустала од приређивања заказа

не изложбе у току ове године, те се додељена помоћ у 1800 динара у горњу сврху ставља Друштву на расположење.

Да се Пољопривредној подружини из Зворника, поред већ одобрене помоћи за приређивање изложбе у Дин. 2.000 одобри накнадно још 500.— дин.

Да се по молби Пољ. подружине среза врачарског, да јој се од додељене помоћи у Дин. 1.000.—, за одржавање курса о преради воћа изда и то у 70 комада тегли, а ресто у готову, не може изаћи у сусрет већ да јој се остатак суме има издати у књигама. По молби Пољопривредне коморе Моравске бановине да јој се изда изложбени материјал у справама и књигама за изложбу која ће се одржати у Нишу, одлучено је да се изда изложбеном одбору помоћ у износу од 5000 динара, у материјалу а делимично у књигама, на име награда, с тим да се те награде издаду члановима наших подружина, те о тој одлуци обавестити расписом и све подружине. Да се по молби Пољопривредне подружине у Сопоту изда 1500 динара и то 50% у књигама а 50% у материјалу на име награда течајцима на 7-дневном воћарско-виноградарском течају који ће се ове године одржати у Сопоту.

Саопштења и предлози: Г. Томић извештава да ће у празничној воћ. виноград. школи у Сопоту отпочети поново предавања од 27 т. м., па је одлучено да 27 т. м. одржи прво предавање из воћарства г. М. Никетић или г. Душан Станковић и Павле Петковић.

Г. Никола Белобрк реферише да је он споразумно са г. Рашковићем и г. В. Ђорђевићем израдио 3 летка из ратарства, па је одлучено да се ти летци приме и штампају, али не као летци већ као посебне књижице, пошто канцеларија претходно буде добила цене за израду ових књижица.

Секретар извештава да је према телефонском обавештењу добијеног од Прометне банке, Министарство просвете откупило између осталог и друштвени плац у улици Немањиној бр. 11 у величини 209,30 квадратних метара по цени од Дин. 2.100 од једног квадратног метра, с тим да продавац плати преносну таксу, па је одлучено, да се ова погодба прихвати а да се овлашћује претседник односно потпретседник да може извршити укњижење на купца, пошто купац положи Друштву одговарајућу суму.

Секретар извештава да су решењем Министарства унутрашњих послова Бр. 31362/I одобрена нова правила што је примљено знању.

Секретар даље извештава да је Удружење извозника Краљевине Југославије позвало Друштво на воћарски конгрес који се имао одржати у Ваљеву 20 т. м., али како је позив доцкан стигао то је договорно са п.претседником био одређен да Друштво на конгресу заступа г. Мита Ђ. Николић, како је он био на путу о чему смо тек накнадно обаве-

штени, то Друштво уопште на конгресу није било заступљено, што се прима знању.

Секретар реферише да се је за помажуће чланове Друштва пријавило 50 лица и установа, који су уведени у књигу помажућих чланова од бр. 1119 до 1169, па је одлучено да се пријављени приме за помажуће чланове Друштва, као и да се прими за утемељача г. Мих. Протић поседник из Опова.

32 седница (7-IX-1939)

Одлучено је:

Да се прими знању да је извршен преглед касе и рачуна за месец август текуће године и да је нађено потпуно исправно стање.

Да се набави: 25 копачица од фабрике Полих и Варга из Куле; 2) 5000 килограма чилске шалитре од фирме Церинић; 3) 200 комада „Еберхартових" плугова нормалних типова; 4) 50 комада „Бехерових" обртача по досадашњим ценама и условима. Да се ангажоване количине луцерке приме а да се за сада даља набавка обустави. Тако исто примљено је знању да се узимању магацина у закуп и монтирању трифолин машине није приступило услед досадашњих догађаја, те се и по том питању има накнадно донети дефинитивна одлука.

Одлучено је:

Да се Удружењу пољопривредника и пољопривредних организација у Младеновцу изда помоћ у Дин. 4000.— у пољопривредним справама и књигама за награде излагачима с тим, да се те награде имају дати излагачима-члановима пољопривредних подружина. Да се изда бесплатно 3 примерка књиге о преради воћа увредности Дин. 21 Вјачеславу Братинском, управитељу школе из Ласињског Сјеничака. Да се тражена помоћ од стране одбора за приређивање воћарско-повртарске изложбе у Бањој Луци за награде излагачима не може дати, али да се картонске тацне и корпице које су тражене на послугу могу издати. Да се прими знању да се пољопривредне подружине у Пожези Ужичкој и Прокупљу одустале од приређивања пољопривредних изложби, док ће се раније предвиђени течајеви и екскурзије одржати, те им се већ раније одређене помоћи имају послати. Да се бесплатно изда Пољопривредној подружини у Команици, среза колубарског 300 килограма семена озиме пшенице из кредита од 2000 динара одобрених на име помоћи члановима пољопривредних подружина среза колубарског пострадалим од града. Да се по тражењу Банске управе Зетске бановине за помоћ Пољопривредној подружини у Ђураковцу за течај брзог ткања изда већ одобрена помоћ у 300 динара, а да се никаква накнадна помоћ не може одобрити. Да се по молби Пољопривредне подру-

жине у Тодорин Долу за одобрење да свој дуг у дин. 2000 исплати током 1940 године не може изаћи у сусрет.

Да се Пољопривредној подружини у Команицама препоручи да о своме трошку врати преосталу количину плавог камена, па одговарајућу вредност одобри на њеном рачуну. Да се бесплатно изда једна колекција књига у вредности од 100 динара Пољопривредној књижници и читаоници у Милићевом Селу, среза пожешког. Да се бесплатно изда једна колекција разних књига у вредност од 100 динара о конзервисању воћа и површа Среском начелству среза љубићског на име помоћи ради приређивања течаја.

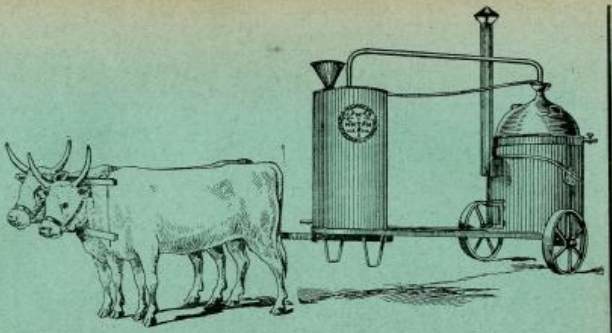
Да се Пољопривредној дружини у Стапару не може издати на кредит једна мућача и преса, пошто Стапар није изразито виноградарски крај. Да се Пољопривредној подружини у Превешту одобри да дугујућу суму од динара 10.149 исплати и то: 1 октобра т. г. Дин. 5.149.— а 1 новембра т. г. остатак суме од дин. 5.000.— Да се прими знању да Пољопривредна подружина у Ужицу приређује само сточарску изложбу а не општу, као што је раније било предвиђено, те ипак раније одређену помоћ од дин. 3500 не треба смањивати. Да се прими знању да Пољопривредна подружина у Бабушници није у могућности да поднесе Друштву други извештај о држаним предавањима, те јој се помоћ од 300 динара не може исплатити. Да се прими знању ицвештај г. Павла Цветковића, редовног члана Друштва о одржаним предавањима у Пољопривредној подружини у Сопоту с тим да му се поднети рачун има исплатити.

Саопштења и предлози:

Претседник г. Јосифовић предлаже да се донесе начелна одлука да се већ раније одобрене помоћи за изложбе, течајеве, предавања и екскурзије исплаћују тек пошто се поново изнесу пред Управни одбор, јер има врло мало изгледа да ће се услед данашњих догађаја те приредбе моћи одржати, па је одлучено да се овај предлог г. претседника у свему усвоји.

Претседник г. др. Јосифовић саопштава да се у својству претседника Српског пољопривредног друштва уписао у Дворску књигу приликом рођендана Његовог Величанства Краља Петра II, што се прима знању са узвиком: Живео!

Секретар реферише да је се пријавило укупно 35 лица и установа за помажуће чланове, па је одлучено да се сви пријављени приме за помажуће чланове и да се упишу у књигу помажућих чланова од бр. 1170 до бр. 1204.

а ПАТЕНТ апаратом и зашт. жигом

Слика казана вам показује да смо конструисали казан са повећаним апаратом и хладњаком који омогућава боље хлађење и лакше руковање имамо велики избор готових казана са и без колица продаја по утврђеној цени у ценов.

Тражите бесплатно наш ценовник са садашњим илустрованим додатком из кога ћете видети опширан опис нашег новог изума. Предузеће

«МИТРИ« прскалица и казана Крушевац Тел. 70

Против ОИДИЈУМА-ПЕПЕЛНИЦЕ на виновој лози, цвећу и поврћу сигурно средство је:

СУЛФАЛОР

Воће а нарочито грожђе, ако се испрска Сулфалором непосредно пред бербу, дуже траје и издржава најдужи транспорт.

Чувајте од заразе свиње, стоку, коње, живину и дезинфекујте штале, оборе и живинарнике, спасоносним средством:

КРЕОТАНОМ

За наступајућу сетву запрашите (офарбајте) семе

ПОРЗОЛОМ

који је најбоље средство против ГЛАВНИЦЕ. ПОРЗОЛОМ се појачава клијавост зрна. Семе офарбано Порзолом не једу ни мишеви ни птице.

Подсиривајте млеко Сиристом „БИЉАНА“

Тражите упутства и ценовнике од Фабрике

„БИЉАНА“ А. Д.

Београд, Прешернова бр. 14 (Душановац)

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

Универзитетска библиотека
БЕОГРАД

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ Ј.В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 Г.

ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ИЛУСТРОВАНИ

БЕОГРАД
1
ДЕЦЕМВАР
1939

Стара народна ношња у околини Ваљева

САДРЖАЈ: А. БАНКОВИЋ: Свети Краљ Милутин 1939 године; ЂИРИЛО МИЛОВСКИ задр. ветер.: Богиње или дифтерија код живине; Инж. МИЛАН Ј. СРЕЋКОВИЋ: Ђубрење воћака; АСЕН С. СТАНЧЕВИЋ: Заштита младих воћака од зечева; Инж. НИКОЛА ФЕМЕЉИЋИ: Резидба изнурених чокота у винограду; Инж. РАД. БОРИСАВЉЕВИЋ Нега вина од натрулог грожђа; Питања и одговори. Разне вести, савети и обавештења; Рад наших подружина. Стручна екскурзија чланова Пољ. подружине у Чуругу; Стручна екскурзија чланова Пољ. подружине у Пожеги ужичко; У околини Ваљева има 15 пољопривредних подружина: Некролог: † Спасоје Ђ. Стевановић, † Милан В. Стаматовић) Извод из Записника Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

Распис бр. 15

Пољопривредни календар за 1940 годину готов је. Чланови подружина добијају овај календар бесплатно, кад уплате свој члански улог за идућу годину, преко своје Подружине.

Позивају се **све подружине** да **одмах** јаве, приближно, колико им календара треба за наредну годину, како би исте могле на време добити.

За нечланове је цена овом корисном и поучном календару дин. 10.— за комад, са обичном поштарином 11.— а препоручено 14.— динара. Новац се шаље унапред, чеком Бр. 50350.

Преподавци, који поруче најмање 10 комада одједном, добијају попуст од 20%, а кад пошаљу новац унапред, календари се шаљу са плаћеном поштарином.

Српско пољопривредно Друштво
Београд

Ценовник сезонских справа, које се могу добити код Српског пољопривредног друштва у Београду, Гепратова улица 64 (п. фах 878).

Плугови обртачи Бехер „Чаша", лакши	Дин.	680.—
Плугови обртачи Бехер „Чаша", тежи	„	800.—
Плуг. домаћи, фабрикат „Бик" знак „Вила" и „Змај"	„	790.— и 830.—
Плуг. домаћи, фабрикат Полих знак „Идеал" и „Алфа"	„	790.— и 830.—
Дрљаче дводелне, лакше и теже	„	460.— и 550.—
Дрљаче троделне, лакше и теже	„	660.— и 850.—
Сејалице за жито, од 13 реди	„	4300.— и 4500.—
Сечке за репу, бундеве и др. Дин. 450.—		700.— и 1400.—
Сечке за шашу, сено и сламу, велика, са помоћном педалом	Дин.	1600.—

Крушачи за кукуруз, марке „Бик" по 700.— 800.— и 900.— динара.

Цене су необавезне, поруџбине вршити одмах, а новац слати на чек. рачун Бр. 50350.

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 67, Бр. 23 БЕОГРАД, 1 ДЕЦЕМБАР 1939

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

СВЕТИ КРАЉ МИЛУТИН 1939 ГОДИНЕ

Српско пољопривредно друштво је изабрало за свога патрона Св. Краља Милутина, првог владаоца, који је по историјским документима поклањао пољопривреди нарочиту пажњу, а и сам се бавио пољопривредом. И ове године Друштво је своју славу Св. Краља Милутина прославило у недељу 12 новембра т. г. у своме дому у Београду.

Сечење славског колача било је заказано за 9,30 часова, али већ раније придолазили су у лепо декорисану салу, цвећем и шибљем, гости и то како из Београда тако исто и из свих крајева наше отаџбине. Међу њима су били не само чланови Друштва него и млого његови поштоваоци.

У првом реду истичемо да је на друштвеној слави био заступљен Покровитељ Друштва Њ. В. Краљ Петар II преко свога ађутанта коњичког пуковника г. Воје Павловића.

Његову Св. Патријарха Гаврила заступао је прота г. Владимир Стаменковић.

Град Београд заступао је г. Александар Павловић, већник.

Исто тако биле су заступљене многе задружне и друге организације. Тако је Главни савез срп. земљ. задруга претстављао г. г. Велизар Милосављевић и Стеван Стевановић, Савез здравствених задруга г. Тихомир Јевтић, Срп. пчеларско друштво претседник г. Светозар Ђорђевић, Друштво Народна ношња г. Никола Цоловић, генерал у пенз. Коло Српских сестара г-ђа Перса Продановић, Прво Београдско жен-

ско друштво заступала је г-ђа Јованка Павловић, Савез сокола г. Д-р Мих. Градојевић, Југословенско шумарско удружење г. инж. Милан Костић, Друштво „Аграрна мисао" његов претседник г. д-р Милорад Недељковић итд.

Г. Министар пољопривреде и господа Помоћници министра извинили су се неодложним пословима, а Дирекција за исхрану земље била је претстављена у лицу г. Јосифа Тержана начелника.

Сл. 178. Са славе 1939 г. — Богослужење

Слави су присуствовали још г. д-р Вељa Стојковић, начелник Министарства пољопривреде у Пензији, г. Милутин Гец, начелник Министарства пољопривреде, затим Игуман манастира Раковице г. Доситеј Стефановић, као и многи земљорадници из разних крајева, а нарочито из околине Београда.

Сечење колача извршио је претседник Друштва г. Д-р Младен Јосифовић, професор Универзитета са Ђуром Николићем, пољопривредником из Гугља и Миленком Лазићем, пољопривредником из Вртиглаве.

После обреда г. прота Стаменковић честитао је Друштву Славу у име Св. Патријарха Гаврила и у своје име и пожелео успеха Друштву у његовом будућем раду.

Потом је претседник Друштва г. д-р Младен Јосифовић, проф. Универзитета одржао следећи говор:

„Господине Изасланиче Њ. В. Краља, Господине Изасланиче Његове Светлости Патријарха, Госпође и господо, Делегати братских и пријатељских организација и Драги пријатељи,

Дозволите ми да вас у име Српског пољ. друштва најсрдачније поздравим и да вам у исто доба захвалим што сте дошли да заједнички прославимо данашњу Друштвену славу крсно име, које тако лепо карактерише српски народ, српски дом, српску породицу.

Српско пољопривредно друштво претставља једну велику породицу, и то радну породицу, у којој се налазе десетине хиљада пољопривредника и пољопривредних стручњака, удружених да би заједничким напорима унапредили пољопривреду своје земље.

Сл. 179. Са славе 1939 г. — Сечење колача.

Српско пољопривредно друштво је најстарија организација у српском делу наше државе. Већ више од 70 година осећа се његов благотворни рад на селу. Оно је било у Краљевини Србији покретач готово свих акција које су тежиле да се побољша рад наших земљорадника, да се њихова газдинства унапреде, да се село економски оснажи. И Српско задругарство је поникло у кругу чланова Српског пољопривредног друштва. Ово наше Друштво је у правом смислу матица свих пољопривредних организација у српским селима.

Данас све се више увиђа, да е наша малопоседничка пољопривреда може одржати и пружити пристојан живот највећем делу нашега народа, ако се земљорадници удруже, ако се они одушеве начелом само-помоћ, ако њихова срца обузме осећај солидарности. Због тога и Српско пољопривредно друштво улаже сва своја средства; морална и материјална, да земљорадника организује, да га преко тих орга-

низација стручно просвети и оспособи га за бољи, савршенији рад, како би производи нашег поднебља били што изобилнији и што боље каквоће.

И ове, 1939 године, у којој је сенка авети рата непрестано кружила над Европом да би се најзад претворила у страшну стварност: рат између највећих сила на нашем континенту, — и ове године Српско пољопривредно друштво је продужило, чак знатно и појачало своју делатност у народу, иако су прилике за то биле неповољне. Тако чланови пољ. подружина добили су до сад од Друштва под најповољнијим условима разна производна средства у вредности од 6.500.000

Сл. 180. Са славе 1939 г. — Гости

динара. У наше село отишле су нове хиљаде савршенијих пољопривредних справа и алата као и средства за одбрану култура од болести и штеточина, доброг семена, хемијских ђубрива итд. Уз ово снабдевање наше пољопривреде бољим справама, Друштво је настојавало да писаном и живом речи поучи наше пољопривреднике, обогати њихово знање, повећа њихова искуства. Сваког месеца преко 30.000 примерака друштвеног часописа: „Тежака" долази у руке члановима пољопривредних подружина и других земљорадника жељних да се усаврше у свом послу, који је, морам нагласити, један од најсложенијих. У исто време Друштво је повећало број својих издања: „Тежакова библиотека" је обогаћена са више стручних књига; а кратка писана упутства се достављају нашим члановима по свима важнијим радовима сезонске природе.

Одржани су и многобројни пољопривредни течајеви а организовано је и неколико подружински празничних школа, у којима се сваког празничног дана одржавају стручна предавања и практично приказује рад у воћњаку, винограду, стаји и томе слично.

На пољопривредним изложбама које организују уз материјалну и моралну помоћ Друштва пољопривредне подружине изазива се племенита утакмица, која убрзава многи напредак.

Сл. 181 Са славе 1939 г. Претседник Д-р М. Јосифовић држи свој говор

Друштво је још дало потстрека за подизање бољих стаја за стоку, модерних ђубришта и силоса за рационалније искоришћавање сточне хране, за проширење гајења ораха, воћке

која је страшно проређена под ударцима секире, због свог скупоценог дрвета, — расписавши наградне утакмице, тако да ће например добити од Друштва помоћ од 1000 динара сваки онај утакмичар који подигне планску стају по врло практичним нацртима; награда пак за подизање силоса и ђубришта износи по 500 динара за сваки прописно израђен објекат. А сваки онај који жели подићи орашњак добиће од Друштва бесплатно воћне саднице као и специјално издату књигу о гајењу ораха.

За свој просветно пропагандни рад на селу као и за награђивање утакмичара, Друштво ће издати само у току ове године преко 600.000 динара, што претставља један леп прилог нашој пољопривреди.

Паралелно са овим радом на директном унапређењу наше пољопривреде Друштво је на конференцијама истраживало најбоље начине за решење разних проблема који се налазе у делокругу компентенције друштвене управе. Проблеми снабдевања наших пољопривредника јевтиним плавим каменом, као и серумима, цепивима и другим срествима за сузбијање сточних зараза, били су предмет нарочитог старања од стране нашег Друштва.

Друштво је у овој години узело иницијативу да се координира, усклади, рад свих организација које делају на селу, како би резултати тога рада били што кориснији за нашу пољопривреду. Надамо се да ће се и у овом правцу успети.

Радећи овако, наше Друштво, верујем, оправдава оне наде које су у њега полагали његови оснивачи, као и наде које сада полажу широке масе наших пољопривредника, а убеђен сам да ће његов утицај бити све јачи и јачи уколико се наше село буде више ослањало на колективну акцију. Усамљен мали поседник неће моћи отићи далеко; удружен добиће снагу која ће бити у стању да савлада све тешкоће које сада ометају његов напредак.

Нека најприсније жеље за просперитет нашег земљорадника испуне наше душе у овом свечаном тренутку, када упућујемо топле молитве Свевишњем да благослови наш рад и оснажи наша прегнућа у будућности."

Гости су затим били, по традиционалном српском обичају послужени кољивом, па су у пријатном расположењу остали све до подне, када су се полако почели разилазити носећи најлепше утиске са ове лепе свечаности.

А. Банковић

БОГИЊЕ ИЛИ ДИФТЕРИЈА КОД ЖИВИНЕ*)

Дифтерија је заразно обољење од кога највише страдају кокоши, али могу да оболе и ћурке. Оболење се јавља у јесен и у зиму.

Како се болест шири? Заразни материјал налази се у наслагама на кожи и слузокожи, у изметима итд. Овим излучевинама зарази се здрава перад ако дође у додир са болесном живином, ако живи у истом живинарнику са болесним кокошима итд.

Како болест распознајемо? — Има више облика овог заразног оболења. У неким случајевима појаве болести ограничене су на кожи; овај облик зовемо **кожним обликом или богињама.** Други пут оболи слузокожа; то је онда **слузокожни облик или дифтерија.** Понекад оболи и кожа и слузокожа; то је онда **мешовити облик.** Ову смо поделу споменули да би читаоци могли лакше да распознају знаке болести, односно да болест лакше познају.

1) Кожни облик. — Тај се облик болести најлакше позна, јер се налази на највидљивијим местима коже. Ако пажљиво посматрамо како се болест развија, видећемо да се најпре јави црвенило на крести и на ресама испод кљуна и око ушних отвора. Ова црвена места претворе се ускоро у квржице и брадавице. Квржице су најпре мале, али ускоро постигну величину зрна пасуља. Промени им се такође и боја: најпре жути, они ускоро постају тамно-смеђи. Ове квржице и брадавице почињу полако да се међусобно спајају и претварају у дебеле наслаге, које онда покривају нарочито кресту и ресе. Због ових наслага јако одебљају и креста и ресе, а очни се капци покривени наслагама често потпуно затворе.

Брадавице и квржице могу да се јаве и на другим деловима коже; тада су обично веће. Али на другим местима ређе избијају а и кад избију теже се примете јер их прекрива перје.

Оваква живина, код које се јави кожни облик болести, не изгледа лоше.

2) Слузокожни облик. — Овај облик се препознаје у главном по променама које настају у устима. Ту најпре настане црвенило, које се ускоро претвори у наслагу жуте боје. Ове наслаге се претворе у смеђу красту. Ако ове наслаге скинемо, настане на слузокожи **једно удубљење** које је обично неравно и које доста крвави. Ових налазимо има свуда на усној слузокожи. Највише их ипак налазимо на непцу, на рубовима језика и на његовој доњој страни, на угловима уста с унутрашње стране итд. Разумљиво је да ове наслаге отежавају да живина узима слободно храну;

*) Уместо одговора на питање наших читалаца.

гутање је исто тако тешко, а често пута и дисање постаје напорно.

Ни очи не остану поштеђене. Из очних углова излази неки гнојни исцедак, овај исцедак слепи капке, осуши се, па се најзад претвори у дебелу сиву наслагу, која личи на суви сир. Од очних капака прелази обољење на око, те ово постепено пропада. Испод ока испуни се гнојем и једна шупљина, те личи на већи оток. Ако лагано притиснемо на овај оток, излази кроз носни отвор гнојна течност.

Ускоро живина почиње да куња, слабо једе или у опште не једе. Јави се пролив, ако се болест прошири на црева, те живина необично смрша и најзад угине.

3) Мешовити облик болести — имамо ако се болест прошири и на кожу и на слузницу. Овај облик је тежи од два претходна облика, јер он не значи да се болест јако проширила.

Какав је исход ове болести? — Да ли ће кокош преболети болест или ће угинути, зависи од много услова. Тако на пр. зими и у јесен од ове болести угине више живине него лети и у пролеће. Важно је исто тако и о каквом се облику болести ради. Ако је живина оболела од кожног облика, онда угине мали број, обично 3—5 комада од 100 оболелих кокошију. Ако се појави слузокожни облик болести, угине нешто више кокоши; од прилике 5—10 кокоши од стотине. Код мешовитог облика болести живина највише страда; тада обично угине половина оболеле живине, на пр. од 100 оболелих кокоши, угине 50 комада.

Ако живина не угине за недељу дана — онда обично болест за 3—4 недеље прође и живина оздрави.

Како болест можемо спречити? — Да се спречи ширење болести, да се у двориште не унесе зараза, потребно је сваку новокупљену кокош или ћурку држати 3 недеље одвојено. Ако после 3 недеље кокош не покаже болесних знакова ни на кожи главе, ни на слузокожи, онда можемо да је помешамо са осталом живином.

Али ако се болест већ јавила, онда је потребно да одмах одвојимо оболелу живину и почнемо да је лечимо, а осталу која не показује знаке болести треба да окупамо у креолински раствор који се добија на тај начин што се у 1 л. воде раствори једна кашика креолина. Перад се ухвати за крила и умочи у раствор тако да им се поквасе ноге и трбух. Живинарник где је боравила болесна живина мора да се лепо очисти и раскужи. Чишћење треба вршити кључалом водом и оштром четком, а за раскуживање може да послужи креолин или друго.

Добро је оставити врата и прозоре преко целога дана и ноћи отворене. Врло болесне кокоши најбоље је заклати.

Најзад, угинулу живину не смемо једноставно бацати на пут, двориште или њиву, него је морамо дубоко зако-

пати или спалити, јер се тим начином најбоље осигурамо од опасности да се зараза прошири не само у једном дворишту, него и у целом селу.

Како болест лечимо? — Код лечења болести поступамо различито, и то према томе да ли се ради о кожном, слузокожном или мешовитом облику. Ако живина болује од кожног облика, онда најпре намажемо кржице и брадавице на коже зејтином, машћу или глицерином и лагано их трљамо док не омешкају. Када су брадавице довољно омекшале, скидамо их пажљиво, а рану која иза њих остане премажемо јодном тинктуром. Ако се ради о слузокожном облику, онда без икаквог мазања скидамо пажљиво пинцетом наслаге. Да не би повредили здраву слузницу, врхове пинцете обавијемо ватом. У колико немамо при руци пинцету, може нам у ову сврху послужити и који други оштар предмет; морамо само пазити да врх тога предмета обавијемо ватом. Место са кога смо скинули наслагу премажемо јодном тинктуром. Скидање наслага и мазање јодном тинктуром понављамо сваки дан, јер се често на место скинутих наслага створе нове, које могу да угуше живину.

Оток испод ока пробушимо пажљиво што пре, и то чистом иглом коју смо претходно на пламену испалили; затим испиремо и ову шупљину и око са раствором борне киселине (2 гр. борне киселине на 100 гр. воде). Остале промене теже се лече. Зато је најбоље заклати болесну живину у колико се не ради о некој важној раси, јер клањем живине отклоне се извори заразе.

Ћирило Мињовски
задружни ветеринар

ЂУБРЕЊЕ ВОЋАКА

Између многих и важних радњи у воћарству ђубрење (гнојење) заузима једно врло важно место. Поред других услова потребних за живот воћака, требало би споменути и храну, која је потребна за изградњу органа код воћака. Раније се мислило, да је потребно само засадити воћке, па их оставити мајци природи да се она о њима стара. Ово је гледиште неоправдано, а уз то и врло штетно. Храна је потребна свима живим бићима. Без хране се не би уопште могао замислити живот једног бића. Како и воћке припадају групи живих бића, то значи, да је и њима потребна храна за живот, да би се могле нормално развијати и давати плодове, који служе за исхрнау људи.

Воћке узимају храну из земље и ваздуха. Ваздушна храна је увек приступачна воћкама, али тај случај није и са

храном из земљишта. Ма колико да је земљиште богато, ако се на њему воћке беспрекидно гаје, наступиће моменат, када ће се земљиште толико осиромашити да неће више бити способно да их исхрани. Недостатак хране у земљишту можемо надокнадити додавањем природних или вештачких ђубрива. Данас се сматра, да је најбоље стајско ђубре, које спада у групу природних ђубрива, јер садржи све оне материје, које су потребне за живот воћака. Ако желимо од воћака имати трајне користи, морамо их ђубрити кад год се укаже потреба. Дакле, морамо им вратити плодове у облику ђубрета. Да ли нека воћка расте на сиромашном земљишту или не, можемо се лако уверити по њеном спољњем изгледу. Такве воћке су слабе бујности, кржљаве су. Круна им је слаба; стабло танко, а жиле неразвијене. Плодови су ситни, неукусни, а родност слаба и неуредна. Слабе воћке не рађају сваке године, а и у колико роде, род ће им се слабо задржати. Једну слабо храњену воћку нападаће разне болести и штеточине и отпорност ће им бити мала. Да би се воћке добро развиле и родиле, морамо их безусловно ђубрити.

Напоменули смо раније, да је стајско ђубре најпотпуније ђубриво, јер воћкама као и осталим биљкама пружа све потребне материје, а поред тога поправља и особине земљишта. Са вештачким ђубривима је теже ђубрити воћке, јер је потребно знати у које се време дотичним ђубривима ђубри и какво је њихово дејство. Има и таквих ђубрива, која се искључиво употребљавају ујесен, док се нека употребљавају само упролеће. Тако исто мара се водити рачуна, да се једно ђубриво не употребљава на сваком типу земљишта.

У природна ђубрива убраја се још и компост или мешанац (буњиште). Ово ђубриво садржи све оне материје које су потребне за исхрану воћака.

Воћке се могу ђубрити и зеленим ђубретом. У зелена ђубрива убрајају се: црвена детелина, разне одлике граорице, сточни и људски грашак, пасуљ, лупине и др. Ове се биљке посеју по воћњацима, па кад одрасту, заору се.

Време ђубрења воћака почиње ујесен, протеже се преко зиме, а завршава се упролеће. Ђубрење преко зиме може се вршити само онда, ако земља није замрзнута. Тешка и влажна земљишта треба ђубрити ујесен или преко зиме да би се ђубре једним делом распало до пролећа. Напротив, пропустљива и лака земљишта требало би искључиво ђубрити упролеће, пошто би се зимским односно јесењим ђубрењем минералне материје изгубиле у дубље слојеве земљишта. Минералне материје морају бити у непосредној близини воћкиних жила да би их воћке усисале својим најситнијим жилицама.

Код наших земљорадника из године у годину понавља се једна неопростива грешка, што о стајском ђубрету не

воде рачуна. Они обично извуку ђубре на њиву и воћњак, растуре га по целој површини и тако га оставе једно извесно време, а не заору га одмах. То је врло велика штета, јер се све оне хранљиве материје из њега стајањем изгубе, па кад га заору оно је потпуно посно тако, да биљке немају никакве користи. Овако се никако не ради, него се ђубре чим се извесе, растури и одмах заоре. На овај начин избегава се губљење хранљивих минералних материја.

Многи греше у томе, што износе ђубре, кад је потпуно згорело и кад се претвори у земљу. Најбоље је такво ђубре и не износити у воћњак. Да би ђубре било што боље и да би што корисније послужило воћкама требало би неговати га у ђубришту, а не да се остави само себи.

Како се врши ђубрење воћака? Ђубрење се може вршити на више начина. Као најбољи начин ђубрења је, да се пођубри цео воћњак. Неки пољопривредници раде погрешно, што врше ђубрење испод саме круне воћке. Ово није добро због тога, што се не зна тачно, докле се жиле простиру од главног корена. У колико је земљиште било сиромашније, у толико ће жиле бити удаљеније од главног корена. Ђубрење се може вршити сваке године, а може и сваке треће или четврте године. Само ђубрење у томе случају мора се вршити много јаче. Неки ђубре на тај начин, што ископају рупе и у њих стављају стајско ђубре. Постоји и овај начин ђубрења, да се око воћака у круг ископа јарак и у њега стави ђубре. Могу се воћке у воћњаку ђубрити и на тај начин, што се ђубри она пантљика која се налази у реду воћака, а простор између редова оставити се неђубрен. Постоје и други начини ђубрења, које овде нећемо спомињати, јер немају велику практичну примену.

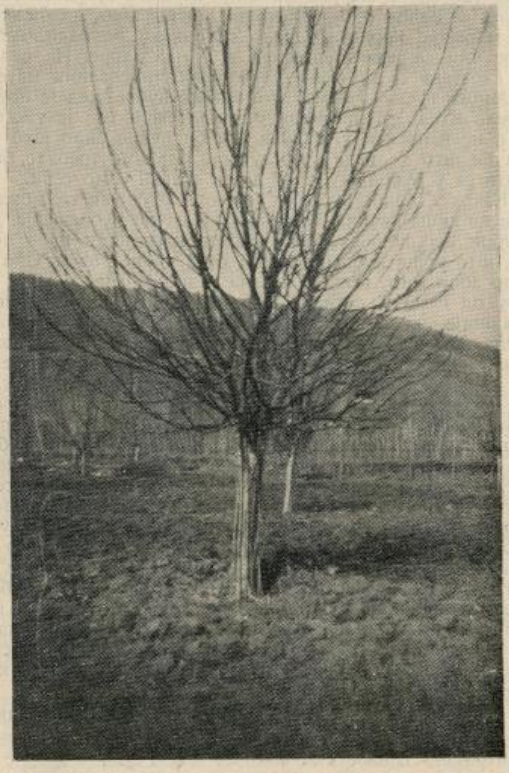
Дубина заоравања стајског ђубрета је различита што зависи од особина дотичног земљишта. Тако, ако је земљиште у воћњаку растресито, лако и пропустљиво, ђубрење се увек врши плиће, а обрнуто на тешким, влажним и непропустљивим земљиштима. Овако би требало поступати и код оних воћака са дубоким и плитким кореновим системом. Дакле, код воћака које се не пуштају дубоко корен ђубриће се плиће и обратно.

Инж. Милан Ј. Срећковић

ЗАШТИТА МЛАДИХ ВОЋАКА ОД ЗЕЧЕВА

Готово сваке године, када је зима снежна и сурова, зечеви причине велике штете воћарима, глодајући кору младим воћкама. Два-три зеца су у стању да за једну ноћ огуле кору стотинама младих воћака, због чега се оне још истога лета сасуше. Тада воћари беспомоћно гледају у опустошене воћњаке, незнајући шта и како да раде. Но тада је већ ка-

сно. Огуљеним воћкама тешко се може помоћи. Зато се треба постарати још с јесени, да се све младе воћке у неограђеним воћњацима на неки начин заштите.

Сл. 182 Јабука заштићена прућем од гледичја
(Св. А. Станчевић)

Као најбољи начин одбране младих воћака од зечева је оградити цео воћњак, чим се засади, неком оградом и то било плетеном жицом, било зидом од камена, цигала, дасака и т. сл. Но како су те ограде доста скупе, те наши воћари често не стигну ни своју окућницу да ограде, то ће

овде бити речи о другим начинима одбране, а то су: премазивање дебла воћака неком кашастом смесом и заштићавање стабла бодљикавим прућем.

Први начин заштићавања није баш најсигурнији, зато што се може десити да смрад излапи, а смеса или испуца или се сперe, или је, пак, зец, приморан глађу, шапом отре па кору огули.

Заштићавање дебла воћака бодљикавим прућем

Овај начин заштићавања воћака је најбољи, а уједно и најјевтинији, јер су ту издаци скоро незнатни. За то се бира пруће које је доста бодљикаво, као: гледичје, маклура, багрем, глог, трн и др. Од ових најбоље је пруће од гледичја и маклуре, зато што је оно право и густо окићено бодљама — трњем. То пруће се према висини дебла воћке скрати на 1,20, 1,50 или 2 м. па пажљиво поређа око стабла на раздаљину 2 до 3 см. прут до прута, па онда привеже на два места жицом, врбом или чиме било. Овако заштићеној воћци (види сл.) зец не може начинити никакву штету, јер њушком и шапом не може разгрнути пруће због бодље. С пролећа, чим се снег стопи и шуме олистају, пруће се може скинути, а може остати још и неку годину. Јер то пруће неће ништа сметати развоју дебла ако је само лабаво привезано и пруће поређано на раздаљину 2 до 3 см., да би могао ваздух несметано кружити.

Сем тога, заштићавање се може вршити шапом од кукуруза, сунцокрета и трском, али ту настаје бојазан да се воћка преко зиме не разнежи, зато што се воћка тиме утопли те постаје слабо отпорна према позним пролетњим мразевима, разним штеточинама и болестима.

У новије време препоручује се заштићавање младих воћака плетеном жицом, која се обвије око стабла воћке и прикачи, но како је она доста скупа то је приступачна само имућним воћарима.

Асен С. Станчевић

РЕЗИДБА ИЗНУРЕНИХ ЧОКОТА У ВИНОГРАДУ

По нашим, нарочито старијим виноградима, редовно се налази већи број изнурених чокота. Након неколико година немарног поступања са таквим чокотима, родност изостане, чокоће сасвим закржља а затим и угине. Виноград у коме има много изнурених чокота а доцније празних места, неоправдава уложени труд око његове обраде.

Узроци изнурености чокота могу бити различити и то су: 1) слаби квалитет калемова код подизања винограда,

2) неправилни избор подлоге, 3) рђава резидба, 4) недовољна нега винограда, 5) болести и штеточине.

Код избора калемова за подизање винограда зрелим калемовима, често се не поклања потребна пажња одабирању калемова. Калемови са недовољно развијеним жилама или непотпуно сраштени не пружају гаранцију дуговечности. Неправилни избор подлоге такође је врло чест узрок изнурености чокота. Код избора подлоге за подизање винограда често се води рачуна само о количини креча у земљишту, док се друге особине подлоге у погледу захтева за добро успевање, не узимају у обзир (на пр. није редак случај да се на посном и сувом земљишту за подлогу узима Рипарија Порталис).

Најчешћи узрок кржљавости чокоћа јесте немарна резидба. Појединo чокоће ретко се ореже тако, како то изискују његова бујност, већ се резидба обавља шаблонски и то код слабих на исти начин као и код нормално развијених чокота. Резултат тога је да чокоће прероди (пошто је директна последица слабости чокота — већа родност), те добијемо незрело грожђе које нема никакве вредности, затим чокоће постаје неродно, једва животари и најзад угине. Попуњавање празних места у винограду је мучан посао тим пре што се ретко изводи како ваља. Зато имамо много таквих винограда у којима се попуњавање врши редовно сваке године, што траје од подизања па све до крчења винограда.

Недовољна нега винограда такође је врло чест узрок изнурености чокоћа. Закоровљеност винограда, немарно прскање или озлеђивање чокоћа проузрокује изнуреност појединих чокота или целог винограда. Исте последице има и нередовно уклањање површинских жилица.

Болести и штеточине такође проузрокују изнуреност чокоћа. Тако на пр. чокоће које је страдало од пламењаче, услед губљења лисне површине, није способно да обезбеди у довољној мери резервну храну, те у наредној години ослаби, а код неправилне резидбе сасвим закржља. Узрок изнурености може да буде и појава неких штеточина као пипе, маказара и др., а исто тако и неко трајно оболење, појединог чокоћа или целог винограда.

После овог кратког набрајања узрока изнурености, можемо прећи на то како треба поступати са изнуреним чокоћем. Најважније, у погледу успособљења изнурених чокота за живот и за доношење рода, јесте резидба.

Резач не сме вршити једнаку резидбу код нормално развијених и изнурених чокота, већ мора водити рачуна о снази сваког појединог чокота. Резач треба да обрати пажњу на изглед сваког чокота и, поред познавања принципа резидбе, треба да познаје и услове пораста лозе у прошлој години (да води рачуна о томе да ли је виноград нормално родио, да није страдао од болести и штеточина, да ли се

лишће одржало на чокоту све до јачих слана). Резач треба да познаје добро виноград у коме врши резидбу, да би се могао снаћи код разних сората, пошто већина наших винограда обилују мешавином сората.

Млади се виногради, све до треће године, режу обично с јесени, док родни виногради, почев од пете године режу се у пролеће. Овај се распоред времена резидбе врши без обзира да ли има или нема изнурених чокота у винограду. Међутим, резидбу старијих винограда треба обављати делимично у јесен. Одмах по отпадању лишћа треба обићи сав виноград и болесно или изнурено чокоће орезати, а на пролеће извршити резидбу у целом винограду.

Резидбу изнурених чокота треба вршити на следећи начин: Прво треба установити да се није чокот сасвим осушио. У том случају треба га извадити и, најбоље још сада с јесени, попунити празно место са првокласним прпорком оне врсте америчке лозе, која одговара дотичном земљишту. Ако чокот није сув, треба дрвеном лопатицом очистити чокот око спојног места и, помоћу оштрог ножа, отстранити жилице, које су избиле из племке. Ако ових жилица има много, треба засећи само један део а идуће године и остатак жилица одстранити. Главу чокота треба очистити са челичном четком.

Резидбу треба обавити према уобичајеном начину резидбе и то: Код чокота резаних „у главу" (српски начин резидбе) треба одстранити кондира, број резника, који се режу на кондире, смањити и исте на једно окце мање орезати него ли обично. Код јаче изнурених чокота треба одстранити поред кондира и резнике, а од јаловака задржати за резнике мањи број. Код сасвим изнурених чокота, све врсте лозе треба орезати у главу а од јаловака које ће избити идуће године, створити резнике а доцније кондире.

Код резидбе „на кракове" (жупска резидба) треба уклонити горње ластаре на кондирима а доњи орезати само на по једно окце. Ако код неких чокота има који јаловак одмах испод крака, треба га орезати на резник, а крак изнад њега уклонити. Код сасвим изнурених чокота све једногодишње и двогодишње ластаре треба сасвим отстранити.

Код резидбе „на лук" (Гијов начин резидбе) треба стари лук одсећи а кондир орезати само на два-три окца. Код јаче изнурених чокота треба кондир, који служи за замену лука, орезати само на једно окце а осталу лозу одстранити. Код сасвим изнурених чокота треба сву лозу одстранити те доцније формирати поново облик од јаловака.

На крају треба додати и то да је резидбу изнурених чокота идуће године треба извршити опет у јесен и тек онда када се исте потпуно оспособе за доношење рода, приступићемо пролетњој резидби, као што то чинимо и код нормално развијених родних чокота.

Инж. Никола Фемељиди

НЕГА ВИНА ОД НАТРУЛОГА ГРОЖЂА

Кише које су скоро свакоднвено падале у току бербе грожђа ове јесени допринеле су, да је поред здравога, у кацу унешено много и трулога грожђа и поред све пажње виноградара да труло грожђе одвоје, па посебно прераде или га употребе за печење ракије. Вино које се од таквога грожђа добије захтева све до потрошње наро. читу негу, па да се сачува у добром стању.

Вино не сме дуго да остане на талогу ,већ прво претакање треба извршити што пре, чим се вино колико толико избистри и талог слегне, а то је после двадесет до тридесет дана по завршеном врењу. Приликом вршења овога првога, као уосталом и свих доцнијих претакања, треба бити пажљив и водити рачуна, да ни мало талога не пређе у преточено вино, што се са успехом постиже, када се претакање врши на врањ помоћу гуменога црева.

Црево се привеже на дугачак штап и онда спусти у бачву која хоће да се преточи. На другу страну црева се устима повуче вино и штап се подешава тако, горе доле, док на црево почне да тече чисто и бистро вино. Па онда се претакање наставља све док тече бистро вино. Чим на црево почне да тече мутно вино, што је знак да је почео талог, треба претакање прекинути и талог издвојити.

Кад се претаче већа количина вина, што је случај код винарских задруга и већих трговаца, талог из свих бачава треба сипати у једну бачву, па га оставити месец два дана да се слегне, па опет издвојити на горњи начин што се може вина. Ово вино и ако није првокласно опет може да се употреби као пиће за раднике а и да се прода по нижој цени.

Вино од натрулога грожђа је лако подложно квару разних болести проузрокованих од клица које су у њега доспеле са трулим грожђем, па захтева и употребу разних срестава, да им се онемогући живот и развијање. Једно од тих средстава, које се у винарској пракси показало најбоље јесте калиум-металбисулфит који се у трговину пушта под разним именима као „Винобран" и др. Од истог додати 10 грама пре претакања на сваки хектолитар запремине.

Вино добијено од натрулога грожђа треба да што мање дође у додир са спољним ваздухом при претакању, јер се његове извесне материје једине са ваздухом и вино добије мрку боју- што неповољно утиче на квалитет вина.

Стога се ово претакање мора вршити помоћу црева или пумпе директно из бачве у бачву или бурад.

Наши виногрдари, нарочито они са малим количинама као и гостионичари и иначе слабо воде рачуна о томе, да је претакање вина посао од кога у многоме зависи квалитет вина и не врше га на време, већ кад стигну, често онда када се већ талог, услед топлоте у подруму помешао са вином и измутио га, а онда је све доцкан. Претакање треба

да врши сваких два три месеца, а нарочито не сме летње врућине да га затекну непреточено. Поред тога што талог замути вино, талог под утицајем разних гљивица, које се у њему налазе на повољној летњој топлоти мниже, почне да труне и пренесе у вино непријатан укус и вино мирише на све само не на природно здраво вино. О овоме морају да воде рачуна виногрдари нарочито ове године, када је труло грожђе и у бурету се ствара много талога, па га чешћим претакањем благовремено избацити.

Приликом свакога претакања празно буре у које се претаче вино треба закадити сагоревањем једне пантљике сумпора на сваки хектолитар запремине.

Под утицајем сумпора гаса који се развија у бурету при сагоревању, разне гљивице се опију и падну на дно суда у талог и новим претакањем се избаце из вина поред тога што гас утиче да се вино брже и боље избистри.

Поред претакања вино се мора да чува у што хладнијем подруму, да се спречи да се под утицајем топлоте талог не подигне и измеша са вином и поквари га. Стога чим наступе први топли летњи дани треба све отворе прозора замрачити саргијама, а у подрум што мање, нарочито преко дана, улазити.

Овогодишња вина нису за дуже чување и старањем ће мало добити у квалитету, те их треба што пре продати или потрошити.

Инж. Рад. Борисављевић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Сећам се да је пре две године изашао у „Тежаку" чланак о **вилиној коси** у детелинама. Сигуран сам да ћу овај чланак наћи ако претурим све листове, али потребно ми је да знам да ли има нових начина да се уништи **вилина коса** која се населила на више места у детелини.

Да ли би се уништила када би сва заражена места прелио кључалом водом.

Крста Т. Поповић, свештеник
Велики Крчимир

Одговор: О **вилиној косици** већ је писано у Тежаку, као што лепо г. К. Поповић и каже. Увиђајући сву важност овога питања, г. Др. М. Јосифовић дао је за нови календар за 1940 год. опширан чланак о овом штеточини и изложио у њему све што је потребно да се зна ради одбране од **вилине косице.**

Календар је већ изашао из штампе, те би било излишно да и овде детаљније понављамо што је већ отштампано на другом месту. Као што ћете видети из чланка г. Др. М

Јосифовића, најбоља је одбрана од штеточине да најпре сејете само сасвим чисто семе, гарантовано да у њему нема **вилине косице.** Ако се она појави и у мањој мери, најбоље је пре но што процвета сузбијати је помоћу зелене или гвоздене галице, а касније ватром.

Сл. 183. Вилина косица: *a*) Јако нападнута паприка; *b*) Делић луцеркиног стабла прекривен косицом; *c*) Вилина косица око женетрге. Косица је препуна цвета и семена
(Си Dr. П. Вукасовић)

Детаљније о свему овоме наћи ћете у већ поменутом чланку у Календару. Хтео бих само да овом приликом скренем на нешто пажњу. **Вилина косица** не напада само луцерку и детелину већ и велики број других биљака. Видео сам

паприку потпуно од ње угушену, као што показује приложена слика. Напада и патлиџан, црвени и плави, пење се уз врбу, обвија кориву да јој се скоро не види лист, расте и на женетрги итд. Често је нађете ивицом детелишта, у јарку крај њега или недалеко. Па када знамо да је њено семе необично отпорно, као и да откинути делови стабљике лако могу да се наново прихвате и да расту, лако је разумети да су наша луцеришта и детелишта увек и у сталној опасности да буду са стране заражени. Чак је чудновато, с обзиром на велике количине **вилине косице** на рад разним коровима да нам детелине далеко више не страдају.

И као крајњи закључак из свега реченог излази да не треба одмах и увек окривити семе ако се **вилина косица** покаже у детелишту или луцеришту. Нарочито ако се ово деси друге или треће године. Испитајте најпре све друге могућности и све начине на које је штеточина могао доћи у детелине, запитајте се да и ђубре није криво јер у недовољно преврелом, као ђубрету, као што је случај код нас, семе се лако сачува, па ћете видети да је семе много ређе криво за појаву **косице** но што се мисли. И уништавајте штеточину где га год опазите на корову, врби итд., и на вашем и туђем имању, јер чувајући друге, браните и себе. Размислите о овоме, посаветујте се, решите се, позовите и децу у помоћ, па ће много мање **вилине косице** бити у вашим детелинама.

Д-р П. Вукасовић

Питање: Ове године виноград ми је био понео добар род. Међутим услед јаке суше грожђе је се потпуно спарело, а доње лишће се спржило и опало. Шта да радим да ми виноград идуће године ради.

Светозар Марковић
члан Пољ. подружине Рашка

У винограду се тешко борити против суше. Исти у толико више страда у колико је млађи и у колико је био неповољнији избор подлоге на којој је виноград подигнут. Ако је изабрана добра подлога тј. која одговара дотичном земљишту, виноград ће доцније све мање трпети од суше, у колико је чокот старији и у колико су се јаче и дубље развиле жиле. Ако је узета подлога нпр. Рипарија Порталис, чије се жиле не разграњавају дубоко а земљиште је уз то неплодно, каменито, виноград ће и у будуће можда у мањој мери, трпети од суше.

У Вашем случају, виноград би требало приликом огртања добро прекопати, да би од јесењих и зимских киша и снега добио што више т.зв. зимске влаге. У пролеће не вршити ни прву копњу сувише дубоко, а поготову другу и трећу. Боље је вршити што чешће али плиће прашење, да се што више влаге сачува.

Услед тога што је била суша и услед тога што је опало даље лишће, вероватно да ни ластари нису најбоље сазрели и можда ће услед тога бити нешто мање рода у идућој години. Међутим ако се изврши правилна резидба и ако нешто друго не буде утицало рода ће бити толико, да са тиме можете бити задовољни, под претпоставком да га сачувате. Код винограда који трпе од суше а нарочито код млађих винограда, не треба тражити више рода него што чокот може да исхрани.

Инж. **Вукашин Тоскић**

Питање: Имам један виноград од 2000 чокота, засађен винским сортама. Земљиште је доста посно. Када, како и каквим ђубретом га треба ђубрити.

Светозар Марковић
члан Пољ. подружине Рашка

Одговор: Виноград се може ђубрити од бербе па до пролећа, док не крену ластари. Како се у јесен обично има више времена, а ђубре ће имати више утицаја на пораст у идућој години, најбоље је ђубрење извршити сада с јесени или преко зиме, уколико земља није смрзла или уколико киша и снег то дозвољавају

Ђубрење се може вршити на више начина. Ђубре се растури по површини па се виноград прекопа. Или се између редова ископа, јарак 1 ашова дубине и ширине. У исти се стави ђубре и јарак покрије. Ако је виноград на стрмом терену, поменути јарак се копа попречно на пад и то прескачући по један ред. Може се ђубре ставити и око самог чокота. Ако је терен раван око чокота се ископа једна чинија, стави се око 2 прегршти ђубрета и покрије. На стрмом терену се с горње стране чокота ископа мања јама у коју се стави ђубре и покрије. Ово је најбоље извршити пред огртање винограда. Док се у јаркове може ђубрити и после огртања, у ком случају је довољан јарак од 1 ашова дубине и ширине.

За ђубрење се може употребити свако стајско ђубре и компост-мешанац, само треба да је добро згорело.

Инж. **Вукашин Тоскић**

РАЗНЕ ВЕСТИ, САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА

Цена свиле (природне) јако је скочила на свима страним берзама. Овај скок се приписује чињеници да се свила употребљава за израду падобрана, који су данас тако потребни савременој авијацији, а они су солидни и сигурни само кад су израђени од праве природне свиле. Онда су

лаки за ношење и врло јаки, а то је оно што се, поред осталог, тражи од једног доброг падобрана.

Београдски јесењи сајам — имао је 512 излагача, од чега отпада на домаће излагаче 223 а на стране 289. Број посетилаца био је око 130.000. Уз сајам је одржана Колективна изложба Радио клуба, те Сајам слика и књига. На овом последњем узело је учешћа и Српско пољопривредно друштво, изложивши стручну пољопривредну литературу својих и приватних издања. Број посетилаца био је више него дупло већи од овогодишњег пролетњег сајма.

Сребрни новац од 50.— дин. старог издања — повлачи се из оптицаја и његова законска вредност као средство плаћања престаје да важи на дан 16 фебруара 1940 године. Скреће се пажња имаоцима овог новца да га замене код Народне банке и држ. финансиских установа до одређеног рока.

Споразум на извозу месних производа из наше земље у Енглеску приводи се крају. Изгледа да ће Енглези, у први мах, поручити ове робе за око 100 милиона динара, што ће свакако допринети бољем уновчавању истих и на домаћим тржиштима.

Цене дебелим свињама су чврше, свакако због веће тражње увозничких држава, а крећу се, према зрелости свиња, од 7 до 9.— динара по кграму, утоварено на станицама у унутрашњости.

Цене ракији нешто су се поправиле. Данас се послује мека ракија (од 10 гради) на бази од дин. 3,25 за литар, а љута (око 18 гради) достиже цену од 6,30 на станицама у Чачку и Краљеву. Ово све, разуме се, без плаћене бановинске и евент. општинске трошарине. Пошто се не очекује рекордна берба шљива идуће године, може се још сада предвидети да ће цена још да се пење.

Тражња живине је нешто живља, а цене се крећу од 10.— динара за живу меру, или око 15.— динара за заклану и очишћену живину. Цена ћуркама је нешто већа.

Вредност наших држ. железница цени се данас на преко 14 милијарди динара. Она се повремено смањује и повећава, у колико се возни парк смањује, избацивањем из саобраћаја дотрајалих вагона и локомотива или куповином нових вагона и локомотива.

Француска се стара да појача пољопривредну производњу — читавим низом разних уредаба са законском снагом. Такође се ради на враћању индустриских радника земљи и селу. Омогућено је сваком лицу, настањеном у граду, да добије земљу у селу, годишњим улагањем мањих сума у нарочити фонд, а такође се предвиђају и разне олакшице у погледу снабдевања најпотребнијим инвентаром за обраду земље.

Воде се трговински преговори између наше земље и Румуније — у циљу набавке нафте за наше потребе с једне

стране и за извоз наших рударских производа у Румунију с друге стране.

Вишак пшенице за извоз — из наше земље, по обезбеђењу потребних количина за исхрану нашег становништва, износи преко 30.000 вагона. Од тога је добар део већ извежен, а воде се преговори и за извоз остатка по што повољнијим ценама.

Енглеско Министарство пољопривреде — ради да се површине под житарицама повећају, а да се повећа и гагурала исхрана становништва у случају да се довози из којење рогате стоке, нарочито говеди и оваца, како би се осилонија и доминиона смање. Даваће се, поред осталих мера, нарочите премије на засејане површине житарица. Такође се ради на повећању производње сточне хране.

Домаћички течај у Чајетини. — Стална домаћичка школа у Чајетини одржала је шестомесечни течај за сеоске домаћице. На овом течају који је интернатски уређен било је 24 ученице из срезова, Сарајевског, Посаво-тамнавског и Златиборског. На течају су младе сеоске девојке обучене разним ручним радовима, кројењу, шивењу и ткању; радовима из области пољопривреде, као градинарство, воћарству, сточарству, конзервисању и преради воћа и поврћа.

На завршетку течаја ученице су полагале испит у присуству Виде Чубриловић-Копривице, референта Домаћичких школа за Дринску бановину. Ученице су на испиту одговарале одлично. Гости, којих је било препуна школа из села и варошице, били су задивљени одговорима које су давале ученице на испиту.

На три дана пре испита као и за време испита у једној сали школе били су изложени ручни радови, који су такође посетиоце били очарали.

Ово је седми течај по реду који се завршава са успехом у овој сталној домаћичкој школи која је искључиво изграђена, да помогне усавршавању сеоском домаћинству, наштa се раније у овом крају слабо обраћала пажња.

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА:

Стручна екскурзија чланова пољ. подружине у Пожези Ужичкој

Српско пољопривредно друштво пружило је новчану помоћ Подружини у Пожези Ужичкој, са којом је приредила од 16 до 19-IX једну екскурзију својих чланова, на изложбу и сајам у Младеновцу. Учесници су разгледали све изложбене павиљоне са стоком, затим воћарски изложбени павиљон. Видели су шта је у стању Задругарство да учини у погледу унапређења сточарства, што може да им послужи

за пример. Што се тиче воћарске изложбе, ма да је иста била такође од интереса, могли су да виде да они у пожешком воћарском реону имају боље услове за гајење воћа За учеснике је од нарочитог интереса било очигледно приказана окућница са економским зградама једног мањег пољопривредног газдинства. Напослетку су са интересовањем чланови разгледали пољопривредне справе које је изложило Српско пољопривредно друштво.

В. Т.

Стручна екскурзија чланова пољ. подружине у Чуругу

Са добијеном помоћи од Срп. пољ. Друштва и доприносом чланова Подружина је приредила стручну екскурзију за 30 чланова 18. и 19. августа. Разгледана је економија „Камендин" (нарочито свињарства и ергела), затим Државна ергела „Карађорђево", Пољопривредна школа у Илоку, Фабрика обуће „Бата" у Борову, Економија Грофа Елца у Вуковару, Ергела Кнеза Одескалкија у Илоку. Свуда је екскурзија лепо примљена и показано је све што је учеснике интересовало, тако да је иста била од велике користи. Вођа екскурзије је био г. Станко Поткоњак, управник бановинског расадника.

Сл. 184. Екскурзија на Ергели грофа Одескалкија у Илоку

В. Т.

У околини Мионице има 15 пољопривредних подружина

Срез колубарски у Дринској бановини има највећи број пољопривредних подружина. Петнаест пољопривредних подружина представљају читаву мрежу организација Српског

пољопривредног друштва кроз коју струје идеје за напредније начине рада, за бољи и срећнији живот на селу.

Највећа подружина налази се у Мионици. Остале су распоређене по селима: Горњој Топлици, Горњем Мушићу, Маљевићу, Марковој Цркви, Стрмову, Латковићу, Бабајићу, Тодорином Долу, Команицама, Ракарима, Доњој Топлици, Славковици, Кадиној Луци, Пепељевцу.

Свих петнаест подружина имају око 500 чланова. Дакле, као што се види то нису, за сада велике подружине, али оне претстављају подружинске центре који ће се развити у велике земљорадничке организације, које ће у своје чланство окупити наше најбоље пољопривреднике.

Сл. 185. Са оснивачке скупштине у Пепељевцу

Захваљујући овим, за сада малим подружинским центрима, пољопривредне књиге и часописи почињу све више да залазе у најшире слојеве земљорадника у овом крају. Исто тако преко ових организација реч пољопривредних стручњака моћи ће лакше и чешће да допре до сваког земљорадника у најзабаченијем селу. Дакле, земљорадник неће бити остављен самоме себи.

Ништа не смета што су за сада ове подружине ситне. Оне се могу једног дана састати у Мионици и договорити се, рецимо, да организују једну велику пољопривредну изложбу, или, серију пољопривредних предавања, где би предавачи ишли од подружине до подружине.

Овом приликом треба напоменути да је неколико подружина основао г. Миленко Лазић, земљорадник из Вртиглава, који спада и међу оснивače најстарије Ваљевске пољ. подружине, која је основана још у почетку када је Српско

пољ. друштво отпочело рад. Исто тако искористићу прилику да нешто напоменем о оснивању најмлађе подружине у околини Мионице у селу Пепељевцу, чије оснивање треба да се забележи као један леп пример. Оснивач ове подружине, која је основана пролетос, јесте г. Љубисав Стојановић, апсолвент средње пољопривредне школе Г. Стојановић није хтео да зобарави сељаке свога села. Ради тога је г. Стојановић једнога дана дошао чак из Битоља, са нашег крајњег југа, где је са службом само на неколико дана, основао подружину и одмах се вратио на дужност.

Приликом оснивања ове подружине одржао је предавање и учитељ из тога села. Чланова оснивача било је 20. У прву управу ове подружине ушли су: претседник г. Љуба Ковачевић; чланови: Јордан Читаковић, Момир Јовановић, Илија Селенић, Илија Лукић, Милисав Павловић. Сигурно је да ово неће остати најмлађа и последња подружина у овом срезу.

Ст. Јешић

НЕКРОЛОГ

† СПАСОЈЕ Ђ. СТЕВАНОВИЋ
редован члан Српског пољопривредног друштва

У селу Голобоку код Смед. Паланке, 29 јула т. г. умро је напредан и угледан пољопривредник и врло добар и честит човек, Спасоје-Спаса Стевановић.

Иако наша села обилују са вредним, ваљаним и честитим домаћинима, ипак су доста ретки људи какав је био пок. Спаса. Поред напредних идеја и радова које је на свом имању и домаћинству спроводио, Спаса је пожртвовано и несебично радио и сарађивао у свима задружним и пољопривредним организацијама. Чланови ових организација врло радо су гледали пок. Спасу у својој средини не само као члана већ врло често као њиховог главног претставника и посленика.

Село Голобок спада међу напредније села Јасенице а имање и домаћинство пок. Спасе убраја се међу најнапредније у селу. Јачу вољу и интересовање пок. Спаса је показивао за гајење и неговање добре стоке и нарочито коња. Са својим сопственим грлима узимао је учешћа на тркама и изложбама на којима је и награде добијао. Тако исто показивао је и вољу и разумевање за подизање и гајење винограда, прераду грожђа и негу вина.

разумевање за подизање и гајење винограда, прераду грожђа и негу вина.

Ниједна задружна и пољопривредна приредба и манифестација, изложба, скупштина, течај и др. није приређена без учешћа пок. Спасе и његових производа који су увек награђивани највећим наградама. Пољопривредне изложбе су у два маха приређиване непосредно у селу Голобоку на чијем је организовању и извођењу покојни Спаса узимао активног учешћа.

† Спасоје Ђ. Стевановић

Ценећи и уважавајући рад пок. Спасе, Српско пољопривредно друштво га је изабрало за свога редовног члана. Ову почаст и одликовање Друштва пок. Спаса је потпуно оправдао својим радом и старањем да се углед друштва подигне и његови интереси у сваком случају заштићују.

Нека је вечан помен пок. Спаси а његовом старом оцу Ђури и породици утеха за ненакнадиви губитак.

Бор. Љ. Нешић

† МИЛАН В. СТАМАТОВИЋ

срески пољопривредни референт у Вучитрну, секретар и оснивач Вучитриске пољопривредне подружине, редован члан Српског пољопривредног друштва

Ноћу између 9. и 10. августа 1939. год. напрасно је умро у Вучитрну **Милан В. Стаматовић**, срески пољопривредни референт.

Покојни Милан рођен је 1. маја 1903. год. у селу Гадачици, среза гружанског у учитељској кући. Као младић од својих 14 година пок. Милан показује јаку вољу за пољопривредном школом, јер је много волео село, али у тренутку када је требао поћи у школу обољављен је рат и 1915. године напушта своје код куће и отаџбину, и одлази добровољно са Српском војском, и остаје ван своје домовине пуне 3 године. За издржани напор преко Албанских гудура одликован је **„Албанском Споменицом“.**

По повратку у отаџбину пок. Милан, жељан за знање и науку, завршава Ратарско-Сточарску школу у Краљеву, 1923 год. са одличним успехом. По одслужењу кадровског

рока бива постављен за пољ. чиновника воћног расадника у Жабарима, затим за Управника расадника у Петровцу на Млави, где остаје ас службом пуних 8 година. У срезу Млавском истиче се и бива запажен од осталих у оснивању пољопривредних подружина и задруга, за шта је и похваљен похвалницом Српског пољопривредног друштва. У пролеће 1936 год. премештен је из Петровца млавског у Вучитрн на Косову.

† Милан В. Стаматовић

Одмах по доласку у Вучитрну оснива пољопривредну подружину, ради на обновљењу и унапређењу воћарства и подиже модерне угледне воћњаке.

Пок. Милан Стаматовић, својим одласком с овога света оставио је у широким слојевима пољопривредника утисак једног радника који је био доследан своме позиву и који је наше привредне прилике добро познавао. Имао је смисла и разумевања за јаван рад што је показао у току службовања. Што је у своме раду имао успеха највише му је помогла његова скромност. Много је волео народ и умео је да увиди да без просвећеног сељака нема напретка.

Вредност и значај појединаца цени се пошто се изгубе. Ми можемо бити потпуно објективни у оцени живота и рада пок. Стаматовића. Ми данас видимо шта смо у њему изгубили. Изненадна смрт пок. Милана претставља заиста велики губитак за пољопривреду и све пољопривреднике у срезу вучитрнском, јер су они у њему изгубили свога поштеног искреног и најбољег учитеља и радника на просветном и економском подизању.

На Стаматовићевом погребу узело је учешћа преко 260 мештана и сељака из среза. На гробу се са покојником опростио г. Радивоје Пимић, свештеник из Прилужја.

Пок. Милан за собом оставља жену и 3 малолетна синчића.

Слава и вечан помен пок. Милану.

Владимир К. Љубановић
управник расадника — Вучитрн

ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА Управног одбора Српског пољопривредног друштва; 33 седница (14-IX)

Одлучено је: Да се прими к знању да је извршен преглед и оверавање друштвених рачуна. Да се прими знању извештај Одбора да је до сада набављено свега око 2.000 килограма натуралног семена луцерке, као и да има ангажовано још толико, те се усваја предлог одбора да се за сада набави укупно до 1 вагон натуралног семена, по пијачној цени, подразумевајући ту и већ набављену количину. Да се прими знању извештај Пољопривредне подружине у Чачку да је одустала од приређивања опште пољопривредне изложбе Да се одобри кредит по текућем рачуну ради набавке справа и др. ново основаној Пољопривдедној подружини у Новој Вароши, пошто ће тај кредит служити искључиво као гаранција за купљене справе, које ће Подружина, одмах по уручењу члановима, плаћати. Да се исплати по предлогу Пољопривредне подружине у Белој Паланци на име хонорара по 100 динара функционерима Подружине г. г. Манојлу Илићу и Адаму Предићу, а за одржана предавања у оконим селима. Да се исплати хонорар у износу од дин. 300 г. Николи Марковићу, среском пољ. референту за одржана предавања по предлогу Пољопривредне подружине у Параћину. Да се Пољопривредној подружини у Цариброду пошаљу справе и књиге у вредности 300 динара на име награда курзистима на течају који ће се одржати од 17—24 т. м. Да се прими знању извештај Пољопривредне подружине у Сувој Реци о одржаној ванредној скупштини, но с тим да се од Подружине тражи извештај о смени претседника г Борисова, као и од самога г. Борисова.

Саопштења и предлози: Прочитан је реферат бр. 10283 секретара г. Банковића о потреби доношења нових решења, поводом ступања на снагу нових правила, па је одлучено:

1) На основу чл. 11 Друштво ће пуноважно потписивати поред потписа претседника или потпретседника или члана управног одбора још и то: а) за све послове опште природе или природе самог секретаријата секретар; б) за све послове инспектората инспектор; в) за све послове око робног пословања и набавки пословођа; и г) за све послове материјалне природе благајник, с тим да сву пошту парафира секретар.

2) Да канцеларија изради нацрт правила и пословник за пољопривредне подружине, пољопривредне књижнице и читаонице и омладинске дружине, а тако исто и пословник за Друштво и правилник о особљу, с тим да се сви ти пројекти поднесу на решавање Управном одбору који буде изабран по новим правилима.

3) Да се и даље задрже досадањи специјални одбори,

4) Да се дежурство уведе с тим да се конкретно одреди делокруг надлежности дежурног члана о чему ће канцеларија у што краћем времену спремити потребан предлог.

Претседник извештава присутне да су послови Друштва у застоју услед садашњих светских догађаја, те би било потребно извршити редукцију особља, па је одлучено да се дневничарима г. Никодију Стаменковићу и г-ци Радојки Стефановић откаже даља служба с тим да на послу остану закључно до 30. овог месеца а њихове послове примиће и то г. Стаменковића, благајник г. Ранковић, а г-це Стефановић г-ђа Белцер.

Одлучено је да Друштво на Скупштини Глав. Савеза срп. земљ. задруга, 27-IX-1939 заступа претседник г. Др. Младен Јосифовић или п.претседник Александар Рашковић.

Да по позиву Пољопривредне коморе Дунавске бановине изложбу стоке у Младеновцу која ће се одржати од 16—19 текућег месеца, посети као друштвени изасланик претседник Друштва г. др. Јосифовић.

Секретар реферише да је Пољопривредна комора Дунавске бановине заказала за 20 текући месец конференцију свих заинтересованих задружних и пољопривредних организација које се интересују производњом плавог камена. Пољопривредна комора је на ту конференцију позвала и Друштво и у исто време молила да се та конференција одржи у Српском пољопривредном друштву, па је одлучено да на тој конференцији Друштво заступа г. Никола Петровић а да се Комори дозволи да конференцију може у друштвеној сали одржати.

34 седница (21-IX-39)

Одлучено је: да се по молби г. Жигмунда Калмана, станара у стану бр. 27 усвоји да отказни рок за његов стан, на случај неодложне потребе, буде један месец. Да се прими знању да је по хитној потреби наручено и то: 1) 1000 килограма семена панонске грахорице, 2) 2000 килограма озимог грашка и 3) 10.000 килограма шалитре уместо 5000 килограма. Да се набави: од фабрике „Кунде“ воћарски алат с тим да испорука буде 1-XII текуће године, а према предложеној спецификацији.

Да се издају следеће помоћи и то: 1) Подружини у Ресну 100 динара у новцу на име помоћи за одржана предавања и 100 динара у воћарском алату и књигама за воћарско виноградарски течај. 2) Пољопривредној подружини у Краљевом Селу 200 динара у алату и књигама за одржавање виноградарско-воћарског течаја. 3) Дин. 2500 Пољопривредној подружини у Ариљу за приређивање опште пољопривредне изложбе која ће се одржати 13, 14 и 15 октобра т. г.;

Да се Пољопривредној подружини у Ариљу раније одобрена помоћ у 600 динара за држање течаја о конзервисању

воћа може утрошити на одржавању изложбе за награде излагачима, но с тим да се та помоћ изда само у књигама. Да се Пољопривредној подружини у Ресну поред раније одобрене помоћи у 1200 динара за одржавање опште пољопривредне изложбе, накнадно одобри још 800 динара у исту сврху. Да се по молби Пољопривредне подружине у Белој Води, да јој се исплата њеног дуга за плави камен одложи за 40 дана, не може изаћи у сусрет. Да се молби Пољопривредној подружини у Г. Топлици за продужење исплате њеног дуга у Дин. 1703 не може изаћи у сусрет, јер тај дуг потиче из 1938 г. Да се Пољопривредној подружини у Ариљу не може одобрити бесплатно раздавање књига приликом изложбе, а тражених 600 комада картонских тацни и корпица за излагање предмета имају се накнадно послати, с тим да она сноси подвозне трошкове. Да се одобри Пољопривредној подружини у Житковцу 250 дин. за одржана предавања у селима на подручју поменуте подружине. Да се прими знању да је Пољопривредна подружина у Соко Бањи одустала од приређивања изложбе и течаја.

Саопштења и предлози: Претседник г. др. Јосифовић извештава да је у име Друштва присуствовао V међународном сајму и изложби стоке и воћа у Младеновцу, на којој је и Друштво излагало своје справе што је примљено знању.

Претседник даље извештава да је присуствовао са г. г. Ник. Петровићем и Тоскићем конференцији, коју је сазвала Пољопривредна комора Дунавске бановине у сали Српског пољопривредног друштва 20 ов. мес. по питању задружне производње плавог камена. На овој конференцији је постигнута и пуна сагласност, с тим да ће свака организација дати свога претставника у Акциони одбор што је примљено к знању.

Секретар извештава да је израђено упутство бр. 1 „О сушењу шљива" у 5000 примерака, које је послато свима подружинама у крајевима који се баве сушењем шљива, што је примљено знању с тим, да се као упутство бр. 2 изради „Стајско ђубре" а као упутство бр. 3 „Правилна обрада земље", а оба упутства да се штампају у 5000 примерака.

Одлучено је да се пријављених 36 лица и установа за приме за помажуће чланове Друштва, с тим да се уведу у књигу помажућих чланова од бр. 1205—1241.

35 седница (28-IX-39)

Отварајући седницу претседник г. др. Јосифовић извештава да је умро Коста Главинић, бив. министар, иначе врли члан Друштва, човек ретке способности, изразити интелектуалац, радник, који је већи део свога рада посветио сељаку и побољшању прилика на селу. Главинићева сушница, чији је он творац, позната је и у најзабаченијим крајевима наше државе. Покојник је за редовног члана Друштва изабран

1890 године, дакле, пре скоро 50 година, а само шест година иза тога и за члана утемељача. Напомиње, да је у име Српског пољопривредног друштва изјавио саучешће породици покојника, а да се такође у име Друштва г. Ник. Ж. Петровић пригодним говором на гробљу опростио од покојника. Предлаже, да Друштво на овој седници, која је у исто време и комеморативна, изабере пок. Главинића за добротвора са одговарајућим улогом уместо венца. Предлог претседника се усваја с тим да се о томе писмено извести породица покојникова. Затим је одата почаст покојнику устајањем и узвиком „Слава му!"

Одлучено је: Да се прихвати молба г. др. Рефес Ремизова, да му се уместо хонорара за његов чланак уступи бесплатно 50 примерака „Тежака" у коме је чланак изашао

Да се прими знању да је извршен преглед и овера друштвених рачуна.

Да се набави: а) 2 велике сечке „Триумф" по цени 1.450 комад, б) 5 малих сечки за репу по цени 420.— комад и г) 1 прекрупач бр. 2 по цени 725 дин. комад све за 20% попуста.

Да се за откуп семена луцерне и детелине приме следећа лица: а) Јаков Тирнанић из Крњева, б) Живан Радојковић из Међулужја, в) Боривоје Матејић из Поповца, г) Тимотије Радовановић из Прислонице с тим да сви пре добивања аванса положе потребно покриће.

Да се по тражењу Генералне дирекције државних железница, понуди истој 200 комада прскалица, првенствено домаће производње, као и да се уз понуду да потребна кауција. По питању набавке семена одлучено је да се набавка семена по ранијим условима форсира, што се ставља у дужност канцеларији и пословођи, а да се с количином иде до 2 вагона семена. Том приликом претседник саопштава да је г. Нешић отпутовао приватним послом у Трстеник и да му је накнадно издат налог од стране претседништва да изврши и набавку семена луцерке, ради чега му је послат потребан новац, што се прима знању.

Одлучено је: Да се прими знању извештај Подружине у Каменици Ваљевској да је одустала од приређивања изложбе и да одобрена помоћ у 1500 динара за ову сврху остаје слободна.

По молби пољопривредних подружина у Јунковцу, Ковину и Великој Сеј аници- да им се одобри продужење рока дуга за плав камен, јер нису у могућности да 1 октобра отплате, донета је начелна одлука, која се има примењивати и према осталим подружинама, које буду тражиле продужење рока исплате и то:

1) Подружина ма које буду исплатиле половину дуга за плави камен до 1 октобра т. г. може се одложити рок исплате до 15 новембра текуће године.

2) Подружинама које ништа нису платиле на име дуга за плави камен а моле продужење од њих тражити да половину дуга плате до 15. X т. г. а другу половину најдаље до 15 новембра.

3 — Од подружина које нису измириле своје дуговање нити су тражиле продужење рока, тражити да дуг измире до 15 X т. г. јер ће им се у противном менице протествовати.

Саопштења и предлози:

Претседник г. Јосифовић саопштава да се секретар г. Банковић подвргао операцији, те да ће због тога бити отсутан једно десетак дана због болничког лечења, што се прима знању.

Заменик секретара г. Мустецић, чита предлог г. Виће Матића о потреби да Друштво од Министарства пољопривреде тражи 100 хектара земље у Панчевачком риту, а у средини колониста, које би имање имало служити као угледно добро.

Одлучено је: да Друштво тражи од Министарства до 25 хектара земље ради уређивања једног угледног добра, преко кога ће моћи Друштво још успешније да шири свој пропагандистички рад што се једногласно усваја.

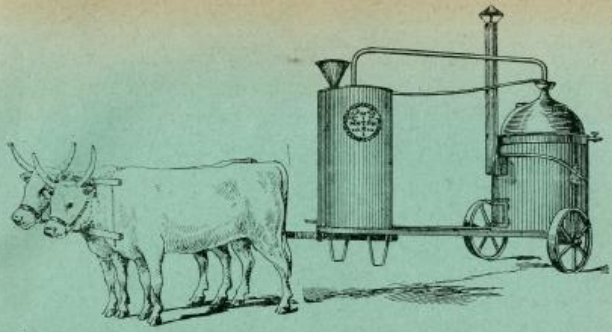
Уредник „Пољопривредног календара" г. др. Павле Вукасовић извештава да је прикупљен материјал за календар и предлаже да се одреди рок штампања, што је усвојено с тим, да се од штампарија траже понуде и услови штампања, али под условом да календар буде готов најдаље до 1 новембра т. г.

Заменик секретара г. Мустецић даље чита писмо Земаљског одбора за пропаганду пошумљавања о данима сађења дрвећа и пропаганде пошумљавања током ове јесени што се прима знању с тим да се подружинама и друштвеним члановима путем расписа препоручи, да сваку акцију поменутог одбора у границама својих могућности потпомогну.

Заменик секретара затим извештава да су оштампана упутства бр. 2 „Стајско ђубре" и бр. 3 „Правилна обрада земље" у по 5000 примерака, па је одлучено да се та упутства пошаљу подружинама о организаторима предавања из ратарства током јесени с тим да се иста разделе слушаоцима по одржаном предавању.

Одлучено је да се пријављених 35 лица за помажуће чланове приме, с тим да се упишу у књигу помажућих чланова од бр. 1241 до 1257.

Штампарија „Слога" Душана Т. Поповића — Београд, Кнегиње Љубице 4

Најновији „МИТРИ“ казан са ПАТЕНТ апаратом и заштитним жигом

Слика казана вам показује да смо конструисали казан са повећаним апаратом и хладњаком који омогућава боље хлађење и лакше руковање имамо велики избор готових казана са и без колица. Продаја по утврђеној цени у џенов.

Тражите бесплатно наш ценовник са садашњим илустрованим додатком из кога ћете видети опширан опис нашег новог изума. Предузеће

«МИТРИ» прскалица и казана Крушевац Тел. 70

ПОШТАНСКА ШТЕДИОНИЦА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Централа у Београду, Филијале у Загребу, Љубљани, Сарајеву, Скопљу, Подгорици и Сушаку

ГЛАВНИ ПОСЛОВИ ПОШТАНСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ

Прима улоге на штедњу и на њих плаћа 4% камате. На улоге до Дин. 2.000.— не може се ставити забрана ни стећи заложно право.

Врши преко чекових рачуна најбрже и најјефтиније наплате и исплате како у земљи тако и у иностранству.

Даје зајмове на подлогу државних и државом загарантованих хартија од вредности.

Врши исплату купона са државних хартија од вредности.

Одржава пословне везе са Поштанским штедионицама и великим новчаним заводима у целоме свету.

ЗА СВЕ УЛОГЕ КОД ПОШТАНСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ ЈАМЧИ ДРЖАВА

За сумпорење и негу

здравог и лечење болесног мошта и вина
сваки виноградар треба да употреби

KALIUM METABISULFIT

марке »ВИНОБРАН«

Употребом „ВИНОБРАНА“ вино
постаје здраво, бистро и укусно

Тражите бесплатно практична
упутства од СРПСКОГ
ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
Београд или од
заступника **ЗОРКА**

Београд, пошт. фах 669

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВ

Универзитетска библиотека
БЕОГРАД

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ Њ.В.КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

БЕОГРАД
15
ДЕЦЕМБАР
1939

Војници на практичном часу из воћарства

САДРЖАЈ: Инж. ЂОРЂЕ ВАКАЊАЦ: Могућности гајења лековитог, мирисног и зачинског биља код нас; НИКОЛА ЂУНТАК, ветеринар: Задружни ветеринарски рад на селу; Инж. ДУШАН СТАНКОВИЋ: Шта треба знати за правилан избор сората воћака; Инж. МИЛАН СРЕТКОВИЋ: Казани за печење ракије; Инж. РАД. БОРИСАВЉЕВИЋ: Најподеснији реони за стоно грожђе у Моравској бановини; БЛ. НЕШИЋ: Пропаганда пошумљавања и народне школе; Питања и одговори; Кратке вести, савети и обавештења; Рад наших подружина — НИКОЛА Љ. РОСИЋ, ветеринар: Пољопривредна изложба Пољопривредне подружине у Ариљу; Свима пољопривредним подружинама; Наши угледни пољопривредници — СТ. М. ЧОЛОВИЋ; Међу пионирима наше пољопривреде; Из пољопривредне књижевности; Некролог: † Живот Жика Марјановић; Извод из Записника Управног одбора Српског пољопривредног друштва

КРЕДИТИ ПРИВИЛЕГОВАНЕ АГРАРНЕ БАНКЕ

Управни одбор Привилеговане аграрне банке решио је на својој последњој седници да **отпочне поново са давањем зајмова пољопривредницима до 2.000 динара у справама, алату, семену и другом материјалу за обраду земље.**

Банка је ове кредите била увела под врло повољним условима од маја месеца 1938 године, али је привремено била престала са давањем тих зајмова од месеца септембра о. г. услед познатих светских догађаја.

Због тога су све менице са молбама биле задржане у Банци, **а сада ће се оне хитно узети у поступак и решавање,** тако да ће сви пољопривредници који су зајам тражили раније а којима се зајам буде одобрио ових дана добити од банке **вредносно писмо,** које треба да потпишу и пошаљу Друштву.

Исто тако сви они, који желе да робу набаве из овога кредита Аграрне банке, могу своје молбе по раније им достављеним формуларима упутити непосредно банци.

Препоручујемо пољопривредницима да се овим кредитима користе и да све поруџбине врше благовремено, јер се зајмови одобравају по реду приспећа молбе, а и роба, која се данас тешко добија, такође се даје по реду приспећа поруџбине.

Српско пољопривредно друштво

ОБАВЕШТЕЊЕ

„Друштво Југословенска домаћа радиност и ношња" преселила се у Српско пољопривредно друштво у Београду, Гепратова ул. 64. Умољавају се чланови и пријатељи овога друштва, да писма и поруџбине упућују на ову адресу. Кад долазе у Београд да купе преслице или разбоје, нека се обрате магацину Српског пољопривредног друштва.

На питања појединих пријатеља да ли да оснују у својим местима подружине Друштва југословенске домаће радиности, одговарамо: да је наш Управни одбор одлучио, да сва женска чељад чланова подружина Српског пољопривредног друштва, самим тим што су у једном дому, постају чланице и Друштва Југословенске домаће радиности и немају ништа да уплаћују. Ако ко жели да постане наш члан, а није уписан ни у једну подружину Српског пољопривредног друштва, нека се упише за члана најближе подружине и тиме уједно постаје и члан нашега друштва.

Уједно извештавамо наше чланове, да нисмо свима могли послати учитељице рада и отворити течај, због наступалих прилика.

За опште послове нашега рада, извештаваћемо пријатеље и чланове преко „Тежака". А појединцима за важније послове одговараћемо на питања и лично писмима. Умољавамо наше сараднике и пријатеље да све ово приме знању

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 67, Бр. 24 БЕОГРАД, 15 ДЕЦЕМБАР 1939

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

МОГУЋНОСТИ ГАЈЕЊА ЛЕКОВИТОГ, МИРИСНОГ И ЗАЧИНСКОГ БИЉА КОД НАС

У задње време се и код нас отпочело у већој мери са гајењем лековитог, мирисног зачинског и уопште хемијско-индустријског биља. То је нова специјална грана биљне производње, која је у другим напредним земљама и крајевима света ухватила корена. Држава и сами одгајивачи, пољопривредници несумњиво да имају користи од културе ових биљака, пошто се гајење истих показало рентабилно за одгајиваче. А данас се и у лекарству доста препоручују специјалитети, лекови биљног порекла, затим од тог гајења имају користи фабрике етеричних уља, парфимерије и индустрија разних пића. Хемијска индустрија, дакле, има широку примену у преради разноврсних лековитих, ароматичних и зачинских биљака.

Поједине државе предузеле су старање да се што више развије ова грана биљне производње, упућујући пољопривреднике, дајући им материјалну помоћ и потпомажући стварање разних организација за гајење и продају. Лековите биљке биле су од давнина познате још старим народима (Кинези, Египћани, Грци и Римљани). Код нас је ова грана биљне производње у зачетку. Истина, у нашој земљи широј јавности је познато да се код нас врши скупљање лековитих биљака које расту по природним налазиштима, парлозима, утринама, шумарцима, покрај путева и на пла-

нинама. А народна медицина код нас познаје доста лековитих биљака. Мало пак пољопривредника зна да се те лековите биљке могу и гајити као на пр. баштенско биље или цвеће са потребном обрадом, него сетвом и ђубрењем. У погледу организације производње и продаје лековитог и сличног биља показао се успех тим што је основана Задруга за гајење лековитог, ароматичног и зачинског биља у Новом Саду. Ова грана и гајење могли би да буду извесно врело сељачког доходка, ако буде добро организован посао, пошто је наша земља са својим климатским разноврсностима веома погодна за исто гајење или размножавање. С једне стране ту је средоземно морска област, затим низијски панонски реон, па висијски планински и чисто алпијски. А у свима тим реонима успевају и могле би да успевају специјалне врсте биљака. Иначе се наша земља уопште може сматрати као веома богата у разноврсном самониклом биљу, међу којем има доста лековитог и мирисног.

У погледу саме културе лековитих биљака може се рећи да је она раширена највише у Јужној Србији, Војводини и Приморју. Тако се у Јужној Србији гаји свуда познат мак за афијон и аниш; у Војводини се доста култивише зачинско биље, аниш, морач, ким, кориандер, сем тога метвица, мелиса и невен. Као самоникло, нарочито на слатинастим теренима, скупља се неки пут вагонима камилица, особито у Банату. На Приморју се гаји на далеко чувени далматински бухач, затим лавандула, кадуља, рузмарин и др. Сем побројаних биљака раширена је код нас и култура рицинуса и црне горушице.

Са чистим гајењем лековитих и зачинских биљака стоји у вези и питање чувања и размножавања оних лековитих биљака које дивље расту по природним налазиштима. То има за циљ да се познатије и драгоценије врсте тих биљака размноже на одређеном и приступачном месту, како би се нашле у већем броју и како би се лакше и за краће време могле да скупе.

Цела радња око лековитих биљака оснива се на следећа важна 4 начела: **познавање, скупљање, сушење и продаја.**

Отуд се код ове гране биљне произвоње мора разликовати:

1) Скупљање лековитог биља у природном налажењу у дивљем стању.

2) Размножавање таквих лековитих биљака на одређеним местима, да би се добила већа количина производа и скратило време око њиховог скупљања.

3) Гајење (култура) лековитих биљака на својим земљиштима и парцелама са свима потребним мерама за гајење.

Скупљање лековитог биља у природном налажењу у дивљем стању код нас се доста практикује. Али и ту се

појединци морају придржавати извесних правила и упутстава. Скупљање не сме да иде неограничено до уништења и истребљења лековитог биља. Ове биљке се морају сматрати као опште народно добро, које се мора брижљиво чувати од потпуног уништења. Стога скупљачи морају добро познавати ботаничке особине појединих врста, које делове биљке ваља употребити и када их треба брати. Код појединих врста биљака за употребу служи или цела биљка или само неки њени делови: плод, семе, лишће, корен, ризом, стабљика, кора, покожица и цвет. према томе се и поједине биљке могу сматрати као: дроге са семеном, дроге са лишћем, дроге са целом биљком итд.

Познавање врста биљака може се научити од искусних скупљача или се то може сазнати преко књига и атласа са сликама тих биљака, а потребним за скупљање, сушење, продају и др. Скупљачи даље морају бити у сталном додиру са организацијама (задругама), дрогеристима или извозницима трговцима, да би увек дознали тражену количину и врсту производа на тржишту. Јер право је зло и штета уништити више биљака него што се може да прода. Важно је, дакле, да се знају цене и конјунктура на тржишту. Код сушења, такође, мора се пазити да се не би изгубио баш онај лековити састојак ради кога се биљка скупља или гаји. Зато постоје специјална упутства и књиге како се врши спремање, сушење и продаја. И од сушења, особито зависи квалитет робе, прођа и цена. Не смеју се разне врсте помешати. Сушење не обављати директно на сунцу, већ је боље постепено у хладу на промајном месту на температури 35—45° С. Постоје за то и специјалне сушнице. Паковање и производа мора бити добро, најбоље је у сувим лименим или картонским кутијама.

Али да би се у свако доба могла задовољити потреба тржишта, данас више није довољно само скупљање самониклог лековитог биља, већ се све више увиђа, да се скупоценије врсте морају и **гајити** у култури. Одмах ваља нагласити да је гајење лековитих, ароматичних и зачинских биљака веома деликатан и сложен посао. Тај посао не само да тражи савршено познавање, доста труда и новчаних жртава, већ је сам по себи често рискантан, када се не познаје техничка и трговачка страна посла. Стога, при гајењу лековитог биља треба бити опрезан, јер сем већ побројаних начела (познавање биљака, чување, сушење и продаја) у овом случају се морају упознати природни услови успевања, обрада, размножавање, нега, заштита од болести штеточина и невремена. Не могу се све врсте у сваком крају и на сваком земљишту успешно гајити. Неке врсте морају се доносити из других крајева у циљу размножавања, друге опет не дају одмах прве године награде за уложен труд и производа. Уопште речено, не може се препоручити нашим

пољопривредницима гајење овог биља као једино и искључиво занимање, већ само као једно споредно занимање. Али које ипак доноси извесни доходак. Затим ни у ком случају, ако се већ отпочне са гајењем не треба изабрати велике парцеле земљишта и са много врста биљака. Најбоље је почети са малим површинама 5—10 ари са неколико оних врста које се у дотичном крају највише траже. После, по потреби, проширити културу. Још једном треба нагласити да одгајивач треба да увек настоји да се на време обавести о трговачкој страни посла, пређи, цени на тржишту и продаји. Стога је најбоље ступити у задругу за одгајивање лековитог, зачинског и ароматичног биља.

Све биљке, које нас овде интересују могу се ради лакшег прегледа поделити на следећи начин:

1) Лековите биљке које служе у лекарству. Оне обично могу да садрже извесне лековите састојке или отрове. Овде још можемо да разликујемо и следеће груписање: а) биљке које су лековите, б) биљке које су отровне а нису лековите, в) биљке које су и отровне и лековите.

2) Ароматичне (мирисне) и зачинске биљке, које већином садрже разна мирисна етерична уља и употребљавају се у парфимерији, дрогеријама, као зачин при фабрикацији разноврсних пића и у хемијскоа индустрији уопште.

Инж. Ђорђе Вакањац

ЗАДРУЖНИ ВЕТЕРИНАРСКИ РАД НА СЕЛУ

Као што је познато у нашим крајевима постоје разне сточне болести. Од тих заразних болести највише и најопасније уништавају нашу стоку две најраширеније, а то су црни пришт и свињска куга. Те две болести причињавају нашем сточарству односно народној привреди управо огромне губитке, који се цене до близу једне милијарде динара годишње. Сви ти велики губици и штете дали би се у великој мери смањити, јер за те страшне болести има лека, и то врло сигурног лека.

Данас постоје сигурна сретства за сузбијање разних сточних заразних болести, а то су разни серуми и вакцине. Највише губитака као што сам већ напред споменуо, причињава свињска куга и црни пришт. Осигурање стоке против црног пришта сразмерно је јефтино, док је заштита против свињске куге веома скупа. Тој скупоћи у првом реду треба тражити узрок у скупој услузи ветеринара, као и у врло високим ценама серума и вируса против свињске куге. Мала и средња сеоска газдинства врло тешко или готово никако не могу да се на тај начин служе тим сигур-

ним заштитним сретствима против свињске куге, па према томе увек и страдају и никако не могу економски да се подигну.

Савез здравствених задруга осетивши те велике недостатке у ветеринарској служби, почео је да у склопу већ организираних здравствених задруга оснива и ветеринарске

Сл. 186. Задружни ветеринар врши цепљење оваца

одељке при тим задругама у сврху организовања задружног ветеринарског рада и да на тај начин просвећивањем и ветеринарском услугом учини ветеринарску службу у селу приступачнијом сељаку и да му омогући да јефтино заштићује своју стоку од заразних болести. Савез је тај свој рад проширио и на сточарске задруге, чланице Главне земљорадничке сточарске задруге. Обе ове установе, Савез здравствених задруга као и Главна земљорадничка сточарска задруга, упрегле су све силе у настојању да створе своју сопствену производњу сточних цепива, како би на тај начин још више појефтиниле ветеринарске услуге и омогућиле и оним најситнијим и најсиромашнијим газдинствима, да се служе ветеринарским тековинама и да на тај начин осигуравају своју стоку, те да побољшају своје економско стање.

Просвећивањем, јефтином ветеринарском услугом и јефтиним задружним цепивима прокрчио је задружни ветеринарски рад путеве ветеринарским тековинама на селу и постигао је за ових неколико година свога рада заиста ретке и примерне резултате. Но тај се задружни ветеринарски рад до сада спроводио само код здравствених и сточарских задруга, а од сада ће се он спроводити код свих осталих обли-

ка задруга које су у чланству Главних земљорадничких задруга, чланица Главног Савеза српских земљорадничких задруга.

Да би се та служба могла успешно спроводити, оснивају се при здравственим, сточарским, набављачким итд. задругама ветеринарски одељци. Ти ветеринарски одељци старају се да организирају задруге и да се преко тих одељака врше скупна цепљења и остали ветеринарски радови. У раду таквих ветеринарских одељака ангажују се првенствено месни ветеринари, било срески, било општински који за потребе задругара поручују сва потребна цепива од Савеза здравствених задруга, а при скупном цепљењу наплаћују за свој рад по 2 динара од цепљеног брава. Где се не може постићи споразум задруге са месним ветеринаром, ветеринарску службу врше Савезови задружни ветеринари. Истовремено се оснивају при ветеринарским одељцима ветеринарски фондови са задатком да штите и унапређују здравље стоке, својина задругара. Након покрића разних трошкова (канцеларијски материјал, кола и паушал ветеринару), чист приход од месечних уплата чланарине и доприноса чланова, који се допринос убире при цепљењу и лечењу стоке (1 динар од цепљеног свињчета, а по 2 динара од коња и говечета), улази у тај ветеринарски фонд.

Такви задружни ветеринарски фондови не смеју се трошити пре него што достигну суму од 5.000 динара. Кад фонд нарасте до те висине, онда се он сме трошити на организацију реонске задружне ветеринарске службе. На тај је начин Савез успео да организује задружне ветеринарске реоне и поставио је у те реоне сталне задружне ветеринаре на селу. Таквих задружних ветеринарских реона има за сада 5, и на тај начин омогућено је сељаку — задругару да има свога ветеринара увек кад му устреба и уз далеко јефтинију ветеринарску услугу.

Тако организовани задругари, а путем просвећивања разним предавањима и лецима, долазе до разних сазнања и одбацују врачбине и прибегавају благовремено заштити своје стоке. С друге стране јефтина ветеринарска услуга као и јефтина, а сигурна задружна цепива, омогућују му да на време обезбеди своју стоку од угинућа.

Само задружним путем можете побољшати своје економско стање, а један је такав пут и задружни ветеринарски рад. Сва подробнија упутства око организовања одељака, као и снабдевања цепивим и лековима тражите од Савеза здравствених задруга.

Никола Бунтак, ветеринар

ШТА ТРЕБА ЗНАТИ ЗА ПРАВИЛАН ИЗБОР СОРАТА ВОЋАКА

Новоподигнути воћњаци треба по своме саставу да одговарају захтевима тржишта. То значи: у њима треба да буду заступљене само првокласне сорте али што мањи број сората, чији се плодови на пијацама највише траже, лако уновчавају и добро плаћају. Мали број сората распрострањених у већем броју омогућава уједначивање воћарске производње. На тај начин, у сваком поједином крају, где се тежило да се размножи мали број добрих трговачких сората, могу се у нормалним годинама добијати вагонске количине плодова једне исте сорте. Само се тако данас може имати довољно успеха у трговини воћем. Ако у једном крају може да се убере више вагона плодова једне исте сорте, уновчавање воћа ће бити увек олакшано, јер ће тада у такав крај моћи да наврати и који већи трговац, а може се основати и воћарска задруга, која ће у промету воћа имати утолико већи успех уколико има бољег воћа.

Тежња за уједначивањем воћарске производње утолико је оправданија што је воће, према данашњем стању и приликама, производ који је највећим делом намењен за тржиште, а само унеколико за домаће потребе. У том случају, није ништа оправданије него производити оно што се највише тражи и најбоље уновчава. Било би, према томе, најбоље да се за сваки појединн крај изабере по једна најбоља сорта која добро успева у том крају. Али не сме се за све врсте воћака ни то препоручивати. Нарочито не за јабуке, крушке и трешње.

Ево зашто се не би смело препоручити гајење само по једне сорте јабука, крушака или трешања. Ове воћке су скоро све самобесплодне. То значи: да би се заметнуо и развио плод, потребно је да на тучак цвета једне сорте падне поленово зрно неке друге сорте. Плод се не замеће, нити се нормално развије, ако на тучак падне поленово зрно исте сорте, па било да је у питању исти цвет или разни цветови. То је појава која се назива самобесплодност. Преношење полена са цвета на цвет врше пчеле. Да није пчела, највећи број сората крушака, јабука и трешања остале би потпуно неродне. Колико пчеле користе воћарима лако се могло утврдити. Многи су то испитивали. Ово се вршило на тај начин што се поједине гране пред само расцветавање обавијале у нарочито фино платно, те тако спречавао долазак пчела. На тако заштићеним гранама најчешће није добијен ниједан плод, док се на гранама на које су пчеле слободно долазиле заметнуло и одржало по 15—30% плодова.

Поленово зрно је уствари јајашце. Оно падне на жиг тучка, продире у његову унутрашњост и допре до једног другог, женског, јајашца и с њиме се споји. То спајање се назива оплођавање. Из тако спојених јајашаца, кад се она

развију, постану семенке. Што више семенки у једном плоду, плод је све развијенији и бољег квалитета. Зато је корисно да се уз воћарство што више распростране и пчеларство.

Али има случајева да се две сорте не могу међусобно оплодити. То су међубесплодне сорте. Таквих сората има доста код трешања, а има их исто тако и код јабука и крушака, само у мањем броју. Зато треба познавати такве сорте и никада не гајити само по две од њих, пошто се оне не могу међусобно оплођавати.

За избор сората главно је водити рачуна о њиховој трговачкој вредности. У том погледу треба једна или две сорте да буду заступљене у већој мери, а друга, односно трећа сорта долази у обзир углавном као опрашивач, што значи — има да послужи као снабдевач полена за остале сорте. Опрашивач сорта и сам треба да даје плодове који имају добру трговачку вредност, иако ће бити заступљена у много мањој мери. Али је врло важно да она цвета истовремено као и сорта коју треба да опрашује, јер ништа не би вредело што она може да оплоди другу, ако се цветање не подудара.

Код нас није испитано које сорте су добри опрашивачи за најбоље трговачке сорте јабука, крушака и трешања, али је то учињено у другим земљама, па ћемо навести неке податке.

Конгресовка се показала као добар опрашивач дилове масловке, а исто тако и авраншке; клаповка добро опрашује вилијамовку. Две сорте јабука — канатка и боскопка — које имају велику трговачку вредност и које се нагло шире код нас имају рђав полен, те не могу да послуже као опрашивачи другим сортама. Према томе, ове две сорте не би могле да буду заступљене ни саме за себе, без мешавине са другим сортама које имају бољи полен. Уз ове две сорте могла би да се препоручи парменка златна која има добар полен, а и квалитет плодова јој је врло добар. Код трешања има досада 17 међубесплодних група. Тако, између осталих, утврђено је још пре 27 година да су сорте Бинг, Наполеон и Ламберт међубесплодне.

Ових неколико података наводимо као примере из којих се може видети како је потребно са много пажње извршити избор сората воћака за сваки појединн воћњак, да би се воћарска производња побољшала и уједначила.

Зато препоручујемо воћарима да приликом подизања јабучњака, крушњака и трешњака у чистим засадима, узимају већи број стабала од једне или две најбоље сорте; а мањи број стабала од осталих — једне односно две сорте — које цветају приближно у исто време као и главне сорте. Ове сорте би биле опрашивачи и биле би заступљене у сваком трећем реду свако треће стабло.

Инж. **Душан Станковић**

КАЗАНИ ЗА ПЕЧЕЊЕ РАКИЈЕ

Судови у којима се пече ракија зову се казани. Постоје разни типови казана, али је највише одомаћен т.зв. „сељачки казан". У последње време налазе већу примену казани звани „брзаци". Постоје и друге врсте казана о којима овде неће бити речи. Казане не треба калаисати, јер калај квари боју ракије. У случају да је преврела шљива укишељена, потребно је претходно извршити неутрализацију (везивање киселине) гашеним кречом или пепелом. Ово је лак и једноставан посао, али га ипак треба знати, јер се са претераним везивањем киселине може нашкодити ракији, пошто губи у ароми.

Пре него што се приступи печењу шљивовице потребно је, да се маса измеша да би постала хомогена. Суву масу никад не стављати у казан, јер долази до загоревања. На дно казана ставити или дрвену решетку или мало сламе да би спречило загоревање џибре. Мирис на загоретину прелази у ракију те је на тај начин квари. Ако ракија има тај нежељени мирис може се отстранити путем проветравања. Казани се такође не пуне до врха, већ се увек остављају отпражњени за неких десетак сантиметара. Лепљење казана са поклопцем као и саставке лула вршити тестом, а никако џибром или блатом као што се то редовно ради на селу.

Ватра у пећи казана треба да је за цело време умерена, јер ће се у томе случају вршити дестилација правилно. Воду у табарци с времена на време контролисати да се не прегреје. Топлу воду одмах заменити хладном да би се брже и боље вршило згушњавање алкохолне паре. Први литар ракије зове се „првенац". Њега увек одбацити, односно сипати у други казан, а никако га употребљавати за пиће, пошто садржи шкодљиве и отровне материје по човечији организам. Последња ракија зове се „патока" и она није добра па је треба одбацити.

Чим се ракија испече није добра за употребу, него је потребно да отстоји извесно време, да се, како се каже, „укрти" и да добије ароматични мирис. Стајањем, односно сазревањем шљивовица добива још и врло лепу златножуту боју, особито, ако се чува у храстовим или дудовим бурадима. Брже или спорије сазревање шљивовице зависи од степена топлоте. Ако се жели, да ракија што пре сазри, за препоруку је, да се чува на сувом, промајном и топлом месту. Ваља знати и то, да у колико је топлија просторија, у којој се ракија чува, да ће бити веће испаравање или боље речено смањиваће се количина ракије.

Инж. Милан Срећковић

НАЈПОДЕСНИЈИ РЕОНИ ЗА СТОНО ГРОЖЂЕ У МОРАВСКОЈ БАНОВИНИ

Поред земљишта, климе и положаја о коме се мора водити рачуна при подизању винограда стоним сортама грожђа, о чему је писано у „Тежаку" такође се мора узети у обзир и близина железничке пруге.

Сви главнији виноградарски реони Моравске бановине имају ту срећу, сем Жупе, да баш код њих пролазе железничке пруге и то нормалне ширине, а станице су баш у виноградарским местима, и тако омогућују утовар грожђа директно из винограда у вагон. Али, и ако кроз скоро све виноградарске реоне пролази пруга ипак сва виноградаска села или сви положаји с обзиром на земљиште и климу нису подесни за гајење стоних сората грожђа.

С обзиром на саобраћајне везе, Крајина би била та, која би требала да гаји што више стонога грожђа, јер пруга пролази кроз највећа виноградарска места као: Прахово, Неготин, Буковче и Кобишницу, Рогљево, Рајац, Тамнич и Брусник, све изразито виноградарска места. Али има нешто, што недостаје, а то је, што грожђе овога виноградарскога реона кад је зрело, постане меко, и тешко би могло да издржи транспорт. То се јасно види приликом бербе грожђа где виногради своје грожђе од винограда до подрума преносе у кацама, а не у кантама, као што то раде виногради других реона. Не зато, што је њихова сорта скадарка и иначе танке покожице и зрно меко. Ово се исто примећује и код других сората, багрине, зачинка, па и код тврдога прокупца, па ће то вероватно бити и са станим сортама. Ово долази вероватно услед специјалних климатских прилика у Крајини, и ја сматрам, да због овога недостатка, у Крајини не би требало препоручивати гајење стоног грожђа. У Крајини су виногради још од давнина специјализирани у преради грожђа, располажу доста добрим подрумима, винским судовима и модерном опремом за прераду грожђа, па је и то један разлог о коме се мора водити рачуна.

Да идемо даље уз пругу Прахово—Ниш. Срез Тимочки са својим погодним земљиштем и близином пруге био би врло подесан за гајење стоног грожђа, у толико пре, што се виногради овде тек сада подижу, а виногради не располажу ни подрумима нити пак винским судовима као у Крајини. Књажевац са околином исто тако би био врло подесан за гајење стоног грожђа, али с обзиром, да у Књажевцу постоји винарска задруга која највећу количину грожђа преради у вино и добро уновчи а има известан број потрошача, то овде не би требало форсирати гајење стонога грожђа, сем за оне винограде који се тек сада подижу.

Ако продужимо даље уз пругу ка Нишу, долазимо у нишки виноградарски реон. Села Малча, Кнез Село, Врежина, Матејевци и Каменица кроз чије винограде пролази пруга, с обзиром на земљиште и сам њихов јужни положај јесу та места у којима треба што више и форсирати гајење стоног грожђа. У осталом виногради су то и сами схватили и ми данас имамо вероватно око милион чокота младих винограда подигнутих са сортом Афуз Али. И ако су виногради још млади, Афуз Али је одлично сазрео и у квалитету ни мало не заостаје страном — бугарском грожђу. Мислим да би баш у овим селима требало пропагирати што више гајење стоног грожђа, и да ће то и бити главни центар за производњу стоног грожђа.

На прузи Ниш—Цариброд идући од Ниша наилазимо прво на Сићево, наше старо виноградарско село. Ови напредни виногради су већ из раније специјализирани у производњи доброга вина, која су стекла глас у свима потрошачким местима а нарочито у Београду. У циљу рационалне прераде грожђа основана је винарска задруга пре десетак година, која је подизањем ове године модерног подрума на путу да прераду грожђа стави на рационалну основу и то село треба и даље оставити да гаји винске сорте. Уосталом и њихово плитко, каменито и посно земљиште и није за гајење стонога грожђа, чија би зрна остала ситна и недовољно сочна.

Даље ка Цариброду наилазимо на виноградарски реон Пирота са околином. Овде је земљиште, на коме су подигнути виногради, плитко, каменито и посно, па из тих разлога би и овде и даље требало оставити гајење винских сората грожђа а специјално за производњу белих вина. Да се помогну виногради, треба овде настојати и помоћи да се створи винарска задруга. Ово у толико би лакше ишло што виногради не располажу ни подрумима нити пак винским судовима, а тамо нема ни већих винарских трговаца који би конкурисали задрузи.

На прузи Ниш—Прокупље—Приштина имамо свега један виноградарски реон: Прокупље са околином. Исто као и пиротски реон и овде земљиште је плитко, шљунковито и посно и није за гајење стонога грожђа. И овамо виногради немају ни подрума ни винских судова и једна винарска задруга би била на своме месту, а нарочито за производњу доброга црнога вина.

На прузи Ниш—Београд све од Ниша па до крајње границе бановине Јагодине, виногради се гаје негде више негде мање, а највише у околини Јагодине. С обзиром на земљиште и близину пруге, свуда овде треба што више форсирати гајење стонога грожђа. Ово би ишло у толико лакше, што су виногради разбацани дуж пруге и нема никаквих изгледа нити могућности да се створи подрум за заједничку

предаду. Сем општине јовачке, где већ тридесет година постоји винарска задруга, која иначе добро напредује.

На прузи Сталаћ—Крушевац—Краљево имамо више села с леве стране Западне Мораве, која би такође била врло добра за гајење стоног грожђа, у толико пре што се ова пруга претвара у пругу нормалног колосека и не би било претовара, а виноградари не располажу никаквим подрумима нити судовима.

По површини под виноградима, после Крајине долази Жупа, а по груписаности винограда најбољи виноградарски реон. Али, и ако је клима и земљиште веома подесно за гајење стонога грожђа, на жалост Жупа је удаљена од железничке пруге преко тридесет километара и за сада нема изгледа да ће је добити, те стога није за препоруку гајење стоног грожђа у Жупи. Уосталом, благодарећи добро организованој и развијеној трговини вина, Жупа је специјализирана у производњи првокласних како црних тако и ружичастих вина и она треба и даље то и да остане.

Пошто се последњих година све више и више обраћа пажња гајењу столнога грожђа како од стране виноградара исто тако и од виноградарских стручњака, налазим за потребно и корисно, да изнесем ова запажања којих се треба придржавати, да се у самом почетку не учине грешке и препоручи гајење стонога грожђа тамо где му иначе није место.

инж. Рад. Борисављевић

ПРОПАГАНДА ПОШУМЉАВАЊА И НАРОДНЕ ШКОЛЕ

Наш народ у најширим слојевима још није довољно просвећен и упућен. Још пати и трпи од многих недаћа, често пута које сам проузрокује. Једна од многобројних, а најактуелнијих, јесте неразумно, прекомерно искоришћавање и уништавање шума. Ова недаћа је наша општа невоља. Наше народно зло, које долази од нас самих, од нашег народа са његовог незнања, да је шума стваралац и заштитник плодног земљишта, регулатор и стални напајач потока и река; извор здравља и богатства, украс земље, заштита и одбрана од напада непријатеља са сува и из ваздуха; да нам даје још многе и многе друге користи. Једном речју, да су нам шуме извор и утока живота.

За борбу с овом недаћом организован је у Београду Земаљски одбор за пропаганду пошумљавања са задатком, да пропагандом и практичним радовима на терену даје подстрека приватној иницијативи, друштвима и установама, да помажу пошумљавање и подизање засада свих врста.

Овај одбор преко Министарства просвете апеловао је и на школску омладину, да га потпомогне у акцији. С обзиром на улогу коју народна школа има у животу народном, њена акција у овом правцу је не само корисна но и неопходна; сваки њен позитиван подухват у овом правцу греди као корак к народном благостању.

И њена акција постоји. Народна школа сарађује енергично, истрајно и довољно успешно.

Да би народна школа што успешније одговорила својим задацима, колаборира и са Земаљским одбором за пропаганду пошумљавања и показује добре резултате.

Тако, у прошлој школској години, готово све народне школе у земљи одржале су Дечје дане сађења дрвећа. Том приликом приређиване су свечане манифестације уз учешће школске деце, њихових родитеља и осталих чинилаца заинтересованих за акцију пропаганде пошумљавања. Манифестације су завршаване пригодним предавањима за ђаке и народ. Да би се истакла важност ове акције и препоручила истрајност до коначног успеха, у извесним бановинама уведене су нарочите карте за ђаке учеснике у практичном пошумљавању.

Увођење ђачких карата ове врсте је од великог васпитног значаја како за оне који их за свој рад добију, тако и за остале, који ће их пожелети, а све скупа иде у корист опште ствари, у корист пошумљавања, чувања и неговања шуме. Јер човек се осећа према својим рукосадима као према својим најближима, тешко се одлучује да подигне секиру ради уништавања и својски се заузима да их сачува и одбрани од других нападача.

Народне школе, односно њихова омладина и њени васпитачи, много су допринели акцији Земаљског одбора за пропаганду пошумљавања. Оне су не само теориски већ и практично радиле на пошумљавању.

Народне школе су са својом омладином и њеним наставницима у границама своје моћи а с обзиром на расположива средства дале сјајан допринос општој ствари у погледу подизања шума, јер су само у минулој години засадиле укупно 1,896.443 саднице. Нека од сваке успе 40—50%, па ће успех бити завидан.

Познато је, да школе не располажу ни земљиштима, ни кредитима ни др. потребама за рад, већ једино добром вољом и љубављу према послу. Ту добру вољу треба потенцирати сарадњом и осталих чинилаца позваних за рад ове врсте. Потпомоћи код општина да школама не чине сметње већ им излазе у сусрет у погледу одређивања земљишта, набавке садница, алатâ и др. Издејствовати, да се школама уступају саднице из среских расадника бесплатно, као и да се превоз истих ослободи возарине на државним железницама.

Без наведених услова народне школе с напором ће вршити своју дужност, али је бојазан да под теретом не посрну и не малакшу на штету посла, што им се не би могло уписати у грех, јер **„без алата нема заната“.**

На надлежнима је као и на Земаљском одбору за пропаганду пошумљавања, да народним школама пруже пуну помоћ и омогуће јој извршење задатка и постизавање посебних циљева у корист државне, народне и друштвене заједнице.

Бл. Нешић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: За време печења ракије шљивовице случајно је извртнута петролејска лампа у ракију и како није било примећено иста је помешана са осталом ракијом — око 350 литара — у бурету. Ракија јако мирише на петролеј и не може се употребити за пиће. Да ли је могуће да се одузме мирис на петролеј.

Ваш претплатник
Деспотовац

За уклањање непријатних мириса и укуса из ракије, па и мириса и укуса на петролеј, употребљава се најчешће дрвени угаљ, који долази у трговину под најразличитијим именима: епонит, енокарбон итд. Угаљ има ту особину да упија и задржава уопште мирисе и укусе из ракије и вина. Дејство угља је у толико јаче у колико је угаљ финији, тј. ситније измлевен и у колико је ракија слабија. Тако нпр. лакше је одузети страни мирис и укус из „меке“ ракије него из „љуте“ тј. из препеченице.

Колико ће се угља употребити зависи од јачине мириса и укуса, који се желе уклонити. Обично се количина угља креће од 100 до 500 грама по хектолитру па и више. Почиње се са мањим количинама, на пр. са 100 грама, па ако се та количина покаже као недовољна, додаје се још 100, па ако је и то недовољно, количина се повећава док се не изгуби страни мирис и укус.

Одмерена количина угља се дода у ракију у бурету и добро се промеша. Мешање се понови 2—3 пута дневно у току 4—5 дана. После тога се остави да се угаљ сталожи Ракија се куша и ако се још осећа непријатан мирис и укус, дода се још нешто угља и цео поступак се понови.

Угаљ за ову сврху се може добити у апотекама, дрогеријама и у нарочитим радњама које се баве продајом разних потреба за подрумарство. Једна од таквих радњи је и „Јутраг“, Таковска улица бр. 3. Београд.

Инж. Вукашин Тоскић

Питање: Имам виноград засађен сортом „Хамбург", који је сада у петој години а још није пунородно. Земљиште је жута смоница а положај са благим нагибом окренут југу. Молим за објашњење шта може бити узрок неродности, можда ниска резидба.

Илија Јовановић
секретар Беловодске Пољ. подружине

Тешко је утврдити узрок неродности Вашег винограда пре него што би се виноград прегледао на лицу места. Неродност може бити последица претеране бујности или претеране слабости чокота, или неправилне резидбе. Кад је чокот претерано бујан, у пролеће се покажу гроздови али оплођење иде слабо, чокот се „оспе" како се то у народу каже. Да ли је чокот бујан види се по дебљини ластара Ако је чокот претерано слаб, ластари су сувише танки, слаби и носе врло мало гроздова, које тешко могу да исхране.

Најчешћа је неродност услед неправилне резидбе, што може да буде и у горњем случају. Мускат Хамбург је сорта средње родности и при краткој резидби. Само та резидба не сме бити и сувише кратка, као што је случај код Прокупца, код кога су родна и најнижа, тзв. слепа окца. Мускат Хамбург се обично реже на 3—4 окца, ако се примењује резидба „кондир на кондир" (жупска, француска, резидба). Да би се родност повећала препоручује се гајење на шпалире а резидба на лук и кондир тзв. Гијов начин резидбе. Само водити рачуна да се чокот не оптерети сувише.

Инж. Вукашин Тоскић

Питање: Имали разлике у погледу дужине живота између чокота окалемљеног на зрело и чокота окалемљеног на зелено, тј. који чокот живи дуже. Ово ми је потребно да знам пошто намеравам да подижем виноград.

Здр. П. Бојовић
потпретседник Пољ. подружине
Горњи Милановац

Познато је да су стари — некалемљени виногради пре филоксере достизале под повољним условима и до 100 година старости. Калемљени виногради су краћег века. У пракси се рачуна са 25—30 година. Има чокоћа које би живело много дуже али се виноград много прореди, те се мора приступити обнављању целог винограда. Како се виногради у главном подижу зеленим калемљењем или неожиљеним или ожиљеним — зрелим калемовима, поставља се питање, који је начин бољи са обзиром на трајање живота чокоћа.

Тешко је на ово питање дати тачан и сигуран одговор, јер је за то потребан велики број огледа. Посматрајући ствар са теоријске тачке гледишта, сматра се да је при зе-

леном калемљењу срашћивање калема много боље, што би требало да има за последицу дужи живот чокота. Међутим уз повољне услове и зрели калемови могу добро да срасту, и ако се за подизање винограда употреби првокласан материјал виноград ће бити исто тако дуговечан.

Да ли ће се применити један или други начин подизања винограда зависи од многих чињеница, а нарочито од климатских и временских прилака дотичнога краја. Има крајева, напр. Далмација, где се зеленим калемљењем постижу врло добри резултати. Код нас у Србији зависи од временских прилика у дотичној години. Са обзиром на крај где Ви мислите да подижете виноград, сигурније ће бити да употребите добре ожиљене калемове.

Инж. Вукашин Тоскић

КРАТКЕ ВЕСТИ, САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА

Суперфосфат је најбоље вештачко ђубриво за пшеницу и остале житарице. Количина и каквоћа зрна знатно се подиже употребом суперфосфата а жито њиме ђубрено раније стасава за жетву. Поред тога, ђубрене њиве, као отпорније, мање нападају разне штеточине и болести, а и стабљика је код ђубрених биљака чвршћа, те усеви не полежу.

Код данашње цене житарица, а надамо се да ће она и идуће године бити исто тако повољна, употреба суперфосфата се исплаћује. Ми препоручујемо нашим члановима и читаоцима да покушају ђубрење јесењих озимих усева још сада, бар и на некој мањој површини, како би се уверили н његовом дејству, па ће после стално и више суперфосфата и др. вешт. ђубрива употребљавати. Ово у толико пре што немамо довољно сточног ђубрета, а без довољно ових хранљивих материја, нема добре жетве.

Сено и слама — су врло незгодни за транспорт, због тога што су кабасти, заузимају доста простора, тешко се колима превозе и растурају се при вучи. **Пресовање** сена и сламе, не само за продају и за изношење ван газдинства, већ и за употребу преко зиме, за препоруку је. Храна и простирка се лакше чува у балама, а сено задржава свој леп укус и арому. **Преса за сено и сламу** није скупа, а може се лако набавити преко Српског пољопривр. друштва, коме се за слику и цену треба обраћати.

Задружна школа у Београду, отпочела је свој користан рад. Она има за циљ да оспособи младе задругаре за добре задружне посленике (књиговође, благајнике, магационере итд). како би поверене им послове на опште добро

отправљали. Позната је чињеница да добре организације могу бити само оне које воде добро писмени и спремни људи, те ће и наше задругарство, па и остале пољопривредне организације имати истински користи од људи који ову школу походе и заврше.

Берба дувана завршена је. Квалитет је задовољавајући, а принос је код скоро свих наших садилаца ове индустр. биљке већи за око 20%. Поред тога ,цене за откуп, према прошлогодишњим, повећане су за просечно 30%, тако да ће садиоци добити лепе суме новаца за дуван. У вези са овим, оснивају се Дуванске станице, а дозволиће се садња дувана и у неким срезовима где је раније била забрањена.

Ђубре од живине равна се, по својој јачини, са чилском шалитром. Као оскоро свака наша сељачка кућа има и живинарник, желети је да се прикупљању ове материје посвети већа пажња, да се она редовно прикупља и на одређено место, до употребе, склања. Додавањем плеве, пепела, струготине и сл. повећаће се количина ђубрета, које не треба оставити на киши, снегу или припеци, већ га пажљиво чувати.

Гајење соје — узима маха и код нас, по угледу на Румунију и Бугарску, где се ова биљка доста гаји. Само у овој години засејано је, у све три земљи, око 118.000 хектара, од чега на нашу земљу долази око 3600 хектара, што је мало, кад се има на уму да ова биљка код нас врло добро успева и да се може лако уновчити.

Детаљније о њеном гајењу може се прочитати у књизи **Уљане биљке** од Власте Ђорђевића, издање С.П.Д. уз цену од 6.— дин.

Нова уљана биљка, слична сунцокрету, гаји се у Немачкој. Пореклом је из Арабије, отпорна према суши и мразу, а даје велики проценат уља за јело (20 до 25%). Отпатци се употребљавају као добра сточна храна, а принос по хектару достиже до 3000 кграма.

Аграрна Банка Турске Републике недавно је навршила 50 год. свог корисног рада. Поред кредитирања пољопривреде, она се бави и откупом главних пољопривр. производа; ет кредитирањем њиховог извоза а помаже и прераду истих, ради бољег уновчавања. Ово је једна од најсолиднијих установа ове врсте у данашњој Турској, а основана је 1888 године.

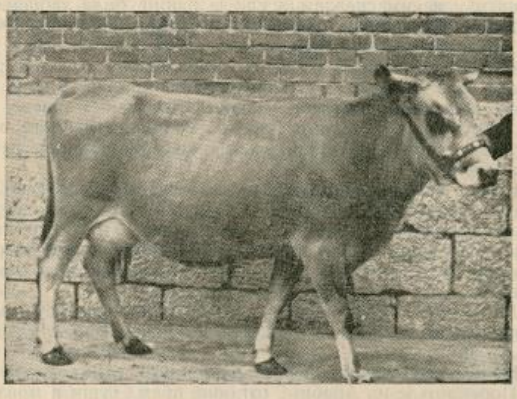
Уредба о пријављивању купљених количина житарица недавно је прописана. По тој уредби, власти ће извршити попис житарица код свих трговаца и код млинова. Ово важи за оне чији месечни промет прелази 2000 кгр житарица односно брашна, док за оне чији промет не достиже ову цифру, прописи о пописивању не важе.

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА

Пољопривредна изложба Пољопривредне подружине у Ариљу

Дана 13 октобра о, г. отворена је пољопривредна изложба у Ариљу уз присуствовање много сељака, излагача и гостију из даљње и ближе околине.

Уз врло лепо сортирано и изложено воће и друге производе и народне везове у склопу ове изложбе изложена је и стока.

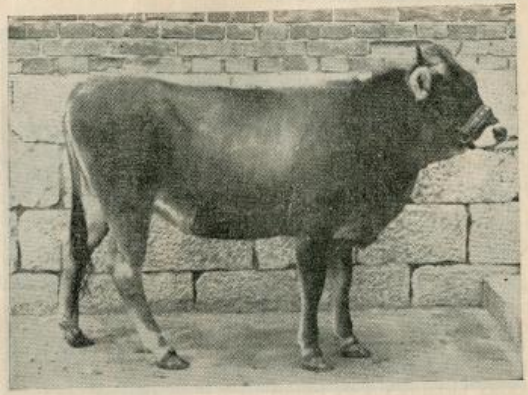
Сл. 187. Једна добра млекуља домаће расе — Одгајивач: М. Мијушковић из Богојевића
(Сн. Н. Роси)

Од говеда изложена су већином монтафонска грла те њихови мелези са домаћим говечетом и наше планинско говече, једна крава полимка, једна колубарског соја и неколико грла сименталске расе, чистих и мелеза.

Сва изложена грла доста су добро однегована што свакако заслужује сваку пажњу и похвалу. На први поглед видимо, да углавном превлађује мелез монтафонца, а да је наше планинско говече много занемарено. Не посвећује му се она заслужна пажња с обзиром на његове способности и захтеве.

Смер у говедарску одређују многи фактори, као на пр. теренске прилике, могућност производње сточне пиће, клима, итд. Поред тога хоћу нарочито да упозорим на један врло важан моменат, а то је самосталност у узгоју и сточарској производњи. Не смемо да увек везујемо наш узгој за сталан увоз расплодних грла.

Данас имамо код нас у земљи доста устаљених и бар донекле консолидованих узгоја монтафонаца, али и поред тога нисмо успели отрести се увоза, јер је, како наш народ каже, потребно стално освежавати крв. И поред тога монтафонац за ове крајеве преставља добро и продуктивно говече за комбинирано искоришћавање. Међутим има крајева у овом рејону где ни монтафонац не одговара, а то су они виши крајеви, брдовити предели. Ту доминира наша буша. Баш за те крајеве који заузимају већи део узгојног подручја, треба подупрети и селекционирати бушу.

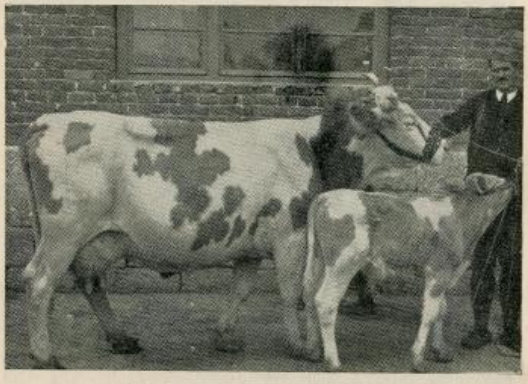
Сл. 188. Јуница монтафонске расе
(Сн. Н. Роси)

На самој изложби приметио сам неколико крава са одличном млечношћу, узрастом и плодношћу, што преставља управо идеал говечета планинских крајева. Слика бр. 187. преставља такву краву, која је дала за првих 100 дана дневно по 18 до 21 литар млека. За целу лактациону периоду дала је 3600 литара млека. Висока је 128 см., обим 166 см, дубина грудног коша 65 и ширина 43. Ову је краву одгојио сељак М. Мијушковић из села Богојевића, среза ариљског. Крава је добила прву награду.

Планински оскуднији крајеви право су узгојно подручје право су узгојно подручје нашег домаћег говечета, док у нижим пределима треба дати за сада првенство монтафонцу или сименталцу, већ према томе које је подручје.

Слика бр. 188. показује врло лепо одгојену јуницу монтафонку из нижих и питомијих делова ариљског среза, која потпуно одговара крају.

На слици бр. 189. доносимо краву сименталске расе, која преставља врло продуктивно грло, а потиче из најпитомијег дела среза. Њу доносим баш ради тога, што је врло лепо грло, а уједно хоћу да напоменем, да је једино имућан и напредан сељак уз врло много напора у стању да у овим крајевима однегује сименталца. Сименталац овом крају не одговара, јер преставља „господско дете". Мелези су у овом крају доста чести, али нису ни издалека равни чистокрвнима. Ова сименталка добила је прву награду, јер је уистину добро однегована.

Сл. 189. Једна добра крава сименталске расе
(Сн. Н. Роси)

Од коња било је изложено неколико младих грла планинског типа.

У свињарству овог краја још немамо устаљени и одређени правац узгоја. На изложби су били заступани мангулица, јоркшир, беркшир, моравка и сви могући мелези ових и домаћих пасмина. Морам констатовати да мангулица постепено узима све више маха и да ће она једног дана бити главни преставник свињарства у овим крајевима. Енглеске пасмине за ове крајеве не одговарају.

У овчарству превладава сјенички сој праменке, која је изгледа, најпогоднија, а и код сељака је омиљена. Пештерска овца у овом крају има велику будућност.

Како су сточарске изложбе најбоља школа за сељака, то не би смело бити краја, а да бар сваке друге године не приреде сточарске изложбе на којима можемо најбоље видети што смо урадили на унапређењу сточарства дотичног краја.

Морамо порадити и на томе, да на изложбама буде што већи број излагача, јер онда имамо бољу контролу, а сточарима се даје прилика да се на узгојном подручју такмиче.

На концу нека ми је дозвољено да се захвалим свима сточарима излагачима, а и другима, који су са интересом слушали све упуте и желим им да на идућој изложби добију све прве награде.

Никола Љ. Роси
срески ветеринар

СВИМА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПОДРУЖИНАМА

По чл. 20 правила за пољопривредне подружине, редовне годишње скупштине подружинских чланова, морају се сваке године одржати у времену од 1 до 31 јануара. На овим скупштинама решава се и одлука доноси по дневном реду који је прописан чл. 23 подружинских правила. Шта све Управа и Надзорни одбор подружине треба да припреме и годишњој скупштини поднесу на решавање и одобрење, прописано је у чл. 12 и 15 подружинских правила.

Пошто се налазимо на истеку године и пошто неке подружине много доцкан држе годишње скупштине својих чланова због чега њихови чланови на време не примају „Тежак" и „Пољопривредни календар", а неке због тога задоцњења и без кредита остану и преко целе године се неуредно снабдевају, то се свима подружинама скреће пажња и позивају се да ураде следеће:

1) Да све Подружине неизоставно у току јануара 1940 године одрже редовне годишње скупштине својих чланова и до 15 фебруара пошаљу Друштву извештаје о раду у 1939 години са свим прилозима по чл. 12 подружинских правила (тач. ђ) ради евиденције података за годишњи извештај о раду Друштва.

2) Да подружине уредно и правилно воде све прописане рачунске књиге те да имају увек јасно и прегледно стање своје имовине, својих потраживања и својих обавеза према Друштву, према својим члановима и другим странкама.

Подружине које уредно не воде све рачунске књиге и свој рад потпуно не саобразе подружинским правилима не могу полагати право на кредит и друге помоћи у раду.

3) Да све подружине на годишњој скупштини изаберу кандидате, које ће предложити за редовне чланове Српског пољопривредног друштва, водећи рачуна да на сваких 25 својих чланова имају право да предложе по једног за редовног члана Друштва. Ти предлози треба да буду ки-

смени и са посебном мотивацијом за сваког члана. Ради доказа да су они на подружинској скупштини изабрани за кандидате послужиће извод записника кога треба овом предлогу прикључити. Сви се предлози треба Друштву послати најдаље до 1 марта т. г.

4) Да све подружине израде програме свога рада за 1940 годину и у њима предвиде шта од пропагандистичких а шта од пословно посредничких радова у новој години треба да предузму, да би што више одговориле своме циљу и задатку — стручном просвећивању и снабдевању пољопривредника.

5) Да све подружине које за робу дугују Друштву било из ове било из ранијих година измире своја дуговања најдаље д окраја ове 1939 године. **Подружине, које своја дуговања не исплате у овом року искључују се из права на тражење и добијање кредита у 1940 години.**

6) Овом приликом саопштава се да ће Друштво и у 1940 години давати кредите у роби само оним подружинама које испуне услове по тачци 2 и 5 овога расписа. **Висина средита зависиће у првом реду од уредности подружина које дугују, а у другом реду од финансијског стања и могућности Друштва.**

Саопштавајући изложено Друштво се нада да ће се све подружине његовом позиву одазвати и по овом распису у свему поступити.

Српско пољопривредно друштво

НАШИ НАПРЕДНИ ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ

Међу пионирима наше пољопривреде

Ако икоме одговара име пионира, ако би се ико могао назвати јунаком са поља рада, онда би ти називи без сумње требали да припадну Милојку и Петру, браћи Ћирјаковићима, из маленог драгачевског сеоца Вирова.

По повратку из Чешке, где је као аустријски заробљеник провео неколико година, запослен на великим газдинствима напредне чешке пољопривреде, Милојко Ћирјаковић одједном прекида са дотадашњим назадним начином рада у пољопривреди.

Засејана руком Милојка Ћирјаковића први пу т се у сиромашном селу Вирову зазеленила хранљива луцерка и сочна црвена детелина. Кад су та чудна „Милојкова посла" почела да пружају откос за откосом богате сточне хране, сељаци су стидљиво прилазили и почели да се распитују како се та „посла" обављају. Милојко је тада бесплатно

ишао чак у друга села да показује како се засејава и суши та толико корисна биљка. Милојко и свога млађег брата Пера шаље на једногодишњи практични рад и изучавање у

Сл. 190. Кућа браће Ћирјаковића у Вирову

Сл. 191. Нова штала браће Ћирјаковића

напредну Чехословачку. По повратку у домовину, Петар Ћирјаковић се лаћа свога плуга и мотике. и своје стечено знање и искуство преноси на своје имање и на своју околину.

Милојко повлачи и свог средњег брата Милију из вароши и запошљава га на подизању сељачког земљорадничког задругарства.

„Милојкова посла“ се нижу. Иза луцерке и црвене детелине долази сточна репа. То је опет била прва сточна репа засејана у овим крајевима.

Сл. 192. Бетонско ђубриште са обором за свиње браће Ћирјаковића

У воћарству Милојко значи читав преврат. Данас тако богат воћарски крај, Вирово има да захвали Милојку Ћирјаковићу. Год. 1933 браћа Ћирјаковићи оснивају властитим средствима воћни расадник. Хиљаде и хиљаде најбољих сорта воћних садница расађене су по околним селима из њиховог расадника. И у сточарству браћа Ћирјаковићи дају први пример. Онда кад се код нас није скоро ни знало да постоји нека монтафонска раса говеди, Милојко уводи монтафонско говече. Данас нема човека који не би био рад да од Милојка откупи неко грло говеди. Браћа Ћирјаковићи стално држе приплодног бика монтафонске расе, којим се цела околина служи.

Вештачке ливаде, рационално пчеларство на Дадан-Блатовом систему кошница, вештачка паша за пчеле, чучаво воће итд., све се то може видети код браће Ћирјаковића.

У културно просветном раду на селу, њихова делатност није ништа мања од рационално-економске делатности. Појави ли се било какво дело из области савремених наука и културе уопште, оно мора постати власништво њихове библиотеке. Колико год има књига у њиховој библиотеци, још једном толико има растурених по селу, на читању.

Треба доћи кући браће Ћирјаковића, па ће први утисак бити довољан да дâ пресуду о тим пољопривредницима.

Велика зидана кућа, затим огромна модерна штала са магацином за оставу хране изнад ње.

Пред шталом се бели велико бетонско ђубриште, са два оделења за ђубре и прописним резервоаром за осоку. С оне стране ђубришта повезано с њим налази се модерни свињац.

Кад погледа човек оне огромне грађевине, кад види лепо одгајену стоку пред шталама и оне грдне количине најбоље сточне хране, рекао би да ту ради огромна кућна задруга или у најмању руку да се налази у неком малом властелинству. И кад сазна да је све то дело двојице доста слабашних људи, заиста не може, а да се не задиви. Без ичије помоћи, напорима своје властите снаге и воље, они су подигли своје газдинство, под данашњим приликама, на највиши степен. Жива утакмица у раду и увођењу рационалнијих метода у производњу говори, да браћа Ћирјаковићи могу бити задовољни својим успехом.

Ст. М. Чоловић

ИЗ ПОЉОПРИВРЕДНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Филтрирање вина. Мутноћа мења укус вина, одузима питкост, а већ и сам изглед мутног вина одбија потрошача, па је стога врло потребно у промет стављати потпуно чиста и бистра вина. Здраво се вино, по завршеном врењу, и само од себе бистри таложењем, али то још не значи да се више неће мутити, те да га не треба бистрити вештачким путем, — филтрирати. У чему се састоји поступак филтрирања, како се оно врши, и све друго што подрумар ваља да зна о томе, налазимо стручно објашњено у чланку г. Живка В. Новаковића „Филтрирање вина", публикованом у последњој свесци нашег стручног часописа „Пољопривредног гласника" (двоброј 21—22 за 1—15 нов.) Завршно, аутор препоручује маломе подрумару холандски филтар, кога може и сам начинити, а који вино добро бистри.

НЕКРОЛОГ

† ЖИВОТА-ЖИКА МАРЈАНОВИЋ

12 октобра ове године преминуо је у Свилајнцу у 63 године живота Живота-Жика Марјановић, пољопривредник, трговац и дугогодишњи члан пољопривредне подружине у Свилајнцу.

† Живота-Жика Марјановић

Покојни Жика био је угледан и напредан пољопривредник.

Напредна пољопривреда њега је интересовала још у млађим годинама. Поред осталих грана пољопривреде, много га је интересовало одгајивање добре приплодне стоке и његова лепо однегована приплодна стока свуда се је истицала на изложбама и сајмовима и била награђивана. Пољопривредне књиге и часописе а нарочито омиљени земљораднички лист „Тежак" редовно је читао и по њему се управљао.

Практично његово искуство и знање није само за себе задржавао, већ је и осталима давао савете и поуке који су му се обраћали нарочито из пољопривреде и сточарства.

Цео живот покојног Жике био је испуњен марљивим и поштеним радом, и зато је био много цењен и поштован како од грађанства, тако и од чланова пољопривредне подружине.

Смрћу покојног Жике, пољопривредна подружина губи једног од најбољих сарадника на привредном и задружном пољу.

Нека му је у име свију чланова пољопривредне подружине слава и хвала за његов неуморан рад.

М. Жујовић

ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА Управног одбора Српског пољопривредног друштва; 36 седница (5-X-39).

Одлучено је:

Да се прими знању да је извршен прегледа стања касе и рачуна за месец септембар ове године и да је нађено стање исправно, као и да је у току месеца септембра од разних подружина наплаћено на име потраживања из ранијих

година Дин. 1.895.— а да у каси има готовина 44.415,07 дин.

Да се отпише сума у 100 динара, колико је дуговао пок. Милан Стаматовић, бив. сресни пољ. референт у Вучитрну.

Да се овласти уредник „Пољопривредног календара" г. Д-р П. Вукасовић да са претседништвом регулише између две најповољније понуде „Скерлића" и „Слоге", коме треба уступити штампање, но с тим да календар буде готов до 1 новембра т. г. Да се Ђ. Делић упути ради испитивања своје пумпе Заводу за испитивање машина при Мин. пољопривреде. Да се дозволи друштву Југословенска народна ношња у Београду да може једанпут месечно држати своју редовну седницу у сали друштвеног дома и да може сместити неколико упакованих разбоја и преслица у друштвеном магацину. Да се прими знању да је до данас купљено и унето у друштвени магацин 7.306 кгр. семена луцерке а да на терену има купљеног још око 4000 кгр. тј. укупно 11.306, кгр. Да се купи до 1 вагона разног вештачког гнојива. Да се прими знању извештај подружине у Урошевцу, да је одустала од приређивања изложбе и да одобрена помоћ у ову сврху у 2000 динара остаје слободна. Да се прими знању извештај Подружине у Вишеграду, да је одложила заказану изложбу за 4, 5 и 6 октобар до краја октобра.

Прима се знању извештај Пољопривредне подружине у Ариљу да ће општу изложбу одржати 13, 14 и 15 октобра т. г. за свога изасланика одређује члана управе г. М. Никетића.

Да се прими знању извештај Подружине у Зворнику, да ће воћарско-сточарску изложбу одржати 15 октобра т. г. и за свога изасланика одређује члана управе г. Д-р П. Вукасовића. Да се Пољопривредној подружини у Петровцу пожарев. повећа помоћ за предавања од 500 на 1000 динара, но с тим да се исплата помоћи изврши кад подружина поднесе извештај где је, каква предавања извршила и са каквим успехом. Да се среском начелству у Невесињу одобри помоћ у пољопривредним књигама друштвеног издања у вредности 200 динара за награде најбољих излагача.

Саопштења и предлози: Пословођа г. А Петровић, реферише да је присуствовао конференцији извозника семена детелине и луцерке и обавестио о њеном раду. Г. Никола Ж. Петровић извештава, да је добивено писмо од сина пок. Косте Главинића, којим изјављује Друштву захвалност на датим почастима приликом сахране његовог оца пок. Косте. Претседник г. др. М. Јосифовић, извештава да је досадањи друштвени чиновник г. Илија Мустецић поднео оставку и прешао у нову дирекцију за исхрану земље, па је одлучено: да г. Н. Стаменковић пређе на рад где је г. Мустецић досада радио. Истовремено учињен је распоред рада у продавници.

Претседник извештава да је од Прометне банке добивено писмо којим јавља, да ће се пренос имања парцеле од 209.3 квадр. метара извршити ових дана, што се прима знању с тим, да се за остатак исплате вредности ове парцеле тражи од Прометне банке гарантно писмо, пошто се претходно упита за савет друштвени адвокат.

37 седница (12-X-1939 г.).

Одлучено је:

Да се прима знању да је извршен преглед касе и овера друштвених рачуна и да је нађено стање исправно, затим да је од 1 јуна до данас примљено од подружина на име отплате дуга 215.648,69 дин.

Да се поручe 50 ком. копачица званих „Рекорд" по цени и условима назначеним у понуди. Да се поручe 96 ком. разних дрљача (дводелних, троделних и ливадских) по досадашњим ценама и условима испоруке. Примљено је знању да је до данас купљено 11.919 кгр. семена луцерке и да се куповина исте продужи до 4 вагона натуралног семена.

Да се прими знању извештај Пољопривредне подружине у Приштини, да је одустала од приређивања изложбе и да одобрена помоћ за ову сврху у 3000 динара остаје слободна. Да се прими знању извештај Подружине у Житковцу, да није одржала заказани курс и да одобрена помоћ за овај курс у 300 динара остаје слободна. Да се прими знању извештај Подружине у Љубовији, да ће у дане 12, 13 и 14 новембра тг. одржати воћарско-ратарску изложбу и да се подружини на време пошаљу 1000 комада тацни на послугу.

Да се одељку задругарске омладине у Бабајићу п. Љиг бесплатно изда једна колекција књига у вредности од 100 динара. Да се народној књижници и читаоници у Табановићу не може да изађе у сусрет и дâ тражена новчана помоћ, пошто нема могућности за то.

Саопштења и предлози: Савез Српских земљорадничких задруга из Сарајева, позива Друштво на редовну годишњу скупштину која ће се одржати у Бос. Броду 22 октобра т. г. одлучено је, да се иста телеграфски поздрави.

Пословођа г. А. Петровић, саопштава да је по постојећем овлашћењу купио од Ергеле у Карађорђеву 5000 килограма семена луцерке.

38 седница (19-X-1939) г.

Одлучено је:

Да се прими знању да је извршен преглед и овера друштвених рачуна и нађено стање исправно. Да се прими знању да је у току последње седмице наплаћено од друштвених подружина на име дуговања дин. 457.798,50. Да се по молби г. Илије Мустецића одобри враћање примљене плате у означеним ратама почевши од 1 децембра т. г.

Да се свима подружинама које дугују, а за исплату њиховог дуга за плави камен нису показале ни мало интересовања нити образложиле задоцњење и тражиле продужење рока, упути опомена са назначењем да су њихове менице и обавезе предате друштвеном адвокату и ако дуг до 10-XI не исплате, наплата ће се тражити судским путем. Да се прими знању да је до данас откупљено 22.968 килограма семена луцерке и да се са куповином продужује успорено, јер је робе све мање.

Да се прими знању оставка претседника Надзорног одбора Пољопривредне подружине у Сувој Реци, а када инспектор за подружине буде ишао на ту страну да изврши преглед и ове подружине. Да Друштво нема могућности да Софији Ј. Бућин да помоћ у новцу за свршавање њилимарског течаја.

Да се Пољопривредној књижници и читаоници и омладинској дружини у Гушевцу изда на име награде најбољим члановима дружине 200 динара и то једну половину у књигама а другу половину у справама, као и 200 динара на име хонорара вођи дружине. г. Миодрагу Поповићу. Да се по молби Заједнице дома и школе Државне мешовите грађанске школе пољопривредног типа у Бајиној Башти изда помоћ у књигама по један примерак књига друштвеног издања. Да се Миодрагу Стаменковићу, ученику III године Средње пољ. школе у Букову изда 10 комада разних књига које је тражио за суму од дин. 150.

Да се прими знању одлагање пољопривредне изложбе у Ресну за 29 т. м. и да делегат на овој изложби буде претседник Друштва г. др. Јосифовић по израженој жељи подружине. Да делегат Друштва на пољопривредној изложби у Љубовији буде редован члан Друштва и раније члан управе г. Драг Спремић. Да се народним књижницама и читаоницама у Лукавцу и Смолући, среза тузланског изда по једна колекција разних књига. Да се Пољопривредној подружини у Вишеграду издаду на послугу 1000 ком. тацни и корпица за изложбене предмете за пољопривредну изложбу коју ће одржати 8, 9 и 10 новембра т. г.

Да инспектор за подружине изврши преглед рада и стања подружина: у Александровцу пож., Томиславцу код Александровца, Лозовику, Ратају, Тржцу и Тулешу среза жупског, Белој Води и Лаћисленду, среза расинског, Почековини, Мијајловцу, Лазаревцу, Голубовцу и Руишнику, среза трстеничког, Тополи, Божурњи и Јунковциу среза опленачког, а поред ових и у Аранђеловцу и Прокупљу.

Саопштења и предлози: 1) Претседник г. д-р Јосифовић саопштава да је 17 т. м. извршен пренос друштвеног имања у Немањиној улици на Министарство просвете, продатог Министарству са имањем Прометне банке. Приликом преноса наплаћено је у готову дин. 300.000 динара, а оста-

так од 139.200 динара наплатиће се у бону Министарства финансија или у готову од Прометне банке, којој ће се плаћати 6% камате за годину дана.

2) Члан управе г. д-р Павле Вукасовић извештава да је као делегат Друштва присуствовао отварању опште пољопривредне изложбе у Зворнику, коју је 15 и 16 текућег месеца приредила Пољопривредна подружина.

3) Члан управе г. Милутин Никетић извештава да је у својству делегата Друштва присуствовао отварању опште пољопривредне изложбе, коју је 13, 14 и 15 т. м. приредила Пољопривредна подружина у Ариљу.

4) Поводом додирнутог питања о садржини и уређивању „Тежака", повела се дужа дискусија, у којој су, поред претседавајућег, узели учешћа и већина чланова Управе. По овом питању одлучено је да се постепено уносе и уводе новине, које читаоци захтевају, да се повремено краћим концизним чланцима на уводном месту расправљају општа начелна пољопривредна и привредна питања, али да се досадањи начин излагања стручних чланака не напушта, сем жеље да они по могућству буду краћи и као такви радије читани.

5) Члан Управе г. Никола Ж. Петровић чита писмо упућено му од г. д-р Милана К. Главинића, којим тражи 30 примерака бр. 20 „Тежака". По овоме одлучено је да се 5 примерака могу дати бесплатно, а остало преко овога броја да плати по 1 динара по комаду.

6) Заступник секретара извештава да је примљен позив Савеза здравствених задруга за његову 18 редовну годишњу скупштину 22 т. м. Одлучено је да делегати Друштва буду члан Управе г. д-р Драгиша Николић и пословођа г. Алекса Петровић.

7) Прочитано је и примљено знању писмо г. д-р Мила К. Главинића, којим у име целе породице изјављује захвалност Претседнику и Управном одбору Друштва на одржаној комеморативној седници поводом смрти његовог оца пок. Косте Д. Главинића, на одатом признању и пошти покојнику и уписивању његовом за члана добротвора Друштва са улогом од 1000 динара.

8) Примљен је знању извештај пословође г. А. Петровића да је одељење Друштва на Београдском сајму скромно али ипак лепо уређено и да је досадањи рад на продаји изложених справа и књига дао задовољавајуће резултате.

39 седница (26-X-1939) г.

Прочитан је списак подружина, које још нису измириле своје дугове за плави камен у суми од 681.934,15, што је примљено знању с тим, да су оне све благовремено опомену̂те да своје дугове измире најдаље до 10 новембра т. г., а на основу одлуке донете на седници Управног одбора од 19 октобра 1939 г.

Да се набави: 1) 4 комада комбинованих муљача од фирме Ценер; 2) 800 комада разних маказа за лозу и воће; 3) 300 комада маказа за шишање оваца, по досадањим ценама и условима.

Да се прими знању извештај да је купљено 28066 килограма семена луцерке. Тим поводом је одлучено, да се прикупе подаци о количинама натуралног семена луцерке, које ће Главна произвођачка задруга имати за чишћење, као и да ли ће се то семе код нас прочистити, па на основу тога евентуално приступити и монтирању саме машине, а у вези раније одлуке Управног одбора.

Поводом набавке порзола и церетана одлучено је да се од Пољопривредне и огледне станице у Топчидеру тражи тачан извештај о најмањим дозама ових препарата, који су потребни за количину од 100 килограма семена.

Да се молби Пољопривредне књижнице и читаонице Пољопривредне школе у Прокупљу, за помоћ у књигама, пошаље Управи школе ценовник књига друштвеног издања и тражи извештај, које књиге за књижницу недостају, па да се, по примљеном извештају, те књиге бесплатно књижници пошаљу. Да се прими знању извештај Министарства пољопривреде број 109771/П 1939 г., да је Друштву додељена помоћ од 5.000 динара с тим да се од те суме исплати г. д-р Вељи Стојковићу дин. 4.000.— за 1900 примерака књиге „Задруге за производњу и продају ораха", а остатак од 1000 динара употребити на име подмирења трошкова око експедиције ове брошуре, пошто се она има бесплатно послати свим подружинама, свима књижницама и читаоницама и среским пољ. референтима. У колико би неки примерак ове књиге претекао, имао би се продавати по цени од дин. 1.— у корист Друштва.

Да се по молби Мила Капелата, свештеника из Мајске Пољане, срез глински, Хрватска бановина, да он буде примљен за утакмичара по стечајима за напредније начине рада за подизање ђубришта, сило јама, не може изаћи у сусрет пошто молиоц није члан ни једне од друштвених подружина.

Саопштења и предлози: Претседник г. д-р Јосифовић извештава, да је спречен својим неодложним пословима да присуствује отварању изложбе коју приређује Пољопривредна подружина у Ресну, па је одлучено да се умоли г. Никетић, члан управе Друштва, да на овој изложби претставља Друштво, пошто ће и иначе истој присуствовати као званичан делегат Министарства пољопривреде.

По предлогу претседника одлучено је да се друштвена слава св. Краљ Милутин прослави на дан 12 новембра т. г. врло скромно, но с тим да се тога дана одржи уобичајени парастос у Вазнесенској цркви преминулим члановима, о чему известити путем јавности све заинтересоване. У од-

бор за припрему славе одређени су и то: секретар г. Банковић, благајник г. Ратковић и пословођа г. Петровић.

По предлогу претседника одлучено је да се почевши од идуће недеље уведе поново дежурање чланова Управног одбора, па је одређен г. д-р Дрг. Николић за недељу од 30 октобра до 5 новембра т. г.

Г. инж. Тоскић извештава да је присуствовао као делегат Друштва пуштању у рад фабрике лима, коју је подигла Прометна банка у Земуну, што је примљено знању.

Г. г. д-р Драг. Николић и Петровић извештавају да су као делегати Друштва присуствовали годишњој скупштини Савеза здравствених задруга 22 т. м. Скупштина је била врло добро посећена и чула су се мишљења појединих делегата по разним питањима која дубоко засецају у здравље и живот нашег народа. Нарочито су се чула мишљења о физичком слабљењу нашег сељачког живља, па је одлучено да Друштво споразумно са Савезом здравствених задруга испита могућност, на који би се начин за то питање могли заинтересовати меродавни и друге организације, које се овим питањем интересују.

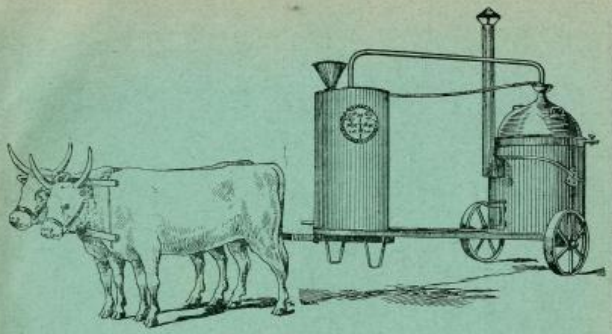
Г. д-р Павле Вукасовић извештава да ће календар са огласима изнети 12 табака, па је одлучено по предлогу секретара да се ради скупљања огласа одложи закључак календара за неки дан, што је и усвојено, тако да ће календар изаћи првих дана месеца новембра.

По предлогу претседника одлучено је да се расписом позову све среске пољ. подружине, да што раније пошаљу извештај, колики ће им број календара требати за прво време, а месним пољопривредни мподружинама календар тек касније послати.

Прочитана је претставка Удружења југословенских пољ. стручњака бр. 332, којом моли да им се и даље одобри да своје седнице одржавају у сали друштвеног дома, што је усвојено.

Прочитан је извештај да је у току прошле седмице пријављено 23 лица за помажуће чланове друштва, па је одлучено да се исти приме у чланство и заведу у књигу помажућих чланова од бр. 1958 до 1281.

Штампарија „Слога" Душана Т. Поповића — Београд, Кнегиње Љубице 4

Најновији „МИТРИ“ казан са ПАТЕНТ апаратом и зашт. жигом

Слика казана вам показује да смо конструисали казан са повећаним апаратом и хладњаком који омогућава боље хлађење и лакше руковање имамо велики избор готових казана сам без колица Продаја по утврђеној цени у ценов.

Тражите бесплатно наш ценовник са садашњим илустрованим додатком из кога ћете видети опширан опис нашег новог изума. Предузеће

«МИТРИ» прскалица и казана Крушевац Тел. 70

ПОШТАНСКА ШТЕДИОНИЦА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Централа у Београду, Филијале у Загребу, Љубљани, Сарајеву, Скопљу, Подгорици и Сушаку

ГЛАВНИ ПОСЛОВИ ПОШТАНСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ

Прима улоге на штедњу и на њих плаћа 4% камате. На улоге до Дин. 2.000.— не може се ставити забрана ни стећи заложно право.

Врши преко чековних рачуна најбрже и најјефтиније наплате и исплате како у земљи тако и у иностранству.

Даје зајмове на подлогу државних и државом загарантованих хартија од вредности.

Врши исплату купона са државних хартија од вредности.

Одржава пословне везе са Поштанским штедионицама и великим новчаним заводима у целоме свету.

ЗА СВЕ УЛОГЕ КОД ПОШТАНСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ ЈАМЧИ ДРЖАВА

За сумпорење и негу

здравог и лечење болесног мошта и вина
сваки виноградар треба да употреби

KALIUM METABISULFIT

марке »ВИНОБРАН«

Употребом „ВИНОБРАНА“ вино
постаје здраво, бистро и укусно

Тражите бесплатно практична
упутства од СРПСКОГ
ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
Београд или од
заступника

ЗОРКА

Београд, пошт. фах 669

Универзитетска библиотека Београд
РГ 53

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ Ј.В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

БЕОГРАД
1
ЈАНУАР
1939

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ДОМ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

САДРЖАЈ: Д-р МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ. На почетку нове године; Д-р П. ВУКАСОВИЋ. Ваљки нарбољивеуки у борби против штеточина; МИОДРАГ Л. МАРЈАНОВИЋ. Исхрана и нега стеоних крава преко зиме; Инж. АЛЕКСАНДАР ПЕТРИК. Како сузбијати врапце; Инж. ДУШАН СТАНКОВИЋ. Када треба прскати прореднавање круне воћака; АСЕН С. СТАНЧЕВИЋ. Скидање налегранчица за зим. и прол. калемљење; Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ. Како се уклања непријатан мирис из ракије; МИЛ. ЖУЈОВИЋ. Изложба и сајам приплодне стоке у Свилајнцу; НИКОЛА МАРКОВИЋ. Поучна екскурзија пол. по-дружине из Параћина; Извод из записн. Упр. одбора Српског пољ. друштва; СТ. ЈЕШИЋ. † Никола Павић.